

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİNDE TÜRKİYELİ
AİLELERİN KÜLTÜR VE GÖÇ BAĞLAMINDA KORUYUCU
AİLE OLMA DENEYİMİ**

Beyhan DOĞAN

Doktora Tezi

Ankara, 2020

ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİNDE TÜRKİYELİ AİLELERİN KÜLTÜR VE GÖÇ
BAĞLAMINDA KORUYUCU AİLE OLMA DENEYİMİ

Beyhan DOĞAN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2020

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim süresince; aldığım derslerinde, yeterlilik aşamasında ve tez süresince yeri, zamanı ve şartları ne olursa olsun kendi bilgi birikimiyle beni de zenginleştirdiği, alabileceğim her türlü desteği bana sunduğu, tez çalışmam için titizlikle beni eğitme yönünde çabaladığı için değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN'a,

Tez çalışması süresinde bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen Tez İzleme Komitesi üyelerim Sayın Prof. Dr. Sema BUZ ve Sayın Prof. Dr. Emrah AKBAŞ'a,

Tez savunma jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran Sayın Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN ve Sayın Prof. Dr. Eda PURUTÇUOĞLU'na,

Bu çalışmanın saha araştırması sırasında kıymetli vakitlerini ayırarak şahsımla görüşme yapmayı kabul eden; bilgi, deneyim ve düşüncelerini benimle paylaşan ancak etik ilkeler gereği burada isimlerine tek tek yer veremediğim tüm katılımcılara ayrı ayrı,

Tez çalışmama destek olan ismini tek tek yazmamın mümkün olmadığı aile bireylerime, mesai arkadaşlarıma, tezin okunması ve düzenlenmesine katkıda bulunan herkese,

Çok büyük heyecanla yazmayı hayal ettiğim bu teşekkür yazısının içimde bir dinginlikle geldiğim sonuç bölümünde beni her halimle benden daha çok seven, bu zorlu ve uzun yolculukta bana dayanak olan, hayat arkadaşım, sevgili eşim Burhan DOĞAN'a,

Daha dünyaya gelmeden anne karnında eğitim sürecime eşlik eden, uykusuz gecelerimin en sevimli ortakları olan, belki de birçok şeylerini gereğiyle tamamlayamadığım ama kendileri varlıklarıyla yaşama sevincim olan dünya tatlısı kuzucuklarım Enes Furkan ve Didem İnci'ye

TEŞEKKÜR EDİYORUM...

ÖZET

DOĞAN, Beyhan. *Alman Çocuk Koruma Sisteminde Türkiyeli Ailelerin Kültür ve Göç Bağlamında Koruyucu Aile Olma Deneyimi*, Doktora Tezi, Ankara, 2020.

Bu araştırmada, 1960'lı yıllarda iş gücü kapsamında Almanya'ya göç eden işçilerden koruyucu aile olan Türkiyeli ailelerin deneyimleri ele alınmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler üç başlık altında toplanmıştır. Koruyucu aile, Kurum, Koruma altına alınan çocuk ve çocuğun biyolojik ailesi.

Çalışma, Alman çocuk koruma sisteminin ve koruyucu aile olgusunun tarihçesini ve yasal dayanaklarını Türkçe literatüre kazandırmayı hedeflemektedir. Berlin ve Kuzey Renvestfalya eyaletlerinde 16 koruyucu aile ve koruyucu aile alanında hizmet veren iki sivil yüklenici araştırma kapsamına alınmış olup derinlemesine görüşme yöntemi ile nitel veriler elde edilmiştir.

Araştırma verileri, koruyucu ailelerin göçmen olarak yaşadıkları bir ülkede, meşakkatli bir deneyim olan koruyucu aile olmayı tercih etmelerinde en büyük etkenin insanlara yardımcı olma isteği olduğunu ortaya koymaktadır. Dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusu, ailelerin bu sisteme dahil olmalarında ikinci temel motivasyon olmuştur. Araştırma, çok kültürlü uygulamaların bu modeldeki önemini ortaya çıkarmıştır. Göç, kültür, kimlik, aidiyet gibi sosyal hizmetin daha çok makro yönüne vurgu yapan önemli unsurların dikkate alınmasının güvenli bağlanma, sağlıklı kişilik gelişimi, aidiyet duygusunun oluşumu gibi mezzo ve mikro düzeyde olumlu değişimler yarattığını göstermiştir.

Araştırmanın önemi göçmen kökenli ailelerin Gençlik Daireleri ile ilgili “koru ve güvensizlik” algılarının temel nedenini ortaya çıkarmaya dayanmaktadır. Ailelerin deneyimlerine göre Türkiyeli ailelerin Gençlik Daireleri ile ilgili olumsuz ön yargıları bu kurum hakkındaki duyumlardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca Türkiyeli koruyucu ailelerin çoğunun Gençlik Daireleri ile ilgili görüşlerinin daha çok olumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Görüşmecilerden elde edilen veriler, Gençlik Dairelerinin göçmen kökenli çocukları koruma altına alırken genellikle çocuğun yüksek yararını baz aldığını ortaya çıkarmıştır.

Bununla beraber kurumlarda çalışan bazı görevlilerin münferit tavırlarının kurumun tamamına atfedilemeyeceği de katılımcılarca dile getirilmiştir.

Türkiyeli göçmenler arasında koruyucu aileler genel olarak olumlu tepki ile karşılaşsa da koruyucu aile olmayan çoğu Türkiyeli ailenin bu zorlu durumu göze alamadığı müşahede edilmiştir. Almanya'da yaşayan Türkiyelilerin farklılıkları da göz önünde bulundurulduğunda dini unsurların, koruyucu aile olmayı tercih etmemede önemli olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Alman Çocuk Koruma Sistemi, Koruyucu Aile Modeli, Almanya'da Türkiyeli Koruyucu Aile Olmak, Kültür, Kimlik,

ABSTRACT

DOĞAN, Beyhan. *The Fostering Experience of Turkish Families in German Child Protection System within the Context of Culture and Migration, PhD Thesis, Ankara, 2020.*

This research addresses the experiences of Turkish foster families, who migrated to Germany as workforce in the 1960s. The data obtained in the study are titled under three categories: The foster family, institution, the child taken under protection and his/her biological family.

The study aims to bring the history and the legal foundations of the German child protection system and the phenomenon of foster family to the Turkish literature. Sixteen foster families and two civilian contractors serving in the field of foster families in the states of Berlin and North Rhine-Westphalia were included in the study, and qualitative data were obtained through in-depth interviews.

The research findings indicate that the biggest reason for immigrant families to choose the tough experience of fostering is the desire to help people. The desire to protect religious and national identity is the second main motivation for families to be included in this system. The research shows the importance of multicultural practices in this model. It also reveals that taking into account such important concepts as migration, culture, identity and belonging, which are mostly associated with macro aspect of social work, creates positive changes in secure attachment, healthy personality development, and the formation of a sense of belonging in mezzo and micro level.

The importance of the study is based on the fact that it reveals the main reason of the “fear and insecurity” perceptions of the immigrant families about Youth Offices. In addition, it has been observed that the opinions of the majority of Turkish foster families about Youth Offices are positive. According to these families, negative prejudices of Turkish families about Youth Offices stem from rumors.

The data obtained from the interviewees reveal that Youth Offices generally aim to protect the best interests of the immigrant children while taking them under protection. However, it is also among the common views of the participants that some negative attitudes of the staff cannot be attributed to the entire institution.

Although foster families generally get positive reactions from Turkish people, most Turkish families who are not foster families cannot dare to undertake this challenging task. Considering the differences of people from Turkey living in Germany, it seems that religious factors are important in not choosing to be a foster family.

Key Words

The German Child Protection System, Foster Family Model, Being a Turkish Foster Family in Germany, Culture, Identity

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	iV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	İX
KISALTMALAR DİZİNİ.....	Xİİ
TABLolar DİZİNİ	XIV
GRAFİKLER DİZİNİ	XV
GİRİŞ	1
1BÖLÜM: GENEL BİLGİLER	6
1.1 ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	6
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI	7
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	8
1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	9
1.5 ARAŞTIRMANIN TANIMLARI.....	10
2BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1 ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ	12
2.1.1 Alman Çocuk Koruma Sisteminin Tarihsel Arka Planı	14
2.1.2 Alman Çocuk Koruma Mevzuatının Tarihçesi	16
2.1.3 Yasalarda Korunma İhtiyacı İçindeki Çocuk	19
2.1.4 Berlin Eyaleti Çocuk Koruma Yasası	23
2.1.5 Kuzey Ren Vest-Falya Eyaleti Çocuk Koruma Yasası	24
2.2 KORUNMA İHTİYACI İÇİNDEKİ ÇOCUKLARA SUNULAN HİZMETLER.....	24
2.3 ÇOCUK VE GENÇLİK REFAHININ TAŞIYICILARI	26
2.3.1 Federal Devlet, Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşu İlişkileri	27
2.3.2 Gençlik Dairesi.....	29
2.3.3 İstatistikler/ Ulusal Veri Tabanları	33
2.4 KORUYUCU AİLELER VE KORUYUCU AİLE YANINDAKİ ÇOCUK.....	41
2.4.1 Bakım Verenlerin Sosyal Ebeveynler Olarak Mevcut Yasal Statüsü: Sınırlı Karar Verme Yetkileri, Temsil ve Katılım Hakları.....	42
2.4.2 Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Özel Durumları	44
2.4.3 Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocuklarda ve Koruyucu Ebeveynlerde Bağlanma.....	46
2.4.4 Alman Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aile Modelleri	48
2.4.5 Koruyucu Aile Olma Şartları	49
2.4.6 Koruyucu Ailelikte Sivil Yükleniciler	52
2.4.7 Koruyucu Aileler İle İlgili İstatistikler	53
2.5 ALMANYA'DAKİ TÜRKİYELİ GÖÇMENLER.....	55

2.6 SOSYAL HİZMETLERDE GÖÇ ve KÜLTÜRE DUYARLILIK	58
2.7 KİMLİK VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA TÜRKİYELİ KORUYUCU AİLELER	61
2.8 TÜRKİYELİ KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLAR.....	64
3BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	65
3.1 ARAŞTIRMA DESENİ.....	65
3.2 ÇALIŞMA GRUBU.....	67
3.2.1 Öznelerin Özellikleri	69
3.3 VERİ TOPLAMA SÜRECİ/VERİ TOPLAMA DÖNGÜSÜ	75
3.3.1 Verilerin Gizliliği	77
3.3.2 Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği.....	77
3.4 VERİ TOPLAMA ARACI.....	79
3.5 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI.....	80
3.6 ETİK KONULAR.....	82
3.6.1 Bilgilendirilmiş Onam	82
3.6.2 Gizlilik.....	82
3.7 ARAŞTIRMAYA KATILIM.....	83
4BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	84
4.1 KORUYUCU AİLE OLMA DENEYİMİNE İLİŞKİN BULGULAR	84
4.1.1 Koruyucu Aile Olmaya Yönelik Motivasyon	85
4.1.1.1 Kimlik ve Göç İle İlgili Motivasyonlar.....	85
4.1.1.2 Bağlanma İle İlgili Motivasyonlar	90
4.1.1.3 İnsanlara Yardımcı Olma İle İlgili Motivasyonlar.....	92
4.1.1.4 Kişisel Sebeplerden Oluşan Motivasyonlar	98
4.1.2 Koruyucu Aile Sistemi Hakkında Bilgi Sahibi Olma.....	101
4.1.2.1 Tanıtım Programları /Sivil Toplum Kuruluşları /Medya	101
4.1.2.2 Yakın Çevreden Görme.....	102
4.1.3 Koruyucu Aile Olmadan Önceki Şartlar	104
4.1.3.1 Resmi Kurumlarca Aranılan Şartlar	104
4.1.3.2 Koruyucu Ailelerce Koruma Altına Alınan Çocuğa Dair Öne Sürülen İstekler.....	108
4.1.3.3 Herhangi Bir Şart Öne Sürmemek	116
4.1.4 Koruyucu Aileler ve Sosyal Çevreleri.....	118
4.1.4.1 Sosyal Çevrenin Motive Edici Tepkisi	118
4.1.4.2 Sosyal Çevrenin Olumsuz Eleştirileri	120
4.1.5 Türkiyeli Olmanın Koruyucu Aile Olma Durumuna Etkisi.....	123
4.1.5.1 Koruyucu Aile Olma Şartlarının Ağır Gelmesi	124
4.1.5.2 Resmi Kurumlar Tarafından Ayrımcılığa Maruz Kalma.....	125
4.1.6 Türkiyeli Göçmenlerin Koruyucu Aile Olmama Nedenleri.....	127
4.1.6.1 Gerekli Şartları Sağlayamama.....	127
4.1.6.2 Çocuk ve Aile Arasındaki Bağlanma İle İlgili Nedenler	130
4.1.6.3 Din İle İlgili Hususlardan Kaynaklanan Nedenler	132
4.1.6.4 Sorumluluk Almayı İstememe İlgili Nedenler	136

4.1.6.5	Konu Hakkında Bilgi Sahibi Olmama/Entelektüel Anlayış Eksikliği	140
4.2	KORUYUCU AİLELERİN ALMAN RESMİ KURUMLARI İLE OLAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	141
4.2.1	Koruyucu Aile Olunan Kurum	142
4.2.1.1	Gençlik Dairesi.....	142
4.2.1.2	Sivil Yüklenici	144
4.2.2	Alman Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aileliğin Yeri.....	145
4.2.2.1	Koruyucu Aile Modelinin Çocuk Üzerindeki Etkisi.....	146
4.2.2.2	Koruyucu Aile Modelinin Aile Üzerindeki Etkisi	149
4.2.2.3	Koruyucu Aile Modelinin Makro Yönü.....	151
4.2.3	Gençlik Dairesinin Çocukları Koruma Altına Alma Nedenleri	152
4.2.3.1	Ebeveynlerle İlgili Sorunlar	152
4.2.3.2	Çocukların İhmal Edilmesi/İstismara Maruz Kalması.....	153
4.2.4	Gençlik Dairesi İle Yaşananlar.....	155
4.2.4.1	Olumlu Deneyimler Edinme	155
4.2.4.2	Olumsuz Deneyimler Edinme/Olumsuz Söylemler Duyma	163
4.2.4.3	Türkiyelilerin Göçmen Kökenli Olmalarından Kaynaklı Olumsuz Ön Yargıları	166
4.2.4.4	Kurumda Çalışan Görevliler Kaynaklı Sorunlar.....	168
4.2.5	Sivil Yüklenici İle Yaşananlar	169
4.2.5.1	Olumlu Deneyimler Edinme	169
4.2.5.2	Sınırlı Karar Verme Yetkisi	170
4.2.6	Koruyucu Aile Seminerleri.....	171
4.2.6.1	Seminerlerin Olumlu Katkısı	171
4.2.6.2	Seminerlerin Eğitici Yönüne Yönelik Eleştiriler	174
4.2.7	Türkiyeli Koruyucu Aile Yüklenicileri	174
4.2.7.1	Çocuk ve Gençlik Bakımının Farklı Alanlarında Hizmet Verilmesi.....	175
4.2.7.2	Gençlik Dairelerinin Çalışma Yöntemine Yönelik Eleştiriler	176
4.2.7.3	Türkiyeli Ailelere Yönelik Eleştiriler	177
4.2.7.4	Kültüre ve Göçe Duyarlılık İçin Öneriler	178
4.3	KORUYUCU AİLELERİN KORUMA ALTINA ALINAN ÇOCUKLA OLAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	179
4.3.1	Korumaya Alınan Çocuğun Aileye Yerleşme Süreci.....	180
4.3.1.1	Durgunluğa Karşı Üretkenlik.....	180
4.3.1.2	Ev Halkının Uyum İçerisinde Olması	181
4.3.1.3	Çocuk ve Ailenin Karşılıklı Bağlanması	183
4.3.1.4	Yaşam Düzeninde/Anlayışında Değişimler Meydana Gelmesi.....	186
4.3.1.5	Olayların Beklenmedik, Olağanüstü ve Ani Gelişmesi	188
4.3.2	Koruyucu Aileye Göre Çocuk	192
4.3.2.1	Çocuğun Dini Duygular Bağlamında Sahiplenilmesi.....	193
4.3.2.2	Çocuğun Koruyucu Ailesi Olunması Gerçekliğinin Kabul Edilmesi	194
4.3.2.3	Çocuğun Biyolojik Çocuklardan Ayırt Edilmemesi	195

4.3.2.4	Çocukla Aile Arasında Bağlanmanın Oluşamaması	197
4.3.2.5	Ailenin Zor Durumların Üstesinden Gelmeye Çalışması	198
4.3.3	Koruma Altındaki Çocukların Psikolojik Durumları	199
4.3.3.1	Psikolojik Sorunlar ve Bunların Atlatılamaması.....	199
4.3.3.2	Çocuğun Baş Etme Mekanizması Geliştirmesi.....	205
4.3.4	Korumaya Alınan Çocukla Yaşanan Zorluklar	205
4.3.4.1	Alman Resmi Kurumları İle Yaşanan Zorluklar	206
4.3.4.2	Koruma Altındaki Çocuğun Kendisi ile Yaşanan Zorluklar.....	208
4.3.4.3	Koruma Altındaki Çocuğun Gerçek Ailesi İle Yaşanan Zorluklar.....	213
4.3.5	Koruma Altına Alınan Çocuklarla Yaşanan Ayrılık Süreci.....	221
4.3.5.1	Bağlanma Sonucu Yaşanan Sorunlar	222
4.3.5.2	Ayrılık Süreci İçin Geliştirilen Kişisel Yöntemler	223
4.3.6	Türkiyeli Çocukların Koruma İhtiyacı İçerisinde Olma Nedenleri.....	224
4.3.6.1	Finansal/ Psikolojik Sorunlar	225
4.3.6.2	Evlilik Dışı Doğan Çocuklar	226
4.3.6.3	Ebeveynlerden Birinin Evi Terk Etmesi	228
4.3.6.4	Aile İçi Şiddet	228
4.3.6.5	İhmal ve İstismar.....	229
4.3.7	Türkiyeli Çocukların Koruma Altına Alınması Ve Sonrası	230
4.3.7.1	Türkiyeli Aileler Kaynaklı Sorunlar	231
4.3.7.2	Gençlik Dairesinin Tutumu Kaynaklı Sorunlar	232
4.3.7.3	Gençlik Dairesi İle İlgili Olumsuz Ön Yargılar.....	238
5	BÖLÜM: TARTIŞMA	240
6	BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	263
	Koruyucu Aileler ve Koruyucu Aile Olmayan Türkiyeliler	263
	Koruyucu Aileler ve Alman Resmi Kurumları.....	267
	Koruyucu Aileler, Koruma Altındaki Çocuk ve Çocuğun Biyolojik Ailesi	274
	Öneriler.....	281
	Araştırmanın Metodolojik Katkısı.....	288
	KAYNAKÇA.....	291
	EK 1 ORJİNALLİK RAPORU	304
	EK 2 ETİK KURUL İZİNİ.....	305
	EK 3 KORUYUCU AİLELER İÇİN KATILIMCI BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	306
	EK 4 KORUYUCU AİLE ALANINDA GÖREVLİ ÇALIŞAN İÇİN KATILIMCI BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	308
	EK 5 KORUYUCU AİLELER VE KURUM ÇALIŞANI İÇİN YARI YAPILANDIRILMIŞ DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU.....	310

KISALTMALAR DİZİNİ

BuKiSchGe	: Bundes Kinderschutzgesetz (Federal Çocuk Koruma Yasası)
SGB VIII	: 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı
GRO	: Gençlik Refahı Ofisi
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Medeni Kanun)
GG	: Grundgesetz (Anayasa)
RJWG	: Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt (İmparatorluk Gençlik Refahı Yasası)

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Çocuk ve Gençlik Hizmetlerinde Federasyon, Eyaletler ve Belediyeler.....	28
Tablo 2. Yıllara Göre Koruma Tedbiri Uygulanan Çocuk Sayısı.....	35
Tablo 3. 1995-2013 Yılları Arasında Alınan Koruma Tedbiri Kararlarının Nedenleri ..	38
Tablo 4. 2018 Yılı İçerisinde Alınan Koruma Tedbirlerinin Sona Erme Şekli	39
Tablo 5. Koruma Tedbiri Kararlarının Alınma Şekli.....	40
Tablo 6. Katılımcıların Özellikleri.....	70

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Çocuk ve Gençlik Refahı Alanındaki Harcamalar	34
Grafik 2. 2018 Yılında Koruma Tedbiri Kararı Verilen Göçmen Kökenli Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri	37
Grafik 3. 2013-2018 Yılları Arasında Yurt Dışından Refakatsiz Gelerek Haklarında Koruma Tedbiri Kararı Verilen Çocuk Sayısı	39
Grafik 4. Göçmen Kökenli Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri	40
Grafik 5. 18 Yaş Altı Koruyucu Aile Yanında Kalanların Sayısı	54
Grafik 6. 18 Yaş Altı Yatılı Bakımda Kalanların Sayısı	54

GİRİŞ

İnsanın sosyal bir varlık olarak dünyaya geldiği ve doğumundan itibaren sürekli devam eden bir sosyalleşme süreci içerisinde bulunduğu kabul edilmektedir. Bu sosyalleşme süreci doğumdan itibaren gerçekleşen bir öğrenme süreci olarak kabul edilmekte ve insanın ilk sosyalleştiği yer de aile ortamı olarak bilinmektedir (Ateşoğlu & Türkkahraman, 2009). Dolayısıyla ailenin toplumdaki yeri ve önemi yadsınamaz. Aile, önemli toplumsal bir kurum olarak bireylerin fiziksel, biyolojik, psikolojik ve manevi açıdan gelişmesinde önemli roller üstlenmektedir. Yaşanan toplumsal (sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel) ve bireysel (psikolojik) sorunlardan, gelişmelerden en çok etkilenen kurumlardan biri ailedir. Bireyler de fiziksel, biyolojik, psikolojik ve manevi açıdan gelişirken içinde yaşadıkları aile ortamından olumlu veya olumsuz etkilenmektedir. Ailenin etkisinde kaldığı gelişmelerin çocuklara yansımaları ise kaçınılmaz bir süreçtir (Özpolat, 2010). Bazı sağlıklı aile ortamları ve bu ortamların ailedeki çocuk üzerindeki etkisi aradan yıllar geçse bile düzelmeyebilir. Maddi sıkıntılar, psikolojik sorunu olan ebeveynler, sorunlu evliliklerde yaşanan anlaşmazlıklar, kimi durumlarda kısa süreli aile krizlerine neden olabilmektedir. Bu ortamda büyüyen birçok çocuğun temel gereksinimleri karşılanamamakta, her anlamda sağlıklı birer birey olarak yetişebilmelerinin önünde çeşitli engeller bulunmaktadır. Çocukların dünyaya geldiği ve ebeveynleri ile yaşadığı aile ortamları onların ihmal edilmesine ya da istismara maruz kalmasına neden olabilmektedir. (Yolcuoğlu, 2009). Bu gibi durumlarda çocuğun devlet tarafından koruma altına alınması bir zorunluluk halini almaktadır. Koruma altına alınan çocukların bakımına yönelik uygulanan politikalar, ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir. Bu politikalar; toplumların ekonomik, siyasal, sosyal durumlarına göre şekillenmektedir. Koruma ihtiyacı içerisindeki çocuk için uygulanan politikalar, devletlerin refah seviyesi ve modeli ile de yakından ilgilidir.

Koruma ihtiyacı içerisindeki çocuk “korunmaya ihtiyacı olan, korunmaya muhtaç” şeklinde ifade edilmektedir. Çocukların koruma altına alınmasına neden olan durumlar ise çocuk ihmal ve istismarı kapsamındadır. Çocuk istismarı, "Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek uygulanan tüm davranışlar çocuğa kötü

muameledir." (Koç, 2016). Çocuğun ihmalinde ise birey, toplum ve devlet olarak pasif olma durumu ve gerekli tedbirlerin alınmaması söz konusudur. Yani çocuğun fiziksel, psikolojik ve biyolojik sağlığı ve gelişimi için ihtiyacı olan önemin ve titizliğin gösterilmemesi söz konusudur.

Bu çalışmaya konu olan koruyucu aile olma koruma altındaki çocuklar için sunulan hizmetlerden biridir. Çocukların sağlıklı gelişmesi için aile ortamında büyümesinin öneminin anlaşılması bu konuya verilen değerin her geçen gün artmasına yol açmaktadır.

Bu araştırmada, Almanya da koruyucu aile olan Türkiyeli bireylerin deneyimlerine yer verilmektedir. Çalışmada sosyal bilimler alanında, önemi gitgide artan göç ve çocuğun korunması ele alınmaktadır. Zorunlu ya da isteğe bağlı nedenlerle gerçekleşmiş olması göçle meydana gelen değişimlerin kaçınılmazlığını engellemektedir. Çünkü insan kendi yaşam alanından yeni bir yaşam alanına girmekte ve bu durum beraberinde birçok değişimi getirmektedir. Göçü deneyimleyen her birey bu değişimi farklı hissedebilmektedir.

Çalışma ile göçmen olarak yaşanan bir ülkede yabancı kimlikli olarak koruyucu aileliğin tercih edilmesinin altındaki sebepler araştırılmıştır. Bunun yanı sıra koruyucu aile olanların deneyimlerin detaylı olarak ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Bugün, dünyanın her yerinde çocuğun desteklenme, korunma ve mümkün olan en iyi fırsatlardan yararlanma hakkına sahip olduğu düşünülür ve bu düşüncenin de gerçekleşmesi tüm toplumun ortak sorumluluğundadır. Ancak özellikle sosyal politika, çocuklara uygun koşulların oluşturulmasından sorumlu olduğu için, çocuklara yönelik uygulamalar birçok ülkede yasalarla güvence altına alınmıştır. Çocuk haklarının elde edilmesi ve güvence altına alınması, her alanda ve her düzeyde meslek elemanlarıyla¹ beraber çalışmayı ve bu sistemler arasında güçlü bir bağ kurmayı zorunlu kılmaktadır. Herhangi bir şekilde, dolaylı ya da direkt olarak çocuklarla ilgili olmayan ve çocukları içine almayan hiçbir politika yoktur (Kinderschutz: Damit die Schwächsten sicher aufwachsen, 2019).

---

¹ Öğretmenler, doktorlar, çocuk gelişim uzmanları vb.

Her ülkenin koruyucu aile hizmetine verdiği önem, koruyucu ailelerin niteliği ve niceliği, ülkedeki sosyal politikaların şekillendirdiği bakım modelleri çerçevesinde yapılandırılmaktadır. Koruyucu ailelik, toplum temelli bir bakım modeli olarak özellikle koruma altındaki küçük çocuklarda faydasının daha gözle görülür olduğu bir hizmet türüdür. Çocukların güvenli bağlanma geliştirebilmeleri, toplum içerisinde psikolojik ve sosyal açıdan daha sağlıklı birer birey olabilmeleri için koruyucu ailelik, kurum bakımına alternatif bir model olarak geliştirilmiştir.

Günümüzde çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilme (korunma altına alınma) şartları değişmiştir. Ailelerin baş edemeyeceği problemlerin ortaya çıkması; çocukların ihmal edilmesi veya şiddete maruz kalması gibi olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu problemlerin başında ebeveynlik konusunda aşırı yüklenilme, ailede yaşanan sürekli tartışmalar, zihinsel veya fiziksel sağlık sorunları, bağımlılık sorunu, evsizlik, hapis cezası alma gelmektedir (Gries, 2002). Bu gibi durumlarda, aileler, Alman Çocuk Koruma Sisteminde çocuk ve gençlerle ilgili konulardan sorumlu Gençlik Dairelerine başvurarak yardım alma hakkına sahiptirler. Mevcut sistemde çocuğun öncelikle aile yanında desteklenmesi öngörülmektedir. Ancak çocuk refahını engelleyen durumların giderilmemesi durumunda, ailenin iş birliğiyle çocuk için uygun koruyucu aile ya da kurum bakımı tercih edilmektedir. Fakat bu durum her zaman ailenin iş birliği kurmasıyla başlamamakta ve devam etmemektedir. Ailenin, çocuğun refahının tehlikeye girmesine rağmen kaldırma konusunda isteksiz davranması, Gençlik Dairesinin durumu aile mahkemesine iletmesi ve çocuk hakkında koruma kararı çıkarılması ile çocuğun ailesinden alınma ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Koruyucu aileye yerleştirilme durumunun nasıl meydana geldiğinden bağımsız olarak koruma altına alınan çocuk ve ailenin diğer üyeleri ağır ve zor bir süreçten geçmektedir. Aileler; üzüntü, başarısızlık, utanç ve suçluluk duyguları yaşarken çocukları ise daha zorlu bir süreç beklemektedir. Çocuklar için ebeveynlerinden ayrılma durumu ebeveynleri tarafından ihmal ve istismar edilmiş olsalar bile travma oluşturabilecek yapıdadır. Kendilerini, istemedikleri ama etkilendikleri, bir durumun nesnesi olarak görebilmektedirler. Bu nedenle, çocukların bu yeni durumu anlamak ve yönetmek için yetişkinlerden destek almaları gerekmektedir. Koruyucu ailelere ve çocuğu korunmaya

alınması gereken ailelere sunulan destek hizmetleri ve bu hizmetlerin nitelik olarak geliştirilmesi de, bu bağlamda, önemli bir yer teşkil etmektedir (Helming, Sandmeier, Kindler, & Blüml, 2010).

Bu çalışma Almanya'daki Türkiyeli koruyucu ailelerin deneyimlerine yer vermektedir. Çalışma hem koruyucu ailelik hizmetinin iyileştirilmesine hem de koruyucu aile yanındaki çocukların içinde buldukları travmayı daha az zararlı atlatmalarına yardımcı olacak önerileri ve deneyimleri içermektedir. Sadece göçü deneyimlemiş bireylerin kapsama alınması çalışmanın kültür ve göç bağlamını daha görünür kılmaktadır. Çalışmada Alman Çocuk Koruma Sisteminde federal yapı ve eyalet yapısı içerisinde ve sivil toplum kuruluşlarında görevli olan kişilerin koruyucu ailelik hakkındaki görüşlerine yer verilmesi, konunun her anlamda bütünlük içinde anlaşılmasını sağlamıştır.

Çocuk koruma sistemi ve göçmen kökenli çocuklara yönelik uygulamaları ile zaman zaman medyanın gündeminde olan Almanya, diğer Avrupa ülkeleri arasında göçmen kökenli bireylerin ve onların çocuklarının sayıca fazla olmasıyla göze çarpmaktadır (Eliaçık & Sarıaltın, 2019). Çalışmada Almanya'yı tercih etmem hem göçmen kökenli çocuklar hakkındaki Almanya'nın spekülatif olarak değerlendirilen bu durumunu yakından incelemek istemem hem de Almanya'nın lisans eğitimimi tamamladığım ülke olduğu için yabancılik çekmemem için olmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırma hakkında problemin ve amacın ne olduğu şeklinde genel bilgiler sunulmuştur.

İkinci bölüm kuramsal çerçevenin aktarıldığı kısımdır. Alman çocuk koruma sistemi ve yasal dayanakları, bu sistemin tarihçesi anlatılmıştır. Bununla beraber Almanya'da çocuk ve gençlik hizmetlerinin sunumunda önemli bir yeri olan Gençlik Dairelerinin nasıl kurulduğu ve bugünkü yapısının nasıl olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Almanya'daki koruyucu aile sistemi de çalışmada yakından incelenen konular arasındadır. Bu çalışma için önemli sonuçları olan göç, kimlik, aidiyet duygusu, çok kültürlülük gibi konulara da ikinci bölümde değinilmiştir.

Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma için kullanılan nitel yöntem ve fenomenolojik araştırma deseni, verilerin nasıl toplandığı ve nasıl çözümlendiği bu kısımda aktarılmıştır.

Dördüncü bölümde bulgular yorumlanmıştır. Kuramsal çerçeve bağlamında öne çıkan konularla kodlar oluşturularak bulguların daha anlaşılır bir şekilde sunulması sağlanmıştır.

Beşinci bölüm çalışmadan elde edilen bulguların tartışıldığı, çalışmayla ilgili öne çıkan kuramlarla ve benzer çalışmalarla tartışmanın yapıldığı bölümdür.

Altıncı bölümde ise çalışmadan elde bulgular sonuç olarak özetlenmiş ve bu bulgulardan elde edilen sonuçlar sunulmuş, çalışma sonuçları ile bu alanda yapılması gereken öneriler ifade edilmiştir.

1 BÖLÜM: GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, yapılan araştırmanın anlaşılır olması için, araştırmanın amacı, önemi, problemi, sınırlılıkları ve tanımları belirtilmiştir.

1.1 ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu araştırma Almanya’da Türkiyeli olarak koruyucu aile sistemine dahil olan bireyleri/aileleri koruyucu aile olmaya motive eden etkenlerin neler olduğuna ve onların bu modelle ilgili deneyimlerine odaklanmaktadır. Sosyal hizmetin çalışma alanları içerisinde, yer alan “çocukların korunması”, günümüzde de önemini korumaktadır. Çocukların korunması yönünde yapılan her sosyal hizmet uygulaması, farklı bir geçmişe sahiptir. Özellikle 20. yy’in sonları ile 21. yy’in başlarında her ne kadar çocukları korumaya yönelik politikalar ve yasal düzenlemeler artsa da çocukların yetişkinlerce ihmal edilmesinin ve çocuk istismarının önüne geçilememiştir.

İnsanların çeşitli nedenlerle yerinden edilmesini ifade eden göç olgusu; sosyolojik, ekonomik, psikolojik boyutlarıyla insanlık tarihinde kendisine her zaman önemli bir yer edinmiştir. Gerçekleştiği her dönemde içinde bulunduğu koşullardan etkilenen ve bunlara göre şekillenen göç, sanayileşmenin ardından daha farklı bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda, bu araştırmaya konu olan Türkiyelilerin iş gücü amacıyla Almanya’ya gerçekleştirdikleri emek göçü de bu değişimden etkilenmiştir. Türkiyelilerin Almanya’ya olan göçü 1960’lı yıllarda başlamıştır. Bu da göçün üzerinden yaklaşık 60 yıl geçtiğini gösterir. Almanya’ya göç eden ilk kuşak göçün ilk yıllarında bu ülkede geçici olarak kalmayı planlamıştır. Ancak aradan geçen yıllar göçmen işçilerin bu planlarında değişiklik yapmasına neden olmuştur. Çünkü Almanya’nın yabancı işgücüne olan ihtiyacı zamanla artmış, Türkiye’den gidenler de para biriktirmek amacıyla göç ettikleri bu ülkede hedefleri olan birikime ulaşamamıştır. Göç eden işçilere aile birleşimi gibi hayati önem taşıyan konularda kolaylık sağlanması ile de Türkiyeli işçilerin Almanya’da kalıcılığı pekişmiştir. Mevcut durumda, göç eden ilk kuşakla beraber 4.kuşak da bu ülkede yaşamına devam etmektedir (Adıgüzel, 2011).

Aradan geçen yıllar, kuşakların yaşadığı sorunların farklılaşmasını da beraberinde getirmiştir. Göçün gerçekleştiği ilk yıllarda yaşana sorunlar sağlıklı yaşam koşulları, aile bireylerinden uzun süre ayrı kalınmasının getirmiş olduğu psikolojik yıpranmadır.

İşçilerin zamanla Almanya'ya yerleşmesi ile sorunların şekli de değişime uğramıştır. Türkiyelilerin kendi içerisinde gettolaşması, Almanya'daki yaşama uyumsuzluğun daha fazla belirginleşmesi, Almanca dilini bilmemeden kaynaklı sorunlar gibi farklı alanlarda sorunlar meydana gelmiştir. Günümüzde Almanya'ya göç eden ilk kuşakla beraber dördüncü kuşak da göçmen kökenli olarak halen bu ülkede yaşamını sürdürmektedir. Türkiyelilerin yaşadığı sorunlar da halen devam etmektedir. Mevcut durumda yaşanan sorunların başında çocuk koruma alanı ile ilgili sorunlar gelmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın temel konusunu Almanya'da yaşayan Türkiyeli ailelerin Alman çocuk koruma sisteminde koruyucu aile olarak deneyimleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın ana problemi çok kültürlülük ve kimlik teorilerinden destekle Türkiyelilerin bu sisteme dahil olmalarının göç ve kültür sürecinden etkilenip etkilenmediği, bağlanma gibi önemli psikolojik teorilerin aile ve çocuğu ne yönde etkilediği hususları üzerinden araştırılmıştır. Böylece Türkiyeli koruyucu ailelerin bu modelle olan deneyimleri, Alman kurumları ile ilgili algı ve deneyimleri, ailelerin koruması altında olan çocukların koruma altına alınma durumları bahsi geçen teoriler çerçevesinde tartışılarak göçmen kökenli olarak koruyucu aile olmanın nasıl olduğu üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, Türkiyeli bireylerin, birer göçmen birey olarak, uyum, dil ve daha önce de dışlanma gibi sorunlarla karşılaşmalarına rağmen gönüllü olarak girdikleri bir sistem olan Alman Çocuk Koruma Sistemini ve koruyucu aileliği nasıl deneyimlediklerini ele almayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda göçmen olarak yaşamak zorunda kaldıkları hatta kimi durumlarda bu yabancılığın hissettirildiği bir ülkede, insanları koruyucu aile olmaya ve dezavantajlı konumdaki çocukların bakımını üstlenmeye motive eden unsurlar ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak çok kültürlülük ve kimlik teorilerinden

destekle bireyleri koruyucu aile olmaya motive eden unsurların onların göç sürecinden ne derece etkilendiği ortaya çıkarılmıştır. İkinci olarak bireylerin bu modele dahil olma sebepleri ve bu modellerle ilgili deneyimleri bağlanma teorisinden destekle ele alınmıştır. Çalışmanın daha sistematik olarak ele alınması için araştırmanın spesifik amaçları aşağıdaki başlıklar halinde sıralanabilir:

- Türkiyeli bireyler olarak kişileri koruyucu aile olmaya motive eden etkenlerin neler olduğu,
- Koruyucu aile olmaya karar veren ve halihazırda bir çocuğun koruyucu ailesi olan veya koruyucu aileliği tecrübe etmiş olan Türkiyeli kişilerin bu sistemle olan deneyimlerinin nasıl olduğu,
- Koruyucu ailelerin deneyimlerinin bağlanma, çok kültürlülük ve kimlik gibi teoriler bağlamında nasıl şekillendiği,
- Alman Çocuk Koruma Sisteminin geçirdiği değişim süreçlerinin neler olduğu,
- Bu değişim sürecinde çocuk koruma kavramının ve korunmaya ihtiyacı olan çocuklara sunulan hizmetlerin nasıl bir gelişim izlediği,
- Çocuk koruma sisteminin işleyiş biçiminin özellikle yasal dayanakları ve çocuk korumada federal düzey, eyalet düzeyi ve sivil toplum örgütlerinin rolü ve görevlerinin neler olduğu,
- Çocuk koruma sistemi içerisinde koruyucu aileliğin yeri, önemi ve yasal dayanaklarının neler olduğudur.
-

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Almanya'da yaşayan Türkiyeli göçmenler hakkında bugüne kadar özellikle uyum üzerine çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Ancak koruma ihtiyacı içerisindeki çocuklara kapılarını açarak onların bakımını üstlenen Türkiyeli koruyucu aileler üzerine hiç çalışma yapılmaması bu alanı önemli hale getirmiştir.

Çocukların korunmasına yönelik politikaların oluşturulmasında, ülkelerin kendi sosyo-politik sistemlerine özgü uygulamalar olduğu gibi, çocukların korunmasında evrensel olarak kabul görülen uygulamalar da bulunmaktadır.

Göç, göçe katılan tüm bireyleri olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Bu etkinin genel olarak göçün doğası gereği olumsuz yanları daha fazla yaşanmaktadır. Bu olumsuz durumlardan da etkilenen grupların başında ise çocuklar gelmektedir. Devletler nasıl ki vatandaşı olan çocukların korunması için düzenlemelerde bulunuyorsa göçmen kökenli çocukların korunması için de çalışmalar yürütmektedir. Bundan dolayı göçmen kökenli çocukların korunmasına yönelik hizmetler, hem göçe hem de bu göçle gelen kültüre duyarlılık göstermelidir. Göçmen olarak Almanya’da hayatını idame eden kişilerin, her ne sebeple olursa olsun, bir çocuğun koruyucu ailesi olmaya karar vermesi araştırmanın önemini daha da artırmaktadır. Ayrıca Alman Çocuk Koruma Sistemindeki koruyucu aileliğin araştırılmasının ve bu modelin iyi gelecek yanlarının ortaya çıkarılmasının önemi hem bu araştırma için hem de sosyal hizmet alanı için büyüktür. Koruyucu aileliğin Almanya’da sistem olarak iyi oturmuş olması ve bu çalışmayla koruyucu aile sisteminin yakından incelenecek olması, Türkiye’de koruyucu aile modelinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Almanya’da Türkiyeli koruyucu aileler üzerine hazırladığım bu çalışma, aslında Almanya’da koruma altındaki Türkiyeli çocukların durumunu inceleme fikri ile yola çıktığım bir çalışmaydı. Doktora çalışmamı, önceleri koruma altındaki Türkiyeli çocuklar olarak belirledim. Bu çocuklarla görüşmek onların durumlarını kendi ağızlarından dinlemek istiyordum. Uzunca bir süre Alman Gençlik Dairesi ile koruma altındaki Türkiyeli çocuklarla görüşme yapıp yapamayacağım konusunda yazışmalarım oldu. Ancak yetkililer uzun yazışmalarımıza rağmen bazı sebeplerden ötürü bu durumun mümkün olamayacağını belirttiler. Bunun ardından doktora çalışmamın konusunda bir değişiklik yapmam gündeme geldi. Ben de Almanya’daki Türkiyeli koruyucu aileler ile görüşme yapmaya karar verdim. Böylelikle Türkiyeli koruyucu aile yanında kalan Türkiyeli çocuklarla da görüşme gerçekleştirerek amacımı yerine getirmiş olacaktım. Alan araştırmasına başlamadan önce, Almanya’da koruyucu ailelik ile ilgili yaptığım araştırmalarda bu işin birçok yerde sivil yüklenicilere devredildiğini öğrenmiştim. Bu da ailelere ulaşma noktasında benim işimi kolaylaştıracaktı. Ancak alan araştırması için bir ön araştırma yapmaya koyduğumda literatürde karşıma çıkan birçok bilginin eksik

olduğunu gördüm. Evet, bazı yerlerde sivil yükleniciye devredilmiş koruyucu aile hizmetleri vardı. Buna rağmen hem tüm uygulamalarda son söz Gençlik Dairesinindi hem de yükleniciler koruyucu ailelikten ziyade çocuk ve gençlik refahı hizmetlerini daha çok sunuyorlardı. İşimin gittikçe zorlaştığının farkındaydım ama alanda beni bekleyen asıl önemli sorunla daha sonra karşılaştım. Benim tahminlerime göre Türkiyeli koruyucu ailelerin yanına yerleşen çocukların çoğunun Türkiyeli olması gerekiyordu. Yani Türkiyeli koruyucu ailelerin böyle bir tercihte bulunacağını düşünüyordum. Durum gerçekte böyle değildi. Görüşmeyi kabul eden Türkiyeli koruyucu ailelerin yarısından fazlasının yanındaki çocuklar Türkiyeli değildi. Bunun yanı sıra Türkiyeli bir çocuğun koruyucu ailesi olan kişilerin yanında kalan çocuklardan bazılarının yaşı görüşme gerçekleştirebilmek için uygun değildi. Zaten çocuğun yaşı uygun olsa asıl sorun çocukların koruma altında oldukları için bir yasal vasisinin bulunmasıydı. Yani çocuklarla görüşme gerçekleştirebilmek için onların yasal vasisinden de izin almam gerekiyordu. Aileler, yasal vasiden bu konuda izin almanın gerçekten çok zor olduğunu belirtmişlerdi. Bu nedenle tezden Türkiyeli çocuklarla görüşme gerçekleştirmeyi, bu araştırmanın sınırlılıklarından dolayı çıkarmak zorunda kalmıştım. Ayrıca koruyucu ailelerden bazıları çocuk ister Türkiyeli olsun isterse farklı bir etnik kökenden olsun koruma altındaki çocuklardan bahsederken çekinceli davranmışlar, bazı konulara hiç girmemek istemişlerdir. Bu da araştırmanın diğer sınırlılığıydı.

1.5 ARAŞTIRMANIN TANIMLARI

Çocuk refahı tehlikesi (Kindeswohlgefährdung): Çocuk refahı tehlikesinin yasalarda tanımlanmış kesin bir ifadesi bulunmamakta, hukuki yönden muğlak bir kavram olarak görülmektedir. Bununla birlikte birçok paragrafta çocuk refahı tehlikesinden bahsedilerek bu kavrama atıf yapılmaktadır. Yasa koyucu bu konudaki takdir yetkisini hakime bırakmıştır. Aslında tam bir tanımının yapılmamasının sebebi kendi içinde bağımsız ve birçok varyasyonu olabilen farklı vakalarla karşılaşılabilmek ihtimaline dayanmaktadır. Çocuk refahı tehlikesi için önemli sayılan göstergeler ise çocuk refahı sayılan durumların tehlikeye girmesi ile anlaşılır kılınmaktadır (Kindler, Lillig, Blüml, Meysen, & Werner, 2006).

Koruma altına alma (Inobhutnahme): Almanca hiçbir sözlük içerisinde “Inobhutnahme” terimi anlam olarak yer almaz. Kelimenin içinde bulunan “Obhut” terimi, sadece anlamsal olarak bir ifadeye karşılık gelmektedir. Bu ise koruma, himaye anlamlarına gelmektedir. Inobhutnahme, terim olarak ise 8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı’nda tanımlanmıştır. Buna göre çocuğun veya ergenin koruma ihtiyacı duyması halinde uygun bir kişi yanına, bir kuruma veya diğer yardımcı yaşam biçimlerine (WG) geçici olarak yerleştirilmesidir.

Gençlik Dairesi (Jugendamt): Almanya’da çocuklar ve gençlerle ilgili verilen her türlü hizmeti düzenleyen resmi kurumdur. Çocuklara sunulacak gündüzlü bakım ve kreş hizmetlerinden, yatılı bakımdan, çocuk ve gençlerin korunma altına alınmasından, gerekli işlemlerin koordine edilmesinden, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin nihai karar vericisi olarak Jugendamt sorumludur (Unterstützung, die ankommt, 2020).

Köken ebeveyn: Çocuk veya gencin biyolojik ebeveyni, köken ebeveyn olarak Almanca literatürde yer bulmaktadır.

2 BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Alman çocuk koruma sistemi tarihçesi ve yasal dayanaklarıyla aktarılmış, korunmam ihtiyacı içerisindeki çocuk kavramı ve bu çocuklara sunulan hizmetlerin genel çerçevesi tanımlanmıştır. Ayrıca Almanya özelinde çocuk v gençlik refahı alanının işleyiş biçimi ile bu alanda önemi git gide artan sivil yüklenicilere de değinilmiştir. Bununla beraber bu sistem içerisinde yer alan koruyucu aile modeli detaylarıyla aktararak Alman çocuk koruma sistemi ve koruyucu aileliğe dair Türkçe literatüre katkıda bulunulmuştur.

2.1 ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Çocuk olmanın günümüzde artık sadece biyolojik temelli tanımlanmadığı herkesçe bilinmektedir. Çocuk, en genel şekliyle, “0-18 yaş grubundaki insan” olarak tanımlanmış olsa da “Kendi soyunun geçmişini ve bugünü, yarınları taşıyan biyolojik, kültürel, sosyal ve ekonomik bir varlıktır.” (Bayraktar, 2015) ifadesi, çocuk hakkında daha geniş bir bağlama işaret etmektedir. Bu bağlam, çocuk kavramının farklı açılardan ele alınmasına, konunun öneminin daha iyi vurgulanmasına olanak sağlamaktadır. Böylelikle çocuğun yararına yapılacak olan çalışmaların kapsamı genişleyecektir. Çocukluğun biyolojik yönden ele alınması, 0-18 yaş arası gruplamayla ilgili bir durumdur. Çocukluk, sadece yaşamın bir evresi olarak görülmeyip aynı zamanda, içinde bulunulan dönemin siyasi-iktisadi durumundan etkilendiği de düşünülmektedir (Koç, 2016). Buradan anlaşılmaktadır ki, yaşamın çocukluk olarak adlandırılan evresine atfedilen değer, ya da anlam tarihsel bağlamla yakından ilgilidir. Bu tarihsel bağlamı aktarmak, “Çocukluğun Tarihi” olarak adlandırılan başlığın içeriğini doldurmaktır. Aslında çocuk ve çocukluk, doğal olarak insanoğlu var olduğundan beri mevcut olan bir olgudur. Burada “Çocukluğun Tarihi” olarak anlatılmak istenen - tarihsel, kültürel ve sosyal bağlam içerisinde- çocuğa ve çocukluğa yüklenen anlam ile ilgilidir. Bu bakımdan, çocukluğun tarihi “Antik Çağ Çocukluk Paradigması, Modern Çağ Çocukluk Paradigması, Postmodern Çağ Çocukluk Paradigması ve Pragmatist Çocukluk Paradigması” bağlamında birçok dönemlere ayrılmıştır (Akbaş & Topçuoğlu, Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu, 2009). Modern Çağ Çocukluk Paradigması

ile çocukluk anlam kazanmıştır. Bu anlam çerçevesinde çocuklara yönelik sosyal politikaların oluşturulması amaçlanmıştır.

Sosyal Refah, Çocuk Refahı ve Sosyal Hizmet

Çocuk ve gençlik hizmetlerinin çalışma alanları, bugün toplumun ilgilendiği konuların odak noktası haline gelmiştir. Bu odak noktası; çocuklar, gençler ve aileleri için önemli bir sosyal çalışma alanı olarak kalmayıp aynı zamanda, genel destek görevlerini de içermektedir. Sosyal refahı sağlamakla yükümlü refah devleti, üç temel görevini – müdahaleci, düzenleyici, geliri yeniden dağıtıcı- yerine getirirken kadın, çocuk, aile, yaşlı, engelliye korumakta ve haklarını savunmaktadır. Bu bağlamda oluşturulan çocuk koruma sistemi ve yasaları, çocuğun tüm şartlar altında refahını sağlamakla yükümlüdür. Devletin çocukları koruma altına alması, çocuklarla ilgili yasal düzenlemelere ihtiyaç duyması tarihi çok eskilere götürülemeyecek bir olgudur. Özellikle sanayi devriminden sonra, toplumsal yaşamın her alanında değişimler meydana gelmiştir. Aile kurumu da bu değişimden nasibini almıştır. Geniş aileden çekirdek aileye doğru eğilim artmış, aile hayatında da roller, aile tipi, aile oluşturma süreci vs. değişime uğramıştır. Küçülen aile, kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayacak duruma gelmiştir. Bu da bireylerin yaşamına devlet müdahalesini zorunlu kılmıştır (Erbay, 2011).

Sosyal refah devletinin çocuklara yönelik uygulamaları, uyguladığı sosyal politikalar, genel olarak çocuğun herhangi bir sebepten ihmal veya istismar edildiği durumları kapsamaktadır. Herhangi bir ihmal ya da istismar karşısında çocukların devlet koruması altına alınması da sosyal refah uygulamalarından birisidir.

Çocuk refahı alanındaki sosyal hizmet müdahaleleri, çocuk koruma sistemi vasıtasıyla çocukların her türlü ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir (Yolcuoğlu, 2009). Sosyal hizmetin çocuk ve gençlik refahı alanındaki hizmetleri şöyle sıralanabilir: Çocuklar koruma ihtiyacı içerisinde bulunmadan önce önleyici hizmetlerin varlığı, koruma altına alınması gereken çocuklarda en uygun müdahale şekline karar verilmesi, çocuğun aile yanında desteklenmesi ya da devlet koruması altına alarak bir kuruma yerleştirilmesi bunlardan bazılarıdır. Sosyal hizmet bu durumların çoğunda öncü meslek

olarak yer almaktadır. Sosyal çalışmacılar, çocukla çalışırken genel olarak çocuğun etkileşim içinde bulunduğu çevreyi de göz önünde bulundurarak hem mikro hem de makro uygulamaları çocuk yararına harekete geçirebilmektedir. Çocukla çalışmada sık sık karşılaşılan kavramlardan biri olan “çocuğun yüksek yararı” bir ilke olarak kabul edilip müdahalelerin planlanmasına yön vermektedir. Buna göre, bazı durumlarda çocuk için eğer risk teşkil ediyorsa çocuk ailesi yanından alınarak devlet koruması altında bir kuruma yerleştirilmekte ya da kurum bakımına alternatif hizmetler devreye sokulmaktadır (Özbesler & Çoban, 2009).

2.1.1 Alman Çocuk Koruma Sisteminin Tarihsel Arka Planı

Çocuk koruma, önemli derecede zarar riskine sahip çocuklara yardım etmek için organize faaliyet olarak tanımlanmakta ve çocuk korumanın tarihi başlangıcının kesin olmadığı düşünülmektedir. Çünkü çocuk korumaya yönelik uygulamaların, genel olarak yerel düzeyde başladığı bilinmektedir. Özellikle Almanya söz konusu olduğunda 1990 öncesinde merkezi bir devletin eksikliği ya da zayıf bir yapıda olması bu durumda önemli rol oynamıştır. İlk ulusal çocuk koruma kanunu, 1900’da, Wilhemine German’da oluşturulmuştur. II. Dünya Savaşı’ndan 1989’da yeniden birleşmeye kadar, iki Alman devleti, çocuk korumasında çok farklı yaklaşımlarla var olmuşlardır (Kindler, 2012). Araştırmada Alman Çocuk Koruma Sistemi’nin tarihi ele alınırken öncelikle çocuk korumaya dair hükümlerin çıkarılmasına zemin hazırlayan çocuklara yönelik ihmal ve istismarın çatı kavramı olan çocuklara kötü muamelenin tarihi ele alınacaktır. Diğer birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Almanya’da da çocukların ebeveynleri tarafından terk edilmesi, çocuk korumada örgütlü tepkilere yol açan ilk çocuk koruma problemi gibi görünmektedir (Kopp & Schink, 2001). Bununla birlikte, çocuk koruma alanındaki ilk uygulamalar, dini yardım kuruluşlarının bünyesinde görülmüştür. 18. yy’ın ikinci yarısında belediye meclisleri tarafından yürütülen çeşitli yetimhaneler ve koruyucu bakım kurumları belgelenmiştir. Ayrıca, küçük çocuklarda, yetimhanelerde ve koruyucu aile yanında kalan çocuklarda ölüm oranlarının yüksek olması sebebiyle bu çocuklara uygun bakımın sağlanmasını amaçlayan farklı reform girişimleri de bulunmaktadır (Kopp & Schink, 2001).

18.yy'ın sonlarına doğru Almanya'da, çocuk korumanın ekseni, ailesi tarafından terk edilen çocuklardan kayarak, ailesi yanında kalan ancak burada ihmal veya istismara uğrayan, zor ve tehlikeli iş yapmak zorunda bırakılan çocuklara doğru eğilim göstermiştir (Coppola, 2010).

“Otoriter kişilik” veya “Nazi vicdanı” başlıkları altında tartışılan bir dizi değer gelişmesi ile karakterize olan Üçüncü Reich Dönemi, günümüzde kurumsal ortamlarda insanlık dışı eğitim uygulamalarının daha da radikalleşmesine sebep olan birçok uygulamanın yaygınlaştığı zaman dilimidir (Berger & Rieger, 2007). Çocuk koruma söylemi radikal bir şekilde “ihmal edilmiş” veya “anti sosyal” olarak görülen çocuklara yönelirken bu dönüğe direnen meslek elemanları da bulunmaktadır. Buna rağmen, ırkçı ve öjenik düşünceler, çocuk refahı hizmetlerini dönüştürmeye devam etmiştir. Fakat Nazi hükümeti, kendi çizdiği değerlere uygun görülen çocukları “kurtarmak” ve “kazanmak” için yatırım yapmaya devam etmiştir (Mouton, 2005).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, çocukların yatılı bakım kurumlarına yerleştirilmesi için kriterler ve bu çocuklara yatılı bakımda muamele yöntemleri ilk başta çok değişmemiştir. Çocuk koruma söyleminin odak noktası çocuk ihmal ya da çocuk ve ergenlerin “ihmal edilmiş” olarak görüldüğü bir şekilde davranılmasıydı. Yatılı kurumlarda çocuk ve ergenlere yönelik şiddeti inceleyen Kuhlman (Kuhlmann, 2010), 60'lı yılların sonuna kadar çocuk ve ergenlerin ihmal edilmiş olarak görülmesi uygulamasında sadece yavaş bir ilerleme olduğu sonucuna varmıştır. 1960'tan sonra bu durum değişmeye başlamıştır. Birincisi, çocuklara yönelik fiziksel istismar ve küçük bir çocuğun cinsel istismarı, yalnızca ceza kovuşturması değil, çocuk koruma eylemini de içeren çocuk kötü muamele biçimleri olarak tanımlanmıştır (Richter, 2011). O zamandan önceki arşiv verileri, bir çocuğun ebeveynleri tarafından ciddi şekilde yaralanması durumunda, cezai kovuşturmanın baskın yanıt olduğunu göstermektedir. 1970'lerden ve 80'lerden sonra, en azından çocuk fiziksel istismarı için, kovuşturmanın daha az yardımcı olduğu görülmüştür ve “ceza yerine yardım” sloganı çocuk koruma söyleminde yerini almıştır (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden Federal Almanya Cumhuriyeti'ne geçişle bile Almanya'daki çocuk koruma söylemi şimdiye kadar çocuklara kötü muamele biçimleri olarak psikolojik istismar ve duygusal ihmellere fazla önem vermemiştir. Hem psikolojik şiddet hem de duygusal olarak çocukların ihmal edilmesi üzerine yazılmış eserler bulunsa da bu iki forma odaklanan çok az yayın veya eğitim kursu bulunmaktaydı (Kindler, Lillig, Blüml, Meysen, & Werner, Handbuch, 2006). Bu durum aslında, Almanya'nın, o dönem içinde bulunduğu gelişim psikolojisini ve çocuk ve gençlik refahı hizmetlerini etkileyen bağlanma teorisinin etkileri düşünüldüğünde şaşırtıcıdır. Çünkü bağlanma teorisi, erken çocukluk döneminde her iki kötü muamele biçiminin zararlı etkilerini anlamada yol gösterici bir teori olarak görülmektedir.

1990'lı yıllara kadar yaşanan bu gelişimler, 1991'de Federal Çocuk ve Gençlik Refahı Kanunu'nun çıkarılması için zemin hazırlamıştır. Bu kanun ile beraber ebeveynler, birçok farklı hizmetlerden faydalanma hakkına sahip olmuşlardır. Bu kanun aynı zamanda sosyal refah devletine çocukların iyilik hallerini sağlama ve ihtiyacı olanlara yardım yapma zorunluluğu getirmiştir. Yapılacak olan bu yardımlarda ebeveynlerin katılımının teşvik edilmesi de Kanuna eklenmiştir.

Bu süreçte, son olarak 2012 yılında yeniden düzenlenen Federal Çocuk Koruma Kanunu, bu alandaki en yetkin kanundur. Kanun, özellikle çocuk koruma alanında önleyici hizmetlerin geliştirilmesini ve çocuk ve gençlik refahı ile ilgili farklı kurumların iş birliğini artırmayı amaçlamaktadır (Yaman, 2018). Federal Çocuk Koruma Yasası'nda 2012 yılında çocuk ve genç koruma hizmetlerinin kültür ve göçe duyarlı sunulması yönünde bir değişiklik de yapılmıştır.

2.1.2 Alman Çocuk Koruma Mevzuatının Tarihçesi

Alman Çocuk Koruma Mevzuatının tarihçesi incelendiğinde, 1896'da Alman İmparatorluğu'nda (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB) Medeni Kanun adı altında ebeveyn hakları ile devlet müdahalesini düzenleyen bir bölümün (§ 1666) dâhil edildiği

göze çarpmaktadır. Bundan önce, Hessen gibi bazı Alman eyaletlerinde (Länder) devlet müdahalesini düzenleyen, çocuğun ya da ergenin suç davranışını, fiziksel ihmali, tekrarlanan ve ağır fiziksel kötü muameleyi listeleyen yasaların varlığı dikkat çekmektedir.

Bununla beraber, bazı eyaletlerde çocuk işçiliği ile ilgili düzenlemeler, küçüklere yönelik suçlarla mücadelede özel yöntemler ve çocukların yerleştirildiği kurumların veya koruyucu ailelerin kontrolünü içeren hükümler de bulunmaktaydı. Ancak literatürdeki ceza kanunu kitaplarını inceleyen çalışmalarda, çocukların maruz kaldığı fiziksel kötü muamelelere dair özel bölümler bulunamamıştır. Çocuklara yapılan kötü muamelelerde olaylar yargıya taşındığında muhtemelen bu konudaki hükümler bedensel yaralanma şeklinde düzenlenmiştir (Kindler, 2012). 1896 yılında çıkarılan Medeni Kanunun 1666 sayılı bölümü, “Kindeswohlgefährdung”u çocuğun üzerindeki babalık hakkının kötüye kullanılması ve bu muameleye karşı devletin çocuğu korumaya almasında çocuk refahının tehlikeye girmesini eşik olarak almaktadır. Bu Kanundan anlaşılacağı üzere yasa koyucu aile başkanı olarak babayı kabul etmiştir. Çocuğun tehlikede olduğu bir durum söz konusu ise mahkeme, harekete geçerek çocuğu korumak zorundaydı. Mahkeme, ayrıca, çocuğu aile dışına çıkarma yetkisine de sahipti.

Alman çocuk koruma mevzuatında göze çarpan önemli olaylardan bir tanesi de Nazi diktatörlüğü sırasında yayınlanmış çocuk korumaya dair mahkeme kararlarıdır. Bu kararlar, çocuğun tehlikede olma durumunu ilginç bir şekilde genişletmişlerdir. Alınan bu kararlara göre, eğer Yahudi olmayan Alman bir baba, çocuğunun Yahudi bir ailede yaşamasını isterse ya da çocuğunun Hitler Gençliği 'ne (Hitlerjugend) üyeliğini reddederse bu durum, çocuğun tehlikede olduğunu gösterir ve hukuksal süreç buna göre işletilirdi.

Alman çocuk koruma mevzuatının tarihçesinde, II. Dünya Savaşı'ndan sonraki döneme göz atıldığında yani Alman Temel Hukukunun (Grundgesetz - GG) oluşturulmasından sonra çocuk refahının tehlikeye girmesi çok daha sınırlı bir anlayışla ele alınmıştır. Buna göre Almanya'daki en yüksek hukuk mahkemesi olan Federal Adalet Divanı Bundesgerichtshof, çocuk refahının tehlikeye girmesini “çocuk veya ergen için önemli

bir zarar göreceğinin yüksek bir kesinlik ile öngörülebilir olduğu durumlarla” sınırlı tutmaktadır. Bu tanım, çocuğun tehlike altında olup olmadığını önceden haber vermemektedir, ancak çocuk korumanın genel tanımı dikkate alındığında, gelecekteki zararın olasılığı da çocuk koruma için yeterli görülmemektedir. Genel olarak önemli zarar, çocukların yaşamı ya da sağlığı için tehlike veya çocuğun toplum içinde bağımsız bir yaşam için gerekli olan yetkinliklerini geliştirmesini engelleyen bir çocuk yetiştirme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Parr, 2005). 1958'de, anneler de Bürgerliches Gesetz Buch- Medeni Hukuk Kitabı'nın 1666 bölümünde, birkaç değişiklik yapılarak Kanun'un kapsamına dâhil edilmiştir.

1980'de aynı Kanun üzerinde yine değişikliğe gidilmiştir. Bölüm 1666 BGB'ye ilişkin son değişiklikler, bir komisyonun önerilerine yanıt olarak 2008'de yapılmıştır. Mahkemelerin çocuğun durumuna bir bütün olarak bakması gerektiği anlayışından dolayı çocukların tehlikeye girmesinin olası nedenlerinin listesi yasadan tamamen çıkarılmıştır. (Kindler, 2012)

1990'da Çocuk ve Gençlik Refahı Hizmetleri Yasası (Kinder und Jugendhilfe Gesetz – Çocuk ve Gençlik Yardımı Yasası) çıkarılana kadar, hukuki süreçte büyük bir değişiklik yapılmamıştır. 1990'daki bu değişiklikle çocuk korumada önemli bir yeri olan 8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı² çıkarılmıştır. Bu yasada, çocuk ve gençlik refahı hizmetleri için ebeveynlerin çocuk ve gençlik hizmetlerini alma hakkı ile bağlantılı olan yeni bir eşik oluşturulmuştur. Ebeveynlerin çocuğun en yüksek yararını garanti edemeyeceği bu yeni eşik, sorunların gönüllü olmayan çocuk koruma müdahalesinin kaçınılmaz olduğu bir noktaya gelmeden önce alınabileceğinden emin olmak için çocuğun tehlike altındaki eşığının altına ayarlanmıştır (Kindler, 2012).

2000 yılında çocuğun ebeveynleri tarafından fiziksel olarak cezalandırılmasını yasaklayan bir yasa çıkarılmıştır. Bu yasanın ihlali, ebeveynler için herhangi bir yaptırım etkilemediğinden, yasadaki temel amaç ebeveynlere rehberlik etmektir. Bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra ebeveynlerin uyguladığı fiziksel cezaların kabul ve kullanım oranında düşüş gözlenmiştir (Busmann, 2004).

---

² SGB VIII

Daha sonraki süreçte, farklı eyaletlerde yaşanan çocuk ihmal ve istismarı olaylarından sonra, Gençlik Dairelerinin olaylara müdahil olduğu görülmüştür. 2005 yılında Çocuk ve Gençlik Yardımı Geliştirme Yasası ile SGB VI'nin 8.maddesine bir 8a maddesi eklenerek Gençlik Dairelerinin yetkisi bakım verenlerden çocuk ve gencin istismar ya da ihmal durumunda ailesinden alınmasına kadar genişletilmiştir. Acil ve kriz durumlarında Gençlik Dairesi, Aile Mahkemesinin çocuğun ailesinden alınmasından yana olan kararı beklemek zorunda değildir. Ancak Gençlik Dairelerine bu yetkinin verilmesiyle birlikte çocuk koruma vakalarının sayısında hızlı bir artış gözlemlenmiştir (Klatetzki, 2014).

Alman Temel Yasası'nın SGB VIII Paragraf 27 gereği “çocuğun yüksek yararını sağlayamayan tüm ebeveynler çocuk ve gençlik refahı hizmetlerini alma hakkına sahiptir.” Bu, çocuk tehlikesi eşliğinden daha düşük bir eşiktir; bu düşük eşik eğer ebeveynler tehlikeyi önlemekte yetersiz ya da isteksiz ise zorunlu bir çocuk koruma müdahalesini haklı çıkarmaktadır. Bu nedenle hizmet alma hakkı, hem çocuk hakları açısından hem daha geniş ve daha dar bir anlayış için önemlidir, çünkü her iki durumda da ebeveynler, çocukların tehlikeye girmesini önlemeye ya da engellemeye yardımcı olabilecek çocuk ve gençlik refahı hizmetlerini alma hakkına sahiptir. Bölüm 27'deki eşik aşıp aşılmadığının değerlendirmesi yerel Gençlik Dairesi tarafından yapılmaktadır. Çatışma durumunda ise karar bir idare mahkemesi tarafından verilmektedir. Eğer yerel Gençlik Dairesi yetkilileri, ebeveynlerin çocuk ve gençlik hizmetlerini alma hakkına sahip olduklarını kabul ederlerse veya kurum önleyici bakım olarak hizmet sunuyorsa ebeveynlerin ve çocukların hizmetlerin seçimi ve yürürlüğe girmesiyle ilgili bazı usul hakları vardır (Wapler, Laudien, Sachse, Sack, & Ebbinghaus, 2012).

2.1.3 Yasalarda Korunma İhtiyacı İçindeki Çocuk

Türkiye’de, çocuk koruma denildiğinde akla gelen ilk yasa, 5395 sayılı Kanun ve SHÇEK’in yaptığı korunma ihtiyacı içindeki çocuk tanımlamasıdır. 5395 sayılı bu Kanun çocuk korumayı iki yönlü olarak ele almaktadır: İlk kısım çocuğun korunmasına

dair hükümleri ele alır ve çocuk hakkında uygulanabilecek tedbirleri sıralar. İkinci kısım ve ardından gelen kısımlar ise tamamen çocuk suçluluğu ile ilgilidir ve bu kısımlarda “suça sürüklenen çocuk” kavramı ile çocuk hakkındaki hükümler düzenlenmiştir. Refah alanında gelişmiş birçok ülkenin çocuk koruma yasaları incelendiğinde çocuk suçluluğu kavramsallaştırmasının bulunmaması dikkat çekmektedir. Çocukların suçlulukla anılması, hukuki olarak ardından cezai hükümleri de beraberinde getireceğinden çocuk suçluluğu olgusu yerine farklı kavramlarla konu ele alınmaktadır (Koç, 2016). Türkiye’deki çocuk koruma yasası, şimdilik bu çalışmanın kapsamı dışında olduğundan bu konuya daha fazla değinilmeyecektir.

Alman Anayasası’nda, çocuk koruma ve çocuk refahına dair hükümler, genel olarak Aile Hukuku temel alınarak belirlenmiştir. Bu yasada, en önemli nokta, 14 yaşına kadar olanların çocuk ve 14-18 yaş arasında olanların ise genç şeklinde ifade edilmesidir. Bu yüzden, çocuklarla ilgili kısımlarda kesinlikle cezai hükümlere yer verilmemekte; “çocuk” ,“suç” ve “ceza” kelimeleri yan yana dahi kullanılmamaktadır. Eğer ceza ile ilgili hususlara değinilecekse bu, 14 yaş ve üzeri “gençler” için düşünülmüştür. Çünkü suç sayılan bir eylemi işlemiş dahi olsa çocuğun, cezalandırılmaya değil, korunmaya ihtiyacı olduğu yasalarda sabittir (Kinderschutz: Damit die Schwächsten sicher aufwachsen, 2019).

Sekiz Sayılı Sosyal Yasa Kitabı

8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı Almanya’da çocuk ve gençlik refahı için temel yasa olarak işlev görmektedir. Ancak, SGB VIII, çocuk ve gençlik refahını etkileyen konuları düzenleyen tek yasa değildir. Örneğin, Medeni Kanun’un Aile Hukuku, Federal Ebeveyn Ödenek Yasası, Bakım Avansı Yasası, Gençlik İşleri Koruma Yasası, Sosyal Yasanın diğer kitapları ve diğer yasalar çocuk ve gençlik refahı alanına dokunan noktalardır. 3 Ekim 1990 tarihinde yürürlüğe giren Çocuk ve Gençleri Koruma Yasası, Gençlik Refahı Yasası’nın hükümlerinin yerini almıştır. Sosyal yardımların yeniden yapılandırılması, yardım süreçlerinin tasarımı önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Koruyucu ailesi olunan çocuk bakım ilişkilerinin kontrolü, otoriter ve denetleyici bir prosedürden iş birliğine dayalı bir danışma ve destek ilişkisine dönüşmüştür (Kindler, 2010).

SGB VIII, çocuk ve ergenlerle ilgili önleme, yardım ve koruma konularına yönelik bir araçtır. Yasa, Gençlik Dairelerine yardım konusunda yükümlülük verir, çocuklarına yardım etmek için bakıcıları, anneleri ve babaları destekleyecek çerçeveyi oluşturur. Çocuk ve gençlik hizmetleri bir yandan kamu gençlik refahı ofisleri tarafından sağlanmakta öte yandan, girişimler, kulüpler veya vakıflar gibi sivil gençlik refahı desteğiyle yürütülmektedir. Böylelikle farklı değer oryantasyonlarının ve farklı içeriklerin, yöntemlerin ve çalışma biçimlerinin sunulduğu çeşitli taşıyıcılar amaçlanmaktadır (8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı, 1990).

Federal Çocuk Koruma Yasası/ Bundes Kinderschutzgesetz (BKSchGe)

BKSchGe birinci maddesi, “Bu yasanın amacı, çocuk ve gençlerin refahını korumak, onların bedensel, zihinsel ve psikolojik gelişimlerini desteklemektir.” şeklinde ifade edilmiştir. Yasada en önemli detay, çocuk ve genç ayrımının daha yasanın en başından yapılmış olmasıdır. Böylelikle, sunulacak hizmetlerde ve yapılacak planlamalarda en iyi sonucun alınması hedeflenmektedir. Yasanın birinci maddesinde, çocukların ve gençlerin refahının, fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlıklarının korunması amaç olarak belirtilmiştir. Yasanın ikinci maddesi ise çocuk ve gençlerin bakımından sorumlu kişiler olarak ailelere hem hak hem de sorumluluk vermektedir. Çocuklara bakmakla yükümlü kişilerin, ayrıca, devlet tarafından gözetlendiğini ve korunduğunu da belirtmektedir. Yasada dikkat çeken önemli noktalardan birisi de “erken yardımlar” konusudur. Bu bağlamda, çocuk korumada, ailelere yönelik uygulanacak olan önleyici tedbirlerden bahsedilmiş ve bu konuya önem verilmiştir. Bu yasa, çocuk ve gençlik hizmetlerinde genel önleme, müdahale ve koruma alanlarına değinmiştir. Yasanın ilgilendiği ve oldukça önemli olan üç alan da böylelikle ortaya çıkmış bulunmaktadır: önleme, müdahale ve koruma (Bundes Kinderschutzgesetz, 2011).

Federal Çocuk Koruma Yasasının Önleme Hizmetleri (Erken Yardım Hizmeti Ağları)

Çocuk koruma yasasının 3. paragrafının 1. maddesine göre her bir eyaletin görevi, özellikle erken yardım alanında çocuk korumada görevli kurumların ve yetkili servis sağlayıcılarının kapsamlı bağlayıcı yapılarla iş birliği içinde olması ve bunu

geliştirmesidir. Bu maddede geçen “erken yardım alanı”, özellikle hayatın ilk yıllarında, ebeveynlerin yanı sıra (çocuk sahibi olacak ebeveynler için de) çocuk gelişimine ilişkin olarak erken, koordineli ve çok yönlü bir yardım teklifidir. Erken yardımlar ile anlatılmak istenen, hem korunma durumunda olan çocuk için yapılacak olan yardımın geç kalınmadan uygulamaya konulması ile ilgili olması hem de çocuğun yaşı itibarı ile yaşamın erken yılları (ilk 3 yıl özellikle) için düşünülmüş olmasıdır (Bundes Kinderschutzgesetz, 2011).

Çocuk refahı alanında sunulacak hizmetlerin çok yönlü ve koordineli olması, aynı zamanda bazı kamu kurumlarının ya da özel kurumların birlikte çalışmasını da beraberinde getirmektedir. Bu gibi durumlarda, vakanın herhangi bir özel taşıyıcıya devri mümkündür. Ancak gerekli ağların koordinasyonu ve nihai sorumluluk yine kamu kurumu olan Gençlik Refahı Ofisinde (GRO) kalmaktadır. Kurumlar arası iş birliği, sözleşme ilkeleri aracılığıyla bağlayıcı hale getirilmiştir.

Çocuk korumada görevli ağlarda, merkezi bir işlev de aile ebelerindedir. Aile ebeleri için Aile, Yaşlı, Kadın ve Gençler İçin Federal Bakanlığınca erken yardım ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi desteklenmektedir. Bakanlık, ayrıca, aile ebeleri ile ilgili harcamalar için de kayda değer bir bütçe ayırmaktadır. Aile ebelerinin faaliyetleri yasada anahtar bir işlev olarak görülmektedir. Aile ebelerinin ailelere direkt ve erken erişimi sayesinde aile ve çocuklarla ilgili sorunlara yönelik önlemler ve yardımlar için karar verilebilmektedir (Roepke, Steinfeld, & Stork, 2013).

Federal Çocuk Koruma Yasasının Müdahale Hizmetleri

Yeni Federal Çocuk Koruma Yasası’nda müdahale alanı, çocuk korumayı daha da kaliteli bir hale getirmek için yeniden yapılandırılmış ve bu yenilikler de yasaya takviye edilmiştir. Ek olarak bir yandan, SGB VIII dışındaki çocuk ve ergen meslek gruplarının çocuk korumasına dahil edildiği yeni bir § 8b SGB VIII eklenmiştir. Öte yandan profesyonel destek, çocuk koruma alanında yeterlilik amacıyla Gençlik Dairesi tarafından standartlaştırılmıştır.

Koruma Alanı: Çocukların Tesis ve Hizmetlerde Korunması

Çocukların refahını sağlama ve kurumdaki şiddete karşı korunması Federal Çocuk Koruma Yasası'nın diğer bir odak noktasıdır. Özellikle iki kısımda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Değişiklikler, "1950'ler ve 1960'ların Kurum Bakımı" ve "Çocuk Cinsel İstismarı" başlıklı Yuvarlak Masaların taleplerine dayanmaktadır. Özellikle, çocuk ve gençlik refahının tüm tesislerinin gelişimi ve güvenliğinin yanı sıra kurumlarda çocuk ve ergenlerin doğrulanabilir katılım ve şikayet seçeneklerinin de gerekliliğinin altı çizilmiştir (Fegert & Meysen, 2010).

2.1.4 Berlin Eyaleti Çocuk Koruma Yasası

Berlin Eyaleti Çocuk Koruma Yasası dört ana kısımdan oluşmaktadır. Bunlar, Birinci Kısım: Genel Bilgiler'de yasanın içeriği, amacı, tanımlarından bahsedilmiştir. Aynı zamanda Berlin Charite Üniversite Hastanesine bağlı bir merkez oluşturulmuş ve bu merkezde çocukları doğumunun 3.ayından 10.yaşına kadar takip eden bir sistem kurulmuştur. Burada çalışan görevliler, çocuğu olan anne-babaları çocuğun doğumundan itibaren merkeze çağırarak ve düzenli olarak çocuğun fiziksel, biyolojik ve ruhsal sağlığı ile ilgili kontrolleri yapmaktadırlar.

İkinci Kısım: Erken Tespit İncelemelerine Katılım başlıklı bölümde ise çocuğun bakımından sorumlu kişilerin bu merkeze nasıl ulaşacağı, merkezin çalışma şekli, çocukların merkeze kabul esasları ve burada elde edilen bilgilerin yayınlanması ve raporlanması ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.

Üçüncü Kısım: Çocuk Koruma Ağının Uygulanması İçin Düzenlemeler kısmı zor durumda (dezavantajlı konumda) bulunan hamilelere, annelere ve babalara danışmanlık hizmetini sağlamakla yükümlü olan kişi ve kişileri ele almaktadır. Bununla beraber önleyici çocuk koruma hizmetlerinin uygulamasına, kriz durumlarında 7/24 hizmet veren bir ağa da yer verilmektedir.

Dördüncü Kısım: Yönetmelikler ve bazı kısımlarda yapılan değişikliklere yer vermektedir. (gesetzeberlin.de, 2009).

2.1.5 Kuzey Ren Vest-Falya Eyaleti Çocuk Koruma Yasası

Kuzey Ren Vest-Falya Eyaletinde çocukları korumak için oluşturulmuş olan yasal çerçeve, Federal Çocuk Koruma Yasası'nın yanı sıra Eyalet Çocuk Koruma Yasası'nı da içermektedir. Eyalet Çocuk Koruma Yasası'nın hükümleri Federal Çocuk Koruma Yasası ile uyum gösterir ve bu Yasa 5 ana bölümden oluşur: Genel Hükümler, Gündüzlü Çocuk Bakımı, Gündüzlü Çocuk Bakım Merkezlerinde Destekleme, Kalite Gelişimi için Devlet Finansmanı, Usul, Geçiş ve Nihai Hükümler başlıkları yasanın genel hatlarını oluşturmaktadır. Yasanın içeriği genel olarak çocuk bakım merkezleri ile ilgili hususlara odaklandığından çocuk koruma alanında Federal Çocuk Koruma Yasası'nın hükümleri dikkate alınmaktadır. Yasa'da göze çarpan unsurlardan biri çocukların bir gündüz bakımevine kabulünün çocuğun dini, rengi, ırkı, dünya görüşü gibi unsurlarla kısıtlanamayacağını garanti altına alınmasıdır (Pressemitteilung, 2020).

2.2 KORUNMA İHTİYACI İÇİNDEKİ ÇOCUKLARA SUNULAN HİZMETLER

Alman Çocuk Koruma Sistemi'nin analiz edilmesi üzerine, hem ceza hukukunu hem aile hukukunu hem de sosyal hukuku inceleyerek ele alınmış çalışmaların varlığı yok denecek kadar azdır. Alman Çocuk Koruması sistem perspektifinde nadiren analiz edilmiştir. Bununla beraber çocuk korumanın kalite kriterlerini inceleyen bir tartışma söz konusudur. Bu bağlamda Alman Çocuk Koruma teriminin dar, geniş ve genişletilmiş anlamı üzerinde durulmuştur. “Çocuk koruma ile anlatılmak istenen nedir?” sorusuna verilecek cevap, aynı zamanda çocuk koruma alanında koruma ihtiyacı içerisindeki çocuklara sunulacak hizmetlerin çerçevesini ve şeklini de belirlemektedir. Dar görüşte çocuk koruma, çocuklara yönelik tehlike altındaki vakaları tespit etmek ve ele almak için “organize faaliyetler” hakkındadır. Bu, yasal bir terim olarak kötü muamelenin hâlihazırda gerçekleştiği vakaları kapsamakta ve tekrarlama riskiyle birlikte, kötü muamele tehlikesi olacak acil durumları da içermektedir. Bu dar anlama

göre bir vakayı ele alırken dört amaç bulunmaktadır (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

- Çocuğu korumak,
- Mümkünse, ebeveynlerin ebeveynlik kapasitesini iyileştirilmek,
- Çocuğun olumlu gelişim yolunu stabilize etmesine veya yeniden kazanmasına yardımcı olmak,
- Herhangi bir çocuk koruma prosedürü sırasında ebeveynlerin ve çocukların haklarını korumak (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

Dar bir anlamda çocuk korumasının hem gönüllü hem de istemsiz müdahaleleri dikkate alması önemlidir. Örneğin, çocuk koruma müdahaleleri, çocuğun ebeveynlerinin isteğine karşı bir kuruma yerleştirilmesi, koruma altına alınması anlamına gelebilmektedir. Ancak, gelecekteki kötü muamelenin önlenmesi için ihtiyaç duyulan konularda ebeveynler ile Gençlik Dairesi arasında ortak bir anlayış varsa (örn. sosyal pedagojik aile yardımı) bu, Gençlik Dairesi'nin zorunlu müdahalesi veya ebeveynlik haklarının geri çekilmesi olmadan da yapılabilmektedir.

Çocuk koruma teriminin dar anlamı, aynı zamanda bu alanda önemli bir yeri olan 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı'nın 8a maddesine de atıfta bulunmaktadır. Buna göre, çocuk koruma müdahalesinin nasıl yapılacağı konusunda bazı kalite standartları bulunmaktadır. Örneğin; çocuğun durumunun değerlendirilmesi, bu esnada ebeveynlerin ve çocuğun katılımı, deneyimli iş arkadaşlarından yardım ve süpervizörlük istenmesi vs... Aynı zamanda çocuk korumanın dar anlamı tıbbi personel için gizliliği bozma izni, aile mahkemesinde çocuk koruma davalarına öncelik verilmesi gibi hususları da içine almaktadır (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

Geniş anlamda, ebeveynlik güçlüğü çeken veya ebeveynlik güçlüğü riski taşıyan aileler için her türlü psiko-sosyal destek, çocuk korumasına dâhildir (Prinz, Sanders, Shapiro, & Whitaker, 2016). Almanya'da "çocuğun yüksek yararını sağlayamayan" zorluklarla yaşayan ebeveynlerin (8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı Bölüm 27 uyarınca), çocuk ve gençlik refahı hizmetlerini alma hakkına sahip olduklarını belirtmek önemlidir.

Ebeveynlerin, ayrıca, farklı sağlayıcılar arasında ve farklı destek formları arasında -eğer eşit derecede yeterli ve maliyetlerde çok farklı değilse- seçim hakkı bulunmaktadır.

Çocuk koruma terimi bazı durumlarda çocukların pornografiden korunmasını, medyadaki aşırı şiddet olaylarından etkilenmemesini, çocuk yoksulluğuyla mücadele edilmesini, çocuklara yönelik cinsel istismarın önlenmesini -ör. hüküm giymiş cinsel suçluların daha sıkı kontrol edilmesiyle- içerecek şekilde genişletilmiş anlamıyla kullanılmaktadır (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

Çocuk koruma kavramının anlamı, içinde bulunulan duruma göre değişkenlik göstermektedir. Boşanma, aile içi şiddet buna örnek olarak gösterilebilir. Her iki vaka grubu ile ilgili olarak en azından, bazı çocukların uzun süreli ve önemli ölçüde olumsuz etkilendiği görülmüştür. Sonuç olarak bu nitelikteki güncel vakalarda, çocuk koruma müdahaleleri konusunda çeşitli ifadeler ve mahkeme kararları alınmıştır (Fichtner, Dietrich, Halatcheva, Hermann, & Sandner, 2007). Çocuk korumasının dar, geniş ve kapsamlı bir anlayışının karşılıklı olarak münhasır olmadığı ve özellikle de farklı bağlamlarda kullanıldığında birlikte var olabileceği açıktır (Hensen & Schone, 2010).

Alman çocuk ve gençlik refahı sistemi içerisinde sivil toplum kuruluşlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. STK'nin bir hizmeti sunmaya istekli ve yeterli olması durumunda, yerinden olma ilkesi gereği Gençlik Dairesi, belirli hizmet türlerini kendi başına sağlamaz. Ayrıca, 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabının 5.paragrafına göre, aileler, farklı servis sağlayıcıları arasında seçim yapma hakkına sahiptir. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri kontrolsüz değildir. Sağlanan hizmetlerin kalitesi ve aldıkları parayla ilgili olarak Gençlik Dairesi ile sözleşme yapmak zorundadırlar.

2.3 ÇOCUK VE GENÇLİK REFAHININ TAŞIYICILARI

Federal bir devlet sistemine sahip olan Almanya'da eyaletler arasındaki yaşam şartlarının eşitliği yasalarla sağlanmaktadır. Çocuk ve gençlik refahı hizmetleri sistemini ele alan yasaların (e.g. the National Child Protection Law – Bundeskinderschutzgesetz) önde gelen bakanlığı, Federal Aile İşleri, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığıdır.

(Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend – BMFSFJ). Mahkeme sistemine yönelik yasalar ise (e.g. Law on Family Court Interventions in Cases of Child Endangerment – Gesetz zur Erleichterung familiengerichtlicher Maßnahmen bei Gefährdung des Kindeswohls- Çocuk Refahı Tehlikesi Durumunda Aile Mahkemesi Önlemlerini Kolaylaştırmak İçin Kanun) Federal Adalet Bakanlığı (the Federal Ministry of Justice Bundesjustizministerium – BMJ) tarafından düzenlenmektedir (International Youth Service of the Federal Republik of Germany, 2009).

2.3.1 Federal Devlet, Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşu İlişkileri

Çocuk ve gençlik hizmetleri, federasyon, eyaletler ve belediyeler tarafından farklı düzeyler ve şekillerde yürütülmektedir. Federal devlet, Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Yasasının uygulanmasından, eyaletler üstü çocuk ve gençlik hizmetlerinin başlatılmasından, Federal Gençlik İdare Meclisinin yönetiminden ve her dört yılda bir “Çocuk ve Gençlik Raporu’nun” yayınlanmasından sorumludur. Eyaletler, gençlik hizmetleri kuruluşlarını, gençlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve eşit olarak genişletilmesi amacıyla teşvik etmektedirler; yerel gençlik hizmetleri kuruluşlarını danışmanlık ve hizmet içi eğitimlerle desteklemektedirler. Bunun yanı sıra ilçe ve kaymakamlıklar gençlik dairesi kurarak yerel gençlik hizmetlerinin sorumluluğunu, planlanmasını ve teşvikini yerel otonomi içerisinde gerçekleştirirler. Gençlik çalışmaları, gençliğin bakımı, çoğunlukla kamu yararına çalışan sivil toplum kuruluşları tarafınca yürütülmektedir. Çocuk ve gençlik hizmetlerinde federasyon, eyalet ve belediyelerin görevleri aşağıdaki şekliyle aktarılmalıdır (International Youth Service of the Federal Republik of Germany, 2009).

Tablo 1. Çocuk ve Gençlik Hizmetlerinde Federasyon, Eyaletler ve Belediyeler

Yetki	Federasyon	Eyaletler	İlçe ve Kaymakamlıklar
	Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı	Eyalet Gençlik Daireleri	Tüm kaymakamlıklar ve belediyelerdeki gençlik daireleri
Temeller	SGB VIII Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Yasası	SGB VIII ile ilgili icraat kanunları	Orta vadeli gençlik yardım planları
Araçlar	Yörelere üstü başlatma ve teşvik etme	Resmi ve özerk gençlik hizmetlerinin başlatılması, teşvik edilmesi ve geliştirilmesi	Yerel otonomi içerisinde yerel planlama ve teşvik etme
Teşvik ve Rapor	Çocuk ve Gençlik Yardım Yasası (KJP)/ Çocuk ve Gençlik Raporu	Eyaletlerin Gençlik Yasaları/ Çocuk ve Gençlik Raporları	Yerel kuruluşlar ve özerk ile resmi kuruluşlarca sunulan imkanlar

Kaynak: (International Youth Service of the Federal Republik of Germany, 2009)

Almanya'daki çocuk koruma sistemi, yerel olarak yani ilgili şehirde veya bölgede örgütlenmiş, yetki devrine dayalı sorumluluk yüklenmiştir. Çocuk ve gençler için sunulacak olan hizmetler hükümet dışı organizasyonlar olan sivil toplum kuruluşlarının devlet kurumları tarafından yetkilendirilmesi sistemine dayanmaktadır. Devlet kurumlarının sivil toplum kuruluşlarını yetkilendirmesi aynı zamanda onlar için bu hizmetleri finanse edeceği anlamına da gelmektedir. Buna rağmen düşük bir oranla da olsa kamu kurumlarının hizmet sunumunda payı bulunmaktadır (Kindler, 2012).

Eyaletler, çocuk koruma ile ilgili bazı alanları (ör. Halk sağlığı bakımı) düzenleme ve destekleme yetkisine sahiptir. Almanya'da, çoğu eyalette, çocuk korumada erken önlem bağlamında yeni doğanlar için "iyi bebek ziyaretleri" (düzenli pediatrik muayeneler) uygulaması bulunmaktadır. Yerel Gençlik Dairesi en az bir kez, çocuğun ve ailesinin desteğe ihtiyacı olup olmadığını kontrol etmek için ziyarete gitmektedir (Uhlendorf, 2003).

Tüm eyaletler, yerel çocuk ve gençlik refahı makamlarına (Gençlik Daireleri, çocuk ve gençlik danışma merkezleri, vs...) danışmanlık yapmaktan sorumlu bir veya birkaç sivil toplum örgütünü organize etmekten sorumludur. Bu sivil toplum kuruluşlarının,

konut bakım tesisleri (yatılı çocuk yuvaları) üzerinde bir gözetim fonksiyonu da bulunmaktadır. Eyaletler, ayrıca mahkeme sisteminden de sorumludurlar. Almanya’da eyaletler, 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı’nın düzenlemelerinin uygulamasından sorumludurlar. Bu, eyaletlerin bir çocuk ve gençlik refahı makamını, 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı’nda listelenen bir dizi hizmetin temin edilmesini sağlama sorumluluğuyla örgütlemeleri gerektiği anlamına gelmektedir. STK’ler bunu yapmak isterse Gençlik Dairesi kendi başına bu hizmetleri sağlamak zorunda değildir (Uhlendorf, 2003). Resmi ve sivil gençlik hizmetleri iş birliği yaparak çalışırlar. Eğer bir hizmeti, sivil gençlik kuruluşu yerine getirebiliyorsa resmi gençlik hizmeti geri çekilir. Bu, hizmeti devretme ilkesidir. Sivil gençlik hizmetlerinin önceliği bulunmaktadır. Bir hizmeti sivil gençlik kuruluşu sunsa da resmi Gençlik Dairesi, gençlik hizmetlerinin tümünden sorumlu son karar veren organdır. Resmi gençlik hizmetleri maddi ve manevi olarak sivil gençlik hizmetlerini desteklemek zorundadır. Sivil toplum kuruluşları, yani hizmet yüklenicileri, özel hukuk kapsamında yer almaktadırlar ve özerk bir yapıya sahiptirler. 1853 yılında kurulan Alman Kızıl Haçı (Deutsches Rotes Kreuz), bu yüklenicilerden Almanya çapında en geniş ağa sahip olan en eski kurumdur. Daha sonra, 1849’da, Evangelist Refahı Kurumu (Diakonisches Werk der EKD) çalışmalarına başlamıştır. 1897’de ise Katolik Refahı Kurumu (Deutscher Caritasverband) sosyal hizmet alanında hizmet sunan eski ve halen var olan bir kurumdur. 1917 yılında kurulan Yahudi Refah Kurumu (Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland), 1924 yılında kurulan Alman Refah Kurumu Birliği (Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband) bunlar arasındadır (Yaman, 2018). Gençlik Dairesi görevlilerinin acil durumlarda çocukları veya ergenleri koruma altına almaları gerekmektedir ve bu durum Almanca “İnobhutnahme” olarak adlandırılmaktadır (Seckinger, Gragert, Peucker, & Pluto, 2008).

2.3.2 Gençlik Dairesi

Gençlik Dairesi’nin tarihi, gençlik refahının başlangıcına dayanmaktadır. Çocuklar ve gençler için kamu alanındaki sosyal yardımlar, 19.yüzyılda başlamıştır. Fakir çocuklar ve ebeveynleri temel ihtiyaçlarla sınırlı bir destek almıştır. Anne veya babası ya da bunlardan her ikisi olmayıp bakacak kimsesi de bulunmayan çocuklar, bakımlarının

sağlanması için kurumlara yada aile yanına yerleştirilmişlerdir. Bununla beraber, çocukların eğitim ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekliliğiyle genel zorunlu ilköğretim eğitimi getirilmiştir. Ancak bu karar, endüstri sektörünün ve ebeveynlerin çıkarlarına ters düşmüştür. Çünkü çocuklar sanayide ucuz iş gücü olarak görülmekteydi ve aileler de geçimlerine destek olması için çocuklarını çalıştırmak zorunda kalıyorlardı (Mönikes, 2011).

Prusya'da, Bakan von Altenstein, istismar edilen çocukları kurtarma merkezlerine götüren ve çocukların suistimal edildiği eğitim kurumlarını kapatma görevini yerine getiren çeşitli çocuk yetiştirme dernekleri kurmuştur. Ayrıca, çocuk suçluluğunun ve ihmalinin nedenlerini ele almış ve 1826'da çocukların korunmasına ilişkin yönetmeliği ilan etmiştir. Alınan bu tedbirle, bu çocukların nasıl korunması gerektiği üzerine dikkat çekmeye çalışmıştır. Bunun yanı sıra çocuk refahına yönelik çalışmalar sürdüren kamuya ve özel sektöre ait kuruluşlar kurulmaya başlamıştır. Bu örgütlenmeler çocuk işçiliği, çocuk suçluluğu, çocuk bakımı, çocuk eğitimi gibi çocuk refahının farklı alanlarına yönelmişlerdir (Langholz, 2015).

20.yy'ın başında çocuk refahı ile ilgilenmek için çok sayıda dernek ve çatı örgütü kurulmuştur. Bunlar, çocuk bakımı konusunda bilgilerin verildiği bilgi noktaları, organize edilmiş kongreler ve dağıtılmış dergilerdi. Gençlik Dairelerinin öncüleri, Mainz ve Wrocław olmak üzere iki kent olmuştur, çünkü çocuk ve yetim bakımını, 1900'den 1912'ye kadar olan süreçte yoksulların bakımından örgütsel olarak ayırmışlardır ve 1909'da gençlik refahı için kendi komitelerini kurmuşlardır (Mönikes, 2011).

1910'da Hamburg, 1913'te de Berlin ve Lübeck kendi Gençlik Dairesini kurmuştur. 1919'da, Württemberg bir gençlik refahı yasası çıkarmıştır (Mönikes, 2011). En yüksek devlet makamı, Gençlik Dairelerinin sorumlu olduğu ilçelerin sınırlarını belirlemektedir. Bu, İmparatorluk Gençlik Refahı Yasası'ndaki 8.paragraftır. Bu sebeple Gençlik Dairesi'nin varlığı 1 Nisan 1924'te çıkarılan İmparatorluk Gençlik Refahı Yasasına (Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt) dayanmaktadır (Vatandaş, 2014). Aynı zamanda Gençlik Dairesi polis teşkilatının bir kolu haline getirilmiştir.

1933'ten sonra, Nazi rejimi gençlik refahının kontrolünü ele geçirmiş ve Gençlik Dairelerinin yönetimini polis teşkilatından alarak belediye başkanlarına ve bölge meclis üyelerine devretmiş, ismi de “Gleichhaltungsgesetz” olarak değiştirilmiştir. Nazi yönetiminin bir kolu haline gelen kurum, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle eski haline döndürülmüştür. 1947'den 1953'e kadar, Gençlik Daireleri, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak hizmetlerini sürdürmüştür. 1953'te, kamu gençlik hizmeti, yine belediye öz yönetimine devredilmiştir. İmparatorluk Gençlik Refahı Yasası'na kadar (Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt) –RJWG- yeniden eski haline getirilmiş ve Gençlik Dairelerinin kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. O zamandan beri, Gençlik Daireleri Gençlik Bürosu İdaresi ve Gençlik Yardım Komitesinden oluşmaktadır (Rika, 2013).

11 Ağustos 1961'de RJWG (Reich Jugend Wohlfahrt Gesetz –İmparatorluk Gençlik Refahı Yasası), "Gençlik Refahı Yasası" olarak değiştirilmiştir. İlk defa, değişiklik, gençlik refahı hizmetlerinde bireysel yasal haklar getirmiş ve serbest taşıyıcıların pozisyonunu güçlendirmiştir.

90'ların sonuna doğru, Federal Meclis bir değişim sürecini başlatan Çocuk ve Gençlik Refahı Yasası'nı (KJHG), SGB VIII'i çıkarmıştır: Gençlik refahı, hizmet odaklı bir otorite haline gelmiştir. Çocuk dostu bir ortamın yaratılmasına ve gençlerin desteklenmesine yer veren, her şeyden önce, merkezinde ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde danışmanlık ve destek alması olan bir anlayışa geçiş yapılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda ailelerin sorunlarını kendilerinin çözebilmesi için yardım edilmesi, ailede yaşanan olumsuz olaylardan etkilenen kişilerin tüm kararlara katılımı ve ailenin özerkliği yüksek öncelik kazanmıştır (Mönikes, 2011).

Yerel bazda bir Gençlik Dairesi; Gençlik Yardım Kurulu ve Gençlik Dairesi İdaresinden oluşmakta ve gençlik hizmetlerinin tüm yönleriyle ilgilenmektedir. Gençlik Yardım Kurulunun 2/5'si sivil toplum kuruluşlarından (Gençlik Birlikleri, Sosyal Yardım Birlikleri, Din Toplulukları, Dernekler) oluşurken 3/5'ü yerel meclisin temsilcilerinden oluşmaktadır. Gençlik Dairesinin idare yapısı incelendiğinde ise Gençlik Dairesinin Yöneticisi ve Gençlik Hizmetleri Komisyonundan oluştuğu görülmektedir. Gençlik Dairesinin yöneticisinin görevleri arasında güdümler, planlama,

kontrol, organizasyon, personel, finansman ve halkla ilişkiler ile ilgili görevler bulunmaktadır. Gençlik Yardım Kurulu tarafından yürütülen görevler ise şunlardır: “Kuruluşların teşviki ve işletmesi, gündüz bakımı, uzman danışmanlık, gençlik çalışmaları, gençlerle sosyal hizmet, ailelerin teşviki, eğitim yardımı, evlatlık edinme, aile ve gençlik mahkemeleri yardımı, velayet, vesayet gibi konulardır.” (International Youth Service of the Federal Republik of Germany, 2009). Gençlik İdaresi ise Gençlik Yardım Kurulu tarafından alınan kararları uygulamaya koymakla yükümlüdür (Vatandaş, 2014). 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı hükümlerinin uygulanmasından ve aracı olunmasından sorumludur. İdarede öncelikli olarak sosyal eğitimciler ve sosyal hizmet uzmanları ile idare memurları görev yapmaktadır. Gençlik Dairesi tarafından sunulan hizmetler; erken yardım hizmetleri, çocuk bakımı hizmetleri, oyun parkları, oyun alanları, gençlere yönelik çalışmalar ve gençlere yönelik sosyal çalışmalar, gençlerin korunmasına yönelik önleyici hizmetler, ceza yargılamasında gençlere yardım, semt sosyal hizmetleri, yetiştirme yardımları (sosyal pedagojik aile yardımı), aile danışmanlığı, ayrılma ve boşanma danışmanlığı, evlatlık edinmede aracılık, vasilik-kayımlık, gençlik yardım planlamasıdır (Jugendhilfe, 2010).

Gençlik Daireleri bir yerdeki gerekli yardım ve hizmetleri akılcı ve uygun bir şekilde planlar ve maliyetini de sağlar. Sonrasında gerekli olan hizmetler Gençlik Dairesi, bağımsız kurumlar veya kilise kurumlarınca sunulmaktadır.

Çocuk ve gençlik refahının temel anlayışı, ortaklık ve gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ortaklık ve gönüllülük, ailelerin Gençlik Dairesi çalışanları ile iş birliği içerisinde olması anlamına gelmektedir. Çocuğun refahının tehlikeye girmesi durumunda, aile, bunun üstesinden gelmek için anlaşma yapmaya hazırsa gerekli yardımlar için bir plan oluşturulmaktadır. Bununla birlikte bazı kriz durumlarında, bu temel yönelimler çocukları veya ergenleri koruma ihtiyacına ters düşebilmektedir. Çocuğun korunmasının başka yolları yoksa kriz zamanlarında Gençlik Dairesinin çocuğu ya da genci uygun kişi ve imkanlarla yerleştirmesi mecburidir. Gençlik Dairesi, sosyal pedagojik bir resmi kurumdur (Çocukların Korunması; Jugendamtlerin Sunduğu Hizmetler, 2013).

8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı'nın 8. paragrafının 8a maddesi gereğince ve aynı yasanın 42.paragrafı çerçevesinde bir çocuk Gençlik Dairesi yetkilileri tarafından ailesinden polis gücü kullanılarak alınmış olsa da çocuğun tüm velayet hakları yine ebeveynlerinde kalmaktadır. Gençlik Dairesinin bu uygulaması, çocuğun hayati tehlikesinin olduğunun düşünüldüğü durumları kapsadığından aile, daha sonra mahkemeye başvurarak çocuğunu geri alma hakkına sahiptir. Gençlik Dairesi, tehlike durumu geçinceye kadar, çocuğun nerede kalacağına karar verir. Çocuk veya gençle ilgili diğer tüm haklar ailede kalmaktadır. İdari süreç Almanya'daki iç hukuk organlarının hepsine başvurulduktan sonra Anayasa Mahkemesine kadar ilerletilebilmektedir (Vatandaş, 2014).

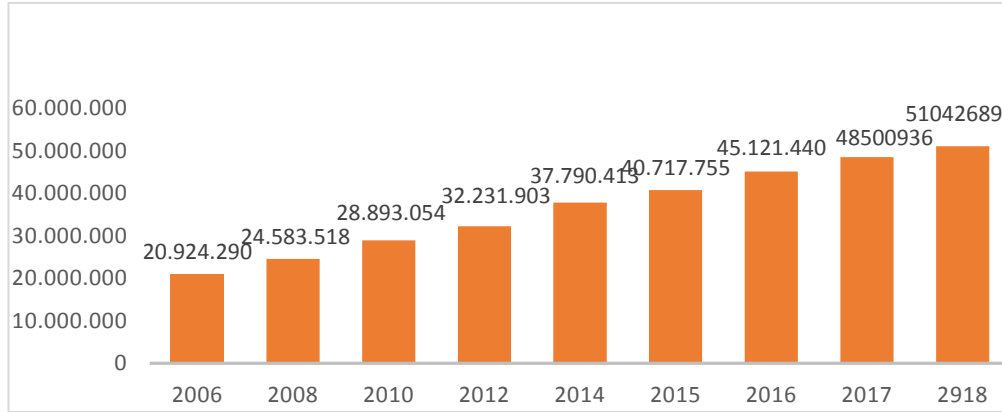
2.3.3 İstatistikler/ Ulusal Veri Tabanları

8 sayılı Sosyal Yasa Kitabında, tüm çocuk ve gençlik refahı makamlarında aynı şekilde toplanması gereken istatistiksel verilerle ilgili bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu veriler, bu düzenlemelere göre federal seviye gibi farklı seviyelerde toplanmaktadır Bu verilerin çoğu, ancak sağlanan hizmetlere, koruyucu bakıma yerleştirme vs. odaklanmaktadır. Çeşitli nedenlerden dolayı, bu hizmet verilerine dayanarak çocuk ve gençlik refahı makamları tarafından bilinen çocuklara yönelik kötü muamele vakalarının sayısını tahmin etmek mümkün değildir. Bunun ilk sebebi, aynı hizmetin farklı nedenlerle sağlanıyor olmasıdır. İkinci sebebi ise çocukların ya da ailelerin aynı anda birden fazla hizmet ve sırayla çeşitli hizmetler almasıdır. Bu veri setlerinde kimlik numarası bulunmadığından, vaka yörüngeleri yeniden oluşturulamamaktadır. Üçüncü etken, bir hizmetin sunulduğu vaka sayısı ve vaka başına düşen çocuk sayısının değişiklik göstermesidir. Dördüncü olarak, çocuklara yönelik kötü muamele raporları ve kanıtları sayılmamaktadır. Beşinci sebep, Alman Çocuk Koruma Sisteminin kötü muamelenin gerçekleşebileceği vakalarla kötü muamelenin olduğu vakaları karıştırır. Tüm bu nedenlerden ötürü, her yıl kötü muameleye uğramış çocukların ve ya tehlike altındaki çocukların sayısının ne kadar olduğu kamuoyu tarafından bilinmemektedir. Son zamanlarda veri toplama sayfasına mevcut hizmetlerin sağlanmasının gerekçesinin çocuk tehlikesi nedeniyle olup olmadığının araştırıldığı bir soru sayfası eklenmiştir. Bu veri setinden elde edilen bilgilere göre tüm çocuk ve gençlik refahı hizmetlerinin

yaklaşık %15’inde çocuk tehlikesinin bu hizmeti vermenin bir nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Fendrich & Pothmann, 2010).

Kötü muamele raporlarını ve çocuklara yönelik tehlike değerlendirmelerinin sonuçlarını dikkate alan, belki de daha güvenilir bir istatistik sistemi, ulusal düzeyde 8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı’nın 8a paragrafına göre geliştirilmektedir (Kindler, Child Protection in Germany, 2012). Uluslararası verilere kıyasla, Almanya’da ev dışı yerleştirmelerin oranı oldukça yüksektir (Thoburn, 2007); bu çok düşük sayıda evlatlık alma ve düşük sayıda yeniden birleşme oranlarından kaynaklanan uzun süreli yerleştirmelerin yüksek oranının etkisinin bir parçası olarak görülmektedir (Kindler, Child Protection in Germany, 2012).

Grafik 1. Çocuk ve Gençlik Refahı Alanındaki Harcamalar

(Destatis.de, 2019)

Tüm bunlarla beraber, Grafik 1’de görüldüğü üzere çocuk ve gençlik refahı alanındaki harcamalar her yıl artmıştır.

Tablo 2. Yıllara Göre Koruma Tedbiri Uygulanan Çocuk Sayısı

YIL	Toplam	Koruma Tedbirleri	
		Kendi isteği üzerine	Çocuk refahı tehlikesi nedeniyle
2013	42 123	9 922	32 201
2014	48 059	11 447	36 612
2015	77 645	15 101	62 544
2016	84 230	16 004	68 226
2017	61383	10404	50979
2018	52590	9606	42984

(Statisches Bundesamt, 2019).

Federal İstatistik Dairesi'nin 2018 yılı verileri daha detaylı incelendiğinde bu yıla ait rakamlar verilirken koruma tedbirlerinde bazı vakalarda iki defa sayılmanın mümkün olabileceğinin altı çizilmiştir. Bunun nedeni ise şöyle açıklanmaktadır: Bir çocuk/genç hakkında 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı'nın 42a paragrafına göre geçici koruma tedbiri kararı alınır. Bunun ardından, aynı yasanın 42.paragrafının 1. ve 3. maddesi gereği aynı çocuk/genç için düzenli koruma tedbiri kararı alınabilmektedir ve bu geçici ve düzenli koruma kararlarının istatistiklerde ayrılabilmesi bazı vakaların iki defa sayılmasına neden olmaktadır.

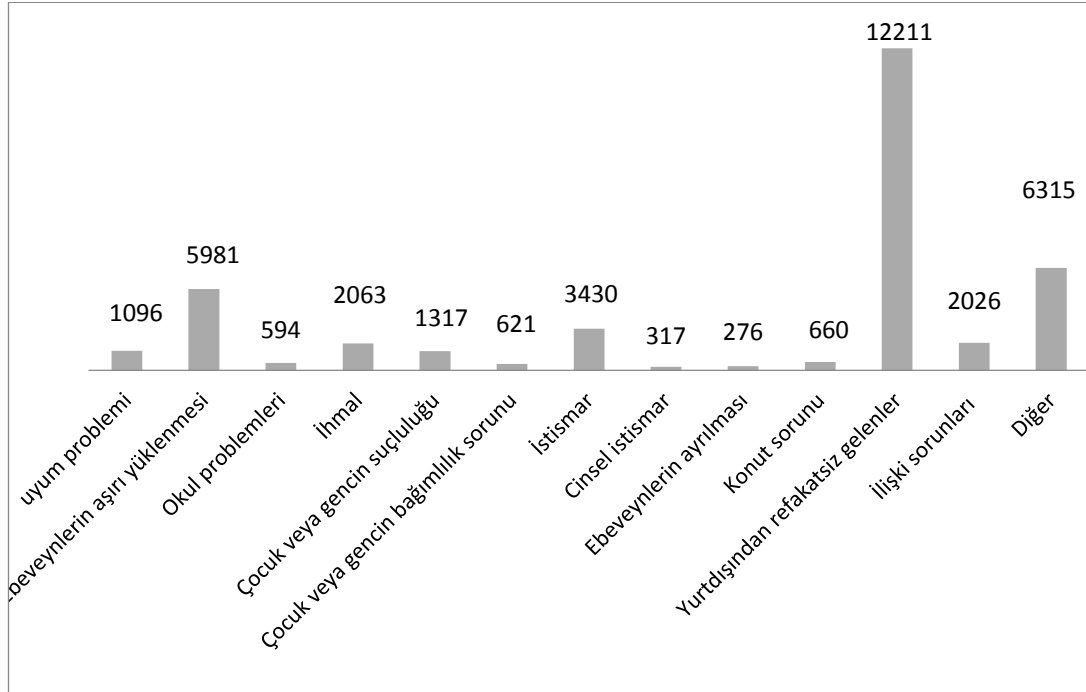
2018 yılında koruma tedbiri alınan çocuklardan 5380'i 3 yaşın altındadır. 3086 çocuk ise 3-6 yaş arasındadır. Koruma tedbirleri arasında en yüksek sayı 18692 ile 16-18 yaş grubu gençlerdedir. Ancak, bunlardan 4638 vakada gençlerin kendi isteği üzerine koruma altına alınması bulunmaktadır. Bu rakam, bu yaş grubu içerisinde %20 civarında bir orana denk gelmektedir. Bu oran, 12-14 yaş arasında %21, 9-12 yaş arasında % 9, 6-9 yaş arasında ise %2'dir.

2018 yılında koruma tedbiri kararı verilen toplam 52590 çocuk/genç arasında göçmen kökenli olanların sayısı 28204'tür. Bu da %54 civarında bir orana denk gelmektedir. Yani, koruma tedbiri kararı verilen çocukların yarısından fazlası, göçmen kökenlidir. Göçmen kökenli 7505 çocuk, ilk etapta bir kurum bakımına yerleştirilmiştir. Koruma tedbiri kararı sona erdiğinde ise bu çocuklardan yalnızca 573'ü, bir koruyucu aile yanına ya da kurum bakımına yerleştirilmiştir. 8303 çocuk/genç, ailesine geri döndürülmüş; 1603 çocuk/genç hakkında çocuk ailesinin yanında kalması şartı ile "ayakta yardım" denilen çocuk ve ebeveynler için ev dışında çocuğa yönelik danışmanlık ya da aileye yönelik sosyal pedagojik aile yardımı kararı verilmiştir. Yani, koruma tedbiri kararı çıkarılan çocuklardan sadece yaklaşık %2'si hakkında, kurum bakımı ya da koruyucu aile bakımı kararı verilmiştir.

Rakamlar ve yüzdeler yakından incelendiğinde, toplam koruma kararı verilen çocuklar içerisinde göçmen kökenli olanların %50'tan fazla olması, neden bu kadar çok göçmen kökenli çocuğun koruma altına alındığı konusunda kafa karıştırıcı olmaktadır. Bunun için öncelikle göçmen kökenli çocuklar arasında haklarında koruma tedbiri kararı çıkarılmasına zemin hazırlayan etkenlerin neler olduğunu gösteren aşağıdaki 2. No'lu Grafik yardımcı olmaktadır.

Koruma tedbiri kararı çıkarılan çocuklar içerisinde yurtdışından refakatsiz gelenlerin sayısı 12211'dir. Toplam 28204 göçmen kökenli çocuğun koruma altına alındığı düşünülürse bu oran %42'den fazlasına denk gelmektedir. Ve koruma altına alınan göçmen kökenli çocukların sayısı yurt dışından refakatsiz gelenler çıkarıldığında, 15993 olarak ifade edilebilmektedir.

Grafik 2. 2018 Yılında Koruma Tedbiri Kararı Verilen Göçmen Kökenli Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri

(Destatis.de, 2019).

Koruma tedbiri kararı verilen çocukların içerisinde, Alman olmayan çocuklar tespit edildikten sonra, bu sayı içinden de yurt dışından refakatsiz gelenlerin oranının çıkarılıp çıkarılmaması gerektiğinin ortaya konulması için öncelikle daha önceki yıllara ait verilerin yakından incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yurt dışından refakatsiz gelen çocuklar arasında Suriye’de yaşanan iç savaştan dolayı Almanya’ya yerleşen çocukların sayısının özellikle savaş sonrası yıllarda artmış olması gerekmektedir. Öncelikle savaş öncesi yıllara ait çocuk koruma tedbiri kararlarının nedenlerini 1995 yılından 2013 yılına kadar rakamlarla ifade eden yeni bir tablonun aktarılması faydalı olacaktır.

Tablo 3. 1995-2013 Yılları Arasında Alınan Koruma Tedbiri Kararlarının Nedenleri

Koruma tedbiri kararı verilme nedeni	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uyum sorunları	2054	2650	1730	1887	2165	2116	2076	2366	2515	2705
Ebeveynlerin aşırı yüklenmesi	6944	10307	10366	1221 4	1418 2	1469 1	1543 3	1640 6	1678 3	1636 1
Okul problemleri	1316	1870	1439	1443	1520	1537	1682	1697	1752	1617
İhmal	2358	2790	2812	3309	3863	3749	4037	4344	4450	4403
Çocuk veya gencin suçluluğu	2201	2419	1856	1823	1970	1998	2029	2154	2460	2703
Çocuk veya gencin bağımlılık sorunu	431	1223	975	738	847	884	896	1074	1149	1204
İstismar	891	2233	2359	2447	3013	3087	3344	3602	3648	3690
Cinsel istismar	1098	836	655	563	614	594	672	690	612	590
Ebeveynlerin ayrılması	715	663	461	589	702	803	786	748	711	723
Konut sorunu	653	831	617	837	823	1088	1029	1152	1230	1322
Yurt dışından refakatsiz gelenler	996	1453	602	888	1099	1949	2822	3482	4767	6584
İlişki sorunları	6530	9178	6581	6817	7115	7195	7014	6816	6653	6715
Diğer	6628	8987	7294	7725	9111	9162	9374	9890	1080 1	1149 7

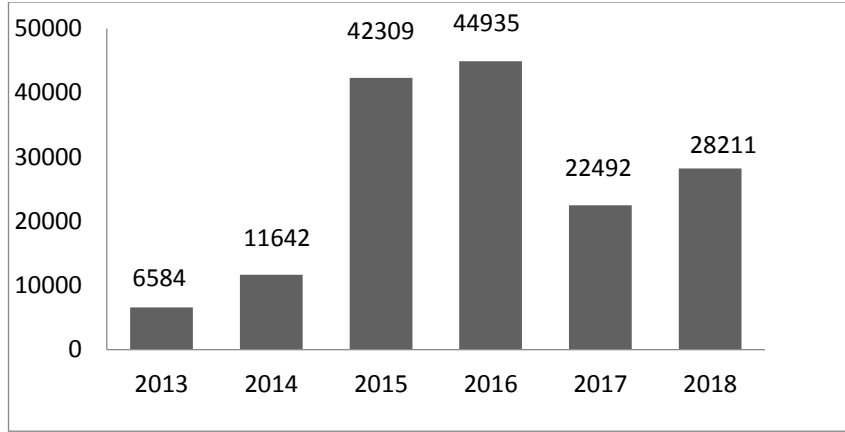
Kaynak: Destatis.de

Tablo 3'e göre, yurt dışından refakatsiz gelerek koruma altına alınan çocukların sayısı 1995 yılından ileriye gidildikçe artış göstermiştir. Bu artış, 2012 yılına kadar yüzlü sayılarla ifade edilirken, ilk defa, 2012 ile 2013 yılları arasında 10 binli sayıları bulmuştur.

Yukarıdaki tablo 3'e ek olarak 2014 ile 2018 yılları arasında yurt dışından refakatsiz gelerek, hakkında koruma tedbiri kararı çıkarılan çocukların sayısı incelendiğinde ise Grafik 3 ortaya çıkmaktadır. Bu grafiğe göre ise yurt dışından refakatsiz gelerek, koruma tedbiri kararı çıkarılan çocuk sayısı Suriye'de yaşanan iç savaştan etkilenerek

sürekli bir artış göstermiş, bu da haklarında koruma tedbiri kararı verilen göçmen kökenli çocuk sayısında otomatik olarak artışa neden olmuştur (İnat, 2016).

Grafik 3. 2013-2018 Yılları Arasında Yurt Dışından Refakatsiz Gelerek Haklarında Koruma Tedbiri Kararı Verilen Çocuk Sayısı

Kaynak: Alman Federal İstatistik Dairesi

Tablo 4. 2018 Yılı İçerisinde Alman Koruma Tedbirlerinin Sona Erme Şekli

Koruma Tedbiri Kararı ..... İle Sona Ermıştır*	Sayı	%
Aileye geri döndürülen	8303	29
Koruyucu aile yada kurum bakımı kararına devam edilen	573	2
Başka bir Gençlik Dairesine sevk edilen	3435	12
“Ayakta Yardım” uygulaması kararı verilen	1602	
Aile Evi Dışında Yardım kararı verilen	1747	
Diğer yatılı bakım hizmetleri	7505	
Bir yardım kararı verilemeyen	5087	
Toplam*	28204	

(Destatis.de, 2019) *Sadece göçmen kökenli çocukların sayısı

Almanya genelinde, 2018 yılı içerisinde, toplam 28204 çocuk/genç koruma altına alınmış, bu çocukların 28204’ü % 42 oranla göçmen kökene sahiptir. _Çocukların

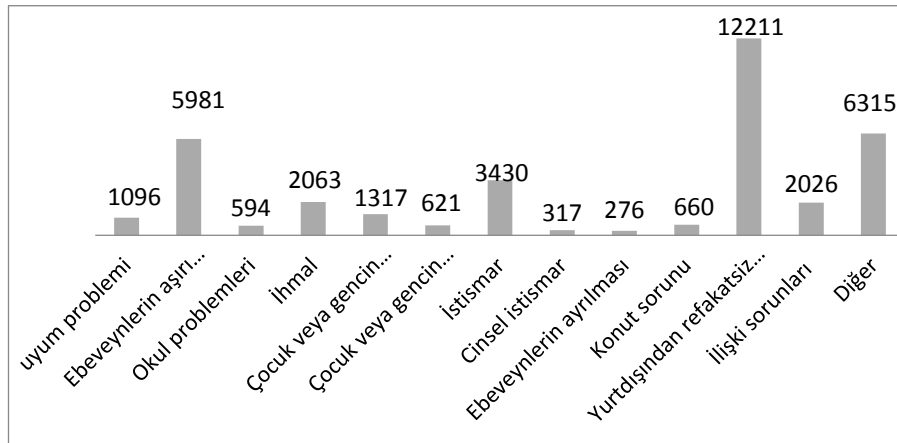
koruma altına alınma kararlarının nedenlerine bakıldığında aşağıdaki tablo elde edilmektedir.

Tablo 5. Koruma Tedbiri Kararlarının Alınma Şekli

		Koruma Tedbiri kararı ...ile alınmıştır							
		Çocuğun kendisi	Ailesi	Gençlik Bakanlığı	Polis	Öğretmen	Doktor	Komsu	Diğer
ALMAN	Sayı	9606	3752	30050	6339	341	530	455	1517
	%								
GÖÇMEN KÖKENLİ	Sayı	4694	969	17165	3938	156	193	267	822
	%								

Bu tabloyu daha sağlıklı anlayabilmek için öncelikle göçmen kökenli olanların içerisinde yurt dışından refakatsiz gelen çocukların/gençlerin olup olmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu da, aşağıdaki grafik 4'le açıklığa kavuşturulmaktadır. Grafikte göçmen kökenli çocukların koruma altına alınma nedenlerine ait rakamlar verilmiştir. Bu rakamlar arasında en büyük sayıyı, yurt dışından refakatsiz gelen çocuklar oluşturmaktadır.

Grafik 4. Göçmen Kökenli Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri

(Destatis.de, 2019)

Göçmen kökenli çocukların koruma altına alınma nedenlerini ele alan bu grafikte yurt dışından refakatsiz gelen çocuklar sayıca en fazla grubu oluşturmaktadır. Özellikle

Suriye’de yaşanan iç savaştan sonra Avrupa ülkelerine geçiş yapan çocuklar düşünüldüğünde bu sayının yüksek olması beklenen bir durumdur. Bunun ardından ebeveynlerin aşırı yüklenmesi adı altında verilen durum göçmen kökenli çocukların koruma altına alınmasında ikinci yüksek orana sahiptir. Alman çocuk koruma mevzuatının içeriği düşünüldüğünde bu grupta bulunan çocukların 12 yaş üzeri olma ihtimali daha yüksektir. Çünkü SGB VIII’e göre çocuklar/gençler aileleri tarafından ihmal ya da istismar edildiğini şikâyet etme ve devlet koruması talebinde bulunma hakkına sahiptirler. Ancak bu durum özellikle göçmen kökenli aileler için dezavantaj olmaktadır. Çünkü ebeveynleri ile kültürel çatışma yaşayan birçok genç bu yasaya dayanarak ailelerinden ayrılmaktadırlar (Yaman, 2018). Göçmen kökenli çocukların koruma altına alınma nedenleri arasında ihmal edilenlerin oranı istismar sayılarından daha yüksektir. Bu oran da aslında Alman çocuk koruma sisteminin ihmal vakalarına istismardan daha fazla önem vermesinden kaynaklı bir sonuç olarak yorumlanabilmektedir.

2.4 KORUYUCU AİLELER VE KORUYUCU AİLE YANINDAKİ ÇOCUK

Aile yanında tam zamanlı bakımın yasal dayanaklarının başlangıcı, 19.yy’deki bazı düzenlemelere uzanmaktadır. Bu dönemde aile yanında bakıma ihtiyacı artıran bazı sosyal sorunlar bulunmaktadır. Bunlar arasında, ilk olarak evlilik dışı doğan çocukların korunması gelmektedir. Çünkü o dönemde, evlilik dışı doğan çocukların çoğu, devlet korumasına verilmekteydi ve bu çocuklar arasında da erken yaşta ölüm oranları çok yüksekti (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016).

1960’lı yıllara gelindiğinde, Federal Anayasa Mahkemesinin içeriğinde koruyucu aileler daha fazla kabul görmüştür (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016). 1984’ten beri Alman Anayasasının 6. maddesinin 1. ve 3. fıkraları ailenin anayasal olarak korunmasında koruyucu ailelere de yer vermektedir. Bununla birlikte, koruyucu ailenin sosyal bir aile olarak anayasal korunması, 6. paragrafın 2. maddesi uyarınca ebeveyn haklarının sağladığı korumayı içermemektedir. Ebeveyn haklarının sınırlamaları sadece çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda mümkündür (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016).

Koruyucu ailelerin haklarının düzenlendiği aile hukuku alanındaki reformlar, 1979 yılında velayet yasasıyla başlamıştır. Böylelikle, sadece ebeveynlerin rızasının olduğu durumlarda, ebeveyn bakımı meselelerini üstlenmek isteyen bir kişiye bakım hakkı devri mümkün olmuştur. 1979'da gerçekleştirilen reformlardan bu yana koruyucu aile yanında uzun süre kalan bir çocuk, ebeveynleri tarafından geri alınmak istendiği takdirde mahkeme, çocuğun koruyucu ailede kalmasından yana karar verebilmektedir.

Bu yönetmelikler, 1997'de çıkarılan Çocuk Hukuku Reformu Yasası ile tamamlanmıştır. Kanun, koruyucu ailelerin ebeveyn otoritesine ilişkin meselelerin adli transferine ilişkin ayrı bir başvuru hakkı getirmiştir. Bununla birlikte, çocuk üzerindeki kesin karar, ebeveynlerin rızasına bağlı kalmıştır. Çocuk, velayetinin bulunduğu ebeveynleri tarafından alınmak istendiğinde çocuğun koruyucu aile yanında kalması yönündeki mahkeme düzenlemelerinin koşulları sadeleştirilmiştir. (§ 1632 Abs.4 BGB). Medeni Kanun'un 1666. maddesindeki çocuk refahı tehlikesine dair ifade, "çocuğun alınması ile çocuk refahı tehlikeye girecekse" şeklinde değiştirilmiştir. Aynı zamanda, eğer çocuğun refahına hizmet edecekse eski koruyucu ailelere erişim hakkı getirilmiştir (§ 1685 Abs.2 BGB).

2.4.1 Bakım Verenlerin Sosyal Ebeveynler Olarak Mevcut Yasal Statüsü: Sınırlı Karar Verme Yetkileri, Temsil ve Katılım Hakları

Bakıcı kişilere, tanınan gündelik yaşam meselelerinde karar alma yetkisi olarak bakım hakkının uygulanmasının imkânı 1688 sayılı paragraf 1 BGB'de çok sınırlıdır. Velayet sahibi ebeveynlerin, koruyucu ebeveynlerin karar verme yetkisini kısıtlamaları ya da iptal etmeleri imkânı bunlar önemli olmasa bile günlük aile yaşamında, özellikle de uzun süreli bakım ilişkilerinde, sıklıkla devam eden güvensizlik, tartışma ve çatışmaya yol açmaktadır (§ 1688 Abs.3 BGB). Sorun yaratan meseleler bazen gündelik yaşamda karşılaşılan durumlar olabilmektedir. Örneğin; çocuğa ne kadar harçlık verildiği, hangi bebek bezinin alındığı gibi...

Günümüzde koruyucu ebeveynler, çocuk uzun süre aile bakımında kalmışsa, (§ 1688 Abs.1 S.1 BGB) günlük yaşam meselelerine karar verme ve bu konularda çocuğun yasal

vasisini temsil etme hakkına sahiptirler. Çocuk için sosyal yardımlara başvurmada çocuğun anne babası yasal olarak çocuğu temsil edebilir, çocuk için maaş ve yardımları yönetebilirler (§ 1688 Abs.1 S.2). Ancak, bu karar verme yetkileri ve bakıcının temsil hakları, ebeveynleri kısıtlayabilir ve koruyucu ebeveynlerin yetki alanını genişletebilir (§1688 Abs.3). Uygulamada, çocuğun gerçek ebeveynleri ile koruyucu ailenin ortak hareket etmesi, sorunların çözümünde ortak bir yoldur. Ayrıca, koruyucu ebeveynler için ebeveynlik yetkisi, netlik ve artırılmış eylem yetkileri sağlamaktadır. Medeni Kanun'un 1688 bölümünün 3.maddesi, çocuğun ebeveynlerine gündelik yaşamda ve bakım verenlerin temsil haklarında bile karar verme yetkilerini kısıtlama imkânı verdiğiinden üzerinde değişikliğe gidilmesi gerekli bir madde olarak görülmektedir. Aslında uyuşmazlık durumlarında, aile mahkemesi, karar verme yetkisini ebeveynlerden koruyucu aileye ya da tam tersi şeklinde aktarabilmelidir. Bununla birlikte, günlük hayattaki meselelerde karar verme hakkı, gündelik işlerde sık çatışmaları önlemek için normal şartlarda koruyucu aileye sınırsız olarak verilebilir ve sadece istisnai durumlarda çocuğun en yüksek yararı için yargısal olarak kısıtlanabilir.

Pratikte, koruyucu ebeveynlerin gündelik yaşamda yasal eylemlerde bulunmalarını ve bu konularda yasal temsiliyet olasılığının bulunmasını sağlamak için genellikle vekâlet kullanılmaktadır. Böylelikle koruyucu ebeveynler ve biyolojik ebeveynler, gündelik yaşamda kendi karar verme gücü ile kapsanmayan veya bunların gündelik meseleler olup olmadığı tartışmalı olduğunda sorunların çözümüne katkıda bulunurlar. Gündelik meseleler okul işlerinin düzenlenmesi (okul kaydı, öğretmenlerle toplantılar ve veli toplantılarına katılım, okul raporunun imzalanması),çocukların kulüplere ve gündüz bakım merkezlerine bağımsız olarak kaydettirilmesi, çocuğun tatil kamplarına, yurt içi ve yurt dışı gezilere katılım hakkı, çocuk için bir çocuk kimlik kartı başvurusu vb.dir.

Koruyucu aile yanında kalan bir çocuk, gerçek ebeveynleri tarafından geri alınmak istenirse aile mahkemesi, çocuğun koruyucu aile yanında kalması yönünde karar çıkarma yetkisine sahiptir. Bu durum, sadece çocuk refahı tehlikeye girecekse gerçekleşmektedir ve biyolojik ebeveynlerin rızasına bağılı değildir. (Deutscher Familiengerichtstag, 2014).

Şimdiye kadar, ebeveyn sorumluluğunun koruyucu aileye adli transferi ya biyolojik ailenin onayı ile (Medeni Kanununun 1630.maddesinin 3.paragrafı) ya da çocuk refahı tehlikesi durumunda ebeveyn sorumluluğunun adli olarak alınmasıyla (Medeni Kanununun 1666.maddesi) olmuştur. Bu ise çok yüksek bir eşiği temsil etmekte ve farklı bakış açılarından problemlili olarak görülmektedir. Koruyucu ebeveynler, sosyal ebeveynler olarak uzun süreli bakım ilişkilerinde karar verme ve temsil etme güçlerinin genişletilmiş bir güvencesine ihtiyaç duymaktadır, çünkü bu güvence koruyucu ailelerin çocuklarla olan beraber yaşamlarını sağlamlaştırmaktadır (Rechtliche Regelungen zur Qualifikation von Pflegeeltern, 2017).

2.4.2 Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Özel Durumları

Koruma altındaki çocukların iki ailesi bulunmakta ve bu sebeple, korumaya alınan çocuklar iki aile sistemi ile yaşamak zorundadırlar. Bu çocukların beraber yaşayamadıkları bir gerçek aileleri ve kısa bir süre için ya da daha uzun süreli olarak beraber yaşadıkları koruyucu aileleri bulunmaktadır. Aslında, koruma altındaki çocuklar, gerçek ebeveynleri ve koruyucu ebeveynleri birçok konuda anlaşabildiği sürece, bu durumla başa çıkmada daha başarılı olmaktadır. Korumaya alınan çocuklar için ebeveynlerle, kardeşlerle ve diğer akrabalarla temas, kendi kökleri ve koruyucu ailesi ile baş edebilmeleri açısından önemlidir. Çoğu durumda, koruma altındaki çocuk ile biyolojik ailesi arasında ziyaret, mektup ya da telefon yoluyla temas vardır. Ziyaretler, temas kurma ve bunların sıklık, süre ve yer gibi temel koşulları her zaman koruma altındaki çocukların ihtiyaçlarına dayanmakta ve bu düzenlemeler yardım konferanslarına katılan taraflarla belirlenmektedir. Bazı özel durumlarda, çocukların biyolojik ebeveynleriyle temas kurması mümkün olmamaktadır. Bu durumlarda, çocuklar geçmişleri hakkında daha fazla meraklı ve ilgili olmaktadır. Bu çocuklar, doğal olarak neden kendi aileleriyle yaşayamadıklarını anlamak istemektedirler. Çocukların geçmişlerine ait bilgi, bu soruları cevaplandırmada ve çocukların kişilik gelişiminde onlara önemli katkı sağlamaktadır.

Korumaya alınan çocuklar, her zaman iki aileye sahiptir ve koruyucu aile içinde kendilerini rahat hissetmelerine ve gereksinim duydukları her şey onlara sunulmasına

rağmen, kendi kökenlerini merak eder ve bununla ilgilenirler. Gerek koruyucu ebeveynlerin, gerekse çevrelerindeki diğer yakın kişilerin koruyucu çocuklara geçmişlerini yeniden yapılandırmada yardımcı olması, onlar için büyük bir fayda sağladığı yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016). Çocuklar, bu şekilde içinde buldukları durumu daha net olarak değerlendirip yönetebilmektedirler.

Bir çocuk, koruyucu aile yanına yerleştirilmekle, hem gerçek ebeveynlerinden ayrılmış olmanın zorluğunu yaşamakta hem mevcut durumuyla başa çıkmaya çalışmakta hem de farklı bir ortamda yeni insanlarla yaşamanın zorluğunu çekmektedir. Daha önce doğru ve anlaşılır kabul edilen davranışları, yeni bir düzene geçişle kabul görmemektedir. Çoğu durumda, koruma altındaki çocuklar, koruyucu ailelerini test etmek için de farklı ve agresif davranışlar sergileyebilmektedirler. Dolayısıyla, iki tarafın da birbirine uyumunun gerçekleşmesi için karşılıklı çaba, anlayış ve mücadele gerekmektedir (Familien Für Pflegekinder, 2017).

Korumaya alınan çocuklar, genellikle koruyucu ebeveynlerine güveninceye kadar yeni yaşantılar gerçekleştiremezler. Eski davranışlarının artık gerekli olmadığını öğrenmek için zamana ihtiyaçları vardır. Koruyucu ailelere yerleşene kadar, bu çocuklar, farklı deneyimler edinmişlerdir ve yeni bakım verenlerine alışabilmeleri için uzun bir zamana ihtiyaç duyabilmektedirler. Çocuğun bazı olumsuz davranışları erken çocukluk dönemindeki duraksamalardan da kaynaklanabildiği için, bu davranışların onarılması zorlaşır.

Koruyucu aile yanında yaşayan çocukların karşılaştığı önemli problemlerden biri de çocukların 18 yaşına geldikten (ergin, reşit olduktan) sonra koruyucu aileden ayrılma durumları ile ilgilidir. Her ne kadar ergin olmuş gence ihtiyaç duyduğu sürece, kişiliğini geliştirmek ve bağımsız olmak için yardım verilmesi yasal olarak öngörülse de pratikte, bu geçiş dönemleri çok az takibe alınmaktadır ve çoğu kez ergin olmayla birlikte bağımsızlığın ve kişiliğin gelişmiş olması gerektiği şart koşulmaktadır. Koruyucu Aile Yönetmeliği hakkında yapılan eleştirilerde çocuk hakkındaki yardım planı

oluşturulurken bu konunun daha açık ifade edilmesi ve plana dâhil edilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Çocukların ve ergenlerin aile bakımındaki tam zamanlı bakımı, temel olarak, zorlu yaşam koşullarında eğitimin desteklenmesi, koruyucu ailede eğitiminin çocuğun refahı için sağlanmasıdır. Aynı zamanda, koruyucu aile yanında köken ailesi de stresli yaşam durumları ve sorunları ile baş etmede desteklenmelidir: böylece çocuk, yaşı ve gelişim evresiyle orantılı olarak makul bir zaman dilimi içinde, köken ebeveynlerine geri dönebilmelidir. Bu şekilde, çocuklar ve gençler için (sosyal) koruyucu aile içindeki yaşam, geriye dönük olarak genellikle sadece geçici bir aşama değil, kalıcı bir yaşam perspektifidir.

2.4.3 Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocuklarda ve Koruyucu Ebeveynlerde Bağlanma

Son 60 yılda, bağlanma araştırmaları, tüm çocukların biyolojik olarak bir bağlanma ihtiyacına sahip olduklarını göstermiştir. Ancak, bağlanma ilişkileri çok seçicidir ve kalitesinde -kişisel ilişki deneyimlerine bağlı olarak-önemli ölçüde farklılık görülmektedir (Bowlby, 1969).

Bağlanma ilişkileri fiziksel tehlikeye ve duygusal aşırı yüklenmeye karşı koruma görevi görür ve duygusal güvenlik sağlamaktadır. Genel olarak biyolojik ebeveynler, özellikle biyolojik anne, çocuğa baktıkları sürece birincil bağlanma kişisidir. Bağlanma ilişkilerinin kalitesini etkileyen bir anahtar faktör, bağlanılan kişinin, çocuğun ihtiyaçlarına cevap verirken gösterdiği hassasiyettir. Koruyucu aile yanında kalan çocuklar için, çocukların koruyucu ailelerini güvenli ve güvenilir bir üs olarak deneyimledikleri bağlanma ilişkilerinin geliştirilmesi, bu yüksek stresli grubun gelişimi için önemli bir koruma faktörü olduğunu kanıtlamıştır. Böylece, bu olumsuz deneyimlere rağmen bu çocuklar, uzun vadede olumlu gelişim seyri gösterebilmektedirler (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016). Koruyucu ebeveynler, çocuklar için güvenli bir bağlanma ilişkisi kurmada özel gereksinimlerle karşı karşıyadır. Çünkü bu çocuklar, önceki şiddet deneyimlerinin ve ihmallerinin sonucunda

farklı davranış bozuklukları sergilemektedirler. Bu davranış biçimi, çoğunlukla bir bağlanma bozukluğunun belirtisidir. Bu uyumsuz davranış, bağlanma ilişkileri kurmayı zorlaştırmakta ve koruyucu ebeveynlerden çocukların güvenini kazanmaları için büyük bir sabır ve duyarlılık göstermelerini zorunlu kılmaktadır (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016).

Klinik çalışmalar, ihmal ve istismar mağduru çocukların birçoğunda günlük yaşama katılımında bağlanmadan kaynaklanan bozulmalar olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, koruyucu ailelerin 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı'nın 35. Maddesine göre çocuklarla ilgili bu gibi konularda yasal yardım hakları bulunmaktadır.

Özellikle çarpıcı olan, disinhibisyon (engelleme) ile bağlanma bozukluğudur. Bu durumdakilerde karakteristik özellikler belirgin değildir. Bu durum, her şeyden önce, biraz duygusal ya da kişisel bağlılık eksikliğini açığa çıkarmaktadır. Bu şekilde bir bağlanma bozukluğu yaşayan çocuklar, stres durumunda, ya yakınlık ve teselli aramamakta ya da bakıcılar ve tanıdık olmayan insanlar için ayırım yapmamaktadırlar. Bu durumdaki çocuklarda diğer ayırt edici özellikler, saldırgan davranışların (kendisine ve diğerlerine karşı) yanı sıra akranlarla sınırlı etkileşim ve sınırlı sosyal oyunlardır (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016). Bu ilişkisel ve davranışsal -ihmal bağlamındaki ağır ve erken çocukluk yoksunluğundan sonra neredeyse düzenli gözlenen- özellikler, genellikle koruyucu bakımın başarısını zorlaştırmaktadır. Reaktif bağlanma bozukluğu olan çocuklar, farklı sosyal durumlarda ve duygusal anormalliklerde, çelişkili veya kararsız tepkilerin yanı sıra aşırı endişeli davranışlar da sergilemektedirler. Koruyucu ebeveynler için, özellikle de hazırlık bakımında, bir yandan yakınlık arayışı gibi değişken reaksiyonlar, diğer yandan fiziksel temastan ya da ebeveynlerin teselli denemelerinden kaçınmaları son derece zorlu durumlar oluşturmaktadır. Genellikle, erken yaşta ihmal edilen bu çocuklar için disiplinlerarası, erken müdahale bağlamında desteklere büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan, bu tür çocuklar ve onların son derece kararlı olması gereken koruyucu ebeveynleri, birçok durumda ve daha uzun bir süre boyunca ve farklı gelişim aşamalarında psikoterapi ve her türlü tıbbi tedavi şeklinde çoklu profesyonel desteğe ihtiyaçları vardır. Ancak, bağlanma davranışlarında bu kadar etkilenmeyen çocuklar bile olsa yeni bir ilişkideki

ayrılık ve değişim büyük bir zorluktur (Dozier, Peroso, Lewis, Laurenceau, & Levine, 2008).

2.4.4 Alman Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aile Modelleri

Nöbetçi Tam Zamanlı Bakım (Bereitschaftspflege): Bir çocuk veya genç acil bir tehlike durumunda koruma altına alındıktan sonra bunların, öz ailesine geri dönüp dönemeyeceği belirsiz ise bu çocuklar, ansızın ve geçici olarak nöbetçi koruyucu ailelerin yanına yerleştirilir ve burada durumları netleşene kadar kalırlar. Bu sistem özellikle yeni doğmuş bebekler ve küçük çocuklar için verilecek tam zamanlı bakımda uygundur.

Kısa Süreli Tam Zamanlı Bakım (Kurzeitpflege): Diğer bir ifade ile geçici tam zamanlı bakım, ailelerinde sınırlı bir süre yaşayamayan çocuklar ve ergenler içindir. Burada koruyucu aile, ev sahibi olmayan çocuklara sınırlı bir süre boyunca korunaklı bir ortam sağlama görevini üstlenmektedir. Bu modelde arka plan, genellikle ailelerin aniden yaşadığı stres ve kriz durumlarıdır. Amaç, bu süre zarfında aile ortamını değiştirerek çocuğun kendi ailesine hızla geri dönmesini sağlamaktır. Ama bu, her zaman mümkün olamamaktadır.

Uzun Süreli Tam Zamanlı Bakım (Dauerpflege): Genel tam zamanlı bakım olarak da bilinen bu aile modeli, biyolojik ailesindeki eğitim ve bakımları sürekli gerçekleştirilemeyecek olan çocuklar ve gençler içindir. Sadece kriz durumunun atlatılması için değil birkaç yıl veya ergin oluncaya kadar yaşayabileceği koruyucu bir aileye ihtiyaçları bulunmaktadır. Koruyucu aile bu çocuklara uzun süreliğine yeni bir yuva sunmaktadır.

Genişletilmiş destek gereksinimi (Sonderpflege): Bu iki temel forma -muhtemelen sınırlı süreli-genişletilmiş bir destek gereksinimi eklenebilir. Koruma altına alınan çocuk, ağır duygusal, psikolojik, bilişsel ya da fiziksel bozuklukları nedeniyle ciddi anormallikler gösterdiğinde ortaya çıkmaktadır dolayısıyla koruyucu ebeveynlere yönelik talepler genel yetiştirme ihtiyaçlarının ötesine geçmektedir. Genişletilmiş destek

gereksinimi tipi koruyucu ailelikte Gençlik Dairesi uzman tanı görüşü sunan pozisyona geçmektedir. Bu tip koruyucu aileliği tercih eden aileler koruyucu çocuğun günlük rutin işlerinde –okul, terapi, vs.-çocuğa eşlik etmeli ve çocuk bu konularda desteklenmelidir. Koruyucu ailelikte bir de **akraba koruyucu aile modeli (Verwandtenpflege)** bulunmaktadır. Herhangi bir bakım ilişkisinde olduğu gibi, eğer koruyucu aile olma konusundaki şartlar yerine getirilirse çocuğun akrabalarından birisiyle bakım anlaşması imzalanmaktadır (Familien Für Pflegekinder, 2017)

2.4.5 Koruyucu Aile Olma Şartları

Çocuk koruma modelleri arasında günümüzde sıkça tercih edilen koruyucu ailelik, “Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocukların eğitimi, bakımı ve yetiştirilme sorumluluğunu kısa veya uzun süreli olarak üstlenen aile ya da kişilerdir” (Almanya'da Koruyucu Aile Olmak, 2018) şeklinde bir tanımlanır.

Türkiye'deki uygulamanın aksine, Almanya'da koruyucu aile olmanın şartları arasında Alman vatandaşı olma bulunmamaktadır. Türkiye'de Koruyucu Aile Yönetmeliği incelendiğinde koruyucu aileliğe dair hükümler arasında ilk şart Türk vatandaşı olmaktır. Alman koruyucu aile sisteminde Alman vatandaşı olma şartı olmamasıyla birlikte, farklı bir uyruğa sahip kişilerin koruyucu aile olmayı istemesi durumunda, Almanya'da yeterli süre için ikamet izninin bulunması gerekmektedir. Almanya'da koruyucu ailelerin evli olması şartı yoktur. Önemli olan çocuğa ayrılacak yeterli zamanın olması, finansal açıdan koruyucu ailelik ödeneğinden bağımsız geçimini sağlayabiliyor olmasıdır. Uzun süreli bakımlarda da koruyucu aile ve çocuk arasındaki yaş farkının 45'ten fazla olmaması gerekmektedir. Yani koruyucu ailesi olunan çocuk 18 yaşına geldiğinde koruyucu aile olan kişi 63 yaşını doldurmamış olmalıdır. Ancak bazı durumlarda 45 yaşında olan kişiler de küçük bir bebeğin koruyucu ailesi olabilmektedir (Rechtliche Regelungen zur Qualifikation von Pflegeeltern, 2017).

Farklı deneyimlere sahip olanlar, boşanmış ya da tek ebeveyn olanlar ve LGBT bireyler koruyucu aile olabilirler. Bunun yanı sıra, bir çocuğun akrabaları da koruyucu ailesi olmak için başvuruda bulunabilirler. Koruyucu aile olmayı isteyen kişileri bekleyen en büyük zorluklardan birisi de çocuğun biyolojik ebeveynleri ile olan bağının devam

ettirmesi ihtimalinin olmasıdır. Ayrıca Gençlik Dairesi ve diğer ilgili kurumlarla sürekli iletişim halinde olma da bir başka zorluktur. Almanya'da koruyucu aile olmak isteyenlerin, 2004 yılından beri³ koruyucu ailelik eğitimi almaları gerekmektedir. Koruyucu aile olmak isteyen kişinin, koruma altına alacağı çocuk için yeterli yaşam alanına sahip olduğu bir evde yaşıyor olması gerekmektedir. Bu, eğer ailenin başka çocukları da varsa her çocuk için ayrı bir oda anlamına gelmemektedir. En azından küçük çocuklar aynı odayı paylaşırken büyük çocuk için tek kalabileceği bir oda olmalıdır (Almanya'da Koruyucu Aile Olmak).

Koruyucu aile yanına gelen çocuğun evde eğer başka çocuklar varsa, evdeki en küçük çocuktan daha küçük olması gerekmektedir. Koruyucu aile olmak isteyen kişinin, koruyucu ailelikten sağlanan gelirden bağımsız olarak güvenli ekonomik koşullarda yaşıyor olması gerekmektedir. Bu ayrıca, devlet yardımlarından faydalanmıyor olmayı gerekli kılmaktadır. Koruyucu aile olmak isteyen kişinin, varsa eğer, hastalığı günlük yaşamında kendisini engelleyecek nitelikte olmamalıdır. Her şeyden önce koruyucu aile olmak, çocuk bakımı konusunda gönüllü olmayı gerektirmektedir. Çocuklarla vakit geçirmekten hoşlanan, başka bir çocuğu kendi yaşam hikayesiyle kabul edebilen kişiler için bu daha kolay ve anlamlı olabilmektedir. Ayrıca koruyucu aile olmayı kabul eden bir ailedeki tüm bireylerin, bu kararı ortak almış olması ya da en azından bu kararın uyum içerisinde olması gerekmektedir. İş hayatında kendisini zorlayacak dönemlerin beklediğini tahmin eden bir kişinin de koruyucu aile olmaya kesin karar vermeden durumunu iyice gözden geçirmiş olması beklenir. Çoğu durumda, koruyucu ailelikte kişinin sosyal çevresini de göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bu durum, özellikle bir çocuğun koruyucu ailesi olduktan sonra, kişilerin sosyal çevrenin de etkisinde kalarak çocuğun koruyucu ailesi olmaktan vazgeçmesiyle sonuçlanacaksa çocuk üzerinde onarılması zor yıkımlara yol açmaktadır (Familien Für Pflegekinder, 2017).

Koruyucu aileliğe karar veren kişilerin, uzun zamanlı da olsa, kısa zamanlı da olsa çocuğun evden ayrılacağı ihtimalini hesaba katmaları önemlidir. Bir aileye koruma

---

³ Koruyucu ailelik ile ilgili hükümlerin federal düzeyde düzenlendiği yasa 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı'dır. Bu konudaki değişiklik bu yasa üzerinde yapılmıştır.

altındaki çocuğun gelmesi, sadece yeni bir üyenin eklenmesi anlamına gelmemektedir. Bu, tüm aile bireylerinin yaşam durumunda değişiklik yapması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, zorunlu bir şart olmasa bile, aranan bir kriter olarak korumaya alınan çocuğun gideceği koruyucu ailede, evdeki en küçük çocuktan küçük olması istenmektedir. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk alışık olmadığı, hatta yabancı olduğu bir yaşam tarzına ayak uydurmak zorunda olacağı için ailelerin daha fazla sabırlı ve anlayışlı olmaları olayların gidişatını kolaylaştıracaktır. Bu durum, çocuk kurum bakımından yeni bir koruyucu aileye geçmiş olsa da direkt gerçek ailesinden koruyucu aile yanına yerleşmiş olsa da fazla bir değişiklik göstermemektedir (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016).

Koruyucu aileliğin yasal dayanakları üzerine eleştirel bir bakış açısıyla hazırlanmış bir raporda, uygulamada koruyucu aile, koruyucu ebeveyn, bakım veren kişi olmak için özel kriterlerin ya da özel bir eğitimin önemli olmadığına değinilmiştir. Bunun yerine eğer bakım veren kişi yeterli çocuk yetiştirme becerisine sahip değilse, düzenli ekonomik koşullarda yaşamıyorsa veya koruyucu çocuğun bakımıyla fazla yüklenilmiş olarsa şartları sağlamıyor demektir. Çünkü tam zamanlı bakım sadece bir çocuğa bakım vermekle ilgili değildir; bunun yerine, çocuğun yetiştirilme açığını telafi etmek ve çocuk için kalıcı yaşam koşulları yaratmakla ilgilidir. Bu çerçevede, Gençlik Dairesi ile eğitimsel iş birliğine yönelik kapsamlı bir hazırlık, gerekli ön koşullardan biridir (Rechtliche Regelungen zur Qualifikation von Pflegeeltern, 2017).

Eyalet sistemi ile yönetilen Almanya'da, her eyaletin kendi iç düzenlemeleri bulunmaktadır. Farklı alanlarda yürürlükte olan bu yönetmelikler, federal düzeydeki yasalarla uyum içerisinde olmak zorunda olsa da özellikle uygulamadaki bazı hususlarda birbirlerinden farklılaşmaktadır. Eyalet düzeyinde, koruyucu çocukların kabul edilme koşulları değişen derecelerde düzenlenmektedir. Örneğin; Bayern, Mecklenburg Vorpommern, Brandenburg, Nord-Rhein Westfalen, Saarland, Sachsen Anhalt gibi eyaletlerde çocuğun bir koruyucu aileye verilmemesinin sebepleri aşağıda sıralanmıştır. Bakım veren kişinin yeterli çocuk eğitimi becerilerine sahip olmaması, koruma altındaki çocuğun aileye gelişinin bakım veren ailede yaşayan tüm bireylerin refahı ile uyumlu olmaması, bakım veren kişinin ve hane halkının ekonomik

koşullarının açıkça belli olmaması, hanede yaşayan kişiler için yeterli yaşam alanının (oda) olmaması... Berlin ve Hamburg gibi diğer federal eyaletler, ilgili yasal izinlere dayanarak bakım verenlerin koşulları hakkında idari düzenlemeler sağlamaktadırlar. Bunlar, diğer şartların yanı sıra, "bakım yeterliliği ve deneyim", "bakım anlaşması çerçevesinde iş birliği yapma becerisi" ve "istikrarlı ailevi ve ekonomik koşullar" 'dır. Berlin eyaletinin diğerlerinden farklı bir özelliği, bakıcının başlangıçta bir eğitime katılması ve daha sonra eğitime devam etme yükümlülüğünün olmamasıdır. Baden-Württemberg, Aşağı Saksonya, Bremen, Hessen ve Rheinland-Pfalz eyaletlerinde, koruyucu ebeveynlerin niteliği için özel bir düzenleme yoktur. Uygunluğun tespiti, temel ve daha ileri nitelikler, uzmanlık alanı ile ilgili danışmanlık, eşlik, bakımın kalitesi ve bakım verilen çocuğun refahının güvence altına alınması gençlik refahı taşıyıcılarının merkezi önlemleridir (Rechtliche Regelungen zur Qualifikation von Pflegeeltern, 2017).

2.4.6 Koruyucu Ailelikte Sivil Yükleniciler

Çocuk ve gençlere yönelik bakım hizmetlerinin sunumunda, sivil yüklenicilerin önemli bir payı varken koruyucu ailelikte bu oran düşmektedir.

Sivil yüklenicilerin bir bütün olarak Almanya'da koruyucu bakımda rolleri azdır; koruyucu bakım ile çok farklı form ve yoğunluklarda bütünleşirler. Sivil yüklenicilerin koruyucu aile sisteminde sundukları hizmetler şu şekilde sıralanabilir;

- sadece hazırlık kursları sunan bir kurum olarak,
- koruyucu ebeveynler ve/veya gerçek ebeveynler için bir danışma organı olarak,
- çocukların koruyucu ailelere yerleştirilmesini sağlayan ajans olarak,
- koruyucu ebeveynler ve/veya gerçek ebeveynler veya bakım altındaki, çocuklar için daha fazla eğitim, denetim ve grup çalışması teklif sunucusu olarak
- koruma altına alma, yardım planlamasında rehberlik, yardımların onaylanması gibi Gençlik Dairesine ait yüksek görevler hariç, koruyucu bakımın tüm görevlerini üstlenen bir hizmet olarak.

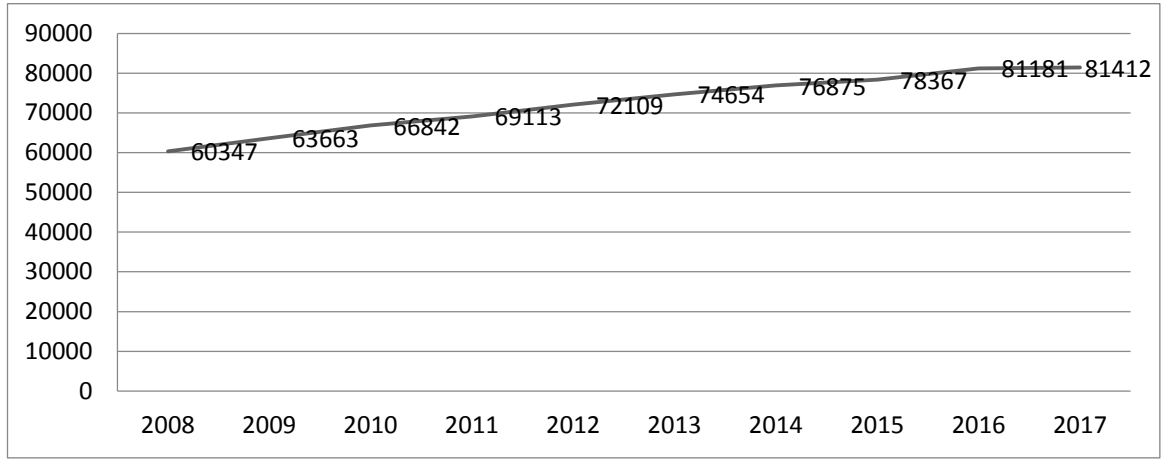
Koruyucu bakım hizmetlerinin hizmet ve kalite anlaşmalarının Gençlik Dairesi ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi, sorumluluk alanlarının ve standartların netleştirilmesi gerekliliğini sağlamıştır (8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı, 1990). Sivil bir yüklenicinin, Gençlik Dairesindeki bürokratik yapıdan bağımsız olması onun avantajlı yönüdür. Ama uygun bir nitelik geliştirmek zorunda olmaları, onların dezavantajını oluşturur. Sivil yüklenicinin Gençlik Dairesi tarafından ne kadar ciddiye alındığı, belli bir finansal bağımlılık olduğu için belirsizlik taşımaktadır. Sivil yüklenicilerin seçimi her zaman koruyucu bakımın yapısal yönleri ve bir bütün olarak gençlik refahında olduğu gibi kalite ve fiyat arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Öte yandan, Gençlik Dairesinde koruyucu bakım hizmetleri bu işte daha çok deneyime sahiptir. Bu da biraz yorgunluk, esnek olamama ve belirli bir konsepte bağlılık ile sonuçlanmaktadır. Her şeyden önce, daha fazla gelişme için insan ve zaman kaynağı eksikliği, kamu kurumlarının tasarruf tedbirlerini göz önünde bulundurmasını gerekli kılmaktadır (Helming, Sandmeier, Kindler, & Blüml, 2010).

2.4.7 Koruyucu Aileler İle İlgili İstatistikler

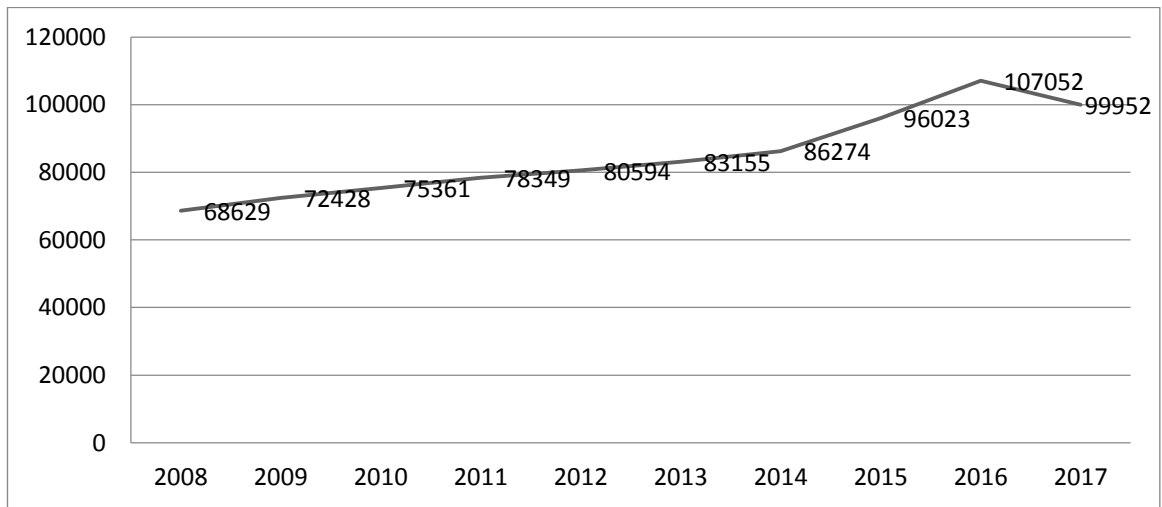
Almanya’da 2008 yılı, çocuk koruma istatistikleri için referans olarak alınmaktadır. Çünkü ilk defa bu yıldan itibaren yatılı bakımdaki ve koruyucu aile yanındaki çocuklara dair veriler yıllık toplanmaya başlanmıştır. Daha öncesinde ise 5 yılda bir istatistikler tutulmuştur (Klasen, 2019). Almanya’da koruyucu aile yanında kalan çocukların/gençlerin sayısı her geçen yılla birlikte artış göstermektedir. Bu artışın ülkeye yurt dışından refakatsiz gelen çocuklarla bir ilgisi bulunmamaktadır. Yurt dışından refakatsiz gelen çocuk sayısının arttığı yıllardan sonra özellikle 2016 ile 2017 yılları arasında koruyucu aile yanında kalan çocuk sayısındaki artış önceki yıllara göre azalmıştır. Alman çocuk koruma sisteminde devlet koruması altına alınan bir çocuk/genç hakkında iki türlü karar verilebilmektedir: Çocuğun/gencin ya bir eğitim tesisinde, yani denetlenen bir konut grubunda veya bir yurttaki bakımı sağlanır ya da bir koruyucu aile yanına yerleştirilir. Aşağıda verilen 4 nolu grafik son on yılda koruyucu aile yanında bakımı yapılan çocuk sayısına yer verirken 5 nolu grafikte aynı yıllar içerisinde yurttaki bakımı yapılan çocuk sayısı verilmiştir. Bu iki grafik beraber

yorumlandığında grafiklerde verilen oranlar hakkında daha sağlıklı yorum yapılabilir. 2014 yılı sonundan 2015'e geçişte ve en yüksek olarak da 2015 yılında yurt bakımında kalan çocuk/genç sayısı Alman tarihinde en hızlı artışla en yüksek oranına kavuşmuştur. Bu artış da yurt dışından refakatsiz gelen çocuk sayısına bağlanmaktadır. 2008 yılından 2017 yılına kadar koruyucu aile yanında kalan çocuk sayısındaki artış oranı yaklaşık %35 iken yurttaki kalan çocuk sayısındaki 2015 ve 2016 yılları arasındaki artışın grafik eğrisi üzerinde anlamlı bir değişim oluşturmasından dolayı yurt bakımında kalan çocuk sayısı bu on yıl içerisinde yaklaşık %46 artmıştır (Statistisches Bundesamt, tarih yok). Bu veriler aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir.

Grafik 5. 18 Yaş Altı Koruyucu Aile Yanında Kalanların Sayısı

Grafik 6. 18 Yaş Altı Yatılı Bakımda Kalanların Sayısı

Alman Meclisinde görev yapan bir milletvekilinin gazete röportajında, koruyucu aile yanında kalan çocuk sayısındaki artışın koruyucu aile sayısındaki artıştan kaynaklanmadığı belirtilmektedir. Aslında bu artışın ülkede yaşanan yoksullukla ilgili olduğunun altı çizilmektedir. Çünkü koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların %78'inin Hartz IV adı ile anılan yoksulluk yardımından faydalandığını ifade edilmektedir. Ayrıca koruyucu aile yanında kalan çocukların %55'i de tek ebeveynli aileden gelmektedir. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuklar içerisinde yoksulluk yardımlarından faydalananların oranının yıllara göre artması yoksulluğa dair istatistiklerin de yaklaşık aynı oranla artacağı anlamına gelebilmektedir. Bununla birlikte, yoksulluk riski altındaki kişilerin oranı, son on yılda nispeten sabit kalmıştır. Koruyucu bakımdaki bu derece artan yerleştirme oranları Gençlik Dairelerinde daha fazla hassasiyetin göze çarptığı, bu rakamların tek başına yoksullukla açıklanamayacağı sonucuna götürmektedir. Çünkü Gençlik Daireleri bir çocuğu ailesinde bırakıp hata yapma endişesinden onu koruma altına alarak devlet bakımında kalmasını sağlamaktadırlar. Bunun da hem koruma altına alınan çocuk/genç sayısını hem kurum bakımına yerleştirilen çocuk/genç sayısını hem de koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk/genç sayısını sürekli olarak yükselttiği sonucuna götürebileceğinin altı çizilmektedir (Klasen, 2019).

2.5 ALMANYA'DAKİ TÜRKİYELİ GÖÇMENLER

Göç, sosyal bilimlerin –özellikle sosyoloji, sosyal hizmet- merkezinde yer almakla birlikte geçmişi insanlık tarihi kadar eski olan bir toplumsal olgudur. Bu olgunun en genel tanımı ise insanların çeşitli sebeplerden kaynaklı olarak bireysel veya toplu olarak buldukları yerden başka bir yere yerleşmesi şeklinde ifade edilmektedir (Karagöz, 2007). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret...” (Kolektif, 2012) olarak tanımlanmıştır. Göç eden kişilerin içinde buldukları şartlar, göç veren ve göç edilen mekanların durumu göçe katılan bireylerin geçiciliği ve sürekliliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Göç olgusunu sınıflandırmak için kullanılan indikatörler aynı zamanda gerçekleştirilen göç türünün ismi olarak anılmaktadır. Bu bağlamda göçlerin nasıl, ne

amaçla ve ne şekilde gerçekleştirildiği göz önünde bulundurularak bir grupta yapılmaktadır (Yalçın, 2004).

Göçün nereye gerçekleştirildiğine istinaden iç ve dış göçlerden söz edilmektedir. Ülke sınırları içinde yaşanan göçler iç göç, ülke sınırının dışına çıkan göçler ise dış göç olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2004). Sınıflandırmaya devam edildiğinde göçlerin gönüllü ya da zorunlu sebeplerle gerçekleştirildiği de görülmektedir. Kişiler daha iyi bir yaşam standardına sahip olma, ailesine daha iyi bir gelecek sunma, daha fazla imkanlardan faydalanma gibi sebeplerle gönüllü bir şekilde göç edebilirler. Bunun yanı sıra işkenceye maruz kalma, tehdit, öldürülme korkusu, resmi otoritenin güç kullanması gibi daha çok zorunluluktan doğan nedenlerle de göç edebilirler (Gündüz & Yetim, 1996).

Göçün gerçekleşme şekline ve türünden daha çok göç üzerinde etkili olan iki faktör bulunmaktadır: Bunlar itici ve çekici faktörlerdir. Eğer göç, zorunlu göçler grubunda ise itici faktörlerin etkisi altında kalınmıştır. Bir bölgede yaşanan değişik sebeplerin o bölgede yaşayan kişilerin zorunlu olarak buldukları yeri terk etmesi itici unsurlara örnektir. Çekici güç ise, daha çok göç edilecek olan mekan ile ilgilidir. Kişilerin kendi buldukları yaşam ortamından bir diğerine geçiş söz konusu ise, geçişin gerçekleştirildiği yerde çekici unsurlardan söz edilebilmektedir (Adıgüzel, 2011).

Meydana gelen bu gelişmeler, devletlerin göç olayına karşı tutumlarını değiştirirken göç edenler üzerinde de farklı etkileri olmuştur. Göç eden kişilerin göçü algılama, göç edilen yere uyumu ve bu uyum içindeki davranış biçimleri de değişim göstermiştir. Göç üzerine gerçekleşen bu değişimi en iyi ifade eden örneklerden biri de Türklerin yarı yüzyıl öncesine uzanan Avrupa'ya göç deneyimidir. Misafir İşçi (Gastarbeiter) statüsünde başlayıp aradan geçen zamanla birlikte farklı kavramlarla dile getirilen bu göç, yarı yüzyıl içinde Almanya'ya 4. kuşağın da yerleşmesine zemin hazırlamıştır.

Bu araştırmaya konu olan göç hareketi, çekici faktörlerin etkisi altında kalmış gönüllü göç sınıfına dahil yurt dışı emek göçüdür. “Bir ülke iş gücünün belirli bir kısmının çalışmak amacıyla ülkeleri dışına çıkmasını ve orada istihdam edilmelerini, yani “ülke dışı istihdamı” ifade etmektedir” (Adıgüzel, 2004). Literatürde Türkiye'den yabancı

ülkelere gerçekleştirilen bu göç uzun zaman “işçi göçü” olarak kavramsallaştırılmış olsa da artık emeğin sosyal veya ekonomik nedenlerden dolayı yer değiştirmesi şeklinde tanımlandığı için “emek göçü” denilmektedir.

Emek göçü kapsamında Almanya’ya yerleşen misafir işçiler 1960’lardan sonra ilerleyen süreç içerisinde önce aile birleşimine izin veren yasal düzenleme, ardından Alman vatandaşlığına geçişi kolaylaştıran yasal düzenlemelerle geçici olarak kalmayı planladıkları bu ülkeye kalıcı olarak yerleşmeye başlamışlardır. Almanya’ya yerleşen birinci kuşak, onların Türkiye’den getirdikleri veya Almanya’da doğan çocukları, daha sonra birinci neslin Almanya’da doğan torunları ve şimdilerde ise torunlarının çocukları artık bu ülkede Türkiyeli Alman vatandaşı olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

Yapılan birçok araştırmadaki istatistiki verilere göre Almanya’dan Türkiye’ye dönmek isteyenlerin oranları bu ülkeye ilk yerleşme yılından günümüze doğru gelindikçe azalışa geçmektedir (Doğan B. , 2014). Almanya ile Türkiye arasında işçi gönderme anlaşmalarının ilki imzalandığında hem Alman hükümeti hem Türk hükümeti bu misafir işçilerin belli bir süre sonra Türkiye’ye döneceği üzerine hesap yapmıştır. İlk zamanlar, birçok Alman firmasının işine yarayan Türk işçiler, daha ağır işlerde, daha düşük ücrete çalıştırılarak bu işçilerden “yüksek miktarda verim” elde edilmiştir. “Yabancı işçiler, dikkate değer miktarda vergi ödüyorlar ve karşılığında hiçbir hakka sahip değiller. Bu durum, Alman vatandaşları için hiç yoktan ve açıktan büyük bir kâr ve kazançtır” (Bade & Oltmer, 2003). Bu işçilerin yaşam ortamları, sosyal hayatları gibi hiçbir insani unsur göçün ilk yıllarında göçmenler lehine göz önünde bulundurulmamıştır. Birinci kuşaktan sonra Almanya’ya yerleşen ikinci kuşak da kendinden önceki neslin yaşadığı sorunlarla benzer sorunlar yaşamıştır. Ancak Türkler arasında örgütlenme, dernekleşme gibi sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkması, kendi aralarında dayanışma ortamı oluşmuştur. Bununla beraber sayısı gittikçe artan Türk nüfus için Alman hükümetleri de ilk olarak uyum gibi alanlarda çalışmalar yapmaya başlamışlardır (Adıgüzel, 2004).

Bugün Almanya’da yaşayan dördüncü nesilden Türkiyeliler Alman vatandaşı kimliğine sahiptir. Bunlar Almanya’da 2000 yılında yürürlüğe giren yasayla doğar doğmaz Alman vatandaşı statüsünde bulunmaktadır. Üçüncü ve dördüncü nesil, her ne kadar hukuki olarak Alman vatandaşlığına sahip olsa da Türkiyeli olmaları ve uyum, eğitim, sağlık

sorunlarının göçmenler lehine hala çözülememiş olması onları bir derece daha fazla dezavantajlı konumda bulundurmaktadır.

2.6 SOSYAL HİZMETLERDE GÖÇ ve KÜLTÜRE DUYARLILIK

İngilizcede “multiculturalism” olarak ifade edilen, Türkçeye kullanım kolaylığı olması açısından “çok kültürlülük” olarak aktarılan bu terim özellikle modernist akımın sonuçlarından biri olarak ortaya çıkmış ve postmodernizmle birlikte güçlenmiştir. En önemli karakteristik özelliği tek kültürcü yaklaşımlara karşı geliştirilmiş olmasıdır. Bunun yanı sıra terim son dönemlerde farklılıkların tanınması olarak ele alınmaktadır. Ekonomi, siyaset, eğitim, psikoloji ve sanat gibi birçok alanda önemli etkiler oluşturan akım sosyal hizmet mesleğinde ise “kültürel yetkinlik” ve “kültürel duyarlılık” gibi kavramlarla kullanılmaktadır (Özgür, 2010).

Çok kültürlülük düşüncesinin temel dayanağı yapılandırıcı yaklaşımdır. Bu yaklaşım kişilerin kendi gerçekliğini yaratarak ve kişisel hikayelerini tekrar yapılandırarak değişim gösterdiklerini savunmaktadır. Bu düşünce tarzının temel yapısını esas alan kültürel yetkinlik, kültürel olarak farklı gruplarla çalışırken yardım hizmeti sunan profesyonellerin duyarlılık ve farkındalıklarını geliştirmesinde önemli rol oynamaktadır. Böylelikle sunulacak olan yardım hizmetlerinin kalitesi arttırılmış olacaktır (Kararımak, 2016).

Çok kültürcü sosyal hizmet uygulamalarında birey özneliği ve bağlamsallık ön plandadır. Buna göre kültüre yüklenen anlam daha geniş bir kapsamda ele alınmaktadır. Kültür kişilerin sadece yaşam tarzı değil aynı zamanda tüm yaşam alanlarını etkisi altına alan genel çerçeve olarak görülmektedir. Bu bağlamda çok kültürcü sosyal hizmet anlayışı çok kültürlülük politikalarından farklılaşmaktadır. Çünkü çok kültürlülük politikalarının bir yandan da asimilasyoncu politikalarla aynı hedefi taşıdıkları düşünülmektedir. Buna göre farklı kültürler arasında bir rıza kültürü oluşturularak bu kültürlerin yönetilebilir olması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda çok kültürcü sosyal hizmet geleneksel sosyal hizmetin tek tipleştirici ve disipline edici

uygulamalarının karşısında durarak kültürü anlamayı merkez olarak görmektedir (Özgür, 2010).

Sosyal hizmet alanında kültüre duyarlı anlayışın gelişmesi, göçle gelen deneyimlerden biridir. Farklı kültürlerin bir arada yaşadığı toplumlarda öncelikle kişiler arasında kültürlere saygı gösterilmesi birlikte yaşamın olmazsa olmaz koşullarındandır. Farklı kültürel anlayışa sahip bireylerin özellikle uzun süre aynı yerde yaşaması söz konusu ise kültürlere duyulan karşılıklı saygı ve anlayış büyük önem kazanmaktadır. Peki, sosyal hizmet uygulamalarında kültüre duyarlılık nasıl olmalıdır? Bu sorunun cevabı öncelikle sosyal hizmetin tarihsel gelişim sürecinde bulunmaktadır. Çünkü sosyal hizmet öncelikle “çevresi içinde birey” anlayışıyla ihtiyacı olanlara müdahalede bulunmaktadır. Bireyleri çevresi içinde değerlendirme, onları içinde yaşadıkları sosyal çevre, kültür vb. unsurlar bağlamında ele almayı gerekli kılmaktadır.

Öncelikle, kültüre duyarlı sosyal hizmet için farklı kültürlere saygılı olmalı, farklı kültürden gelen insanları anlamalı, onlarla iletişim kurmaya açık olmalıyız. Bu anlayış sosyal hizmetin tüm alanlarında geçerli olmalıdır. Söz konusu olan kesim yaşlılarsa yaşlılara götürülen hizmetlerin düzenlenmesinde yaşlının kültürüne, yaşam tarzına ve alışkanlıklarına duyarlı olmalıyız; çocuksa ona müdahalede bulunurken çocuğun kökenini korumasına özen göstermeliyiz.

Sosyal hizmetlerin sunumunun kültüre duyarlı olabilmesi için “müracaatçıların yaşam döngüsündeki yerlerine ya da ait oldukları kültür, etnik köken, inanç, göçmenlik statüsü, toplumsal cinsiyet gibi sosyal kategorilere bağlı olarak farklı ihtiyaçlarının olabileceği” göz önünde bulundurulmalıdır (Nişancı, 2019).

Farklı kültürel kökenlere ve sosyalleşmeye sahip insanlar, sosyal hizmetlerin neredeyse tüm alanlarında hedef gruplardır. Bu farklı kültürlerle karşılaşmak bir fırsat ve zengin bir potansiyeli temsil eder. Aynı zamanda, farklı kültürlerden insanlar için tavsiye, destek ve bakım, çeşitli zorluklarla ilişkilidir. Farklı fikirler, değerler ve beklentiler genellikle yanlış anlamaya ve dahil olan herkes için gereksiz kayıplara yol açar. Kültürel arka plan bilgisi sayesinde, (yabancı) davranışı yanlış yorumlama, olumsuz

değerlendirme veya yalnızca kültürle ilgili nedenleri kullanma riskini önleyebiliriz. Birbirleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak, farklı kültürel geçmişlere sahip kişilerle başarılı iletişim, erişim ve verimli iş birliği için bir ön koşuldur. Kültüre özgü davranışı “normal” davranıştan nasıl daha iyi ayırt edebilir ve farklı menşee kültürlerden gelen müracaatçılara en uygun şekilde nasıl yanıt verebiliriz? Kültüre duyarlı bir şekilde nasıl iletişim kurabilir ve kültürler arası yetkinlikte nasıl davranabiliriz? Bu soruların cevabı kültüre duyarlı sosyal hizmet uygulamalarının temelinde olmalıdır. Almanya anayasasında kişilerin inanç, düşünce ve vicdan özgürlüğü, yasal olarak devlet sorumluluğunda güvence altına alınmıştır. Bununla beraber son olarak, çocuk koruma alanında çocuk koruma yasası 2012 yılında kültüre ve göç duyarlılık hususlarında revize edilmiştir (Bundes Kinderschutzgesetz, 2012). Sosyal hizmetlerin kültüre duyarlı bir anlayışla uygulanması çocuk koruma sisteminin ve bu alanda çalışan görevlilerin farklı kültürler konusunda yetkin olmasını gerekli kılmaktadır. Kültürel yetkinlik, farklı kültürlerden gelen insanları anlamak, onlarla iletişim kurabilmek ve onlarla etkili bir şekilde çalışmak demektir. Farklılıklarla çalışmak, kendimiz ve diğerleri arasındaki ilişkiyi kapsamlı bir şekilde anlama yolundan geçmektedir (Yaman, 2018).

Almanya'nın birçok alanda kültürler arası açılımı dikkate alması ve bu alanlarda kültüre duyarlı hale gelmesi göçle bu ülkeye yerleşen kişilerin gelişinden epey sonra gerçekleşmiştir. Farklı kültürlerin dikkate alınabilmesi için öncelikle bu kültürlerin varlığının kabul edilmesi, ardından bu kültüre saygı duyulması ve bu kültürler için çalışma başlatılması gerekmektedir. Bu süreç ise Almanya'da göçün üzerinden yıllar geçtikten sonra meydana gelmiştir. Günümüze gelindiğinde ise birçok kurumun düşünce yapısında sadece eşitsizlikle uğraşmak değil aynı zamanda eşitsizlikleri ve güç ilişkilerini dengelemenin de önemli olduğuyla ilgilenmek de bulunmaktadır (Schneider, 2008).

2.7 KİMLİK VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA TÜRKİYELİ KORUYUCU AİLELER

Kimlik, sosyal ve kolektif boyutları bulunan bir olgudur. Kişinin “ben kimim” sorusuna verdiği cevap ile “diğerleri için kim olduğu” sorusuna dair tanımlamaları kimliğin bireysel ve sosyal yönünü tarif etmektedir. Bu yönleriyle kimlik durağan bir yapı sergilemekten uzaktır. Sürekli değişmekte, gelişmekte ve tamamlanmamış bir süreç içerisinde (Adıgüzel, 2004). Aynı ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, maneviyat, sosyoekonomik durum veya algıları, tutumları ve davranışları etkileyen diğer özellikleri paylaşan grupların yaşam biçimini tanımlamak için kültür kelimesi kullanılmaktadır (Coakley & Gruber, 2015). Kültürel kimlik bu bağlamda kişinin doğuştan kazandığı ve elde ettiği özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel kimliğe ait öğeler kişilerin seçim hakkına tabi değildir. Kültürel kimlik kültüre ait unsurlar içerisinde ideolojik boyutta olanlardır. Kültürel kimlik seçilemez ancak istenmeyen öğeleri reddedilebilir. Çoğu durumda ise kültürel kimliğe ait unsurların reddedilmesi kişinin toplum içindeki saygınlığını yitirmesine neden olabilmektedir. İşte, Almanya’da yaşayan Türkiyeli göçmenler de içine doğdukları kültürel kimliklerini yaşadıkları ülkenin kültürel kimliği ile harmanlayarak yeni bir kültürel kimlik oluşturmuşlardır (Adıgüzel, 2004). Oluşan bu yeni kimlikte kültüre ait bazı öğeler silikleşirken bazıları da daha fazla önem arz etmiştir. Ne var ki, ırksal, kültürel, dini, sosyal ve dil kimliklerinden uzak bir kimlik yapısı düşünmek mümkün değildir ve bu unsurların değerlerinin tarihsel değerlendirme içinde bir kombinasyonu ve yorumu olmalıdır (Özkan & Hablemitoğlu, 2010). Bunlardan özellikle vatan ve dil unsurlarına atfedilen değer yerini milli ve dini duygulara bırakmıştır. ırk faktörü ulusal ve etnik kimlikler için belirleyicidir. Türkiyeli göçmenlerin bu kültürel kimliklerini korumak adına sivil toplum örgütleri kurmaları, bu örgütler altında toplanmaları gibi birçok eylemleri ileride koruyucu aile olmaları noktasında onları güdüleyen ve olumlu yönde etkileyen unsurlar arasındadır. Türkiyeli göçmenlerin kültür ve kimliklerini koruma çabası Almanya’da yaşayan her kuşaktan göçmen için farklı alanlarda uygulanmıştır.

Birinci neslin motivasyonu iktisadi olduğundan kültürel öğeler onların hayatında çok da yer edinmemiştir. Bu durumda birinci kuşak için doğrudan uyum ve kimlik

sorunlarından bahsedilmemektedir. İlerleyen süreçte Türkiyeli göçmenlerin Alman toplumu içerisinde sosyalleşmeleri daha gözlemlenebilir düzeye ulaştığından kimlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Dördüncü neslin sorunu direkt olarak kimlik sorunu olarak tanımlanamasa da kimlik bunalımının doğurduğu sonuçlar olarak ortaya çıkmaktadır. Kimlik bunalımından dolayı ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çıkmaza girmiştir. Bu da gençlerin daha çocuk yaştan ailesinden ayrılmasına ve koruma ihtiyacı içerisine girmesine neden olmuştur. Almanya'daki kültür içerisinde Türkiyeli göçmen gençlerinin kültürel uyum sağlayamaması sonucu evlilik dışı ilişkiler gibi Türk kültürüne aykırı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bu ilişkilerin sonucunda da yine koruma ihtiyacı içerisinde olan bebekler dünyaya gelmiştir. Almanya'da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin kültürel kimliklerine sahip çıkma arzusu onlara koruyucu aile modelini tanıma ve bu alana dahil olma fırsatı sağlamıştır. Koruyucu aileler ile çocuk arasında dil, kültür ve din gibi konularda uyum sağlanmasının birçok faydaları bulunmaktadır. Bunlar: daha az stres, yumuşak geçişler, daha fazla ortak nokta ve çocuğun daha güvende hissetmesidir (Brown, George, Sintzel, & Arnault, 2009). Her şeyden öte Türkiyelilerin bu sisteme dahil olması koruma altına alınan Türkiyeli çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilmesinde çocuğun uyumunu kolaylaştıracağı için önemlidir. Koruyucu aile ve çocuk arasında oluşan uyum çocuğun hem daha önce yaşadığı ihmal edilme veya istismara maruz kalma deneyiminin olumsuz psikolojik etkilerini atmasını da kolaylaştıracaktır.

Ayrıca koruyucu aile ile biyolojik aile arasındaki etnik uyum çocuğun pozitif etnik kimlik kazanmasına yardımcı olacaktır. Etnik kimlik, erken çocukluk döneminde gelişmeye başlayan ve bireylerin sosyal sıkıntı ve ayrımcılığa karşı dirençli olmalarını sağlayan koruyucu bir faktör olarak hizmet eden benlik kavramının bir yönüdür (Anderson & Linares, 2012). Kültürel normlara ve beklentilere dayanan paylaşılan inançlar da koruyucu bakımda kültürel eşleştirmenin faydaları olarak tanımlanmıştır (Johnson, Strayhorn, & Parler, 2020).

Birbirinden farklı kültürden kişilerin bir arada yaşadığı Almanya'da, göçmen kökenli çocuklar için yine göçmen kökenli koruyucu ailelerin tercih edilmesi, son zamanlarda kültürler arası açılımın önemli konularından olmuştur. Bu açılım, kültürler arası bakım

ilişkilerinde, koruyucu ebeveynlerin çocuğun hazırlanmasında ve eşlik eden eğitim kurslarında çocuğun kültürel geçmişi, ırkçılık gibi spesifik konular için duyarlı hale getirilmesini önermektedir. Öte yandan, bir dil kursuna katılmak ya da kültürel alandaki insanlarla iletişim kurmak gibi çocuğun dilini ve köken kültürünü korumak için somut adımların atılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Tüm bunların gerekliliği dikkate alındığında menşe kültürün korunmasına şimdiye kadar Almanya'da olduğundan daha fazla ağırlık verilmektedir. Tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için öncelikle göçmenlerle çalışan organizasyonların bu konuda aktif olması ve bu gibi kuruluşlarla çocuk alanında hizmet veren kurum ve kuruluşların ortaklaşa çalışma yürütmesi gerekmektedir.

Koruma altındaki çocuklar, koruyucu aile yanına yerleştirilirken özellikle aile ve çocuk arasında kültürel arka plan uyumu önemlidir. Bu kültürel arka plan din ile veya milli unsurlarla gelen kültür olabilir. Ancak özellikle Müslüman kökenli çocukların koruyucu ailelerle eşleştirilmesinde çocuğun dini yönleri daha çok dikkate alınmalıdır. Müslüman kökenli Pakistanlı bir çocuğun, Müslüman kökene sahip diye Kıbrıslı bir Türk ailenin ya da Faslı bir barbar ailenin yanına yerleştirilmesi bu bağlamda doğru bir karar olmayacaktır. Koruyucu ailenin ve çocuğun aynı kültürel arka plana sahip olma hususu burada dikkate alınmamış olacaktır (Rip, Jilstra, Post, Kalverboer, & Knorth, 2020).

Koruyucu aile ve çocuğun eşleştirilmesinde her iki tarafın aynı dili konuşuyor olması veya aynı gelenek yapısına sahip olması da başarılı bir yerleştirme için önemlidir. Çocukların yerleştirilmesinde eğer kültürel, etnik ya da dini unsurlar dikkate alınamayacaksa, şartların buna uygun olmadığı durumlarda çocukların kendilerini evlerinde hissettikleri aile ortamlarının bulunmasına dikkat edilmelidir. Burada asıl amaç çocuğun aidiyet duygusunun güvenli bir şekilde karşılanmasını sağlamaktır. Koruyucu ailelerin yaşadıkları sosyal çevre de çocukların yerleştirilmesinde dikkate alınması gereken hususlardandır (Rip, Jilstra, Post, Kalverboer, & Knorth, 2020). Türkiyeli koruyucu ailelerin de Türkiyeli olmak her ne kadar ortak özellikleri olsa da her ailenin geleneklerini yaşama geçirme biçimi farklıdır. Bu nedenle Türkiyeli koruyucu ailelerin yanlarına yerleştirilecek çocuklarda çocuk ve aile arasında yukarıda bahsedilen unsurlar dikkate alınmalıdır.

2.8 TÜRKİYELİ KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLAR

Özellikle çocuk koruma alanı söz konusu olduğunda göçmen kökenli olanlarla ilgili bilgiye ulaşılabilmesi için öncelikle resmi istatistiki verilerden buna dair rakamların bilinmesi gerekmektedir. Alman Çocuk Koruma Sistemi'nde göçmen kökenli olmaya dair Federal İstatistik Dairesindeki ilk veriler, 2007 yılından sonra verilmeye başlanmıştır. 2006 yılına kadar elde edilen veriler, bir Alman kimliğine sahip olmayan göçmenlerin oranlarını göstermekteydi. 2007 yılından sonraki istatistiklerde göçmen kökenli olmak: Alman kimliğine sahip olsa da bir kişinin bir göç geçmişine ve farklı bir köken ülkesine sahip olması anlamında tanımlanmıştır. 2007 yılından sonra ilerleyen süreçte göçmen kökenli olan çocukların spesifik ihtiyaçlarına çocuk ve gençlik hizmetlerinde giderek daha fazla önem verildiği görülmektedir. Genel olarak çocuk ve gençlik hizmetlerinde göçmen kökenli olanlara daha fazla dikkat edilip hizmetler buna göre planlanırken koruyucu ailelikte durum daha yavaş ilerlemiştir. Her yıl tam zamanlı bakıma başlanan ve tamamlanan göçmen kökenli çocuk sayısının dışında, göçmen kökenli koruyucu aile yanındaki çocuk ile ilgili çok az veri bulunmaktadır (Walter, 2004). 2007 yılına kadar koruyucu aile yanındaki göçmen kökenli çocuk ve gençlerin nasıl ailelerde yaşadıkları, nasıl oldukları, gerçek aileleriyle olan ilişkilerinin nasıl düzenlendiği ve onların bakım ilişkilerinin nasıl bir seyir izlediğine dair çok az veri bulunmaktadır. Günümüzde yabancı çocukların evlat edinilmesine benzer olarak, koruyucu aile yanındaki göçmen kökenli çocukların incelenmesi, özellikle çocukların kişilik gelişimi için farklı etnik ve kültürlerin uyumu konusu daha fazla dikkat çekmiştir. Aslında göçmen kökenli olmaya dair verileri bu kadar karmaşık kılan en önemli şey, Almanya'da 2000 yılından sonra yürürlüğe giren vatandaşlığa dair hukuki düzenlemedir. Buna göre, Almanya'da doğan her çocuk, en az bir ebeveyninin daimi ikamet hakkına sahip olması durumunda Alman vatandaşı olarak kabul edilmektedir. Durumun bu şekilde olması, göçmen olmaya dair ilk veri olan farklı bir vatandaşlığa sahip olmayı geçersiz kılmıştır. Bu, aynı zamanda, 2000 yılından sonra tam zamanlı bakımdaki çocuk sayısının düşüşe geçmesi anlamına gelen bir istatistiki veriye de yol açmıştır. Bu verilere göre, bakım altındaki göçmen çocukların sayısının tespit edilmesi ve yorumlanması zorlaşmıştır (Sievers & Thrum, 2010).

3 BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sosyal Hizmet doktora programı ve yüksek lisans çalışmam süresince bilgisini edindiğim teorik çerçevenin nitel araştırma çalışması yürütme kararımı doğrudan etkilediğini fark ettim. Nitel araştırma kapsamında fenomenolojik araştırma, çalışmak istediğim konu üzerinde araştırmacının önyargısı ve varsayımlarından bağımsız bir şekilde katılımcıların deneyimlerini betimlemeyi ve yorumlamayı amaçladığı için yeni bilgiler keşfetmemde bana en güzel yolu açmıştır. Kendi ön yargılarımdan sıyrılarak insan deneyimlerini anlamayı sağlayan bu çalışmada Almanya’da koruyucu aile olan Türkiyeli bireylerin tecrübelerini fenomenolojik desenle ortaya koymaya çalıştım.

3.1 ARAŞTIRMA DESENİ

Bilimsel yöntem, “bilim üretmenin yolu, bilimin süreç yönü, kanıtlanmış bilgi elde etmek için izlenen yol” (Karasar, 2012) şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla yöntem, gerçekleştirilecek araştırmanın içeriği ile de uyumlu olmalıdır. Bu çalışmada, Almanya’daki Türkiyeli koruyucu ailelerin koruyucu aile olgusuna yaklaşımlarını görmek, onların koruyucu aile olgusuyla ilgili deneyimlerini, duygularını ve koruyucu aile olgusuna verdikleri değeri belirleyip bunları anlamak ve yorumlamak amacıyla nitel araştırma yöntemini seçtim. Nitel araştırmalarda araştırmacı ile görüşmeci arasında bu yöntem gereği samimi bir ortam oluşur. Bunun doğal bir sonucu olarak resmi bir tavır takınılmıyor, zira bilgiyi birinci elden almaya özen gösterme bu atmosferle oluşur. Nicel araştırmalar, nesnel bilgileri ve sayısal verileri ön plana çıkarıp insan faktörünü arka planda tutarken nitel araştırmalarda ise, toplumsal yaşamı daha holistik bir anlayışla kavramak için kişilerin hayata bakış açılarından, duygularından yararlanır (Neuman, 2011). Bu anlamda, nitel araştırma yöntemi, bu çalışmada uygun görülmüştür.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemini kullanmış olmam, tarafsızlık ilkesini göz ardı ettiğim ve etik olmayı reddettiğim anlamına gelmez. Zira bireylerin deneyimlerinin anlaşılması, onların olaylara karşı tutumlarının derinlemesine kavranması ve tümevarımcı bir yöntem izlenmesi nitel araştırma yöntemi ile mümkün olduğu için bu yöntemi tercih ettim.

Bilimle uğraşan insanlar gerçekleri ortaya çıkarmak için bilimsel yöntem kullanırlar. Toplanan gerçekliklerle tümevarımcı yöntem sayesinde yasalar oluşturulmaktadır (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda gözlem yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılan tek bir gerçeklik bulunmamaktadır. Çünkü bu yaklaşıma göre insanların olguları nasıl tanımladıkları ve onları nasıl algıladıkları önemlidir (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda araştırmacının temel vurgusu süreç, anlayış ve anlam üzerinedir. Araştırılan konu, araştırmacının değil, katılımcının anlam dünyası içinde çözümlenir. Bu anlayış süreci, genel olarak olayın geçtiği anın ve yerin doğasını keşfetmeye yönelik olduğundan, bu anlayış sürecinde gelecekte ne olacağı ile ilgilenilmemektedir. Araştırmacının araştırma esnasındaki aktif pozisyonu da çok önemlidir. Yani veri toplama ve analizinde araştırmacı temel belirleyicidir. Araştırma süreci ise bireysel deneyimlerden hareket ederek tümevarımsal bir sonuç ortaya koymaktır. Bu tümevarımsal sonuç için araştırmacı gözlemlerini, katılımcılarla gerçekleştirdiği görüşmeleri ve araştırma konusuna dair belgeleri sistematik bir şekilde bir araya getirmektedir (Merriam, 2013).

Nitel araştırma desenlerinden bu çalışma için en uygun yöntem olacağına karar verdiğim fenomenolojik araştırma desenini kullandım. “Fenomenolojik çalışma, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını” (Creswell, 2013) ifade etmektedir. Fenomenolojik çalışmalarda odak nokta, belirli bir fenomeni tecrübe eden birçok katılımcının ortak özelliklerinin tespit edilmesi hususu olduğu kabul edilmektedir. Böylelikle üzerinde araştırma yapılan fenomene ait bireysel değerler kullanılarak ve bundan yola çıkılarak evrensel nitelikli bir açıklamaya ulaşılma amaçlanır.

Fenomenolojik çalışmaların bazı karakteristik özellikleri bulunmaktadır. Örneğin ortaya konulan fenomen, tek bir kavram veya düşüncenin ifade edilmesine dayanmaktadır. Bahsi geçen fenomeni bütün yönleriyle tecrübe edinmiş bireylerin oluşturduğu heterojen bir grup aranmaktadır. Yine bir başka özellik, fenomenolojik çalışmaların nitel-nicel araştırma arasında bir yere gruplandırılmasına zemin hazırlayan bireylerin yaşamış fenomenle ilgili hem öznel hem de nesnel deneyimlerinin olmasıdır. Bu yüzden fenomenolojik çalışmalarda öznel-nesnel ayrımı reddedilmektedir (Creswell, 2013). Veri analizi aşamasında birçok araştırmacı tarafından sistematik bir süreç takip

edilmektedir. Bu süreç, ilk olarak dar kapsamlı analiz olarak adlandırılan ve önemli açıklamaların veri analizinin başında verildiği yöntemdir. Sonraları, bu analiz, daha geniş birimlere doğru ilerleyerek yapılan açıklamalara yüklenen anlamın verildiği kısma geçilmektedir. Son olarak bireylerin fenomeni nasıl deneyimlediklerine yer verilmesi, sistematik bir sürecin son aşaması olarak kabul edilmektedir. Fenomenolojik çalışmaların son karakteristik özelliği ise, bireysel deneyimlerin bütünleştirilmesi ve bireylerin deneyimlerinin özünün tartışılmasını içermektedir. Böylelikle ortaya çıkan bu öz, yapılacak fenomenolojik çalışmanın son noktası olmaktadır (Creswell, 2013).

Fenomenolojik çalışma yürüten araştırmacıların ilgilendiği temel alan, fenomeni yaşayan bireylerin deneyimleridir. Bir fenomenolog, bu deneyimlerin özüne ulaşmaya çalışır. Fenomenolojik çalışmaların bir diğer önemli unsuru ise, ön yargılardan sıyrılarak bağımsız olmaktır. Buna göre, ilgili fenomene ait önceden edinilmiş olumlu ya da olumsuz kanılar fenomen araştırılırken onun gerçek yapısını görmemizi engellememesi için bir kenara bırakılmalıdır. Ancak bu şekilde araştırılan fenomen her türlü ön yargıdan arındırılmış ve gerçekte olduğu gibi ortaya konulmuş olacaktır (Merriam, 2013).

3.2 ÇALIŞMA GRUBU

Bu çalışmanın araştırma evrenini Almanya’da koruyucu aile olan Türkiyeli kişiler oluşturmaktadır. Fenomenolojik bakış açısını kullandığım bu çalışmada, “belirli bir karakteristik özelliği olan grup içerisinden örnekleme” (Creswell, 2013) seçmem gerekmektedir. Bu çalışmada belirli bir karakteristik özellik ise Almanya’daki Türkiyeli koruyucu aileler olup araştırmanın evrenini bu aileler oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturacağım görüşmeciler için araştırma sahası olarak ilk etapta Berlin’i belirlemiştim. Bu belirlememde Berlin, Almanya’da yaşayan Türkiyeli kişilerin çoğunluğu oluşturduğu şehirler arasında ilk sırada gelmesi önemli bir etken olmuştur. Bu anlamda çalışmama konu olan Türkiyeli koruyucu ailelere ulaşabilmek için Berlin önemliydi. Bununla beraber Berlin’in eyalet olarak da çok kültürlü bir yapıya sahip olması örnekleme sahası olarak seçmemde etkin rol oynadı. Ekonomik ve zamandan

tasarruf ilkesi gereği lisans eğitimimi tamamladığım şehir olması cihetiyle, araştırma yapacağım yere yabancılık çekmemek de Berlin'i tercih etmemde etkili oldu.

Araştırma için, öncelikle koruyucu ailelere nasıl ulaşabileceğimi ve bu ailelerin görüşme için onay verip vermeyeceklerini belirlemem gerekiyordu. Bu belirleme işlemini Almanya'ya gitmeden önce yapmam, orada fazla zaman kaybetmemin önüne geçecekti. Çünkü bu yöntemi yüksek lisans tezimin alan araştırmasında da uygulamış ve birçok faydasını görmüştüm. Bu nedenle işe ilk olarak Berlin'de hizmet veren koruyucu aile derneklerinin olup olmadığını araştırmakla başladım. Bir yandan da orada yaşayan akrabalarım vasıtasıyla bir koruyucu aileye ulaşip bu kişiden görüşme konusunda olumlu dönüt aldım.

İnternet üzerinden yaptığım koruyucu aile dernekleri araştırmam, kısa zamanda sonuç verdi ve kurucusu Türkiyeli bir kadın olan Tatlısu (Süßwasser) isimli derneğe ulaştım. Dernek yöneticisi kendisinin de koruyucu aile olduğunu, Berlin'e geldiğimde beni diğer koruyucu ailelere ulaştırabileceğini belirtmişti. Fakat Berlin'e gittiğimde ise Tatlısu Derneği kurucusunun Hamburg'a taşındığını öğrendim. Bu durum üzüntü verici olsa da farklı sosyal medya kaynaklarını kullanarak derneğin kurucusu ile tekrar iletişime geçmeyi başardım. Berlin'de olduğum dönem, kendisi Hamburg'da yaşadığı için o süre içerisinde onunla görüşme gerçekleştiremedim. Kendisi ile daha sonra İstanbul'da mülakat yapma şansı buldum. Ancak Berlin'de iken iki Türkiyeli koruyucu aile ile iletişime geçerek onlarla orada görüşme yaptım. Berlin'de yaşayan bir diğer koruyucu aile ile de Ünye'de görüşme gerçekleştirdim. Yine Berlin'de yaşayan başka iki koruyucu aileyle de Denizli'de görüşme gerçekleştirdim. Böylelikle Berlin'de yaşayan altı Türkiyeli koruyucu aile ile görüşme yaptım. Bu sayının yetersiz olma ihtimaline karşı diğer eyaletlerin de araştırma örneğine dahil edilmesi kararına tez danışmanım ile birlikte karar verdik. Bu bağlamda Düsseldorf'ta hizmet veren, Türk Konsoloslukuna bağlı Düsseldorf Aile Ataşeliği ile iletişime geçtim. Çünkü daha önceki yaptığım araştırmalarda bu ataşeliğin Türkiyeli koruyucu aileler ile iletişim halinde olduğu ve Almanya'nın farklı yerlerinde Türkiyeli koruyucu aile sayısının artırılması için yoğun çalışmalar yürüttüğü bilgisine sahiptim. Ataşelikte görevli Meryem Hanım, benden hiçbir yardımı esirgemeyerek ellerinde bulunan ve bu araştırma için görüşme yapmayı kabul eden koruyucu ailelerin iletişim bilgilerini benimle paylaştı. Ben de

ailelere araştırma hakkında gereken açıklamaları yaptıktan sonra onlarla nerede, nasıl ve ne zaman görüşebileceğimizi kararlaştırıp onların tatile Türkiye'ye geldikleri dönemlerde, Türkiye'nin farklı şehirlerinde gerçekleştirdim. Kartopu örneklem olarak planladığım çalışmamı daha sonra amaçlı örneklem ile devam ettirerek çalışma için yeterli görüşmeciye ulaştım. Bunun için iki yöntem belirledim. Birincisi, fenomenolojik çalışmalarda fenomeni tecrübe eden çok sayıda bireyle görüşmek gerekmektedir. Fenomeni deneyimleyen çok sayıda kişi demek de 3-15 kişi arasında değişen heterojen bir gruba işaret etmektedir. İkincisi ise nitel çalışmalarda görüşmecilerden elde edilen verilerin tekrarlamaya başlanması artık yeterli sayıya ulaşıldığını gösterir. Ben de bunları göz önünde bulundurarak toplamda Türkiyeli 16 koruyucu aile ile görüşme gerçekleştirdim.

Araştırmanın örneklemini oluştururken imkanlar dahilinde görüşmecilerin Türkiye'nin farklı bölgelerinden ya da farklı kültürel anlayışa sahip bireylerden olmasını tercih ettim. Böylece araştırma yaptığım konuya kişilerin yaşam anlayışlarının ve kültürel dokularının nasıl etki ettiği daha iyi anlaşılacak, koruyucu aileliği tercih eden bireyler arasında heterojen bir dağılım sağlanacaktı.

3.2.1 Öznelerin Özellikleri

Yukarıda bahsettiğim şekilde ulaştığım görüşmecilerin deneyimlerini daha iyi yansıtılabilmek ve onlara ait bilgileri daha anlaşılır bir biçimde yazıya dökülebilmek amacıyla onları tanıtıcı özellikleriyle aşağıdaki verilen 6 numaralı tablo ile aktardım.

Tablo 6. Katılımcıların Özellikleri

no	Katılımcılar	Yaş	Mesleği	Biyolojik Çocuk Sayısı	Koruyucu Aileliğe Ne Zaman Başladığı	Koruyucu Ailesi Oldukları Çocuğun Yaşı, Cinsiyeti, Kökeni, Bakım Durumu
1	Nergis	49	Pedagojik Yönetici	3	2013	8 yaşında/İkiz/ Kız/Polonya/ Uzun süreli ve 6 aylık bebek/Kız/Türkiye/Kısa Süreli
2	Ardıç/Fulya	42/40	Serbest meslek/ Yabancı Dille Eğitimde Uzman Danışman	3	2012	8 yaşında/ Kız/ Türkiye/ Uzun süreli
3	Göknar/Papatya	40/38	Tıbbi Tekniker/Ev Hanımı	2	2016	4 yaşında/Kız/Pakistan/ Uzun süreli
4	Seyhan/Sümbül	40/40	Serbest meslek/	5	2018	6 aylık/ Kız/Alman/Kısa süreli
5	Defne	44	Ev Hanımı	4	2009	7 ve 10 yaşlarında/ Erkek/ Türkiye/ Uzun süreli
6	Yasemin	58	Ev Hanımı	3	2007	18 ve 11 yaşlarında/ Erkek/ Bosna Hersek/Uzun süreli
7	Gürgen/ Manolya	49/40	Makinist/ Ev hanımı	2	2017	2 yaşında/ Kız/ Alman/ Kısa Süreli
8	Aras/Kardelen	35/35	Sosyal Pedagog/ Sosyal Pedagog	4	2009	Kısa süreli bebekler
9	Lale	50	Bakıcı Anne	2	2010	9 yaşında/ Erkek/ Alman/ Uzun ve kısa süreli başka çocuklar
10	Fırat/Menekşe	46/49	Taksi Şoförü/Kreş Yöneticisi	2	2004	21 yaşında/ Kız/ Türkiye/ Uzun süreli
11	Gediz/Nilüfer	60/ 62	Emekli/Ev Hanımı	5	2002	21 yaşında/ Erkek/ anne Alman, baba Türkiye ve 10 yaşında/Erkek/Türkiye/Uzun süreli
12	Şebboy	50	Ev Hanımı	3	2015	9 yaşında/Kız/10 yaşında/Erkek/ anne Alman baba Filistin/Uzun süreli
13	İlgın/Çiğdem	45/42	İşçi/İşçi	yok	2016	3 yaşında/ Erkek/ Alman/ Uzun süreli (Öncesinde 2 Alman çocuk)

14	Çınar/Müge	54/52	Serbest meslek/Ev Hanımı	4	2009	6 yaşında/ Erkek/ Türkiye/Uzun süreli
15	Gül	47/ 51	Ev Hanımı	2	2004	15 yaşında/Kız Alman/, 12 yaşında/ Erkek/Alman/, 8 yaşında/Erkek/ Alman/Uzun süreli
16	Açelya	43	Çocuk Gelişim Uzmanı	2	2013	8 yaşında/Kız/Türkiye/Uzun süreli

Nergis Hanım (Doğan Ailesi): Nergis Hanım 49 yaşında olup bir çocuk gelişim uzmanıdır. Uzun yıllar çocuk gelişimi öğretmenliği yaptıktan sonra şimdi pedagojik yöneticilik yapmaktadır. Berlin’de yaşıyor. Aslen Trabzonludur. Almanya’ya göç eden ikinci kuşakta yer almaktadır. İlk olarak babası göç etmiş, ardından aile birleşimi ile yanına annesiyle üç yaşındaki Nergis Hanım’ı almıştır. Nergis Hanım’ın 3 biyolojik çocuğu vardır. 2013 yılından beri koruyucu ailedir ve şu an Polonya kökenli sekiz yaşında ikiz kız çocukları var. Ayrıca görüşmeyi gerçekleştirdiğim tarihte kısa süreli, Türkiyeli bir bebeğe de bakmaktadır. Eşi vefat ettiği için görüşmeyi Nergis Hanım’la gerçekleştirdim. Yedi yıldır koruyucu ailedir ve Berlin’de ikamet etmektedir.

Gül Hanım (Bülbül Ailesi): Gül Hanım 47 yaşındadır ve bir ev hanımıdır. Aslen İzmirli olup Almanya’da doğmuştur. Eğitimini Almanya’da tamamlamıştır. Biri 26, diğeri 22 yaşında iki biyolojik çocuğa sahiptir. Ayrıca üç çocuğa koruyucu aile olarak bakmaktadır. Koruması altındaki çocuklarının hepsi de Alman kökenlidir. Kız çocuğu 15, erkek çocukları ise 12 ve 8 yaşındadır. Ayrıca 14 çocuğun da kısa süreli koruyucu ailesi olmuştur. Eşi çalışıyor olduğundan görüşmeyi sadece Gül Hanım’la yaptım. 16 yıldır koruyucu ailedir. Berlin’de ikamet etmektedirler.

Çınar Bey- Müge Hanım (Kuğu Ailesi): Çınar Bey 55, Müge Hanım ise 54 yaşındadır. Kuğu ailesi ikinci nesil olarak Almanya’ya göç etmiş olup Aslen Ünyelidir. 4 biyolojik ve bir tane de 6 yaşında koruma altına aldıkları çocukları bulunmaktadır. Daha önceleri Türkiyeli bir ailenin ikiz çocuklarına da koruyucu aile olmuşlardır. Ayrıca koruyucu ailesi oldukları çocukları Türkiyelidir. Mülakatı çiftle gerçekleştirdim. Yaklaşık 15 yıldır koruyucu ailedirler. Berlin’de ikamet etmektedirler.

Açelya Hanım: Açelya Hanım 43 yaşındadır. Arnavut göçmeni olarak Türkiye'ye yerleşmişler. Ardından ailesi Almanya'ya iş gücü göçü kapsamında göç etmiştir. Almanya'da doğup büyümüş ancak lisans eğitimi için Türkiye'ye gelmiştir. İki biyolojik çocuğu ve koruyucu ailesi olduğu Türkiyeli, 8 yaşında bir kız çocuğu bulunmaktadır. Açelya Hanım, gündüz bakımevi ve kreş sahibidir. Görüşmeyi sadece Açelya Hanım'la yaptım. Yaklaşık 7 yıldır bu kız çocuğunun koruyucu ailesidirler. Şu an Hamburg'da ikamet etmektedirler.

Gürgen-Manolya (Pelikan Ailesi): Gürgen Bey ile eşi 49 yaşındalar. Aslen Sivaslıdırlar ve ikisi de ikinci kuşak Türkiyeli göçmendir. Gürgen Bey, makinist olarak çalışırken malulen emekli olmuştur. Şu an gönüllü olarak Alman Kızıl Hacıda ambulans şoförlüğü yapmakta ve farklı projelerde yer almaktadır. Manolya Hanım ev hanımıdır. İki biyolojik çocukları bulunmaktadır. Koruyucu aile olmaya yeni karar verdikleri için henüz sadece bir Alman kökenli kız bebeğin koruyucu ailesi olmuşlardır. 1 yıldır koruyucu ailedirler. Görüşmeyi çiftle gerçekleştirdim. Dillenburg'da ikamet etmektedirler.

Göknar Bey- Papatya Hanım (Çalıkuşu Ailesi): Aslen Kayserili olan Papatya Hanım'ın anne ve babası Almanya'ya göç etmiş ve kendisi de orada doğup büyümüştür. Göknar Bey ise, Türkiye'de lisans eğitimini tamamladıktan sonra yüksek lisans için gittiği Almanya'da eşi ile tanışarak evlenmiştir. Papatya Hanım, bir dönem bakıcı annelik yapmış olsa da şu an ev hanımıdır. Göknar Bey ise tıbbi tekniker olarak görev yapmaktadır. İki biyolojik çocukları ve koruyucu aileliğini üstlendikleri 4 yaşında, Pakistan kökenli kız çocukları bulunmaktadır. 4 yıldır koruyucu ailelik yapmaktadırlar. Mülakatı çiftle yaptım. Offenbach'da ikamet etmektedirler.

Menekşe Hanım-Fırat Bey (Kartal Ailesi): 18 yıldır koruyucu ailesi oldukları kızları şimdilerde 22 yaşındadır. Ayrıca iki erkek biyolojik çocukları da bulunmaktadır. Kayseri'den göç etmişler. Menekşe Hanım'ın gündüz bakımevi ve kreşi bulunmaktadır. Fırat Bey ise taksi şoförlüğü yapmaktadır. Koruyucu ailesi oldukları kızı Türkiyelidir. Menekşe Hanım 46 yaşında olup anne ve babası göç ederek geldiği için Almanya'da

doğup büyümüştür. Fırat Bey ise 49 yaşında olup Almanya'ya Menekşe Hanım ile evlenmesinin ardından yerleşmiştir. Görüşmeyi çiftle gerçekleştirdim. Essen'de ikamet etmektedirler.

Nilüfer Hanım- Gediz Bey (Martı Ailesi): Gediz Bey, 1971 yılında babası ve kardeşi ile beraber Almanya'ya gitmiş. Şu an 63 yaşındadır. Nilüfer Hanım 61 yaşında olup ikinci kuşak göçmendir. Nilüfer ve Gediz çiftinin iki Türkiyeli koruyucu ailesi oldukları çocukları bulunmaktadır. Biri 21 diğeri 10 yaşında erkek çocuklardır. 18 yıldır koruyucu ailedirler. Aslen Denizlilidirler. Nilüfer Hanım da Gediz Bey de şu an emeklidir. Görüşmeyi ikisi ile yaptım. Aachen'da ikamet etmektedirler.

Kardelen Hanım- Aras Bey (Serçe Ailesi): Yaklaşık 10 yıldır koruyucu aile olan çift, görüşmecisi grubu içerisinde en genç ve tek 3. Kuşak göçmendir. Evliliklerinin ilk yıllarında daha kendi biyolojik çocukları olmadan koruyucu aile olmuşlar. 4 biyolojik çocukları bulunmaktadır. İlk dönemden beri yaşlarının küçük olması sebebiyle kısa süreli koruyucu aile olmuşlar. Görüşmeyi gerçekleştirdiğim zaman ise küçük bir bebekleri olduğundan koruyucu ailesi oldukları çocukları yoktur. Bu zamana kadar yaklaşık 10-15 çocuğun koruyucu ailesi olmuşlardır. Bu çocukların hepsi farklı etnik kökene sahiptir. Ancak çoğu bir Müslüman ailenin çocuğuydu. Aslen Denizlililer. Aras Bey ve Kardelen Hanım 35 yaşındadır. Çiftlerin ikisi de sosyal pedagoğdur. Görüşmeyi çiftle gerçekleştirdim. Berlin'de ikamet etmektedirler.

Yasemin Hanım (Atmaca Ailesi): Yasemin Hanım 58 yaşında olup ev hanımıdır ve yaklaşık 13 yıldır koruyucu ailedir. Koruyucu ailesi olduğu iki kardeş erkek çocuğu bulunmaktadır. Küçük olan şu an 12, büyük olan 19 yaşındadır ve çocukları Bosna kökenlidir. Ayrıca kendisinin de üç biyolojik çocuğu bulunmaktadır ve ikinci kuşak göçmenlerdendir. Aslen Denizlilidir. Berlin'de ikamet etmektedirler. Mülakatı sadece Yasemin Hanım'la yaptım.

Ardıç Bey-Fulya Hanım (Şahin Ailesi): Fulya Hanım 43, Ardıç Bey 45 yaşındadır. 8 yıldan beri, Türkiyeli 9 yaşında bir kız çocuğunun koruyucu ailesidirler. 3 biyolojik çocukları vardır. İkinci kuşak göçmenlerdendirler. Fulya Hanım iki dilde eğitim

alanında uzman danışmandır. Ardiç Bey ise serbest meslek sahibidir. Hanau şehrinde ikamet etmektedirler. Görüşmeyi çiftle gerçekleştirdim.

Sümbül Hanım-Seyhan Bey (Leylek Ailesi): Sümbül Hanım Didimli ve Seyhan Bey Ankaralıdır. 5 biyolojik çocukları bulunmaktadır. Birkaç bebeğe kısa süreli koruyucu aile olmuşlar. Yaklaşık bir yıldır koruyucu ailedirler. Görüşmeyi çiftle yaptım. Sümbül Hanım ev hanımı, Seyhan Bey ise serbest meslek sahibidir. İkinci kuşak göçmenlerdendirler. Remscheid'ta ikamet etmektedirler.

Lale Hanım: Aslen Rizelidir. İki biyolojik çocuğu vardır. Sayısını hatırlamadığı çocuğa kısa süreli koruyucu aile olmuş ve şu an koruyucu ailesi olduğu 10 yaşında Alman kökenli bir erkek çocuğu bulunmaktadır. Görüşmeyi sadece Lale Hanım'la gerçekleştirdim. Lale Hanım 51 yaşındadır. Gelsenkirchen'de ikamet etmektedirler.

Çiğdem Hanım-İlgin Bey: Çiğdem Hanım ve İlgin Bey 2016 yılından beri Essen'de koruyucu aileler. Çiğdem Hanım aslen Rizelidir. Bugüne kadar iki Alman kökenli çocuğun koruyucu ailesi olmuştur. Mevcut durumda yanlarında bulunan 4 yaşındaki Alman kökenli erkek çocuğunun koruyucu ailesidirler. Görüşmeyi çiftle gerçekleştirdim.

Şebboy Hanım: Yaklaşık 5 yıldır koruyucu aile olan Şebboy Hanım, Gelsenkirchen'de ikamet etmektedir ve aslen Denizlilidir. Filistin kökenli 10 ve 11 yaşlarında biri kız diğeri erkek iki kardeşin koruyucu ailesidir. Mülakatı sadece Şebboy Hanımla yaptım.

Defne Hanım: Moers'te ikamet etmektedir. Yaklaşık 11 yıldır koruyucu ailedir, 4 yıl da gönüllü koruyucu aile olmuş. Dört biyolojik çocuğu vardır. Şu an biri 7 diğeri 10 yaşında olan Türkiyeli iki erkek çocuğun koruyucu ailesidir. Kısa süreli baktığı, koruyucu ailesi olduğu başka çocukları da bulunmaktadır. Görüşmeyi Defne Hanım'la gerçekleştirdim.

3.3 VERİ TOPLAMA SÜRECİ/VERİ TOPLAMA DÖNGÜSÜ

Fenomenolojik çalışmalarda araştırmanın temel sorusu, araştırmaya konu olan fenomenin, bu fenomeni deneyimleyen kişiler nezdindeki anlamı ve özünün ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmamda da Almanya’da göçmen kökenli birer birey olarak koruyucu aile fenomenini deneyimleyen kişilerin dünyasının özünü anlamaya çalıştım.

Bu çalışmada Türkiyeli koruyucu ailelerin deneyimlerini ortaya çıkarmak amacı ile araştırma soruma sadık kalarak gerekli bilgileri topladım. Bu bilgi toplama sürecinde, birbiriyle ilişkili olan çeşitli aşamalardan geçtim. Creswell’in de belirttiği üzere bu aşamaların ilki gerekli izinlerin alınmasıdır. Ardından gelen süreç, iyi bir örneklem stratejisi yürütmektir. Başarılı bir şekilde yürüttüğüm bu aşamanın çalışmama olumlu katkılar sağladığını düşünmekteyim. Daha sonra görüşmecilerden elde edilen bilgilerin çeşitli şekillerde kaydedilmesi gerekmektedir. Hem görüşmecinin konuşma akışını kesmemek hem de görüşme esnasında yakalanan samimi sohbet havasının dağılmasını engellemek için konuşmaları bir deftere not etmek yerine görüşmecilerin izni dahilinde görüşmeleri ses kayıt cihazıyla kaydettim. Sonrasında ise ses kayıtlarını yazıya aktararak güvence altına aldım. Son olarak da görüşmeler esnasında çıkması ihtimal dahilinde olan problemlere karşı hazırlıklı olmam gerekmektedir (Creswell, 2013). Alana çıkıldığında çıkması muhtemel problemlere karşı ön hazırlık yapmam gerekti. Yaptığım bu ön çalışmada koruyucu ailelerin koruma altındaki çocukların yasal vasisi olmaması ve Gençlik Dairesinin de çocukların direkt kendisiyle görüşme yapmama sıcak bakmamasından dolayı çalışmamdan çocuklarla görüşme yapmayı çıkarmam gerekti.

Görüşmeler için kullandığım soru formunu hazırlarken hem konu ile ilgili literatür bilgisinden faydalandım hem de kendi çalışmama özgü bir soru formu oluşturmaya özen gösterdim. Araştırmada yarı yapılandırılmış soru formunu kullanmam hasebiyle görüşme anlarında bazen soru formuna bağlı kaldım bazen de katılımcıların konuşmaları görüşmeyi yönlendirmede etkili oldu. Hatta soru formları benim için her ne kadar yol gösterici olsa da ve her görüşmede formda değindiğim soruları sormaya özen göstersem de görüşmeler çoğunlukla katılımcıların yönlendirmesiyle gerçekleşmiştir. Aslında bu, biraz da yarı yapılandırılmış görüşmelerin doğası ile ilgilidir. Katılımcıya kendi hikayesini anlatması için alan açılmaktadır.

Araştırmaya konu olan katılımcılar, yurt dışında yaşamaktadır. Bu da benim araştırmamın kısıtlayıcı yönlerinden biriydi. Zira katılımcılarla farklı ülkelerde bulunmam onlara kimi zaman ulaşmamı zorlaştırdı. İlk görüşmelerim gayet verimli geçse de kimi zaman görüşmelerden sonra elimde hiçbir veri yokmuş hissine kapıldığım anlar oldu. Aslında bu, biraz da benim kişiliğimden kaynaklanıyordu. Genellikle iyisini elde etme amacı taşıdığım için bazı görüşmecilerden sonra dinlenmeye geçtiğimde bu duyguya kapıldım. Ama görüşmeleri analiz aşamasına geldiğimde ise bu kaygımın yersiz olduğunu fark ettim. Çünkü her görüşmenin başlı başına araştırma konusuna büyük zenginlik kattığını görebiliyordum. Bununla beraber bazı görüşmeciler, “Siz bu konuyu araştıracağız dediğinizde, birileri bizi unutmamış, bu konuyu dert edinenler var diye çok sevindik.” tarzında söylemlerle benim de motivasyonumu artırmışlardır.

Araştırmaya başlamadan önce, Hacettepe Etik Komisyonuna etik onayı için başvurudum. Bu başvuru süreci, yönetmelikte belirtilen sürece uygun bir şekilde ilerlemiştir. İnternet sayfası üzerinden formu indirerek doldurdum, veri toplama tarihi ile komisyonun toplantı tarihine dikkat ettim. İlk başvuruda, gönüllü katılım formları arasında koruyucu aileler ve koruyucu aile hizmetinde görevli çalışanların yanı sıra koruyucu aile yanında kalan çocuklarla da görüşme yapmak istediğime dair form bulunmaktaydı. Fakat daha sonra yaptığım ön çalışma gereği çocuklarla görüşme yapmamın mümkün olmayacağına tez danışmanım ile birlikte karar verdikten sonra çocuklarla görüşme yapmayı araştırmadan çıkardık. Çocuklarla görüşme gerçekleştirmek yasal vasilerinin izninin alınmasını gerekli kılmaktadır. Türkiyeli olup koruma altına alınan çocukların yasal vasileri çocuğun ebeveynleri değildir. Bu yüzden Alman resmi kurumlarından ve yasal vasiden ayrı ayrı izinlerin alınması mümkün görünmemektedir. Çünkü koruma altındaki çocuklarla ilgili resmi hakları ellerinde bulunduran yasal vasiler çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurma gerekçesiyle çocuğun kendisiyle görüşülmesini uygun görmemektedirler. Etik kurul iznini ise, birkaç düzeltmenin ardından 2019 Kasım ayının ilk haftası aldım. Bu izni almamın hemen akabinde kasım ayı içerisinde başladığım alan çalışmasını yeni yılın hemen başında bitirdim.

Görüşmeleri, daha önce de ifade ettiğim gibi katılımcıların kendilerini rahat hissedebileceği ortamlarda gerçekleştirdim. Yaptığım en kısa görüşme 45 dakika, en uzun görüşme ise 90 dakika sürdü. Görüşmelere başlamadan önce, katılımcılarla görüşmeyi nerede ve nasıl yapabileceğimize dair birkaç ay süren whatsapp yazışmalarımız katılımcılarla aramda karşılıklı bir güven geliştirdi ve samimiyet oluşturdu. Bundan ötürü katılımcıların çoğuyla senli benli bir sohbet havasında görüşmeleri gerçekleştirdim.

3.3.1 Verilerin Gizliliği

Öncelikle katılımcılara dair verilerin gizliliği için onların gerçek isimleri yerine takma adlar kullandım. Görüşmeleri, kendi telefonumla kayıt altına aldım. Daha sonra, bu kayıtları çevrimiçi bir program olan ve sesleri yazıya aktaran gboard ile yazıya aktardım. Bütün görüşmeleri bu yöntemle transkript ettim. Kadın görüşmeciler için çiçek, erkek görüşmeciler için ağaç ve nehir, aileler için ise kuş türleri isimlerini kullanarak katılımcıları isimlendirdim.

3.3.2 Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalara yönelik yapılan eleştirilerin başında öznelliğin yüksek, geçerlik ve güvenirliliğin düşük olması gelmektedir. Öznelliğin yüksek olması, araştırmaların geçerlik ve güvenirliliğine gölge düşürdüğü yönünde görüşler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra elde edilen bulguların analiz edilmesinde belirli bir sistematığın olmadığı ve özellikle de araştırmacıya bağlı olarak sonuçların değiştiği öne sürülmektedir. Doğası gereği istatistiksel hesaplamalara dayanmayan toplumsal olay ve olguların anlam ve deneyim boyutlarını ortaya koymaya çalışan nitel araştırma bu ölçütlerle yapılan eleştirilerin de önüne geçmeye çalışmış oluyor böylece. Bu bağlamda nitel araştırmalarda son zamanlarda geçerlik, güvenirlilik ve nesnelliğin sağlanması amacıyla farklı teknikler ortaya konulmuştur. Bunlar çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi ve denetim izi ölçütleridir (Arastaman, Öztürk, & Fidan, 2018).

Bu çalışmada pozitivizmin kesinlik varsayımını güçleştiren esnek desenleme stratejisini kullandım. Esnek desenleme, nitel araştırmaların doğası gereği önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden araştırma boyunca durum değiştikçe ve sorunu daha iyi anladıkça yeni sorgulamaların daha iyi uygulanabilmesine izin verecek şekilde deseni ve özneleri yeniden düzenledim. Bu da Guba ve Lincoln'a göre güven duyulabilirlik kavramı ile ifade edilmektedir. Nitel araştırmalarda bir diğer geçerlik yöntemi ise, özne içi geçerlik olarak da adlandırılan uzun süreli irtibat ve sürekli gözlem yolu ile katılımcıların görüşmelerden sonra da izlenmesidir (Arastaman, Öztürk, & Fidan, 2018). Bu çalışma, konusu gereği böyle bir geçerlik yöntemine el vermediği için bu yöntemi kullanamadım. Bunun yerine özneler arası geçerliği sağlamak için bulguları deneyimli araştırmacılar tarafından bağımsız olarak değerlendirmesi ve sonuçları karşılaştırabilmesi açısından kullandım. Özneler arası geçerlik için, bulguları bu alanla ilgili çalışma yapan meslektaşlarıma ve tez danışman hocama sunarak gerekli durumlarda tekrar gözden geçirdim.

Nitel araştırma yöntemlerinde kuram nirengisi adıyla verilerin yorumlanmasını ve araştırmanın planlamasını sağlarken aynı zamanda da geçerlik ve güvenilirlik için de bir araç sunan yöntemden faydalandım. Koruyucu ailelerle ilgili verilerde bağlanma kuramı, milletçilik, ümmetçilik gibi kuramlardan faydalandım. Koruyucu aile yanında kalan çocuklarla ilgili verilerde ise psikolojik bakış açısı sunan bağlanma gibi kuramlardan yararlandım.

Verileri yorumlamak son derece titiz davranma, güvenilirlik ve sorumluluk gerektirmektedir. Analiz sonucunda elde ettiğim bilgilerin geçerliliğini sağlamak için elde ettiğim verilerin benim bakış açımdan doğru olup olmadığını belirlemem gerekiyordu. Bunun için öncelikle ön yargılarımdan sıyrılıp araştırdığım fenomeni tarafsız ve olduğu gibi kabullendim (Kirk & Miller, 1986).

3.4 VERİ TOPLAMA ARACI

Bu çalışmayı gerçekleştirirken derinlemesine mülakat tekniğini kullandım. Derinlemesine mülakatlarda araştırmacının kullanabileceği üç tür mülakat tarzı vardır. Bunlar; yapılandırılmış soru formunun kullanımı, yapılandırılmamış soru formu ve yarı yapılandırılmış soru formlarıdır. Yapılandırılmış soru formunun kullanılmasında, araştırmacı önceden belirlemiş olduğu soruları sırasıyla görüşmeciden yanıtlamasını ister. Yapılandırılmamış görüşmeler, soru formu ya da önceden amaçlanan sorular planlanmadan gerçekleştirilir. “Kendiliğinden akan bir doğası vardır. İlk soru sorulduktan sonra katılımcıların cevaplarını yönlendirmeye çalışmazlar” (Krysik & Finn, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise sorular ya da konu başlıkları önceden belirlenir. Ancak araştırmacı soruları bu sıralamanın dışında da sorabilir. Görüşmecinin, farklı konulara bile girse, sözü kesilmez ve gerekirse görüşmeciyle konu başlıklarına kalındığı yerden devam edilir (Berg, 2001).

Ben de bu çalışmada, mülakatları yarı yapılandırılmış formlar aracılığıyla gerçekleştirdim. Ancak bazen de görüşmecilerin konuşmaları mülakatları yönlendirmiştir. Bu bağlamda yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluştururken aşağıdaki araştırma temalarına dikkat ettim. Görüşmecilerin;

- Almanya’ya gelmeden önceki durumları, Almanya’ya göç etme süreçleri
Görüşmeci eğer birinci kuşaktan ise kendi göç deneyimini aktarma, değil ise kısaca ebeveynlerinin nasıl ve Türkiye’nin neresinden geldiği, kendilerinin burada mı Türkiye’de mi doğdukları vs. hakkında bilgi
- Gündelik yaşamlarının betimlenmesi,
- Koruyucu aile olmaya karar verme ve geçiş süreci,
- Koruyucu aile olmanın gündelik yaşam deneyimlerine ve olan katkısı,
- Sosyal çevrelerinin koruyucu aile olmalarına dair verdikleri kararlarına yaklaşım tarzı
- Çocukların koruyucu aileye yerleşme süreçleri,
- Alman resmi kurumları ve sivil yüklenicilerle yaşadıkları.

3.5 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Araştırma kapsamında topladığım verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması için sistematik bir şekilde çalışmaya özen gösterdim. Görüşmecilerle ses kayıt cihazı eşliğinde gerçekleştirdiğim mülakatları öncelikle yazıya dökmek için bir yöntem bulmaya koyuldum. Bu bağlamda, görüşmeleri yazıya aktarabilmek için en uygun yöntemin ne olabileceğini araştırdım. Bu araştırmaların sonunda telefonlara googleplay'den indirilen Gboard programını buldum. Bu programda telefonda word dosyası açıldığında yazı yazmak için klavyenin yanında ses kaydına imkan tanıyan bir tuş eklenmiştir. Bu tuşa tıklandığında konuşulan her şey anında yazıya aktarılmaktadır. Ben de mülakatları telefonumdaki ses kayıt cihazıyla kaydettiğim için bu programın benim için uygun olduğuna karar verdim. Böylece telefonda bir yandan kulaklıkla görüşmeleri dinlerken diğer yandan da görüşmecilerin söylediği her kelime ve ya cümleyi tekrar ederek bu yolla yazıya aktarmış oldum. Benim her cümleyi tekrar etmemdeki amaç programın sesleri ne kadar net olursa o kadar iyi tanımlayabiliyor olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece net olmayan sesleri tekrar ederek program tarafından tanınmasını sağladım. Programın yazdığı her cümleyi hem yazar yazmaz hem de bir görüşme tamamen kayda alındıktan sonra tekrar tekrar dinleyerek kontrol ederek görüşmecilerin söylediği her şeyi yazıya aktarmış oldum. Her bir görüşmeyi, ayrı ayrı word belgesi olarak görüşmeci isimleriyle kaydettim. Bu transkriptler yaklaşık 235 sayfa tutmaktadır.

Nitel verilerin analiz edilmesi, araştırma sonucunda elde edilen verileri bulgulara çevirme işidir. Nitekim bu işi yaparken tek bir yöntemden bahsetmek mümkün olmamaktadır. Bu, nitel çalışmanın pozitivist yaklaşımın zıt kutbunda yer almasından kaynaklanmaktadır. Durumun böyle olması, nitel veri analizinde yöntem, teknik ve süreç konularında bir fikir ortaklığının oluşmasını engellemektedir (Patton, 2014).

Bu araştırmada Creswell'in bahsettiği altı basamaklı nitel veri analiz yöntemi (Creswell, 2013) verilerimi bulgulara çevirmemde yararlandığım bir kaynak olmuştur. Burada bahsedilen birinci basamak, verilerin analiz için hazırlanması ve düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu basamakta mülakatlarımı çözümlerim ve bunlara alan notlarımı

ekleyerek verilerimi düzenlemeye çalıştım. Daha sonra üzerinde derinlemesine düşünerek yazdığım bu notların tamamını okudum ve inceledim. Böylelikle elimdeki verilerin ne anlam ifade ettiği üzerine düşünme fırsatım oldu. Bu esnada bana yol göstermesi için yine Creswell'in ifade ettiği soruları kendime sordum. "Katılımcıların söylediği genel fikir nedir? Bu fikirlerin genel havası nedir?" (Creswell, 2013).

Daha sonra üçüncü basamak olan verilerin kodlanmasına başladım. Kodlamayı önceden yazıya geçirdiğim ses kayıtlarını defalarca okuyup genel bir kanı sahibi olduktan sonra benzer konudaki diğer çalışmalardan da yararlanarak oluşturdum. Aynı kategori içine girebilecek verilerimi bir arada vermeye çalıştım. Tüm bunları yaparken verileri MaxQda programına yüklemek ve bu program üzerinde kodlama işlemini yapmak hem bana zaman kazandırdı hem de kodlama işlemi daha düzenli bir hale geldi. Son olarak da bu kodların yorumlamasını yaparak görüşmecilerden elde ettiğim bilgileri araştırmama kazandırdım.

Araştırmanın deseni olarak fenomenolojik araştırmayı seçmiştim. Bu bağlamda da verileri yorumlarken bunu göz önünde bulundurmam gerekmekteydi. Fenomenolojik araştırmaya uygun olarak yorumsamacı fenomenolojik analiz yöntemini kullandım. Yoruma dayalı fenomenolojik analiz, öznedir ve bireyselle odaklanmaktadır. Ben de bu bağlamda her görüşmeciyi kendi içerisinde değerlendirdim. Bundan ötürü kategorileri oluştururken sadece bir görüşmeci tarafından dile getirilmiş olsa dahi farklılık arz eden her düşünce için yeni bir kod oluşturdum. Böylelikle her görüşmeci kendi dünyasındaki özel anlamı ile çalışmamda yer edinmiş oldu.

3.6 ETİK KONULAR

Bu çalışmanın etik izni Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır. Etik Kurul izni bu araştırmanın Ek... bölümünde bulunmaktadır.

3.6.1 Bilgilendirilmiş Onam

Bilgilendirilmiş onam formunda araştırmanın amacı, araştırma için etik izninin alındığı, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve araştırmanın verileri hakkındaki gizlilik esasları açıkça ifade edilmiştir. Bunlar EK... olarak tezin ekler kısmında yer almaktadır. Bu araştırmada katılımcılarla görüşme gerçekleştirmeden önce kendilerine bilgilendirilmiş onam formunu sundum ve onlardan formu iyice okuyup anladıktan sonra imzalamalarını istedim. Görüşmeyi planladığım tüm katılımcılar eksiksiz bir şekilde onama formunu imzalayarak gönüllü birer katılımcı olmuştur.

3.6.2 Gizlilik

Yaptığım bu çalışmada gizlilik esaslarına dikkat ettim ve görüşmecileri de bu konu hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirdim. Görüşmecilere yaptığımız görüşmelerden elde ettiğim bilgilere salt erişimin sadece bana ait olduğunu beyan ettim. Ayrıca tüm özel bilgilerin anonimleştirileceğini ifade ettim. Görüşmelerde ses kayıtları tutacağımı, daha sonra bu ses kayıtlarını yazıya aktaracağımı belirttim. Onaylarını aldıktan sonra ses kayıt cihazıyla görüşmeleri kaydettim. Yaptığımız görüşmelerdeki ifadelerden araştırmamda cümle şeklinde alıntı yapacağımı ancak bunu yaparken hiç kimsenin gerçek ismini kullanmayacağımı, herkese ve her aileye birer takma isim bulacağımı belirttim. Bir diğer husus da koruyucu ailelerdeki çocukların gizliliğidir. Görüşmeciler için kendilerinden ziyade çocuğun gizliliği esas olduğundan onların bu hassasiyetlerini mutlaka göz önünde bulunduracağımı kendilerine ifade ettim ve buna dikkat edeceğimi belirttim. Ayrıca bunlara araştırma verilerinin yorumunda ve analizinde de özen gösterdim.

3.7 ARAŞTIRMAYA KATILIM

Araştırmaya katılan her görüşmeciye, mülakata başlamadan önce bilgilendirilmiş onam formunda adı, soyadı, adres ve telefon bilgilerinin bulunduğu kısmı göstererek imzalaması gerektiğinin bilgisini verdim. Bu formu imzalayan her görüşmeci, araştırmaya katılım göstermiştir. Bilgilendirilmiş onam formunda ifade edilmiş olsa da görüşmecilere, araştırmaya katılmaları ya da katılmamaları durumunda herhangi bir yaptırımın ya da ayrıcalığın olmayacağını sözlü olarak da belirttim.

Katılımcılarla yaptığım görüşmelerin hepsi sohbet havasında çay içilerek, bazı durumlarda yemek yenilerek yapıldığı için ara verme ihtiyacı hasıl olmamıştır. Katılımcıların görüşme için ayırdıkları zaman yeterliydi. Yanında çocuğunun/çocuklarının olması durumunda, rahat edemeyeceğini düşünen görüşmeciler çocuklarını beraberinde getirmemişlerdi. Böylelikle görüşmeleri hem kendim haz alarak yaptım hem de görüşmeciler konuşma konusunda oldukça istekli ve rahattı. Görüşmeleri gerçekleştirirken yarı yapılandırılmış soru formundan yararlısam da çoğu durumda görüşmecilerin yönlendirmesiyle mülakatlar ilerlemiştir. Yine de soru formunu her görüşme sonunda gözden geçirerek atladığımız hususların olup olmadığını iyice kontrol ettikten sonra görüşmeleri nihayetlendirdim. Katılımcıların koruyucu ailesi oldukları çocuklarla ilgili bazı özel durumları aktarırken tedirginleştikleri gözlemlenmiştir. Görüşmecilerin bu hassasiyetine araştırmanın her aşamasında özen gösterdim.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu kısmında, araştırma kapsamında 16 Türkiyeli koruyucu aile ve bu alanda hizmet veren sivil yüklenicilerden iki derneğin yöneticisi ile gerçekleştirdiğim görüşmelerden elde ettiğim bulguları sundum. Bulguları öncelikle koruyucu ailelerin deneyimleri, kurum ve koruma altına alınan çocuk şeklinde üç farklı kategoriye ayırdım. Her kategori içindeki bulgular koruyucu ailelerin direkt kendi deneyimleri ya da konuyla ilgili düşüncelerinden ortaya çıkmıştır. Yani kurum başlığı altında kurumlarda görevli personelle görüşme gerçekleştirilip de buraya aktarılmış değildir. Aynı şekilde koruyucu aile yanında kalan çocuk başlığı da çocukların deneyimlerini içermemektedir. Bulguları bu şekilde farklı başlıklar altında vermemin tek sebebi, koruyucu ailelerin kurumlara olan deneyimlerinin ve çocuklarla yaşadıkları süreçlerin daha iyi anlaşılması adınadır.

3.8 KORUYUCU AİLE OLMA DENEYİMİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 7. Koruyucu Aile Olma Deneyimine İlişkin Bulgular

Koruyucu Aile Olma Deneyimine İlişkin Bulgular	
Alt Temalar	Öne Çıkan Konular/Başlıklar
Koruyucu Aile Olmaya Yönelik Motivasyon	Almanya’da Türkiyeli bir birey olarak kişileri koruyucu aile olmaya motive eden unsurların neler olduğu, göç kökenli olmanın, dolayısıyla milli ve bununla beraber dini duyguların bu durumda ne kadar yer edindiği.
Koruyucu Aile Sistemi Hakkında Bilgi Sahibi Olma	Koruyucu aile olan kişilerin bu sistem hakkında nasıl ve ne şekilde bilgi sahibi olduklarının ortaya çıkarılması.
Koruyucu Aile Olmadan Önceki Şartlar	Alman çocuk koruma sistemine göre koruyucu aile olmadan önce resmi kurumların kişiler için aradığı kriterler ve koruyucu aile olmaya hak kazanan bireylerin resmi kurumlardan isteklerinin neler olduğu.
Koruyucu Aileler ve Sosyal Çevreleri	Çevrenin koruyucu ailelerin bu yöndeki kararlarına yaklaşımının ne olduğu.
Türkiyeli Olmanın Koruyucu Aile Olmaya Etkisi	Almanya’da “göçmen kökenli olarak” koruyucu aile olmanın kendilerine neler yaşattığı ve neler hissettirdiği
Türkiyelilerin Koruyucu Aile Olmama Nedenleri	Koruyucu aileliğin diğer Türkiyeli göçmenler arasında neden yaygın olmadığı hakkında katılımcıların görüşleri

3.8.1 Koruyucu Aile Olmaya Yönelik Motivasyon

Koruyucu aile olan görüşmecilerle gerçekleştirdiğim mülakatlarda görüşmecilerin kendilerini tanıtımalarının ardından, onlara yönelttiğim ilk sorular koruyucu aile olmaya nasıl karar verdikleri, böyle bir düşüncenin nasıl oluştuğu, kendilerini koruyucu aile olmaya sevk eden sürecin nasıl geliştiği üzerinedir. Görüşmecilerden bazıları yukarıdaki tabloda verilen gerekçelerden birkaçını aynı anda ifade etmiştir. Bazıları ise sadece bir sebep üzerinden koruyucu aile olma nedenini açıklamıştır. Çalışmanın bu kısmında görüşmecilerin koruyucu aile olmaya yönelik motivasyonlarını gruplaştırdım.

3.8.1.1 Kimlik ve Göç İle İlgili Motivasyonlar

Almanya’da göçmen kökenli çocukların Gençlik Daireleri tarafından basit sebeplerle koruma altına alındığının söylentisi, özellikle çocuk sahibi göçmen kökenli aileleri yakından ilgilendiren bir konudur. Gerek medyada, gerekse kişilerin kendi sosyal çevrelerinde edinmiş olduğu bu duyular Alman çocuk koruma sistemi ile ilgili mitler ve yanlış bilinenlerdir. Örneğin, kreşlerle, okulların çocukları gizliden gizliye takip ettiği, çocuk doktorlarıyla Gençlik Dairesi görevlilerinin güdümlü çalıştığı, velayet hakkı çerçevesinde yapılan küçük bir kızmaya ya da çocuğun kendi şikâyeti üzerine kolayca koruma altına alındığına varana kadar pek çok haber bulunmaktadır. Tüm bunları çalışmada ‘söylem’ adı altında verdim. Çünkü çalışmanın ilerleyen kısımlarında da görüleceği üzere göçmen kökenli çocukların kolay ve haksız bir şekilde koruma altına alındığını iddia edenlerin yanı sıra, bahsedilen durumun hiç bu şekilde olmadığını iddia edenler de bulunmaktadır. Yine medyada bu tür duyuların meydana geldiği bir dönemde koruyucu aile olmayı planlayan Ardıç Bey ve eşi Fulya Hanım da ‘işin aslı astarını öğrenmek için bir araştırma yapmışlar.

Ardıç Bey ve eşi Fulya Hanım koruyucu aile olmaya karar verdikleri dönem, medyada sıkça dile getirilen bu söylentilerin kendi tabirleriyle “bir aslı olup olmadığını anlamak için” bir araştırma sürecine girişirler.

Bunu ilk yoğun olarak düşündüğümüz zamanlarda Türk medyasında çok şeyler çıkıyordu, haberler, hep olumsuz işte onun üzerine düştük yani. Bu nedir? Zaten başta eşimin dediği gibi bir bilgi almak için gittik. (Ardıç)

Ya şöyle bir şey var. Bizim eyalette ilk yabancı uyruklu koruyucu aileydik ve haberler sonuçta diğer taraftan geliyor, yani çocuğu alınan aileler tarafından. Yani onlar medyaya duyuruyor. Öyle olunca da çok yanlış yansıtılıyor. Çünkü o aileler tabii ki haber olsun diye yani kendilerini haksız, suçsuz, yani hiç haberim olmadan diye (gülüyor) haline getiriyorlar. Oysaki aslı yok genelde yani. Şimdi çünkü Gençlik Dairesi zaten yani konuşma şeyi var konuşma hakkı yok. Yani konuşmak yok derken yani medyaya falan çocuğun bilgilerini ailelerinin bilgilerini veremez. Koruyucu aile de çocuğu korumak amaçlı vermez. Öyle olunca sesi çıkan tek kişi de çocuğu alınan aile olunca yani medyaya dediğim gibi yani. (Fulya)

Kimlik ya da aidiyet kültürü oluşturan etkenlerdendir. Öncelikle kimliğin varlığından söz edebilmek için toplumsal olgulara değinmek gerekmektedir. Toplumsal olmayan ortamlarda kimlik oluşmaz, bu bağlamda kişinin kimlik edinme süreci de kendiliğinden gelişmez. Kimlik, insanın toplumsal bir varlık oluşunun sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimlik başkaları ile beraber ya da başkalarına karşı şekillenen bir süreçtir (Ateş, 2010). Almanya’da göçmen kökenli olarak yaşayan görüşmeciler de Türkiyeli olma kimliğine yada İslam dinine mensup olma kimliğine sahip bireyler olarak bu kimliklerine sahip çıkmayı yabancı bir toplumda yaşarken elzem görmekteyler.

Dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusunun ümmetçilik ve milliyetçilik gibi kuramlarla ifade edilmesi uygun gibi görünse de görüşmecilerin hiçbirinde aslında bu kategoriye sığdırılabilecek bir izlenim edinmemiş olmam, beni daha farklı bir anlayışa götürdü. Katılımcılar, dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusunu aslında yabancı bir ülkede yaşarken kendi gibi olana sahip çıkmak, bir arada olmak, kendinden olan insanlara yardımcı olmak düşünceleriyle gerçekleştirmektedirler. Yani sınırları keskin çizgilerle çizilmiş bir milliyetçilik ve ümmetçilikten ziyade içinde hümanizmi barındıran ve daha çok aidiyet duygusunu ön plana çıkaran bir ortak paydadır bu kimlik.

Bu bölümde, Almanya’da Türkiyeli bireyler olarak koruyucu aile olmayı tercih eden kişilerin, bu tercihlerini kendi kültürel ve dini kodlarıyla birleştirdiklerini belirten koruyucu ailelerin ifadelerine yer verdim. Bu ifadelerin başında ise Almanya’da medya ile sosyal çevreden duyulan Türkiyeli ya da Müslüman kökenli çocukların bilinçli

olarak Alman koruyucu ailelerin yanına yerleştirildiği iddiasının birçok Türkiyeli kişinin koruyucu aile olma konusunda motive edici etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Niyetlerimiz biraz da öyleydi ya Allah biliyor. Ya öyle dedik hani güzel bir şekilde yetiştiririz, dedik. Kendi kültürümüzde, kendi dilimizde öyle istedik. (Manolya)

Yaşadığımız aile ortamları kültürümüzü yansıtmaktadır ve kültüre özgü değer sisteminin bir parçasıdır. Birçok aile kültürel kimliğine, geçmişine sıkı sıkıya bağlı kalmanın sağlam bir aile yapısı için gerekli olduğu görüşündedir. .... Ailesi de bu ailelerden biridir ve özellikle göçmen olarak yaşadıkları Almanya’da kendi kültürüne sahip çıktığı için sağlam bir aile yapısının olduğunu düşünmektedir. Gürgen Bey, birçok yönden örnek aile olarak gösterilen bir yaşam tarzına sahip olduklarını ifade etmektedir. Gürgen Bey’in ifadelerine göre ailesinin bu özelliği yaşadığı bölgedeki belediyenin düzenlediği bir yarışmada tescil edilmiştir. Eşi ile örnek teşkil eden ailelerinde, ihtiyacı olan bir çocuğun daha yetişmesi kararını ortaklaşa almışlardır.

Onun için dedim ki ya biz görüyoruz. Ailemiz çoluk çocuğumuz dedim, böyle bir masaya oturduk. Dedim göz göre göre maddi durumumuz iyi, aile statümüz iyi. Birlik beraberlik halinde onun için dedim, biz öyle bir çocuğu alsak biz hem dünya hem ahretimiz de iyi olur düşüncesi ile yani. Ne diyorsunuz, dedim. İlk önce nerede yatıracağız, şudur budur bayağı bir düşündük hani nasıl olur, diye. Ama oğlan olsun, kız olsun, hanım olsun tamam dediler, bismillah dedik işe girdik. (Gürgen)

Gediz Bey, Defne Hanım, Seyhan Bey ve Aras Bey her ne kadar Türkiyeli bir çocuğa koruyucu aile olmak isteseler de koruyucu ailesi olduğu çocuklar arasında Türkiyeli olmayanlar da bulunmaktadır. Burada asıl göze çarpan etken kimlik/bütünlük duygusudur. Kendi kimliğine sahip çıkma arzusu onları bütünleşme için adım atmaya sevk etmiştir. Ama Türkiyeli bir çocuğun hayatını kurtarmak Pelikan ailesi gibi onları da motive eden unsurlardan biridir.

Hele hele Avrupa gibi bir yerde bir Rus’a verebilirler bir Alman’a verebilirler. Kişinin inancı Ortodoks olabilir, Katolik olabilir efendim, ateist olabilir. (Gediz)

Türk’üm, dedi ama Türkçe bilmiyorum, dedi. Çocuklar altı aylıkken ailesinden alınmış, 11-12 yaşlarına gelmiş. Tabii Alman ailesinde bu, beni biraz duygulandırdı. Dedim ya dedim bu çocuk altı aylıkken alınmış. Türkçeden mahrum, işte dini bilgilerden mahrum, istediği gibi yetiştiriyor işte Alman ailesi diye düşündüm ve bizim böyle bir şey kaldı... Biz eşimle istişare yaptık, çocuklarla istişare yaptık, öyle bir düşüncemiz vardı. (Gediz)

Biz aslında hep düşünüyorduk bu koruyucu aile. ... Çocukları işte Türk çocuklarını işte şeye veriyorlar yurtlara veriyorlar. ... (Defne)

Kimliğe sahip çıkma arzusu bir başka görüşmecinin de motive unsuru olmuştur. Ancak Serçe ailesi için kimlik ile beraber kültür bütünlüğünün daha ön planda olduğu söylenebilir. Aras Bey, eşi Kardelen Hanım'ın kendisine Türkiyeli bir çocuğun bilinçli bir şekilde kültürüne ve yaşam tarzına uygun olmayan bir aileye verildiğini ve bu durumun kendisi dahil birçok kişiyi üzdüğünü belirttiikten sonra aile olarak Türkiyeli çocukları korumak istediklerini şöyle belirtti:

Bu noktayı biz seçmek istedik yani biz bakıcı aile yapmak istedik, bu çocuklar korumak istedik yani. (Aras)

Seyhan Bey de eşi ile konuşup bir çocuğun İslami hayat tarzında yaşamasını sağlamak amacıyla koruyucu aile olmaya karar kılmış ve dini kimliğe sahip çıkma arzusu ile koruyucu aile olmayı seçmiştir.

Şimdi bizim hayattaki genel bir bakış çerçeve, çerçevemiz İslami olduğu için bütün konularda da bu konuya da İslami olarak... (Seyhan)

Serçe ailesi, koruyucu aile olmaya Muhammed olayından⁴ sonra karar verdiklerini ifade ederek koruyucu aile konusundaki kırılma noktalarını bu şekilde dile getirmişlerdir. Müslüman kökenli bir çocuğun trans bir aileye verilmesi onların tabiriyle “içlerini yakmıştır”.

Evet, yani oradan gördük, şimdi bu konuyu duyduk: Muhammed konusunu. O zaman çok eskiydi. Annem dedi ki ben dayanamıyorum, ben yapacağım. Çünkü küçük çocuğu da yoktu durumu da müsaitti. Ben o zaman yeni evlenmişim. Tam hani 2008'de evlendim, 2009'da ilk çocuk geldi. 8-9 sene oldu, daha böyle evlendikten sonra. Hatta orada koruyucu ailelik yapıyorlar çocukları var biz oradan ayrılamıyorduk bebekler orada diye. O kadar seviyorduk. Sonra biz de işte dedik yapabiliriz aslında, okulu bitirdim ben. Meslek yapıyordum, eşim çalışıyordu. Hemen böyle bir şey de yapmak istemiyorum, biraz bir ara vermek istiyorduk. Çok yorucu geçti son dönem dedim, olur biz de alalım. Hani bebek bakalım, en azından yardımımız olursa kısa süreli olduğu için sıkıntı olmaz dedim. Hani yaparız, sonra

⁴ Görüşmeci daha önce sosyal medyadan duyduğunu ifade ettiği koruma altına alınan Türkiyeli, adı Muhammed olan bir çocuğun hikayesinden bahsetmiştir. İnternette çok araştırmama rağmen katılımcının bahsettiği bu olayı bulamadım. Ancak onun ifadesi ve olaya yaklaştığı anlamla aktarmaya çalıştım.

üniversiteye başlayacağım zaman almam çocuk. Buna da karar verebiliyorsun hani, öyle oldu. (Kardelen)

Muhammed, ondan önce yok, hiç yoktu açıkçası daha bilmiyorduk bile yani. Bu kadar yaygın değildi yabancılar arasında. Bunu, bu Muhammed olayı oldu ondan sonra. Annem buna başvurdu, biz ondan gördük. Ondan sonra bir iki aile daha yaptı bunu, çok şey yaptık, duygulandık hani. İstedik biz de öyle o şekilde. (Kardelen)

Koruyucu aile olmaya kendi biyolojik çocukları olmadığı için karar veren ve başvuru formunda Türkiyeli bir çocuk almak istediklerini belirten Menekşe ve Fırat çiftinin:

Hem de bir Türk çocuğunu kurtarıp en azından bir o toplumda dejenere olmasın, asimile olmasın diye. ... En azından Türk çocukları, Müslüman çocukları kurtarabilmek için etrafıma çok tavsiye ettim. (Fırat)

şeklindeki ifadesiyle koruyucu aile olurken özellikle Türkiyeli bir çocuk tercih ettikleri görülüyor.

Müge Hanım, koruyucu aile sistemi hakkında yakın arkadaşları vasıtasıyla bilgi sahibi olmuştur. Fakat onlar için bu konu ile ilgili dönüm noktası Müge Hanım'ın bir gün televizyonda Türkiyeli bir çocuğun Alman kökenli koruyucu aile yanında yaşadıklarını seyretmesi olmuştur. Göçün insanlar üzerinde oluşturduğu bu göç psikolojisi milli birlik olma arzusunu gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu duygu bir anlamda göçün insanlar üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerden biri olan kendini hakim kültürün içerisinde ezilmiş hissetme duygusunun farklı bir yansımasıdır. Bu duygu ile hareket eden Müge Hanım Türkiyeli bir çocuğun hayatının kurtulmasını istemiştir. Zira bu olaydan sonra bildiklerini eşi ile paylaşıp bu konuda kesin bir adım atmaya karar vermişler.

Hatta orada bana anlattı Türk çocuğu varmış bir Alman ailenin yanında, kadın çok ağır hakaretlerde falan bulunmuş çocuğa o biraz kanına dokunmuştu. (Çınar)

Yine diğer bazı katılımcılar konuyla ilgili duygu, düşünce ve deneyimlerini şu ifadelerle belirtti.

Ama nasıl yola çıkarken yani Müslüman bir çocuğun bir ailenin çocuğuna sahip çıkmak niyetiyle çıkmıştık... (Fulya)

Tabii bu niyetimizi oraya resmi makamlara söylemedik kendi içimizde olan şey...(Ardıç)

Orada tabii ki şöyle bir şey var tabii ki ilk başta insan olması. Alman çocuğu olsun ister Afrikalı olsun hiç bizim için önemli değil ama diğer konuda önemli.⁵
(Kardelen)

Yetim ve ya öksüz bir çocuğa el atma, ona yalnız olmadığını hissettirmek insancıl duyguların yanı sıra dini duyguların daha ağır bastığı motive edici unsurlardır. Bu düşüncelerle ve ya hislerle yola çıkanlardan birisi de Sümbül Hanım'dır. Kendisi bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Yetim bakmanın gerçekten çok önemli bir fırsatı olarak görüyoruz bunu. Yetim bakmanın bir fırsatı koruyucu aile olmak benim gözümde. Öyle değil mi aslında? Zamanımız öyle yani artık alınan çocuk yetim, anne babadan uzak. (Sümbül)

Göknar Bey ve eşi Papatya Hanım, Türkiyeli bir çocuğun koruyucu ailesi olmayı bir kriter olarak belirtmemişler. Onlara göre asıl olan İslam dininin yetim çocuklara bakmayı teşvik etmesidir. İnsan insandır, felsefesinden yola çıkarak etnik köken fark etmeksizin bakıma ihtiyacı olan olan veya bir aile sıcaklığına ihtiyaç duyan her çocuğun ailesi olmaya aday olduklarını beyan ettiler. Onlar için güdüleyici olan asıl unsur sevap kazanma isteğidir. Şu an Pakistan kökenli bir kız çocuğunun koruyucu ailesi olan çift bu konuyla alakalı duygu ve düşüncelerini aşağıda aktardığım şekilde belirtmiştir:

Herhangi evde diyor bir yetime iyi davranılıyorsa, başı okşanıyorsa diyor, benimle ahrette cennette diyor, iki parmağını göstermiş işte böyle olacak diyor. Yani Peygamber Efendimiz'in yetimlerle alakalı davranışları onlara karşı yaklaşımı, kendisinin zaten yetim bir peygamber olması, Peygamberimiz biliyorsunuz yetimdi, yani babasını daha dünyaya gelmeden kaybetmişti. Yani dolayısıyla hem cenneti kazanmak hem Allah'ın rızasını kazanmak hem de ne bileyim yani bir çocuk için sıcak bir yuva sahibi olsun diye böyle bir şeye karar verdik, eşim ile görüştük, daha sonra gittik başvurduk değil mi? (Göknar)

3.8.1.2 Bağlanma İle İlgili Motivasyonlar

Koruyucu aile olmak, insanlara yardım etme düşüncesinin ete kemiğe bürünmüş hallerinden biridir. Evet, bu hal düşünce ve duyguların pratiğe dökülmesidir. Böyle bir karar almak büyük bir sorumlulukla birlikte zaman zaman ciddi problem veya zorlu bir

⁵ Kardelen Hanım'ın diğer konu olarak bahsettiği şey; çocuğun Müslüman kökenli olmasıdır.

sürece de hazır olmayı gerektirir. Koruyucu aile olan bir kişi nerede olursa olsun, hangi amaçla koruyucu aile olursa olsun bakımını üstlendiği çocuğa bağlanmak durumundadır. Bütün bunlara rağmen bağlanmak, ikili insan ilişkilerinin vazgeçilmez unsurlarından ve aile olmanın bir gereğidir. Zira çünkü aile bireyleri bağımlı değil ama bağlı olmalıdır. ...

Bu başlık altında aktardıklarım, görüşmecilerden sadece Defne Hanım'ın deneyimleri ile ilgilidir. Her katılımcı bağlanma ile ilgili hususlara değinmiş olsa da Defne Hanım'ın yaşadıkları daha çarpıcıdır. Daha önce de bahsettiğim üzere Defne Hanım uzun süre gönüllü olarak sorunlu ailelerin çocukları ile ilgilenmiştir. Bunlardan özellikle bebekken direkt annesinden aldığı Hakan'ın, 4 yaşında anneannesinin isteği üzerine kendisinden alınması ile büyük üzüntü yaşamıştır. Hakan bebeğe bağlandığını, ondan ayrılırken ise bu "gönüllü annelik" işinin kendisini yıprattığını fark ettiğini ifade etmiştir. O da bu bağlanma ve ardından mecburi ayrılık gibi yoğun duygusal anları tekrar yaşamamak için koruyucu aile olmaya karar vermiştir. Çünkü kısa süreli koruyucu aile olmada çocuğa kısa bir süreliğine bakma ve gereken destekten sonra onu tekrar ailesine verme işin daha başında bilinip ayrılığı kabullenme vardır.

İlk koruyucu aile olduğumuzda 9-10 sene oldu. On sene oldu. İlk iki senesi şey oldu gönüllü olarak oldu ama devlet ile beraber para almadan hiçbir şey almadan. İşte birisi vardı zor durumdaydı, bana telefon açtılar; illaki sen, seni istiyor dedi. Çocuğuma bakacak, dedi. Buna vermek istiyorum. Ben de koruyucu aile değildim düşünüyordum ama değildim. Ondan sonra çocuğu bana verdiler, tamam, dedim. Sorun değil dedim, hani dedim, gönüllü olarak yaparım, dedim. Zaten zamanında anneyi de tanıyordum. Bakmıştım zamanında, o anneye de bakmıştım yani haftalarca aylarca bizler bizde kaldı. Sorunlarıyla ilgilenmişim. Sorunlu anne baba... İşte çocuk doğdu, aynı sorunlar tekrarlamaya başladı ve ısrar etti Defne Hanım bakacak, Defne abla bakacak benim çocuğuma falan. Gençlik Dairesi de öyle arayınca zaten tanıyor bizi, biliyordu beni. Tamam, dedim. Bakarım. Kaç sene kaldı bizde Hakan? Dört sene Hakan bizde kaldı. Dört sene gönüllü olarak biz Hakan'a baktık. Hakan bizi anne baba bildi, çünkü daha sekiz aylıktı bize geldiğinde. Hiç gözümün önünden gitmez, ilk göz ağrımızdı o bizim. Gönül bağladık; biz bu çocuğa aşırı bağlandık ben, eşim, çocuklarım hepimiz ve dört sene sonra nenesi neneliğini hatırladı çocuğu aldı ve nenesi kendi çocuklarında aşırı sorunlu birisi...(Defne)

Defne Hanım daha sonra bu dört senelik gönüllü anne olma sürecinde en zorlandığı anın çocuğu geri vermek zorunda kaldığı zaman olduğunu ifade etmiştir. Dört yıl boyunca annesi istediği için gönüllü olarak bakımını

üstlendiği çocuğu geri verdikten sonraki süreci ve koruyucu aile olmaya nasıl karar verdiğini şöyle aktarmaktadır:

Hayır, dedim bir daha ben bunu yaşamak istemiyorum, koruyucu aile olacağım. Hani çocuğu almak o kadar kolay olmaması lazım. Biz çok yıprandık, Hakan'ı elimizden aldıkları zaman. Ama dört sene baktık biz Hakan'a. Nenesi işte sorunlu olan nenesine gitti, çocuk aynı sorunları şimdi yaşıyor, annesinin yaşadığı bütün sorunları çocuk şimdi yaşıyor. Tarih tekerrürden ibaret. Nenesi ama elalem ne der, diye dört sene sonra torununu aldı. Biz öyle karar verdik koruyucu aile olmaya, bir daha gönüllü asla, dedim yapmayacağım. (Defne)

3.8.1.3 İnsanlara Yardımcı Olma İle İlgili Motivasyonlar

Görüşmecilerle gerçekleştirdiğim mülakatlarda onları koruyucu aile olmaya motive eden unsurlar göz önünde bulundurulduğunda bunlardan özellikle sosyal sorumluluk bilinci ile aidiyet duygusunun açık arayla ağır bastığını gözlemledim. Aidiyet duygusu, doğuştan sahip olduğumuz bir ihtiyaç olup Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde üçüncü sırada yer almaktadır. Kendini başka bir bireyin yanında güvende hissetme duygusu ile yakından ilişkilidir. Özellikle bebekler ve çocuklar bu duygusal bağla büyümektedirler. Çünkü aidiyet bir şeye veya kimseye bağlılık hissidir. Bir çocuk, kendini ilk olarak büyüdüğü aile ortamına ait hisseder. Bu aile ortamı içerisinde, bir kültüre ve topluma olan aidiyet duygusu gelişmektedir (Baysal, 2017). Kimlik bir varlığın aynılık olarak tanımlanabilir ve tanınabilir özellikleri ile açıklanmaktadır. Bireysel olarak ifade edildiğinde farklı yaşam tarzlarının, farklı iş deneyimlerinin, farklı etnik kökenin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda kişilerin kimlikle bunalımı yaşadığı topluluklar genel olarak çok kültürlü toplumlardır. Bu toplumlarda göçlere bağlı olarak bireylerin kimlik ve aidiyet duyguları üzerinde değişimler yaşanmaktadır (Çağırkan, 2016). Kişiler kendi içinde var olan aidiyet duygusu sayesinde geliştirdikleri sosyal sorumluluk bilinçlerini, başka insanlara yardımcı olarak gerçekleştirmektedirler.

Katılımcılara koruyucu aile olmaya nasıl karar verdiklerini, onları böyle bir düşünceye sevk eden sebeplerin neler olduğunu ya da koruyucu aile olma konusunda kırılma noktalarının ne olduğunu sorduğumda çoğu görüşmeci, insanlara yardımcı olma düşüncesiyle yola koyulduğundan bahsetmiştir.

Bu bağlamda Berlin’de görüşme gerçekleştirdiğim Nergis Hanım, koruyucu aile olmaya, daha eşi hayattayken karar vermiş. Bu düşünce Nergis Hanım da Yugoslav savaşları sırasında Almanya'ya birçok yetim çocuğun gelmesiyle oluşmuş. Sosyal sorumluluk bilinci, evrensel bilinç Nergis Hanım’ın insanlara yardımcı olma için duygularını harekete geçirmiştir.

Nergis Hanım ile aynı düşünceleri paylaşan Çiğdem Hanım’a göre çocuğun ne cinsiyeti ne ırkı ne dini ne de engellilik durumu önemlidir. Kendisi, sadece ihtiyacı olan bir çocuğun hayatını kurtarmak istemektedir.

Ben dedim ki yardıma ihtiyacı olan o çocuğun hayatını kurtarmak ve ona faydalı olmak için yapıyorsam engelli mi denk geldi bana, o zaman onun hayatını kurtarmak durumundayım. ... Benim için fark etmiyor çocuk çocuktur. ... Yardıma muhtaçsa ve ben bu işe gönüllü isem...(Çiğdem)

Nergis Hanım gibi yaşanan toplumsal olaylardan Şahin ailesi de etkilenmiştir. 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi 17.480 kişinin ölümüne neden olmuş büyük bir afettir. Bu afette yaşanan can ve mal kaybından sonra durumdan etkilenen birçok insan evsiz kalmasının yanı sıra birçok çocuk da ebeveynsiz kalmıştır. Şahin ailesi de Türkiye’nin içinde bulunduğu bu durumdan etkilenenlerden biridir. Depremden hemen sonra insanlara yardımcı olma düşüncesinin kendilerinde oluştuğunu ifade etmişlerdir.

O zaman bile demiştik aslında bir çocuk alsak diye ama o zaman daha evli değildik”. (Fulya)

Bir de şeyin de çok etkisi var yani her kafadan bir ses çıkıyor. Camilerde yok işte namahrem mi konusu... Yani her ikisi de var. Biz asıl yönü herhalde insancıl duygularla şeye çıktık. (Fulya)

Fulya Hanım’ın eşi Ardıç Bey ise koruyucu aile olmalarında kültürel yapının rol oynamadığını ifade etmiştir.

Diğer taraftan din dil ırk falan filan bunlar ikinci planda geliyor. Hani bugün senin aldığın çocuğun için bir de o kısmına gidersek akil baliğ olana kadar zaten Müslüman.... Bizim almamızda kültürel yapı hiçbir şekilde rol oynamadı. (Ardıç)

1999 yılında yaşanan deprem Almanya'daki birçok aileyi derinden üzmüştür. Türkiye'de yaşanan üzücü tablo bir çocuğa sahip çıkma arzularını gün yüzüne çıkarmıştır.

Eşim de istediği için 99'daki depremden ben çok kafamı kurcaladı. Ben dedim, bir evlatlık istiyorum. Eşim, yok kendi çocuğumuz var, istiyorsan üçüncü de olsun Allah verir falan. Dedim hayır, onca çocuk var dünyada ben bir çocuğa aile olmak istiyorum. Yani hep arzum buydu neyse o zamanlar eşim çok sıcak bakmıyordu sonra iş hayatı dükkân şuydu buydu. ... (Lale)

Defne Hanım, koruyucu aile olmadan önce kendi yakın çevresinde bulunan Alman ya da Türkiyeli ailelerden çocuklarına bakmakta zorlanan ailelere gönüllü olarak yardım etmiş. Bu zaman zarfında “yardım etme” işini o kadar güzel ve içten yapmış ki biyolojik çocuklarının öğretmenleri ve Gençlik Dairesi görevlileri dahi Defne Hanım'a evlerinde sorun yaşanan ailelerin çocuklarını yönlendirmişlerdir. Bu çocuklar, Defne Hanım'ın ifadelerine göre anne-babalarının durumu düzelene kadar kendisinin misafiri olmuşlardır. Defne Hanım da bu durumu şöyle ifade etmektedir:

Sırf yardım etmek, çünkü ne kadar zor zorlandıklarını gördüğüm için. Yardım etmekle sırf yardımlaşmak için de. O çocukların kaybolmaması için çabamız. Hani görüyordum çünkü ne kadar bir uçuruma gittiklerini görüyordum ve anne babanın da ne kadar sorumsuz olduklarını söylemeyeyim de görmüyorlardı. (Defne)

Nilüfer ve Gediz çiftinin kısa süreli baktıkları birçok çocuğun yanı sıra iki de uzun süreli bakımını üstlendikleri çocukları bulunmaktadır. Bu çocuklardan birisi 21 yaşında olduğu için artık resmi olarak onun koruyucu ailesi değil. Oysa bu genç halen onlarla yaşamaktadır. Bu biraz da aralarında oluşan bağ ve sevgiden kaynaklanmaktadır. Yani önceki sayfalarda ettiğim gibi aidiyet duygusunun oluşmasındandır. Nilüfer ve Gediz çiftinin koruyucu aile olma noktasında en önemli motivasyonu insanlara yardımcı olma isteğidir. Bu isteklerini şöyle dile getirmekteler:

Kurtarmak, bir insanı uçuruma düşerken çekip almak, bunun dünyasını kurtaracaksın tam dağılmak üzere olan yuvadan alınan bir çocuk. (Gediz)

Gürgen ve Manolya çifti, dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusu ile koruyucu aile olmuş. Fakat bu onlar için olmazsa olmaz bir kriter değildir. Çünkü kendilerine ilk olarak küçük bir Alman bebek verildiğinde hiç tereddüt etmeden kabul etmişler. Çünkü onlara göre bir insanın hayatının kurtulması, bir insana yardım etmek dini ve milli

duygulardan daha önemli ve elzendir. Bu durum evrensel ve insani değerlerin ailelerin hayatında daha büyük yer edindiğini göstermektedir.

Size Alman çocuğu vereceğiz, sizin için bir mahsuru var mı? Dedim, biz insanlık için hani oradayız... Ondan sonra hanım da olsun Allah razı olsun çocuklarla dedim ki ya dedim, biz ailece bulunduğumuz bölgede örnek bir statünüz var, biz şey yapalım dedim, bir tane çocuk yani evlatlık değil de bakıcı aile olarak alalım. Ya biz insanlara topluma faydalı olmaya çabalıyoruz. Yani biz sadece orada değil yani nasıl söyleyeyim, nasıl ifade edeyim ki yani bizim biz bir insanı böyle kurtarmak istiyoruz. İnsanın topluma kazandırmamız gerekiyor. O toplumda yani biz o çocuğu elinden tutunca tutmazsak o toplumda kaybolan bir çocuk olur yani. (Gürgen)

Gül Hanım, katılımcılar içerisinde sayıca en fazla çocuğa koruyucu aile olan görüşmecidir. O da çocuklara yardımcı olma isteğinin daha gençlik yıllarında oluşmaya başladığını söyleyerek kendisini koruyucu aile olmaya sevk eden süreci şöyle aktarmaktadır:

Ben mesela 18 yaşındayken, bak onu anlatayım sana, orada zaten kafamda tuhaf bir şey vardı. Bir tane bizim komşumuz vardı binada oturan. Böyle 3-4 katlı bir binada oturuyorduk. Böyle yüksek apartmanlarda değil de 3-4 katlı bir bina. Daha çok herkes herkesi tanıyor ama merhabadan fazla bir şey yoktu. Orada bir tane bayan oturuyordu ve onun kardeşi oturuyordu ayrı evlerde. Bayanla temasımız vardı ama kardeşiyle temasımız yoktu. Onunla temasımız, sadece merhabalaşıyorduk. Bir gün duydum ki öldü. O kardeşim diyerekten kadın anlattı bize. Ve ben çok üzüldüm dedim ki neden falan, diye sorduğumuzda ona kendisi dedi ki AIDS'ten öldü, dedi kendisi. Ondan sonra bana anlattı: Dört tane Afrika'da kendinin baktığı çocukları varmış. Hani yalnız yaşamasına rağmen, sadece kendi başına olmasına rağmen o insan verimli bir insandı. Ben çok takdir ettim ve bu bana iyi bir yer oldu. Dedim ki, iler de Allah izin verirse, ben de kısmet olursa, param yeterince kazanma gücüm de olursa ben de bir şey yaparım inşallah. Ondan kaynaklı hareketlerden dolayı belli bir zaman sonra evlat sahibi olduk. İşte hayatın getiri ve götürüleriyle beraber kavrulurken işte Zehra ablayla tanıştım. Onun da bu şekilde aktif olduğunu görünce dedim ki neden olmasın? Ben de yaparım belki. Eşim sağ olsun çok destek çıktı. O da yani babalık yapıyor evlatlarımıza ondan sonra velhasıl...(Gül)

Papatya Hanım da koruyucu aile olmaya, İslam dininin yardımseverliği teşvik etmesinden hareket ederek karar vermiş

Yok, hiç öyle düşünmedim yani benim içimden geçen de çocuğa yardım etmektir. Hiç düşünmedim bakabilir miyim, Yapabilir miyim? (Papatya)

Nitekim bir çocuğun biyopsikososyal açıdan sağlıklı büyüme ve gelişmesi için öncelikle biyolojik ailesi ile bunun mümkün olmadığı durumlarda ise buna en yakın aile

ortamında sevgi ile büyümesi gerekmektedir. Aile, çocuğun gelişimini, toplumsal uyumunu ve başarısını etkileyen önemli unsurlardan biridir. Eğer aile yakın, sıcak ve duyarlı ilişkiler varsa aile bireyleri arasında güvenli bir bağ oluşmaktadır. Bu durumun tersine ailede şiddet, geçimsizlik gibi kronik problemler varsa bunun çocuk üzerinde yıkıcı etkiler yarattığı gözlemlenmektedir (Karamızrak, 2018)

Günümüzde birçok ülkede çocuk koruma alanında yatılı bakım kurumlarının çoğu kapatılmıştır. Bunun yerine koruyucu ailelik sistemi gibi hizmetler devreye sokularak çocukların her türlü gelişimi açısından daha faydalı olduğu bilimsel araştırmalarla da kanıtlanan bakım yöntemlerine geçiş yapılmıştır (Dozier, Peroso, Lewis, Laurenceau, & Levine, 2008). Özellikle de küçük çocuklarda kurumlarda yatılı bakım artık tercih edilmemektedir. Zaten ihmal edildiği için, istismara uğradığı için devlet tarafından koruma altına alınan bir çocuğu bir de kurumlarda yaşanabilecek olası zorluklarla karşı karşıya getirmek çocuğun koruma altına alınması amacına uygun değildir. Zira böyle durumlarda çocuklarda, güvenli bağlanma oluşturulamadığında çocukların psikolojik açıdan düzelmeleri ya uzun zaman almakta ya da hiç gerçekleşmemektedir. Bu nedenle çocukların, güvenli bağlanmayı gerçekleştirebileceği bir aile ortamının önemi büyüktür. Kartal ailesi, koruyucu aile oldukları sırada henüz biyolojik çocuğu olmayan bir çifttir. Koruyucu aile olduktan sonra iki erkek çocukları dünyaya gelmiştir. Koruyucu aile olmaya karar verme sürecinde, yatılı yurtlarda kalan çocukların durumları hakkında yakından bilgiye sahip olmuşlardır. Bu çocukların aile ortamına duydukları ihtiyaca da yakından tanıklık etmişlerdir.

Kısmet dedik madem öyle olmuyor böyle... Hem kendimizi gönlümüzü avutalım hem de bir yavrunun çünkü orada bir giderseniz, belki de gitmişsinizdir bu çocuk esirgeme işte Almanca tabiriyle gençlik yurtlarına bacağınıza yapıyorlar çocuklar. Beni bugün götürün diye yani. Orada gidip de öyle uygulanmamak mümkün değil yani. Çok farklı bir hayat var orada. Durumları da bildiğimiz için yani hem oradan bir çocuğu kurtarıp....İkincisi en azından biz bu olaya yeltendiğimiz zaman kendi etrafımızı teşvik etmeye çalıştık ya bak çok iyi gidip de o yavruları gördükten sonra zaten bizim fikir tamamen değişti, bırak şunu bunu, onları oradan kurtarabilmek.(Fırat)

“Koruyucu aile olmayı aynı şartlar altında Türkiye’de ister miydiniz?” sorusuna verdikleri cevap yine kendilerini koruyucu aile olmaya motive eden etkenle aynı doğrultudadır.

İsterdim. Ben çünkü bir çocuğu sahiplenmenin ben derken yani ikimiz adına konuşuyorum güzelliğinin farkındayız. Yani çocuğu o ortamdan alıp bir aile ortamına sokmanın güzelliğinin farkındayız. Bu, bambaşka bir şey.(Fırat)

Müge Hanım için bir gün TV’de bir Alman koruyucu ailede kalan Türkiyeli çocukların durumuna şahit olma, kırılma noktası olmuştur. O, yakın arkadaşlarından da gördüğü koruyucu aile sistemine eşinin de desteğini alarak dâhil olmaya karar vermiştir. Müge Hanım’ın böyle yaparak bir çocuğu o ortamlardan kurtarabileceğini umut ettiğini, Çınar Bey nakletti:

Sonra ya biz de yapalım mı böyle bir şey, bak çocukları bu Almanlar çok mağdur ediyorlar, çok hakaret ediyorlar falan diye biraz kanına dokunmuştu. (Çınar)

Nergis Hanım da kendisine söylenen cenneti kazanmak söyleminin⁶ ona bir şey ifade etmediğini önemli olanın “çocuğu kötü durumdan kurtarmak” olduğunu belirtmektedir. İhmal edilmiş, istismara uğramış veya böyle bir mağduriyet yaşamamış bile olsa anne ve babasının içinde bulunduğu şartlardan dolayı gerçek ailesi ile yaşama imkânı olmayan çocuklar bu dezavantajlı gruptandır. Onların bunun üstesinden gelebilmeleri için de aile ortamında yaşayabilecekleri bir sıcaklığa ihtiyaç duymaktadırlar. İşte birçok koruyucu aile de bu durumun farkında olduğu için bu dezavantajlı gruba sıcak bir yuva ortamı vermenin yanı sıra gerçek bir anne-baba sıcaklığını hissettirmenin gayreti içinde olmuştur.

Aynen severek, isteyerek yaptığım bir şey, çünkü o sıcaklığı vermeye çalışıyoruz. Baktığımız çocuklardan biri öz babası gibi ben kendi adıma söyleyeyim davranmaya çalışıyoruz, ben kendi adıma. İçten gelerek yapıyoruz, ...(Gediz)

Şebboy Hanım da iki kardeşin⁷ birlikte koruyucu ailesi olmayı kabul etmiş. Böylece hem onların birbirinden ayrılmadan aynı aile ortamında büyümesine olanak sağlamış hem de bu çocukları kendi çocuğu gibi severek onların hayata tutunmalarını sağlamıştır.

⁶ Yakın çevresinde bulunanlar Nergis Hanım’a iki kız çocuğunun hayatını kurtardığı için ‘Kesin cennete girersin’ şeklinde söylemlerde bulunmaktadır.

⁷ Şebboy Hanım koruma altına alınan dört kardeşten ikisinin bakımını üstlenmiştir. Diğer iki kardeşin ise bir arkadaşı koruyucu ailesi olmuştur. Bu nedenle konuşmasında ‘Biz bu dört kardeşi almasaydık..’ ifadesini kullanmıştır.

Dediğim gibi ben önce öyle düşünmedim, maksat çocuklara bir yuva vermektir. Yani orada burada büyüyeceğine... Mesela biz bu dört kardeşi almasaydık yurda gideceklerdi yani benim verdiğim sevgiyi orada nasıl... Öğretmen öğrenci ilişkisi nasıl oluyorsa öyle olacak, aile ortamı sevgisi yok orası iş. Çocuklar geliyor, sarılıyor bana, öpüyorum ben onları kendi çocuklarım gibi. Bu bir yurttan nasıl olacak hele de küçük kızım bana ne dedi o bile bana yeter. “Anne dedi, sen şimdi bana bakıyorsun yaşlanınca da ben sana bakacağım.” dedi. Tabii ki ileride nasıl olur bilemem. Onu söylemesi bile yeter bana. Yani öz evladımız bile demez değil mi? (gülüyor) Yani onu öyle demesi bile. (Şebboy)

Neden biz de bir yavruya kucak açmayalım dedik yani...(Göknar)

...Düşüncem yani hem bir çocuğa bir aile vermek aile şeyini yaşatmak istedim... (Müge)

Evet, gerek Şebboy Hanım gerek Göknar Bey ve gerekse Müge Hanım kendilerini koruyucu aile olmaya motive edici unsurları bu şekilde belirttiler.

3.8.1.4 Kişisel Sebeplerden Oluşan Motivasyonlar

Bakıcı annelik, çocuklarla ilgilenmekten hoşlanmayı gerektiren ve çocuklarla vakit geçirmeyi elzem kılan bir sistemdir. Fakat tüm bunların yanı sıra bakıcı annelik Almanya’da 2006 yılından beri birçok farklı pedagojik sertifikanın alındığı Gençlik Daireleri ve bağlı sivil toplum kuruluşları tarafından finanse edilen bir sistemdir. Böyle bir sertifikayı alabilmek için anneler/kadınlar, hazırlık kursu ve temel yeterlilik adları altında toplamda 160 saati bulan bir eğitimden geçmek zorundadırlar. Gerekli şartları yerine getiren kişiler, Alman Gençlik Enstitüsü tarafından hazırlanan sınav yönetmeliğine göre sınavlarda gereken başarıyı gösterdikten sonra sertifikalarını alıp resmi olarak bakıcı anne statüsü kazanırlar. Böylelikle hem evde iş yaparak para kazanma imkânı bulabilmekte hem de bu alanda birçok bilgi edinmektedirler. Koruyucu aileliğe bakıcı annelik sürecinin sonunda karar veren Lale Hanım kendi durumunu şöyle ifade etmektedir:

Koruyucu aile olayı Almanya’da işte o daha kafamda daha yeni duymaya başladım, her şey derken. Bir gün dükkân mükkan bırakınca yine çocuklar için her şey... Ben kendimi yuvaya kreşe çalışmaya, oraya kafayı verdim. Dedim, kreşte çalışacağım, önceden de bir çalışmıştım, öyle bir gönüllü olarak kreşte başladım. Yine başlayacaktım dükkânımızı sattıktan sonra. Gittim sordum, dediler “Bizim başka

bir konseptimiz var onu yapmak ister misiniz?” Nedir, işte bakıcı anne olarak dedi. Bakıcı anne dedikleri bakıcı anne olarak evde dedim, tamam yani seminerlere başlayacaksınız bir sürü bilgi deposu. Allah, dedim. Bundan bedava iş olur mu? Hem bedava okula gideceğim bilgileneceğim, sünger gibi çek çekebildiğini. Çünkü doktoru var, pedagoğu var. Yok yok. Her türlü soruna cevap verebilecek insan var senin... Yine bakıcı anne arkadaşlarla konuşurken işte yanı sıra koruyucu aile nasıl, dedim. İşte biz hem bakıcı anneyiz hem koruyucu aileyiz. Eh, dedim, nasıl olacak, ben hep istediğim bir şey o aslında hemen ben fazla uzatmadım. Gittim, direkt Gençlik Dairesi dedikleri hemen oraya zaten içeriden zaten yuvayla onlar iç içe çalışıyor. Hemen dosyalarımı aldılar, bana hemen kısa süreli çocuk verdiler. (Lale)

Koruyucu aile olma, görüşme gerçekleştirdiğim tüm katılımcılar tarafından bilinçli ve gönüllü bir şekilde yerine getirilmekteydi. Görüşmeciler her ne kadar mülakatlarda onları koruyucu aile olmaya motive eden bir veya birkaç unsuru öne çıkarsalar da hepsinin ortak noktasını çocukları sevmek ve koruyucu aile olmayı candan istemeleri oluşturmaktaydı.

Koruyucu aile olgusu, bir çocuğun yaşamına dair birçok zorluğu göze almayı ve onu “büyütmeyi” de içine alan meşakkatli bir süreçtir. Bu nedenle insanlara yardımcı olma, çocukları çok sevme düşüncesiyle yola çıkılıp adım atılacak bir süreç değildir. Yardımseverliği, sevgiyi ve şefkatli olmanın yanı sıra kişilerin içinde bulunduğu yaşam koşullarının da koruyucu aile olmaya uygun olması gerekmektedir. Bu bağlamda iki görüşmeci koruyucu aile olmaya kendilerini motive eden ve ilgili kısımlarda bahsettiğim etkenlerle birlikte evdeki çocukların büyümüş olması ve yeniden çocuklarla ilgilenme arzusunun oluşmuş olması bazı etkenlerin varlığının şart olması gerektiğini dile getirmiştir. Şebboy Hanım çocukları büyüüp yeni bir düzen kurduktan sonra çevresinde bulunan diğer koruyucu ailelerin teşvikiyle koruyucu aile olmaya karar vermiştir.

Eşimle işte biz çoktan beri kız çocuğu istiyoruz. Çünkü hiç kızımız yok. 3 tane erkek çocuğum var. Büyüdü hepsi de. En ufak 20 yaşında, en büyüğü 26 yaşında. Yani çoktan beri eşimle diyoruz ki, bir küçük çocuğu alsak büyütsek, kızımız yok diye. Ondan sonra işte müracaat ettik başvurduk dedik ki kız çocuğu istiyoruz. (Şebboy)

Nergis Hanım ise kızları da evlenip eşi vefat edince kendini daha yalnız hissettiği için eskiden beri sahip olduğu bu düşüncenin daha da belirginleştiğini ve kesinlik kazanmaya başladığını ifade etmiştir.

Çınar Bey ve Müge Hanım'ın iki çocuğu evlidir. Ancak ilk üç çocuklarının doğumundan uzun bir aradan sonra dünyaya gelen kızlarını büyütürken onun çok yalnız kaldığını fark etmişler. Bu çifti koruyucu aile olmaya motive eden diğer etkenlerin yanı sıra en küçük kızları Ayşe'nin yalnız olarak büyümesini istememeleri de bulunmaktadır.

Tabii o arada Ayşe bayağı yalnızdı. Ayşe bizden son çocuk oldu. Öbürleri ile yaş farkı bayağı vardı. Bayağı yalnız kaldı. Hem dedik, Ayşe'ye arkadaş olur. Kararımız da bu hususta şey oldu, Ayşe de böyle son çocuk olduğu için cimcime çocuktur, sevgili biraz böyle çocuktur. Rekabet meselesi olmasın diye erkek çocukta karar kıldık. Erkek olursa dedik rekabet olmaz. O kendi kızlığını korur, kendi kız çocukluğunu korur, erkek çocuklar ayrı bir statüdedir. (Çınar)

Evlat edinmek, birçok ülkede zor şartlara bağlanan ve her zaman da ailenin istediği özelliklere sahip çocuğu bulmakla sonuçlanmayan bir durumdur. Biyolojik çocuğa sahip olamayan birçok çift, bu yolla çocuk sahibi olma duygusunu tatmayı tercih ettiği bilinen bir haldir. Evlat edinme ile koruyucu aile olma arasındaki en büyük fark da burada oluşmaktadır. Koruyucu aileler, aynı zamanda çocuğun, gerçek ailesi ile görüşmesine rıza göstermek ve bazı durumlarda onlarla eş güdümlü hareket etmesi gerektiğini bilir ve kabul eder. Çünkü burada amaç ailenin toparlanıp bir düzen oluşturmaya yardım etmektir. Oysa evlat edinmede vaziyet biraz daha farklılık gösterebiliyor. Zira evlat edinmede amaç çocuğun gerçek ailesini güçlendirmekten ziyade evlat edinenlerin kendi ailelerini güçlendirmek veya aileye yeni bir kişi kazandırmaktır. İşte katılımcılardan Fırat ve Menekşe çifti aslında evlat edinerek hem çocuk sahibi olma duygusunu tatmak hem de eve yeni bir birey kazandırma amacıyla yola çıkmışlar.

Nasıl başladı biz, şey hem kendi şahsi menfaatimiz hem de bir yavrunun hayatının kurtulması için daha önceden de bir duyularımız vardı. On altı sene evlilik yaşadık, hiç çocuğumuz olmadı. On altı sene kadar ondan sonra biz bu yola başvurduk. Neticede. ... (Fırat)

Çiğdem Hanım, Almanya'daki kuşaklar arasında bu ülkede doğan ya da ebeveynleri vasıtasıyla oraya göç eden gruplar arasında bulunmamaktadır. Onun göç deneyimi 2000'li yıllardan sonra eşi ile tanışıp Almanya'ya gitmesiyle başlamıştır. Bu bağlamda kendisi Almanya'da bulunan jenerasyonlardan herhangi birine direkt dahil edilmese de birçok yönü ile Almanya'da doğup büyüyen veya ondan çok önceleri oraya gitmiş Türkiyeli birçok kişiden daha iyi entegre bir yaşam sürmektedir. Türkiye'de yaşarken

aklında bulunan koruyucu aile olmayı, evlenip Almanya'ya gittiğinde gerçekleştirme yolunda somut adımlar atmıştır.

Ben zaten bunu oraya gittiğimden beri düşünüyordum. Burada da çocuğum olmadığı için hep aile içinde bir tane bana verin, bir tane bana verin dediğim çok olmuştur, olmadı. Bir küçük kardeşim vardı. O da son kırk günde vazgeçti, hamileydi. (Çiğdem)

Açelya Hanım, hem bir kreş ve gündüz bakımevi sahibi hem de koruyucu aile alanında Almanya'da çeşitli çalışmalar yürüten bir derneğin kurucu yöneticisidir. Koruyucu aile olmaya ise ikinci bir çocuğunun olmasını istediği için girişmiştir.

Ya benim işte bir kızım 1998'de doğdu. Ondan sonra hep hayalim üç yaş arayla çocuklarım olsun istiyordum. Dört tane çocuğum olsun isterdim hep. Ama her istediğimiz olmuyor (Gülüyor). Yedi tane bebek kaybettikten sonra, hele artık yedincisinde kendim hayati tehlikeye girdim. Ondan sonra dedik yok, biz bu işi istemiyoruz. Kızım kaç yaşındaydı? 10-11 yaşlarındaydı ve aşırı çok kardeş istiyordu. Ama o son şeyden sonra işte biz kendi evladımız olması olayını kapatmıştık. Ondan sonra kızım çok isteyince illa kardeş illa kardeş. Ne yapalım ne edelim derken önümüze bu çıktı. (Açelya)

3.8.2 Koruyucu Aile Sistemi Hakkında Bilgi Sahibi Olma

Koruyucu aileler, farklı kaynaklardan bilgiler edinerek bu sistem içerisine dâhil olmaktadır. Görsel ve sosyal medya ile yakın çevreden görerek kişilerin koruyucu aile sistemi hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir (Özkara, 2015). Ailelerin koruyucu aile sistemi hakkında bilgi sahibi olma yolları farklı olsa da kişiler, son kararı kendi iradeleri ile vermektedirler. Ailelerle yaptığım görüşmelerden yola çıkarak onların koruyucu aile modeli hakkında genel olarak yakın çevreden gözlem yoluyla (sosyal öğrenme), tanıtım programları aracılığıyla, STK çalışmalarından ve medyadan bilgi edindiklerini gözlemledim.

3.8.2.1 Tanıtım Programları /Sivil Toplum Kuruluşları /Medya

Almanya'da son yıllarda koruyucu aile olmanın teşvik edilmesi amacıyla, Alman medya ve sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra Türkiyeli nüfus arasında da koruyucu aile olmayı tanıtan programların sayısı gözle görülür bir artış göstermiştir. Bu sayede birçok

Türkiyeli kişi de koruyucu aile sistemi hakkında bilgi sahibi olmuş ve koruyucu aile olmaya karar vermiştir.

Eşim bir toplantıya katılmıştı. Orada koruyucu aile ile ilgili galiba bir seminer gibi bir şey verilmiş hatırladığım kadarıyla. (Papatya)

Evet, nasıl oldu ilk TV’de bir görmüştüm böyle koruyucu ailelik ile Alman kanalında, oradan etkilendim. (Müge)

Daha sonra Çınar Bey eşi Müge Hanım’ın anlattığı bu süreci daha da detaylandırıcı ve destekleyici mahiyetteki şu ifadeleri kullandı:

Ya o giriş süreci bunun dediği gibi oldu. Bu televizyonda bir ara seyretti işte, bana anlattı. Böyle böyle işte koruyucu aileler varmış. Hatta orada bana anlattı, Türk çocuğu varmış, bir Alman ailenin yanında, kadın çok ağır hakaretlerde falan bulunmuş çocuğa; o, biraz kanına dokunmuştu. (Çınar)

Tabii hı hı öyle yani Müslüman aileden gelen bir çocuk diye çocuğa böyle bir ağır laflar söylemişti masada sofradayken. Bu, biraz şeyime gitmişti dokunmuştu yani. (Müge)

3.8.2.2 Yakın Çevreden Görme

Koruyucu ailelerle gerçekleştirdiğim görüşmelerde ekseriyetle kişilerin koruyucu ailelerle kurmuş oldukları yakın ilişkiler sonucu, bu sistemin koruma altına alınan çocuk üzerindeki olumlu etkilerine şahit olduklarını ve toplumsal bilinç kazandıklarını gözlemledim. Türkiyeli birçok kişinin de yakın çevresinden tanık olduğu ya da televizyon programlarından öğrendiği koruyucu aile olmaya sempati duyarak zamanla bu sisteme dahil olmaya karar verdiklerini müşahede ettim.

Biz Berlin’de kendimiz bir şey açtık. Biz aslında Lichtenrade var Tempelhof’u biliyorsan orayı bilirsin, oraya yakın. Orası daha çok Almanların olduğu bir yer. Türklerin yoğun olmadığı bir yer. Biz orada bir market açtık. Böyle bir feinkost, her şey Türklerin. Bir de orada çok Ruslar yabancılar falan vardı, hitap eder oraya diye düşündük. ... Şimdi biz orada market çalıştırırken bize müşteriler geliyordu o çevrede oturan. Bakıyorum ben çocuk böyle Türk’e benziyor, ismi Can ama hiç Türkçe bilmiyor, hiç bilmiyor. Başka mesela kreşte bir eğitici tanıdım, orada kız siyah saçlı falan böyle tipik bir Türk gibi ama hiç Türklükle alakası yok. Dedi ki benim adım bir şey, benim babam Türkmüş ama ben hiç babamı görmedim daha, dedi. Ben dedi annemle büyüdüm, sonra annem de beni işte istemedi, ben yalnız büyüdüm. Yani ben orada çalışırken özellikle orada otururken bu neslin hali çok

acı, içimi çok acıttı benim. Allah Allah! Biz neden hiç neslimize sahip çıkamıyoruz acaba? Çünkü özellikle Can denen bu oğlan çocuğu vardı, benim babam dedi biliyor musunuz daha Wedding'de bir dükkânı mı döner yeri mi ne varmış ama hiç beni görmek istemiyormuş, babam dedi. O beni çok üzdü. Sonra bir Alman ailesi geldi oraya, benim komşularımdan birisi, bit bit bit çocukları var. Çocuklar kaç tane, senin mi bunlar? Hayır, dedi. Bunlar dedi ben bunlara bakıyorum, dedi. Nasıl yani bakıyorsun? İşte ben koruyucu aileyim. Öyle böyle o zamana kadar ne bir Türk'ten gördüm ne bir duydum ne hiç bilmiyordum...(Yasemin)

Lale Hanım ve Gediz Bey de yakın çevresinden görerek koruyucu aile sistemini tanıyan kişiler arasındadır.

Yine bakıcı anne arkadaşlarla konuşurken işte yanı sıra koruyucu aile... Nasıl dedim? İşte biz hem bakıcı anneyiz hem koruyucu aileyiz. Eh! Dedim, nasıl olacak? Ben hep istediğim bir şey o aslında. Hemen ben fazla uzatmadım. Gittim direkt Gençlik Dairesi dedikleri hemen oraya zaten içeriden zaten yuvayla onlar iç içe çalışıyor. Hemen dosyalarımı aldılar, bana hemen kısa süreli çocuk verdiler.(Lale)

Biz bir bölgede kalıyorduk. Bir semtte, sürekli böyle Almanların yoğunlukta olduğu bir yer. Kaldığımız site demeyelim de böyle dubleks evlerin olduğu bir mahalle, tek Türk ailesiydik biz orada. Alman komşumuz koruyucu aileydi. Çok iyi gördüğümüz bir Alman komşumuz vardı, daha önce koruyucu aileydi bunlar ve devam ettiriyorlardı. Yani biz emsal. İşte oradaki Alman bayan koruyucu aileden açılınca karşı Alman komşumuz da dedi, bir tane Türk çocuğu var birinin, dedi, bir çocuğu yanında, dedi Gençlik Dairesinden alınıp aileye verilmiş, ismi de Yunus dedi. Ve tabii bu benim o anki ziyaretimizde kafamda bir yer yaptı. Acaba kim; nasıl bir çocuk, diye. Tabii bir ara ben dışarı çıktım, bir yere gideceğim karşımda 10-12 yaşlarında siyah saçlı bize benzeyen bir çocuk. Dedim olsa olsa bizim komşunun anlattığı Yunus bu olması lazım. Sonra işte çocuğa yaklaştım, dedim Almanca, sizin isminiz Yunus mu, dedim. Evet, dedi. Türk müsünüz, dedim. Türk'üm dedi ama Türkçe bilmiyorum, dedi. Çocuklar 6 aylıkken ailesinden alınmış, 11-12 yaşlarına gelmiş. Tabii Alman ailesinde bu beni biraz duygulandırdı. Dedim ya dedim bu çocuk 6 aylıkken alınmış Türkçeden mahrum, işte dini bilgilerden mahrum, istediği gibi yetiştiriyor işte Alman ailesi diye düşündüm ve bizim böyle bir şey kaldı... Biz eşimle istişare yaptık, çocuklarla istişare yaptık, öyle bir düşüncemiz vardı. (Gediz)

Açelya ve Müge Hanım'ın da koruyucu aile sistemini tanınmasına koruyucu aile olan bir yakın arkadaşı vesile olmuştur.

... Ne yapalım, ne edelim, derken önümüze bu çıktı. Nasıl çıktı? Bir tanıdığımız yine benim arkadaşlarımdan şey yaptı, çocuk aldıydı. Böylelikle biz de bunu tanımış olduk. (Açelya)

... Bir de arkadaşlarım vardı öyle koruyucu aile. ...(Müge)

3.8.3 Koruyucu Aile Olmadan Önceki Şartlar

Tezin literatür kısmında da belirttiğim üzere, Almanya’da genel olarak kabul görmüş koruyucu aile olmaya dair genel geçer bazı kriterler bulunsa da her eyaletin, bölgenin hatta ilçenin koruyucu aile olmaya kabul şartları ve uygulamaları bazı farklılıklar gösterebiliyor. Özellikle yönetmelikte muğlak olan hükümler görevli memurlar veya sosyal çalışmacılar tarafından inisiyatif kullanılarak farklı yorumlanabilmektedir. Bu da beraberinde farklı uygulamaları getirebilmekte hatta bu durum bazen belirli bir gelir şartı, devlet desteğinden yararlanıyor olmamak, evde korumaya alınan çocuk için de yeterli oda bulundurulması, yeterli düzeyde Almanca biliyor olmak gibi kesin hükümlere dahi etki edebilmektedir. Lakin durumun böyle olması, işin keyfi uygulamalara göre yürütüldüğü yorumuna götürmemelidir. Çünkü bu esnek uygulamalar bile içinde belli bir uyum taşıyan kurallar bütünüdür. Yapılan görüşmelerden elde ettiğim sonuçlara göre bazı koruyucu ailelere ilk başvuruda daha esnek davranılmış, bazılarında ise daha katı davranılarak şartlar zorlaştırılmıştır. Fakat konuyla ilgili tek ölçüt koyucu tarafın resmi kurumlar olmadığı bunun yanı sıra ailelerin bazı kriterleri ya da şartları olduğu bilinmektedir.

3.8.3.1 Resmi Kurumlarca Aranılan Şartlar

Koruyucu aile olmaya yönelik yönetmelik gereği koruyucu aile olmak isteyenlerin bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Koruyucu aile hizmetini sunan ister resmi kurum olsun isterse sivil yüklenici koruyucu ailelerin sağlaması gereken bazı şartlar hiçbir şekilde değişmemektedir. Bunlar; belirli bir gelir düzeyine sahip olmak, koruyucu ailesi olunacak çocuk için uygun yaşam alanı sunmak gibi temel kriterlerdir. Ancak sivil yüklenici aracılığıyla koruyucu aile sistemine giriş yapanlar için sivil taşıyıcının çalışma vizyon ve misyonuna göre şekillenen bazı durumlar da öne çıkabilmektedir. Katılımcıların koruyucu aile olmadan önce kendi deneyimleri üzerinden resmi kurumlarca aranılan şartlarla ilgili düşüncelerini aşağıda verdim.

Ardıç ve Fulya çifti, koruyucu aile olmaya yönelik prosedürü değerlendirirken konuyla ilgili düşünceleri birbirlerini teyit edici ve doğrular nitelikli konuşma yapmışlar. Onlara

göre koruyucu aile olmak, her şeyden önce göçmen olarak gelinen ve göçmen kökenli olarak yaşanan yabancı bir ülkeye entegre olmayı gerektirir.

.....Yani şey yaptılar, tanışırken o buranın şartlarına buranın yani Almanya'nın kabullenmiş bir aile aradıklarını yani böyle...(Fulya)

Yani %100 Almanca konuşsun diye olmazsa olmaz şart değil. Aile olarak da Almanya'ya uyum sağlamış derken yani onlar bizimle beraber domuz yiyip şarap için, şunu yapın, böyle bir talepleri de yok. Nedir? Özgürlükte kendi sınırını bilen, demokrasi denilen şeyi kabullenmiş, toplumu kabullenmiş, kendini topluma kabullendirmiş, böyle üç beş kişi bir araya geldiğinde paralel toplum düşüncesinde olmayan, yani öyle bir imaj. Evet bizden Almanlarda da çok dostumuz var, gelir giderler. Bizden din değiştirin, kültürünüzü değiştirin böyle bir şey kesinlikle talep yok. Hatta çocuğun avukatı da bize geliyor. Alman kadın gitmek istemiyor illa yemek yemeden, biz bakıyoruz artık gitsin diye o gitmiyor. (Gülüyor) Ara sıra memurlar bizde gayet halinden memnun gelir gider. Yani öyle bir mutlaka bizden olun diye bir dayatma kesinlikle bir düşünce de yok ama biz beraber yaşıyoruz, burası bize de ait. Yani tamam biz Alman değilsek de Almanyalıyız. Almanya bize de ait. Böyle bir düşünce isteniyor. Sahiplenin hep beraber yaşayalım ana fikir bu. Yazılı olmayan en büyük şart bu. (Ardıç)

Gediz Bey, Almanya'da göçmen kökenli bir birey olarak yaşarken entegrasyonun dozunu kaçırmamak gerektiğini ifade etmektedir. Bütünleşmede hep ölçüyü korumakla asimile olmanın önüne geçilebileceğini düşünmektedir. Alman resmi kurumlarında çalışan görevlilerin de koruyucu aile belirleme işlemlerinde istediklerinin, tam da kendi ifade ettiği şekliyle olması gerektiğinin altını çizmektedir;

Dedim ki ben 50 senedir Almanya'da yaşıyorum, uyuma entegrasyona dikkat eden birisiyim. Şimdi dedim bunu size açık söyleyeyim. Ben buradayım uzun zamandır, bir sefer dedim mahkemeye şahitlik için çağrıldım ben, dedim. Almanya'nın yasalarına kurallarına riayet etmeye çalışıyorum. Entegrasyondan beklentiniz buyusa dedim ben dedim iyi entegre olmuşum, uyum sağlıyorum. Ama dedim, dedim ben bir şey söylemek istiyorum, entegrasyona uyuyorum diye asimilasyonu da kabul ediyor anlamına gelmesin. Ben asimilasyona karşıyım, dedim. Ben dedim Müslüman bir Türk vatandaşım, dedim. Burada dedim Müslüman Türk kalmak istiyorum ama sizin kanunlarımıza da saygılı olmak istiyorum. Ya bizim de sizden beklediğimiz bu işte dedi. Biz size dedi Türklüğünüzü bırakın Müslümanlığınızı bırakın demiyoruz dedi. Burada yaşıyorsanız, buranın kurallarına uygun yani.... (Gediz)

Koruyucu aile olmaya karar veren kişiler, eğitim seminerlerine katılıp sertifikalarını aldıktan sonra, çocuğu almadan önce görevliler tarafından onlara ev ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bu ziyaretlerde amaç aileyi yakından ve kendi sosyal çevresi içerisinde tanımaktır. Çünkü koruyucu aile ile ilgili yönetmeliklerde koruyucu aile

olmak isteyen kişilerin yaşadığı ortamların eve gelecek çocuk/lar için uygun olması şartı bulunmaktadır. Bu bağlamda özellikle evde yeterli oda sayısı dikkate alınmaktadır. Koruyucu ailenin evde başka çocuklarının da olması durumunda, her çocuk için ayrı odanın varlığını zorunlu kılmıyor. Bu uygulama ile çocuğun yaşam alanına odaklanılmaktadır. Bu nedenle genel olarak ev incelemesi yapan sosyal çalışmacıların inisiyatifleri doğrultusunda karar verilen bir koşul olarak yerine getirilmektedir. Bundan ötürü gerek sivil yüklenicilerde görevli sosyal çalışmacılar gerekse Gençlik Dairesindeki görevlilerin bu şartı değerlendirme kriterleri arasında farklar bulunmaktadır. Kimileri uygulamada gerçekten de yeterli oda sayısı hesaplaması yaparken kimileri de bu durumun sorun olmayacağı kanaatindedir. Özetle bu ziyaretlerle çocuğun yüksek yararının öne çıkarıldığı ve ailenin amaca uygun bir ortam oluşturup oluşturmadığını bizzat görevlilerce yakından gözlemlenerek kanaat getirilmek istenmektedir. Görüşmeciler, yaşadığı bölgedeki Gençlik Dairesi ya da sivil yüklenici görevlileri ile bu konuda aralarında geçen deneyimi şöyle ifade etmektedirler:

Aynen öyle oldu. Zaten eve geldiler çocuklarımızla görüştüler. Yani gerçekten çocukların onayı var mı, yoksa sadece biz mi onaylarının olduğunu söylüyoruz? Ne kadar kararlılar bu konuda yani bayağı bir... (Fulya)

Ya geldiler. Mesela önce gittim ben, orada konuştum, sonra kâğıtları verdik, sonra evimize geldiler. (Papatya)

Geldiler, bizimle ailecek görüştüler. Evdekilerle, çocuklarla, babaanneyle görüştüler. (Gül)

Bir kere bir geldiler, baktılar, bir gördüler. Ondan sonra kimsiniz necisiniz... (Çınar)

Bize geldiler, baktılar hem eve. (Nergis)

Manolya, Nuray, Çiğdem ve Defne Hanım da koruyucu aile olmadan önce görevliler tarafından evlerine gerçekleştirilen ziyaretlere değinen katılımcılardandır.

Tabii tabii evimize kaç kere geldiler, misafir oldular, onlarla özel konuşuyorlar, onlarla tek tek konuşuyorlar. (Manolya)

Esen Gençlik Dairesine başvurduk. Eve geldiler, bizimle sohbet ettiler, ortamı görmek istediler. (Nuray)

Aracı kurumun hepsini eve geldi, 3-5 kere ağırladım. Artık var ya burama getirdiler! 3-5 kere eve geldiler yani. (Çiğdem)

...Bizi daha yakından tanımları için üç sefer geldiler, bizi tanıdıkları halde üç sefer geldiler. (Defne)

Aynı şekilde bu konu ile ilgili diğer görüşmeciler de deneyimlerini şöyle aktarmaktadırlar:

... Geldiler, iki kez hem de. 1-2 çalışan önce geldi, daha sonra 1-2 çalışanı sonra geldi. Zaten bizimle 3-4 defa mı 5 defa mı görüşüyorlar özel birebir. Bizim evde de 2-3 görüşme oldu. Biz gitmiştik, evde de görüştük. (Sümbül)

Gerçekten evin durumuna bakıyorlar, girip birkaç kez ailelerle görüşüyorlar. (Kardelen)

Yani geldi bizim evimizi gördü, çocuklarımızı gördü, çocuklarımızla konuştular. Bir bebek daha olsa nasıl bakarsınız, falan diyerekten sordular. Kalacak yerleri sordular. (Seyhan)

Gerçi koruyucu aile sistemi ile ilgili çıkarılan yönetmeliklerde Almanca bilmek şartı, açık bir şekilde ifade edilmemiştir. Ancak bu alanda çalışan görevlilerin yaptıkları incelemelerde koruyucu aile adaylarının en azından çocuğun resmi işlemlerini yardımsız bir şekilde yürütebilmeleri ve çocuğun sadece Almanca bilmesi durumunda onunla rahat iletişim kurabilecek derecede Almanca okuryazar olmalarına özen gösterdikleri görülmektedir.

Aranılan en önemli şart yani çocukla iletişime girmek, o çocuğun derdini Gençlik Dairesine anlatabilecek ama yani ortada bir tercüman gerekmeyecek. (Fulya)

Bir işte sırf Almanca bilmekle bitmiyor, yazı işini de bileceksin. Kendini ortaya koyup kurumlarla konuşmayı da bileceksin. (Gül)

Almanya'da koruyucu aile olmak isteyen kişilerin belirli bir maddi gelire sahip olması gerekmektedir. Bu şart, koruyucu aile olmak isteyen kişilerin Almanya'da özellikle Hartz IV adı verilen işsizlik yardımlarından faydalanmıyor olmayı, kira yardımı gibi ek

ödenekleri almıyor olmayı ve koruyucu aile ödeneğinden bağımsız olarak geçimlerini sağlıyor olmayı gerektirmektedir. Resmi kurumlar böylece hem koruyucu aile olmanın bir geçim kapısı olarak görülmediğinden emin olmak hem de çocuğun ekonomik sıkıntılarda dolayı temel veya bazı lüzumlu ihtiyaçlarının giderilmemesinin de önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Bu şartla ilgili yakından deneyimi olan Yasemin Hanım, durumunu şöyle aktarmaktadır:

Almıyor olması lazım, yani devlete bağımlı olmayacaksın. Ama benim başvuru yaptığımda ilk bilgilendirme akşamına gidiyorsun, orada bu şey ben bilmiyordum öyle bir problem olduğunu. Biz de o zaman tam marketimizi kapatmıştık. Bizim kendi evimiz vardı, evin şeyini devlet ödüyordu kirasını. Çünkü biz iflas durumundayız. Eee, kendimizi geçindirmemiz lazım. Ben hemen ilk bilgilendirme akşamından sonra ben bir görüşme istiyorum, rica ettim, gittim. Girdik odaya, dedim benim böyle böyle bir sorunum var. Biz devletten ev yardımı alıyoruz, ev kirası yardımı alıyoruz eğer bu problemse ben buraya devam etmek istemiyorum, dedim. Kadın dedi istisnalar var siz devam edin kursumuza, dedi. (Yasemin)

3.8.3.2 Koruyucu Ailelerce Koruma Altına Alınan Çocuğa Dair Öne Sürülen İstekler

Seminerlere katılıp Gençlik Dairesi ile olan görüşmeleri tamamlayarak koruyucu aile olmaya hak kazanan kişiler, izlenmesi gereken prosedürü tamamlamış ve artık almak istedikleri çocukla ilgili isteklerde bulunabilirler. Böylece Gençlik Dairesi aradığı şartlara haiz aileyi bulmuş ve kriter öne sürme hakkı artık ailelere geçmiştir. Aileler de koruyucu ailesi olmak istedikleri çocukta aradıkları özellikleri yetkililere bildirirler. Böylelikle işlemlerin bu bölümü sonuçlanmış olur.

Hayat şartları gereği her insan ya da her aile sahip olduğu özelliklere göre farklılık gösterir. Zira değişik inanç, kültür ya da düşüncelere sahip olmanın doğal bir sonucudur ayrımlı isteklerde bulunmak. Bundan dolayı da her koruyucu aile bakımını üstleneceği çocukta farklı özellikler aramaktadır. Aşağıda bu talepleri alt başlıklar halinde verdim.

Kardeş Olan Çocuk

Koruyucu aile olarak kabul edilen kişilerin, koruyucu ailesi olmayı istedikleri çocuğun/çocukların profiline ilişkin seçme hakları vardır. Bu profil, çocuğun yaşı, cinsiyeti, etnik kökeni, koruma ihtiyacı içinde bulunma sebebi gibi geniş bir yelpazeye

sahiptir. Bu bağlamda Nergis Hanım, özellikle kardeş çocukların koruyucu ailesi olmak istemiştir. Nergis Hanım, neden kardeş çocukları istediğini şöyle açıklamaktadır:

Bunun sebebi: İki kızım arka arkaya doğdu ama hiç kimseye ihtiyaçları olmadı. Oğlum onlardan daha geç doğduğu için çok yalnız kaldı, ona hep arkadaş bulmak zorundaydım. (Nergis)

Kendi oğlunun tek büyümesinden kaynaklı yaşadığı sorunları tekrar yaşamak istemeyen Nergis Hanım, koruyucu ailesi olacağı çocukların mümkünse iki kardeş olmasını isteyerek ikisini hem arkadaş hem kardeş olarak daha rahat büyütebileceğini düşündüğünü belirtmiştir.

Yasemin Hanım'a da isteği doğrultusunda iki kardeş çocuk verilmiştir.

Yani, şöyle ben şimdi buraya bir dilekçe veriyorsunuz ya, o dilekçeyi verdiğim de demiştim ki kardeş de alabilirim ben, demiştim. Bunu hemen not edin siz bir yere çünkü iki tane birden kolay kolay kimse çocuk almıyor, onu not edin. (Yasemin)

Psikolojik Sorunları Olmayan Çocuk

Korunma altına alınan çocukların büyük çoğunluğunu biyolojik ailesinin yanında ihmal edilmiş ya da istismara maruz kalmış çocuklar oluşturur. Onların koruma ihtiyacı içinde bulunma nedenleri çalışmanın ilgili bölümlerinde de anlattığım gibi çeşitlilik göstermektedir. Söz gelişi bunlara; ebeveynlerin alkol ya da madde bağımlısı olması, ebeveynlerden biri veya her ikisinin de psikolojik sıkıntılar yaşıyor olması, ailenin ağır maddi sıkıntılar içinde olma...vb. örnek gösterilebilir. Bu sorunların çoğu çocukların psikolojisi üzerinde olumsuz etki bırakabilmekte, çocukların patolojik psiko-sosyal davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir. Bu durum koruyucu aile-çocuk ilişkisini ve uyumunu bozup iki tarafı karşılıklı yıpratmaktadır. Bu yüzden aileler bu tür sorunları olan çocuklara koruyucu aile olmak istemeyebiliyorlar.

Gürgen ve Manolya çifti, koruyucu ailesi olmak istedikleri çocukta oldukça spesifik olan bir durumu göz önünde bulundurarak sonraki durumlarda Gençlik Dairesi yetkililerinden bu hususa dikkat etmelerini istemişlerdir.

Ondan sonra psikolojisi bozuk olan çocuk da olsa gene biz kendimizi üzeriz. Yani laf dinlemiyor, söz dinlemiyor, televizyona vuruyor ya da herhangi bir şeye. Bize karşı sonunda şiddet uygulayabilir. Aile birliğimizi bozacaksa biz dedik çocuk istemiyoruz, biz normal bir çocuk istiyoruz. (Gürgen)

Ailelerin bu konudaki haklı gerekçeleri hem kendi aile düzenlerini bozmama adına bir önlem hem de başa çıkamayacaklarını düşündükleri bir durumla karşılaşmadan önce durumu yetkililere belirtme gereği duyma olarak algılanmalıdır.

Etnik Köken Şartı

Türkiyeli bireylerin koruyucu aile olmaya karar vermelerinde Türkiyeli çocukların yabancı ailelerin yanına yerleşmesine engel olmak da bulunmaktadır. Nilüfer Hanım'ın eşi Gediz Bey özellikle siyahi bir çocuğu istemediğini dile getirmiştir. Bunun nedenini ise çocuğun ten renginden dolayı kendi yakın çevresi tarafından dışlanabileceği endişesidir.

Eşim zenci olmasın, dedi.(Nilüfer)

Koruyucu aile olmayı biyolojik çocukları olmadığı için bir çocuk sahibi olmak için de tercih eden Menekşe ve Fırat çifti evlerine gelecek olan çocuğun özellikle Türkiyeli olmasını istemişlerdir.

Fırat Bey kendisine yönelttiğim Türkiyeli bir çocuk olması şartınız var mıydı sorusuna şöyle cevap vermiştir:

Özellikle vardı, özellikle. (Fırat)

Çocuğun Korunma Altına Alınma Sebebi

Her çocuğun korunma altına alınma sebebi farklılık arz etmektedir. Nasıl ki her insan, her aile birbirinden farklı ise, yaşanan aile ortamı ve bununla beraber meydana gelen vakalar da birbirinden farklı olabilmektedir. Koruyucu aile olmak isteyen kişilerin de evlerine almak istedikleri çocuktaki özellikler bir katalog ya da liste halinde bulunmadığından nasıl bir çocuk istediğine karar vermek, biraz da ailelerin tercihinde kalmıştır. Nergis Hanım, koruyucu ailesi olmak istediği çocuğun korunmaya düşme durumuna işaret ederek kendisinin bu konuda hassas olduğu noktayı şöyle açıklamaktadır:

Şiddet görmüş çocuk olmasın. Çünkü eşim yoktu çocukların babası böyle şiddete meyilli biri olunca kapıma dayanır, diye korktum. (Nergis)

Yasemin Hanım ise koruyucu ailesi olmak istediği çocuğun biyolojik anne-babasıyla görüşme ihtimalini de göz önünde bulundurarak alkolik bir ebeveyne sahip çocuğa bakamayacağını dile getirmiştir. Bunun nedenini ise şöyle aktarmaktadır:

Bir de alkolik anne babanın çocuğuna bakamam. Çünkü ben ömür boyu böyle alkol içen insanlardan çok korkmuşumdur. Hani böyle yolda giderken falan böyle bir saldırı yapıyorlar ya, onlardan hep karşıya geçerdim. Dedim onlarla ben diyalog kuramam, korkuyorum yani çünkü görmedim, içen ailemde yok. Tamam, dediler. (Yasemin)

Cinsiyet Şartı

Genel olarak birçok koruyucu ailenin olmazsa olmaz şartları arasında bulunmasa da koruyucu ailesi olunan çocuğun cinsiyeti hakkında söz sahibi olmanın aileleri memnun ettiğini gözlemledim. Bu tercih genellikle ailelerin biyolojik çocuklarının karşı cinsini tercih etme şeklinde olmuştur.

İki kız çocuk ya da bir kız bir erkek istedim, iki erkek çocuğunu aynı anda istemedim. (Nergis)

Nergis Hanım, kardeş çocuklar istediğinden aynı anda iki erkek çocuğuyla baş edemeyeceğini düşündüğü için böyle bir istekte bulunduğunu belirtmiştir.

Biri erkek biri kız ve annesi Alman, babası Filistin kökenli iki çocuğa koruyucu aile olan Şebboy Hanım, biyolojik çocukları büyüüp hayata atılınca çevresinin de tavsiye ve desteğiyle koruyucu aile olmaya karar vermiş. İki biyolojik erkek çocuğu olan Şebboy Hanım, bu nedenle bir kız çocuğu büyütmek istediğini ifade etmiştir.

Öyle dedim ama yani illa Türk, Alman öyle bir şey demedim. Dinsel veya ruhsal bir ayrım yok ama yaş önemliydi, cinsiyet önemliydi. Erkek çocuklarına doyum var, o yüzden kız çocuk istedim. (Şebboy)

Çınar ve Müge çifti de evdeki en küçük çocukları kız olduğundan gelecek çocukla aralarında rekabet olmaması için erkek çocuk istemişlerdir.

Tabii düşündüm, kız olduğu için oğlan diye hep karar vermiştik. Kıskanma olayı falan olmasın, diye. Bu en son kararı kızıma bıraktım, istemeseydi belki almazdım. (Müge)

Yaş Sınırı Şartı

Koruyucu ailesi olunacak çocuğun cinsiyeti üzerinde tercihte bulunma hakkına sahip olma gibi çocuğun belirli bir yaş aralığında olmasını isteme seçeneğine sahip olmanın birçok koruyucu aile tarafından öne sürülen bir koşul olduğunu gözlemledim. Bu şart, biyolojik çocuğu olan ailelerde farklı, olmayan ailelerde ise daha farklı şekilde olmuştur. Bazı aileler içinde bulunduğu vaziyet gereği bu şartı öne sürerken bazı aileler ise bu şartı bir zorunluluktan ziyade özel bir isteğe bağlı sunduğunu müşahade ettim.

Fulya Hanım, yabancı dille eğitimde uzman danışman olması hasebiyle mesleği gereği çocuklarla yakından ilgilenmektedir. Biyolojik çocuklarını büyütürken bir çocuğu daha güzel bir ortamda, “iyi bir insan” olarak yetiştirmek için koruyucu aile olduğundan evine gelecek olan çocuğun yaşının önemli olduğunu belirtmiştir. Bunu Fulya Hanım’ın eşi Ardıç Bey şöyle ifade etmektedir:

Ama bizim aradığımız temel şart yani böyle din falan filan değil, sadece küçük olsun inşaatı biz yapalım. (Ardıç)

Defne Hanım’ın koruyucu aile olmaya karar verdiği dönemde 12 yaşından büyük iki biyolojik kızı olduğu için gelecek çocuklarla ilgilenme de kızlarının da ona yardım edebileceğini göz önünde bulundurarak on iki yaşından küçük çocuklar istediğini ifade etmektedir.

Sadece dedik fazla büyük olmasın, yaşça büyük olmasın. 12 yaşını geçmesin, dedik. Çünkü dedik genç kızlarım var, evde hani her şey ile ilgilenemem; eşim de çalıştığı için eşim de ilgilenemez. 12 yaş üstü olmasın, dedik. (Defne)

Diğer katılımcılar yaş sınırı şartı ile ilgili düşüncelerini aşağıdaki gibi aktardılar:

Yaş grubu dediler, mesela ben küçük bebek falan istemedim, uğraşamam dedim. Belirli yaş grubu verdim, diyelim dört ve sekiz yaş olsun, dedim. Mesela bebek olsa bakabilirim ama zorlanırdım çok. Sürekli yanında olacaksın. Bu mesela okula gidiyor. Ya bir de yaşla mesela, sizinle benim yaşım. (Gülüyor) (Şebboy)

Eşim 3 yaşında oğlan çocuğu olsun, dedi. (Nilüfer)

Özellikle mümkünse yeni doğmuş 0-1 yaş grubunda olsun istedik... (Fırat)

Biz yaşça küçük olmasını istedik. Çünkü büyük çocuklar biz kendimiz daha bir yıl evliydik, çok bilgimiz yoktu. Çocuklar çok şey yani birazcık deneyimin olması

gerekir, en azından bir kendi çocuğun olsun biraz bir bilgin olabilir. Bizimki hiç yoktu. O yüzden küçük çocuk istedik. Bizim istediğimiz gerçekten küçük, hani bebek küçük çocuk ve öyle aldık. Zaten bir tek en büyüğü altı yaşındaydı. (Kardelen)

İşte biz dediydik bir yaşına kadar bir çocuk istiyorduk. bir yaşından büyük olmasın. Ondan sonra bu kadar, başka da hiçbir şey açılmamıştık. Her şey olabilir. (Açelya)

Çocuğun Engelli Olmaması

Alman Çocuk Koruma Sisteminde koruyucu aile ile ilgili çıkarılan yönetmelik(ler) incelendiğinde engelli çocuklara koruyucu aile olabilmenin uzmanlaşmış koruyucu aile unvanının kazanılmış olması şartına bağlanıldığı görülmektedir. Çocuğun özel durumuna cevap verebilecek donanıma sahip olabilmek için normal koruyucu aile kurslarının yanı sıra ekstra ve sadece özel durumu olan çocuklar için verilen kursların da tamamlanmış olması gerekir (Familien Für Pflegekinder, 2017). Bu bağlamda engelli bir çocukla baş edemeyeceğini düşünen veya kendini bu yetkinlikte görmeyen aileler, sürecin daha başında, engelli bir çocuk istemediklerini yetkililere bildirirler.

Ben söyledim engelli olmasın diye.(Yasemin)

Bununla beraber Sümbül ve Açelya Hanım engelli bir çocuğa nasıl cevap vereceğini bilememenin vermiş olduğu endişeden dolayı konuyla ilgili temkinli bir yaklaşım içinde olduklarını belirttiler:

Yok, biz sadece şeyde onlara sordum, dedim sakat ya da hasta olan çocuklarda dedim ben nasıl bir cevap vereceğimi bilmiyorum. Beni ne bekler? Hani gerçekten şimdi çok zor hastalığı olan bir çocuksa ben baş edebilir miyim, bilmiyorum. Hani dediler ki ne onu istemiyorum işaret et, sonra ileriki zamanlarda zaten sen kendin gelip bunu bize söylersin dediler. (Sümbül)

Bir de çok sakat olmasın. Hani bu belli olan baştan sakatlıkları belki baş edemeyiz, hani hiç böyle bir şeyle karşılaşmadık. Ne ailemizde vardı ne de ben böyle bir şey yaşadım. O yüzden hani o çocukla nasıl davranacağımızı bilemeyiz. Bu iki hususu söylemiştik sadece çocuk seçiminde kadına. (Açelya),

Kendi rahatsızlığı nedeniyle özellikle ortopedik engelli bir çocukla baş edemeyeceğini ifade eden Nilüfer Hanım, bu isteğini Gençlik Dairesi görevlilerine ifade etmiştir.

Ben engelli yani engelli şöyle yatalak olmasın yani çünkü belimden rahatsızım, kaldıramam onun için. (Nilüfer)

Alman kökenli eşi ile genç yaşta daha üniversite okurken evlenip ardından hemen koruyucu aile olmaya karar veren Kardelen Hanım özellikle zihinsel engelli çocukların ihtiyaçlarına cevap veremeyeceğini düşünmüş.

İşte bedensel, zihinsel şeyleri başaramayız diye onu istemedik çünkü bir bilgimiz yoktu o konularda. (Kardelen)

Gürgen Bey, koruyucu aile olurken kendi aile düzeninin bozulmaması için koruyucu ailesi olacak çocuğun engelli bir birey belirtmiştir. Bunu hem kendisi ve ailesinin üzülmemesi için hem de gelecek olan çocuğun ihmal olmaması için yaptığını ifade etmektedir.

Ben dedim ki ya dedim ben özürülü bir çocuk olsa biz de üzüleceğiz, çocuklar da üzülecek. Yani ben kendi ailemi o zaman yıpratmış oluyorum. (Gürgen)

Kısa Süreli Bakımı Tercih Etme Nedeni

Çocukların her türlü bakım ve sorumluluğunu üstlenen Türkiyeli koruyucu aileler içinde kısa süreli bakımı tercih edenler sayıca azdır. Bu sayı, hem Türkiyeli koruyucu ailelerin içinde hem de Almanya'nın genelindekiler içinde uzun süreli bakımı tercih eden ailelere nazaran azdır. Kısa süreli koruyucu aile, "Bu işi bir deneyelim, olmazsa yapmayız" mantığından ziyade durumlarının ancak kısa süreli bakıma elverişli olması, onları bu tercihte bulunmaya sevk etmiştir. Kısa süreli koruyucu aile olmanın daha önceden belirlenmiş, bir süresi bulunmamaktadır. Daha çok çocukların durumuna göre düzenlenen bu süre, en fazla 6 ay olacak şekilde ayarlansa da bazı kısa süreli koruyucu ailelerin yanlarına yerleşen çocukların durumunun netleşmemesi ya da çocuğun yeni bir ailenin yanına yerleştirilmesinin çocuk için uygun olmayacağını kanaatine varılmasından ötürü bu süreyi daha uzun yaşayan aileler de bulunmaktadır.

Henüz yeni evli olan ve o dönemde kendi çocuğu bulunmayan Kardelen Hanım ve eşi Aras Bey, ileride çocuk sahibi olmayı istedikleri için o zamana kadar ihtiyacı olan çocuklara yardımcı olmak amacıyla koruyucu aile olmuşlardır. Bunu da kısa süreli bakımda yerine getirmeyi uygun bulmuşlar.

Kısa, kısa süreli çünkü biz o zamanlar daha çocuğumuz yoktu. (Kardelen)

Daha önce bakıcı annelik yapmış ve zaman zaman yine yapan Lale Hanım koruyucu aile olmaya ilk karar verdiğinde bakıcı anneliğe yakın olması hasebiyle kısa süreli koruyucu aile olmayı tercih eden kişiler arasındadır.

Hemen dosyalarımı aldılar, bana hemen kısa süreli çocuk verdiler. Ya şimdi sayılarımı unuttum kaç çocuk aldım. Çünkü ben kısa süreli başladım. Kısa süreli 1 ay olur, 2 ay olur, 5 ay olur ailenin durumuna göre. Kısa süre yaptım, ben hep veya hastaneye gider, bilmem ne, her şey ona göre. Ben kapımı açtım, hoşumuza gitti. (Lale)

Sıra dışı ve fedakârlıklarla dolu deneyimleri ile koruyucu aile olma hikayesini aktaran Defne Hanım, daha önce gönüllü olarak baktığı ve dört yılın ardından anneannesine geri vermek zorunda kaldığı Hakan için çok üzüldüğünden “Artık gönül bağı yok!” diyerek kısa süreli bakımı tercih etmiştir.

Biz ilk önce şey olarak başladık. Gönül bağı bağlamak istemedik çocuklara. Kriz durumu bakımı kısa süreli olarak başladık biz aslında bu işe. Hani şimdi Hakan’ da yıprandığımız için bizim çocuklarımız da yıprandı. Biz dedik hayır, kısa süreli gelsin, gitsin. Yani gelsin, gitsin. Yardım edelim ailelere, sorunlarını çözdükleri zaman çocuklarını alsınlar. Hani biz bilelim, önümüzü görelim dedik. Öyle başladık biz dört sene falan öyle devam ettik. Dört sene öyle devam etti.... (Defne)

Açelya Hanım da kısa süreli olarak çocuk bakımını üstlenmek isteyen aileler arasındadır. Kendisinin isteği her ne kadar kısa süreli bakımdan yana olsa da kısa süreli koruyucu ailesi olduğu bir kız çocuğuna “kısa sürede” bağlanınca çocuğunun durumunun da uygun olması nedeniyle uzun süreli bakıma geçiş yapmıştır.

Hatta biz uzun süreli koruyucu aile değil de kısa süreyle kriz durumu koruyucu aile olmak istediğimizi söylemiştik, öyle çocuk olabilir demiştik.(Açelya)

Kısa süreli koruyucu aile olmayı istemelerine rağmen çocuğun durumu düzelmediği için çocuğun bakımına devam eden aileler deneyimlerini şöyle ifade etmişlerdir:

Bizde ama bir tane çocuk var. Bir Arap çocuk aldık. Kaç? Bir buçuk sene. (Aras)

Evet, yani normalin dışında çünkü annesi gelmedi, mahkemede bizimle görüşmeye uzadı yani. (Kardelen)

Kısa süreli evet. Çok uzun kaldılar. Çünkü şey bekledik, ailelerden haber çıkacak mı?... (Defne)

Uzun Süreli Bakımı Tercih Etme Nedeni

Türkiyeli koruyucu ailelerin geneline bakıldığında uzun süreli bakımı tercih ettikleri görülmektedir.

Başvurduğum ilk dönemden beri uzun süreli koruyucu aile olmayı istedim. (Nergis)

Yok, yani biz baştan uzun süreli bakım olarak girdik ve öyle de kaldı. Baştan ikinci bir çocuk alsak mı, diye düşündük hatta Gençlik Dairesi de bizi düşündü ama yani toplam zaten 4 çocuğumuz olduğu için çalışan bir anneyim de yani bu şekilde...(Fulya)

Biz normalde uzun süredeyiz. Evet işte uzun süreliyiz, çocuğun buraya gelmesinden dolayı bir şey yaptık...(Gürgen)

Yok, biz uzun süre. Biz kendi evlat hasretimizi gidermek için diyorum ya kişisel menfaatimiz de vardı işin içinde. (Fırat)

Yok, yok, uzun süreli, uzun süreli istedim. Ben kısa süreli istemedim. (Şebboy)

Yine uzun vadeli idi ama ilk oğlumuzun vasisi annesiydi. Vasiliği vermediği için bakım hakkı annede olduğu zaman biliyorsunuz 5 sene dolmadan önce geri alabiliyor. (Çiğdem)

Yok yok, direkt uzun süreli. (Papatya)

Görüşmeciler arasında Yasemin Hanım ise uzun süreli istediği halde bazı durumlarda kendisine kısa süreli çocukların Gençlik Dairesi tarafından verildiğini ifade etmiştir.

Ben hep uzun süre söylemişim, baştan söyledim. Gençlik Dairesi şimdi gidip geliyorsunuz; bebek, okullar var, psikologlar var konuşa konuşa. Demek ki onlar dediler ki burada bir şey var, potansiyel var. Uzun süreli çocuklarımız gelene kadar bize yardım eder misiniz, dediler. Tamam dedim. Hatta bir tane hiç unutmuyorum Neukölln Hastanesine gidip oradaki görevliden aldım, kucağından böyle ağladı, kadın bağıırıyordu. (Yasemin)

3.8.3.3 Herhangi Bir Şart Öne Sürmemek

Türkiyeli koruyucu ailelerin genellikle ya sadece Türkiyeli ya da Müslüman kökenli çocuklara kucak açabileceği düşünülse de düşünülse de durumun böyle olmadığı yapılan görüşmelerle tespit edilmiştir. Bu alt bölümde verilen bulgular, koruyucu

aileliğe dair hiçbir şart öne sürmediğini belirten kişilerin yanı sıra Müslüman ya da Türkiyeli çocuk istediği halde farklı bir etnik kökene ya da dine mensup çocuğu da kabul eden ailelerin deneyimleri de yer almaktadır.

Ardıç ve Fulya çifti, küçük bir çocuğa yuva olarak onun hayatını düzene sokmak için giriştikleri koruyucu ailelikte bu duruma dair şartları da oldukça geniş tutmuşlar, neredeyse hiçbir şart ifade etmemişlerdir.

Yani bizim kriterlerimiz çok azdı. Yani biz dedik zenci de olabilir, özürlü de olabilir, yaşamış olduğu şeyler de farklı olabilir. Türk olması bile şart değil. (Fulya)

Saçından teninin rengine kadar inisiyatif ailede, sizin şartlarınıza uygun bir şey olursa. Ama biz eşimin dediği gibi yani öyle hiçbir şart koymadık ... (Ardıç)

Hem Papatya Hanım hem de Gökmar Bey korumaları altındaki çocuklarının profili ile ilgili düşüncelerini aşağıda verildiği şekilde belirtmişlerdir.

Şahsen benim hiçbir şartım yoktu. (Papatya)

Biz dedik fark etmez, dedik. Yani bizim için, benim için şahsen öyle deyim hiçbir şey fark etmezdi. Siyah, beyaz veya özürlü hiç fark etmez. Yeliz ile oturduk, akşam dedik ki bak, bu çocuk kör de olsa topal da olsa ne bileyim işte engelli de olsa bu çocuğu kabulümüz, dedik. Yani hiç düşünmedik, hiç de tereddüt etmedik yani. (Gökmar)

Koruyucu ailesi olduğu çocuğu koşulsuz bir sevgiyle yaklaştığına inanan Defne Hanım ırk, din, dil, engellilik -çocuğun yaşı hariç- gibi hiçbir durumu göz önünde bulundurmamıştır.

Hayır hayır, hiçbir şartımız yoktu, hiçbir şartımız yoktu. Alman olsun, hatta dediler Yahudi çocuğu, şu çocuğu, bu çocuğu, sakat falan hiçbir şart koymadık. (Defne)

Açelya Hanım ise konuyla ilgili deneyimlerini ve düşüncelerini şöyle belirtmiştir:

Hatta bize sordular. Şey ne yaparsınız hani nasıl diyeyim size enstest olayına nasıl bakarsınız? Dedim, o çocuğun hiçbir günahı yok. Hani güzel bir olay değil ama o çocuk bundan onun ne günahı var. Onun dedim, bir suçu günahı yok bu olayda. Öyle de olsa benim için fark etmez. Gerçekten de fark etmez. Ben hep şuna inanıyorum: İnsanoğlu yaptığı hataları ancak kendisi çekmeli başkası onun için bu hatanın günahını çekmemeli. Allah da kimseye bunu çektirmesin ki küçükük sübyanlar zaten bunu çekemez, çekmemesi lazım. Bu yüzden bu çocuk zaten

oradan uzaklaştırılıp konuyu hiç bilmeden saf bir şekilde büyümesi bu durumda da hiçbir sorun yok. Hani her şey olabilir, bizim için sorun yok. (Açelya)

Koruma altındaki çocuklarının bakımını çeşitli zorluklara rağmen üstlenen ve birçok zorluğa da onların bakımını üstlenirken katlanan katılımcı Çiğdem Hanım'ın bu özverili davranışlarının altında yatan asıl etken çocukları şartsız şurtsuz kabul etmesidir.

Benim için fark etmez, çocuk çocuktur, dedim. Hangisi olursa olsun beni hiç enterese etmiyor, dedim. (Çiğdem)

3.8.4 Koruyucu Aileler ve Sosyal Çevreleri

Koruyucu aile olma kendi içinde zorlu süreçleri barındıran bir deneyimdir. Aileler bu süreçlerde çevrelerinden gördükleri tepkilerin olumlu ya da olumsuz olma durumuna göre koruyucu aile olma deneyimini daha zor veya daha kolay geçirebilmektedirler. Bu başlık altında koruyucu ailelerin yakın çevresinin onların bu durumları ile ilgili düşünce ve tavırlarını aktardım.

Koruyucu ailelerle gerçekleştirdiğim görüşmelerde onlara koruyucu aile olduktan sonra sosyal çevrelerinin tepkisinin ne yönde olduğu sorusunu yönelttim. Görüşmecilerin çoğunda genel olarak bu kararlarının çevreleri tarafından olumlu yönde olduğu cevabını aldım. Kişilerin yakın çevrelerinin bu konuda imrenmekle birlikte kendileri de bazı sebepler ileri sürerek böyle bir girişimde bulunmaya yanaşmadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda oluşturulan alt kategoriler aşağıda sıralanmıştır.

3.8.4.1 Sosyal Çevrenin Motive Edici Tepkisi

Görmezlikten gelme, göz yumma anlamlarına gelen müsamaha, bir şeyi anlayışla karşılayarak olabildiğince hoş görme durumudur (TDK). Koruma altına alınan çocukların çok da sağlıklı aile ortamlarından gelmedikleri bilinen bir gerçektir. Maalesef bu yaşantının onların davranış ve psikolojilerine olumsuz etkide bulunması kaçınılmazdır. Esasen bu olumsuz etkiyi onların tutumlarında gözlemlemek mümkündür. İşte çocukların bu gibi durumun üstesinden gelebilmek için yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Yetişkinlerin çocukların içinde bulunduğu bu gibi

durumları bilip, anlayıp onlara ona göre bir yaklaşım sergilemeleri çok önemlidir. Çünkü bunlar problemlerin aşılmasında hem aileye hem de çocuğa büyük fayda ve kolaylık sağlamaktadır. Fulya Hanım'ın kızının okul öğretmeni, Fulya Hanım ve ailesine koruyucu aile olmayı devam ettirme konusunda ve kızlarının okuldaki tutumlarına yönelik daha anlayışlı davranarak çocuğa bu süreçte yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Mesela bizim kızımızın gerçekten Allah razı olsun yani, çok iyi bir sınıf öğretmeni var ve nasıl söylesem ki yani böyle yani her ayrıntıyı görmemeye çalışıyor. Yani yaptığı hataları ve bana da iletmiyor. Diyor ki yani zaten yaptığımız şeye çok takdir ediyorum, ufak tefek şeyleri ben kendim idare ederim. Yani demek istediğim Esmâ orada çok faydalanıyor. Çünkü her şeyi bildirseler tabii ki ister istemez çocuğuna kızılırsun yani öyle. (Fulya)

Koruyucu aile olgusu veya bir çocuğa yuva olma üzerine ne kadar olumsuz tez öne sürülse ne kadar kuvvetli bir şekilde aleyhte görüşler ortaya konsa da mevzubahis çocuklar olduğu zaman çevreden gelen tepkiler genellikle olumludur. İnsanlar, koruyucu aile olarak bir çocuğun hayatını güzelleştiren kişileri ekseriyetle takdir ederler. Hatta içten içe bu tür ailelere imrenir, onlar gibi böyle örnek teşkil eden davranışlar sergilemek isteyebilirler. Görüşmeciler bu konudaki deneyimlerini aşağıdaki gibi aktarmaktadırlar:

Vallahi, çok güzel. Hiç tepki gibi değil de genellikle maşallah keşke biz de yapabilesek, hiç kimse böyle şey Almanlardan bile biz çok sevindik. Sen böyle ayırdım etmeden bir çocuğu bağrına bastın. Çocuğu aldık ya etrafımızdaki bütün Türk aileleri hepsi çok seviyorlardı. Dediler, Manolya bu senin sadece çocuğun değil bizim de çocuğumuz, bizim Türk insanları böyle yabancı olunca daha çok seviyorlar, daha çok koruyorlar. (Manolya)

Sosyal çevrem olumlu baktı. Hem akraba çevrem hem arkadaş çevrem. İnsanlar dini konuda çok büyük sevap işlediğimi ve cenneti garantilediğimi söylüyor. (Gülüyor) (Nergis)

Yani çok pozitif hani böyle Allah sizden razı olsun, çok güzel bir şey yapıyorsunuz yani... (Kardelen)

Biz, ben buradayken bile hep diyordum: Çocuk istiyorum. Annem, abimler işte çevremdeki herkes çok mutluydu; çok seviniyorlardı. Hatta hadi, ne zaman hadi ne zaman ve bize çocuk geldiğinde biz onları telefonlarla müjde verdik, öyle resimlerini gösterdik. Hatta bize e hadi hayırlı olsun, hadi çok sevindim; yeğenimi ne zaman getiriyorsun? (Çiğdem)

Güzeldi tabi. Ya hepsi ne güzel çok güzel bir şey desteklediler yani. (Sümbül)

Negatif yönde çok az tepki aldık, işin açığını söyleyeyim. Yani negatif yanında çok az tepki aldık; devamlı sürekli gittiğim, üyesi olduğum hatta uzun süre fahri eğitimlik yaptığımız camiden çok güzel tepkiler aldık. Hatta işte orada değerli abilerimiz var. Bizim çocuğumuz caminin çocuğu, diyor. Biz işte gelin edeceğiz, yani onlar da sahiplendiler (Göknar)

Çok güzel kabullendi ailelerimiz. Yani iki tarafta çok güzel kabullendiler. O da bizim için çok büyük bir kolaylık oldu hani istenilmeseydi, şey olsaydı daha zor olurdu. (Menekşe)

Çocuklarım ailemin hepsi ama tamamen hepsi kardeşlerim olsun, şu olsun, çok güzel. Ondan sonra bizim çocuklarımızı kabul ettiler. Ben ama şöyle bir şeye inanıyorum, hiç kimseye bu yola çıktığımı söylemedim. Bizim işlemlerimiz bitip imzalayıp çocuğumuz geldi; ondan sonra herkes bildi. Çünkü ben çok konuşulan, beni caydırmaya çalışan ya da bir şey herkesin bir kendine göre şeyi var fikri. Bir de biliyorsunuz bu Türklere daha çok meşhur bir olay da değil. (Yasemin)

O... Çok farklı tepkiler, bazıları çok iyi yapmışsınız, dedi: Bazıları ondan sonra çok sevabı giriyorsunuz, Allah razı olsun, diyenler oldu. (Şebboy)

Annemlerse onlar da benim çok uzun zamandır çocuk istediğimi olmadığını falan bildikleri için çok sıcak baktılar. (Açelya)

3.8.4.2 Sosyal Çevrenin Olumsuz Eleştirileri

Korumaya alınan çocuğun koruyucu ailesinin çevresi tarafından taşıdığı farklı özelliklerinin ona fazlasıyla hissettirildiği ya da tuhaf karşılanacak bir boyuta vardığı belirtilmiştir. Nergis Hanım'ın koruyucu ailesi olduğu Alman kökenli ikiz kızları ile ilgili böyle bir olaya şahit olduğunu belirtti.

Bir gün ben de bir düğündeyken bir Türk çocuk yanıma gelip, “ Teyze sen çocuğunun adını neden Kate ve Alexandra koydun?” dedi. Çocukların sadece bu anlamda dışlandığını düşünüyorum. (Nergis)

Kanaatimce çocuğun taşıdığı farklı özelliklerinden dolayı yabancı olduğu bir kültür ortamına girmesiyle dikkat çektiği ve bunun neticesinde de bu durumun çevre

tarafından merak konusu olduğudur. Zira çocuğun bariz bir ötekileştirilme ya da dışlamaya maruz kaldığı katılımcı tarafından beyan edilmemiştir.

Nergis Hanım kendi çocuklarından ziyade koruması altındaki çocuklarının üstüne düştüğünü ifade etmiştir. Onlarla bu derece yakından alakadar olmayı işin hem vicdani boyutu için hem de yanlış anlaşılmalara mahal vermemek için yapmıştır.

Mesela, yuvadan alıp eve uğramadan bir yere gideceksem yanıma kıyafet alır, onların elini yüzünü güzelce yıkar, ondan sonra giderdik. Kendi çocuğum olsa bu kadar üzülmezdim. Çünkü çevredeki herkes biliyor. Onlar benim koruyucu çocuğum ve insanların hiçbir konuda yanlış düşünmesine izin vermek istemedim. Bu baskı yüzünden yerine göre çocuklarıma sınır koydum. Bunu bir dezavantaj olarak görüyorum. İnsanlar her şeye konuşuyor. Kulaktan kulağa farklı, olmayan bilgiler dolaşiyor. (Nergis)

Nergis Hanım'ın yaşadığı sosyal çevre tarafından gözetlenme hissini Fulya Hanım da yaşamıştır. Fulya Hanım, buna ek olarak özellikle Türkiyeli ailelerin bu tarz bir sosyal baskı oluşturduğunu ifade etmektedir.

Gelgelelim yani Türk aileleri bazen sıkıntı yapıyorlar, ön yargılı oluyorlar. Yani demek istediğim, yani ilk zaman yani şimdi 6 sene olacak. Yani şimdi ilk seneler sana böyle hep bakılıyordu. Yani fark ettirmemeye çalışıyorlar ama sonuçta yani insan kendi üzerinde olan bakışları fark ediyor. Yani bir ayrımcılık yapacak mı? Onu nasıl şey yapıyor yani o şekilde çok ölçüp tartmalar oldu ama. (Fulya)

Kişilerin koruyucu aile olduktan sonra sosyal çevrelerinden umumiyetle olumlu ve motive edici tepkiler aldıklarını gözlemlerim. Bununla birlikte bazı durumlarda kişileri, eleştirerek onların motivasyonlarını kırmaya çalışanların da olduğu saptanmıştır. Ancak görüşme gerçekleştirdiğim ailelerin bu tür yorum ve yaklaşımlarla bir şekilde başa çıkmayı başardığı ve bunların kendilerini etkilemesine izin vermediği anlaşılmıştır.

Genelde yüzümüze karşı olumlu konuşuluyordu ama bilmiyorum artık herkes gerçekten öyle miydi? Ama mesela benim annem zaten ikinci çocuğuma bile kızmıştı ki yani diğerine rakip çıkıyor diye ama yani biz ilk baştan yani ağırlığımızı koyduk. Kabullenen yani biz bu şekilde böyle bir aileyiz, hep birlikte yani hiç kimseye yani pek öyle şeye de kulak asmadık, kim ne diyebilir ne diyemez. (Fulya)

El alemin ne dediği çok da umurumda değil yani. Allah, acaba ne diyor? Benim için önemli olan bu. Şimdi hanımla bunu bazen, sık sık tekrar ederim. İşte 60 sene, 70 sene, 80- 90 sene işte kısaca bir hayat, kısacık bir ömür yani... Yani bu kısacık hayatı zehir etmeye ne gerek var? Niye yani mutlu olmak dururken... Dolayısıyla el alemin ne dediği umrumda değil yani onu takmam. Eşim bu konuda biraz daha hassas bildiğim kadarıyla. (Gökna)

Benim annem kendinde değil, hasta biraz ama bazen yakın çevremden tepki alıyorum: Niye aldın, zorlanıyorsun falan, diye. Ya şimdi şöyle söyleyeyim: Her çocuğun bir zorluğu olur büyük de olsa zorluk olur, küçük de olsa zorluğu vardır. Yani bilmiyorum, bazen bizim de zorluklarımız oluyor; zaten bunu düşünerek almıştık hani. Yani tepkiler oluyor, insan üzüyor aslında. Böyle yakın akrabalarından beklenmedik şeyler geliyor. O an üzülyorsun, ondan sonra hiç umursamıyorum açıkçası. Sonuçta inşallah cennet var, orayı düşündükten sonra hiç önemsemiyorum. (Papatya)

Çocuklarla görüştük, tabii çatlak sesler çıkmış olabilir: Ya ne gerek vardı, sizin çocuğunuz mu yok? İşte biz gerek de gördük, dedik bizim bu. Ailecek karar aldık, bizim bir aile kararımızdır, dedik. Bu konuda ben kendi aile efradımı kardeşlerim olsun, gelinlerimiz olsun, yeğenler olsun şeyimiz katıdır; bu bizim aile kararımız. Şimdi dik durmak diye bir şey var ya. Şimdi bu bizim kararımız. Aile bireylerinden birisi müdahale etmeye kalktığı zaman ben onu kendime saygısızlık yapıyor. (Gediz)

...Ben Allah razı olsun kayınvalidemin tarafından, eşimin tarafından, çok çok iyi baktıklarını ve hiçbir şekilde ayırt etmediklerini eminim. Aile olarak nasıl hani büyük kızlarımız hani nasıl onların torunları yeğenleriye onlar da bu şekilde bakıyorlar çocuklara. O şekilde de ilgili bakar annem, Allah razı olsun. Ama benim kendi ailem mesela öyle demedi. Sen daha doğursaydın ya bir tane, dedi yani. Ben de dedim; hayır anne, bunlar da benim çocuklarım. Doğurmuşum, hani ben doğurdum, şakayla karışık bir şekilde söylemeye çalışıyordum, onlara ifade etmeye çalışıyordum ama annem benim, kendi annem mesela o taraftan doğudan gelen insanlar biraz daha farklı oluyor mesela. Onlara öyle gibi geliyor ama yani sonuçta, sonuç itibarıyla benim için önemli olan benim kayınvalidemin bizle beraber yaşıyor çünkü çocuklara özgüvenini verebilmesi onu da veriyor haddiyle. Haddinden fazla veriyor. Var yani öyleleri de var, böyleleri de var. (Gül)

Katılımcılarla gerçekleştirdiğim görüşmelerde bazı ailelerin yakın çevreleri tarafından maksadı aşan nitelikteki eleştirilerle karşılaştığını müşahade ettim. Hatta kimi durumlarda yakın çevrenin bu yaklaşımının koruyucu aileyi dışlanmaya varan boyutlara ulaştığını gözlemladım. Ancak çalışmada daha önce de belirtildiği üzere Defne Hanım'ın en büyük yardımcısı eşi ve kızları olmuştur. Bu durum ona diğer etkenlerle başa çıkmasında avantaj sağlamıştır. Daha sonra çocukların da durumlarında iyiden iyiye düzelme kaydedilmesi Defne Hanım'ın işini kolaylaştırmıştır.

Ailem karşı çıktı, bize gelmemeye başladı. Çocuklarını bizim çocuklardan uzak tutmaya başladılar. Hatta çocukları oraya götürmüyor da biz gittiğimizde çocukların birisi evde kalıyordu. Mesela çocuklar evdeydi; kızım, eşim, öbür kızım bakıyordu çocuklara. Biz bir yere gidecektik hiç götürmüyorduk. Bize misafir geleceği zaman da çocuklar hadi birisi kalsın onların yanında falan çünkü çocuklar reddedildi, çok aşırı yaramazlar. (Defne)

Koruyucu ailelerin sosyal çevresi onların bu deneyimlerine karşı genel olarak olumlu yargılara sahiptir ve koruyucu aileleri yaptıkları bu güzel işten dolayı hürmetle karşılamaktadırlar. (Baysal, 2017). Fakat her koruyucu aile her zaman böyle motive edici unsurlarla karşılaşmayabiliyor. Olumlu tepkilerin yanı sıra olumsuz bir şekilde tavırlarını ortaya koyanlar da olmuştur. Bazı ailelere karşı yapılan işi küçümseyici tavırlarla hafife alanlar olduğu gibi başkasının çocuklarına bakacaklarına biyolojik çocuk sahibi olup ona bakmaları gerektiği düşüncesini dayatanlar da olmuştur.

Ya da ne gerek vardı? Kendi çocuklarını büyüttün. Şimdi niye başka çocukları aldın, ne gereği vardı? Sorumluluk aldın. (Şebboy)

Bak, o kadar çok kötü şeyler yaşadım ki ben kendi milletimiz hani.... Ama hani ... insanlarımızdan o kadar kötü şeyler de gördüm, yaşadım ki çocuklarımla ilgili yani acı, sıfır anlayış. Hep başka söyleyip de sonra kendi çocuğu ile ilgili olunca kendilerini hemen soyutlayıp da işte niye vermiyorsunuz, sizin şeyiniz değil gibilerinden sıkıntı yaşadık. Ya yaşıyor ya çocuklarla hemen kendilerini soyutlayıp kendilerini çekip de çocukları hor görenler çocuklara “ Dua et ki seni evlatlık edinmişler yoksa almazlardı seni kimse.” diyenler var, maalesef var bunlar bizim ..... insanlarımız. (Gül)

Zaten çok çocuk istemiyor artık aileler, birden ikiden fazla istemiyorlar. Hani kafayı mı yedin sen; derdine ne oldu? Hani böyle tepkiler de aldık tabii yakın samimi olduklarımızdan falan. Ya da hiç mi rahatlığını düşünmüyorsun, böyle diyenler de var. (Sümbül)

3.8.5 Türkiyeli Olmanın Koruyucu Aile Olma Durumuna Etkisi

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar Türkiyeli olarak koruyucu aile sistemine dâhil olmanın aileler nezdinde nasıl yaşandığını göstermektedir. Göçmen bir kökene sahip olmak Almanya’da özellikle Türkiyeliler tarafından göçün üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen kabullenilmiş değildir. Bununla birlikte çalışma kapsamındaki koruyucu aileler Almanya’da uyum sorunu gibi birçok sorunun çoktan üstesinden gelmiş, yabancı bir toplumda kendi kimlikleriyle yaşamayı öğrenmişlerdir. Ancak koruyucu aile olarak bu entegre olmuş ve kendi kimliğini koruyabilmiş bir yaşam tarzına rağmen koruyucu ailelerin bu modelle göçmen kökenlerinden dolayı sorunlar yaşayabildiği çalışmadan elde edilen bulgular arasındadır.

3.8.5.1 Koruyucu Aile Olma Şartlarının Ağır Gelmesi

Almanya’da koruyucu aile sistemi, çocuk koruma alanında sağlam temele oturtulmuştur. Koruyucu aile biriminde görevli olan sosyal çalışmacı ve diğer ilgili meslek elemanları, koruyucu aile olmak isteyen kişilerin belirlenmesi için koruyucu aile yönetmeliği⁸ ve kendi inisiyatifleri doğrultusunda bir yol izlemektedirler. Bu ilgili yönetmelik, her eyalet ve bölgede farklılık gösterse de genel anlamda kabul gören ve her yerde koruyucu aile seçiminde öne sürülen kriterler ve takip edilen bir prosedür bulunmaktadır. Bir bilgilendirme semineri ve ardından koruyucu aile olmayı isteyenlerin önce kendilerinin cevaplaması gereken bir dizi sorudan oluşan belgeler gibi hususlar hemen hemen her yerde yapılan rutin şeylerdir. Türkiyeli koruyucu aileleri de zorlayan en önemli unsurların başında da bu sayfalar dolusu soruların cevaplandırılması gelmektedir. Birçok görüşmeci Almanya’da okul bitirip iyi derecede Almanca bildikleri halde bu soruları cevaplandırırken zorlandığını dile getirmiştir.

Şimdi Gençlik Dairesine direk önce bir müracaat ediyorsun. Yani sorulara, normal bir sorulara ki normal bir vatandaş Türk vatandaşı olarak cevaplaması çok zor. Almanca olarak böyle ilk müracaat hali var, belki 20 tane soru var. Oradaki değerlendirmede zaten seni ölçüyor yani o ön aşamada. Müracaat aşamasında orada o kâğıdı doldurduktan sonra seninle o zaman seni davet ediyor. Diyor ki seninle görüşebiliriz; orada belli bir eleme yapıyor yani. Ben böyle bazı şeylerimizi misal olarak diyorum ya. Ben orada okulumu bitirdim, doğdum, büyüdüm. Hani Almancam çok iyi, yazmam güzel ama bazı şeyler de dedim ben bunları nasıl cevap vereceğim. Yani acayip insanın aklına, tilkinin aklına gelmeyecek şeyler sorular geliyor yani. Hani çocuğa yaklaşımı ya da bu projeye nasıl girdin, yani ifade etmen çok güzel olması gerekiyor. (Gürgen)

Aslında güzel bir şey, bir de seçerek veriyorlar; her önüne gelen aileye de vermiyor, o yandan da güzel yani. Ailelerden başvuran oldu. Dediği gibi beyimin, ilk formu doldurmadan kağıtlardan hemen kaçtılar, yani zorluğunu gördüler; hiç içine girmediler bile. Hani herkes de bu zorluğu katlanmıyor, yani gerçek herkes yani çoğu köşelerde derler ya uçtan döndü yani girmediler yani. (Manolya)

Benim için en çok zorlandığım konu, şey oldu: Katalog dolusu soru. Çok soru yani bir de öyle hassas sorular vardı ki nasıl yani tamam ben Almanya’da okudum ama nasıl duygularımı oraya çok zorlandık. Evet, onu bayağı zorlanmıştık. Hatta korktuk, dedik ki hadi şurada yanlış yazarsam ya da şimdi bazı şeyleri Almanlar anlayamaz. Merhamet yönünü mesela vicdanı bunu Almanlara yansıtmak çok zor ya da biz ben daha çok hep şey yönünden cevapladım soruları. Hep onun üzerine

⁸ 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı

gittim. Dinimizin verdiği bir önemden dolayı hani çocuk bakmak işte yetim başı okşamamın ne kadar çok önemli olduğunu bunu bizi çok etkilediğini, bizim için çok önemli bir şey olduğunu yani hep onu dile getirerek sorulara cevap vermeye çalıştım. (Sümbül)

3.8.5.2 Resmi Kurumlar Tarafından Ayrımcılığa Maruz Kalma

Bu başlık altında anlatılanlar Gençlik Dairesinin ayrımcılık yaptığına dair deneyimlerin anlatıldığı tema ile aynı doğrultudadır. Aralarındaki fark burada sadece koruyucu aile olmak isteyenlerin yaşadıklarına yer veriliyor olmasıdır. Bunların başında Türkiyeli olup koruyucu aile olanların ya da olmak isteyenlerin Alman resmi kurumlarında maruz kaldıkları dışlanma ve deneyimledikleri olumsuzluklar gelmektedir.

Çiğdem Hanım, eşi Ilgın Bey ile koruyucu aile olmak için ilk başvurduklarında kurumda çalışan görevlilerin kendileri ile resmen alay ettiğini, kendilerini küçümsediğini ve maksadını aşan bu tür ithamlara bir cevap verilince de koruyucu aile olma başvurularını bir süreliğine askıya almalarına neden olmuştur.

Başvurduğumuz hanımlar bize şey dedi. Bize niye geldiniz, dedi. Siz dedi gidin camiden alın, dedi. Eşim de orada çok ciddi bir şey yaptı onları. Tabi canım, çok fevridir o da. Siz ne diyorsunuz, dedi. Bizim camilerimizde çocuk mu dağıtıyorlarmış, dedi. Kaç tane aldınız oradan, dedi. Söyleyin gidip oradan biz de alalım, dedi. Hani sizin yaptığınız terbiyesizliktir, dedi. Onlara onu deyince zaten oradan bütün haklar gitti. Hak etmişti ama. Onu dedin mi orada zaten kırmızı damgayı yedik. ... Tesadüf... Bize, bizim oturduğumuz bölgeye bakan iki tane şey yetkili kişi, biraz şey de hani islamofobi olayımız oldu. Biz Müslüman olduğumuz için bize şey dediler, Müslüman çocuk mu istiyorsunuz, dediler ben de hayır, dedim. (Çiğdem)

Açelya Hanım Türkiye’de yaşanan siyasi olayların Almanya’da da hem Türkiyeliler arasında hem de Almanlar arasında büyük yankı uyandırdığını ve bu durumun da kendilerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

En büyük sorun ne biliyor musun? Birincisi politik. Yani 2016’dan sonra biliyorsunuz Almanya’da çok büyük bir A sorunu yaşandı. Türklerin hepsine aynı şekilde şey yaptılar. Yani siz tanınmış B hareketi içinde değildi iseniz Almanya’da sizi tanımıyorlar. Hepiniz A’cısınız. Nereye giderseniz, hangi doktora beni ya ondan ya bundan olmak zorundaydınız. Arası yoktu. Doktora gidiyorsunuz, doktorun size ilk sorduğu soru ....ne yapıyor? Ya diyordum ben sana ....ne yapıyor diye soruyor muyum? Sen bana bunu niye soruyorsun? Ki benim o soruyu sormam Almanya’da çok daha doğal. Sen dedim bu soruyu bana niye soruyorsun?

Ve o dönem işte bize aşırı şekilde işte tabii şimdi sorun demekte de konsoloslarla işte büyükelçi ile boy boy resimlerimiz çıkıyor. Her yerde Facebook'a girin veya işte süswasser yazın benim boy boy resimlerim bulunuyordu. Bunlar da diyordu, tamam bunlar bunlar için çalışıyor. Ama ben Türk halkı için uğraşıyorum yani onların koruyucu aile olması için çalışıyorum. Mecburum Türk devleti ile de biraz veya en azından oradaki temsilcileriyle ilişkide olmak. Ne buradaki sosyal politikalarla bir ilişkim vardı ne bir şeyimiz vardı. Yani hiçbiriyle bir kere görüşme bile yapmadım. Jugendamt bizi şu anda koruyucu aile olarak kabul etmiyor, çocuk bizde yaşayabiliyor ama, ama biz koruyucu aile değiliz. Yasal haklarından hiçbir şeyinden faydalanamıyoruz. Neyi biliyor musun? Asıl sebep çok da acı olsa verdikleri para Berlin dışına çıkması bu. Başka bir de bizim Türk olmamız. (Açelya)

Türkiyelilerin Almanlardan daha baskın bir kültürel geçmişe sahip olmaları, resmi kurumlarda görevli personel tarafından kimi durumlarda olumsuz algılanmaktadır. Koruyucu aile olacak bireylerin yanına yerleşen çocuk üzerinde kültürel olarak etki bırakma ihtimalini göz önünde bulunduran görevlilerin bu durumun yaşanmaması için Türkiyeli ailelere ön yargılı davrandığı iddia edilmektedir.

Ben bir seferinde hata ettim. Bundan iki sene üç sene önce bir daha yapmak istedim aynısını. Dedim ki çocuk dairesine gittim ya dedim, ben dedim, çocuk dedim, bakıcı aile olmak istiyorum. Çok güzel dedi, böyle ihtiyacımız var, niye dedi ya dedim ben Müslümanım kültürlü örf adetimiz bir olduğundan dolayı o çocuğu hani ben istediği şeyi verebilirim, ya dedi sana göre çocuğumuz yok. Bak yani farklı bir yaklaşım Allah Allah, dedim. Yani demek ki bir hata yaptım, düşündüm, taşındım ondan sonra papazı da gördükten sonra ya dedim, ben böyle ikinci böyle gittiğimde ben dedim, sosyal bir insanım çevrede herkes beni tanıyor, internete gir tanır ya da değişik şeylerden dolayı etkinliklerden dolayı belediye başkanı vali herkesle aram çok iyi dedim. Onun için dedim, biz ailece örnek bir tavır içindeyiz, dedim. Hani bir sosyal şeyimiz var, düşüncemiz olduğundan dolayı çocuğu dedim almak istiyoruz. Tamam dedi, sana göre çocuk buluruz, dedi. Yani ilk örf adet deyince Almanlar hemen çekiliyorlar. (Gürgen)

Bir görüşmeci de görevlilerin kendisine dış görünüşü nedeniyle ayrımcı davrandığını ifade etmektedir.

Şey dediler, aman zaten ihtiyaç var; şudur, budur, soyadınız da Kırlangıç olduğu için hani ilk konuşmaya gittik. Şey yaptık, ondan sonra şeyimizi gönderdik. İlk önce ön bilgimizi gönderdik. Cv gönderdik benden, eşimden, her şeyden gönderdik. Hemen dediler, gelin tanışalım, kabul edeceklerdi. Gittik işte, beni başörtülü görünce bir düşünelim, dediler. Bir düşünelim, dediler ama biz kesin gözüyle bakıyoruz. Hani %100 kabul edecekler, diye gittiğimizde işte 2 hafta sonra telefon açtılar; maalesef dediler, siz bizim konseptte uymuyorsunuz, dedi. Ama benim telefonda öz geçmişe falan öyle bir şey geçmedi konuşmamızda, dedim. Ne tam olarak dedim, sizin konseptte uymayan başörtülü olmam mı, dedim. Bu soruya cevap verme hakkım yok, sekreter kusura bakmayın işte Defne Hanım falan, dedi.

Ama o kesin ve kesin başörtü. O zaman biraz hırs oldu bende, o biraz hırslandım gittim hemen. (Defne)

3.8.6 Türkiyeli Göçmenlerin Koruyucu Aile Olmama Nedenleri

Katılımcılarla yaptığım görüşmelerde onlara Türkiyeli göçmenler arasında koruyucu aile olmanın niçin yaygın olmadığını sordum. Aldığım cevaplara ve görüşmecilerin yorumlarına göre elde ettiğim bulguları alt bölümler halinde aşağıda kategorize ettim. Bu kategoriler arasında hem yabancı bir ülkede yaşamının getirdiği zorluklar nedeniyle koruyucu aile olunmadığını hem de çoğunluk tarafından dile getirilen koruyucu aile olmama nedenlerinin olduğu göze çarpmaktadır.

3.8.6.1 Gerekli Şartları Sağlayamama

Hemen hemen her ülkede olduğu gibi Almanya’da da koruyucu aile olmak için aranan bazı kriterler vardır. Bunların sağlanmaması durumunda çocuk talebinde bulunan ailelerin bu talepleri reddedilir. Bu bölümde de Almanya’da koruyucu aile olmak isteyip bu taleplerinin yetkililer tarafından reddedildiği Türkiyeli ailelerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

Koruyucu aile olmada aranan bu yaşanan mekana dair şart diğer bazı şartlar gibi uygulamada esnetilebilmektedir. Öncelikle evdeki biyolojik çocuklar da dâhil her çocuk için ayrı bir oda bulundurma zorunluluğu olmadığı söylenebilir. Bu şartla güdülen amaç eve gelecek yeni çocuk için uygun yaşam alanı oluşturmaktır. Bu bağlamda Almanya’da zaten sıkıntılı olan “uygun ev bulma” konusuna bir de koruyucu aile olma hususu eklenince bu sıkıntı daha da büyümektedir. Menekşe Hanım Türkiyeli bazı ailelerin koruyucu aile olmada çocuk için resmi kurumların uygun göreceği tarzlarda yaşam alanı sunamayacağına için koruyucu olamadığını belirtmiştir.

Yani şartlar soruyorlar. Alman devleti diyor ki eviniz büyük olacak, yeterli büyük olacak. (Menekşe)

Fulya Hanım koruyucu aile olmaya karar verdiğinde üç biyolojik çocuğu olduğundan bir çocuk için daha yeterli oda bulunmadığı için taşınmasaydı kendisine çocuk verilmeyeceğini ifade etmiştir.

Ama o zamanlar oturduğumuz ev 3 odalıydı, Gençlik Dairesinde en az 1 oda fazla gerektiğinden yani sonrasında taşındık. (Fulya)

Sümbül Hanım, görüşme gerçekleştirdiğimiz dönemde yeni doğum yapmıştı. Kısa süreli koruyucu aile olduğu için de bakımını üstlendiği en son çocuk doğum yapmada kısa bir süre önce ebeveynlerine geri döndürülmüştür. Yeni doğan bebeğiyle beraber evde toplam beş biyolojik çocuğu olduğundan oturduğu evin bir çocuk için yeterli büyük bulunmayacağına değinmiştir.

Bazı mesela olabilir, doğru mesela haklısın, deyip de farklı şeyleri sorun edenler de var. Mesela benim evim küçük şimdi, bana vermezler. (Sümbül)

Türkiyeli bazı kişilerin koruyucu aile olamamasında önemli bir neden de gelir düzeyi şartıdır. Çünkü koruyucu ailelik yönetmeliğinde açık bir şekilde kişilerin çocuk için verilecek olan ödenekten bağımsız olarak geçimini sağlıyor olması ve devlet yardımlarından faydalanmıyor olması şartı geçmektedir. Özellikle devlet yardımlarından faydalanmıyor olmak, Almanya'da yaşayan birçok Türkiyeli aile için neredeyse imkânsızdır. Çünkü ailelerin çoğu kira yardımı, ya işsizlik maaşı ya da çocuk yardımı gibi bir yardımdan faydalanmaktadır. Bu yardımların bir ya da birkaçından faydalanan ailelerin tümünün bu yardımlara gerçekten ihtiyaç duyup duymadığı her zaman tartışmaya açık bir konudur. Fakat Türkiyeli kişilerin koruyucu aile olma uğruna bu yardımlardan vazgeçmesi ve koruyucu aile olmaya adım atması zor bir durum olarak görülmektedir.

Koruyucu ailesi olduğu çocuğa 7 yıla yakın baktıktan sonra çocuğun babasına geri verilmesiyle büyük üzüntü yaşadığı dönemde eşi de işsiz olduğu için yeni bir çocuk alamadığını ifade eden Nilüfer Hanım, düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Biz bir tane yarı Alman çocuğu aldık. 10 yaşına girmeden önce babasına verdiler. Çocuk orada yapamadı. Yedi seneye yakın babasında kaldı, çocuk orada yapamadı. O dönemde ben tabii çok büyük üzüntü yaşadım, depresyonlar geçirdim. 6-7 seneye yakın çocuğa bakıyorsun, sonra elimizden alıyorlar. Bu çok kötü bir şey.

Sonra size bir daha verimiz, dediler. İşte eşim de o dönem çalışmıyordu. Çocuk verilmedi yani. Ben kendimi nereye atacağımı şaşırđım. (Nilüfer)

Yine aşağıda adı geçen görüşmecilerin açıklamalarının ortak noktasını koruyucu aile olmada gelir düzeyinin önemli bir etken olduğu ve koruyucu aile olamayanların birçoğunun ortak yanının bu kriterden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Geliriniz güzel olacak, dışarıdan bir maddi destek almamış olacaksınız. İşte bir takım kriterleri var. (Fırat)

Bazen maddi şeyi öne sürüyorlar. (Kardelen)

Bir de gelir testinin yapılıyor olması ailelerin durumunun iyi olması gerektiği. Ne deniyor bize; geldiler, baktılar hem eve hem de banka hesaplarımıza. Evin borcunu ödemiş miyiz diye bizi kontrol ettiler. (Nergis)

Bugün Almanya'da yaşayan Türkiyeli birçok göçmen, her ne kadar yıllar önce oraya göç etmiş olsa da Almancayı henüz bilmediği ya da yeterli seviyede konuşup yazamadığı bilinen bir gerçektir. Oysa Almanya'da koruyucu aile olma şartları arasında her ne kadar Alman kökenli olma veya belli bir seviyeye kadar Almanca bilgisini gösteren bir dil sertifikası gösterme zorunluluğu bulunmasa da kişilerin kendilerini ifade edebilecekleri kadar Almanca dil bilgisine sahip olması beklenmektedir. Bu beklenti, özellikle koruma altındaki çocukların öğretmen, okul, hastane, yuva ve vasi gibi işlemlerinin yürütülebilmesi için gerekli olarak görülmektedir. Bu konu hakkında görüşlerini belirten katılımcılar da yeterli seviyede Almanca dil bilgisinin önemli ve elzem olduğu hususuna dikkat çekmişlerdir.

Türk ailelerin Almancaya iyi hakim olmadıkları için koruyucu aile olmadıklarına da değiniyor yetkililer. Almanca önemli diyorlar. Çünkü siz bu çocuğun yuvasıyla, okuluyla, terapisti ile, bizimle diyalog içinde olacaksınız. Almanca yoksa nasıl olur? (Nergis)

Sadece dış görünüş değil, bazısı da biraz önemsemiyor. Kaç senedir orada yaşıyor, Almanca eksik oluyor. Ya gidin, ne olur gidin! Bugün de geç kalmadan çünkü yarınımız var. Allah'ın izniyle hani bir yere varacağız inşallah, kaç sene geçti halen gitmeyince o kaç seneler geçiyor boşa. Sanki su gibi aktı gitti ömür. Niye gitmiyorsun? Almancanı bari geliştir, gerçek bir şey istiyorsan gerçek adımı at. (Lale)

Gelmiş bir kere bizim Türklerden getto hayatı yaşayan. İşten eve evden işe gelmiş, Almanca bilmiyor. İşte gidecek, derdini anlatacak; memur bir şey soruyor, anlamıyor. Diyor ki ya sen kaç senedir buradasın? Diyor ki 40 senedir gelip bu ülkede iki kelime bir araya getirip konuşamıyorsun niye böyle kaldın sen? (Gediz)

Almanca yetersizse çünkü hep iletişim kendi derdini, çocuğun derdini ifade etmeye istiyorlar, ondan dolayı da vermiyorlar bazen. (Şebboy)

Aranılan en önemli şart, yani çocukla iletişime girmek, o çocuğun derdini Gençlik Dairesine anlatabilecek ama yani ortada bir tercüman gerekmeyecek. (Fulya)

Birinci, bayanlarımız genelde Almanca'yı az konuşuyor. Bunun çok şey var, tutuk kadınlar işte. Beyi falan kazanmış araba kullanıyor kadın biraz daha şey olsun istiyor, aktif olsun istiyor çünkü Gençlik Dairesine anne arayacak diyor şey görevli. (Yasemin)

Almanca'yı yetersiz oluyor, zor olduğu için biraz da ondan da istemiyorlar. (Gürgen)

3.8.6.2 Çocuk ve Aile Arasındaki Bağlanma İle İlgili Nedenler

Koruyucu aile olmanın hem Türkiye'de hem de Almanya'da yaşayan Türkiyeli aileler başında tercih edilmeme nedenleri arasında bu konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmamak ve koruyucu aile olmanın evlatlık edinmeyle karıştırılması gelmektedir. Bazı aileler bakımını üstlendiği çocuğa fazla bağlanarak onun öz ebeveyni olduğu zannına düşebiliyor. Böyle bir durumda da çocuğun bir biyolojik ailesi olduğu gerçeği göz ardı edilmektedir. İnsanların bu tür durumlara düşmemesi için öncelikle konu hakkında yeterli ve doğru bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Çocukların öncelikle biyolojik aileyle yaşama hakkı vardır. Bu eğer mümkün değilse, hiç değilse çocuğun bir aile yanında yetişmesi, bir çocuğun gelişimi için önemlidir. Koruyucu aile sistemi bu ihtiyaca binaen oluşturulmuştur. Koruyucu aile olmak, teşvik edilirken özellikle bu etkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Koruyucu aile olmak isteyenlere bu sistemin var olma amacı ve ailelerin bu sistemin bir parçası olurken nelerin önem arz ettiği zamanında bildirilmelidir.

Ha, söyleyeyim en çok karşılaştığım tepki şu şekilde: Ay! Çocuğu nasıl vereceksin? Ben kesinlikle aldığım çocuğu vermem. Böyle hep bununla karşılaşıyorum. Diyorum ki ne yani, ben çocuk sahibi olmak için almıyorum ki

çocuğu ya da onun için kapımı açmıyorum. Benim amacım çocuğa gerektiği kadar sürede destek olmak, ailesine yardımcı olmak, benim amacım bu. Ben çocuğu sahiplenmek istemiyorum, elhamdulillah çocuklarım var benim. (Sümbül)

Koruyucu aileliğin meşakkatli ve yüksek fedakârlık gerektiren bir uğraş olduğuna tezin birçok yerinde değinmiştim. İnsanların kendi öz çocuğu olamayan biri için böyle zorlu ve yüksek özveri gerektiren bir sürece dahil olmaları da kolay değildir. Bundan dolayı eğer bir aile bütün bunlara rağmen koruyucu aile olmuş veya olmaya karar vermişse o aileyi motive eden güçlü etkenler vardır. Bu etkenlerin başında bilinç, azim ve kararlılık gelmektedir. Hal böyleyken özellikle biyolojik çocuğun olması, yaş, evini bir yabancıyla paylaşmaya hazır olmama gibi unsurlar birçok insanı koruyucu aile olmaktan alıkoymuştur. Tüm bunlar da ister istemez insanlarda “başkasının çocuğuna bakamama” düşüncesinin meydana gelmesine bahane oluşturup onların geri adım atmasına neden olmaktadır.

Bu insanlar demedi kariyerim şurada. Demedi ben buraya gelmişim, bana ne elin çocuğu. Peygamberimizin yoluna gidiyor. Sen ben kaydırdan böyle burun büyük, ay ben bakamam onun çocuğuna, burun kıvrıyor. (Lale)

Yani bir de dediğiniz gibi yani birçok aile zaten o sorumluluğu almak istemiyor. Yani diyor ki yani kendiminkileri büyüteyim yeter veya bilmiyorum bir yaştan sonra niye başkasının çocuğuna bakayım, diyorlar. (Fulya)

Bakarken de işte tam keyif rahat etmemiz zamanında, diyor. Başkasının çocuğu ile ya ben mi ilgileneyim? (Nilüfer)

Diyorlar ki biz 50 yaşından sonra hayatımızı yaşayacağız, kendi çocuklarımıza bakamıyoruz; başkasının çocuğuna mı bakalım, diye. (Gediz)

Gül Hanım koruyucu aile olduktan sonra kendi annesinden çok fazla olumsuz tepki almıştır. Annesi ona sürekli çocukları geri vermesi yönünde telkinlerde bulunmaktadır. O da annesinin bu durumunun aslında koruyucu aileliğe yabancı kaldıkları için ortaya çıktığını ifade etmektedir.

İşte yabancı olduğu için. İşte başlı başına mesela bizde verdiğimiz annem gibi olan düşüncelerden dolayı bence. Benim çocuğum dersin o nereye gidebilir ki... ?Bir defa her diyen kişiye ben dirsek çarpmam lazım. Yani öyle yapıyorlar ama benim çocuğumdan üstünü yoktur düşüncesine sahip olan çok insanımız var... (Gül)

Sümbül Hanım da birçok kişinin –özellikle kendi biyolojik çocuğu olanların- başkasının çocuğuna bakamayacağını düşündüğünü ifade etmektedir.

Kendi çocuğum bana yeter diyerekten... (Sümbül)

3.8.6.3 Din İle İlgili Hususlardan Kaynaklanan Nedenler

İnanç toplumlarda birçok şeyin şekillenmesinde çok önemli rol oynar. Hatta nice toplumun şekillenmesinde inanç, temel belirleyicidir. Bu bağlamda bir çocuğu evlatlık olarak alma, bir çocuğun koruyucu ailesi olarak ona belirli bir süreliğine evini, ailesini açma, birçok kişinin dini inanışları çerçevesinde “tavsiye edilmeyen” bir durum olarak algılanmaktadır. Zira bazı insanlar dini saiklerle eve gelen bir kız çocuğunun erkek için, erkek çocuğunun ise kadın için büyüdükten sonra mahrem sınırları içinde olamayabileceğini düşünerek koruyucu aile olmaya yanaşmamaktadır. Birçok Türkiyeli göçmenin Diyanet İşleri Başkanlığı ya da buna bağlı resmi kurumlardan bu konuyla ilgili resmi bir açıklama veya fetva beklediği bazı görüşmeciler tarafından dile getirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu mevzu ile alakalı Din İşleri Yüksek Kurulu’nda yayınlanan fetvalar şu şekildedir;

İlk olarak Nisa suresi ayetleri kaynak gösterilerek İslam dininde yetimlerin himaye edilmesi istenmekte ve Maun Suresinde yetimi itip kakan ve yoksulu gözetmeyenler kınanmaktadır. Hz. Muhammed’in de yetimlerin ve toplumun zayıf kesimlerinin korunup gözetilmesi gerektiğinin üstüne bastığı ve bu konuda sorumluluklarını yerine getirenleri cennetle müjdelediği ifade edilmiştir (Din İşleri Yüksek Kurulu, 2020). Diğer taraftan Kur’an-ı Kerim çocuklardan hayatın süsü olarak bahsetmektedir. İslam Peygamberi Hz. Muhammed en hayırlı evin, içinde kendisine iyi davranılan bir yetimin bulunduğu ev olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla İslam’da kimsesiz bir çocuğa sahip çıkmak ibadet bilinciyle yerine getirilmesi gereken bir ahlaki sorumluluk olarak değerlendirilmiştir (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020).

Din İşleri Yüksek Kurulunun bu tarz fetvalarına rağmen birçok kişi hala dini sebep göstererek, korumaya alınan çocukların namahrem olacağını düşünüp bu olaya karşı çıkmaktadır. Aşağıda konuyla ilgili bazı katılımcıların deneyimleri veya düşünceleri verilmiştir.

Bir şey diyoruz mesela dini yönden diyoruz. Tamam, bize böyle diyen aileler var. Hani eşime haram olacak veya bana haram olacak. Ben de diyorum ki peki, siz bakmadığınız zaman bu çocuklar inançsız ailelere gittiği zaman, Allah bunu mu daha çok beğenecek yoksa öbürünü mü hangisi daha iyi? Haram olması mı? Dikkat edersen, bir şekilde halledersen inşallah Allah yardım eder yani

Dindar kesim de işte haremlikselamlık şeyinden dolayı dini bilgileri sınırlı olduğu için dini bir konuda engel teşkil eder düşüncesi ile bir teşebbüsü olmuyor... Onu bana çok dediler etrafımda: haremlikselamlık meselesi... Büyüyünce bu çocuklar haram oluyor. (Gediz)

İkincisi yani konuştuğularımın mahrem namahrem olayı ortaya çıkıyor belli bir yaş sonra. Haksızlar mı? Haklılar. (Ardıç)

İkinci sebep ise, işte bu mutaassıp kısım bu fetva kısmına çok takılıyor; o yüzden çok takılıyorlar. (Gökner)

Bence niye tercih etmiyor, bunun temelinde dini anlayış var. Şu anda bizim bir fetva sorunumuz var. Biz bu işin diyanet boyutunu şu anda bu iş, bu konu hakkında diyanet henüz bir fetva yayınlamış değil. Dini açıdan herkes kendi vicdanından sorumludur lakin ben bunu tercih ettim, şahsım adına biz tercih ettik şahsımız adına. İnci, bana haramdır müteadeyin bir bakış açısıyla düşünersek. Anlatabiliyor muyum? Millet tabii ki çekiniyor, bir erkek evlat alsak eşime haram olacak kız evlat alsam bana haram olacak. Ama ben şimdi şu anda kendimden bahsediyorum. Ben şimdi böyle kendi oğullarıma bir sarılırken o kızı bir nasıl seçeyim? Ben onu orada Allah affetsin eğer ki öyle bir durum var ise de o şeyi yapamıyorum, ben şahsım adına yapamıyorum. Vallahi, benim bildiğim o yönde. Hatta bizim cemaat içerisinde de ben de yazıcılar, diye geçer. Bizim kendi içimizde de dahi tartıştığımız mesele budur. Bizim ...var. ..., bu mesele ile çok ilgilendi, O da yaymaya çalıştı ama biz bunu kendi aramızda konuştuğumuzda dahi bu meseleyi aşamadık. Yani bu millet istiyor ki bir şey duysun, resmi bir şey olsun. Teşvik tamam, devlet teşviki var da ama evlatlık edinme hususunda İslam'ın şeyleri belli yani hoş bakmıyor. Benim bildiğim araştırabildiğim kadarıyla sorun bu. Belki milletin istememesinden kaynaklanıyor olabilir ilk etapta. (Fırat)

Fırat Bey'in ifadelerinden de anlaşıldığı üzere her ne kadar konuyla ilgili dini yönden tam bir netlik gereken kurumlarca ortaya konulmamıştır. Ama o, koruyucu ailesi olduğu kızı öz evladından ayırt etmediğini ve ona da öz evlatlarına sarılır gibi sarılıp onu çok sevdiğini belirtmiştir.

Hoca kim oluyor, diyorum o zaman. Ama bir sığınmanın yer aramanın gereği yok. Benim niyetim bu çocuğu büyütmekse beni biliyor Yaradan. Beni ondan öte kim iyi bilebilir ya beni? O öyle demiş de bu böyle demiş de...O zaman sokağa çıkmayalım. (Lale)

Türk toplumu olaya yanlış yerden bakıyor. Dini görüşten gelen namahrem düşüncesi çok ağır basıyor. Sanki biz evde gezerken de çıplak mı geziyoruz? Böyle yaparak kendimizi her şeye kapatıyoruz. Benim için çocuk çocuktur. Türkler arasında koruyucu ailelerin az tercih edilmesinin en büyük nedeni dini nedenler, çocukların büyüyünce namahrem olacağını düşünüyor. Mesela bana hep bu ikizler erkek olsaydı ya da biri erkek olsaydı sen almazdın, diyorlar. Ben de öyle olmadığını söylüyorum ama kimse inanmak istemiyor. Ben de artık insanlara bunu anlatmaktan vazgeçtim. İnsanların bu konuda (çok gülerek) sadece cinsel düşüncelerini söylüyor yani biz kaç yaşına gelsek bile o çocukla evlenebileceğimizi düşünüyoruz dinimizde bunun böyle olmadığını anlatmak çok zor. (Nergis)

Saçma şeyler önüne atıp yapmıyorlar ama bu dini konuda ben çok kızıyorum yani açıkçası. Böyle ay çok güzel Allah razı olsun deyip hem imkanı var, yok hani haram olur. (Kardelen)

Ben öyle haremlik selamlık meselesine takmıyorum. Öyle düşünmüyorum ama öyle düşünenler var. Ben onları evlat olarak görüyorum, öyle bir niyetle almıyorum. (Şebboy)

Bir de şeyin de çok etkisi var yani her kafadan bir ses çıkıyor. Camilerde yok işte namahrem mi konusu yok... (Fulya)

Koruyucu aile olmayı özellikle dini değerlerle ilişkilendiren görüşmeciler, yakın çevrelerinde gerekli şartlara sahip olduğu halde koruyucu aile olmayı tercih etmeyen kişileri de yine bu sebep çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Fırat Bey, birçok kişinin vicdani hassasiyetini kaybettiği için koruma altındaki çocukların durumuna kayıtsız kaldıklarını ifade etmiştir.

Ya bir de bizim bu bilgisizliğin sebebi toplum olarak biraz daha formatımız da değişti. Bu vicdani hassasiyetlerimiz değişti. Daha maddesel düşünmeye baktık, şu anda çocuk esirgeme kurumuna gidip de iki paçavra hediye almak insanların vicdanını rahatlatıyormuş gibi ama işin derin yanına inmek zahmetine kimse katlanmak istemiyor. Bir çocuk alsam da baksam. Bu işle yanmak lazım, yani siz sormuştunuz ya hani niye tercih ettiniz diye. Biz kendi kendimizi eleştirelim önce. Bir millet olarak biz hüviyeti, aslımızı kaybettik; daha da gittikçe kötüleşiyoruz. Vicdani hassasiyetlerimiz o kadar fazla değişiyor ki. Yani insanlar sırtını dönüp gidebiliyor, bazı olaylara artık televizyonda şehit haberlerini yemek eşliğinde dinleyebiliyor insanlar. Anlatabiliyor muyum yani? Biz bu değiliz. O yüzden bilmiyorum yani, belki o zahmete girmek istemiyorlar. Ama ciğer yanması lazım bir iş için, gerçekten yanması yani ışık saçmak için mum olmak lazım, yanmak lazım, diye bir şey var ya. O ciğerin yansa o bir kere dahi. O insan gitse ki o bizim yaşadığımız gibi Gençlik Dairesinde veya buradaki çocuk esirgeme kurumuna o çocukların böyle akşam yatağa giderken anasız, babasız nasıl gideceğini bir baksa bir görse... Onu bir hissetse çok daha farklı olur ama iş o noktaya gelmiyor, gelemiyor bir türlü. Ya işte yuvasız çocuk, yok şuymuş, buymuş işte. 100 lira oraya

yardım ediyor, hesap numarasına bitti, vicdanı o kadar rahatladı ki insanın tamam!... (Fırat)

Gediz, Seyhan ve Ardıç Bey birçok kişinin kendi rahatını bozmama uğruna işin manevi yönüne odaklanmadıklarını belirtmektedir.

Yani birincisi kendi dünyevi yaşamına, dünyalık yaşamlarına engel teşkil edebileceğini düşünerek öyle bir şey almıyorlar bir. Manevi yönü, daha şey mesela; insanlar manevi yönüne bakamadıkları için olayı böyle farklı boyuttan bakıyorlar. (Gediz)

Maalesef insanlar dünyevî yaşıyor. Yani olaya manevi olarak bakmak lazım. (Seyhan)

... İnanç bağlamında ele aldığımız zaman bu çocukların sorumluluğu o toplumun hepsine vebali var. Yani bugün bir Müslüman çocuğu Hristiyan olarak yetişiyorsa oradaki Müslümanların hepsinin sorumluluğu var bunda. Niye sahip çıkmadın? Anne-baba değil, tamam, kafadan kontak. Bunun sorumluluğunu hisseden hiç mi başka Müslüman yoktu? Yarın mahşere gittiğimiz zaman bunların hepsi sorulacak bize. (Ardıç)

Koruyucu aile olmak, bu sistem hakkında yakından bilgi sahibi olmanın yanı sıra koruma altındaki çocuk ve onun biyolojik ebeveynleri ile yaşanabilecek tatsız olaylara da hazır olmayı gerektirir. Böyle bir karar almak aynı zamanda resmi kurumlarla iletişim halinde ve şeffaf olmak gibi hususlara da özen göstermeyi gerekli kılmaktadır. Bununla beraber bazı ailelerin biyolojik çocuklarıyla bakımını üstlendiği koruma altındaki çocuk arasında ikilem yaşama kaygısı taşıdığı için böyle bir adım atmaya yanaşmadığı belirlenmiştir. İşte çocuklardan birinin ötekine tercih edilmesi ya da adil davranamayacağı endişesi de kimi aileleri koruyucu aile olmaya engel olan unsurlardan biridir. Atmaca ailesi ile gerçekleştirdiğim görüşmede, çevresindeki koruyucu aile olmayan birçok kişinin bu düşünce içerisinde olduğunu ifade etmektedirler.

... gerekçeleri ya ben kendi evladıma işte farklı davranırsam da ona davranamazsam da bilmem ne. Ben onu haksız adaletli olamam da ben kendime güvenemiyorum, gibi gerekçeleri oluyor. Bu da çok etken almamaları yönünde. Bu mükemmeliyetçilik değil de belki adalet duygusu, belki de ben ya işte kendi evladımı bağrıma bassam ona aynı şefkati gösteremeyebilirim veya herhangi bir durumda ona haksızlık edebilirim gibi korku taşıyor insanlar. Anlatabiliyor muyum? Yani iki seçenek vardır ya birini seçmeniz gerekir. Kendi evladımı seçerim, onu bırakırım diyor açık ve seçik. Yani bu gerekçeleri de çok fazla yani. Kendi adaletime güvenemiyorum, diyor. (Fırat)

3.8.6.4 Sorumluluk Almayı İstememe İlgili Nedenler

Sorumluluk almanın göçmen olmakla ya da Türkiyeli olmakla bir ilişkisi bulunmadığı gibi Almanya'da yaşamakla da bir bağı yoktur. Çocuk büyütmek çok önemli bir mesuliyet olup sabırla yapılması gereken bir iştir. Bu yüzden insanlar bu konuda çekinceli davranırlar. Görüşmecilere, Türkiyeli bireylerin koruyucu aile olmayı tercih etmeme nedenlerinin neler olabileceği sorusunu yönelttiğimde her görüşmeci, kendi çevresinde bulunan kişilerin neden koruyucu aile olmadığı üzerine düşüncelerini dile getirmiştir. Bu konu hakkında Gediz Bey, çocuğun aileye yerleşmesiyle yaşam düzenlerinin bozulacağı korkusuyla kişilerin sorumluluk almaya yanaşmadığını ifade etmektedir.

Şöyle, sosyetik kesim koruyucu aileye teşebbüsü etmemesi kendi yaşam düzenlerini bir engel teşkil eder çocuk. Adam mesela akşam olacak asimile gibi olmuş olanlar var. Hafta sonu var, hafta sonu adam hanımını takacak koluna yemeğe gidecek; çocuğu götürse yanımda oğlum dur oğlum şu dememek için... (Gediz)

Şebboy Hanım ise koruyucu aile olmak istemeyen kişilerin bu konuyla baş etmek için kendilerini yetersiz gördüklerini ve bundan dolayı sorumluluk almaktan kaçındıklarını düşünmektedir.

Korkuları var diye düşünüyorum, başarabilir miyim, diye sorumluluk kabul etmiyorlar diye gibi düşünüyorum. (Şebboy)

Gül Hanım da kişilerin koruma altındaki çocukla ilgili devlet daireleriyle sürekli iletişim halinde olmanın uzun vadeli ve yorucu bir süreç olduğunu belirtmiştir. Yine bu sürecin de ister istemez koruyucu aile olmayı isteyen kişileri etkilediğini beyan etti.

Onlar biraz da işte sorumluluk getirecek diyenler oluyor, gerçekten çok büyük özveri ve çok büyük sorumluluk isteyen bir. Yani bunun kağıt, kürek işini anlatmama gerek yok. Telefonlaşmalarım, benim bazen devlet daireleriyle temas etmem, kâğıtlarla yazışmam, evde büyük bir sekreterlik görevi yapıyorum artı, bir de artı ben çocuklarımla vasiliklerini de üstlendim. Kanuni konuşma haklarına da sahibim onların. Onlar namına. Bunların o kadar büyük, bir de terapi yollarını aramam lazım. Ona göre yararlı faydalı olabilmek için çocuklara bir şeyler verebilmek için, hep yanlarında olman lazım. Herhalde bizim insanlarımız birazcık onlardan kaçınıyor. (Gül)

Yani bir de dediğiniz gibi yani birçok aile zaten o sorumluluğu almak istemiyor yani diyor ki yani kendiminkileri büyütüyüm yeter. (Fulya)

Sorumluluğundan korkuyorlar, işlemleri bir de çok. Beyimin başta söylediği gibi kağıt, kürek işleri çok çok uzun sürüyor. (Manolya)

Almanya’da koruyucu aile olan Türkiyeli bir ailenin, korumaya alınan çocuklarıyla yaşadığı sıkıntının hayatlarını sürdürdüğü bölgede dilden dile dolaşması üzerine böyle bir tema oluşturulması ihtiyacı hasıl olmuştur. Belirtildiği üzere bir koruyucu ailenin yaşadığı olayları kendi sosyal çevresinde ya da yakınları ile paylaştığında dahi bunun insanlar üzerinde ne tür olumsuz izlenimler bırakabileceğini tahayyül etmek veya tahmin etmek gerçekten güçtür.

Bu şey çok şöyle kötü şeyler anlatılmış herhalde. Şöyle hani bu çocuklar çok zor. Mesela bir aile var... Onlar mesela ikiz, genç, lise çocukları aldılar. Sıkıntılı geçti onlarınki. Mesela böyle bayağı bunu anlattılar Berlin’de. Bu böyle anlatıldı kulaktan kulağa gitti yaşı büyük olduğu için. Zaten hani çocukların bir yere gittikleri zaman çalma durumları mesela hani böyle biraz sıkıntılıydı. Bunu anlattıktan sonra herkes böyle bir ürktü, korktu yani, o oldu. Mesela hatırlıyorum, bayağı bir 15 sene önce bu ondan sonra annemin baktığı çocukta da mesela biraz bir sıkıntı vardı. Arkadaşlar arasında anlattığı zaman böyle o kadar etkiliyordu. Görüyorlar sonuçta hani zorluklarını...Bazen de çocuk sıkıntılı, rahatsız ben beceremem bu böyle yani. (Kardelen)

Gül Hanım ise Türkiyeli birçok kişinin devlet daireleriyle kendi basit yazışma işlerini dahi yaparken zorlandığını bundan dolayı koruyucu aile için belirlenen uzun ve karışık yazışma işlemlerini yapmayı göze alamadığı için böyle bir eylem içerisinde bulunmaktan kaçındığını belirtmiştir.

Bir işte sırf Almanca bilmekle bitmiyor, yazı işini de bileceksin. Kendini ortaya koyup kurumlarla konuşmayı da bileceksin. Her bir şeyde, hiçbir zaman kendiliğinde bir şey vermiyor devlet sana. Her şeyi dile getirmen lazım. Dilekçe vermen lazım. Bunlar büyük eksikler bence bizim insanımızda. (Gül)

Ardıç ve Fulya çiftinin görüşme esnasında konuyla alakalı konuşmalarında birbirlerini tamamlayıcı ve teyit edici cevaplar verdiğini gözlemledim. Ardıç Bey, insanların kendi öz çocuğuna bile bakarken zorlandığını ifade ederken Fulya Hanım, bu işin büyük fedakarlık gerektirdiğinden, insanların vasi veya Gençlik Dairesi gibi resmi kurumlarla

sürekli bağlantı halinde olması hasebiyle aile hayatının alenileşmesi gibi rahat bozucu unsurları göze alamamasından bahsetmiştir.

Birincisi sebep kendi öz çocuğu ile uğraşmakta zorlanıyorlar. (Ardıç)

Veya ben çalışıyorum, niye paylaşayım? Bilmiyorum, yani tam olarak niye? Mesela şimdi bizim bunu yapmamızı herkes çok saygı ile karşılıyor ama yani hemen de diyorlar ya ben de yapardım ama eşim istemiyor; yok çocuklar istemiyor, yok şöyle, yok böyle... Yani demek istediğim, yani koruyucu aile olmak çok büyük fedakarlık demek yani. Çünkü sadece bir çocuğu evin içine almıyorsun, yani şeffaflaşman gerekiyor çünkü çocuğun işte vasi mi dediniz o geliyor, Gençlik Dairesi geliyor, her şeyinden haberdar olmak istiyorlar. Yani mesela şimdi büyük çocukların bile durumlarını bizim sürekli olarak onlara bildiriyoruz. O şekil aile olmasak yani niye bildireyim ben bunu başkasına. Yani her zaman yani şey altında kalıyorsun. Yani kendini ispatlamak değil de yani kendini sorumluluk aynen öyle yani... Yani şimdi mesela Nihat bile bir halt işlese bildirmek zorunda kalırım ki yani Gençlik Dairesine sorulduğu zaman niye buna rağmen o çocuk o ailede diye. (Fulya)

Kardelen Hanım, Türkiyeli ailelerin genel olarak koruyucu aile olmak için gerekli şartları sağlasalar bile rahata kaçtıklarından dolayı bunu yapamayacakları fikrine sığındıklarını düşünmektedir.

Şöyle oluyor, mesela biz bebekleri var; ay ne güzel bir şey yapıyorsunuz! Allah sizden razı olsun. Biz mesela hem okuyorduk, eşim çalışıyordu, evimiz çok müsait değildi. Ondan sonra hani durumumuz da çok güzel değildi açıkçası ama yine de hani Allah rızası için yapmak istedik. İçimiz böyle hani acıdı o çocukları görünce ama bize böyle diyen ailelerin durumu çok iyi gerçekten de öyle evleri var, her imkanları iyi, evdeler mesela çalışmıyorlar bile, bakabilirler; o kadar rahatlar. Evet, yaşı müsait, evi müsait... Maddi durumu müsait ama nasıl yapıyorsunuz; ben yapamazdım... Rahatlarına çok düşkünler. ... Çok kötü, en büyük şey rahatlık,... Bu, almamanın bir maskesi. Evet, evet onu öne sürüyorlar. (Kardelen)

Seyhan Bey de Türkiyeli göçmenler arasında koruyucu aile olmanın yağın olmamasını insanların rahatlarına düşkün olmasına bağlamaktadır. Yaşam tarzını bozmaktan korkan insanların toplumsal bilincini de kaybettiğine değinmektedir.

Bir de benim gördüğüm noktalar insanlar rahatına çok düşkün dünyevileştik. Olaya maneviyat boyutu ile bakan insan yok. Maalesef bilinçli toplumsal bilinci olan insanlar maalesef az..... Ve gitgide rahatına düşkün olduğu için aman, kim bakacak çocuğa! (Seyhan)

Göknar ve Papatya çiftine göre çocuk bakmanın zor olduğu düşüncesi kişileri kendi rahatlarından ödün vermemeye yöneltmektedir.

Birincisi insanlar zorluklara karşı çok çabuk pes ediyorlar. Yani çocuk gelecekmiş, zormuş, nasıl edeceğim, nasıl bakacağım, en önemli sebeplerinden bir tanesi bu. (Göknar)

Birincisi insanlar benim şahsi fikrim, korkuyorlar yani korkuyorlar dediğim zorluklarından korkuyorlar. Diyorlar 40 yaşındayım, bu yaştan sonra çocuk bağırarak, ağlayacak... (Papatya)

Yasemin ve Gül Hanım daha genel bir değerlendirme yaparak milletçe hem çocuk yetiştirme konusunda hem de yaşam tarzı olarak insanların rahat olduğunu ifade etmiştir.

Biz çok rahat bir milletiz, çok rahat bir milletiz, zaten çocuk yetiştirmemiz de Beyhan'cım... (Yasemin)

Bir de biz insan olarak da biraz rahat bir insanız. Onu da göz önünde bulundurmak lazım. (Gül)

Bazı katılımcılara göre Almanya'da Türkiyeli bir birey olarak yaşamak bile başlı başına birçok problemle mücadele etmeyi gerektirir. Birçok ailenin buna ek olarak yeni problemlerle uğraşmak istemediği için koruyucu aile olmaktan kaçındığını belirtmiştir.

Evet, dediğim gibi oradaki Türk toplumunun hayatı zaten zor. Yani bugün işsizlik problemi var, ekonomik problemler, var sosyal problemler var, ayrımcılık problemi var... A'dan Z'ye herkesin bin tane problemi var. Bu bin tane de yani bir çocuğun böyle istenilmesi bu bin taneyi iki bin yapıyor... (Ardıç)

Yasemin Hanım'a Türkiyeli göçmenlerin niçin koruyucu aile olmaya yanaşmadığını, bunun dini etkenlerden mi kaynaklandığını ve bunun için insanların belki de bir fetva mı beklediğini sorduğumda aşağıda belirtilen cevabı vermiştir:

Git ya Allah aşkına! Kim verecek fetvayı? Benim peygamberim benim için örnek yeter. Biz çok rahat bir millet olduğumuz için bizim öyle söylemek, bence kolaylarına gidiyor; sığmıyorlar bence. Almanya'da da öyle hanımlarımız çok rahat tabii ki koruyucu aile olmak için beylerin de bir şeyin olması gerekiyor. (Yasemin)

Gürgen Bey ve Kardelen Hanım da insanların özellikle belli bir yaştan sonra rahatlarını bozmamak adına bu işe yanaşmadığını ifade etmektedirler.

Herkes çocuğunu büyütüyor, artık rahat oluyor. Bir daha tekrar sorumluluğa girmek istemiyorlar, kolay değil ama yeniden başlıyorsun. Girmek istemiyorlar. (Gürgen)

Veya yok, bilmiyorum hani bakamam. Benim için zor, artık yaşlandım. Yani 40 yaşında insanlar rahatında. Herkese güzel şeyler anlatılırsa mesela çocukların geliştiğini, okulda başarılı olduğunu belki insanlar daha çok şey yapar ama hep kötü şeyler anlatıldığı için... (Kardelen)

3.8.6.5 Konu Hakkında Bilgi Sahibi Olmama/Entelektüel Anlayış Eksikliği

İnsanların bir şeye karşı hassas olması ya da bir şeye ilgi göstermesi biraz da konu hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Bir insanın, hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı ya da varlığından haberdar olmadığı bir şeye ilgi duyması mümkün değildir. Bu bağlamda görüşmecilerden bazıları, Türkiyeli kişilerin koruyucu aile olmamasını bu konu ile ilgili bilgi sahibi olmamalarına bağlamaktadır. Genellikle sosyal olarak aktif bir yaşantı sürmemeleri, kendi yaşam alanlarının dışına çıkmamaları ve bunlarla ilişkili olarak Almanca bilgilerinin iyi olmaması Türkiyeli kişilerin önlerinde yıllardır aşamadıkları engeller olarak yer almaktadır. Koruyucu aile sistemi hakkında bilgi sahibi olmak için öncelikle kişilerin sosyal olarak faal olmaları, değişik ortamlara girmeleri ve farklı kesimden insanlarla iletişim halinde olmaları gerekmektedir ki konu hakkında bilgi sahibi olsunlar. Yine de Almanya'da son zamanlarda gerek farklı gruplar gerekse Türk resmi kurumları Türkiyeliler arasında koruyucu aileliğin yaygınlaştırılması için yoğun çaba sarf ettiği gözlemlenmiştir. Ancak Almanya'da yaşayan Türkiyeli bazı kesimlerin bir getto oluşturarak yaşadıkları toplumdaki diğer insanlarla ilişkilerini çok zayıf tutma yoluna gittikleri katılımcılarca aktarılmıştır.

Bilmiyorlar, hiç bu konu üzerine bilmiyorlar. bilgi sahibi değiller, hiç bilgi sahibi değiller. Ben size çok kısa bir örnek vereyim. Hani bu konu üzerine değil bilmemelerinin nedenini açıklamak adına. Bundan işte, 2006'da ben Almanya'ya gittim. 2009'da bir işe girmişt看. Orada 2 tane Türk Hanım var ve böyle her konuştuğunuzda oooooo, ben 30 senedir buradayım, havasındalardı. Bir gün evraklarında bir mektup gelmiş onlara. Şeyden, iş yerinden çıkış evrakı. Bir gün geldi benim katıma. Bana dedi, ben dedi, ustabaşıyla bunu konuşacağım da dedi, şuna bir bak dedi, nedir bu, dedi, ne değildir dedi. Bir de dedi, sen gel dedi, şu ustabaşı ile benim adıma... Şöyle baktım arkadaşına, olur, yaparım, dedim ve o anda dedim ki eyvah ki ne eyvah!... 30 senedir hiçbir şey bilmeden yaşamışsın ya burada arkadaşım, bunlardan çok bak, işe girmiş çalışıyor. Almanca yok, bana geliyor, rica ediyor, o kâğıdını okuyorum, ben ona diyemiyorum sana çıkış

vermişler, arkadaşşıma diyemiyorum. Hayır, 3 ay sonra çıkışı çıkacak, çıkışı bildirmek zorundalar. 3 ay önceden bildirip işsizliğe başvurma adına bunu firmalar ayarlar. Sadece ona ben diyebilirdim ki sadece ona dedim ki senin dedim, işsizlik şeyine oradaki şey diyoruz, Arbeitsamt başvurman gerektiğini bildiriyor bu kâğıt, dedim. Kadının rengi bozuldu, gerisini anlamadım, dedim ama. Çünkü diyemedim, hadi dedi, az aşağı inelim, dedi. Ustabaşı ile konuşalım, dedi. Benim adıma ne olur çevir, dedi. Denerim dedim. Ya dedim ki arkadaşım bak, sen 30 seneliksin, ben 3-4 seneliğim. Ben nasıl tercümanlık yapayım sana! Sen biliyorsun, dedi ve indik, gerçekten ben çevirdim. Onun anlattıklarını ona, onun anladıklarını ona... Ben ona mahsustan anlamadım, dedim. Aşağıdaki ustabaşı ona dedi ki ne zaman işine son verildi? Bu 3 aylık içinde işte İşsizlik Daireleri Kurumu'na başvurman gerekiyor, deyince o zaman ben de bak, bu böyle diyor, dedim ona. Oysaki ben okumuştum o kâğıdı. Anlatabiliyor muyum? Bu kadın nereden bilsin ki böyle bir şey var da sosyal yardım var da böyle bir şey var da dediğim gibi yani bunlar eğer bir şey yapmıyorsa emin olun bilmedikleri için yapmıyorlar. Hani belki üşengeç olanları vardır ama birçoğunun da haberi yok. (Çiğdem)

Nergis Hanım, Türkiyeli birçok göçmenin koruyucu aile olma konusunda tamamen bilgisiz olduğunu ve böyle bir şeyden bihaber yaşadığını aktarmıştır. Hatta bu kişilerin sadece bu konuda değil birçok konuda bilgisiz olup düşük bir eğitim seviyesine sahip olduğunu bundan dolayı da hayata çok dar pencerelerden baktıklarını beyan etmiştir.

3.9 KORUYUCU AİLELERİN ALMAN RESMİ KURUMLARI İLE OLAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmadan elde ettiğim bulguları üç farklı kategoriye ayırdığımı daha önce ifade etmişim. Bu başlık altında katılımcıların gerek sivil yüklenicilerle gerekse resmi kurumlarla olan deneyimlerini aktardım. Özellikle göze çarpan unsur katılımcıların Gençlik Daireleriyle olan deneyimleridir. Çünkü Almanya'da çocuk ve gençlik hizmetlerinin tamamından sorumlu en yetkin kurum olan Gençlik Dairelerinin göçmen kökenli koruyucu ailelere bakış açısı ve göçmen kökenlilerin bu kurumu nasıl algıladıklarının betimlenmesi bu çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmadan elde ettiğim bulguları aşağıdaki tabloda özetleyici bir şekilde verdim.

Koruyucu Ailelerin Alman Resmi Kurumları İle Olan Deneyimleri	
Alt Temalar	Öne Çıkan Konular/Başlıklar
Koruyucu Aile Olunan Kurum	Görüşmecilerin Gençlik Dairesi aracılığı ile mi yoksa sivil yüklenici aracılığı ile mi koruyucu aile oldukları
Alman Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aileliğin Yeri	Koruyucu aile sistemine dair katılımcıların görüş ve deneyimleri
Gençlik Dairesinin Çocukları Koruma Altına Alma Nedenleri	Koruyucu ailelere göre çocukların/gençlerin koruma altına alınma sebeplerinin neler olduğu
Koruyucu Ailelerin Gençlik Dairesi ile Deneyimleri	Katılımcıların koruyucu aile olmadan önce ve koruyucu aile olduktan sonra Gençlik Dairesi ile neler yaşadıkları ve bu kuruma karşı algıları
Sivil Yüklenicilerle Yaşananlar	Sivil yüklenici aracılığıyla koruyucu aile olan görüşmecilerin bu kurumlarla olan deneyimleri
Koruyucu Aile Seminerleri	Sivil yüklenici ve Gençlik Dairesi tarafından verilen koruyucu aile seminerlerinin içeriği, görüşmecilere neler kattığı ve onları nasıl etkilediği

3.9.1 Koruyucu Aile Olunan Kurum

Katılımcılarla gerçekleştirdiğim görüşmelerde onlara Gençlik Dairesi aracılığı ile mi yoksa sivil yüklenici aracılığı ile mi koruyucu aile sistemine dahil olduklarını ve mevcut durumda hangi kurumla irtibat halinde olduklarını sordum. Bu şekilde koruyucu aile hizmetinde sivil yüklenicilerin ne kadar etkin olup olmadıkları da ortaya çıkmıştır.

3.9.1.1 Gençlik Dairesi

Eyalet sistemiyle yönetilen Almanya'da farklı eyaletlerde yürürlükte olan kanun veya yönetmelikler değişiklik gösterebilmektedir. Bunun yanı sıra uyum ve koordinasyonun sağlanması amacı ile federal düzeyde geçerli olan yasalar da mevcuttur. Genel olarak eyaletlerde yürütülen uygulamaların federal uygulamalarla uyumlu olması beklenmektedir. Farklılıklar, yasa veya yönetmeliklerin pratiğe dökülme esnasında

oluşabilmektedir. Görüşme gerçekleştirdiğim koruyucu ailelerden aynı eyalette ancak farklı şehirlerde yaşayan kişilerden bazıları, Gençlik Dairesi ile anlaşma yaparken bazıları da sivil yüklenici aracılığıyla işlemlerini yürütmüşlerdir. Bu durum bazen koruyucu ailenin kendi isteği ile ilgiliyken bazen de bir bölgede sadece Gençlik Dairesinin hizmet veriyor olması ile ilgilidir. Görüldüğü gibi değil farklı eyaletlerdeki uygulamalar, kimileyin aynı eyalette bulunan farklı şehirlerdeki uygulamalar bile farklılık gösterebilmektedir.

Evet, biz Gençlik Dairesine başvurduk, daha sonra evraklarımızı verdik...
(Göknar)

Essen Gençlik Dairesine başvurduk. Eve geldiler, bizimle sohbet ettiler. Ortamı görmek istediler, bizi seminerlere davet ettiler. Seminerlere katıldık. Seminerlerden sonra bize bir belge verdiler. Dediler siz aile olarak hazırsınız. Çocuk çıkarsa yani olursa alabilirsiniz. Bize dediler Esen ve çevresindeki bütün Gençlik Dairelerini arayıp oralara müracaat edebilirsiniz diye. (Menekşe)

Önce Gençlik Dairesi. Gençlik Dairesinden alıyoruz. Mesela biz ilk aldığımız çocukta gittik Gençlik Dairesinde buluşma yaptık oradan direkt Gençlik Dairesi işlemlerle ilgilendi. (Kardelen)

Biz Jugendamt da demiştik... (Açelya)

Onlar da kabul ettiler ve biz Gençlik dairesine başvurduk... (Gediz)

Ben direkt Gençlik Dairesi ile çalışıyorum. Siz ayrı taşıyıcı, niye geleyim size?
(Lale)

Kimi katılımcı seminerlerin hangi kurum tarafından verildiğini de belirtti:

Direkt Gençlik dairesi.. (Gürgen)

Yok yok, hep Gençlik Dairesi. Oturduğumuz bölgede orada Gençlik Dairesi direkt kendisi ilgileniyor. Yani kendisi seçiyor aileleri, kendisi eğitiyor ve o şekilde.
(Fulya)

İlk Jugendamt'a başvurduk. O dönem dernekler falan olmadığı için Jugendamt ilgileniyordu. (Gül)

Çınar Bey, seminerleri Gençlik Dairesinden aldığından ve görevlilerin buradan geldiğinden, Yasemin Hanım da yine Gençlik Dairesi ile çok güzel çalıştığından bahsetmiştir.

3.9.1.2 Sivil Yüklenici

Çalışmanın literatür kısmında da değindiğim üzere Alman Çocuk Koruma Sistemi, yetki devrine dayanan bir yapıya sahiptir. 8 sayılı Sosyal Yasa Kitabı da dahil olmak üzere birçok kanunda bu husus düzenlemektedir. Gençlik Dairesi her ne kadar resmi otorite olarak nihai karar verme organı olsa da çoğu yerde çocuğun ve koruyucu ailenin eşleştirilme süreci, eğitim seminerlerinin düzenlenmesi, sertifikaların verilmesi, çocukla ilgili koruyucu aile ödeneği ve belirli desteklerin sunulmasını sivil yüklenici adı verilen “Freie Traeger” üstlenmektedir. Çalışmanın bu kısmı koruyucu ailesi olduğu çocuğu sivil yüklenici aracılığıyla alan ve bu süreci sivil yüklenicide yaşayan görüşmecilerin deneyimlerine dayanmaktadır.

Tabii tabii, taşıyıcı diyorlar ona. Taşıyıcı yaptık, öyle istedik biz, taşıyıcı aradık. Ondan sonra işte birisini bulduk, gittik, konuştuk, telefonda görüştük, anlattık. Süper, dediler. (Defne)

Çiğdem Hanım aracı kurumla yaşadığı hem olumlu şeyler hem de can sıkıcı olaylar yaşadığını dile getiren katılımcılardandır:

Hayır, ben aracı kurumdan aldım. Bu işleri yaptığımız kendisi ilgileniyor ya, biz kendimiz yapmıyoruz ama yapan şu şu şeyler var, dedi. Oraları verdi, adlarını verdi. Üç tane aracı kurumu aradım. Üç tane aracı kurumun hepsini eve geldi. 3-5 kere ağırladım. Artık var ya burama getirdiler. 3-5 kere eve geldiler, yani her şey çok güzel ama bir büyük eve geçsen. Ya bir ver bana çocuğu da ben geçeyim; çocuğu bir ver bana, dedim. Bana bir garanti ver, ben de büyük eve geçeyim diyorum; yok garanti veremeyiz. (Çiğdem)

Şey dedi, ben dedi sizi kaçırmayacağım, sizi asla bırakmayacağım, dedi. Ondan sonra bizim öz geçmişimizi o yazdı, dosyaya koyacağımız öz geçmişimizi o yazdı. Öyle bir güzel yazmış ki hangi Gençlik Dairesine gidiyorsak okey okey, alıyoruz. Ama tabii benim anlattıklarımından o şey yaptı. Tabii ki o Alman olduğu için orada o kadar yumuşak yazmış ki yani biz biraz biliyorsun, ne kadar Almanca da öğrensek yumuşatamıyoruz onlar gibi. O kadar yumuşak yazmış ki hangi Gençlik Dairesine gidiyorsak biz onay alıyoruz. Derken bize bir tane verdiler, arkasından bir tane daha verdiler. Onların ikisi de geri dönenler, onların ikisi de geri gitti. (Çiğdem)

Sivil yüklenici aracılığıyla koruyucu ailesi olduğu çocuğunu alan bir diğer görüşmeci de Nergis Hanım'dır. Nergis Hanım, koruyucu aile olmak için kesin karar verip başvuru yaparak eğitimlere başlamış ve bir yıllık bir müracaat süreci olmuş. İlk olarak bir katalog vermişler ve evde bu soruları cevaplaması istenmiş o da cevaplamış. Müteakiben cevaplarla birlikte Gençlik Dairesine gitmiş ve burada o soruların içi açılarak detaylara inilmiş. Ardından Gençlik Dairesi görevlileriyle ikişer saatlik ve toplamda dört seans görüşmeler yapmış. Daha sonra ise onlar gelip evde de farklı bilgiler almışlar. Ayrıca evde kalanlarla da tek tek görüşme yapmışlar. O dönem kız kardeşi yanında üniversite okuyup onlarda kaldığı için onunla bile görüşme yapmışlar, oğluyla görüşmüşler. Ayrıca herkesle şifahi görüşme de yapmışlar, ardından bir rapor hazırlanmış ve bu rapor kendilerine de okutulmuş. Bu işlemlerin hepsi sivil yüklenici tarafından yapılmıştır.

Şebboy Hanım da sivil yüklenici aracılığı ile koruyucu aile sistemine dahil olan diğer görüşmecilerdendir.

.....bizimki yüklenici. (Şebboy)

3.9.2 Alman Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aileliğin Yeri

Bu başlığın oluşturulmasına zemin hazırlayan soruyla görüşmecilerden çocuğun koruyucu aile yanına yerleştikten sonra yani kendi yanlarına geldikten sonra durumunun nasıl bir seyir izlediği, önceden var olan sorunların çözülüp çözülmediği ya da bunlara yenisinin eklenip eklenmediği ve çocuğun psiko-sosyal genel durumunda herhangi bir değişim olup olmadığını anlatmaları istenmiştir. Böylelikle koruyucu aile modelinin çocuk koruma sistemi içerisinde işe yarayıp yaramadığı, çocuktaki değişimlerin hangi yönde seyrettiği gözlemlenmiş olacaktır. Özetle, Türkiyeli koruyucu ailelerin yanına yerleşen farklı etnik kökenden olan çocukların, bakımını üstlenenlerce özel bir ilgiye tabi tutulmaları dahi kültürel ve dini olarak yanına yerleştiği aileden etkilendiği sonucuna varılmıştır.

3.9.2.1 Koruyucu Aile Modelinin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Çocuğun Evdeki Kültürel ve Dini Ortamdan Etkilenmesi

Sosyal öğrenme kuramında canlıların birbirleri ile olan etkileşimleri sonucunda öğrenme gerçekleşmektedir. Türkiyeli bir ailenin yanına yerleşen farklı etnik kökenden olan bir çocuk da bu ailede yaşanan kültür, dil ve dini ortamdan etkilenecek, aileler özel bir çaba harcamasa da, koruyucu ailenin kültür, dil ve dinini öğrenmişlerdir. Bazı durumlarda bunun tersi de gerçekleşebilmektedir. Yani Türkiyeli bir çocuk farklı etnik kökene sahip bir ailenin yanına yerleştiğinde o ailenin arka planı ile kültürlenmektedir. Aslında bu durum, iyi tarafından bakıldığında bir zenginlik olarak da görülebilmektedir. Çocuklar sonuçta iki dilli büyüme imkânına sahip olmaktadır. Ancak bu durumun pozitif olarak etki göstermesi, çocuğun yerleştirildiği aile tarafından kendi ana dili ve kültürü unutturulmadığı müddetçe geçerlidir.

Koruyucu ailelerden bazısı çocuğun evde genel olarak Türkçe konuşulmasından kaynaklı Türkçeyi öğrendiğini şöyle ifade etmişlerdir:

Türkçeyi aldı, lisan öğreniyor, kültürü öğreniyor. Ben ekstra bir şey vermeme gerek yok. Yaşanmışlığı aldı mıydı alacak zaten, benimseyecek. (Lale)

Bilmiyordu, hiç bilmiyor zaten, ilk geldiğinde hiç bilmiyordu Gençlik Dairesi de şaşırdı. Biz ziyarete gittik, bizimle Türkçe konuşunca orada zaten... Aldık biz onu, dokuzuncu ayda yazın izine geldik. Dördüncü yaşını burada kutladık. Orta katta duruyoruz, kayınvalidemler en alt katında duruyorlardı yine. Tabii biz öğleye kadar yatıyorduk, yani saat 9-10-11'e kadar. O, erken kalkan bir çocuktü. Kalkıyordu, aşağıya gidiyordu, onlarla Türkçe konuşuyor, Almanca konuşuyor. Ee, tabii onlar Türkçe konuşuyor. Altı haftada o kadar mükemmel Türkçe öğrendi ki bu. Anlatamam yani gidince hakikaten de 4 yaşındaydı. Şaşırdılar, ya nasıl Türkçe konuşuyor, diye. (Nilüfer)

Tabii tabii, onlar bayağı bayağı Türkiyeli. Benim kızlarım mesela Jennifer'ın ay yıldızı var. Çok güzel Türkçe konuşuyorlar. Gerçi biraz benim Jennifer'ın biraz kırık Türkçesi, kırık Türkçe ile konuşuyor ama dört numara Charlie çok düzgün bir Türkçe ile konuşuyor. Jason her iki lisanı anlıyor ama konuşamıyor, sendromundan yaşadığından dolayı. Ama çok güzel seni anlayabiliyor. Türk çocuk çizgi romanlarını izliyor. ... (Gül)

Şimdi mesela bizim aynı semtte sonradan bir Türk ailesi daha aile oldu. O annenin mesela pek fazla Almancası yok, yani anlayabileceği kadar ama fazla şeyi yok.

Çocuk da yani başka bir ülkeden gelmesine rağmen yani şimdi çok güzel Türkçe konuşuyor. (Fulya)

Jugendamt çocukların bende kalmasını ve Türkçe öğrenmesini pozitif olarak görüyor. Çünkü çocukların çift dilli yetiştiğini söylüyorlar. (Nergis)

Çocukların koruyucu aile yanına yerleşmesi; evde uygulanan, yakın çevrede görülen dini ritüellerden etkilenmesine ve uygulanmasına zemin hazırlamıştır.

Ha, yoksa ben Alman çocuğu aldım, o Müslüman büyüyecek. O Müslümanların içinde bayramımız, seyranimiz. Oğluma bir gittim, zaten oğlum ona hocalık yapıyor neredeyse. Hani soruyor anneanne babaanne, evde namaz kılıyor, onu görüyor, onu görüyor anneanne, diyor; namaz kılıyor diyor. (Lale)

Çocuklar dini eğitim almak istiyor. Arkadaşları gibi camiye gitmek istiyor. Bir gün kızım okuldan geldi, anne ıslık çalınca şeytan geliyor dedi. ıslık çaldı, bak geldi, besmele çekince de gidiyor dedi, besmele çekti, bak gördün mü gitti, dedi. Ben ona şeytanın değil, şeytani düşüncenin olduğunu anlatmaya çalıştım. Mesela sen arkadaşına vurmayı düşünürsen bu şeytani düşünce olur, dedim. Ama çocuklar somut düşünmek istedikleri için hayır işte sen bilmiyorsun, öyle değil geliyorlar, dediler. Cennet cehennemden çok bahsediyorlar mesela. Ben de onlara çocukların cehenneme gidemeyeceğini, Allah'ın, yaratıcının böyle bir şey yapmayacağını anlatıyorum. Mesela savaş çıkaranlar, insanlara zarar verenler cehenneme atılır diyorum. Ben de hayır kızım sen de bir yaratıcıya inanıyorsun ve sen de bir insansın, dedim. Onlara hem Allah hem Gott hem de yaratıcı olarak bahsediyorum, tek bir düşünce ile kısıtlamak istemiyorum. (Nergis)

Kızım bir gün okuldan geldi, anne arkadaşlarım bana sen Türkçe konuşuyor olabilirsin ama Müslüman değilsin, dediler. Ben Müslüman değil miyim? (Nergis)

Zaten çocuğumuzun bizim evimizde haliyle İslamiyet yaşandığı için birçok şeyi İslami şeylere göre görüyorlar. Ona göre de adlandırıyorlar kendilerine göre. Onlar mesela Müslüman olduklarını ifade ediyorlar. Eee, yani ona göre de sorumlulukları oluyor. Benim Jennifer'im Kur'anı Kerim baş ucunda olmadan yatmıyor mesela. Korku içinde akşamları onun kendisini koruyacağını söylediğimiz için de yapıyor. Ama biz de mesela namaz kılarken namazı görüyorlar, oruç tutmayı görüyorlar. Yeri geldiği zaman işte mesela elhamdulillah, işte şükret kızım dediğimizde bunların hepsini getirip götürebileceğini, bunların hepsini biliyorlar ve öğrendiler yani. Allah inancı hangi şey olursa olsun olması lazım bence. Hani en verimli insan da inanan insandır. Ben öyle düşündüğüm için de benim kendime göre de korkutmadan ürkütmeden en güzel duaları da akşamları onlara ezberletmeye çalıştım. Öyle öğrendiler de. Allah'ım sen beni koru, ben sana emanetim, beni doğru yolda yürüt. Bana iman, sağlık, zeka, bunlar genel olması gereken. Bence huzur veren, sağlam şey veren, hani tutanak veren, çocuklara hayatta onlardan dolayı ben kendi kendime nasıl kendi kızlarıma öğrettiysen onlara da aynısını uyguladım, ayırt etmiyorum çünkü. (Gül)

Çocuğun Yaşamış Olduğu Sorunların Çözümüne Daha İyi Yardımcı Olması

Koruma altına alınan çocuklardan kurum bakımında kalan birçok çocuğun psikolojik durumunun düzelmediği, var olan sorunların anlayışsız personelle birlikte katlanarak devam ettiği, kurum bakımında yıllarca kalan birçok yetişkin tarafından dile getirilmiştir. Koruyucu ailelikte özellikle gönüllülüğün esas olması, çocuğun bir aile ortamı içerisinde kendisini bütünleşmiş hissetmesi, çocuk üzerinde pozitif değişimlerin yaşanmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durumu bir araştırma haberine konu olan, daha önce yıllarca yurtlarda kalmış olan bir kişi “Personellerin bize yaklaşımlarında sıkıntılar vardı. Bizler farklı çocuklardık.” (Bağımsız İnternet Gazetesi, 2017) şeklinde ifade etmiştir.

Koruyucu ailesi olduğu çocuğu kendisine geldiğinde birçok psikolojik sorunlarının olduğundan bahseden aileler, ilerleyen zamanla birlikte bu sorunları aşma yolunda olumlu mesafe kat ettiklerini aktarmışlardır.

Bilirkişi, hazırladığı raporda ayrıca çocukların zihinsel, bilişsel, ruhsal, psikolojik olarak her yönden gelişmiş olduğunu çocukların kendine öz güveninin olduğunu da belirtmiş. Mahkeme, Türk olmamıza rağmen çocukların bizde kalmasına karar verdi. (Nergis)

Çocuk bizde mesela sıkıntılı geldi, çok büyük sıkıntıları vardı; şimdi şimdi bayağı iyiye gidiyor. Düzeliyoruz mesela ona göre, özel doktordu, her türlü kontrolden geçirdikten sonra ben pedagoğ eğitime haftada bir ona gidiyor. Okuldan sonra belirli toplantılara katılıyor hani ufak gruplarda çalışmalar terapi görüyor; çocuk ben yalnız değilimi görüyor, hani onları yaşaması önemli. (Lale)

Hala artık yavaş yavaş düzelmeye başladı. Mesela bir şey teklif edince, hayır, istemiyorum, diyebiliyorlar artık. (Şebboy)

İki Türkiyeli erkek kardeşlerin koruyucu ailesi olmaya karar verdiğinde Defne Hanım'ın kendi ailesi ve yakın çevresi çocukların çok yaramaz olduğu gerekçesiyle görüşmeyi kesmiştir. Ancak Defne Hanım, ilerleyen zamanlarda çocukların durumunu şöyle aktarmaktadır:

Herkes kabullendi onları, herkesten arkadaş edindiler, her şey iyiye çevrildi. Elhamdülillah, yavaş yavaş raylar yerine oturuyor, bizden bir parça oldular. (Defne)

Bir de özellikle güven kazanmasının yani önceden hayatının ne bir düzeni vardı ne güvenebileceği bir şey vardı yani bir şeysi yoktu. Şimdi neyin, ne şekilde, gideceğini biliyor. Büyük çocuklarımıza da aynısını, Fidan'a, Beril'e aynı davrandığım için aynı şeyleri konuştuğumuz için yani biliyor ki tamam yani bu gerçekten önu açık... (Fulya)

O da şimdi İsmail'in durumunun çok iyi olduğunu gördükçe o da memnun durumdan. Hatta ben de diyorum. O da ya biraz büyüene kadar bu ailede kalsın daha iyi olur düşüncesinde galiba. (Müge)

İnsan her türlü değişime açık ve bu değişimlere ayak uydurmaya uygun bir yapıya sahiptir. Açık görüşlü olmak ve olaylara entelektüel bakabilmek bireyin aynı zamanda diğer insanlarla olan ilişkilerini de olumlu yönde etkilemektedir. Böyle bir birey hem kendini geliştirme hem çocuklarını yetiştirme hem de çevresindeki insanlara örnek olma hususlarında olumlu değişim yaratacaktır. Nergis Hanım da bu açık görüşlülüğe sahip bireylerden birisidir. Onun bu yaşam anlayışı koruyucu ailesi olduğu çocukları eğitirken çocukların yetişme tarzına olumlu katkılar sunmuştur.

Nergis: Bana göre koruyucu ailesi olarak çocuğun dini eğitim sorumluluğu bende değil çocuk isterse eğer dini görevini kendi yapar ben kendi çocuklarıma da namaz kılması oruç tutması yönünde baskı yapmadım. Bu çocuklara da bir şey diyemem ben orucumu tutar namazımı kılarım çocuklar görerek merak ederlerse anlatırım ama ben çocuklarım bir yaratıcıya inanmasını istiyorum. Çünkü bu o onların zor zamanlarında bir güce sığınmalarını ve çabucak bağımlılığa düşmesini engelliyor.

3.9.2.2 Koruyucu Aile Modelinin Aile Üzerindeki Etkisi

Sınırlı Karar Verme Yetkisi

Çiğdem Hanım'a Gençlik Dairesi tarafından kısa süreliğine bakması için Alman kökenli bir çocuk getirilmiştir. Kendisi her ne kadar o dönem çok müsait olmadığını, çocuğu alamayacağını ifade etse de Gençlik Dairesi çalışanları sadece kısa bir süre için çocuğa bakım verirse çok mutlu olacaklarını ifade ederek Çiğdem Hanım'ı çocuğu alması konusunda ikna etmiştir. Ancak çocuğun yasal vasisi, koruyucu ailenin bir Müslüman aile olduğunu anlayınca Çiğdem Hanım ve eşinin işini zorlaştırmıştır.

Onun da vasisi, mahkemenin atadığı vasisi, açık ve net bir şekilde asla ben Müslüman aileye götürdüm deyince, hayır olmaz; yarın hemen onu oradan çıkarıyorsunuz diyor. (Çiğdem)

Bosna kökenli, koruması altına aldıkları çocuklarının her yıl Türkiye tatilinde pasaport problemleriyle uğraşmak zorunda kalan Yasemin Hanım, bu sorunlara bir de vasi ile ilgili sorunlar eklenince sabretme gücünün tükendiğini ifade etmektedir.

Çok zor durumda bırakıyor. Mesela ben izne geleceğim, zaten bıkmışım pasaport probleminden, şeyden illallah demişim, bir de gidip önce vasiden izin alacağım. Sade ona, adam benim çocuğumun ne yaptığını biliyor, nereye gideceğimi, imza atmam gerekiyor. Ondan sonra gidip vizeye başvuruyorum. Ben bu problem beni ondan sonra bakıyorum izinde, hadi onun temsilcisini bul. Böyle olamaz, 9 senede 6 tane vasisi değişti. Benim problemimi düşünebiliyor musun? 6 tane vasi. Ben Gençlik Dairesine gittim halimi şikayet etmeye, randevu hatta Aras aldı Allah razı olsun. ‘Anne’ dedi: Bu böyle gidemez; ben artık dayanamıyorum. Benim için randevu aldı. Gittim vasinin müdürü ile konuşuyorum. Artık ağladım orada sinirimden. Dedim ya biraz önce siz neler anlattım. Baktım, baktım şöyle kadın ne dese: “Çok üzgünüm ama ben 2 hafta içerisinde emekli oluyorum: Allah’ım tövbe, tövbe, tövbe. Bak siz hani daha ne yapacaksınız? Artık bittim yani, orada koptum, ben uğraşamam sizinle. Ben gittim vasiyi mahkemeye verdim, onu da aldım kendi şeyime. Allah’tan başka hiç kimseye verecek hesabım yok. Vicdanen gece yattığımda vicdanım rahatsa hepsi bu... (Yasemin)

Gül Hanım, mevcut durumda korumaya aldıkları çocuklarının vesayetini kendi üzerine almıştır. Ancak daha önceki zamanlarda gündelik işler hariç, çocuklarla ilgili diğer tüm işler için yasal vasinin onayının gerektiğini ifade etmektedir.

Güncel doktor ve okul işlerini kendimiz karar veriyoruz ama önceden planlanan ameliyat işlerinde veya daha farklı uzun süreli işlerde ailenin onayı gerekiyor. (Gül)

Yasal vasi olarak yasada çocukların önemli işleri ile ilgili kendilerine verilen görevleri yerine getirmeyen görevliler de bulunmaktadır. Yasal vasi görevini yerine getirmediği zaman, iş koruyucu aileye düşse de koruyucu ailenin bu işlere yetkisi olmadığı için durum daha da karmaşık hale gelebilmektedir.

Hamburg’ ta çok ha vasisi hakim feshetti hiçbir görevini yapmamış diye. Hiçbir görevini yapmıyor kadın, hiçbir bilgiye de sahip değil. Yani kendi yapması gereken görevlerden haberdar bile değildi. Mesela işte kreş müreş olayları bu eğitimle alakası her şeyini o kadın organize etmesi lazım. Hiçbir şeyi organize etmiyor, artı bir de bana köstek oluyor. Yani ben kreşe vermek istiyorum çocuğu haliyle. Almanya’da biliyorsun ne kadar önemlidir kreş. Kreşe vermek istiyorum ama o niye kreşe vermişsin? İşte Hazal’ın işte her zaman doğduğundan beri belli bir integration statüsü vardı. Zaten o öyle bir okula veya kreşe vermem gerekiyordu çocuğu. Onun için doktorlara götürmem gerekiyordu ve bundan dolayı aileden izin almam gerekiyordu ve bunu nasıl yapmışım niye aileden izin almamışım bunlarla

uğraşüyor kadın. Hakim de dedi ki bunu dedi sen yapman gerekirken O niye yapıyor. (Açelya)

Mahkemede kanuni olarak söz hakkı avukatındır. Ama onun haricinde okulu, sosyal yaşamı, kanuni olan olayların dışındaki söz hakkı bizde. Ama kanuni olarak bütün söz hakkı avukatındır. (Ardıç)

Mesela güncel hayatta her şeye biz karar veriyoruz ama şimdi gelirken çocuk pasaportunun uzatılması vardı, oraya birlikte gittik. (Fulya)

İlk başlar öyleydi, biz mahkeme kararıyla kendimiz üzerimize aldık. Daha rahat hareket edebilelim diye, mesela bir doktora gidecek olsak, özel bir şeyimiz olsa şey yapmamız gerekiyordu, biz mahkeme şeyi ile üzerimize aldık. (Menekşe)

Zaten Gençlik Dairesi ile başım dertte çünkü bizim çocukları Türkiye'ye getirmemiz yasaktı, getirmemiz çok yasaktı. Biz üç senedir gelemiyoruz. Bu sene cesaretimizi topladık mahkemeye verdik. Biz hep korkuyordum acaba çocukları alırlar mı bizden falan? O korku vardı, endişe vardı. Hakime hanım; "Hiç dedi, nasıl o kadar durmuşsunuz, dedi. Hatta bize kızdı, böyle kimsenin hakkı yok, dedi. Almanya daha tehlikeli dedi Türkiye'den. Hiç kimse size yasaklayamaz bizim vasi o Türkiye'ye gelemeyen birkaç aileye de kesin bizim vasi karşı çıkmıştır. Çünkü hep diyordu: Sadece size değil birkaç aileye daha izin vermedim. Aynı kişidir. Yasağı bu sene kırdık. Vasisi var ama inşallah Almanya'ya döndükten sonra almayı düşünüyoruz. Evet, çünkü her şeylerini oraya gidiyoruz, her şeylerini sorun yaşıyoruz, her şey sorun yaşıyorduk ama işte onu da alacağız alma hakkımız var. (Defne)

3.9.2.3 Koruyucu Aile Modelinin Makro Yönü

“Kapalı kurumlar doğaları gereği şiddet üretir denir.....Akran şiddetinin yaygınlığı, kötü alışkanlığı olan çocukların diğer çocukları da bu kötü alışkanlıklara sürüklemesi gibi sorunlarla karşılaşabiliyor....Bizler yuvaların ve yurtların olmadığı, tüm çocukların aile yanında hayata hazırlandığı bir dünyayı savunuyoruz.” (Bağımsız İnternet Gazetesi, 2017). Farklı ülkelerdeki çocuk koruma sistemi içerisinde kurum bakımının kaldırıldığını ve Türkiye'de de bu sisteme geçiş yapılmasının gerekliliğini savunan bir sivil toplum kuruluşu çalışanı, koruyucu aile sistemi hakkındaki görüşlerini böyle aktarmıştır. Görüşmecilerden Yakup Bey ise Almanya'daki koruyucu aile sistemini Türkiye'deki sistem ile kıyaslamının mümkün olmayacağını dile getirmiştir.

Zaten Türkiye'deki olan sistem mi, kesinlikle kıyaslanamaz. Yani Türkiye'de öyle bir sistem yok. Sistem Almanya artık yerine oturmuş, halka artık inmiş yani. Halk tabii algı oluşmuş, bugün koruyucu aile dendiği zaman en basit demeyelim de herhangi bir Alman ailesine gidip en azından biraz bilgi alabiliyorsun ama bugün Türkiye'de elit kesim veya biraz kültürlü kesim haricinde böyle bir sistemi bilen olmaz. (Ardıç)

3.9.3 Gençlik Dairesinin Çocukları Koruma Altına Alma Nedenleri

Alman Gençlik Dairelerinin çocukları/gençleri koruma altına alma sebepleri üzerine görüşmecilere yöneltilen soruya verilen cevaplar, aşağıda farklı şekillerde alt temalara ayrılmıştır. Alman Çocuk Koruma Sistemi'nin tarihi süreci tezin önceki kısımlarında incelendiği üzere ihmal vakalarının da istismar gibi öncelik ve önem kazanması, günümüze doğru ilerleyen dönemlerde gerçekleşmiştir. Bunda en büyük pay ise çocuk ile ilgili çalışan personele çocuk ihmal ve istismar vakalarını rapor etme zorunluluğunun getirilmesinin, gerektiğinde ilgili personelin bu hususta uzman desteği alabileceğinin yasal bir hak olarak tanınmasınınndır. Bu bağlamda kreşlerde çocuk gelişim uzmanları, okullarda öğretmenler, sağlık kurumlarında sağlık görevlileri gördükleri vakaları gerekli yerlere rapor ederek ihmal vakalarını daha görünür kılmaktadır. Bu kategori altında aktarılan bilgiler görüşmecilerin yanında bulunan çocukların koruma altına alınma nedenleri üzerinden değerlendirilmiştir.

3.9.3.1 Ebeveynlerle İlgili Sorunlar

Ailelerde yaşanan her türlü sorunun çocuklar üzerinde etkisinin olabileceğini daha önceden literatürden de kaynaklar göstererek aktarmıştım. Almanya'da da ebeveynlerin sıkça yaşadığı sorunların başında psikolojik sıkıntıların geldiği görülmektedir.

Yasemin Hanım koruyucu ailesi olduğu Romanya kökenli ve Bosna kökenli çocukların koruma altına alınma durumları üzerinden görüşlerini ifade etmiştir.

Yasemin: Annesi babası anne hırsızlık yapan birisi ama diyordu ki kadın böyle enteresan şimdi çocuğu ile görüşmeye gittiğimizde bana benim huyum diyordu, elimden gelen bir şey değil kendimi tutamıyorum. Ama ben senden çalmam bak ama gene de sen çantayı bir kenara koy.

Yasemin: Tabi görüştü ama ilk zamanlarda görüştü ama anne şizofren hastalığı arttı, yoğunlaşınca kadın artık tam şey yapamıyor.

Psikolojik sorunlu ebeveynler çocuklarına bakmakta çoğu zaman zorlanmakta, onları farkında olmadan ihmal yada istismar edebilmektedir.

Kardelen: O çocuk şöyle bir şey vardı: Annesi savaş mağduruydu, psikolojik sorunları vardı annesinin, hayal görüyordu vesaire, falan... O yüzden yani ona gerçekten annesinin bakması biraz imkansızdı.

Madde Bağımlılığı

Anne ve babanın ya da ikisinden herhangi birinin ya da herhangi bir bireyin madde bağımlısı olması, evde çocuk olmasa bile aile hayatına zarar veren, ilişkileri ve kişilerin gündelik yaşamlarını zedeleyen bir unsurdur. Evli çiftlerin madde bağımlısı olması ise, çocuklar üzerinde oldukça olumsuz etkilere sahiptir. Bu durum, öncelikle çocukların ihmal edilmesine ve daha ileri düzeyde istismarına neden olabilmektedir. Görüşmecilerden Gül Hanım'ın baktığı 3 Alman kökenli çocuktan 2'sinin ebeveyni uyuşturucu bağımlısı, birisinin ise alkol bağımlısı olduğu için çocukların koruma ihtiyacı doğmuştur.

Jennifer'i 7 aylıkken aldım. Annesi de babası da uyuşturucu bağımlısı. Charlie'yi 3 günlükken aldım. Charlie'nin de annesi alkol bağımlısı. Jason'ı 3 aylıkken aldım. Anne-baba aşırı alkol kullanıyor. (Gül)

Aynı durum Sümbül Hanım'ın Alman kökenli çocuğu için de geçerlidir.

Uyuşturucu kullanmış annesi, bu da çocuğun doğduktan sonra idrarında tespit edildikten sonra gözaltındaydı. (Sümbül)

3.9.3.2 Çocukların İhmal Edilmesi/İstismara Maruz Kalması

Almanya'da çocukların koruma altına alınma nedenlerinin istatistikleri incelendiğinde ihmal vakalarının sayısı oldukça yüksektir. Zaten ihmal vakalarına zemin hazırlayan ortam da genelde madde kullanımı, alkol kullanımı gibi hususlardan kaynaklanmaktadır.

Hassas noktaları şu en çok çocuk ihmali, istismar ondan sonra geliyor. Bakımsız çocuk ihmal önce geliyor, bakımsız olması yani çocuğun daha çok en çok yuvalar şikayet ediyor; kreşler arıyorlar işte. Çocuk bakımsız veya çocuk hep aç. (Kardelen)

Görüşmeciye bunun üzerine yuvaların/kreşlerin çocukları koruma altına aldırarak bir kazancının, menfaatinin olup olmadığını sordum. Bir kreş görevlisi, evinde ihmale uğrayan bir çocuğu ortaya çıkardığında bundan herhangi bir maddi/manevi kazanç sağlayabilmekte midir? Bu doğrultuda görüşmecinin cevabı: çocuk alanında çalışan personelin çocukları ihmal edilen ortamdan uzaklaştırarak çocuğun yüksek yararını gözetme amacıyla böyle davranmaktadır.

Gül Hanım'ın koruyucu ailesi olduğu çocuklardan birinin de koruma altına alınma nedeni ebeveynleri tarafından ihmal edilmesidir..

Çocuk aşırı aç ve susuz kalmış, zaten diğer kardeşleri de koruyucu aile yanındalar.
(Gül)

Gürgen Bey'in yanındaki Alman kökenli çocuğunun biyolojik ebeveynleri de çocuğunu ihmal ettiği için Gençlik Dairesi, çocuğun korunması için müdahale etmek durumunda kalmıştır.

Ailede bir geçimsizlikten dolayı ayrıldılar bir süre ayrılıyorlar ondan sonra çocuklar annesinde kalıyor, kaldığı için çocuğu ihmal ediyor yani bakamıyor.
(Gürgen)

Keklik ailesi, anneleri Alman kökenli olan 4 kardeşten ikisinin koruyucu ailesidir. Bu kardeşler de anneleri tarafından ihmal edildiği için koruma altına alınmışlardır.

Evet, tamam o küçükler bebekmiş ama diğerleri biraz daha büyük. Küçükler pek anlamıyor ama kadın anneleri 4'ünü 1 işte genç yaşta olmuş çocukları baş edememiş. Baş edemeyince de Gençlik Dairesi almış elinden ama neden niçin olduğunu tabii ki bize anlatmadılar, tam neden olduğunu ama birkaç aileden geçmiş çocuklar bize gelene kadar 3 aileden geçmişler. (Şebboy)

İlgın Bey'in koruyucu ailesi olduğu Alman kökenli çocuğu annesi tarafından bakımı yapılmayıp ihmal edildiği için koruma altına alınma ihtiyacı ortaya çıkmıştır:

Annesi bakamadığı için yurda vermişti. (İlgın)

Alman çocuk koruma sistemi içerisinde kreş ve okullarda görevli personele çocukların refahının korunması ve takip edilmesi için önemli bir görev ve yetki verilmiştir. Ancak

birçok koruyucu aileye göre bazı görevliler bu yetkiyi, suistimal ederek ailelerin mağdur olmasına zemin hazırlamaktadır.

Kardelen Hanım, Gençlik Dairesi görevlileri koruma altında aldıkları çocuklar üzerinden maddi bir kazanç sağlamadıkları için sadece kendi vicdanlarını rahatlatmak için çocuklar hakkında bu kadar kolay rapor hazırladıklarını iddia etmektedir.

Yok yok, maddi hiçbir şey yok. Kendilerini rahatlatmak için belki hani ama maddi hiçbir şekilde bir yararları bir şeyleri yok. (Kardelen)

Var menfaat şöyle, yani onları koruduklarını sanıyorlar, anneden babadan kurtarıyorlar gibi. (Kardelen)

Şöyle bir şey var Almanlarda, şöyle bir düşünce var, bir fikir: eğer bu çocuk evde ihmal ediliyorsa hani ilgisizlikten şey yapıyorsa onu oradan alalım, ona koruyucu aile baksın; oradaki çocuk daha rahat büyür ama bu çok yanlış bir düşünce. (Kardelen)

3.9.4 Gençlik Dairesi İle Yaşananlar

Bu başlık altında katılımcıların Alman Gençlik Daireleri ile olan iletişimleri, kurumda görevleri personelle neler yaşadıkları ve bu kurumla ilgili algılarının ne yönde olduğuna dair elde ettiğim verileri aktardım. Görüşmeciler arasında Gençlik Dairesi ile iletişimi pozitif olanlar ağırlıkta olsa da Gençlik Daireleri tarafından ayrımcılığa maruz kaldığını ifade edenler de bulunmaktadır. Bu veriler içerisinde ayrıca katılımcıların Gençlik Daireleri ile algıları ve kurum hakkında duydukları söylemler de bulunmaktadır.

3.9.4.1 Olumlu Deneyimler Edinme

Gençlik Dairesi çalışanları ile olan deneyimlerinden memnun kalan görüşmeciler, çalışmanın çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu başlık altında görüşleri ifade edilen kişiler ise, Gençlik Dairesi'nde işini iyi yapan görevlilerle karşılaştıklarını dile getirmişlerdir.

Yani demek istediğim yani biz önu açık girdik ama yani öyle ters bir tepki de karşılaştaydık veya bizim hoşumuza gitmeyen tavırlar, belki biz de vazgeçerdik ama yani öyle bir şey yoktu. (Fulya)

Ben şöyle söyleyeyim: Bize hep iyileri denk geldi. Tevafuktur bize gerçekten ilki olsun, ondan sonraki olsun, çok yardımcı oldular. Hiçbir sıkıntımız yoktu. O da çok yardımcı oldu. Ondan sonra Esen de takiben yine öyle oldu. Biz bir sıkıntı yaşamadık. (Fırat)

Aslında aldıktan hemen sonra çok güzel deneyimlerim vardı. İşte almadan önce de iyiydi aslında da. İlk bir o size veremeyiz Neukölln Belediyesinde çalışıyordum. İşte kreş gibi bir şeyim vardı, o zaman o kadın biraz şey yapmıştı. Burada hem kreşin var hem çocuk veremeyiz sana tarzında yani. Aslında çok saçma sapan bir şey diyeyim ama çok arkasına da düşmediydim o olayın açıkçası, ama hep pozitifli aslında. (Açelya)

Yasemin Hanım'a yönelttiğim Gençlik Dairesi görevlileri ile olan iletişiminin nasıl olduğu sorusuna cevabı;

Çok çok iyidiler. Gençlik Dairesi ile de hiçbir problemim olmadı elhamdulillah bugüne kadar. (Yasemin)

şeklinde olmuştur.

Nilüfer Hanım ise Gençlik Dairesi yetkilileri ile iletişimimiz nasıldı sorusuna,

Süper...(Nilüfer)

Gençlik Dairesi çalışanlarının Türkiyelilere karşı ön yargılı davranıp davranmadıklarını sorduğumda ise

Asla diyemem! (Nilüfer)

diyerek cevaplamıştır.

Alman Gençlik Dairesi çalışanlarının çocukların refahı ile ilgili konularda verecekleri kararların çerçevesini oluşturan bazı yasalar, yönetmelikler ve yönergeler bulunmaktadır. Bu yasalar, tarihi süreçte birçok değişikliğe uğramış, revize edilmiş, çocuk refahı için en uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Yasaların bu şekilde yeniden düzenlenmesi bazen zorunlu sebeplerle –meydana gelen üzücü çocuk ihmal/istismar olaylarının ardından- bazen politikacı ve çalışanların talepleri ile gerçekleşmiştir. Buna göre koruyucu ailelik sisteminde koruma durumuna düşen bir çocuk eğer koruyucu aile yanına yerleştirilecekse çocuğun kendi kültürü, etnik kökeni gibi unsurların dikkate alınması gerekliliği bulunmaktadır. Görüşmecilerden bazıları Gençlik Dairesi çalışanlarının yasalar doğrultusunda yapması gerekeni yaptığını ifade etmişlerdir.

Nilüfer Hanım ve eşinin bakımını üstlendiği annesi Alman, babası Türkiyeli olan çocukları annesinin Alman kökenine rağmen babasının Türkiyeli olması nedeniyle kendi yanlarına yerleştirilmesinde etken olmuştur.

Baba olmadığı için annesi ile görüştük önce, hatırlıyor musun? Gençlik Dairesinde yukarıda. Hayır, çocuğu almadan önce çocuğu almaya karar verildi, biz size çocuk var denildi ama dedi, önce dedi, annesi ile konuşacaksınız; annesi ile buluştuk. Sen, ben, birisi Andrenin annesi. Ben Türklere verilmesini istemiyorum, dedi. Orada hatırlıyor musun? Sebebi ne dedi, kadın bunun babası Türk vereceğiz; hayır, bunlar uzun kalıyorlar, dedi. 6 hafta izin yani 6 haftadan fazla, bahaneler yani üretmeye çalıştı. Biz karar verdik. Bu aile veriyoruz, dediler, konu kapandı. Yani öyle çok şey değil yani çünkü bazı insanlar...(Nilüfer)

Şebboy Hanım'ın yakın çevresinde bulunan Türkiyeli olup koruyucu aile olmak isteyen birkaç arkadaşına Gençlik Dairesi tarafından çocuk verilmediği ifade edilmiştir. Bu aileler dini inanışları nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünmektedirler. Bu durumun aksine Şebboy Hanım ise kendilerine Gençlik Dairesi tarafından çocuk verilmeyen arkadaşları ile ilgili asıl sorunun yeterli derecede Almanca bilmemelerinden kaynaklandığına inanmaktadır.

Yok, hissetmedim. Hatta benimle müracaat eden başörtülü bayanlar vardı. Dediler ki, başörtüsünden dolayı mı size bize çocuk vermiyorlar, diye ama dedim ki, benim de var ama Almanca istiyorlar. ... İyi davranıyorlar, tabii ki başta hep kontrole geldiler; nasıl diye, şu an değil, ayda bir geliyorlar konuşmalara. Ondan sonra yardım planlaması konuşması oluyor, duymuşsunuzdur 6 ayda bir yazıyorlar, çiziyorlar değişme var mı diye takip ediyorlar. (Şebboy)

Çiğdem Hanım Gençlik Dairesinde görevli bir personelle arasında geçen diyalogu aktarmak suretiyle bu konu hakkındaki görüşünü dile getirmiştir.

Bak, bu çocuk bana geldiğinde başını okşayacağım böyle yapıyordu bana. Gereksiz yere almıyorlar ve inanmayın, alıyorlar diyorsa da inanmayın, gerçekten almıyorlar. Çünkü Gençlik Dairesinin bir tane görevlisi bana ne dedi biliyor musun? Dedim ki, daha doğrusu Gençlik Dairesinden Plan B'ye geçmişti, oranın şefi oldu. Dedim ki ya, dedim Allah aşkına dedim, bir tane de düzgün çocuk getirin, dedim. Hep mi bu kadar sorunlu! Bana da böyle yaptı, biliyorsun Almanlar bunu çok yapar. 'Alo' dedi, 'Ben manyak mıyım,' dedi, 'Ben manyak mıyım' dedi. 'Ya ben niye' dedi, 'senin normal çocuğunu alıp da çocuğunla uğraşayım' dedi. 'Sen' dedi, 'çocuğuna bakabiliyorsan,' dedi, 'çocukla uğraşabiliyorsan ben niye senin çocuğunla uğraşayım kardeşim' dedi. 'Sen' dedi, 'ne zaman sorun yaşıyorsun o çocuğa o zaman' dedi, 'mecbur bakıyorum.'. 'Ben', dedi. 'heveslenmiyorum' dedi, 'onun bunun çocuğunu alıp', 'ben', dedi, 'normal

çocuğu niye alayım ki?’ ‘Normal çocuk zaten ailesinde, annesi ile babası ile yaşıyor’ dedi. ‘Ben sana’ dedi, ‘normal çocuğu ondan alıp sana niye vereyim,’ dedi. ‘Ben sorunlu çocukları alıyorum,’ dedi. ‘Sana da mecburum sorunlu çocuk vereceğim, sen normal nerede bulacaksın,’ dedi. ‘Ben’ dedi, ‘annesi babası mıyım,’ dedi. ‘Hani kafan aklın başında mı senin,’ dedi. (Çiğdem)

Müge ve Çınar çifti, ilk koruyucu aile olma deneyimini Türkiyeli ikiz çocukları ile yaşamıştır. Çocukların ikiz olması ve babalarının da çocuklarını geri alacak olması, sebebiyle karşılıklı uyum sürecinin zorlaştığını belirtmişlerdir. Durum böyle olunca ikizler gittikten sonra, biraz ara vermeyi düşünseler de Gençlik Dairesi koruma altına alınan ve Türkiyeli olan bir çocuğu onların yanına yerleştirmek için kendilerini ikna etmiştir. Eğer Gençlik Dairesi, burada çocuğun yararını gözetmiyor olsaydı Müge ve Çınar çiftini çocuğu alma konusunda ikna etmeye çabalamazdı. Bu da görevlilerin gerçekten sadece yapacakları işe odaklandığını göstermektedir.

Çınar: Zannediyorum bu Gençlik Dairelerinin de bu hususta çok ciddi sıkıntıları var, yani koruyucu aile bulmakta. Biz niyetimizi bildirmiştik. Daha kurslar da başlamıştık. Böyle böyle bir durum var, alın falan dediler. Biz daha kurs falan bir şey yapmadık. Evet, normalde bu şekilde olmuyor, bizde öyle olmadı.

Yoksa biz o arada bir bir ara falan, bir sene falan ara verelim biraz diye düşündük. Ama onlar bu sefer çok dayattılar... Normalde kursları falan bitirmeden vermiyorlar, biraz da aile ortamı... Aile ortamı olduğumuzu görünce herhalde onlar da aile ortamından dolayı çabucak güvence sağladılar... Ya onu ben anti parantez olarak mevzuya geçelim. Yani benim Gençlik Dairelerinden ta Turgay abiden beri mesele. Şimdi Gençlik Daireleri de bildiğim zannediyorum, sıkıntılıydı. Yani nasıl karar vereceğinin sıkıntısını onlar da yaşıyor hep. Ya evet, deseler arkasından ne çıkacak? Hayır, deseler aileye haksızlık yapmış olabilirler mi? O sıkıntılı. ‘Ya tamam sen annesinin, babasının işte al tamam verdik çocuğunu sana,’ deseler, 6 ay sonra bir sorun çıktığı zaman bu sefer, büyük ihtimal Türkiye’de de böyle basın, yayın veya mahkeme falan, ‘Vay, siz ne biçim Gençlik Dairesisiniz, böyle bir anne babaya çocuğunu nasıl geri teslim ettiniz?’ sıkıntısını yaşıyorlar. Yani mümkün mertebe onlar ellerinden en gelen olurlarını yapmaya çalışıyorlar. Ya tabii ama onlar duygusal davranmıyor. Onlar bir de bir yığın kanunu müeyyideler, prosedür içinde çalışmak zorundalar. Ee, onun için biraz daha böyle kalt-blutig dedikleri şekli ile karar vermek zorunda kalıyorlar. Mümkündür, haksızlık yaptıkları oluyordur ama kasıtlı haksızlık yaptıklarına çok inanasım gelmiyor yani... Ben Jugendamt’taki görevliler tarafından öyle zannediyorum, bizim artık o konuda hiç sıkıntımız olmadı. Yani onlar da bize öyle bir kere bir geldiler, baktılar bir gördüler, ondan sonra kimsiniz necisiniz... Hiç sıkıntımız olmadığı için ikizlerde de öyle laf olsun diye geliyorlardı. Bu hususta bize hiçbir sıkıntı çıkarmadılar yani. Hiç ama böyle sıkı bir takibe alalım, bunlar nedir? İn midir cin midir gibi bir ortamda hiç oluşmadı. Herhalde onlar kafalarında bir güven ortamı oluşunca yani öyle... Onlar kendi prosedürlerini yerine getirmek için laf olsun diye

muhabbet edip, gelip bir kahve içip gidiyorlardı. Yani ee tabi, bir de çocuklar çok başarılı bir şekilde entegre olunca yeniden babalarına, zannediyorum herhalde bu hususta onlar da artı puanı görünce zaten İsmail'i bize biraz da kendileri zorla dayattılar yani... Bir de Gençlik Dairesi ortamı müsait gördüğü müddetçe, yani ebeveynlerin, evet ya, bunlar artık çocuğu geri teslim edebiliriz, krizli dönem bitti, intibası oluştuğu müddetçe ben hiç sorun çıkaracaklarını zannetmiyorum. Yani hiç zannetmiyorum. (Çınar)

... Çocuklar heime gitmek istemiyor. ... Kendileri (Gençlik Dairesi görevlileri) istediler. Daha küçüktü, o zaman ben istemedim, bebek istemedim. Bu ikinci şeyim. (Müge)

Nergis Hanım koruyucu aile olan diğer tanıdıkları ile çocukların koruma altına alınma hikâyeleri üzerine yaptığı sohbetlere dayanarak;

Aslında devlet çocukları ne zor durumlardan kurtarıyor, devlet onları alıyor. Ama ne zor durumdan kurtarıyor. (Nergis)

şeklindeki ifadesiyle Gençlik Daireleri hakkındaki görüşlerini aktarmıştır.

Fulya Hanım, mesleği gereği çocuklarla çalışma yürütmektedir. Kendileri koruyucu aile olmayı eşiyile konuşuyor olsa da resmi bir başvuru yapmadıkları dönemde, Gençlik Daireleri göçmen kökenli (özellikle Müslüman kökenli) çocukları koruyucu aile yanına yerleştirmek için göçmen kökenli koruyucu aile ararken Şahin ailesi de böylelikle bu sistemle tanışmışlardır. Onların görüşüne göre, Gençlik Dairesi görevlileri art niyet gözetmeden işlerini yaparak göçmen kökenli çocukların yerleştirilmesinde göçmen kökenli koruyucu aile arayışına girmişlerdir.

Ya şimdi Gençlik Dairesinden hesap soruluyor her şey için. Yani diyelim ki, şimdi bizim çocuğumuz burada kaçırılmış olsa, yani Gençlik Dairesinde hiç haberi bile olmasa bu çocuk Türkiye'de. Yani başkaları ne diye özellikle soracak. Yani siz nasıl ilgileniyorsunuz ki sizin çocuğunuzun Türkiye'de olduğunu bilmiyorsunuz hem de 5 haftadır. Ve yani sonuçta onlara verilen çocuklar zaten birçok sıkıntıdan geçiyor yani. Bir de aile içinde sıkıntı yaşamaması... Çünkü zaten benim Gençlik Dairesi ile tanışmam o şekilde oldu. Yani Gençlik Dairesi göçmen kökenli aileleri aradığı için tabii ön yargıları vardır. Yani her insanın ön yargısı olduğu gibi fakat o ön yargıları da beslemek ya da beslememek yani sizin elinizde olan bir şey bizde yani... Bizim orada yine 5-6 çocuğu yani koruyucu çocuğu olan bir aileden bir anda bütün çocuklarını aldılar. Niye? Çünkü meğer o ailenin daha büyük bir oğulları varmış. Yani çocuk istismarından dolayı önceden suçlanmış fakat onlar bunu bildirmemişler. O çocuk, o yetişkin şimdi ara sıra onlara misafirlige geliyor diye bunu bildirmedigi için. (Fulya)

...Onlar göçmen kökenli bir çocuk var diye bize geldiler. İster misiniz? ...Öyle bir davetiye de bir göçmen kökenli bir çocuk var, Türk kökenli ister misiniz? ... Ha bunu diğer taraftan bir bunu kendileri aradılar. ...Siz aynı kökten geliyorsunuz, aile bu çocuk bizce size göre daha uygun, öyle bir teklifle geldiler bizce size göre daha uygun. (Ardıç)

Menekşe Hanım, Gençlik Dairesinin niyetinin ailesi yanında zorluk yaşayan her çocuğun alınıp hemen koruyucu aile yanına yerleştirilmesi olmadığına değinmektedir.

Almanya'da Gençlik Dairesinde bizim beyefendinin bir lafı vardır hatırlıyor musun? Yani kötü bir anne bile çok iyi bir koruyucu aileden daha iyidir. Kendi çocuğuna eğer ki bakabiliyorsa anne de kalsın, anneye verilsin. Hani Almanya'daki Gençlik Dairesinin düşüncesi böyle. Bunu bize başta söylediler eğer ki öyle bir duruma gelirse geri alırız diye. (Menekşe)

Koruma altına alınan her çocuğun, kendi kültürü, dini etnik kökenine uygun bir aile yanına yerleştirilmesi hakkı bulunmaktadır. Çocuğun bu hakkını koruma altına alan aile ya da koruma altına alınan çocuk talep edebileceği gibi, aileler ya da çocuk talep etmese de çalışanların bu hususa dikkat etmesi gerekmektedir. Ancak bazı durumlarda ailelerin bu doğrultuda bir talebi olmadığına Gençlik Dairesi çalışanları çocukla ilgili bu hususu göz ardı edebilmektedirler. Yine de bazı durumlarda Gençlik Dairesi görevlileri, çocuğun kültürüne uygun bir aile yanına yerleştirilmesi için kendileri çalışma yapmaktadırlar. Görüşmeciler şahit oldukları bu durumları şöyle aktarmışlardır:

Ben bize son derece yardımcı olduklarını düşünüyorum ve bizim tecrübemiz şu yönde: Elllerinden geldiği kadar bir yabancı çocuğu kendi ırkına teslim etmeyi düşünüyorlar. ... Hatta o Juthe o zamanlar söylemişti, yani kendi kültürüyle büyümesi bizim öncelikli hedefimiz demişti. Ha bunun altında başka bir şey, sebep var mıdır veya başka bir düşünce altyapı onu bilemeyiz; bize yardımcı olduklarını düşünüyorum. ... (Fırat)

Kadın anne oraya çağırdıklarında dediler, biz oğlunuzu ondan önce geçici koruyucu ailedeymiş, çocuk biz dedi, devamlı süresiz kalmak üzere çocuğunuzu bu aileye vermek istiyoruz, dedi. Burada sizin de fikrinizi almak istiyoruz dedi. Tabii bizim Türk olduğumuzu söyledi. Tamam dedi. Ben çocuğumu almak istiyorum. 'Siz' dedi, 'şu an çocuğunuzu alma konumunda değilsiniz, size veremeyiz çocuk sizden sebepsiz alınmadı.' dedi. 'Bir sebebi olduğu için alındı.' 'O zaman' dedi 'çocuğumu bir Alman ailesine verin' dedi. Dedi ki; 'neden Türklere verilmesini istemiyorsunuz?' dedi. 'Ben' dedi, 'onunla problemler yaşadım, onun için çocuğun verilmesi taraftarı değilim.' Dedi ki; 'çocuğunuzun babası Türk olduğu için, biz' dedi, 'bir Türk ailesine vermeye karar kıldık, sizi de bilgilendirmek istiyoruz' dedi. Kadın ondan sonra tabii müdahale edemedi. (Gediz)

Çınar ve Fırat Bey, olaya farklı bir boyuttan bakarak Gençlik Dairesi çalışanlarının her dosyanın bir an önce kapanması için çabaladığı, çocuğu mümkünse ailesinin yanına geri göndermek için uğraştığı düşüncesindedir.

Çünkü onlar da bir an evvel ya bir dosya daha kapansın hayırlısıyla bir dosya daha yerine yerleşsin düşüncesindedir hani o İntiba bende var yani. (Çınar)

Çünkü bir art niyet olmadıktan sonra Gençlik Dairesinde baktığı her çocuk tabii ki bir masraftır yani. (Fırat)

Ben şöyle örnek verebilirim. Ben bundan 5-6 yıl önce falan şey yapmıştım. İşte yapmıştım, işte anasını öğretilmesine sormuştum, dedim ki, hani herkesi korkutuyor, çocuk düştü, morardı mı, çocuğu dövdün mü diye. Gençlik Dairesine haber veriyor musunuz hemen ya da ne zaman haber gidiyor? Yani hangi durumlarda siz müdahale ediyorsunuz? Merak ettim çünkü o zaman da yine çok konuşuluyordu. İşte ay dikkat edin, çocuğu Gençlik Dairesine şikayet ederse eğer anasını öğretmeni, hemen alıyorlar falan diye. Hemen kadınla samimiydik zaten. Kaç yıldır tanıştığımız için dedi ki ne, yok dedi Sümbül, dedi, hiç dedi, öyle değil dedi. Biz dedi aileleri tanıyoruz, dedi gelip gidip görüyoruz dedi bir. İkinci çocuğu her gün gördüğümüz için o çocuğun bakımı var mı, bakımı yok mu, besleniyor mu, beslenmiyor mu, yıkanıyor mu, yıkanmıyor mu bunu biz anlıyoruz; görüyoruz zaten dedi. Eğer şüphelendiğimiz aileler varsa gözaltında tutuyoruz, eğer ki varsa da mesela bir yanık izi, herhangi bir şeyi tabii ki biz haber veriyoruz. Onu zaten gözümüzün önünde o çocuk ama sizin gibi aileleri biz tanıyoruz, zaten bir şey olsa bile yaptınız demeyiz diyor. ... Ben kriz dönemi koruyucu ailelikte cevap beklerken olaylardan bir tanesi de şeydi, 3 kardeş alındı ya da alınacak. Siz müsaitseniz iki kardeşi verebilir miyiz, dedi. Dedim olabilir, dedim kaç yaşındalar; biri 3, biri 5, biri de büyük dedi, 13 dedi. O 13 yaşındaki çocuk okulda şikayet etmiş, ondan dolayı eve kontrole gelmiş ve sonraki aramasında da bana dedi ki, meseleyi hallettik dedi. Dedim sorabilir miyim, hani nasıl hallediyorsunuz? İki kere, üç kez biz hallettik. Merak ediyorum, artık nasıl hal oluyor bu meseleler? Sonradan babayı uzaklaştırdık evden dediler. Herhalde baba ile bir olay olmuş, belki çocuk rahatsız oldu gitti, şikayet etti. Yani bilmeden, çocuk cahil sonuçta, böyle bir durumlarda olabiliyor. Sonradan mesele geri hal olabiliyormuş. O çocuklardan benim bir arkadaşımın çocuğunun sınıfındaydı, o da duymuş o anda o olayı herhalde. Sonradan ayrıldılar mı, bir şekilde ama çocuklar annede yaşıyor, yani çocuğu ayırmadılar aileden. Sadece babayı uzaklaştırdılar, sonra baba ayrıldı mı, sonra araları ne oldu bilmiyorum; böyle durumlarda olabiliyor. (Sümbül)

Dediler ki, eşinizle görüşün ailenizle bir daha görüşün. Ben diyorum ki, telefonda gerek yok, hemen termin yapıp görüşebiliriz, diyorum. Hayır hayır, düşünün dediler. 1 hafta sonraya termin yaptık, oraya da yine dedik ki düşünmüyoruz görmek de; yani mecbur değiliz, nasılsa kabul ediyoruz dedik. Hayır çocuğu görmemiz lazım dediler yine termin yaptılar. Onu da gördük, çocuğu da gördük. Yine düşünün dediler, alışma süreci var bizim orada o alışma sürecinde de bakmamız lazım dediler. Mesela onlar kısa süreli bakımda da oluyorlar, ya oradaki bayan işte bizi takip ediyor. Güya nasıl davranıyoruz? Çocuk nasıl davranıyor

gibisinden... Biz gerek yok dedikçe onlar tabii prosedür olarak mecburen yapmak zorundalar. (Papatya)

Gençlik Dairesi sadece çocuk ve gençlere yatılı bakım hizmetlerinin koordine edilmesinde değil, birçok geniş yelpazede hizmetin sunumu için çalışmaktadır. Çocukların koruma durumuna düşme nedenleri birbirinden farklılık gösterdiği için her aile ve çocuğa götürülecek hizmet de buna göre farklılık arz etmektedir.

Alman Gençlik Dairesinin koruyucu ailelerin ihtiyaç duyduğu anlarda ve konularda hazır bulunup bulunmadığı, ailelerin bu konu hakkında ne düşündükleri ya da bununla ilgili neler yaşadıkları sorusuna görüşmecilerin verdiği cevaplar aşağıda ifade edilmiştir.

Öyle bir şeye ihtiyacımız pek olmadı ama dediğim zaman hiçbir talebimize hayır demediler, yani şimdiye kadar. Alabilirdik belki. Bir de tam tersi kendileri şey yapıyorlar. Mesela şimdi Esmâ'ya belli başlı tavırlarından dolayı, yani grup içinde sergilediği tavırlarından dolayı, yani nasıl böyle her şeye tabii ki çok küçük bir çocukken, yani bütün her şeyin kontrolünü yerine getirdiği için yani, yani şimdi her şeyi kontrol altında tutmak istiyor. Yani sınıfsa bütün sınıfı kontrol altında tutmak istiyor. Yani bunu yenebilmesi için bir psikoterapi tavsiye ettiler ve mesela Gençlik Dairesindeki bayan dedi ki, mesela şeye yazarsa doktor rapor, terapi de alabilir, onun maddi masrafını biz üstleniriz: Yani demek istediğim öyle ek fikir de veriyorlar. Bir de benim mesleğim ona çok bağlı olduğu için yani. Yani o konular hakkında konuştuk, ne iyi gelebilir aileye diye ama yani benim orada yani bana faydalı olmayacağını söylediler. Yani benim eğitimim gelecek pedagoğdan daha üstün olduğunu öyle olunca da orada kalakaldı daha farklı yani. Öyle olunca şeyi önerdiler, yani belli başlı saatler için çocuk bakıcısı ayarlayalım biz size, yani o baksın siz biraz nefes alın; fikirlerinizi toparlayın öyle şey yapalım diye...(Fulya)

Orada bir yanlış anlaşılma var, kurum her türlü maddi masrafı karşılıyor. (Ardıç)

Yani şimdi biz de şöyle dedik, ya bir de şu olabilir mesela, biz biz mesela ilk günden yani bizim kızımızın sadece koruyucu ailesi olabiliyor. Çünkü evlatlık edilmeye müsait bir çocuk değil. Annesi, babası şey yapmadığı için ama biz ilk günden maddi desteği istemediğimizi yani onunla alakalı fazla ilgimiz olmadığını belirttik. Ve Gençlik Dairesi hep bize yani şey yapıyor şuna müracaat etseniz şey yapalım, şunu şöyle yapsanız...Belki o şekilde bir şey farklı yansıtıldıysa... Mesela şimdi okula başladığında dediler, yazı masasını biz üstlenebiliriz. Yani alın bize faturasını verin ama biz gene de hiçbirini şey yapmadık. Yani demek istediğim belki o aile böyle çok şeylerin peşine düştüyse belki onunla ilgili ama yani yoksa bize bakan bayan şey diyor, yani o çocuklara belediye tarafından zaten ayrılmış bir bütçe var. Ve o bütçe kullanılmadığı sürece belediye o bütçeyi azaltır yani onun için kullanılsın. (Fulya)

Mesela Clara küçüktü, bir sefer morardı. Ondan sonra annesinden aldılar. Sonra biz de ben bir toplantıya gitmiştim, yemek yedi ondan sonra gene morarmış yüzü, oksijen alamamış. Ondan sonra buna hemen şey yapıyorlar, ambulansla böyle

çocuk hastanesine götürüyorlar. Ben de toplantıdan direkt oraya gittim. Dedim ki, ya biz bakıcı aileyiz ben de sağlık sektöründe çalışıyorum ama biz uyurken hepimiz bir ölüyüz dedim. Hepimiz bir ölüyüz, ne yaptığımızı bilmiyoruz. Yani bir anda çocuk morarabilir, ölebilir. Bakıcı aileler sorumlu olmamak için sizden dedim ricam dedim. Hani monitörler oluyor kalbin atışını ritmini, ondan sonra göbeğinin inişini kalkışını, ondan sonra ayakta bir alet diyorlar oksijen var mı, yok mu onu ölçüyor yani. Hani diyor düşüş olursa hemen düd düd düd düd alarm veriyor. Dedim bu çocuğa siz bunu yazmak zorundasınız, çocuk dedim, herhangi bir rahatsızlıktan dolayı ölse dedim, sorumlu olmak istemiyoruz dedim. 3500 avroluk bir makine yazdırdım onlara, onu şey yaptılar yani bize verdiler, yani benim isteğim üzerine. Hani sağlıktan. Emanet öyle. (Gürgen)

3.9.4.2 Olumsuz Deneyimler Edinme/Olumsuz Söylemler Duyma

Gençlik Dairesi çalışanları da, her resmi kurumda olduğu gibi birer kamu görevlisidir. Bir insanın sorumluluğu altında olan işini yaparken takındığı tavır, genellikle kişilikle alakalı bir etkidir. İşini sevme, işini yaparken vicdani ve resmi kurallara uyma gibi hususlar bu yüzden kişiden kişiye farklılıklar göstermektedir. Gençlik Dairesi çocuk koruma alanında çalışan görevliler arasında da çocukların koruma altına alınmasını bir “iş” ya da “kazanç kapısı” gibi bir benzetmeyle yaklaşımda olanlar bulunmaktadır. Bu doğrultuda böyle görevliler çocukların koruma durumuna düşmesine “hayatın olağan akışı içerisinde meydana gelen bir durum” olarak bakmakta, koruma altına alınan çocuklara verdikleri hizmetlerde de bu bağlamda daha yüzeysel düşünebilmektedirler. Katılımcılardan bu husus üzerine deneyimler, olanlar görüşlerini şöyle aktarmaktadırlar:

Dedi ki, ‘Bana bak dedi Bayan Atmaca, böyle yaparsanız’ dedi Almanın kafaya bak; ‘siz dedi, bu kadar kendinizi bu işe adarsanız; şu şöyle olmasın, bu böyle olmasın, herkes işini doğru yaparsa dedi, bize iş kalmaz, dedi. Bunu iş olarak görüyor artık sizin kadar siz sadece işinizi yapın gerisini bırakın. (Yasemin)

Kadın geliyor bize, dedim aslında hani anne baba ehliyeti olsa keşke de anneler lakayt bir şekilde anne olmasalar. Sorumlu kişiler bir ehliyet olsa. Ah diyor, başkaları seviniyor ki diyor. Nasıl dedim? Başkaları seviniyor, yani işte çocuk isteyenler sizin gibiler sevinir, dedi. Ay dedim bu nasıl sorumsuzluk! Allah’ım, dedim kaynar sular tepemden dökülüyor sanki! Kadına da sert çıkışmayım diyorum, bir daha çocuk vermeyecek korkusuyla biraz suskun davranıyorum. Tüm düşüncelerimi söylemiyorum. Çünkü ben karşı olduğum bir düşünce. Ama dedim, o zaman dedim kimisi affedersiniz hani içkisi yani her türlü yaşam tarzı ile olan çocuklara dünyaya gelecek dedim, hep. Gelecek neslin kötü berbat olacak yani dedim. Mantığı neresinde? Yani dedi, sonuçta birileri sevinecek ya diyor. Yani şunu anladım: Sayısı tutsun da affedersin ne olursa olsun; özürlü, engelli umurunda değil. Çünkü her yerden ayrı bütçe parası akacak ticarete döndü çocuk bakımı.

Çocuk Almanya'da en büyük ticaret. Bunu şimdiye kadar duydunuz mu, bilmiyorum. Her türlü çocuk nasıl bir paket taşımacılığı çoğaldı, çocuk bakımı, taşıyıcılar çoğaldı. Bu ticaretin en büyüğü; savaşlar boşuna olmuyor, savaşlarda çocuklar alınır, (burada sesini bir casus gibi kısıyor) ondan sonra belirli Almanya'da 10.000 tane çocuk eksik Suriyeli! Nerede, nerede? Devlet biliyor ama sen ben bilmiyoruz. Bilmiyoruz güya. Vietnamlı çocuklar kaçırılıp büyütülecek, yarın savaşa silaha konacak. Bosna gibi parçalanacak, çocuklar konacak. Kendi çocuğunu koymayacak, aldığı çocuğu koyacak emanet. Yani öyle deyince kadın ben de daha şalterler dım dım dım dedim, ya nasıl dedim, bu sayılar olsun da diyor sevinen seviniyor, böyle lakayt konuşması beni mahvetti. (Lale)

Gençlik Dairesinde çalışan görevliler bu kurumun yönetmeliğine göre hareket etmek zorundadırlar. Bu yönetmelikte göze çarpan önemli uygulamalardan birisi de şudur: Çocuğu koruma altına alınan aile, çocuğunun yerleştirileceği koruyucu ailenin dini, etnik kökeni gibi temel hususlarda istekte bulunma hakkına sahiptir. Yani Müslüman veya Türkiyeli bir aile, koruma altına alınan çocuğu için, eğer koruyucu aile yanına yerleştirilecekse, Müslüman veya Türkiyeli bir aile isteme hakkına sahiptir. Ancak Gençlik Dairesi çalışanları, ailelerin bu isteğini yerine getirmek için çocuğu alacak olan koruyucu ailenin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verip veremeyeceğini dikkate almamaktadırlar. Aras Bey'e göre bu durum, Gençlik Dairesi çalışanlarının özensiz davranmalarından kaynaklanmaktadır.

Ben bir şey söyleyeyim. Bir kere Gençlik Dairesi bizi çağırdı. Bir tane çocuk var sizin için, dedi. Bir tane Türk aile, bu Türk aile ekstra Müslüman aile istiyor. Senin kendinin çocuğu için dedi. Böyle Gençlik Dairesi kadın diyor ki, öyle böyle, böyle şöyle ama bu çocuk biraz sıkıntılı. Ben diyorum, soruyorum; yani nasıl sıkıntılı? Bizim başvuru yani diyor ki, çocuğa bakamayız çünkü bizim bilgimiz yok o zaman diyor ki, bu çocuk kendine oksijen maskesi kullanmama ve gece belki kendine kalbi devamlı vurmuyor, sen kalp masajı yapman lazım. ... Ben diyorum Hanımefendi, doktor değilim, biz doktor değiliz, profesyonel değiliz. Yani siz nasıl bir çocuğu bize vermek istersiniz? ... Çok hatalar var, her altı ayda bir konferans yapmaları lazım. Yılda 2 defa ama belli değil, yapmıyorlar. Mesela değil mi gelmiyorlar yoksa Gençlik Dairesi çalışan değişiyor her zaman, her zaman hasta, o zaman başka birisi işe gidiyor. (Aras)

Böyle bir çocuk vermek istiyorlar bize, hiçbir bilgimiz yok. ... Yeterli yardım alabiliyor musunuz, diye soruyorlar. Mesela finansal bakımdan da değil, destek derken diyelim hani böyle çocukla baş edemiyorsun, çocuk çok sıkıntılı, çok asi; o zaman mesela ne diyorlar her zaman bizi arayabilirsiniz, her zaman gelebilirsiniz, görüşebilirsiniz, yardımcı oluruz. Bizim de mesela çok büyük travma yaşamış bir çocuğumuz vardı. Bize de böyle dediler ama istediğimiz yardımı alamadık açıkçası. Ben bunu herkese anlatmıyordum, korkmasınlar diye ama istediğimiz yardımı bulamadık. Çünkü şöyle oldu: Biz doktora götürdük, psikoloğa dedik yapamıyoruz artık; bizim de sabrımız tükendi. Kendi çocuğumuz da vardı o zaman küçük. Bize yardımcı olun dedik. Kadın dedi ki, çok büyük travma yaşamış, hemen

terapiye gitmesi lazım dedi. Gençlik Dairesi ne diyor? Yok yok... Maddi yönden karşılamak istemedikleri için yok, gerek yok zaten yakın zamanda ailesine geri gidecek diye insanları böyle oyuyorlar açıkçası. Çocuk 6, yaşındaydı. Çok şey yaşamış gerçekten, kendi başına büyümüş diyebilirim neredeyse. Yardım etmek istiyoruz, istediğimiz yardımı alamıyoruz. Çocuğa da veremiyoruz hani, böyle çok arada kalıyoruz açıkçası, Suriyeli bir çocuk. ... (Kardelen)

Alman Gençlik Dairesine özellikle göçmen kökenlilerin ön yargılı olmasının, korku ile yaklaşmasının altında yatan en önemli etken, Gençlik Dairesi görevlilerinin göçmenlere karşı ayrımcılık yaptığını düşünmeleridir. Birçok kişiye göre, Gençlik Dairesi görevlileri göçmen kökenli ailelerin çocuklarını daha kolay sebeplerle koruma altına almakta ve mahkemelere karşı ailelerin aleyhinde raporlar hazırlayarak çocuğun ailesine dönüşünü zorlaştırmaktadırlar. Bu konudaki deneyimlerini görüşmeciler şöyle aktarmaktadır:

Ama şikayetler en çok da, bir Türk'ten gidince, bir Türk'ün çocuğu şikayet olunca daha çok çabuk alınıyor. Tabii ki ufacık bir raporla, ufacık bir telefonda yuva, kreş, okul hepsi beraber çalışıyor. Eee, ne oldu? Hepsi bir telefon açılıyor, alınıyor çocuk. Bir Alman da biraz daha uzayabiliyor, prosedür farklı olabiliyor. Daha araştırıyor, yardım veriliyor o anneye; beceremiyorsa ev işini yapmaya yardım ederler. Her türlü hakkı, süreç öyle de herkese geçmiyor o süreç. Süreç ayrımcılığı, iyice ayrımcılık var. Kesinlikle Türk'e ayrı ya da Müslüman'a Alman'a başka bir davranıyor. Bu bir gerçek, yani hepsine bir davranmıyor. Kapalı olduğu için verilmiyor en basiti. Bazı yerler veriyor, bazıları vermiyor; eyaletler ön yargılı. ... Ayırıyorlar, yerine göre ayırıyorlar. Şimdi öyle yer var, Essen çok farklı. Essen daha ayrımcı değil, daha doğal. (Lale)

İlk koruyucu aile olarak başvurduğumda Jugendamt yetkilileri bu konuda bana karşı çok ön yargılıydılar. Herkese birkaç ay içinde hemen çocuk verilirken bana bir buçuk senede verildi. (Nergis)

Gençlik Dairesinde mesela, sünnet meselesi. Yoksa ya da bir çocuk Kur'an kursuna gitmek istiyor, ha bu dini şeyden yönden çocuk. Mesela toplantı oluyor 3 ayda, 6 ayda olan orada çocuk diyor ki, ya diyor aslında ben gitmek istemiyorum Kur'an kursuna. Birden öyle bir şey diyebiliyor çocuk sonuçta. Çocuk ondan sonra hepsi, hemen böyle kulaklar bütün sinyaller açık zorla gönderiyor diyor. Aileler için hani çocuğu aslında aynı evdeki çocuklar gibi büyütün, onlardan ayırmayın. Ayırt etmeyin çocuğu, onlar ne görüyorsa o da onu görsün, diyor ama bunu yaptığın zaman da sıkıntı çıkabiliyor da. Yani mesela benim çocuklarım Türkçe dersine gidiyor, bu çocuk da gitsin, yani ayrılmasın onlardan. Yol gösteriyorlar, bunu bile sıkıntı olarak görebiliyorlar yani, canları istediği zaman. Siz bunu illa zorla Müslüman mı yapacaksınız, veya hani çocuğun özgürlüğüne karşı bir şey bu diyebiliyorlar... (Aras)

Üniversitede biz şöyle öğrendik, istatistiklere göre Almanya'da darbe uğrayan, ondan sonra başka kötü şeylere uğrayan Almanlar çocuklar çoğunlukla Almanlar. Sonuç yüzde sekseni yabancı nasıl oluyor bu? Ufacık bir çizik bile yetiyor bizde, gerçekten böyle karşılaştırıldığında, gerçekten çocuk artık böyle haline geldiyse o zaman alıyorlar. Dedi ya, hani bir aile var Karadenizli tanıdığımız kendisi gidiyor diyor ki, annem beni biraz ihmal ediyor, ilgilenmiyor. Ama bu kız ergenlik döneminde hiç darbe uğramamış, bir şey yok; babası böyle bildiğimiz bir insan. Tamam, sen istiyorsan alırız, diyorlar ve aileden bu çocuğu alıyorlar. Nasıl olabilir? Ergenlik döneminde bunu her çocuk söyleyebilir. Annemden, babamdan sıkılıyorum, diyebilir. Bu nasıl bir şeydir, hani nasıl alınır? Bir çocuk böyle aileden çok kolay alıyorlar, bizim çocukları. En çok kaçta oluyor bunlar? Ergenlik döneminde sen o dönemde o çocuğu alırsan, ne yaparsın yani. (Kardelen)

Ama çok böyle psikologlarla, pedagoglarla çalışacak çok kilitli sorular soruyorlar sana. Acaba ne cevap vereceksin? Mesela diyelim ki, sizde bir sünnet var diyor, çocuğu diyor erkek alırsanız mecbur musunuz hani yaptırarak mısınız sünnet? (Yasemin)

3.9.4.3 Türkiyelilerin Göçmen Kökenli Olmalarından Kaynaklı Olumsuz Ön Yargıları

Alman Gençlik Dairesi gerek Alman gerekse göçmen kökenli kişilerin gözünde korkutucu, çocukları ailelerinden ayıran, bunun için sudan sebepler üreten bir kurum olarak görülmektedir. Bu durumun böyle olmasında Gençlik Dairesinin medyaya yansıyan bazı uygulamalarındandır. Gençlik Dairesinin gerçekten de “güvenilemez” bir kurum olduğunu savunanların yanı sıra, bunun sadece bir “söylentiden” ibaret olduğunu düşünenler de bulunmaktadır.

Ya şöyle bir şey var: Bizim eyalette ilk yabancı uyruklu koruyucu aileydik ve haberler sonuçta diğer taraftan geliyor. Yani çocuğu alınan aileler tarafından. Yani onlar medyaya duyuruyor. Öyle olunca da çok yanlış yansıtılıyor. Çünkü o aileler tabii ki haber olsun diye yani kendilerini haksız suçsuz, yani hiç haberim olmadan diye (burada gülüyor) haline getiriyorlar. Oysaki aslı yok genelde yani. Şimdi çünkü Gençlik Dairesi zaten yani konuşma şeysi var. Konuşma hakkı yok yani. Konuşmak yok derken yani medyaya falan çocuğun bilgilerini ailelerinin bilgilerini veremez. Koruyucu aile de çocuğu korumak amaçlı vermez. Öyle olunca sesi çıkan tek kişi de çocuğu alınan aile olunca yani medyaya dediğim gibi yani. ... Yani o kadar ki Türk Konsolosluğu bile bizimle. Yani bizimle değil de davaya el attı. Ama yani hiç kimse işin aslını bilmiyor ki! Aile camiye şey yaptı, oraya buraya bize yardımcı olun. Herkese şey yaptılar ama... (Fulya)

Biz bilgi almak için kontağa geçtik onlarla. Seminere katılım dediler, ondan sonra bir de akşam derslerine gelin dediler. Gittik baktık. Hani böyle gittikçe insan her

şeyin medyada olmadığı gibi farkına varıyor. Gerçi yani eşim söyledi, biz onlarla kendimizi çok şeyler itham ediliyor ama biz kendimizi anlatamıyoruz çünkü memuruz. Bizim önümüzü kesen kanunlar var, dilimizi bağlayan, ama medyanın her şeyi ne yazarsa yazsın serbest. Bu işin zaten temel şeyi de bu Türk medyası alladı pulladı, astı kesti, Gençlik Dairesi ceza veriyor çocuğun. ... Zaten yani biz dediğim gibi ilk başta bir bu işi bir öğrenelim. Öğrenelim medyada yazdığı kadar bunlar astığı astık, kestiği kestik diktatörlük falan filan böyle bir şey... İçine girdikçe hani gerçekleri insan öğreniyor. (Ardıç)

Aslında bizim Gençlik Dairemiz çok iyiydi. Yani bazen öyle bir anlatıyorlar ki yani karşı çıkıyorlar. Ya şimdi şöyle mesela ben Almanlarda şunu da biliyorum. Mesela size bir şey kızdıkları zaman veya sevmedikleri zaman bunu güzellikle söylüyorlar, güzellikle araştırıyorlar. Mesela bizim ailemizi araştırdılar, tartışma var mı? O, dediler veya çocukta bir şeyler şüphelenseler çocuğa gelip de annen seni dövüyor mu, baban, seni dövüyor mu, diye sormazlar. İşte vurmak ne kadar kötü değil mi! Buralarımıza vurulur mu, vurulmaz mı? Böyle araştırıyorlar. O yüzden de yani Gençlik Dairesinden böyle karşı bir şey hiç sezmedim, görmedim. (Papatya)

Ben o kısmını da çok önemsiyorum. Bazen korkan aileler var. Mesela şöyle Gençlik Dairesi deyince eyvah eyvah deniliyor. Mesela diyor muyum Gençlik Dairesi tarafı olmuşum. Ya şimdi ay korkulur falan. Diyorum ki ne, hayır, diyorum aslında hemen de almıyorlar. (Sümbül)

Hayır, hiçbir ayrımcılık olmadı. Bir kere bir anımı anlatayım da... Çünkü buna bütün koruyucu aileler, çoğu koruyucu aileler, hep önlerine ne sürüyor ayrımcılık yaptılar, şunu yaptılar, bunu yaptılar. Bir kere seminere gitmiştik, şey koruyucu aile tanıtma seminerine gitmiştik camide. Camideyiz işte bir tane bayan çıktı, '15 senedir Almanya'da yaşıyorum, koruyucu aile olmak istedim. Almanca bilmediğim için işte beni şey ettiler, şu ettiler.' Ama dedim, konuşma bana sıra gelince dedim, bir şey burada düzeltmek istiyorum. Ben aynı fikirde değilim kesinlikle ve dedim Gençlik Dairesinin fikrini şey yapıyorum, savunuyorum dedim. Almanca şart dedim. Çünkü okulla görüşüyorsunuz onların şeyi vasileri Alman, Alman çocukları geliyor ve çocuğunuz ilkokula gidinceye kadar Türk çocukları Almanca bilmiyor. Bu büyük bir sorun, eğer 15 senedir Almanca öğrenmemişseniz dedim, o zaman dedim, siz gerçekten koruyucu aile olarak da yanlış birisisiniz. 'Ama nasıl öyle?' falan hayır, dedim bu benim şahsi fikrim. Yani her yerde de aynı savunurum bu fikrimi. Hep bunlar diyor işte şey yapıldık. İşte yabancı düşmanlığı şeyleri falan. Yabancı olduğum için ya size sadece Almanca öğren gel. Almanca şart hiç öyle bir şeyde yaşamadık. (Defne)

Nergis Hanım, Gençlik Dairesinin medyada gösterildiği gibi olmadığını, ırkçı olmadığını dile getirmiştir.

3.9.4.4 Kurumda Çalışan Görevliler Kaynaklı Sorunlar

Gençlik Dairesi ile yaşanan deneyimler aslında kurumun kendisiyle değil de görevlilerle yaşanmaktadır. Sonuçta Gençlik Dairesi sadece bir kurumdur. Bu kuruma can veren, kağıt üzerinde yazılı olan yönetmelikler uygulamaya koyan yine bu kurumun görevlileridir. Görüşmecilerin neredeyse tamamına yakını bu durum hakkında fikirlerini dile getirmiş ve önemli olanın kurumdan çok kurumun işleyiş politikasının nasıl yürürlüğe konulduğu, bu yönetmeliklerin çalışanlar tarafından nasıl pratiğe aktarıldığıdır. Çünkü sorunların bu uygulanış şeklinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mesela geliyorlar, işte birine ev problemi yapıyorlar. Ha bu ev problem olmuyor. Diyor ki. 'Nasıl' diyor, 'Senin iki çocuğun bir odada kalabiliyorsa çocuk da kalabilir: ama bazılarına geliyor, 'Odanız az' deyip çekip gidiyor. Demek ki bir şeyi beğenmiyorlar yani. Ama tabii sorunlar var. Bir de bu vorurteiler çok var. Mesela bakıyor sana şöyle; "Sen nasıl çocuk alabildin" havalarına giren memurlar var. Yani onlar da Allah'ından bulsun, herkes hepsi de öyle değil tabii ki. (Yasemin)

İşte onu diyecektim. Hani görevlilerle değişiyor, görevliden görevliye değişiyor. Çok böyle azimli, yardım etmeye çalışan görevli,; bazıları da gerçekten sadece para kazanmak için. Öyle gidip geliyorlar, seninle ilgilenmiyorlar. Ondan sonra hani çok sıkıntı yaşadık. ... Çocukların pasaportları yok. Ondan sonra izne getiremiyor. Yardımcı olmuyorlar. Mesela bazen çocuk bakım parasını alamıyor. Birkaç ay peşinde koşturuyor. Dayıma da oldu bu konu. Hani evet, değişebiliyor. Yani bazıları çok yardımcı oluyor hemen böyle aradığın anda şey yapıyorlar ama bazıları da. ... Gençlik Dairesi çalışanlarına onların çok değişiyor inisiyatifine bağlı. Yani vicdanlı olabilir. Bu Müslüman, Hristiyan, önemli değil. Vicdanına kalmış bir şey yani. (Kardelen)

Bir kere Gençlik Dairesi, Almanya'daki devlet kurumları içerisinde en güçlü kurumdur. Bugün Gençlik Dairesi tamam dediyse tamamdır. Mahkeme bile onun dediğini kabul ediyor. Bir. İkincisi bugün Gençlik Dairesi diye bahsettiğimiz şey binlerce insan çalışıyor. Bunların içinde yabancı düşmanı da var, Kürt düşmanı da var, Türk dostu da var içinde. Müslüman olan memur da var, yabancı ile evli olan memur da var. Kimin kafasının içinde ne olduğunu bilmiyoruz. Orada ayrıca her memurun yetkisi var. Yani bu yetkiyi lehte de kullanabilir, aleyhte de kullanabilir. Düşüncesi yanlış olan bir insan tabii ki bu yetkisini aleyhte kullanacaktır. Ama bu demek değildir ki, hani Gençlik Dairesi komple bir şey olarak astığım astık, kestiğim kestik değil yani. Onlarda biz bir şeyin farkına varmadık şimdiye kadar ayrımcılığın ama bu da yok demek anlamına gelmez. (Ardıç)

Güzeldi, ya ben güzel tecrübe edindim. Hatta bazı işte diğer şehirlerdeki arkadaşlarla görüştüğümde işte siz de başvurduğumuzda hatta var bir tane yakında

aile dostumuz var, onlar da başvurdu, onların ilgisi çok farklıydı. Bizimkiler gene iyiydi. Herhalde çalışanın özel bir karakter meselesi. (Sümbül)

Memur inisiyatifi diyoruz ya... İnisiyatif meselesiydi. (Seyhan)

İstisnalar olabilir. Gençlik Dairesinde çalışan diyelim ki, atıyorum 300 bin memur olsa ee bunun diyelim 1000 tanesi kötüyse diğerlerine de kötüdür, diyemezsin yani. (Gediz)

Bu en çok ne ile ilgili biliyor musunuz? Sizinle ilgilenen memurla da inisiyatifi ile de ilgili. ... İşte bu, buna karar veren de neticede kurum adına bir memur. Eğer ki memur inisiyatifini hangi noktada, hangi istikamette kullanırsa o şekilde karar veriyorlar. Altına attığı bir imzaya bakıyor. Bütün aşamaları, evreleri geçtikten sonra o inisiyatife müracaat ediyorsunuz. Zaten o kişi karar veriyor, yetkili organ o. Hani olur ya da olmaz sen iyi bir ailesin ya da değilsin. Çünkü o işin başına o getirilmiş. O bütün pedagojik şeylerden geçmiş her türlü alandan geçmiş. Bizim görevliyi örnek veriyorum böyle dediyse bu çocuk buraya uygun dediyse iş bitti. Fevri davransa sonuçta fevri oluyor tabii ki. Ya bu daha çok şey düşünse, kendi adına daha milliyetçi düşünse, daha farklı düşünse istediği gibi şey yapabilir yani. (Fırat)

3.9.5 Sivil Yüklenici İle Yaşananlar

Koruyucu aile alanındaki sivil yükleniciler kuruluş amaçları gereği belirli bir misyon ve vizyonla hizmet sunmaktadırlar. Sivil yükleniciler ayrıca Gençlik Dairelerine göre daha esnek bir bürokratik yapıya sahip olduklarından hizmet alıcılar kendilerini daha rahat hissetmektedirler. Neoliberal politikaların bir sonucu olarak devlet eliyle sunulan kamusal birçok hizmetin özelleştirilmesi aynı zamanda hizmet sunumunda farklılıkları da beraberinde getirmiştir.

3.9.5.1 Olumlu Deneyimler Edinme

Sivil yüklenici Almanca “freie Traeger” terimi ile anlatılmakta, çocuk koruma hizmetlerinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Sivil yükleniciler; çocuk bakım hizmetleri, gençlik hizmetleri, aile hizmetleri gibi birçok farklı alanda görev alarak Gençlik Dairelerinin sunduğu hizmetleri hem yerel hem de ülke genelinde sunan kuruluşlara sahiptir. Bu bağlamda, sivil yükleniciler sunduğu hizmetlerin nasıl

olacağına, hangi etnik gruba/gruplara hitap edeceğine, hangi alanlarda hassas olacağına kendileri karar verebilmektedirler. Sivil yüklenicilerin, hizmet alan açısından bir avantajı da Gençlik Dairelerine kıyasla daha az sayıda ilgilendiği kişinin olmasıdır. Böylelikle hizmet alanlarla daha sık temas, daha yakından ilişki kurulabilmektedir.

Bir arkadaşımız vardı, Gençlik Dairesi yöneticisi. Dedi Defne Hanım dedi. Sizin sadece buzdüğının ucu görünüyor bunlar size dedi. Siz bir tane taşıyıcı alın dedi, hem dedi, parası fazla dedi, hiç olmazsa şeyiniz boşa gitmez, emekleriniz. Hem o çocuklara da size bir danışman eve geliyor dedi, bizim aile danışmanlığı. Danışmanımız var iki haftada bir bize geliyor, sorunlarımız olduğunda hemen geliyor. Ama psikolog verdiler bize ilk 6-7 ay. Hatta gene haftada iki üç sefer geliyordu. Çocukları eskiden tanıyan bir psikologdu. Aile danışmanı onlara gidiyormuş sorunları çözebilmek için, bu olayı duyunca da kendisi gönüllü, ben bu çocuklara gitmek istiyorum, öyle o da geldi. Bayağı yardım aldık biz. Seminerlere katılıyoruz, çocuklar sorun oldu mu, okulda sorun mu oldu onlar geliyor, hemen yardım ediyor. En iyi bizim yaptığımız, en iyi karar taşıyıcı. Çok çok memnunuz, taşıyıcı olmasaydı gerçekten biz kaybolmuştum. Çünkü Gençlik Dairesini arıyoruz, her zaman çıkmıyor, belirli saatleri var. Bir tane Gençlik Dairesinin, bize bakan Gençlik Dairesinin 40 tane çocuğu var mesela. 40 tane çocuğu var hangisine yetişecek? Bizim taşıyıcı her aradığımda en geç 10 dakika sonra beni geri arıyor. Aile danışmanımız iki haftada bir, bazen oldu mu da haftada bir haftada iki sefer geldiği oluyor. (Defne)

Sivil yüklenici kuruluşundan memnun olan Şebboy Hanım,

Bence Türk çocuğunu Türk'e verirler. Ama Gençlik Daireleri nasıl bilmiyorum. Bizimki yüklenici. (Şebboy)

şeklindeki ifadesiyle sivil yüklenicisiyle ilgili görüşünü ortaya koymuştur.

3.9.5.2 Sınırlı Karar Verme Yetkisi

Hem Gençlik Dairesi hem de sivil yüklenici aracılığıyla koruyucu ailelik deneyimi olan Kardelen Hanım sivil yüklenicilerin son söz sahibi olmamasından dolayı olayların yine Gençlik Dairesinde bittiğinden bahsetmektedir

Evet, sivil yüklenicilere geçti, onlar da çok farklı farklı çalışıyorlar. İşte hani kimisi gerçekten böyle kalpten çalışıyor, gerçekten yardımcı olmak istiyor. Çalıştım KVK ile çalıştım Neuköllnde. Ama aynı sıra o yüklenici Gençlik Dairesi için çalışıyor. O yüzden bazı şeyleri mesela, maddi konuları hep direk Gençlik Dairesine gidip hallediyorsun. Her ikisiyle çalışıyorsun, tek yüklenici ile halledemiyorsun. Yüklenici sadece bir elçi her şey Gençlik Dairesinde bitiyor. (Kardelen)

3.9.6 Koruyucu Aile Seminerleri

Almanya’da koruyucu aile olmak isteyenler, ön şartları sağladıktan sonra koruyucu aile seminerlerine katılmak ve bu seminerleri tamamladığına dair belge almak zorundadırlar. Böylelikle ailelere ya da kişilere çocuk verilebilmektedir. Koruyucu aile olmaya dair seminerler, her il/ilçe ve bölgede çocuk ve gençlik hizmetlerinden sorumlu Gençlik Daireleri tarafından ya da Gençlik Dairesinin görevini devrettiği sivil yüklenici tarafından organize edilmektedir. Sivil yüklenici tarafından verilen seminerlerin daha uzun süreli ve içeriğinin daha yoğun olduğu düşünülürken Gençlik Dairesi seminerlerinin daha çok yasa gereği yerine getirildiğini ifade edenler bulunmaktadır. Bu bağlamda deneyimlerini görüşmeciler aşağıdaki gibi ifade etmektedirler.

3.9.6.1 Seminerlerin Olumlu Katkısı

Görüşmecilerin çoğunluğu ise seminerlerin gerçekten işe yaradığını, hem gerçek hayatta hem de koruma altındaki çocuklarıyla ilgilenirken bu bilgilerin faydasını gördüklerini ifade etmişlerdir.

Seminer bence çok faydalı oldu çünkü yani insana karşılaşılabileceği şeyleri hazırlıyor yani. Biz çoğusuyla karşılaşmadık ama farklı bir çocuğu almış olsaydık karşılaşılabirdik. Bir de o seminerde diğer aileleri tanıyorsun. Mesela şey bile sorulmuştur, benim annemin, babamın bana karşı yani suç işlediğim zaman eğitim metotları. Mesela dayak ne kadar söz konusuydu? Neyi nasıl yapıyoruz? Bir durumla karşılaşırsak yani nasıl davranırız? Yani çok detaylı soruları vardı. Detaylı da cevapladık onun içinde. Yani şu son bütün semineri geçtikten sonra, son bayağı bir şeyler hazırlayıp vermemiz gerekiyordu; o da biraz uzun sürdü... (Fulya)

O vakte 16 çocuğa bakıyorum yuvada. 2 çocuk ne olacak ki demiştim ama bu çocukları alınca eğer o eğitimler olmasaydı başa çıkamazdım. (Nergis)

Emine Hanım, 6 aylık eğitim sürecinin kendisine çok şey kattığını söylüyor. Sertifika aldıktan sonra 6 ay seminer olmuş burada psikologlardan, pedagoğlardan bilgi almışlar.

Yeterlilik belgesi, yani çocuğa bakabilir misiniz? Himaye edebilir misiniz? İhtiyaçlarını giderebilir misiniz? Bir gelecek hazırlayabilir misiniz? Çok böyle çeşitli soruları var, testleri var. Çok kolay olmuyor yani. Alman hükümeti şu konuda çok şey davranıyor, seçici davranıyor. Bu çocuğu niye alıyorlar? Çünkü

mesela bir maddi destek de veriyorlar, veriliyor. Niye senin gelirini belli bir düzeyde, seviyede istiyor. Acaba diyor para için mi yapıyor bu işi yoksa ne için yapıyor? Her taraftan seni böyle kontrol ederekten o seviyeye çekiyor göre ona müracaat eden kişiyi. Anlatabiliyor muyum? Bizim sınıfımızda 8-10 kişi vardı, sadece biz Türktük. (Fırat)

Fırat Bey daha sonra seminerlerin genel amacını açıklamıştır;

O çocuğa kalifiye misiniz, değil misiniz? Amaç o. Bir de sizin bir de kişilik analizlerinizi de yapıyorlar. Yani bakıyorlar o bizim aldığımız seminerlerde, yani hangi olaylara ne tür tepkiler veriyorsunuz? Nasıl bir aksiyon gösteriyorsunuz? (Fırat)

Orada bir aile çocuk oluyor, biz de anne baba oluyoruz. İşte O bir şeyler alıyor, kırıyor. Ne yapmanız lazım, nasıl davranmanız lazım falan. Onları şey yapıyorlar. Yani agresif halimize bakıyorlar var mı öyle bir şey hani gibisine. Tabi bunlar onların ilerde bizi koruyucu aile olup olmayacağımızın karar verecek kişilere giden bilgileri bizim oradaki konumumuzla ilgili. Yani çocuk geliyor, icabında olmadı, şak bir hareket yapıyor bize hesabı. Oradaki bizim davranışımızı gözden geçiriyorlar falan. (Gediz)

Hayır hayır, değil değil... Nasıl koruyucu aile olunur, nelerle hangi zorluklarla karşılaşırsınız, onu öğreniyorduk, tabi ne yapmamız gerektiği. (Nilüfer)

Oldu tabii ki, işte nasıl davranacakları, çocuklara mesela ondan sonra mı çocukların travma oldukları normal okuyamayacaklarını bile yani böyle okuyamayacak derken derslerini falan hep kötü olacağını dediler bize. (Şebboy)

Seminerler çok önemli, kesinlikle çok ince araştırıyorlar. Bizde öyle olmasa bile tanıdıkları için normal, yani başvuran aileleri çok ince araştırıyorlar. Gerçekten evin durumuna bakıyorlar, girip birkaç kez ailelerle görüşüyorlardı. Orada da ya hani kendini bayağı açıyorsun, kendini anlatıyorsun çok güzel. Hani bayağı bağlanma konusunda hani bağlanma konusunda çok güzel şeyler. Travmalara, neden travma oluşumu oluyor. Çocuklar sıkıntılı, zor hani nasıl bunlarla baş edebiliriz. Çok güzel seminerler, bana hayatın içinden bir şey bu yani sırf koruyucu ailelere değil kendi çocuklarıma bakarken bu konuda da bana çok yardımcı oldu. Böyle oturuyorsun; herkes anlatıyor; birbirine açabiliyorsun. Komple orada istediğin gibi konuyu birbirine böyle terapi gibi bir şey aslında koruyucu aileler dolu oluyor, çoğunlukla geneli hani böyle konuşmak çok iyi geliyor; birbirini böyle yardımcı oluyor. (Kardelen)

Koruyucu aile olmadan önce 1 yıllık bir eğitim sürecinden geçtik. Jugendamt'ın zorunlu eğitimlerinin yanı sıra akşam seminerlerine de katıldım. Hepsinden de sertifika aldım. Bu eğitimlerde diğer koruyucu ailelerle de görüşerek onlarla sohbet ettik. Onların deneyimlerini de dinledik. Onlardan çeşitli bilgiler aldık. O dönem

bizim ilçede koruyucu ailelik işlerini dernek değil de Jugendamt yürütüyordu ama bizi yine de başka derneklerle bağlantı kurdurdular. Koruyucu ailelik ile ilgili notları, nelere başvurabileceğimizi, bizi hangi durumların beklediğini bunun gibi birçok bilgiyi bu dönemde öğrendim. (Gül)

Kurslarda gösteriyorlar, nasıl davranacaklarını. Kursların faydası oluyor. Hani o alkollü çocuklar, anne baba alkolik olduğu öyle durumlar olduğunda... Bunları hep kursta gösteriyorlar. Kurslara Berlin'de katıldım. Kurslara katılmadan zaten çocuk vermiyorlar. Mecburi gibi bir şey, oraya katılacaksın. (Müge)

Müge Hanım daha sonrasında çocukla ayrılık süreci yaşayıp yaşamadığını, bu durumla nasıl baş ettiğini sorduğumda bunun da kurslarda eğitiminin verildiğini ifade etmiştir.

Zaten biz de kursa katılıyoruz ya, orada şeyini veriyorlardı; kesin şeyini schlussschritt hatta onu yapmayı gösteriyorlardı. (Müge)

Pelikan ailesine göre ise seminerler gerçekten faydalıdır. Ancak onlar Türkiyeli olduklarından kendilerinin daha fazla gözlemlendiğini ve daha zor bir elemeye tabi tutulduklarını iddia etmektedirler.

Onlar seminerde, aslında onlar bizim nasıl bir karakterde, nasıl bir aile olduğumuzu araştırıyorlar. Orada onların amacı bizim nasıl bir kişiliğe sahip olduğumuz. Çünkü orada bazı şeylerle test ediyorlar. Diyelim bir resim çiziyorlar, bir oyun koyuyorlar. Burada nasıl davranırsın? Ne yaparsın? Sen fikrini koyuyorsun ya onlar o fikirle senin nasıl bir kişilikte olduğuna ya onun için yapıyorlar onları. Bizim test etmek için yani başka bir bizim eğitildiğimiz yok. Onlar sadece bizi öğrenmek için yapıyorlar, bizim bir öğrenimimiz yok orada bir bilgimiz. Onların bizim hani aile hakkında nasıl bir aileler çocuğa nasıl yaklaşıyorlar, ya onlar bizi deniyor ölçüyorlar. ... Yani çocuğu ailenizin önüne mi alırsınız, gerisine mi alırsınız? Yani test ediyorlar. (Manolya:)

Şimdi ben burada böyle bir tane Alman vardı bizden sorumlu acayip böyle sinsi bir adamdı halen böyle söylerim. Böyle şey yapar dedi ki, misal dedi, siz buradasınız dedi. Güya böyle şeyleri koyuyor, taşları koyuyor; size de bir çocuk vereceğiz dedi. Bu çocuğu size vereceğiz, bu çocuk sizde ailenin neresinde olabilir, dedi. Yani ilk önce dışarıda mı? İçeride mi? Öbür çocukla böyle yaklaşımı nasıl olacak dedi. Tamam mı? Hemen de cevap bekliyor, düşünmeye zaman bırakmıyor. Dedi ki hemen dedi, böyle hemen, böyle hemen, tamam, böyle öğrenmek istiyor. Dedi siz dedi, 4 kişilik bir ailesiniz. Hani bu iki 2 tane daha düşünün sizce bu çocuk nereye gelecek? Bu burada dedi. Dedim ya dedim bir kez, dedim birbirimize baktık; az da Türkçe konuştuk dedim, belki dedim bazı anlamadığın şeyler olursa hani gene de danışalım. Bu çocuk dedim, bizce dedim, tam ortamınızda duracak çocuk. ... Yani onu ayrı bir tavır içinde, yani ilginç. Ben dedim bu çocuğu tamamen içimizde olur ve hepimiz dedim, o çocuğu böyle sarılıp koruma altına alacağız dedim yani. (Gürgen)

Kurslar on seminerdi galiba. Biz kaç tanesini yaptık? 5-6 tanesini yaptık. Ondan sonra istemediler bizden. (Çınar)

Sonra okulu vardı, bir sertifika verdiler bize oradan. Korkulacak bir şey yok, yani aynı ders. Yani dinliyorsun, orada herkes hayatını anlatıyor. Grupta kaç, 10 kişi vardı. Herkes şey yapıyor, bazılarının çocukları yoktu, onda bazılarının benim gibi büyük çocukları var çocuğa bir şey olsun diye istediler, arkadaş olsun diye. Ama o seminerde biz öğretiyorlar, yani ne gibi sorunlarla karşılaşırız, neler olabilir, ne gibi çocuklar olursa nasıl olur, aileler nasıl olur, ailelerle nasıl zorluklarla karşılaşırız, onu ve çocukların tepkisi nasıl olursa siz ne yapmanız gerekiyor, onları seminerde onu öğrendik biz. (Müge)

Biz dört sefer seminerlere katıldık. O seminerler toplu seminerlerdi. İşte anlatıyorlardı, bazen işte çocukları getiriyorlardı. Büyümüş çocukları. Onlar anlatıyordu bizi neler bekliyor? Hangi sorunlu çocuklar olabiliyor? Hangi sorumlu anne ebeveynler olabiliyor? Bütün sorunları anlatıyorlardı. Hani bu olabilir şey, olabilir işte orada koruyucu aile olanlar kendi şeylerini anlatıyorlar; yaşadıklarını, deneyimlerini anlatıyorlardı. Bunlar hastalıklı olanlar ya da bağımlı çocuklar olabiliyor, onları anlatıyordu. Yani bizi bizim gözümüzü bizden alıyorlardı, gözlüğünüzü alıyorlardı işte o seminerler öyle geçti. (Defne)

3.9.6.2 Seminerlerin Eğitici Yönüne Yönelik Eleştiri

Koruyucu aile olduğu ilk dönem Gençlik Dairesi ile daha sonrasında ise bir sivil yüklenici ile koruyucu aileliğe devam eden Lale Hanım, Gençlik Dairesindeki seminerlerin kısa oluşundan yakınmaktadır.

Seminerler çoğusunda az, taşıyıcılarda çok. Gençlik Dairesi direkt belediyelerin olduğu seminerler bir gün. Ben şok oldum. Her türlü tamam. Gelir kaynağı, şuydu, buydu, düzgün olmalı, onlara bakıyorlar. Onlar rutin şeyler ama bireysel eğitimi az veriyorlar. Ben, hadi benim avantajım ben kaç senedir pedagoğ eğitimi içindeydim, zaten o işleri yapıyorum. (Lale)

3.9.7 Türkiyeli Koruyucu Aile Yüklenicileri

Sivil yükleniciler, Alman Çocuk Koruma Sistemi'nde çocuk ve gençlere götürülecek hizmetlerde Gençlik Dairelerinin tam olarak yerini almasalar da yetki devrine dayanan bir sistemle çalışmaktadırlar. Bu sistemde çocuk ve gençlerle ilgili verilecek olan nihai karar Gençlik Dairesindedir. Yükleniciler, hizmetlerin sunum biçimi üzerinde en geniş yetkiye sahiptirler. Bu bağlamda sivil yüklenicilerin sunacağı hizmetin kültüre ve göçe

duyarlılığı, hizmet kalitesi gibi bütün unsurlar taşıyıcıların inisiyatifine göre şekillenmektedir. Görüşme gerçekleştirdiğim sivil yüklenici yöneticisi Türkiyeli bir bayan olup kendisiyle gerçekleştirdiğim görüşmeye dair veriler aşağıdadır.

3.9.7.1 Çocuk ve Gençlik Bakımının Farklı Alanlarında Hizmet Verilmesi

Reyhan Hanım çalışanları ile beraber sadece koruyucu aile hizmeti vermemektedir. Çocuk koruma alanının diğer birçok hizmetinde Gençlik Dairesiyle birlikte çalışmaktadırlar. Almanya'da genel olarak çocuk koruma alanındaki yüklenicilerin çoğunluğu, çocuk koruma hizmetlerinin bir karışımını sunmaktadırlar

Çünkü burada çalışan arkadaşlar zaten Türk, Alman, Rus yani ....zaten uluslararası bir organizasyon. 300 kişi çalışıyor burda. Bu 300 kişi 40 değişik kültürden oluşuyor. Bizim yetiştirme yurtlarımız da var, sade koruyucu aile alanında çalışma yapmıyoruz. Yetiştirme yurtlarımızda değişik yaş grupları, değişik konseptlerle metotlarla çalışıyoruz. Yani bu ne bileyim çocuklar ailelerinden alındığı an İnobhutname onun için de çocuk koruma evlerimiz, geçici bir süre için çocukları orada kalabiliyor. Ne bileyim, 6 yaşından 12 yaşına kadar alınan çocuklar var. Aynı zamanda oraya 14 yaşından sonra değişik değişik şeylerle çocuklara yurt, yani gençlere yönelik yetiştirme yurtları var bizim. (Reyhan)

Çocuk koruma alanında aile danışmanlık hizmetleri, sorunlu ailelerde yaşanan psikolojik problemlerin çözümü için destek sunması, ailenin talebi üzerine çocuk bakımı konusunda yardım gibi birçok farklı alanda hizmet vermesi, Reyhan Hanım ve arkadaşlarını ailelerin yaşamına daha fazla dahil etmiştir. Böylelikle aileleri yakından tanıma fırsatı bulduklarından göçmen kökenli koruma altına alınan çocukların da içlerinde buldukları durum hakkında daha yakından bilgi edinmişlerdir.

İlk çıkış noktamız 2011'de daha çok ambulante, ailelere yardım. Pedagog arkadaşlar ailelerde bir sorun olduğu zaman çocukların davranış bozukluğu olabilir, ne bileyim ayrılık olabilir, aile içi şiddet olabilir, bağımlılık olabilir. Yani değişik bir nedenlerden dolayı Gençlik Dairesi dediğimiz Dençlik Dairesi tarafından bize bilgi geliyor. Diyor bu ailenin yardıma ihtiyacı var, sizin kapasiteniz ne? Ne bileyim aile Türk kökenli, Arap kökenli, Rus kökenli; Almancaları yeterli değil veya da Almancaları yeterli olsa da aynı kültürden gelen elemanın varsa bu aileyle ilgilenebilir mi diye? Bizim ağırlıkta çalıştığımız konu orasıydı zaten. Fakat baktık ki, çocuklar ailelerinden alınıp başka ailelere verilince, genelde Alman ailelere veriliyor, çocuklar hangi kökenden olursa olsun... Ben 2010-2012 den bahsediyorum, çok az olduğu için dedik ya neden böyle? Bir de ailelerde verilen koruyucu aile Alman aile arasında olan kültürel sorunları deyim gördük çalışmalarımızda. (Reyhan)

Sivil yüklenicilerin hizmet devralma yetkisi gereği koruyucu aileleri eğitme işi dernekler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sivil yüklenici, koruyucu ailenin eğitilmesinde, koruyucu aile seminerleri düzenleyip sertifika verilmesinde, bunun yanı sıra koruyucu ailelerin “koruyucu aile profillerinin “ oluşturulmasında önemli rol üstlenmişlerdir. Gençlik Dairesi ise, nihai olarak belirlenen bu profile göre aileye çocuk vermektedir. Bundan sonraki süreçte de aile ve çocuk arasındaki uyumun izlenmesi, çocuğun aileye yerleşmesi gibi durumlar da sivil yüklenicilerin kontrolü bulunmaktadır.

Biz aileleri burada bize müracaat eden aileler biz burada eğitiyoruz, sertifika veriyoruz. Ailelerle ilgili olarak profillerini oluşturuyoruz burada. Profil hani ailenin geldiği yer, çocukları, biyografisi deyim kısaca özet olarak hangi çocuklar için ailenin hazır olduğu, yani profili, hangi çocukların profiline uygun, hangi çocuklar o ailede iyi bir şekilde yetişebilir. (Reyhan)

3.9.7.2 Gençlik Dairelerinin Çalışma Yöntemine Yönelik Eleştiriler

Aileleri yakından tanıma fırsatı bulan dernek görevlileri, sorunların en önemlilerden birisinin Gençlik Dairesi görevlilerinin kültürel hassasiyet konusuna önem vermemesi olduğunu fark etmişlerdir.

Biz, bizim amacımız hakikaten neden bu koruyucu aileler konusunda Almanya'da Gençlik Dairesinde kendisine ait bir bölüm var, yani Gençlik Dairesinin çatısı altında oradaki arkadaşlar ne kadar kültürel olarak bakıyorlar? Ve ya ne bileyim, bu konuda tutumları ne diye araştırdık. Ve tutumlarının da daha çok hakikaten neye yeterli biz ihtiyaç görmüyoruz gibi tavırları vardı. Göçmen kökenli aileye ihtiyaç görmüyoruz. Var yeterli, böyle bir şeye ihtiyaç yok. Neden kültürel bakalım? Çocuklar burada yaşadıkları koruyucu ailelerde iyi bir gelecekleri oluyor gibisine. (Reyhan)

Reyhan Hanım ve arkadaşlarının yürüttüğü koruyucu ailelik ve kültürel hassasiyet konulu proje, çocuk koruma hizmetleri alanında ses getirince projenin geçerli olduğu bölgelerde bazı hizmetler buna göre düzenlenmiştir. Buna rağmen özellikle Türkiyeliler arasında koruyucu aile olmak isteyenlerin başvuru esnasında yeterli Almanca bilgisine sahip olmadığı anlaşılmasının üzerine, Gençlik Dairesi yetkilileri aile ile ilgili diğer etkenleri araştırmaya başlamaktadırlar.

Ama son 3 senede diyeyim bir gelişme var, bunu görmek lazım. Hem göçmen aileler daha çok açıklar bu konuya hem de Gençlik Daireleri aynı şekilde. Fakat problemimiz her zamanki olduğu gibi iki kriter dikkatimizi çekiyor: Birincisi hakikaten ailelerde Alman bir çocuğu bir Müslüman aileye vermekte zorlanıyorlar. Onu söyleyebilirim veya başörtülü olması. Bunlar zaman zaman kişilere bağlı bir geri çekilme, bir engel olduğunu görüyoruz... Fakat eğer Almancası ailenin azsa, aynı zamanda bir de konservatifse başörtülü ise Gençlik Dairesindeki ya da vasilerde bir ön yargı oluyor. (Reyhan)

Bir çocuğun ait olduğu kültürel değerlerle büyümesi hem en doğal hakkı hem de sağlıklı bir kişilik gelişimi için gereklidir. Kısa vadede çocuğun kişiliği üzerinde bunların etkisi görülmesi de geleceğe dönük olarak çocuğun bir arayış içerisinde olmasına neden olacaktır.

Fakat bunun bir de madalyonun öbür tarafı da var. Yani bu çocuklar kendi kültürü, kendi kişilikleri ile alakalı ileride arayışa girecekler. Giriyorlar da fakat bunlar da birincisi dilini tamamı ile kaybetmiş. Değerler kültürel olan kayboluyor, yani zaman içerisinde kişilik bulma konusunda büyük bir sorunla karşı karşıya kalacak çocuklar. (Reyhan)

Özellikle belli bir yaşa kadar ailesi ya da çevresinden aldığı bir kültür birikimi olan çocuklar bu durumu daha zor atlattıklarıdır.

3.9.7.3 Türkiyeli Ailelere Yönelik Eleştiriler

Görüşme gerçekleştirdiğim yönetici yapmış oldukları bu aile destek hizmetleri ile çocukların yaşadığı sorunların çoğunun her ne kadar koruyucu aile ve çocuk arasındaki yaşam tarzı anlaşmazlıklarına bağlasa da göçmen kökenli koruyucu aile sayısının az olması bu sorunun altında yatan en temel sebeptir.

....ve göçmen kökenli koruyucu ailelerin hemen hemen hiç olmadığını gördük biz.
(Reyhan)

Açelya Hanım, bir gün koruyucu ailelik ilgili verilen toplantıya katıldığında orada bulunan çoğu kişinin, Alman Gençlik Dairelerinin yabancı kökenli çocukları bilinçli bir şekilde koruma altına alarak asimile etmeye çalıştığını ifade etmelerinin üzerine, o toplantıda kendi konuşmasına şöyle devam ettiğini aktarmaktadır;

Aman Allah'ım! İşte hepsi çocuklarımız elimizden alınıyor da Alman Devleti çocuklarımızı alıyor da asimile ediyor da ondan sonra işte efendim şey yapıyor da işte çocuklarımızı Almanlaştırıyor da Hristiyanlaştırıyor. Benim ağzım açık kaldı.

Dedim nerede böyle bir şey var? Hazal'ın sürecini görünce anne babasının ona yaptıklarını şeylerini ondan sonra Jugendamtlerin çabasını... Asimile etmeye gelince de dedim, evet, çocuklar asimile oluyordur. Neden oluyordur? Bilinçli olarak yapmıyorlardır ama Türk koruyucu aileler çocukları tutup başkasına verebilecek imkanları yok ve hep bunu anlatmaya çalıştım, orada da bunu anlattım. (Açelya)

Açelya Hanım, Türkiye Büyükelçiliğinde katıldığı bir konferanstaki sözlerini aynen aktararak bu konu hakkındaki görüşlerini ifade etmiştir.

Dedim tamam haklısınız, çocuklar ailelerinden alınıyor, korumaya alınıyor "korumaya alınıyor" (burayı vurguluyor). Yani bu çocuklar korunmaya ihtiyacı var, aileleri tarafından korunmaya ihtiyacı var, ne demektir? Aileler çocuklara zarar veriyor, zarar verdiği için de onlar hani korunmasız yaratıklar kendilerini müdafaa edemiyorlar. Bu yüzden devlet bunu görürse çocukları alıyor, dedim. (Açelya)

3.9.7.4 Kültüre ve Göçe Duyarlılık İçin Öneriler

Bu çalışma için de önemi oldukça büyük olan bu konu, kültür ve göçe duyarlılığın nasıl yapılması gerektiği üzerine anlamlı bir misal sunmaktadır. Bu bağlamda çocuk bakım hizmetlerinin kültürel anlamda hassasiyet kazanması için ilk adım çocuk bakım hizmetini sunan kurumlar tarafından atılmalıdır. Bu kurumlarda görevli personeller farklı kültürlere nasıl yaklaşacağı konusunda eğitilirse bu farklı kültürden olan aileler de kendilerinin anlaşıldığı kanısına vararak kuruma güven duyacaklardır. Ayrıca çocuk hizmetlerinde 3. şahısların da kültürel hassasiyet konusunda eğitilmiş ve ilgili olmaları gerekmektedir. Böylelikle alan bütünlüğü sağlanmış olup her kurum/kişi kendi görevini yerine getirecektir.

Onun üzerine işte biz bu şeye yürürlüğe soktuk aksiyon mensch tarafından kısmen finanse edilen bir kısmında A kurumu kendi imkanlarıyla finanse edip böyle bir proje çalışması başlattık. 2010 2014'te biz bu şeyle beraber daha çok göçmen aileleri bilgilendirmek. Neden yapmıyorsunuz? Koruyucu aile olun. Yani en azından yabancı, Gençlik Dairesi demesin ki, yok öyle aileler. Yani istesek de yok böyle bir şey, yapmak istemeye kalksak öyle aileler yok diyecekler. Onun için dedik iki taraflı bakalım. Bir, Gençlik Dairelerini duyarlı hale getirmek, bu konuya başka türlü bakmalarını sağlamak; diğer taraftan da ama göçmen kökenli aileleri kazanmak, onları eğitmek, bilgilendirmek. Ya başka kurumlarda ya da Gençlik Dairesinde koruyucu aile adayı olarak başvuruda bulunabilmek. (Reyhan)

3.10 KORUYUCU AİLELERİN KORUMA ALTINA ALINAN ÇOCUKLA OLAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Koruyucu ailelerin yanlarına yerleşen çocuklarla olan deneyimlerine yer verdiğim çalışmanın bu kısmı, araştırma esnasında görüşmecilere çocuk hakkında yönelttiğim sorulardan oluştuğu için bu verileri koruma altına alınan çocuk başlığı altında kategorileştirdim. Koruma altına alınan çocuğun aileye nasıl yerleştiği, çocukla ve çocuğun biyolojik ebeveynleriyle neler yaşandığı, koruyucu ailelerin koruması altındaki çocuklara bakışının nasıl olduğu gibi birçok farklı konuyu ele aldım. Bunlarla birlikte koruyucu ailelerin yanlarında kalan Türkiyeli çocuklar üzerinden Türkiyeli koruma altına alınan çocukların genel durumu hakkında da araştırmaya veri kazandırmış oldum. Ayrıca katılımcıların Türkiyeli koruma altına alınan çocukların genel durumları ile ilgili görüşlerini de bu kısımda aktardım.

Ailelerin, Koruyuculuğunu Üstlendiği Çocuklarla Olan Deneyimlerine İlişkin Bulgular	
Alt Temalar	Öne Çıkan Konular/ Başlıklar
Koruma Altına Alınan Çocuğun Aileye Yerleşme Süreci	Koruyucu aile olan bireylerin evlerine yeni gelen bir çocukla birlikte hayatlarında meydana gelen değişim ve bu yerleşme sürecinin nasıl algılandığı.
Koruyucu Aileye Göre Çocuk	Koruyucu ailelerin penceresinden yanlarında bulunan çocuğa ve çocuğun ailesine karşı olan tutumları ve algıları.
Koruma Altındaki Çocukların Psikolojik Durumları	Ailelerin koruyuculuğunu üstlendiği çocukların psikolojik durumlarına ilişkin değerlendirmeleri
Korumaya Alınan Çocukla Yaşanan Zorluklar	Koruyucu ailelerin, çocuk yanlarına yerleştikten sonra gerek çocukların kendileri ve biyolojik ebeveynleri ile gerekse Gençlik Dairesi ile yaşadıkları zorlukların neler olduğu
Koruma Altındaki Çocukla Yaşanan Ayrılık Süreci	Kısa süreli bakımı yapılan ya da uzun süreli iken şartları değişip aileden ayrılmak zorunda kalan çocuğun koruyucu aile tarafında oluşturduğu duygu ve yaşantı
Türkiyeli Çocukların Koruma Durumuna Düşme Nedenleri	Koruyucu ailelerin halen yanlarında bulunan ya da daha önce bakımını üstlendikleri Türkiyeli çocukların neden koruma altında olduklarına dair bulguları
Türkiyeli Çocukların Koruma Altına Alınması ve Sonrası	Türkiyeli çocukların koruma altına alınma nedenlerine dair koruyucu ailelerin genel düşünce ve algıları

3.10.1 Korumaya Alınan Çocuğun Aileye Yerleşme Süreci

Koruma altında bulunup koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların her birinin farklı bir hayat hikayesi bulunmaktadır. Koruyucu aileler, çocukları bu hayat hikayeleri ile olduğu gibi kabul ederek onları çocukların bakış açılarından algılamaya çalışmalıdırlar. Çocuğun neler yaşadığını onunla beraber hissedebilmek, onun sergilediği davranışları daha iyi anlayıp çocuğun aileye yerleşme sürecini her iki taraf için de kolaylaştırabilmektedir. Aksi takdirde ailenin çocuktan beklentileri artabilmekte bu da ikili uyum sürecini zorlaştırabilmektedir. Çocuğun aileye yerleşme sürecinde ayrıca evde yaşayan diğer bireylerle de anlaşma içerisinde olunması, bu yeni yaşam tarzı için kolaylık sağlayacaktır (Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği, 2020). Görüşme gerçekleştirdiğim her koruyucu aile, bu durumla baş etme yöntemi olarak kendi yolunu belirlemiş, çocuğun aileye yerleşme süreci her ailede farklı seyretmiştir. Aşağıda koruyucu ailelerin bu süreçte yaşadıklarını aktardım.

3.10.1.1 Durgunluğa Karşı Üretkenlik

Bu kategori aslında evdeki çocukların büyümüş olmasının koruyucu aile olmaya yönelik motivasyon unsuru olan ailelerde daha çok göze çarpan bir ifade olarak yer almaktadır. Özellikle erken yaşta evlenen kişiler, tam da hayatlarının verimli dönemlerinde çocukları büyüyüp hayata atılarak evden ayrıldığı için, kendilerini yalnız ve çoğu durumda boş hissetmektedirler. Kişinin yaşı gereği hem en verimli döneminin olması hem de bu verimliliği kullanabileceği alanların azalmış olması bu durumdakileri sıkıntıya sokmaktadır. Zaten bu bağlamda da Şebboy Hanım düşüncesini şöyle ifade etmektedir:

Tabii oldu. Mesela benim kendi çocuklarım büyüdü. 3 erkek çocuğum biri evlendi, mesela ikisi okuyorlar. Onlar erkek çocuğu olduğu için evden gidiyor. Eşim de evden gidiyor, ben yalnız kalıyorum. Yani ne kadar konu komşuyla şey yapsam yine de yalnızdım. Ama şimdi bana böyle onlar neşe veriyor. Evde bana yine ihtiyacı olan iki tane çocuk var. Öbürkiler büyüdü, ihtiyacı olmadı. Tabii ki yalnız olmadığımı hissettiriyor, ses var evde. Ondan sonra bana ihtiyaç oldukları onlara yemek yapıyorum, ne bileyim yıkıyorum onları. Kendimi böyle birisi nasıl anlatayım, verimli hissediyorum. Yoksa öbür türlü bir de ben öyle bir insanım aktif birisiyim. Hatta spor dersleri veriyordum çocuklara yurtlarda, onu da hala devam ediyorum. (Şebboy)

3.10.1.2 Ev Halkının Uyum İçerisinde Olması

Görüşme gerçekleştirdiğim koruyucu ailelerin çoğunda ortak olan en önemli nokta ailelerin yaşam tarzının anne, baba, çocuktan oluşan çekirdek aileden çok; daha kalabalık olan, yakın akrabaların ve çocukların bulunduğu aile tipine sahip olmasıdır. Bununla beraber koruyucu ailedeki anne ve babanın normalin üstünde olan bir çocuk sevgisi göze çarpmaktadır. Bu özellikler diğer etkenlerle birleşerek kişilerin koruyucu aile olmasına zemin hazırlamış, evdeki diğer bireylerin de –özellikle çocuklar- bu sürece daha çabuk alışmasını sağlamıştır. Bu bağlamda görüşmeciler yaşadıklarını şöyle ifade etmişlerdir.

Benim çocuklarım öyle büyüdü, bizde hep yabancı çocuk vardı. Bir de ailemiz bizim çok kalabalık, giden gelinimiz belli olmuyordu yani. 15 çocuk içeri, 5 çocuk dışarı... Öyle büyüdükleri için o yönden bazıları anlatıyor, sorun yaşadık ama biz hiçbir sorun yaşamadık. Aynen çocuklarım böyle büyüdü benim, hep başka çocuklar vardı, bizde bir 2 hafta 3 hafta bizde kalan çocuklar oluyordu. (Defne)

Yani şimdi benim çocuklar, yabancı çocuklara alışkın. Mesela annesi bakıcı olarak çalıştığı için evin içi böyle kreş gibi yani. Çocuklar var, oyuncaklar var. Yani şey de değiliz, böyle hani işte bazı şeyler vardır, aileler vardır; çocuğum işte dağıtıyorsun, kırıyorsun, döküyorsun. Bizim evde sıkıntı yok, yani çocuklar oynasın çok da problem değil yani. (Gökna)

Eee, rahatız biz, biraz da kalabalık aile olduğumuz için. Yani bizde öyle bir çocuk, iki çocuk büyümedi ailede. Yani bizim ailede 15 çocuk vardı. Biz öyle sayıyoruz hepsini. Hepsini beraber büyüdüler çocukların. Yani benim evim çocukların hepsinin evi, onların evi bizim çocukların evi. Biz biraz böyle büyüdüğümüz için. Yani orada 1 çocukmuş, 3 çocukmuş, 5 çocukmuş fark etmedi. (Çınar)

Koruyucu aile olmaya karar veren bir kişi, bir çift ya da bir aile genellikle bu kararını tek başına almamaktadır. Zaten bir aile koruyucu aile olmaya karar verdikten sonra Gençlik Dairesi görevlileri, ev ziyaretleri gerçekleştirerek evde yaşayan diğer bireylerle de bir kişinin daha evlerine gelmesine hazır olup olmadıkları hususunu değerlendirmektedirler. Durumun böyle olması, çoğu zaman ev halkıyla anlaşma içinde olmayı gerektirmektedir. Zaten koruyucu aile olmak istenilen bir evdeki tüm bireyler, bu yeni duruma hazır değilse sorunlar bir yerde baş gösterecektir. Bu da koruyucu aileliğin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine engel olabilmekte ve sonunda aile bireyleri arasında anlaşmazlıklar doğabilmektedir. Nihayetinde kişiler koruyucu aile sistemine

dâhil olmaya devam edemeyeceklerdir. Aileye yeni bireyin gelmesine hazır olan anne, baba, çocuk ve diğer kişiler koruyucu çocuğu sahiplenmekte ve gerektiği konularda sorumluluk sahiplerine yardımcı olmaktadır.

Bir şey demediler, o sizin bileceğiniz dediler. Bir de büyük olduklarından, yani anlayışla karşıladılar, hiç ters tepki göstermediler yani. Diyebilirler de sen aldın, sen bak. Mesela en küçük oğlum 20 yaşında ilgileniyor, bakıyor; yani bana ne diyebilirdi. (Şebboy)

Tatile geldik, eşim daha meyilliydi. Yapalım mı, edelim mi? Çocuklarla çok görüştim. Çocuklar kesinlikle istiyoruz, anne arkadayız yardımcı olacağız... (Defne)

Gül Hanım, kendi kızlarının çocuklara ablalık yaptığını, anne babasını paylaştığını, ayrıca kayınvalidesinin de çocuklarla ilgilenirken kendisine hem yardımcı olduğunu hem de sosyal çevrenin olumsuz tepkileriyle başa çıkma konusunda da destek olduğunu belirtmiştir.

Seyhan Bey, koruyucu ailesi olduğu Alman kökenli çocuğuna, biyolojik çocukları ile nasıl ilgilendiyse ve eşine bu konuda nasıl yardımcı olduysa aynı şekilde ilgi göstermiş ve eşine çocuk bakımında yardım etmiştir. Bunu yaparken özellikle çoğu anne babanın zorlandığı anlarda bile sevgi ile yaklaşmıştır.

Şimdi 2 haftalık geldi ya, benim 4 çocuğum var, 5. olarak geldi. Kucağıma aldım. Kolum kadar yok, yani o kadar zayıf. Üçüncü gün ben kulağına ezanı, kameti okudum. Bir kere bir şey olarak dedim ki, bu çocuğu bir Müslümanlık şeyi yapalım. Kameti, ezanı okudum. İsmi normal onlar Maria diye koymuşlar, bizim Mine diyerekten Türkçeleştirdik dilimize de kolay olsun diye. Yani o şekliyle sonra hiçbir fark olmadı. Bir de bu biliyorsunuz, mesela gaz meselesi oluyor ya akşamları. Gece tereddütsüz kalktım, baktım ben. Ben bakarım, Sümbül Hanım bilir. Çocuklarla geceleri uğraşmayı severim, bunda da aynı. (Seyhan)

Göknar-Manolya çifti, küçük yaşta koruyucu ailesi oldukları Pakistan kökenli bir kız çocuğunun evdeki herkesin sevgisini kazandığını ifade etmişlerdir.

Aynen... Hem Gençlik Dairesi görüştü hem biz de görüştük. Yani onlar da sevdi. mesela gelir gelmez. (Manolya)

Açelya Hanım, eşi, kızı evde yokken bir akşamüstü koruyucu ailesi olacağı kızını ani bir şekilde eve getirerek herkesin şaşkınlık içerisinde kalmasına neden olmuştur.

Yani, bir de işte ben ilk başta bayağı korktum. Hani kabul etmezler, şey yapmazlar diye. Eşim işte akşam geldi, ha, kızım şey yaptı. Kızım nerede gördü? (düşünüyor) He evdeyim. Evet, geldim. Tabii, çocuğu aldım. Ondan sonra kızıma telefon açtım. Kızım okuldan sonra direkt eve gel, sana bir müjdem var. Ondan sonra o da çıktı, eve geldi. Kapıyı açtım ona. Ne müjden? Ne oldu falan? Gel dedim, gel içeride biri var, bak, seni bekliyor. Kim geldi, falan dedi. Hazal'ı görünce ay yavrum benim oturdu, hüngür hüngür ağladı böyle. Kardeşim mi oldu şimdi, dedi. (Açelya)

Çınar Bey'in kızı da, kendi yaşı küçük olmasına rağmen eve gelen çocuğa abla gibi davranarak ailesine yardımcı olmuş, bu alışma sürecini kolaylaştırmıştır.

Bir de Ayşe'de de işte... Benim küçük kızla yaş farkları da 5 yaş. O da onlara böyle çaktırmadan küçük abla oldu. Yani o da onları sevdi, yanlarına yatırırdı. (Çınar)

Müge Hanım, bir gün koruyucu ailesi oldukları çocuk küçük olduğundan yaptığı bir yaramazlıktan dolayı onu sesini yükselterek uyarmıştır. Bunun üzerine evde bulunan biyolojik çocukları annelerini uyararak bunu bir daha yapmamalarını söylemişlerdir. Müge Hanım, bunun normal olduğunu, her annenin çocuğu ile ilgilenirken bazı durumlarda ona kızabileceğini ifade etmiştir. Evdeki çocukları daha sonra koruyucu çocuğun emanet olduğunu söyleyerek ona karşı hep sevgi dolu olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Biyolojik çocuklar, birçok durumda evde bulunan koruma altındaki çocuğu yetişkinlerin beklediğinden daha iyi bir şekilde kabullenebilmektedirler. Bu durum çocukların olaylara bakış açıları ve daha komplike olmayan düşünce yapıları ile ilgilidir.

Kabullenme, ya kabullenme ile alakalı. Bizim çocuklar birisi 12 yaşında birisi 9. Aşağı yukarı öğreneli 1 sene oldu. Bizim büyük oğlan Ferdi diyordu ben aslında bir şeyler düşünüyordum ama söylememiştim, diyor. Bir ablam diyor onun da kız kardeşleri var, nasıl oluyor ki bu? Bizim olmayan kız kardeşleri var ablamın, nasıl oluyor? Biz de dedik, yani onun böyle böyle ama hiç aralarında bu mevzu bir kere konuşuldu bitti. Bundan sonra İnci için de bitti, oğlanlar için de bitti. Anlatabiliyor muyuz? (Fırat)

3.10.1.3 Çocuk ve Ailenin Karşılıklı Bağlanması

Alman çocuk koruma sistemindeki koruyucu ailelikte, uzun süreli koruyucu aile olmak için başvuran kişilerle çocuk arasında öncelikle "Anbahnung" adı verilen bir alıştırma süreci gerçekleşmektedir. (Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği, 2020). Açelya Hanım ilk

çocuğunu kısa süreli alsa da değişen koşullar onu uzun süreli koruyucu aile olmaya sevk etmiştir. Onu bu duruma sevk eden etken, çocuğun bağlanmasıdır. Bağlanma, “Her birimiz biyolojik olarak doğuştan itibaren bir bağlanma sistemi ile dünyaya geliriz ve bu sistem yaşam boyu çevremizdeki diğer insanlarla bağ kurmamızı sağlar. Duygusal ya da fiziksel açıdan bir tehdit durumu hissettiğimizde, kaygılanırız veya üzülürüz ve bağlanma sistemlerimiz aktif hale gelir. Öncelikli ve doğuştan gelen stratejimiz ise bağlanma figürlerimize yakınlık kurmaktır” (Aydınoglu, tarih yok) şeklinde ifade edilmektedir.

Açelya Hanım’a verilen çocuk, doğduğu ilk günden beri birçok koruyucu aile değiştirmiş; zaten sorunlu olan fiziksel gelişim süreci her seferinde sekteye uğramıştır. Açelya Hanım da ilk başlarda kısa süreli koruyucu ailelik yapmak istemesine rağmen, kendilerine verilen ilk çocuk olan kızları ile aralarında karşılıklı bir bağlanma oluşmuştur. Bu da Açelya Hanım ve ailesinin işini oldukça kolaylaştırmıştır.

Ondan sonra şey yaptık, işte kadınla bindik arabaya; hastaneye geldik hastaneye. Benim kızımın saçları çok düzdü, ne toka takabilirdik ne saçını bağlayabilirdik. Hış hış diye kayıp giderdi. Hep hayal kuruyorum işte, bir Alman çocuğu sarışın, bir de lüle lüle saçları, bıcır bıcır konuşan hani bir buçuk yaşında sonuçta, yani paytak paytak yürüyen bir çocuk hayal ediyorum. Asansörde hastaneden yukarıya çıkıyoruz. Ondan sonra neyse geldik. Odaya girdim, önce kadın girdi. Sonra ben girdim, şöyle bir koltuk bunun gibi ortasında bir bayan oturuyor kucağında bir bebek. Resmen bir bebek, yani 3 aylık bir bebek ona yemek yedirmeye çalışıyor, o kadın değildir, dedim. Ondan sonra yanındaki çocuklara bir baktım, onlar da büyüktü. Bunlar da değildir, dedim. Eee, bu çocuk nerede? Bir de Hazal’ın saçlarını kesmişler, yeni yeni çıkıyor böyle kara kara bir şey. Ondan sonra ama bunlar tabii saliseler şeyinde oluyor, o kadar hızlı geçiyor ki! Bu çocuk kim dedim? Hemşire, o Christine hemşire, bu, dedi. Nasıl yani dedim ben. Bebek yani! ... Ondan sonra neyse toparladım bir şekilde haliyle. Geçtim Hazal’ın karşısına. Merhaba Hazal, ben Açelya, seni almaya geldim, dedim. Bir kafasını kaldırdı, baktı, güldü ben hiiii (uzun bir şekilde ve gülerek mutlu) yaptım. O öyle yapınca tabii ben onu kucağıma aldım, o kucağa alış bir daha da bırakmadık. Allah'a şükür, yani herkes şok olmuştu orada. Hiçbir çocuk bu kadar çabuk, bu kadar tepkili koruyucu anneye gitmedi bugüne kadar. Bu kadar çabuk, hemen, hani bir iki dakika içinde hiç şey yokmuş gibi alışkanlık alışmış, alışkanlık gösterdi. ... Ondan sonra o da gelince işte şey yaptı, geldi. Hazal onun da hemen kucağına gitti, böyle göğsünün şurasına yattı. Zaten şu kadarcık bir şey. Yattı oraya, orada öyle 10 dakika durdu. Eşimin göğsüne hiç kımıldamadan orada. Durdu durdu durdu... Ondan sonra böyle kafasını kaldırdı, şaklabanlık yapıyor. Yani ilk günlerimiz böyleydi işte. ... Ben sonra Hazal’da şey dedi, işte durumu belli oldu; aile mahkemesine gidildi ve aile mahkemesinden çocuk koruyucu aileye verileceği kesinleşti. Fakat Hazal çok küçük doğmuştu ve çok aile değiştirmişti. Bize geldiğinde 1,5 yaşındaydı, 1 yaş 7 aylıktı, 17 aylıktı tam ve şey yaptılar. Bu Gutachter dedikleri bize sordu. Dedi siz bakamaz mısınız? Çünkü çocuk bizde, neredeyse 7-8 aylıktan beri bizdeydi. Bu çocuğu buradan alıp başka bir yere vermemiz çocuk için çok büyük zarar olur, dediler. Biz de tamam dedik. Biz öyle

bir şey istiyorduk zaten ve Hazal'la gerçekten ilk günden itibaren çok güzel bir bağ kurmuştuk. Daha doğrusu, Hazal bizle çok güzel bir bağ kurmuştu. O yüzden de Hazal'ı normal Pflagekind olarak almaya karar verdik. Böyle de devam ediyoruz. (Açelya)

0-1 yaş grubunda bir çocukla aralarında bağ kurup onu daha bebeklikten kendilerine alıştırmaya ve kendileri de ona alışmak istemelerine rağmen Menekşe ve Fırat çifti o dönem çocuk yurdunda kalan kızlarına yaşı kendileri için uygun olmasa da karşılıklı olarak bağlanmışlardır. Ardından bir daha da ondan kopamamışlardır.

İnci ile biz ilk tanıştığımızda ilk bizi odasına çıkardı. Kaldığı yurttaki resimleri gösterdi bize. Yani yalnız kalmadı, çekinmeye çalıştı ama biz hemen bağlandığımızı hissediyorduk. Hemen elimizden tuttu. Sıkıntılı büyümüş. O zaman Almanca konuşuyordu, Türkçe konuşmuyordu. Fırat'a Fırat diye hitap ediyordu. 'Bisikletim bozuk onu tamir eder misin?' dedi. Öyle bir yaklaşım oldu. Sonra dışarı çıktık, gezdik. Böyle birkaç hafta gidip gelmelerimiz oldu. Sonra İnci'yi aldılar, bize gezmeye geldiler. Bizimle bizim evimizi görsün, istediler. İnci'nin ilk yaptığı bir odaya girdi, 'Bu oda benim olabilir mi?' diye sordu. Hatırlıyorsun değil mi? O gün sadece gezmeye gelmişlerdi, akşam geri gidecekti. Gitmek istemiyorum ben, burada yatmak istiyorum, dedi. (Menekşe)

Müge Hanım ve Çınar Bey'e henüz eğitim sürecini bile tamamlayamadan verilen Türkiyeli ikiz çocuklar, koruyucu ailelikteki ilk deneyimleri olmuştur. Ancak bu deneyim, çocukların ikiz olması ve ebeveynlerini hatırlayacak yaşta olması sebebiyle ilk başlarda zorlu bir süreç olmuştur. Çocukların babasının durumunun düzelmesi üzerine, çok geçmeden hemen bir çocuk daha verilmek istenmiş. Çift, her ne kadar belli bir süreliğine çocuk alamayacaklarını ifade etse de Gençlik Dairesi, çocuğun durumunun acil olduğunu söyleyerek onları ikna etmeyi başarmıştır.

Müge: Sonra o gittiğim şeyde, kurumdan telefon ettiler, böyle bir çocuk var elimizde diye. İster misiniz? Ben ilk başta şey yapmadım küçük diye. 10 aylıktı. Sonra görünce benim kızıma benziyor, andırıyordu onu. Kıyamadım aldık, yavaş yavaş alıştık.

3.10.1.4 Yaşam Düzeninde/Anlayışında Değişimler Meydana Gelmesi

Koruyucu çocuğun aileye yerleşmesiyle beraber her ailede farklı durumlar öne çıkmıştır. Kimi aile zaten farklı çocuklarla aile bireylerinin muhatap olmaya alışkın olmasından bahsederken kimi aileler de biyolojik çocuklarını büyütüp kendilerine göre bir düzen kurmuşken koruyucu çocuğa alışmanın bu bağlamda zor olduğunu ifade etmişlerdir.

Tabii paramparça oldu, hafta sonu camiye, bayanlara camiye, ders verirdim. Kur'an dersi mesela onları bıraktım. Gece kalkmalarımız oldu, önce sabaha kadar yatıyordu, 2-3 sefer kalkıyordu akşamları. Sohbetlerim oldu, bana çok şeyleri oldu ya. En çok benim fedakârlığım oldu evde. Bunların hepsi bir şeyini yapsa da genelde ben zorlandım, zaten evde de en çok bana düşküdü. (Manolya)

Koruyucu aile olan bireylerin gerek evde yaşayan biyolojik çocukları gerekse torunları, eve gelen koruyucu çocuğa karşı, onun farklı olduğunu hissettikleri, kıskançlık gibi, düşünceler beslemişlerdir. Bazen de koruma altına alınan çocuklar, koruyucu anne-babasının kendisinin üzerine daha fazla düşmesini, bir ayrıcalıktan çok ayrımcılık gibi düşünerek ailelere tepki göstermişlerdir. Gediz Bey ve Nilüfer Hanım, ilerleyen yaşlarına ve torun sahibi olmalarına rağmen koruyucu aile olmanın onlara haz verdiğini ifade etmişlerdir. Onların yaşadığı bu mutluluk, torunları korumaya alınan çocuklarını kıskansa bile eksilmemiş, aksine gelecek nesilleri de bu güzel düşünceyle aşlamışlardır.

Torun geliyor, dede, sen Çağan'ı niye çok seviyorsun? Kızım senin baban var mı, var. Annen, kardeşlerin var, deden var, anneannen var, annen var, öbür deden var bir sürü... Senin dedim, her şeyin var dedim. Çağan dedim, bize emanet dedim. Bak, onun dedim, babaannesi yok, annesi yok, kardeşleri yok. O dedim, benim evladım. Şöyle dedim; evladım dedim, siz onu seveceksiniz ama onu en çok sizin sevmeniz lazım diye sahiplendi. (Gediz)

Defne Hanım gönüllü olarak koruyucu aile olduğu dönemde, evde o dönem henüz küçük yaşta olan oğlunun, eve gelen bebeği kıskandığını hatta oğlunun bebekle, yanında kimse olmadığı zamanlarda gizlice onu bu kadar üstün yapan şeyin ne olduğu hakkında konuşurken duyduğunu ifade etmiştir.

Hakan geldiğinde Barkın daha küçüktü. Onunla biraz şeydi kıskançlık oldu küçük oğlum da. Çünkü Hakan'ı biz aşırı çok sevdi. Çok tatlı bir şeydi bebek. Böyle sarışın, yeşil gözlü falan. Hep şey derdi, ya senin neyin o kadar güzel, diyor. Mutfaktan geldim, oturma odasında Hakan'ın baş ucunda durmuş. Böyle hiç

unutmam, şey diyordu, benim de gözlerim yeşil, senin ne özelliğin var bakayım? Herkes sana güzel güzel, diyor, ben de güzelim....Senin ne özelliğin var? Öyle onunla konuşuyordu. Kıskanma oldu ama biraz biraz, fazla değil. (Defne)

Koruma altındaki çocuğun evlerine yerleşmesiyle hayata bakış açılarında değişimler meydana geldiğini belirten birçok koruyucu aile, böylelikle yeni ve anlamlı deneyimler de kazanmışlardır. Yasemin Hanım, ön yargıyla hoş olarak karşılamadığımız bir çocuğun bile emek verilerek düzelebileceğinin yanı sıra, insanın aslında çocuğa verdiği emeği sevdiğini ifade etmiştir.

Zor şeylerdi, bunu öğrendim. Sevgi emektir, dedi sosyal çalışmacı. Ben bunu yaşayarak öğrendim. Bir de şöyle bir şey karşıdan baktığınızda, nokta nokta dediğiniz çocuğa eğer emek verirseniz hemen seviyorsunuz. Sevginin emek olduğunu öğrendim. (Yasemin)

Bunlarla beraber Çiğdem Hanım ve eşi Ilgın Bey, herkes tarafından “yaramaz” olarak değerlendirilen ve birçok psikolojik sorunu da olan Alman kökenli bir çocuğa aile olarak, onun yetişmesine emek vererek onun topluma yararlı bir kişi haline geleceğine inanmaktadırlar.

Çünkü evet, bütün sorunlar var bu çocukta ama ben bunu verirsem bir başka aile buna bakamayacak. (Çiğdem)

O da verecek başkasına. (Ilgın)

Daha sonra Kadife Hanım, çocuğu yaramaz diye geri vermesi durumunda başka hiçbir ailenin ona bakamayacağını ya da bakmak istemeyeceğini, bu durumun da çocuğun kendine olan güveninde sorun yaratacağını düşünmektedir.

Bu çocuk kendi hakkında ne düşünecek? Hiçbir yere sığmadım diye düşünecek. Hiçbir yere sığmadım. Bir ben miyim? Ve ben hayır, bunu vermeyeceğim, dedim. İnşallah başarırız, dedim. Değişim var ama bazı sorunlar var. Ama bunlar psikolojik sorunlar. Bunları ancak psikologlarla, onlar bunlarla aşacağız. (Çiğdem)

Yarın öbür gün başıbozuk bir çocuk olacak. (Ilgın)

3.10.1.5 Olayların Beklenmedik, Olağanüstü ve Ani Gelişmesi

Yasemin Hanım, koruyucu aile olurken çocuğa dair şartlarda kardeş çocuklara bakabileceğini ifade eden katılımcılardandır. Bu isteğini de Gençlik Dairesi görevlilerine bildirmiştir. Ancak kendisine aralarında büyük yaş farkı olan iki erkek çocuktan bahsedildiğinde karar vermesi uzun sürmüş ve bu konuda çok zorlanmıştır. Önceleri her ne kadar aynı anda iki erkek çocuğuna bakamayacağını düşünse de bu kriterini daha sonradan işin vicdani boyutunun ağır basması nedeniyle açığa almak durumunda kalmıştır.

Yasemin: .....Atmaca ailesi bizim bir sorunumuz var. Böyle böyle iki tane kardeşimiz var. Herkes küçüğünü almak istiyor ama büyüğünü almak istemiyor. Ama en küçüğü alırlarsa büyüğü biz yurda vermek durumundayız, çok yazık olacak. Siz iki tane kardeş alırsanız? Biri 7 yaşında biri 1,5 yaşında ikisi de oğlan çocuğu. Dedim ben bunu düşünmem lazım, 2 tane erkek çocuk. Bir de aralarında çok fark var bana bir anda soğuk böyle bir şey geldi. Ay ben konuştum, 1 ay arkadaşım gittim; beyimle otur, arkadaşlarla otur istişare et. Beni Anıl ile Akın'ı almaya açıkçası, Allahu Teala biliyor ki, ikna eden sadece vicdanımın sesiydi. Şöyle bir şey oldu bende; ben aslında bebeği hadi alayım da ama Akın 7 yaşında büyük. Ama bana dedi ki vicdanım ha hani sen bu yola Allah için çıktın. Hani Allah rızası için çıkmıştın, senin ahirette peygamberin sana demez mi ki? Sen hani Allah rızası için çıkmıştın da bir de benim adım da çocuk gelmişti de sen ona bakmamıştın? Bir de Bosnalı bunlar, Saraybosnalı, bunların mutlaka kanında, dedesinde, bir yanında bunlar da mutlaka bir şey var çünkü biri Anıl, biri Akın annelerinin adı Aynur. Yani bizim köyümüzde de çok Aynur diye isim vardır hani bunlar Müslüman asıllı çocuklar.

Sonrasında Yasemin Hanım'a yönelttiğim çocukların Türkiyeli olup olmadığı sorusuna cevabı aşağıdaki gibidir:

Yasemin: Hayır Bosna-Hersekli benim çocuklarım. Tabii ikisi de Bosna Hersekli. Türk değil, kesinlikle değil. Yani böyle, biz başladık işte o vicdanımın sesini dinleyerekten ikisini de kabul ettik. Şimdi büyüğümüz 18 yaşında, bu da 11.

Erken dünyaya geldiği ve anne karnındaki gelişimi de normalin altında olduğu için oldukça sorunları olan Hazal bebek, Açelya Hanım'ın yanına yerleştiğinde Açelya Hanım kendisini neyin beklediğini bilememiştir. Ama ilerleyen zamanda kendisinin "mucize" olarak nitelendirdiği olayların ardı arkası kesilmemiştir. Çocuğu için karşısına ani bir şekilde çok iyi bir çocuk doktorunun çıkmasından, doktorların yürüyemez,

konuşamaz dediği Hazal'ın katettiği gelişim sürecine kadar yaşadığı birçok olağanüstü durum bulunmaktadır.

Velhasıl orada 1-1,5 saat sonra, işte hepsini anlattı, şey yaptı kadın, orada en önemlilerini öğrenmişim ne hastalığı var. Tabii ilk haftada da hemen doktorları kendime bir çocuk doktoru buldum. Allah yani öyle şeyler çıkartıyor ki karşına, akıl sır ermiyor bu işe gerçekten. Bakın Hamburg'a taşındım, ben bir sene çocuk doktoru bulamadım. Niye bulamadım? O doktor gibi bir doktor arıyordum ama Allah bana öyle bir doktor o anda çıkardı ki karşıma...! Kadın beni aldığı zaman rahat bir yarım saat veriyordu. Almanya'da 3 dakika en fazla 5 dakika ilgilenir sizinle, bu kadın öyle değildi. İnanın alıyordu Hazal'ın sağına soluna zaten az olduğuna her şeyini kontrol ediyordu ve bana uzun uzadıya bilgiler veriyordu. ... Bayan Turna, siz buna ne yaptınız? Hiçbir şey dedim, ben (gülüyor) hiçbir şey yapmadım. Ne yapıcım? Bu dedi, müthiş bir şey yani ameliyatlar kapatılmış şey yapmış. En azından bir 4-5 yaşına kadar bu çocuklarda bunlar devam ediyor. Bu çocuk nasıl oluyor da bunu bir senede kapanıyor, bitiyor! ... İlaçlarını da bıraktı, ondan sonra işte 2- 2,5 yaşındaydı; yürümeye başladı. Doktorlar diyordu, o gelişim doktorları yürüyemez, yani yürümesi çok zor. Ondan sonra zihinsel özürlü olur, konuşamaz. Ondan sonra bir sürü bir şeyler söylüyorlardı. Ay bir üzülüyordum bir üzülüyordum böyle! Ondan sonra ama Allah'a şükür, işte iki buçuk yaşına doğru, 3 yaşına yakın yürümeye başladı. Ondan sonra ay bi konuşuyodu, bi konuşuyodu! O gittiğimiz doktorlar da zaten böyle bu çocuk mucize çocuk diyorlardı, yani mucize çocuk, bu çocuk nasıl böyle oldu yani! (Açelya)

Biyolojik çocuğa sahip olmadıkları için koruyucu aile olmak isteyen ve çocuğun da 0-1 yaş grubunda olmasını şart koşan ....ailesine o dönem koruma altında olan ancak yaşı daha büyük olan Türkiyeli başka bir çocuk gösterilmiştir. Fırat ve Menekşe çiftine göre durum aniden gelişmiş ve eşler bu çocuğa hızlı bir şekilde bağlanmıştır.

Zaten birbirimizi görür görmez âşık olduk. 6 yaşındaydı başka bir alternatif olmadı yani. Hemen görür görmez vardır ya. Özellikle mümkünse yeni doğmuş 0-1 yaş grubunda olsun istedik ama diyorum ya işte İnci'yi görünce iş bitti. Bizim için de tamam, neyse ne ya dedik. (Fırat)

Biz o kadar büyük çocuk düşünmüyorduk ama görür görmez... (Menekşe)

Nilüfer Hanım, kendi biyolojik çocuklarını büyüttükten sonra koruyucu aile olmaya karar vermiştir. 5 çocuğu olan Gediz ve Nilüfer çifti koruyucu aile oldukları dönemde yaşları gereği ancak belirli bir yaşın üstündeki çocukları alabilmektedirler. Önce kendilerine uygun çocuğun bulunabileceği konusunda umutsuzluğa kapılsalar da bir gün ani bir şekilde kendi profillerine uygun bir çocuk bulunduğu haberi gelmiştir.

Öyle o zaman da dedi kadın, işte size göre çocuğumuz yok, oraya geleceğim. Siz dedi, yaşınız genç değil artık dedi. Ama size verebileceğim çocuk 7-8 yaşında olur. Dedim önemli değil. Neyse birkaç gün sonra, bir hafta sonra aradı. Bayan Martı elimde bir tane çocuk var, 15 aylık ama özürlü kalma ihtimali çok yüksek. Önemli

değil dedim, yürüyebiliyor mu, dedim. Yürüyebiliyor evet, dedi. Yürüyebiliyorsa sıkıntı yok, sonra aileyi gördük, aile ile tanıştık. 18 aylıkken ben aldım, çocuğu öyle bana 18 aylık çocuğu, verdiler. (Nilüfer)

Koruyucu aile olmayı aynı zamanda biyolojik çocuğu olmadığı için de isteyen Çiğdem Hanım ve Ilgın Bey, her ne kadar uzun süreli koruyucu aile olmayı isteseler de kendilerine verilen ilk ve ikinci çocuk, mahkeme süreci devam ediyor olduğu için kısa bir süre sonra annelerine geri dönmüştür. İlk iki çocukları da ailesine geri döndürülen çift, bunun üzerine kısa bir ara verdikten sonra yeni bir çocuk almayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ancak olaylar, kendilerinin hesap ettiği gibi gelişmemiş, Gençlik Dairesi görevlileri bir çocuğun daha yanlarına acilen yerleşmesi hususunda onları ikna etmiştir. Bu çocuk, görüşme esnasında da çiftin yanlarında bulunmaktaydı.

Ve biz de öbürünü verdiğimizde eşimle konuştuk, dedik ki, biz de izine gideceğiz, izinden gelene kadar artık çocuk almayalım. İzinden geldikten sonra, bir tatilimizi yapalım, kendimize gelelim. Bir de bir dinlenmiş olalım, ondan sonra gelelim. Ondan sonra bu zamana kadar zaten çocuk var, alırız, dedik. Biz daha şey bitmeden, Ramazan Bayramı işte, yok, hayır, biz daha o karar verdik. O gün bıraktık çocuğu. Geldik eve ertesi günü Gençlik Dairesinden birisi bizimle tanışmak istiyormuş bahanesiyle bize getirdiler onu. O oranın şefi imiş geldi. İşte bir çocuk var, işte önce bizimle tanıştı işte, sizi çok sevdi şudur, budur havasında. Sonradan da şey dedi, böyle bir çocuğumuz var dedi, işte dedi, işte kabul ederseniz. Ben yok, biz izine geleceğiz ya, karar vermişiz ya, ben hiç cevap bile vermedim. Hayır, dedim, ben şimdi orada mutfağa gidip geliyorum ya, (gülüyor) eşim orada oturuyorlar. Bu da çok yufka yürekli, en azından bir haftalığına alın. Biz yeni bir aile bulalım. Bir deneyin olur mu? Yalvarırcasına. Bir deneyin ha, belki olur ya, çocuğa aile bulamıyorlar artık, yok kimse bu çocuğu kabul etmiyor. Eşim tamam dedi, ondan sonra getiriyorlar tabii. İşte 1 ay falan bizde kaldı. Ben baktım, 1 hafta sonra değil de işte bu geçtiğimiz ayın 19'unda geçtiğimiz ayın 19'unda, şey geldi, ne diyorsunuz, dedi ve ben hayır, bizde kalıyor, dedim. (Çiğdem)

Kardelen Hanım'a gelen ilk çocuk, yeni doğmuş bir bebektir. Kendisi her ne kadar kısa süreli ve 6 yaşın altında çocuk istemiş olsa da anlattıklarına göre bir bebeği henüz tanımaya fırsat olmadan evine alabileceği de aklına gelmemiştir. Zaten annesinden görerek giriştiği koruyucu ailelikteki bu ilk deneyimi de, yine annesi tarafından bakılan iki erkek çocuğunun kız kardeşidir. Psikolojik rahatsızlıkları olan anne Bosna savaşı sırasında Almanya'ya mülteci olarak gelmiş ve o zamandan beri de Almanya'da yaşamaktadır. İki erkek çocuğuna bakmadığı için devlet korumasına verdiği çocuklarına Kardelen Hanım'ın annesi koruyucu annelik yapmaktadır. Bu iki kardeşin dünyaya yeni gelen kız kardeşini ise annesi Kardelen Hanım'a bakması için kendi

elleriyle teslim etmiştir. Kardelen Hanım, bebeği alarak durumu Gençlik Dairesine bildirmiş ve ardından Gençlik Dairesinde yarım kalan prosedür tamamlanmıştır.

Böylelikle bizde ilk hani, 11 günlük bir bebek geldi. Gerçekten çok küçük bir bebek geldi. O Bosnalı bebek, annesini, annem tanıyordu çünkü kadının büyük oğlu, iki tane oğlu var, annemde. Bir tane kızı oluyor, onu da diyor ki, annen almaz, sana vereyim, diyor. Kadın resmen böyle dışarıda görünce, benim bebeğimi al, diyor. Ben bakamayacağım, diyor kadın rahatsızdı. Çocuğu bana, kucağıma verip gitti kadın. Öyle oldu yani. Daha Gençlik Dairesinden kontrolden geçmemişti. Bir hafta 10 gün kaldı, çok kalmadı yani. Ondan sonra biz tekrar Gençlik Dairesini arıyoruz, bunlar bakıyorlar çocuk bizde, hemen yardımcı oldular, koruyucu aile diye kaydettiler. Ondan sonra yavaş yavaş böyle bu gelişti. (Kardelen)

Açelya Hanım, koruyucu aile olmak için uzunca bir süre bekledikten sonra, bir gün tesadüfen katıldığı bir koruyucu aile yemeğinde tanıştığı senatöre durumunu aktarmasının üzerine çok geçmeden kendisine Türkiyeli küçük bir kız çocuğu verilmiştir. Durum o kadar hızlı gelişmiştir ki, Açelya Hanım, çocuk için bir hazırlık yapacak zamana bile sahip olamamıştır.

Bir çocuk var, dedi ama biliyoruz, siz de 1 yaşına kadar istiyorsunuz ama bu bir buçuk yaşında ama emin olun dedi, bebek gibiymiş, küçükmüş. İşte biz görmedik ama küçükmüş. Ne dersiniz ister misiniz? Ben ilk başta, Allah var istemedim yani, ilk duyduğum anda sonra sonra Allah tarafından bir şekilde herhalde ismini ver diyesim geldi. Dedim ismi ne çocuğun? Ondan sonra benim adım Açelya, eşimin adı Hasan, kızımıza da Reyhan ismini koyduk. Bunun da ismi Hazal olduğunu duyunca ben dedim, vardır bunda bir hikmet. Tamam, dedim, gidiyorum, bakayım ben. Hem de kısa süreliğine nasıl olsa alışamazsak çocuğa, çocuk bize alışamasa geri veririz. Hani vereceğiz, nasıl olsa bebek bizde kalmayacak. Tamam dedik, geliyorum, alacağım tamam dediler. ... Ondan sonra eşimi aradım. Eşime dedim, Hasan dedim, belki bu akşam ikinci çocuk dedim, babası oluyorsun; hazırlıklı gel. Nasıl yani falan dedi. Böyle böyle dedim, ne dersin yani, ne bileyim çok ani oldu falan dedi. Dedim ya bu işler böyle... (gülüyor) (Açelya)

Durumun aniden geliştiği ailelerde genellikle çocuğun acilen bir koruyucu aile yanına yerleştirilmesi gerekmektedir. Gençlik Dairesi ya da sivil yüklenici görevlileri koruma altına alınan çocuğu en uygun aileye yerleştirmek için bazen prosedürde bulunan birçok hususu yerine getirmeden çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmaktadırlar.

Bu ikizleri getirdiler. Onlar da çok acil durum diye. Hatta biz kursa bile gitmedik, hiç kursa bile gitmedik. (Müge)

Yok. Biz şimdi bak, ben buna 3 aylık hamileyken geldi çocuk. Yok diyemedim, yani hep böyle bekliyorduk çünkü her an bir şey gelir mi acaba diye. Sonra buna

hamile kaldım. Bir müddet zaten sesleri çıkmadı. Sonra arayınca da ben yok demek istemedim. Bir cesaret kabul ettik. (Sümbül)

Bazı görüşmeciler ise, tanımadıkları bir çocuğun bakımını üstlenme ve özellikle ona sevgi verebilme konusunda her ne kadar başta tedirgin olsalar da korumaya çocuklarını görür görmez içlerinin sevgiyle dolduğunu ifade etmişlerdir.

Nergis: Çocukları ilk gördüğümde evet, bunlar dedim, resmen o an aşık oldum onlara.

Göknar: Şimdi hiç yabancılamadık yani, demek ki Rabbim nasip edecek ya. Mesela gitti, işte ilk o geçici koruyucu aileden oluyor ya, bu çocuk doğumdan sonra hep oraya gitmiş. Oraya gelmiş eşimle birlikte, gittik hatta kadın kapıyı açınca ben hatırlıyorum o sahneyi, o tarafı hatırlıyorum ilk eve gittiğimiz vardı ya, Samira'yı almak için görmek için. İşte kapıyı çaldık, kadın açtı. Kadının kucığında Samira var. Yani o anda yani, böyle bir heyecanlı düşünsenize yani. Bir ne bileyim yani çok enteresan bir duygu, yani ve orada kalbimize ılık ılık bir sevgi akıyor. Biliyor musunuz? Ben aslında bu tanışma zamanı gelene kadar hep düşünüyordum. Bunu biliyor musunuz? İşte elin çocuğu acaba ısınabilir miyim? Bu aklıma geldi. Bu benim sonra aklıma geldi, yani bilmiyorum işte. Ya şimdi mesela ben başkalarının çocuklarına çok ısınmam yani. Mesela kendi çocuklarıma, illaki herkes kendi çocuğunu sever, başkalarının çocuğuna çok ısınmam. Ama bu çocuğa ılık ılık sevgi aktı samimi söylüyorum aktı yani. O anda aktı yani. Biz zaten o çocuğu görmeden kabul etmiştik zaten.

Açelya: Hastaneye gidip çocuğu alacağız tamam dedim gittim oraya kadınla beraber hastaneye gittik o kadar heyecanlıyım ki şimdi ilk defa kendimizden olmayan küçük bir çocuğa bakacaksınız hani buna ben alışığım yani kreşten dolayı sürekli bebekler elime geçiyor ama buna 24 saat bakacağız.

Meral: O çocuğu görünce ne bileyim. Ben şöyle adlandırdım ben bu çocuk meselesi gündeme gelince bu seminerler şunlar bunlar ben kendimi hamilelik gibi o çocuğu da görünce doğmuş gibi kendimi öyle ben hissettim o çocuğu bana gösterdiler tamam çocuk dünyaya geldi ben öyle hissettim öyle de oldu yani ondan sonra da...

3.10.2 Koruyucu Aileye Göre Çocuk

Koruyucu aileler bakımını üstlendikleri çocukları biyolojik aileleriyle ve yaşamış oldukları sorunlarla kabul etmektedirler. Durum her ne kadar böyle olsa da çocuğun hem kendisiyle hem de biyolojik ebeveynleriyle sıkıntılar yaşanabilmektedir. Çocu

durumda da koruyucu ailelerin yaşadıkları sorunların çözümü için çabalaması ve pozitif değişimlerin meydana gelmesi için sabırlı olması gerekmektedir.

3.10.2.1 Çocuğun Dini Duygular Bağlamında Sahiplenilmesi

Koruyucu aile olmaya yönelik motivasyonda dini kimliğe sahip çıkma arzusunu dile getiren katılımcılar genelde koruyucu aile olmayı yetim çocuğa sahip çıkmak olarak algılamakta ve çocuğu sevap kazanma yolunda dünyevi bir etken olarak görmektedirler. Bu bağlamda koruyucu ailesi oldukları çocuk/lar cennete gidebilmek için kendilerine sunulmuş bir fırsattır.

Ben hep şey diyorum, benim cennete girecek olan biletim hem cehenneme gelecek olan biletim, ikisini de elinde tutuyorlar, ikisi ikisini de elinde tutuyorlar hem cennetlik biletim hem cehennemlik biletim çünkü hem yetimler, anne baba da yok, yok yani yetimler bütün koruma altındaki çocuklar yetimler çünkü hiç kimseleri yok. (Defne)

Zaten çok çocuk istemiyor artık aileler. Birden, ikiden fazla istemiyorlar. Hani kafayı mı yedin sen? Derdine ne oldu? Hani böyle tepkiler de aldık, tabii yakın samimi olduklarımızdan falan. Ya da hiç mi rahatlığını düşünmüyorsun, böyle diyenler de var ama yani aslında ben bunu bir fırsat olarak görüyorum. Mesela hem bu dünyada hem öbür dünyada yatırım. Ne güzel! Hem bu dünyada ne güzel, hayırlı işle uğraşıyorum hem de ahretime yatırım yapabiliyorum aslında. (Sümbül)

Dolayısıyla daha ki bu yavrum hatırına Allah bizi cennetine koyacak, yani nereden biliyoruz ki; yani meseleye bu şekilde bakmak gerektiğini düşünüyorum ben, hep bu şekilde baktım yani. (Gökmar)

Koruyucu aile olarak birçok görüşmeci, çocuklarını Allah'ın birer emaneti olarak görmekte ve korumaya aldıkları çocukları ile olan ilişkisini buna göre düzenlemektedirler.

Yani, kişisel yaklaşımım şey zaten bu tip mevzularda. Yani çocuk dediğin hepsi bize Allah'ın emaneti. Hiçbiri bizim çocuğumuz değil. Hepsi Allah'ın emaneti bize yani. Ha o benim çocuğummuş, ha o başka anne babadan doğmuş. O benden doğmuş, yani benim için öyle bir ayırım yok. Hepsi Allah'ın emaneti. Allah kendi çocuğumuz da 5 yaşına gelince ölmüyor mu? Yani ne diyoruz orada? Allah'ın emaneti verdi, emanetini aldı deyip geçiyoruz. Yani burada Allah bir emanet yolladı, emanetini bir zaman sonra alacak, gidecek hepsi o. Yani ben biraz o yaklaşım içindeyim. (Çınar)

Ama ben bunu iş olarak görmüyorum, onlar benim, Allah'ın verdiği 2 tane emanet. Ben onları elimden gelen en iyisini yapmak istiyorum, yani bu benim görüşüm. (Yasemin)

Gerçekten benim yakınlarımdaki arkadaşlarım falan hep bilirler yani, ben çok rahat biriyimdir. Mesela bir çocuk ağladı mı koşarak ay ne oldu demem. Hani bakarsın duruma, gerçekten tehlikeli bir durum yoksa olabilir, düşebilir. Yani ağlar geçer, yani soğukkanlıyım çok. Ama o çocukta öyle olmuyordu, insan daha bir tereddütlü oluyor çünkü emanet. Bir yandan o ailenin emaneti, öbür yandan da Gençlik Dairesinin gözünün önündesin. Hani ben bir şey bilerek yapmam tabii ki ama çocuk bu herhangi bir kaza olabilir. Mesela evdeki diğer çocuklarım da çok kucağına almayı seviyorlar, onlar da çok çocuk seviyor. Ellerine kucaklarına alıp da hadi bir düşürdüler! Bana demez mi Gençlik Dairesi, 'Hayırdır değil mi, ne oldu, böyle mi bakacaksın' demez mi? Ya da o bir emanet, sonuçta benim gözümde yetim. Hani ben yetime daha daha, kat kat önem vermem gerekir diye düşünerek hep öyle yaklaştım. (Sümbül)

3.10.2.2 Çocuğun Koruyucu Ailesi Olunması Gerçekliğinin Kabul Edilmesi

Çalışmada daha önce de değindiğim gibi koruyucu ailelik evlatlık edinmeden farklı bir çocuk koruma uygulamasıdır. Koruyucu ailelikte çocuğun –özel bir durum yoksa- biyolojik anne babasıyla görüşmesi engellenmemekte hatta teşvik edilmektedir. Bu durum bazen koruyucu aileler ve biyolojik ebeveynler tarafından sorunsuz bir şekilde karşılıklı olarak yürütülmekte bazen de mahkeme sürecine kadar gidebilen sorunlar yaşanmaktadır. Koruyucu aileler, yaşanma ihtimali olan sorunların üstesinden gelebilmek için kendilerinin çocuğun sadece koruyucu ailesi olduğu ya da çocuğun iki aile ile büyümesi gerekliliğini akıllarından çıkarmamaktadırlar.

Beni fazla etkilemiyor. Çünkü annesi doğurduğu kadın, ben büyütüyorum. Tamam, ben daha çok beraberim ama istiyorum da annesini bilsin. Böyle hep şey kaybolmasın, yani kardeşini bilsin. Bizim Türk kültüründe biraz şey değil, yani çocuk benimse benim olsun. Benim kendi çocuklarım var torunum var onun için o kadarı da çok şey. (Müge)

Tabii, baba ilk başta bayağı çok çekindi, çocuklarımı elimden alacaklar, başkalarına verecekler diye. Baba da o aralarda bayağı psikolojik sıkıntılarda, ailesi kaçmış çocukları bırakmış, adam bakamamış heime vermiş. İşte bir yandan ödü kopuyor çocuklarım elimden gidecek diye. İstiyor çocuklarına bakmak, beceremiyor. O stresi adamın vardı tabii. Biz biraz da ne derler, bu sosyal ilişkilerde biraz tecrübeli olduğumuzdan dolayı nasıl desek, güven meselesi. Bir yandan adamla ben diyaloga geçtim. Normalde bu tür diyalogları pek hoş görmüyorlar aslında aileye diyalogları. Ben tam farklı bir düşüncedeyim aslında. Aile ile diyaloga geçince bu işler daha çabuk çözülüyor, emsali adamla diyaloga

geçtik. İşte adam da benim bir iş arkadaşımın, yani daha doğrusu iş arkadaşım değil de tanıştığım bir işte adam onun yanında çalışan bir elemandı. Onun patronuyla da öyle bir iş ilişkilerimizden dolayı tanışıklığım vardı. Oradan dolayı biraz daha sıcak ilişki oldu aramızda. Adamla birkaç kez sohbet ettim, anlattım durumu. Bak bu işler böyle böyle, sakın olman lazım. Ya biz tamam çocuklara amca yenge olacağız. Onlar için amca teyze idik, onlar da biraz böyle alıştı. Çünkü onların geri dönüşü olacaktı her halükarda. Yani babaları istiyordu. Bir de çocuklar da 3 yaşındaydı. Yani bizi anne baba diye direk tanımaları biraz zordu ama amca tante ilişkisi içinde çok çabuk bir diyaloga girdik. ... Tabii çocuklar da o güveni aldı. Çocuklar da pek anlamıyordu ama bir zaman sonra onlar da anlayacak da olayı. Babalarıyla düzenli görüşmelerine müsaade ettik. Yani o ilişkiyi hiç kopartmadık, onlara çocuklara aman babanıza iyi davranın, o sizin babanız falan telkininde de hep bulunduk. Tabii çocuklar bir müddet sonra bize iyi alıştılar. Çok da babalarına isteyerek, severek gitmediler. (Çınar)

Çocukların yanında onların etkilenmemesi için koruyucu ailesi olduğunu söylemedim hiçbir zaman. Çocuklar aslında benim onların koruyucu annesi olduğumu biliyor ama bunu onların yanında hiçbir zaman hissettirmek istemedim, çocuklar iki ailesi olduğunu biliyor. (Nergis)

Yani şimdi bizim dediğim gibi 4 çocuğumuz, yani hepsinin çok şeyi var. Birincisi yani eşim ve ben ikimiz yani çok üzerinde duruyoruz. Kesinlikle diğer çocuklardan negatif bir şekilde ayırt etmiyoruz, daha ziyade pozitif bir şekilde onu daha çok toleransımız var. (Fulya)

Ailesini her zaman pozitif bir şekilde göstermeye çalıştık; annesine, babasına karşı anlayışlı olmasına. (Ardıç)

3.10.2.3 Çocuğun Biyolojik Çocuklardan Ayırt Edilmemesi

Uzun süreli korumaya alınan çocuklar, ailelerin yanında yönetmeliğe göre 18 yaşına kadar kalabilmektedirler. Ancak Türkiyeli koruyucu aileler çocuklarını kendi biyolojik çocukları gibi gördüğü için “biz de adet evlenene kadar ayrılmak yok” diyerek çocukları ile aralarındaki bağı koparmak istememektedirler.

Gül: Zaten 18den öte de varlar. Gerçi devletin şeyi sınırlaması 18. Ama biz de mesela diyoruz, bizim kendi evlatlarımız onlar gerek duydukları zaman. Bizde de adet evlenmeden evvel ayrılmak yok. Öyle bir şartname koyduk. Janine şimdiden bize söylüyor diyor “anne ben evlenmeyeceğim haberiniz olsun, ben burada kalacağım, ben diyor başımı ağrıtamam evlilikle”. İyi hadi o zaman dedim. Fazla pahalı olmayacaksın. Çünkü o birazcık havai bir kız. Çok böyle şey yaşamayı dorukta yaşamayı çok seven bir çocuk hani kendi kendine de adlandıramıyor. Her şeyin daha iyisi olsun. Ama nasıl olacak nasıl yapılacak onları pek adlandıramıyor kendi. Öyle bir kızımız var. Dedim eğer pahalı olmazsan kalabilirsin.

Koruyucu aile ve korumaya alınan çocuk ilişkisini yakından incelediğim bu temada görüşmeciler tarafından en çok dile getirilmesiyle dikkat çeken durum, koruyucu ailelerin çocukları kendi çocuğu gibi gördükleri durumdur. İster uzun süreli isterse kısa süreli bakılan çocuk olsun, birçok aile evlerine yerleşen bu çocukları kendi çocuklarından ayırt etmediklerini ifade etmektedirler.

Yani bu yavru ile biz alıştık. Yani mesela bize anne diyor, baba diyor. Mesela tamam, yaşı gelince açıklayacağız ama bir şeyleri anlamaya başlayınca mutlaka açıklayacağız, açıklamamız da gerekiyor kanunen ama o bizim bir parçamız artık yani. (Göknar)

Dört biyolojik çocuğu varken koruyucu aile olmaya karar veren Müge Hanım, her ne kadar çocuklar ilk geldiğinde farklı duygular içerisinde olsa da bu durumla kısa zamanda baş etmeyi öğrenmiştir.

İlk tabii... Biraz şey oluyor. Böyle senin haliyle kendi çocuğumuz değil, doğurmadım. Bir şey oluyor ama bizim kültürümüzde zaten çocuk sevgisi var. Yani başkasının çocuğu olsa da severiz, yani öyle şey olmuyor. Ailemde de öyle, elim olsun, yeğenlerim olsun, çocuklar olsun hepsi sever, sırf ben değil yani. Hepimiz seviyoruz çocukları. Zor olmadı diye düşünüyorum. ...Yani kendi çocuğumuz gibi gördükten sonra problem çıkmıyor ama bu benim çocuğum değil, ben niye büyütüyorum, öyle dediğin zaman zor oluyor. (Müge)

Bu durum hakkındaki deneyimini de Seyhan Bey şöyle aktarmaktadır:

O konuda hiç sıkıntı yok, alırdım kucağıma, uyuturdum sanki kendi bebeğim gibi. Ben zerre kadar aklımdan geçmedi, Almanın şeyi falan. (Seyhan)

Özellikle uzun süreli koruyucu ailesi olunan çocukları koruyucu aileler daha çok kendi çocuğu gibi görmektedirler. Koruyucu aileler, çocuklara kendi çocukları gibi bağlanabilmekte ve koruma altındaki çocuklarını herhangi bir durum karşısında kendi çocuklarından ayırt etmemektedirler. Kısa süreli bakımda çocuğa ve aileye ihtiyacı olduğu dönemde cevap verme düşüncesi, uzun süreli bakımda özellikle sadece çocuğa odaklanmaktadır.

Hepsi benim çocuğum, doğurmamış olmam buna engel değil. Ben bu koruyucu çocuk lafını sevmiyorum. Allah'a şükür onlar var, doğurmadım ama doğurmuş gibiyim. Nare ve Nil' e nasıl davranıyorsam Janine, Arthur, Fredrick'e de aynı şekilde davrandım. (Gül)

Aslında tam tersi. Bizim kızımız, küçük kızımız dediğim gibi Esmâ'dan sonra Zülal oldu. Yani o zannediyor ki, 6 yaşına girince onun da bir annesi daha olacak, öteki varis ondan da sorumlu olacak. (gülüyor) Çünkü bilmiyorum, yani hiçbir şekilde, yani dediğim gibi koruyucu, yani onun ailemizde ek olarak oluşunu, ona kötü bir şey olarak yansıtmamaya çalıştık. (Fulya)

Yani bizden hiçbir şekilde negatif bir etkileşim olmuyor kesinlikle. Ben ne kadar kendi çocuğuma kızılıyorsam ona da o kadar. Hangisinde ne kadar kulağımı çekiyorsam ona da o kadar, ne eksik ne fazla. Hani burada işlenen suçun büyüklüğü önemli. Birisi bir bardak kırınca ona bardak cezası, birisi masayı devirince masa cezası. Yani burada hiçbir şekilde his olarak da bir ayrımcılık şeyimiz yok yani. (Ardıç)

Benim bu iki çocuğum kendi ailem gibi artık bizimle. (Yasemin)

O işin vicdanı kısmı ama gerçek kısmı benim evladım, yani ben saçının teline kıyamam, ama öyle yani. (Fırat)

18 aylıkken ben aldım çocuğu, öyle bana 18 aylık çocuğu verdiler. Dün işte dedesine, babaannesine gitti. Şu an 11 yaşına giriyor. Dünya bir yana oğlum bir yana. (burada oğlunun fotoğraflarını büyük bir heyecanla gösteriyor) (Nilüfer)

Biz kendi çocuklarımız gibi davranıyoruz, Dubai'ye uçtuk oraya bile götürdük. Bende kaldıkları sürece ben onları evlendirmeyi bile düşünüyorum. Yani 18 yaşında kendi karar verecek, o zaman da gitmek isterse ben tutamam zorla, kendi kararı çünkü... Ben onları evlat olarak görüyorum... (Şebboy)

Evet, mesela şimdi eşim emekliye ayrılacak, çocuklarım büyüdü. Türkiye'ye kesin dönüş yapabilirim, diyorum, şunu yapabilirim, diyorum. Asla diyorum, hani bazıları diyor, pişman mısın? Bak şimdi geri dönüş yapabiliydin, eşin de erken emekliye ayrıldı falan. Hayır, asla diyorum işte diyorum, ömür boyu bize yasak koysunlar, Türkiye'ye ya da bize Almanya'dan geri gönderseler asla çocukların bir gününe değişmem. Onlar bizden bir parça oldu, yaramazlıkları ile tatlılıklarıyla... Çok tatlı bir huysuzlar. (Defne)

3.10.2.4 Çocukla Aile Arasında Bağlanmanın Oluşamaması

Görüşme gerçekleştirdiğim koruyucu ailelerde çocukla aile arasında tam bir bağın oluşmadığı durumlar, genellikle çocukların yaşının büyük olup biyolojik ebeveynlerini hatırlayan çocukların olduğu ailelerdir. Çünkü ailelerin bahsettiği durumlara göre çocuklar genelde koruma durumuna düşme ve ailesinde sorunların yaşanması nedeni olarak koruyucu aileleri görmekte, eğer onlar koruyucu aile olmasaydı çocukları kimse

alamayacağı için ailelerde de sorun yaşanmayacağı gibi bir düşünceye kapılmaktadırlar. Bu da çocukları koruyucu aileleri reddetme ve onlara karşı mücadele verme durumuna sokmaktadır.

Mesela bizim öbür oğlan eve geldiğinde, seni istemiyorum, sen benim annem değilsin, diyordu. Ama bir gün sonra anne, anne diye peşimde geziyordu. Ama bazen öyle çocuk geliyor ki, çocuk kaç yaşında olursa olsun seni kabullenmiyor, istemiyor, sana ısınmıyor. Elektrik dedikleri şey bu olsa gerek. Almıyor seni. Çekemiyorsun çocuğu, eğer bak şu da var: Frekanslar uyuşmuyor. (Çiğdem)

Defne Hanım'ın çocuklarının ise annesi öldüğü için, özellikle büyük oğlu ölen annesini üzmemek adına Defne Hanım'a karşı her zaman mesafeli davranmıştır.

Biz hiç, mesela ben Zafer'e sarıldığım zaman böyle şey yapıyordu, çekiniyordu. Bana şey kuramadık Zafer'le. Çok çırpındım, çok ettim ama diyalog kuramadım. İlk başta psikologa anlatmış. Ben demiş Defne annemi ben seviyorum ama bana sarılmasından hoşlanmıyorum, diyor. Çünkü o benim annem değil, annem üzülecek. Hani sanki beni suçlu görüyor, annesini üzecek kişi benim. Annemi üzüyor, bana sarıldığı zaman, o annemi üzüyor öyle. (Defne)

3.10.2.5 Ailenin Zor Durumların Üstesinden Gelmeye Çalışması

Tezin birçok yerinde bahsettiğim gibi koruyucu aile olmak gerçekten de zor süreçleri göze almak ve zorlu bir yaşam tarzına 'evet' demektir. Bu sistem kişileri mutlu eden, tatmin eden birçok unsuru içinde barındırır da sorunlu ailelerde yetişen çocuklar ve beraberinde getirdikleri sorunlar, onların sorunlu biyolojik ebeveynleri bu işi yeterince zorlaştırmaya yetmektedir.

Bazen diyorum ki onlar, onların hakkında konuştuğum zaman eğer gülmüyorsam, o zaman yani, o zaman demek ki, yanlış bir şey gidiyor. Yaramazlıkları bile anlattığım zaman böyle bir gülümseme tutuyor, gülme şeyi tutuyor; dünyanın en güzel hissi. Zor ama en güzel hissi. (Defne)

Korumaya alınan çocuklar yeni bir aileyle yaşama, bu ailenin kurallarına ayak uydurma gibi birçok yeni yaşam durumlarına alışmak için yetişkinlerin onları anlamasına ihtiyaç duymaktadırlar. Çocukları anlamayı başaran yetişkinler ise, Yasemin Hanım gibi, aslında çocuklardan bir şey öğrendiğinin farkına varabilmektedir.

Biz de çok şeyler öğreniyoruz çocuklarla birlikte. Yani hani benim iki çocuğumun ikisi de çok ilgi gerektiren çocuklar, daha fazla dikkat, daha fazla enerjiye

ihtiyaçları var. Daha fazla sabır ama işte diyorsun, neden şöyle olmuyor, neden böyle olmuyor? Öyle demeyeceksin, onunla yaşamayı öğreneceksin. (Yasemin)

İnsan yaradılış gereği olarak zaman geçirdiği her nesneye/kişiye bağlanmaktadır. Bu bağlanma durumu ise, yukarıda bahsettiğim çocuğun iki aile ile büyümesi gerekliliğini aklından çıkarmamak ve bunu kabullenmek söz konusu olduğunda koruyucu aileleri içinden çıkması zor duygulanımlara sürüklemektedir. Özellikle koruyucu aileliğin ilk yıllarında, kişiler henüz böyle bir duruma alışamadıkları dönemde gerçekten zorlayıcı olmaktadır. Yasemin Hanım da, bu konudaki tecrübesini şöyle aktarmaktadır:

İlk 2 sene falan devamlı görüştük. Ama o zamanlar bir koruyucu aile için de çok zor, koruyucu anne için de çok zor. Psikolojik olarak sen çocuğu güzelce giydiriyorsun, hazırlıyorsun; götürüyorsun ondan sonra orada annesi sanki kendi çocuğuymuş gibi alıyor, oynuyor. Sen orada kenarda duruyorsun. Ondan sonra çocuğu sen gene alıyorsun, sonra ben onu yıkıyorum, şey yapıyorum, benden onu atmaya çalışıyorum. Zor bir şey bu yani 2-3 sene sonra artık her şeyi yerine oturuyor ama ilk zamanlar zor. (Yasemin)

3.10.3 Koruma Altındaki Çocukların Psikolojik Durumları

İhmal ve istismar mağduru çocukların psikolojik durumları hakkında literatürde farklı bilim dalları tarafından birçok araştırma yapılmıştır. Bu çocuklar korunma durumuna düşmeden önce genellikle ağır travma yaşamış, ebeveynleri ile arasında güvenli bağlanma kuramamışlardır. Çocukların yaşadığı bu travmatik deneyimler koruyucu aile yanına yerleştikten sonra da uzun süre atlatılamamıştır. Kimi davranış bozuklukları kişilik haline dönüşmüş olarak çocukların tüm yaşamlarını etkileyecek dereceye ulaşmıştır.

3.10.3.1 Psikolojik Sorunlar ve Bunların Atlatılamaması

Nergis Hanım, uzun yıllar anaokulu eğitimliği ve yöneticiliği yapsa da istismar mağduru çocuklarla başa çıkma konusunda öğrenilen bilgilerin pratiğe dökülmesinin zor olduğunu ifade etmektedir:

Bu çocuklar yanıma geldikten sonra travmanın ne demek olduğunu, bambaşka bir şey olduğunu anladım. ... Çocuklar ilk geldiğinde çok ağlıyordu. Alman

komşularımdan çekiniyordum. Acaba kadın çocuğa ne yapıyor diye, düşünüyorlar diye. Gece 30 defa kalkıyordum. 15 biri ağlıyordu, 15 kere diğeri. Benim gibi sosyal biri eve bağlanmak zorundaydı. Benim odamla çocukların odası karşı karşıya, geceleri o yolu git gel ölürdüm. Bir buçuk ay uykusuz, deli gibi gezdim, öyle işe gittim. Sonra bir gece git gel yapmayayım diye onların odasına yere minder koyup orada yattım. Baktım ağlamayı azalttılar. Bir ranza aldım 3 katlı. Kendim en altta yattım. Kızlardan biri bana daha düşküdü. O hemen birinci katı gösterdi: ‘Ben burada yatacağım’ dedi. Diğeri de üst kata gitti. Sonra gece uyandılar ‘Anne orada mısın’ diye sordular. Ben de evet, deyince uyumaya devam ettiler. O zamandan sonra anladım ki çocuklar yalnız kalmaktan korkuyorlar. Mesela 1. kattaki kızım geceleri ‘Anne yüzünü bana dönerek yat’ diyor. Bir buçuk sene onlarla aynı odada yattım. (Nergis)

Nergis Hanım ve kızları, bu duruma koruma altına alınan küçük bebek evlerine yerleşene kadar yine ara ara devam etmişler ama çocuklar hala, 5 yıldır ışıktta yatıyorlarmış, karanlık korkuları varmış.

Hem odanın ışığını açıyoruz hem de gece kalkarlarsa diye merdiven ışıklarını açıyoruz. Evim iki katlı benim. Bahçe içinde çocuklar böcek, sinek, bütün hayvanlardan korkuyorlar, kuşlardan bile korkuyorlar. (Nergis)

Nergis Hanım, çocukların bu şekilde her şeyden korkmasını 2,5 yaşına kadar hiç dışarıya çıkarılmamasına bağlamaktadır. Çocukların birinde sürekli yetiştirme yurdunda kalmalarından dolayı Hospitalizm hastalığının olduğunu ifade etmiştir. Bu hastalık yatılı kurumlarda sevgi ve ilgi yetersizliğinden kaynaklandığı için aile temelli bakım modellerinin önemini ortaya çıkarmıştır. Nergis Hanım bu hastalıktan kaynaklandığını düşündüğünü olumsuzlukları yaşayan kızının durumunu şöyle aktarmıştır:

Çocuklar titreyerek ağlıyordu, çok ağır travma yaşıyorlardı. Ben o zaman travma ile nasıl başa çıkılacağını öğrendim. (Nergis)

Nergis Hanım, görüşmede çocukların yaşadığı travmayı detaylarıyla anlatmaya devam etmiştir.

Kızlarımdan biri hala bezli bir türlü attıramadık. Okulda yerine bir bez koyuyorum. Hafta sonları evde kakasını yapan çocuk okulda, gündüz beyinde nasıl ayarladı ise, altına kaka yapmıyor; sadece bazen kaçırıyor. O zor travmaları yaşadığımız günlerde mesela bu çocuk kendini yere atıyor, yolda her şeyi deniyorum; inatlaşıyor ama bir gün aklıma şöyle bir şey geldi. Sen beni kızdırmak mı

istiyorsun, dedim, evet, dedi ama ben seni çok seviyorum, dedim, yumuşamaya başladığını görünce buna devam ettim. (Nergis)

Diğer görüşmeci Kardelen Hanım ise çocukların yaşadığı travmayı dile getirirken:

Çocuklar çok inatçı, elinde olmuyor bazı şeyler ama travma yaşamış çocuklar bayağı zor bakması. Açıkçası insan ister pedagog olsun ister psikolog olsun bu kolay bir şey değil, o yüzden insanlar korkuyorlar, hani zor bir şey olduğu için insanlar korkuyor. (Kardelen)

ifadelerini kullanmıştır.

Müge Hanım'ın ikiz çocukları kendisine verilmeden önce yurttan kaldığından çocukların ihmal durumunun ardından bir de böyle bir travma yaşamaları durumlarını daha da ağırlaştırmıştır.

Tabii ki çocuklar Heimde zaten çok ciddi travmalar yaşıyorlar. Yaşamışlar, yaşıyorlardı da zaten. O travmalar eve gelince de devam etti. Yani bu çocuklar 6 ay boyu her gece ağladılar sabahlara kadar. iki çocuğu, birisi hep şeydi biraz böyle travmalıydı, geceleri ağlardı, uyanırdı altlarını ıslatırlardı. Gene iki kardeşlerdi ya, birbirine bağlılardı, hep sarılırlardı birbirlerine. (Müge)

Biyolojik anneleri tarafından ihmal edilen ve daha sonra koruma altına 4 Filistin kökenli kardeşten, iki çocuğun koruyucu ailesi olan Şebboy Hanım, çocukların yaşadığı ihmal olaylarını aktarmıştır. Çocuklar uzun süre evde tek ve aç bırakılmışlardır.

Onu anlatayım size. İlk geldiklerinde bu büyük olan, arkadaşımdeki olan, onlarla ilgilenen bir onlara bakmış. Ondan sonra bize gelince bu çok duygusal bir şey, onlara çanta taşıyor. Çocuk hep öyle psikolojisi şey. İlk geldiklerinde hep geldi, bazen tabii ki çocuklar nasıl iyi mi kardeşleri. Bir kere de onlara ne yapmış ekmek getirmiş çocuklara. (Şebboy)

Neden ekmek getirmiş diye sorduğumda Şebboy Hanım, “Aç kalmışlar.” cevabını vermiştir. Annelerinin çocuklara açlık mı yaşattığı sorusunu yönelttiğimde:

Yaşamışlar. Çocuklara ekmek getirmiş, onlara verdi onlar da yedi. Halbuki aç değiller. Geldiklerinde hep öyleydi. Yani böyle ne bulurlarsa yiyorlardı, ne görürlerse yiyorlardı. Bence açlık yaşamışlar ya, yani bir daha görmeyiz diye; görmüşken doya doya yiyelim. Geldiklerinde zayıflar şimdi kilo aldılar (gülüyor). Hatta dikkat etmem lazım aşırı yiyorlar. Psikolojikmen ama bence de hani bir daha bulamam diye mi. ... Doysa dahi yemek. Mesela karnı doydu, oğlum geliyor yemek yiyor, onlar böyle bakıyor bir daha yani. Yani psikolojikmen. (Şebboy)

6 yaşında koruyucu ailesi olduğu kızının, şu an 22 yaşında olmasına rağmen halen atlatamadığı sorunlarından bahseden görüşmecî literatürde verilen bilgileri destekler nitelikte deneyimlerini aktarmıştır.

Ama bir taraftan da o çocuk çocukluktan bu tarafa getirdiği ve halen yer yer aşamadığı bir takım problemler var. Halen yaşadığımız problemler var. Onu da bazen işte o yüzünü gösterebiliyor, bazen bu yüzünü gösteriyor. İkilemde kaldığı zamanlar da oluyor, kaç sene oldu halen çok problemler yaşayabiliyoruz bazen. Düşünün ki, bir çocuk, İnci mesela, yemeğini falan paylaşmayı asla sevmez, bir bana böyle kıyamaz ama geride kim aç kalmış diye. Çok aç kalmış, anne gidirmiş, 3 baci kilitli, bir tabağın içerisindeki yemeği, 3 baci bölüşüp de bazen de böyle bölüşemeyip çok aç, akli yeter yani anlatır. Anlatabiliyor muyum, çok aç kalmış mesela bu yüzden o egoistliği vardır. Yani eğer ki bir şeyse mesela aldı bir parçayı ikinci parçayı garanti görmek ister. (Firat)

Nergis Hanım, çocukların uzun süre açlık çektiğinden de bahsetmiştir “Bize geldiklerinde ilk nasıl yemek yiyorlardı görmeniz lazım! Annem ilk gün patates haşlama yapmış salçalı. Bunlar Alman kültürüne alışkın oldukları için salçalı yerler. Yoksa nasıl yediler, 3 tabak yemek yediler! Onlar yedikçe annem ağlardı.”

Şiddet, mağduru olan kişiyi psikolojik olarak derinden etkilerken çoğu durumlarda şiddete tanık olmak da aynı etkiyi gösterebilmektedir. Bu durum özellikle küçük çocuklar söz konusu olduğunda etkisi daha gözle görülür olmaktadır (Bayındır, 2010). Çocukların evde yaşanan şiddet esnasında gösterdiği tepkiler ilerleyen zamanlarda da benzer durumlarda gün yüzüne çıkmaktadır.

Eeee, bu bana açık açık söylüyor; Anne dedi, bana ava yapıyor dedi. Konuşamıyor bak. Anne, anne diyor ben dedi. Ben de dedim ki ama anne sana ava yapmıyor. Anne, anne diyor, uzaktaki anne dedi. Ben de nasıl ava yaptı sana, dedim: Böyle yaptı bana, dedi. Eline eline vuruyor. Kendi annesi artık kimi anlatıyor bilmiyorum ama bana diyor böyle yaptı, diyor. Ki ben bunu aldığım da poposu mosmordu. Yani bu çocuklar bak, bugün ablam şahit oldu burada. İlgin biraz yüksek sesle konuştu, çocuk ortaya dikildi, bir bana bir ona ‘hayır hayır hayır hayır’ diyor. Zannediyor kavga ediyoruz. Eğer ola ki biz gerçekten tartışsak hemen çekiliyor şeyin kenarına, orada ağlıyor. Hani evde gerçekten tartıştığımız olmuyor mu, oluyor. O zaman bakıyorsun oraya çekilmiş. Biz fark ediyoruz, çok ciddi kavga bile etsek o anda bitiyor. Bizim öbür öyleydi. Büyük oğlan ilk geldiğinde öyleydi. Hani biz

televizyon bile biraz yüksek açılrsa, ya şey kapıda motorlar sokakta çalışsa... Bizim oradaki evimizde biraz şey de böyle çocuğun bir tanesi motoru pırpır... Bir bağırdı, bir baktım çocuk masanın altına girmiş, böyle kafasını tutuyor. Ne oldu oğlum? 'Anne o ses neydi? Çok korktum;' dedi. Gök gürlendi, mesela önceki öyleydi, sestem öyleydi. Ama bu değil bu darlandığı zaman böyle yapıyor, kaşıyor burasını böyle yani, defol git başımdan der gibi...(gülüyor)... Bu agresif dedi, buna bir sürü hafta vuruldu işte. Bu çocuk agresif ama şöyle evet, agresif çocuk vuruyor. Evet, vuruyor. Resmen böyle var ya yumruğu vuracağı yeri de biliyor. Geliyor, böyle tam burayı hedef alıyor. Tabii ki, ben izin vermiyorum ama vuruyor. Ondan sonra bu çocuk kendine zarar veriyor. Kendine şu an zarar veren bir çocuk ile uğraşıyorum ben. Ondan sonra yani bu çocukta yok yok. (Çiğdem)

Evet evet, zaten onlar da diyor terapiye falan gitmeleri gerekiyor, diye. Mesela oğlan çocuğunun bayağı sorunları var. Okulda ilk mesela başladığı okulda, öğretmen bir şey deyince masanın altına giriyordu çocuk veyahut şöyle kulaklarını kapatıyor, gözlerini kapatıyordu. Bence korku sorunlu çocuk, işte oradan belli masanın altına gidip böyle yapıyordu. (elleriyle kulaklarını kapatarak) Artık ne yaşadıysa! ... (Şebboy)

Kardelen Hanım ise, koruma altına alınan çocukların evlerinde, yaşadıkları ortamın etkisinden uzun süre kurtulamadığına ve bu çocuklarla baş etmenin gerçekten zor olduğuna değinmiştir.

Hal ve hareketlerinden çok sıkıntısı oluyor bu çocukların. O yüzden hani şimdi kesinlikle, bizim şimdi eşim sosyal pedagojik okudu, zaten eşim kendisi sosyal pedagojik. Ben de son dönemdeyim. Şimdi bilgimiz olduğu için hani bize çok zor gelmedi. Ama gerçekten bilgisi olmayan pedagojik bölümünde bilgisi olmayan aileler için veya psikolojikmen bu çocuklar çok ağır bir şey aileler için çünkü hasta bir çocuk geliyor sana ona bakması... (Kardelen)

Ağır travmalar atlatan Zafer'i, Defne Hanım özel eğitim veren bir okula yazdırarak ve çocuğunun bu süreci daha sağlıklı atlatmasına yardımcı olmak istemektedir.

Özel bir okula gönderdik şimdi Zafer'i. Psikolojik sorunları olan çocuklar, kendi hislerini kontrol altına tutamayan çocuklar var ve hem psikolog yardımı alıyor iki yerden. İlaç kullanıyor, bir de yanında da şey var yardımcısı var. Okulda yardımcı, uyum yardımcısı diyorlar ona. Yardımcısı var bir tane. (Defne)

Çocuklar doğaları gereği olaylar arasında bağlantı kurarak yeni birçok şeyi öğrenir. Onların kurdukları bu bağlantılar, eski edinmiş oldukları deneyimlerle yenileri arasında bir benzerlik gördüklerinde, aynı durumların tekrar edebileceği üzerine olan tezi doğrular. Aslında bu terk edilme korkusu ile kendini daha iyi göstermektedir. Yaş olarak büyük olsun, küçük olsun daha önce travmatik bir şekilde ayrılık yaşamış olan

bireyler hayatlarının ilerleyen dönemlerinde ayrılma korkusunu daha sık ve yoğun yaşarlar. Görüşmeci, koruyucu ailesi olduğu çocuğunun biyolojik ailesi yanında yaşadığı ayrılık sürecinden sonra eve gelen her yabancının, kendisini alıp götüreceğini düşündüğünü aktarmıştır.

Ama şimdi bir de bunlar eve herhangi biri gelirse hemen bize böyle yapışır onlar geldiğinde. Öyle yapışır! Onlar otururlar bir güzel çocuklarla oynarlar. Onlar kalkıp gideceği zaman da bize yapışır çünkü bunları götüreceklerini zannederler. Şu yaşta her şeyin farkında. (Çiğdem)

Çocukların psikolojik durumlarını incelemek için en iyi determinantlardan birisi de uyku düzenlerinin mercek altına alınmasıdır. “Uyku bozukluklarının altında yatan birçok farklı sebep olabilir. En sık görülen ve yardım arandığında kolay düzelebilecek olan ebeveynlerin tutum ve sınır problemlerinden kaynaklanan sorunlardır. Birçok ruhsal hastalığa da (depresyon, kaygı, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozuklukları, vb.) uyku bozuklukları eşlik edebilmektedir. Ruhsal hastalık olmasa da yaşanan stresli olaylara en sık verilen tepkilerden biri uyku bozukluklarıdır” (Ayık, 2018)

Bunlar böyle, ciddi bir yukarı sıçrayarak şey yaparsa uykuya daldılar diye kabul ediyoruz ve kalkıyoruz yanlarından ürperdiği anda uykuya dalmış oluyor. ... Ben bilmiyorum. Bunu gidince inşallah bir şey bulursam, psikolog bulursam soracağım. Bilmiyorum, 3 tane geldi bize, üçünde de aynı sorun. Biz ilk çocukta dedik ki, düştü, onun için korkuyor, yatakta sıçırıyor. Sonra iki kız geldi, onda hiçbir sorun yoktu, sadece anneden ayrılmıştı. O da aynı şekilde uyuyordu ve bu geldi şimdi bunda da aynı ama bu çok küçük olduğu için bunda da şunu yaşıyoruz. Mesela bu elini tuttuğu zaman ovala ovala ovala ovala... Ya muhakkak temas. Bunlara temas etmezsen uyumazlar. Uyuyamazlar zaten. Temas etmezsen yatıranlar yok mu? Var. Ama nasıl olur onu bilmiyorum ama ben her üçünde de aynı şeyi yaşadım. Bu çok küçük şimdi hani böyle okşaya, okşaya, seve, seve uyutuyorum. Şimdi yavaş yavaş bu azaldı. Bazen titriyor, bazen sıçırıyor. Bunda onu yeniyoruz inşallah. Ama her hangisi geldiyse hepsinde aynı şeyler. Biz bunu uyuturuz, koyuyoruz yatağına. Şimdi bunun odası benim oturma odama yakın. Oturma odam derken daha yakın duyuyorum ama gece yatak odasına geçerken o uzakta arkada o zaman yanıma alıyorum. Çok küçük çünkü bunu yalnız bırakamam. Bunu yanıma alıyorum, benimle yatıyor. Zaten eşim gece çalışıyor. Yalnız ben oturma odasında ola ki televizyon, haber, o, bu açsam kısık sesle dinlerim. Çünkü gece bu feryat ederek uyanır, anne diye bir bağırır. Ben bunu kucağıma alırım, severim. Ta ki neden belki 10 dakika sürüyor. Değil mi İlgin? Bazen 10 dakika bazen daha erken. Seve, seve, seve, seve... Tamam buradayım, tamam tatlım, tamam ben buradayım, diye diye gene yatağında uyuyor. Ağlıyor, ağlıyor, uyuyor. Eğer yanına gitmezsem kalkıyor. Tabi oturuyor yatağa, hiçbir yere gitmez bunlar. O korkuyla da yatakta oturur ama bağıra bağıra. Ama şimdi mesela, şimdi artık 2 ay oldu, yatağından kalkıyor, benim yatağımi biliyor, ağlaya ağlaya odaya geliyor. (Çiğdem)

Bu konuda deneyimleri olan diğere iki görüşmeci de Nergis ve Müge Hanım'dır.

Gece 30 defa kalkıyordum, 15 biri ağlıyordu, 15 kere diğere. (Nergis)

Yani bu çocuklar 6 ay boyu her gece ağladılar, sabahlara kadar. (Müge)

3.10.3.2 Çocuğın Baş Etme Mekanizması Geliştirmesi

Defne Hanım'ın Türkiyeli çocukları iki kardeş olarak kendisine gelmiştir. Önceleri her ne kadar ikisini kısa süreli alacağın düşünse ve bunda da kararlı olduğunu kendi kendine söylese de çocukların gösterdiğı bağlanma durumları ve yaşama tutunma çabaları onun kararını değıştirmiştir.

Çocuk hemen şey yaptı yaşama şeyine geçti. Nasıl yaşayabilirim? Nasıl kendimi kurtarabilirim bu durumdan? En iyi şeyi çözüm üretmeye başladı. Hep böyle tatlı dilli şey mutfağa geldi, şey geldi Defne teyze dedi. Efendim oğlum dedim, öyle mutfaktaydım sana anne diyebilir miyim o zaman da hiçbirine anne dedirtmiyordum bana. Çünkü Defne teyzeydim ya. Teyze anne diyebilir miyim? Diyebilirsin oğlum dedim. Benim annem öldü ya annem kalmadı artık dedi. Ben size anne deyim dedi. Ondan sonra o günden beri hep anne. Ama biliyorum zorluyor kendini ama hani kendini anca öyle kurtarabilir. Bunu kendine şey yaptı görüyorum çok zorlanıyordu bana anne dediğinde. Çünkü olaydan çok zaman geçmemişti. Ondan sonra şey dedi ya biliyor musun dedi Biz Türk'üz, Müslüman'ız da dedi. Annem bize Müslüman dedi sizde Müslümansınız, Türksünüz dedi. Ama şimdi dedi bizi kampa atsalar dedi çocuk esirgeme yurduna falan dedi onlar Türk değıl ki dedi. Onlar Müslüman değıl ki dedi. Lütfen dedi beni kardeşimden ayırma. Bizi ayıracaklar. Aşırı yüksek zeka bir çocuk. Yani aslında bizden kararı o aldı. Bizim yerimize kararı o verdi, bizi seçti. Ondan sonra düşünmeye başladık, karar vermedik sadece düşünmeye başladık eşimle... (Defne)

3.10.4 Korumaya Alınan Çocukla Yaşanan Zorluklar

Koruma altında bulunan çocuklar hangi ırk, etnik köken veya kültürden olursa olsun zor bir durumun içinden gelmektedir. Çocukların çoğ u ilerleyen yıllara rağmen yaşadıkları travmaları halen atlatamamaktadır. Koruyucu aileler bu bağlamda çok yıprandıkları zamanlar yaşamışlardır. Koruyucu ailelerin çocuklarla yaşadığı zorluklar çeşitli alt başlıklara ayrılmıştır. Kimi aileler koruyucu ailesi oldukları çocuğ uyla ilgili bir sıkıntı

yaşarken, kimi aileler de Alman resmi kurumlarıyla veya çocuğun yasal vasisiyle ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bazı aileler de Gençlik Dairesi çalışanları ile sorun yaşarken bir yandan da çocuğun kendi özel durumuyla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Diğer taraftan koruyucu ailesi oldukları çocuğun biyolojik ailesiyle mahkeme süreci olan aileler de görüşmeciler arasında bulunmaktadır. Görüşme esnasında Kardelen Hanım'ın, koruma altındaki çocuklarla yaşanan zorluklara dair sarf ettiği aşağıdaki cümle bu durumu en iyi şekilde ifade etmektedir:

Allah rızası için, daha çok dini yönden... Yani insana sabır oradan geliyor. Bir yere kadar, kendi çocuğuna bile insan bir yere kadar sabrediyor. Ama o çocuklara daha da bir farklı oluyor, böyle kıyamıyorsun üzülyyorsun. Ana, baba yok. Bence tamamen bu vicdanla alakalı bir şey... (Kardelen)

3.10.4.1 Alman Resmi Kurumları İle Yaşanan Zorluklar

Bir çocuğu koruyucu aile olarak tüm zorluklarıyla kabul etmek her açıdan zor bir durum iken Yasemin Hanım, aynı anda iki kardeş çocuğun koruyucu annesi olmuştur. Aslında görüşme gerçekleştirdiğim aileler arasında kardeş çocukların koruyucu ailesi olan sadece kendisi değildir, birkaç aile daha kardeş çocuklara bakım vermektedir. Koruyucu annesi olduğu çocuklar Bosna kökenli iki erkek çocuktur. Çocukların Türkiyeli olmaması nedeniyle Türkiye tatilleri esnasında yaşadığı zorluklara değinmektedir.

En çok zorlandığım bütün bu Almanların var ya kağıt işleri mesela. Benim en çok zorlandığım. Biz dedik başvuru yaptığımızda, biz bir Türk ailesiyiz. Almanya'da yaşıyorum ama benim için tatil demek Türkiye demek. Ben Türkiye'ye gidiyorum, bize çocukları verdiler. Gittik belediyeye pasaportları istiyorum, dedim. Bir hafta içinde gelir, annede. Kısa süreli ailede kalmış bir ay geçti, bizim izin sezonumuz geliyor izine gideceğim hala pasaportlarımız yok. 1 ay olmuş ben çocukları alalı. Bunları ben nereye bırakayım? Gençlik Dairesi 'ben' diyor, 'bunların' diyor, adam vasileri; "yabancı çocuk olduklarını bilmiyordum. Ben onları Alman zannettim yani, bilseydim zaten ben vasilik de yapmazdım." Ben de dedim, ne yapmanız gerektiğini ben bilmiyorum....Büyük Anıl'ı getirmiştik. Kapıkule'den geri gittik, almadılar. Benim şu vize pasaport probleminde aile olarak çektiğimizi bir Allah biliyor, bir de ben biliyorum. Çünkü Ahmet'i almadılar, vizesiz giremiyormuş. Nereden bileyim ben? Bize lazım zaten, o pasaportu alıncaya kadar Yabancılar Dairesinden annemden emdiğim burnumdan geldi. O kadar uğraştım. Verdiler elime bütün ülkeler için seyahat pasaportu. Bana söyleyin o zaman bu sadece Avrupa Birliği ülkeleri diye. Avrupa Birliği ülkeleri dışında vize ihtiyacı var. Hiç kimse bize söylemedi. Ben ne bileyim vize lazım. Türkiye'ye Sırp'a geldik, arabayla dayandık. Sırp dedi ki, Anıl giremez. Niye? Biz de diyoruz ki onlar Bosnalıları sevmiyor ya, zaten kesin. Oradan döndük Sırp'tan geri gittik, Romanya'dan geçtik, Bulgaristan'dan geçtik, geldik kapıya. Yani bu kurumda çok

sıkıntı çektik. ... Neden az koruyucu aile var, dersin kadınlarımız ailelerimiz çok rahat Almanlar gibi değiliz. Her sene, biz her senede bir senelik pasaport veriyorlardı. Yenice bizim 3 senelik pasaportumuz var. Önce onunla uğraşıyorsun. Bir de bu göçmenlerden dolayı artık Yabancılar Dairesi öyle randevu vermiyor, gidemiyorsun. Sabah dörtte gideceksin, orada bekleyeceksin, sıra çekeceksin. Yani dedim ki, şu yapılan eğer Türkiye’de olsa bizi şimdiye bütün Avrupa, Alman televizyonları görmüştü. Ama Berlin’de biz bunu yaşıyoruz, hiç kimsenin haberi yok. Çünkü Almanlar çok iyi biliyorlar kendilerini şey yapmasını. Aynı şimdi 3 senelik pasaportumuz var. Yine Türk Konsolosluğuna gidiyorsun, başvuru yapıyorsun, 2 ay bekliyorsun onay gelirse 6 haftalık vize alabiliyorsun. Her defasında böyleyiz, her izine geldiğimizde. ... Çünkü bunların annesi de Bosna savaşı olduğu zaman çocuk olarak, oraya ne diyorlar ona ne olarak gelmiş, sığınmacı. Odan dolayı annelerine takılıyorlar, çocuklara oturma vermiyorlar. Akın için 18 bitirince veririz belki diye düşünülüyordu, gittik, konuştuk. Çalışacak hayatını kazanacak, devlete hiçbir şey kalmayacak beklentisi, ayaklarının üzerinde durduğunda Alman devleti ona bir vatandaşlık verebilir. (Yasemin)

(Derin bir iç çekiyor) Şu anda, emin olun, sırf bir dosya bunun için yanımızda taşıyoruz. Bir dosya. Yok, vasinin onayı, yok Plan B’nin sözleşmesi.... (Çiğdem)

Açelya Hanım koruyucu ailesi olduğu kızının resmi olarak bağlı bulunduğu, taşınma sürecinden önceki yaşadığı yerde bulunan Gençlik Dairesi ile arasında 2 yıl süren uzunca bir mahkeme süreci yaşamıştır. Bu süreçte kendi ifadesiyle mahkemenin hakimi hariç sürece dahil olan her kurum, herkes çocuğun Açelya Hanım’dan alınması taraftarı olduğu için çok zorlu bir dönem atlatmıştır. Ancak mahkemede en son 1 yıllık süreçte bilirkişi raporu hazırlanması şart koşulduğunda, bir yıl boyunca Açelya Hanım ve ailesi yakından takibe alınmıştır. Bu süreci kendisi şöyle aktarmaktadır:

Neyse 6 ay boyunca bir Gutachen yapıldı. Kadın ne detaylar işlemiştii o Gutachten’da ve kesinlikle Hazal’ın bu aileden çıkarılmaması lazım, çıkarılırsa hem fiziksel hem zihinsel çöküşe uğrar ve çocuk sağlığı açısından da çok büyük rahatsızlıklar tekrar yaşamaya başlar diye. 88 sayfalık 90 sayfalık bir rapor çıkardı. Bunun üzerine hakim işte bizde kalmasına karar verdi. ... 2 sene boyunca 3-4-5 defa mahkemeye gitmek zorunda kaldık ve Allah’a şükür yani hakim dediğim gibi müthiş bir insandı. Çok çok babacan bir adamdı. Sadece ve sadece Hazal’ı baz aldı. Hazal’ın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurdu. Ne bizi ne babayı, sadece Hazal ve biz de başka bir şey istemiyorduk. Zaten biz aman Hazal bizde kalsın diye de bir çabamız yoktu ama biz çok iyi biliyorduk ki Hazal bizden önce... ... Ay o kadın da o kadar profesyonel bir kadındı ki 6 ay boyunca zerre kadar renk vermedi. 2 sene o kadar yani içinde ne yazacağımı inancın bir kelimesini bile bilmiyordum, bizden yana mı onlardan yana mı? ... Dedi kesinlikle bu çocuk bu aileden ayrılmaz, ayrılması lazım. Yani ailem olarak benimsemiş, duygusal bağı bunlarda. Ondan sonra o kadının da kabul etmediler. Jugendamt kıyameti kopardı. Yani öyle süreçler yaşadık ki... Hatta Jugendamt şey dedi. Biz bu şeyden sonra işte Gutachtendan sonra Jugendamt işte dedi. Biz ne çocuklar gördük, dedi, koruyucu aileden sonra ailesine verildi, şimdi Gymnasium okuyor. Avukat bir elini şeye vurdu: ‘Burada biz’, dedi ‘başka çocukları tartışmıyoruz’, dedi. ‘Hazal’ı

tartışıyoruz’ dedi. ‘Hazal için konuşuyoruz’ dedi. ‘Bana gidip gelip’ dedi, ‘başka çocuklardan misal vermeyin’ dedi. Yani böyle işte bu iki sene gerçekten çok çok çok şeyler yaşadık. ... Aynen öyle, bunun için bize 2 sene bu yavruma, yani dünyada cehennemi yaşattılar. Gerçekten cehennem yaşadık. Yani bu çocuk 2 sene zerre kadar gelişim kat etmedi. Yani 3 sene o kadar büyük gelişimler kat ediyordu çocuk, konuşamaz denilen çocuk şakır şakır konuşuyor, yürüyemez dedikleri çocuk, koşuyor, oynuyor. (Açelya)

Yasemin Hanım, koruyucu aile olduktan sonraki ilerleyen süreç içerisinde korumaya aldığı çocuklarının vasiliğini mahkeme aracılığıyla kendi üzerine alan görüşmecilerdendir. Bu mahkeme sürecinde yaşadıklarını da şöyle aktarmaktadır:

Çok zahmetli bir iş. Çocuk bakmak değil ama Alman kurumları ile uğraşıp işlerini halletmek hiç kolay değil ve bu yaptığımız işi size yakıştırmayanlar çok var. Gençlik Dairesindeki memurlar bu nereden çıktı, diyenler var yani. Ve bu vasim benim doğulu bir kadındı. Bütün şeyleri negatif yazmış. Kesinlikle Bayan Atmaca’nın bu işi yapabileceğine inanmıyorum. Ben verilmesini düşünmüyorum. Böyle, böyle diye ondan sonra buna rağmen mahkemede aldık, şeyi, vasiliği aldık. (Yasemin)

3.10.4.2 Koruma Altındaki Çocuğun Kendisi ile Yaşanan Zorluklar

Koruma altındaki çocukların nerdeyse tümü farklı sorunlara sahip olarak koruyucu aile yanına yerleşmektedirler. Psikolojik sorunlar, bedensel engeller her çocuğun kendisiyle beraber getirdiği sıkıntılar arasında yer almaktadır. Uzun süreli koruyucu aile olmak isteyen Kadife Hanım, kendisine verilen çocuğun mahkeme süreci devam ettiği için birçok zorlukla bakımını üstlendiği çocuğu ailesine geri vermek durumunda kalmıştır. Hastaneden vücudunda birçok kırıkla evine getirilen çocuğun durumunu şöyle aktarmaktadır:

4 tane ameliyatlıydı (Çiğdem)

Yemek yiyemiyordu yani. O çocuk sakat geldi bunlara. Çok ciddi bir şey. O çocuk bunlara kurumdan atmış, hastaneden aldılar onu; bütün çeneler kulaklar her bir yer ameliyatlı (Çiğdem Hanım’ın ablası)

Çok zordu, ben onu hastaneden aldım. Hastaneden direkt eve geldi. Kulakları ameliyatlıydı, çenesi tamamen kırıldı, yeniden yapılmıştı. Dişleri, üst dişleri hiç yok onun da bunun gibi, dudakları silikonlu kolu da kırıldı biz aldığımızda. Biz onu pipetlerle besledik 4 ay. Önceki oğlumuz çok zordu. Ondan sonra bir ay gene o

da bizde kaldı. Ama tabii, ben bu 1 ay içerisinde o çocuk hiç durmadı, arada sızdığı zamanlarda ben de onunla uyuyorum. İşe gidiyorum. Ev taşıyorum. 2 çocuk bayağı bir yormuştu beni. ... Bu çocuk bakılabilecek bir çocuk değil konumuna konuldu. O aile bunu bakamam dedi, geri gönderdi, başka bir aile buldular. O ailede de yine o gün bu bilmiyorum kaç gün kalmış, ailenin kendi çocuğu vardı; onunla kavga ediyor, aile hemen bu çocuğu bugün buradan alacaksınız diyor, böyle gönderiyor onu. Sonra yine hemşire bir aileye veriliyor, bu hemşire hanım buna bakıyor 1 ay ama ben buna bakamam diyor. Bu çocuk agresif şu şu şu sıkıntıları var. Vardı, dediği sıkıntıların gerçekten hepsi var. Ben buna bakmam diyor, alın diyor. (Çiğdem)

Çocuklarla ilgilenmek uzmanlık alanı olan Meryem Hanım, koruyucu ailesi olduğu kızının gerçekten bakılması çok zor bir çocuk olduğunu ifade etmektedir. Çok hareketli, yerinde durmakta zorlanan kız çocuğu Meryem Hanım'ın işini bayağı zorlaştırmıştır.

Ya şimdi şöyle bir şey var: Bize gelen çocuk fumi gibiydi. Fumi biliyor musunuz? Böyle hani plastikten top, yerinde duramayan, attığın zaman yani o şekildeydi. Yani gerçekten yani 2 dakika televizyon bile izleyemiyordu, yani yerinde kesinlikle... Yani hiperaktif onun yanında hiç (gülüyor) Yani kesinlikle yani, 2 dakika hani mesela çocuklar televizyon izlemeyi sever. Sude televizyon bakamıyordu. Çünkü televizyonu izleyebilmek için yerinde durması gerekiyor. Yani o bile (gülüyor)... Yani şöyle bilmem birkaç hafta bizdeydi, Gençlik Dairesinden ziyarete geldiler. Bahçede şey yapalım dedik, kabul edelim, yani evimizin kendi bahçesinde. Yani oradaki Gençlik Dairesindeki yetkili bayan hala söylüyor, hiç unutmuyorum 2 dakika bir sohbete daldık, o an bütün lalelerin kafası gitti. Çok lalemiz vardı (gülüyor). Yani bayağı bir yaramazdı. Bir de çok hırçındı. Yani vurayım, kırayım, ısırayım yani. ... Ama şimdi de gene var, yani böyle çok deneme şeyleri var. Yani mesela bunun burada durması gerekiyor, yani o kural var. O zaman mutlaka bunu buradan alır, başka bir yere koyar ki, yani o kuralı şey yapmazsam nasıl davranacak. Yani bana da aynı cezayı verecek mi? Yani özellikle ceza almayı bayağı bir süre bayağı istiyordu ki (gülüyor) yani oradan bilsin ki, tamam bana da yani aynı şeyler geçerli ve yapmazsam kızılacak. Yani oradan bir güvence alıyor kendisine. (Fulya)

Yasemin Hanım, kardeş çocuklardan büyük olan ile anlaşmanın ve kendini ona kabullendirmenin daha zor olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca çocuklar annesi ile görüştüklerinde büyük oğlunun annesinden daha çabuk etkilendiğini ve bunu genel tavırlarına da yansıttığını söylemektedir.

Ama büyükle, tabii ki Akın'la olan diyalogun aynısı yok açıkçası. Yok, benim vicdanım hani, benim kendi sevgim de ona o kadar yeterli değildi. Çünkü bunu ben büyüttüm, altını aldım, hastaneye götürdüm, acilde sen bekledin, yatırdın. Öbürü 7 yaşında geldi, yabancı olarak geliyor bize. (Yasemin)

Yasemin Hanım uzun süreli baktığı oğullarının yanı sıra, ara ara Gençlik Dairesi istediği ve ailelerin ihtiyacı olduğu için kısa süreli koruyucu ailelik de yapmıştır. Bu çocuklarla yaşadığı deneyimler şöyledir:

4 kısa süreli çocuk baktım. Çocukları kendi odamda yatırdım. İlk başlarda bir tane aldığım, kısa süreli aldığım, kısa süreli çocuk mesela kesinlikle banyoya girmiyordu, bağıırıyordu. Banyoda yani neler yaşıyorsun, aynı senin evladın gibi can bu. (Yasemin)

Koruma altındaki çocuklarıyla yaşadığı sıkıntılar travma yaratacak boyutlara ulaşan Defne Hanım'ın yaşadığı sorunları aşağıda aktarmaya çalıştım.

Ama sonradan zaman geçtikçe daha bir zorlandım. Çocuklarım büyüdükçe koruyucu ailede daha bir zorlandım hani. Çocuktü, küçüktü; anlatabilirsin, edebilirsin hani. Ama şimdi bunlar büyüdü, kendi odaları var, kendi şahsi eşyaları var. Onların odasına, odalarına girmesi onların eşyalarını karıştırması bazen çok şeye göz yumduğumuzda diyor ama bize göz yumuyordun. Bize terlik fırlıyordu. O şeyler başlıyor, tartışmalar başlıyor. Yani şimdi Zafer ve Yunus'a bakıyoruz, şimdi onlar da çok oldu. Benim buna iznim yoktu, bana yasaktı, bana böyleydi, bana şöyleydi, bunlara niye yasak yok bunlara niye göz yumuyorsun? Bunlar da temelli geldi bize. Hani geçici değiller, geçici olunca çok rahattı. Diyorduk aman geçicidir boşver, bunlar bizim çocuklarımız değil. Hani anne-babası alıp gidecek. O çocuklara öyle şey ediyordum ama şimdi Zafer ve Yunus'ta zorlanmadım desem yalan olur. Çok zorlandım. 4 buçuk senedir bizdeler. İki kardeş 3 yaşında ve 6 yaşında bize geldiler. Aşırı zorlanmadım desem yalan olur. Aşırı zorlandık ve biz buna karar verinceye kadar da çok çok düşündük, bir sene neredeyse düşündük. Bizde geçici kaldılar 1 sene boyunca. Yani insan hemen aman alayım da bütün çocuklara yardım edeyim, hepsi bende kalsın şeyi güllük gülistanlık olmuyor. Gerçekten olmuyor çünkü çocuklar orada yaşadıklarına göre yaramaz oluyorlar, psikolojileri bozuk oluyor. Bir şeyi bin sefer diyorum. Çocuğuma bazen baktığımda beni anlıyor ama bin sefer... 4 buçuk senedir biz 4 buçuk senedir daha çok şey tekrarlıyoruz, tekrarlıyorum aynı şeyi söyleyip duruyorum. Aynı şeyi söyleyip aynı yasakları koyup duruyorum. ... Zafer öldürmeye yetkiliydi. Çocuk öldürmeye yetkindi, kişileri öldürmeye yetkindi. Hep böyle öldürmeli konuşur, hepinizi öldüreceğim, hepinizi asacağım, keseceğim. Yapıyordu da bıçakla saldıırıyordu, dövüyordu, ısıırıyordu yani sırf konuşmakla kalmıyordu. Kızımın odasına bıçakla bile girmişti. Ben sizin hepinizi öldüreceğim. Çünkü öyle büyümüş, hep bıçakla, hep kavgayla, hep öldürmekle büyümüş. Çocuk dediğim gibi biz çok kötü bir dönemden geçtik. Çok zor bir dönemden geçtik. ... Ne bir aile, aileler kabul etmez bunları. Çünkü Zafer 6 yaşında çok sorunlu bir çocuk, psikolojik sorunları vardı. Yunus aynı şekilde 3 yaşında olduğu halde aşırı şey, yani böyle duvarları kapıları yiyen çocuklardı yani. ... Yasak, küfürler, o şeyler çıkıyor daha. Zafer, Yunus onların önünde çok kötü filmler, porno filmleri seyrediliyormuş. Çocuk mesela abim gelmişti bana, kızını tuttu, kızın ağzından şey yaptı, çekti. Ondan sonra şey yaptık, şok geçirdik. O çocuk ne yapıyor, soyunuyor mesela soyunuyordu. Genitalleri ile oynuyordu. Kapı çalıyordu, çırılçıplak kapıyı açıyordu. Tuvaletten kalkıyordu kız-oğlan hiç umrunda değil. Bize en çok zorlandığımız şey oydu. Şimdiye kadar dikkat ediyordum, dört buçuk sene olduğu halde biz kız kardeşim, çocukları, başka çocuklar geldi mi hep diyorum, hani bir

gözünüz orada dursun. Hani ne kadar da şeyimizi iyi bağlayalım, aynen doktor tedavisi sürüyor. ... Yardım etmek için zorlandığımız anlar oluyor. Bazen diyordum tamam istemiyorum artık. Bitti, bitti diyorum. Artık yapamıyorum, gücüm kalmadı falan dediğim anlar da oldu. Diyorum bütün emeklerim boşa mı gitti? Çöp mü? Hatta geçen hafta daha dedim. 4 buçuk sene çöp mü? Dedim hani hiç mi bir şey veremedim ben? Hiç mi verimli olamadım? İşte insan tam o şeyde, o dakikada öyle oluyor. Yarım saat sonra geçiyor. ... Çocuk 2-3 tane ana okuldan atılmış. Çocukları boğmak istemiş, öğretmeni öldürmek istemiş. Yani bir düşün, 3 yaşındaki çocuk aşırı sorunlu, çocuklarda ama aşırı büyük yol kat ettik. Eşim mesela işten çıktı, ben işten çıktım. Eşim sonra yarım gün çalışmaya başladı. Ben yarım gün, öyle öyle derken... Şimdi eşim evde, ben bütün gün çalışıyorum. Çünkü eşim daha bir ilgilenebilir erkek çocukları olduğu için. Mesela onlarla top oynayabiliyor, hoplayabiliyor, zıplayabiliyor. Şey yapabiliyor birde iş ayrımı da yaptı zorlanmamak için. (Defne)

Koruma altına alınan çocuklar koruma durumuna düşmeden önce kendi ebeveynlerinin yanında alışlagelmiş bir hayat düzenine sahiptir. Bu düzenin ne kadar doğru ya da ne kadar iyi olduğu her durum için kendi içerisinde tartışmalı olsa da koruyucu aile yanına yerleşen çocuk alışmış olduğu birçok davranışla beraber gelir. Çalışmanın literatür kısmında da bahsettiğim gibi koruyucu aile yanına yerleşmek çocuklar için tamamen yeni bir hayat düzeni anlamına gelebilmektedir. Buna bir de çocukların yaşamış olduğu travmatik olaylar eklendiğinde çocuklar daha ‘agresif’, ‘uyumsuz’ ve ‘yaramaz’ davranabilirler.

Çocuk çaresiz kaldığım anda. Yani mesela çocuk bir şey söylüyorsun, bunu yapma diyorsun, bir şey yapıyor, yaramazlık. Veyahut bir şey yapma dediğin için çocuk bağıyor. Mesela böyle veyahut dinlemiyor, ben ulaşamıyorum çocuğa. Sakinleştirip onunla konuşmaya çalışıyorum, yok! O anlar mesela çok kötü. Evet, bağıyor çocuk işte şeye gelmiyor Almanca druck. Mesela baskıya, yani baskı derken bunu şöyle şöyle yapmak zorundasın... Mesela mecbur disiplin vereceksin o çocuğa, istediği gibi hareket edemez ki. Evet, evet disiplin. Ama başıboş bırakınca mesela sabah yüzünü yıkamıyor, saçını taramıyor, dişlerini fırçalamıyor. Söylemezsen mecbur onları... 4. senem hala söylüyorum. İnanır mısınız! Çocuk şimdi 10 yaşında o erkek çocuğu, kız çocuğu o kadar değil. Onu anlayabilir, söylüyorum ama o biraz daha uyumsal. (Şebboy)

Açelya Hanım’ın koruyucu ailelik sürecinde yaşadığı en büyük sıkıntıların başında çocuğun sağlık problemleri gelmektedir. Birden fazla sağlık sorunu olması hem çocuğu hem de Açelya Hanım’ı oldukça yıpratmıştır.

Açelya: Ondan sonra Hazal’ın daha şey görüyordu, Krankengymnastik, onu buldum. Ona gittik bir yerde, ondan sonra kalp doktoru vardı. Hemen ona acil telefon ettim, ona gittim. Ondan sonra çocuk gelişimi için hastanede tekrar bir kontrol ediliyor, işte orada randevumuz vardı, oraya gitmem gerekiyordu yani

benim. Çalışıyorum bu arada, haftada 5 gün, 6 saat günde çalışıyordum. Cuma günü aldım, pazartesi günü işe gitmem lazım. Neyse Allah'tan kreşti, onu da aldım, beraberimde aylarca götürdüm. Aylarca götürdüm dediğim bir sene boyunca, bir buçuk sene boyunca benimle aynı kreşe gitti. ... 2 hafta yılbaşında hastanede kaldık. Hazal için çok zor bir dönemdi çünkü hep o hastanede kalmış, hep o hastanede yatmış. Ondan sonra hep yalnız kalmış. Ondan sonra bizde de tabii şimdi eylülde geldi. Eylül, ekim, kasım, aralık. 4 aydır da bizde. Allah'ım, tuvalete gideceğim, Hazal kıyameti koparıyor, yırtılıyor o çocuk. Eee, oksijene bağlı yatağından da çıkartamıyorum, tuvalete gidemiyorum. Ancak eşim gelecek Hazal'a o bakacak, yanında olacak. Ben tuvalete gideceğim o kadar, yemek almaya gideceğim, ama gidemiyorum, su almaya gideceğim, gidemiyorum. Hastaneyi ayağa kaldırıyor. Neyse 2 hafta biz bununla gece gündüz hastanede kaldık. Ondan sonra benim hiç niyetim yoktu zaten onu hastanede bırakıp eve gelmeye. Allah razı olsun eşim de özel oda tuttu ikimiz beraber analı kızlı hastanede yatıp kalktık. 2 hafta sonunda Beyhan düzeldi bu, iyileşti, çıktık hastaneden. ... Ondan sonra artı şey yapmamaya başladı, ilaçlarını içmek istemiyor, çocuk kesinlikle ilaçlarını içmiyor. 1 ay, 2 ay, 2,5 ay mücadele mücadele... İlaçlarını vermek için, çoğu zaman veremiyorum, kusuyor. Randevu aldık doktordan kalp doktorundan gittik. ... Yok tabii, yani aynı gün öğrendim. Aslında çocuğu almaya gittiğimde. Tabii, bana bir buçuk yaşında çocuk dendi. Hazal o zaman 68 cm idi. 68cm 5 kiloydu. 1,5 yaşında. Düşün yürüyemiyor, yürümeyi bırakın emekleyemiyor, emeklemeyi bırakın kendi başına oturamıyordu, destekle oturuyordu. Çocuk kadardı. Çok çok küçüktü. Artı bir sürü ilaçları vardı. Tabii o hemşire bana hepsini o gün anlattı. Yani çocuğu eve almadan önce... (Açelya)

Açelya Hanım çocuğunu aldığı ilk sene tatilini yarıda bölerek, hastalanan kızı için Almanya'ya dönmek zorunda kaldığı dönemde yaşadıklarını şöyle ifade etmektedir:

Ondan sonra, yani o doktor şeyleri falan da benim için çok aydın oldu. Tabii ney, ne değil öğrendik. Ondan sonra aradan işte biz Hazal'ı eylülde aldık, 2 hafta sonra da bizim iznimiz vardı, tatil planımız vardı. Bunu da alır almaz söyledik onlara. Biz tatile gideceğiz, yani bunu ayarlamıştık. Ekimdeydi. Ne yapacağız, çocuğu götürebilir miyiz? Apar topar çocuğa bir pasaport çıkarttılar. Ondan sonra zaten pasaportu vardı. Özür dilerim, pasaportu vardı. Hemen vasisi izin verdi, biz atladık, Antalya'ya, Alanya'ya tatile gittik. 2 hafta boyunca tatile gittik. İşte Damlatış Mağarası'na falan girdik. 2 hafta onunla böyle haşır neşir güzel bir tatil yaptık. Ondan sonra ikinci haftanın son günleri çok pardon, hayır, gittik, güzelce tatilimizi yaptık geldik. Yılbaşında tekrar tatile gidecektik, ondan sonra yılbaşında tekrar tatile gittik. Yine iki haftalığına gitmiştik. Bir hafta sonunda Hazal sürekli uyumaya başladı. Sürekli uyuyor. Allah'ım Yarabbim diyorum. Çocuk hafif ateşi var ama o kadar hiç hali yok. Böyle kucağına alınca eriyip gidiyor çocuk. Doktora götürdüm, kimse bir şey bulamıyor Hazal'da. Eşim dedi, yok bu böyle olmayacak kalk hadi İstanbul'a gidiyoruz. İstanbul'a geldik İstanbul'da da gene doktorlara gösteriyor falan da, bir şey bulamıyorlar. Ay çocuk iyice böyle 24 Saat uyuyor oldu. Hemen atladık 3. günü artık Almanya'ya geldik, tatili böldük. Almanya'ya geldik, hemen çocuk doktoruna gittik. Ondan sonra havaalanından direk hemen şey çağırdılar ambulans. Ambulansla biz hastaneye gittik. Bunun sürekli kontrolde olduğu bir hastane. Oraya gittik, hemen apar topar çocuğu aldılar. Meğersem işte o ciğerleri basınç yapıyor ve çocuğun oksijen dağılımını engelliyor. (Açelya)

Gül Hanım 3 tane çocuğun uzun süreli koruyucu ailesi olarak hayatına buna göre yön vermiştir. Çocuklar da Gül Hanım'ı öylesine benimsemiştir ki artık kendi aralarında “Benim annem, beni daha çok seviyor.” tarzında didişmelere bile girişmektedirler.

Çocukların kendi aralarında didişmeleri beni yıpratıyor. Oturup ‘Annem beni çok seviyor, seni az seviyor’ diye kavgaya başlıyorlar. O zaman onlara ah ah, size de yazık bana da yazık, diyorum. Ama akşam olup da hepsini öperek yatırdıktan sonra sanki evde bir huzur, sükunet çöküyor. Janine çok sorun yaşadı. Yaşadığı bu sorunlar sebebiyle yaşından daha küçük düşünüyor ve davranıyor. (Gül)

3 yaşında koruyucu aile yanına yerleşen ikizlerin, babalarını geride bırakarak Müge Hanım'a alışması uzun zaman almıştır.

Yani bu çocuklar 6 ay boyu her gece ağladılar sabahlara kadar. (Müge)

durumun zorluğu böyle ifade etmektedir.

Menekşe Hanım, 6 yaşında iken aldığı kızıyla yaşadıklarını aktarıırken çocuğun biyolojik ailesinin yanında edindiği davranışlarını değiştirememesi nedeniyle ortaya çıkan zorlukları anlatmıştır.

Bir çocuk 3 yaşına, en geç 6 yaşına kadar kişiliğini alır, en geç 6 yaşında o çocuğun karakteri oluşmuş oluyor. Değiştiremiyorsun yani 6 yaşındayken, biz çok mücadele ettik yani bazı şeyleri değiştirmeye. (Menekşe)

Çiğdem Hanım'ın bakımını üstlendiği Alman kökenli kızı, annesini ve olan olayları hatırlayacak yaşta olduğu için annesine karşı olan duygularını Çiğdem Hanım'ın yanında, ona zorluk çıkararak dile getirmektedir.

Zaten birisi ile sadece bir ay kalmıştık, onu zaten şey yapma. Onun işte en kötü zamanı denk geldi. Sabaha kadar uyumadı, böyle camları dövdü, yastığın üstüne çıkıp camlara böyle vuruyordu, vuruyordu ve şey diyordu, ‘Anne senden nefret ediyorum, sen ne kadar kötü bir annesin, sen beni nasıl bırakırsın, sen başka çocuklarla ilgileniyorsun, beni niye bıraktın, sen ne kötü annesin...’ ondan sonra .... (Çiğdem)

3.10.4.3 Koruma Altındaki Çocuğun Gerçek Ailesi İle Yaşanan Zorluklar

Koruma altına alınan çocuklar koruyucu aile yanına bazı durumlarda sadece kendi problemleriyle yerleşmezler. Bu çocuklar onları ihmal ya da istismar eden

ebeveynlerinin sorunlarını da çoğu zaman beraberinde getirirler. Kimi durumda aile haklı bir şekilde çocuğunu geri almak isterken kimi durumda da çocuğuna bakabilecek şartları taşımasa bile koruyucu ailelerin işini zorlaştırma yoluna gitmektedirler. Aslında çoğu durumda ebeveynlerin gerçek niyeti çocuğunu geri almak olmasa da çevrenin de etkisiyle koruyucu ailelere karşı cephe almaktadırlar.

Görüşmeciler arasında koruma çocuğunun gerçek ailesi ile problem yaşayanlar kategorisinde 25 kod bulunsa da bu konuda sorun yaşayan koruyucu aile sayısı 6'dır. Kodların çok olması görüşmecilerin bu konu hakkındaki yaşadıklarını detaylı bir şekilde aktarmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda bu tema altında deneyimlerini aktaran görüşmecilerin çoğu çocuğun gerçek ailesi ile mahkeme süreci yaşamıştır.

Nergis Hanım'ın çocuklarının biyolojik annesi, çocuklar Nergis Hanım'da bir süre kaldıktan sonra onları geri alabilmek için farklı girişimlerde bulunmuştur.

Kızların annesi bir dönem bana çocukları geri almak için iftira attı. Ben ama yaşadığım tüm olumsuz durumlarda ne anne ne de kendi tarafımı tuttum. Hep çocukların tarafında olmak istedim. (Nergis)

Çocuklar isteseydi mutlaka ailesine verirdim. Ama çocuklar çok zor travmalar atlattı. Geceleri ağlardı. 2 yıl önce kızlarımın annesi çocukları geri almak için mahkemeye başvurmuş. Önce tanıdık aracılığıyla almak istedi, çocuklar gitmek istemeyince mahkemeye başvurdu. Mahkeme çocukları dinlemek için bir bilirkişi tuttu. Mahkeme devam ederken bu bilirkişi bir buçuk yıl boyunca da hem bizi hem de anneyi gözlemlemiş. Son oturumda çocukların da dinlenmesi için ayrı ayrı odalara alındılar. Kızlarımdan birisi kendisini çok güzel ifade etmiş danışmana. Ben koruyucu annemde kalmak istiyorum. Kendi annemi istemiyorum diye açık açık söylemiş. Tabi o esnada beni hiç odalara almadıkları için annesini de... Diğer kızım biraz sessiz kalmış, sonra danışman ona bir gün yere düşsen ve yaralansan seni gelip kimin yerden kaldırmasını istersin? Karın annenin mi? Koruyucu annenin mi? demiş. Kızım karın annem beni tanımıyor ki, bana nasıl yardım edeceğini bilmiyor, demiş. Tabii, ben bunları danışman mahkemede raporu okurken öğreniyorum. Biz mahkeme sürecinde kendi paramızla 2000 euro vererek avukat tuttuk. Ben önce avukat falan istemedim, hayırlısı neyse o olsun, dedim. Ama kız kardeşim beni ikna etti. Sen elinden geleni yaptın mı ki bu çocuklar için öyle diyorsun, dedi. Yarın bu çocukları büyümüş ama perişan bir halde metroda, yolda görürsen pişman olmaz mısın? Keşke, o avukatı tutup parayı kendim de versem bu çocukları kurtarmak için elimden geleni yapmış olsaydım, demez miydin? dedi. Ben de öyle deyince ikna oldum. (Nergis)

Fırat ve Menekşe çiftinin, 18 yaşını doldurmasına rağmen beraber yaşadıkları kızı, annesi tarafından ne geri alınmak istenmiş ne de bir mahkeme süreci yaşanmıştır. Koruyucu aileyi çok üzen ve yıpratın durum kızlarının gerçek annesi ile her

görüşmeden sonra annesinden etkilenerек koruyucu ailesine karşı tavırlarını değiştirmesidir. Ailenin kendi aktarımına göre kendi yaşam tarzlarına ve dünya görüşlerine uygun olmayan bir hayat sürdüren anne, kızını onların yanında baskı altında olduğuna ikna etmeye çalışmaktadır.

Biz kendi ailelerimizden ziyade tam 12 sene, tam 12 sene İnci'nin kendi ailesi ile, annesi ile savaş ettik. Çok fazla üzerimize geldi, çok fazla bizi üzdü. Yani çok çok çok fazla sıkıntı çektik biz yani. Ben çok çektik dedim ya parantezin içine ne bulursanız atın yani. Şöyle düşünün ki özür dilerim iki tane karakter düşünün birisi son derece hürriyetine düşkün çok çok fazla özgür yaşamayı tercih eden sizin hassasiyet duyduğunuz her türlü değerın karşı tarafta hiçbir karşılığı yok. Nasıl anlatabilirim ki yani şimdi oraya gidiyor kız kardeşleri o şekilde yaşıyorlar zaten. Çok özgür bir ortamda Alman ailelerindeler öbür tarafta anne de öyle sonra geliyor muhafazakar bir aile yapısında çocuk yaşamaya çalışıyor dışarıda topluyor biriktiriyor anne yüklüyor yüklemeyi yapıyor biz onu evde çözmeye çalışıyoruz. Pimini çekiyor patladığı zaman da oluyor patlamadığı zamanda oluyor. Çok çok etkileniyordu, biz çok çok çektik. (Fırat)

Yaşın 18'i geçti istediğini yapabilirsin dinlemek zorunda değilsin gibi dolduruşlara da gelebiliyor. (Menekşe)

Fırat Bey bu işe tüm benliğiyle giriştiği için zorluklara rağmen bırakmayı aklından bile geçirmemiş.

O dil bazen öyle sivrilebiliyor ki çok can yakıyor. Eğer bunu bir meslek olarak yapsaydınız bırakmayı düşünürdünüz daha çok kolay olurdu. Ama tüm benliğinizle de bu meseleye talip olduysanız o vicdani açıdan mümkün değil onu yapamazsınız. Kabullendik bir defa, bazen oluyor ki hem İnci hem biz yani "anne diyor keşke beni böyle doğurmasaydın" falan olay bu noktalara geliyor artık. Anlatabiliyorum mu? Genleri falan işte "anneme çekmişim, babama çekmişim" yaşı kaç öyle kabullendi. "Kızımı sen zorlayamazsın, oruç tutmuyor" gibi bir haberle gelirse ne yapacaksın sen? "Mecbur değil ki oruç tutmaya." Örnek veriyorum ya. Hiç Allah şahidimizdir yani hiçbir şekilde annesini dışlayıcı bir kötuleyici bir şey konuşmadık, yapmadık ne gereği var o senin annendir. Bitti. Bizim sıkıntımız hani halk arasında deriz ya elin gavurundan çok kendi müslümanımızdan oldu. Kendi anasından çektiğimiz sıkıntıyı hiç kimseden çekmedik. Gerçekten çok üzdü bizi çok. Bu çünkü çok etkiledi, çok fitne üretmeye çalıştı. Çok yaptı. Acıdım, çok üzüldüm. Hakikaten bak İnci'ye de ya İnci işte kızım yapabildiği o, bu kadar ama lütfen bak bizim doğrumuz bunlar, sen bize göre yaşamak zorundasın. Biz bir çatı altında aile olmaya çalışıyoruz. Bu ailenin bu evin kuralları neyse ona uymak zorundasın. Biz sana her şeyin doğrusunu güzelini öğretmeye çalışıyoruz. Ama artık tabii bunları anlayabilecek bir yaşa geldikten sonra biz bu cümleleri kurabiliyoruz o zamana kadar zaten kendimiz çektik, kendimiz yuttuk. Ama bak bu işin doğrusu bu, yanlışı bu. Annen seni bu şekilde etkiliyor. Onun hayat tarzına göre tabii ki annen haklıdır. Bak yine kötülemiyoruz ama bizim hayat tarzımıza göre bizim yaşantımıza göre de işin doğrusu budur. Ne diyeyim yani biz orucuz Ramazan ayında oruç tutarken dedim ya benim kızımı oruca zorlayamazsınız. Bu sıcakta ne orucu gibi bir şey de duyarsanız işte bizim halet-i ruhiyemizi bir

düşünün o zaman. Anlatabiliyor muyum? Evinde kızı var, kardeş o şekilde, anası o şekilde düşünüyor. Eeee kızını da sen yetiştirmeye çalışıyorsun tam bir keşmekeşin içindesin. Yani zorlandığımız anlar çok oldu. Eğer vicdan yoksa şu vicdanını taşıyamıyorsan bu işi başka türlü yapıyor olsan katlanılacak bir mevzu değil anlatabiliyor muyum? Mümkün değil. Gerçekten çok zor çünkü adımı atsa bacısı, bir adım atsa anası, bir adım atsa birbirinden beter. Tabii ki yer yer diyor ki çok sıkıcı. Niye diyor baba niye niye niye? Örnek veriyorum geçen diyor ki “Baba niye dövme yaptıramıyorum? Ne olacak ki diyor bir dövmeden?” Yahu kızım bak bu bizde yasak, haram ayetlerle sabit hem niye yaptırasın ki, o güzelliğini niye bozasın. Bilmem ne işte hep niyelerle karşılaşıyoruz. Çünkü bir adım ötesinde bacısı o niyeyi çoktan aşmış hayatına devam ediyor. O kadar özgür ki onu görüyor ondan sonra heveslendiği zamanlarda oluyor. Kızım sen onlara hevesleneceğine sen kendi bizim kültürümüze onları çekmeye çalışsan. Bak ağızlarında iki kelime Türkçe yok. Yok, Türkçe konuşamıyorlar çocuklar. Sen kendi dinini anlatsan, örfünü... Zaten bu meseleye girip de bir çocuğu ortaya çıkarmak zor. Bir de aynı çocuğun iki tane de aynı durumu yaşayan kız kardeşi varsa ve farklı bir ortamda büyüyorsa on kat daha zor. (Fırat)

Nilüfer Hanım gözyaşları içerisinde, koruyucu ailesi olduğu çocuğunun kendilerinde yaklaşık 8 yıl kaldıktan sonra babasının mahkemeye başvurarak çocuğu geri almasının ardından yaşadığı sıkıntıları aktarmaktadır. Koruma altındaki çocuğu, babasının yanında birkaç sene kaldıktan sonra bir gün babasından gizlice Nilüfer Hanım’ı arayarak onlara geri dönmek istediğini belirtir. Bu olayın üzerine Nilüfer Hanım ve korumaya aldıkları çocuklarının babası arasında mahkeme süreci başlamıştır.

Biz yaşadık, tabii ki de yaşadık. İlk çocuk tekrar bize gelmek istedi 15 yaşına girdiğinde. Gece 1 buçukta telefon açıyor, anne yani açılıyor, kapanıyor. Gece 1 buçukta. Tabi ben geri arıyorum, oğlan çıkıyor. İlk defa çocuğu yalnız bırakmışlar gezide olduğu için. Anne ben size geri gelmek istiyorum, dedi. Berlin’de gezide. Anne diyor, ben diyor, bahçede yatmaya razıyım, bodrumda yatmaya razıyım, ne olur anne! Sabaha kadar uyuyamadım, sabaha kadar uyuyamadım. Sonra cuma geri dönüyoruz dedi. Ben eşyalarımı hazırlayacağım, bu öğretmenimin de haberi var. Hemen Gençlik Dairesi gelecek, şey yapacak yani size geleceğim, dedi. Tabii tabii, cuma günü geliyor, pazar evde kalıyor, pazartesi Gençlik Dairesi, okul müdürü, öğretmen toplanıyorlar. Annesini, babasını çağırıyorlar. Çocuğunuz sizi istemiyor, çocuğunuz Martı ailesine geri gitmek istiyor. Oooo babası fittırıyor. Kesinlikle nereye giderse gitsin ama Martı ailesine asla. Ondandır tabii mahkemeye düşüyor. Mahkemede o süreçte geçici koruyucu ailede kalıyor. Halbusem karşı çıkmasalar çocuk direk bize gelecek. Ama baba karşı çıktığı için bize veremiyorlar. Mahkeme karar çıkıncaya kadar mahkemeye gidiyor. Mahkemede hakim soruyor bizim oğlana; neden tekrar öbür ailene? “Orada mutlu değilim. Zaman zaman kendimi öldürmeyi bile düşündüm, diyor. 16 yaşına girmesine az kalmıştı. Ondandır sonra tamam diyor, bize vermeye karar veriyor. Ondandır sonra hafta sonu direkt bize geliyor. Zaten biz bekliyorduk, biz bekliyorduk ama biz 18 yaşına girince geleceğini bekliyorduk. Çünkü sevgi verdik biz çocuğa, başka bir şey vermedik. O sevgi ile büyüttük biz onu. Biz oraya aldıktan sonra bir müddet alışamadı çocuk. Alışması için biz dedik, artık bırakalım, görüşmeyelim ki, çocuk babasına ailesine alışsın diye. Birkaç kez gidiyorduk değil mi. İlk zamanlar ben gittiğimde eşime

dedim. Bu burda mutlu değil, göreceksin bu çocuk burada mutlu değil. Yani çocuk bizim evde serbest yetişiyor. O an hiç unutmuyorum. O an gözümün önünden gitmiyor benim. Spora falan yazdırmışlar çocuk şey yapıyor. Tabii gider gitmez ikram etmek için, insanlar insan bir şey koyuyor masaya, misafire ev sahibi olarak. Hiç unutmuyorum o anı. Bir şeyler koydu, böyle elini attığı gibi çocuk üvey annesine baktı, almayayım dedi. Ben bittim orada ya. Dedim mümkün değil. Bu çocuk (burada gözleri doldu) mutlu değil. Bunu yaptı çocuk. Bizim evde böyle değildi bu çocuk yani hiç yapmazdı. (Nilüfer)

İlk öğretmenle açılmış, demiş ki ben mutlu değilim. (Gediz)

Yok ilk çocukları açılmış, arkadaşlarını açılmış, arkadaşları da öğretmene söyle demişler. (Nilüfer)

Nilüfer Hanım kendinde daha fazla konuşacak güç bulamayınca eşi Gediz Bey anlatmayı sürdürmek istedi.

Öğretmen işte Gençlik Dairesine bildirmiş. Demişler ki tamam, ne istiyorsun? Yani alalım, o halde alırız; sen istemiyorsan biz orda kal demeyiz. Ne istiyorsun? O da demiş, ben şeye gidebilir miyim? Alırsa, demiş, ben eski koruyucu ailem oraya gitmek istiyorum, demiş. Alırlarsa, demiş. Verir misiniz? demiş. Tabii onlar isterse ben veririm demiş. Çocuk da işte telefon açıyor bizim hanıma, böyle böyle tabii işte bizden bir yeşil ışık olunca çocuk bunu Gençlik Dairesine söylüyor. Oradan bize şey geliyor ama çocuk onu anlatmıyor. Bir iki sefer galiba çocuk kendini şey yapmak, öldürmek istemiş. Yani düşünmüş, yani yapmamış da düşünmüş. Yani aklından geçmiş öldürmek ve diyor ben diyor dua ettim Allah'a diyor yani. Allah'ım hani insan olur ya eğer varsa ben diyor, koruyucu aileme gitmek istiyorum. Onlar beni kabul ederlerse, bir daha oraya gitmek kısmet olursa benim varlığıma iman edeceğim diyor. Yani ben istiyorum diyor, eğer sen varsa bana yardım etmen lazım. Varsan eğer yardım edersen o aile zaten ister beni diyor, öyle bir bağlantı kuruyor. (Gediz)

Şimdi benim damat işçilik yapıyor, kendisi onu yanına çağırdı. Güzel para var diye ve şu an kızıyla beraber kalıyor... (Nilüfer)

Tekrardan koruyucu ailesi olduğu çocuğunun mevcut durumda babası ile görüşüp görüşmediğini sorduğumda:

Dedesi ile görüşüyor. Baba tarafının bazen onu ziyarete gidiyor. O aileden kontağı halası ile telefonlaşıyorlarmış. Bartın'da halası yani ne olursa olsun sen benim halamsın. (Gediz)

Bana iyi davranan tek oydu diyor. Ben diyor tek tek böyle ara sıra söylediği şeyler oluyor, bir şeylerden bir şeyler çıktığı zaman. Diyor ki ben 48 saat yemek odasından bir yere gitmediğimi bilirim. Pijamayla diyor, ders çalışmak zorunda,

dersini yapmak zorunda. Okulda başarılı olmak zorunda. Okulda kötü not getirdiği zaman hani mutfaktan dışarı çıkamazmış. Aşırı derecede sıkıydı. (Nilüfer)

Fulya Hanım'ın kızı, küçük yaşına rağmen büyük sorumlulukların altına giren ve bunun da üstesinden gelmeyi başaran bir çocuktur. Çocuğun biyolojik annesi de Esmâ'nın bu tavırlarını kötü yönde kullandıkça çocuğunun motivasyonunu düşürmektedir.

Ya şimdi şöyle bir şey var. Bizim kızımız zaten yani, bize geldiğinde 2 yaşındaydı ama o zaman da bunun gerektiğinin farkındaydı. Yani çünkü evde yani çok şiddet yani çok şey yaşamış bir çocuktur. Yalnız kalmış çok. Bize gelen çocuk, yani 2 yaşına yeni giren bir çocuk fakat her şeyisini kendisi yapabiliyordu. Yani yemek yemesinden tut, ayakkabısını, üstünü giymesine kadar. Çünkü yani çok kendi başına terk edilmiş çocuktur. Bir de baba çocuğu çok, anneden çocuğu çok kısıkanıyordu. Yani annenin ilgisi çocuğa çok diye yani böyle anne de onu koz olarak kullanıyordu. Böyle çocuk fark eder, yani sağlıklı bir ortam olmadığını. Onun için bize karşı hiçbir zaman bir tepkisi olmadı da, aman çocuğun o zaman da öyleydi şimdi de öyle. Yani annesine, babasına karşı böyle bir sorumluluk hissi var. Yani bensiz yapabiliyorlar mı? Şöyle mi? Böyle mi? Annesi de sağ olsun o sorumluluk hissini çok kullanıyor. Yani sen yoksun diye ben kötüyüm, yok söyleyim, böyleyim. Yok, işte sen geri gelsen Fulya'nın geri 3 çocuğu olur ama benim en azından bir tanem olur. Yani bu şekilde çocuğu çok kullanıyor, yani kızımız farkında. Yani başka bir ihtimalin olmayışının zaten kendisi de istiyor ama yani annesinin hep şey yaptığı için çocuğu. (Fulya)

İşin içine girince de zaten en son eyalet mahkemesi de anneye babaya söyledi. Yani böyle kendi kökünüzden gelen bir aile bulmuşsunuz hala neye itiraz ediyorsunuz? Zaten geri alma imkanınız yok. Alman Anayasa Mahkemesi'ne bile gitse Gençlik Dairesi hayır, dediği zaman mahkeme onu kırmaz. Yani o şeyde kendi kökünüzden bir aile bulmuşsunuz niye şükretmiyorsunuz da...(Ardıç)

Üçüncü çocuğuna hamile iken koruyucu kızları gelen Fulya Hanım'ın çocuğu doğduğunda, koruyucu ailesi olduğu çocuğunun biyolojik ebeveynleri yeni doğan bebeği kardeşi olarak görmemesi hususunda küçük kıza sürekli dolduruşlarda bulunmaktadır.

Anne babasıyla o zamanlar daha sık görüşüyordu ve onlar daha tam kabullenmemişti durumu. İşte Nida doğdu, Esmâ da çok seviyordu kardeşim kardeşim diye. Yani onlar çok konu ettiler, Nida senin kardeşin değil arkadaşın olabilir; şöyledir, böyledir. (Fulya)

İki yıl süren mahkeme süreci ile Açıyla Hanım, koruma altındaki çocuğunun biyolojik babası, eski Gençlik Dairesi ve çocuğunun vasisi ile her yandan ayrı ayrı zorluklara maruz kalmıştır. Çocuğunu aldığı ilk 3 yıllık süre içerisinde ne gerçek ebeveyni ne

vasisi ne de Gençlik Dairesi ile bir sorun yaşamıştır. Eşinin işi nedeniyle farklı bir şehre ve eyalete taşınmak zorunda oluşu, Almanya'daki Türkiyelilere karşı insanların bakışını değiştiren olayların meydana gelmesi, Açıyla Hanım'ı içine çeken zorlu bir girdap gibi olmuştur.

Açıyla: Hayır, hayır, hayır değilim. Vasisi var ve babasında da değil yani o oyunları size gerçekten mesela haliyle mahkemedesiniz. Babayı çağırıyorsunuz, işte biz yılbaşında ona anlatmak istedik. Bak böyle böyle. Benim eşim benim 1. ayda işe başlayacaktı Hamburg'da. Ama biz karar verdik 8. aya kadar kalalım, ağustos'a kadar yani. Hazal'ın geçiş süreci için daha rahat olur, yani alışa alışa gelsin çocuk. İşte babasıyla görüşmelerini rahatça uygulayalım, şey yapalım, bunları kafamızda şey yapıyoruz yani sıkıştıralım. Ondan sonra hafta sonları babada kalabilme imkanı olsun falan diye düşünüyoruz. Baba hemen gidiyor, herkesle görüşüyor, beni mahkemeye veriyor. ... Meğersem baba mahkemeye gitmiş. Hani çocuğumla daha sık görüşmek istiyorum diye mahkemeye müracaat etmiş. Neyse ben bu kadınla da bunu konuşunca dedim, iyi bir sorun çıkmaz herhalde. Hani baba daha çok görüşür ama biz Hamburg'da yaşarız. Ondan sonra 14 Şubat'ta mahkememiz var. Bana bu vasi dedi ki, avukat falan tutmayacaksın değil mi, dedi? Ben de tutmam gerekiyor mu, dedim? Yok, canım alaycı bir ses tonuyla dedi. Bir kere de hallolur o dedi. Bir şey yok bunda dedi. İyi dedim, kadın gitti. Ha tabii kadın gitti, biz avukat falan tutmayacaktık gerçekten de. Sonra ama mahkemeye müdafaa yazıları gidiyor ya onlar bize de geliyor haliyle, o geldi. Ay bu vasinin yazdıkları beni rahatsız etti. Saçma sapan şey yazmış. İşte çocuğu habersiz Türkiye'ye götürdü, yok ondan sonra, şey oldu, darbe girişimi oldu, o hala oradaydı, geri dönmedi. Ki ben darbe girişiminde orada değildim. Berlin'deydik. Velhasıl böyle şeyler yazınca bunlar beni tedirgin etti biraz. Hemen avukat tuttum. Yani bunlar bir oyunun içindeler ama ne oyunu çözemedim. Neyse avukata gittik o süreçten sonra işte 2016 Ocak diyeyim ben size, 2019 yani bu senenin ocağına kadar bize kök söktürdüler. Gerçekten öyle şeyler yaşadık ki. ... Evet, Jugendamt ve o vasi, onların da. Onlardan çok büyük güç aldı yani. Tabii baba işsiz avukat parası tamamen... Ooo, diyor, düşünün biz 22.000 euro avukat parası ödedik. Yani biz 2 sene boyunca 22 bin Euro para ödedik ki daha ne kadar ödeyeceğiz bilmiyorum. Velhasıl haliyle bu böyle olunca biz biraz kendimizi geri çektik babaya karşı. Bir de baba o kadar saldırgan davranıyor ki mahkemede. Özellikle bana "o benim çocuğum, senin çocuğun değil; sen işte kızımı vermek istemiyorsun, bana göstermek istemiyorsun." yani tam bir kurt gibi üzerimize saldırıyor. (Açıyla)

Devam eden mahkeme sürecinde hakim, iki ailenin arasında iletişim sorunu olduğuna karar vererek bir iletişim danışmanı ile Açıyla Hanım'ın ve çocuğun biyolojik babasının belirli bir süreliğine terapi alması şartını koşmuştur. Açıyla Hanım bu duruma çok sevinmiştir.

Yani çünkü önceden çok iyiydi babayla. Ondan sonra biz her şeyin de bize çağırırdık, bayramlarda bizde hatırlardık. Ondan sonra doğum günlerinde bizimle beraber kutlardık. Herkesimizi, yani bütün ailemizi tanırdı, şey yapardı. Dedim hay

hay benim için hiçbir sorun yok, seve seve yaparım böyle bir şeyi yani şey düzelecekse. (Açelya)

Açelya Hanım'ın çocuğunun mahkeme süreci hâlihazırda bitmiş görünmektedir. Çocuğun Açelya Hanım'da kalmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine çocuğun şu an babasıyla görüşüp görüşmediğini, şimdilerde babayla aralarının nasıl olduğunu sorduğumda Açelya Hanım durumu şöyle aktarmıştır:

Görüşüyor, görüşüyor ne yazık ki! Ama şu anda çok iyi yalnız bir duruldu. Hanımı var, bir çocuğu oldu. Yine bizle bal kaymak ama işte güvenmiyorum artık babasına, asla güvenmiyorum. Mesela bebeği oldu kız geldi, gitti, gördü kardeşini. Geldi soruyor, tabii ne yaptın kardeşini gördün mü? Nasıldı falan? Bize dedi ki, Asaf benim kardeşim değilmiş. Biz de dedik, neden böyle, değil mi kardeşin? Baktı böyle, aa bir başka bir şeyler konuşuyor onunla. Çocuğun psikolojisi darmadağın oluyor. Ha burada bir de görseniz çocuğumu Asaf'la ayrılmaz gerçek kardeşler. Süt kardeş de olmuşlar ve yani Hazal kaç yaşındaydı, 3 yaşındaydı. Asaf doğdu 3-4 yaşındaydı, yani Asaf'sız hiçbir şey yapmaz Hazal. Hiçbir şey. Ha, çok kıskanıyor, çok kavga ediyorlar, normal şeyler... (Açelya)

Açelya Hanım tüm bu zorlu dönemlere rağmen koruyucu ailesi olduğu çocuğunu, onun yüksek yararını gözeteceği durumlar hariç hiçbir şekilde bırakmak istememiştir.

Biz şöyle pes etmedik. Ama şunu düşünmedik değil. 2 sene boyunca bu çocuk hiç gelişim kat etmedi. Hatta ve hatta geriye gitti, çok geriye gitti. Baba o kadar çok çekiyordu ki çocuğu yani, çocuk hiçbir şey konuşmamaya başladı. Böyle yani ciddi anlamda çok büyük sorun yaşamaya başladı. Biz o zaman dedik hatta o Guthacter yazan kadına da dedim. Eğer dedim, gerçekten babaya da gidebilme imkanı varsa orada yaşayabilme imkanı varsa babaya verin dedim. Babaya verilmesinin uygun olduğunu yazın oraya dedim. Çünkü dedim, bu çocuğun boynuna herkes bir ip taktı dedim, çekiştiriyor. Bu çocuk ölecek dedim. Ben buna katlanamıyorum, artık gerçekten katlanamıyorum. Elimde eriyip gidiyordu yavrum benim. Dedim en azından gerçekten bir umut varsa babada daha rahat, daha rahat değil yaşamaya umudu varsa babaya gitsin dedim. Biz dedim yani o zaman kesinlikle devam mücadele etmeyeceğiz. (Açelya)

Açelya Hanım'a bu zorlukları yaşarken çocuktan vazgeçmeyi düşünmediniz mi sorusuna:

Yok, onu diyemiyorsun işte. Babasına da ben hiç kızmıyorum, gerçekten hiç kızmıyorum. O adam hani cahil zamanında yapmış bir cahillik, evladı için savaşıyor. Hani ben olsam aynı şeyleri yapardım. Ben babasına bu süreçte hiçbir şeyine kızmadım gerçekten. Ha bize saldırmasına, maldırmasına, yalanlarına, çarpıtmasına çok kızmıyorum. Müslüman bir insan olarak gösterdi çünkü kendisini bize. En azından çocuğu alabilmek için bu kadar hırs yapmasına şaşırıyorum. Hani resmen çocuğu hani, nasıl diyeyim size, bir güç kavgasına dönüştü olay tamamen. Bu bizi çok üzüyordu yani. (Açelya)

Türkiyeli çocukların yabancı ailelerin yanına yerleştirildiğinde ortaya çıkan tedirginlik durumu, Alman kökenli çocukların Türkiyeli aile yanına yerleştirildiğinde de yaşanmaktadır. Bu durumu da Gül Hanım koruyucu ailesi olduğu ve kısa süreli baktığı çocuklardan bazılarının gerçek ailesi yaşamıştır.

Kısa dönem içerisinde baktığımız çocukların bazı aileleri sıkıntı yapıyorlardı. Tabii, mesela Türk kökenlisin, Türkçe konuşuyorsun, eee, bide Müslümansın; evine aldığın çocuk da anne baba taraflarından korku vardı. Onlar da acaba bizim çocuğumuza bir şey mi yapacaklar? Hani eee, çevirecekler mi? Ne diyorlardı? Asimile. Asimile edecekler mi acaba? Öyle bir kuşkuya düşebilen aileler vardı haliyle. Bizimkilerde de var eee, böyle insanların kendi Türk kökenli çocuklarımız da icabında bu Almanlara gittiklerinde biz de ister istemez öyle düşüncelere kapılıyoruz. Onlar da vardı ama bunlar da böyle direk tabii, yüzüne sen ortadayken böyle yüzüne karşı bir ifade ile söyledikleri yok. Ama bayağı bir demoralize oluyorlardı. Bayağı moralini çökertebiliyorlardı. Ama mümkün merteye diyorum ki hani bu senle ilgisi olmayan bir şey, kendimi ondan soyutlamaya çalışıyordum o söylenen şeylerden. Yani böyle şey yaşadıklarım oluyordu yani bu tür şeyleri. (Gül)

Yasemin Hanım'ın da çocuklarının annesi ağır psikolojik sorunları olmasına rağmen çocuklarını geri alabileceğini düşünerek aileyi zora sokmaktadır.

Bazen işte yılda 1 defa, 2 defa geliyor Gençlik Dairesine. Öyle bisküvi gibi şeyler getiriyor. Bunu onlara verin diye. Bir gidiyormuş ben imza atmak istiyorum. Niye imza atmak istiyorsun? Ben Bayan Atmaca'ya çocuklarımı tamamen vermek istiyorum. Çünkü o çok iyi bir anne, ben onlara yetişemem diye. Bunları görmeye gidiyorduk mesela, yani gösteriyorduk işte, ondan sonra geliyordu arabanın başına. O da çok genç bir anne, dikiliyordu; ben şimdi eve gideceğim yapayalnız ne yapacağım ne olur beni de götürün, ben de geleyim. Ben hangi birine bakayım dedim, lütfen böyle yapmayın, arabanın yanına kadar gelmesine müsaade etmeyin, ben kaldıramıyorum, benim de psikolojim var yani nihayetinde... Fakat annesi çok zor duruma düşürüyor Akın'ı. Diyordu ki ben 18 yaşında oldum, onu bekliyorum; bak bu yastıklar hep seni beklerken, ağlarken ıslanıyor, ne olur 18 olunca ben seni alacağım. Çocuğun psikolojisi tamamen altüst oluyor, ondan oluyor. Ondandır sonra bir iki gün biz böyle evin içinde şey yaşıyoruz. (Yasemin)

3.10.5 Koruma Altına Alınan Çocuklarla Yaşanan Ayrılık Süreci

Koruyucu aile olmayı evlat edinmeden ayıran en önemli hususların başında ailenin bir gün çocuktan ayrılma ihtimalinin olmasıdır. Koruyucu aile olanlar bu durumu başta kabullendiklerini ifade etseler de insan ilişkilerinin kaçınılmaz bir sonucu olarak koruyucu aile ve çocuk arasında karşılıklı bağlanma gerçekleşmektedir. Koruyucu

aileler çocuktan ayrılma durumu söz konusu olduğunda istemeden de olsa çocukla kurdukları duygusal bağ nedeniyle zorlanmaktadırlar. Bireylerin çocukluklarında kurmuş olduğu bağlanma profilleri ile de ilgili olan bu durum herkeste farklı şekilde ortaya çıkabilmektedir. Kimi durumlarda erkekler ayrılık sürecine daha duygusal yaklaşırken kadınlar ise daha soğukkanlı davranabilmektedirler. Bu durum aslında kadınların daha yoğun duygulanım yaşadığı görüşünün tersine bir durum sergilemektedir.

3.10.5.1 Bağlanma Sonucu Yaşanan Sorunlar

Aslında koruyucu ailelerin çocuktan ayrılma durumu, duygusallıktan arındırılmış bir şekilde seyretmemektedir. Ayrılık sürecinde baş etme mekanizması geliştirenler, ayrılık sürecini yoğun duygusallık içerisinde yaşayanlardan daha az bir sayıya denk gelmektedir. Ayrılık sürecinde yaşanan duygusal yoğunluk koruyucu aile olunan evdeki tüm bireyleri etkilemektedir.

Bazısını çok sevdiğ aşırı, çocuklar hepsi melekler. Bazısına bir kimya uyuyor, o kimya uydu mu kötü oluyor. İşte ayrılırken birinde çok ağladık, üzüldük. Eşim bir sürü resimlerini çekiyor, arabayla gezdiriyor ya bunu alalım falan filan. İzne geleceğiz, karar vermem gerekiyor, devamlı kalacak mı kalmayacak mı? Yeni başladığım zamanlar olduğu için de karar veremiyorum. Derken koruyucu ailede Marlonumuz vardı. Ona çok üzüldük, ona çok bağlandık. Kritik noktaya gelelim, Marlon' un geldi Gençlik Dairesinden kadın sorumlu kişi. Neyse kadın müsaade etmiyor, hayır, dedi, ya evet ya hayır dedi. Alacağız çocuğu artık ağlaya ağlaya, anneanneye gideceğini öğrenince verdik. Üzüldük ama verdik çünkü kısa süreli bir şey yapamayız. Neyse o çocuk gitti, tabi eşime de zor oldu; o da kendinde suçluluk duygusu oldu. Diyor, keşke diyor, daha destek vereceğim deseydim diyor, daha iyi olurdu diyor. Yani ben sana sanki çok destek olacağımı belli etmedim ki, almadık o çocuğu diyor. Üzüldü çok üzüldü yani. (Lale)

Biz bir tane yarı Alman çocuğu aldık. 10 yaşına girmeden önce babasına verdiler. Çocuk orada yapamadı. 7 seneye yakın babasında kaldı çocuk orada yapamadı. O dönemde ben tabii çok büyük üzüntü yaşadım, depresyonlar geçirdim. 6-7 seneye yakın çocuğa bakıyorsun, sonra elimizden alıyorlar bu çok kötü bir şey. (Nilüfer)

Bebeği tekrar aileye teslim ettik, ondan sonra sen gir bunalıma. O bebeği hani 6 ayda biz çok alıştık. Aslında biliyorum ilk 1 hafta belki durur demişlerdi, oldu 15 gün, 1 ay, 2 ay, 3 ay bana... Çocuğu tedaviye götürdüm, hastaneye götürdüm. Bebek bir serpildi, böyle kendine geldi. Çocuğu, annesine babasına vermek zorundayız, o bize çok zor geldi. Ben bu 6 ay bakıp da o çocuğu geri verdiğimde çok ağladım, yani bir türlü bitiremedim şeyi. Tamam, çocuğu annesine vereceğiz,

seviniyoruz ama hep bakamayacaklarını düşünüyordum çünkü anne çok yetersizdi. (Yasemin)

Yine de zor oluyor, yani çocuktan çocuğa değişiyor. Tabii şöyle diyeyim, çok sıkıntı yaşadığımız bir çocuk vardı, orada yine farklı oldu. Gerçekten şöyle nefes aldım, çocuk babasına geri dönünce. Çok da böyle mesela bağlandığımız bir bebek vardı, uzadı, uzadı gittikçe. Hani gerçekten böyle şey oldu, ‘Uzun süreliğine almak ister misiniz?’ diye hatta sordular. O çocukta belli değildi ailesine gidip gitmeyeceği. Orada o şeyde de biz o noktada uzun vadeli alırız dedik, bu çocuğu. Hani temelli de alırız diye şey yaptık. Hatta bizim bakıcı şeyi değişiyordu ama sonunda yine babasına gitti. O bizim çok içimizi acıttı. Hani hem sevindik hem de böyle ağlıyorduk. Son anda yine döndü böyle şey o biraz zor oldu. Bu bir insan olarak mümkün değil, pedagojik olarak...Hele hele şöyle bir çocuk verdikleri zaman kucağına. Bütün gün o çocuk senin kucağında. Aylarca ona sen yani otomatikmen bağlanıyor. Yani o çocukla konuşmak, konuşmasan bile bağlanıyorsun. Onu verirken bir şekilde hiç bağlanmadan vereceksin, böyle bir şey yok, insan... (Kardelen)

3.10.5.2 Ayrılık Süreci İçin Geliştirilen Kişisel Yöntemler

Bu konu, bağlanma teorisine atıfta bulunarak aktarılabilir bir husustur. İnsanlar birbirleriyle yaşadığı ilişkilerde karşılıklı bağlanırlar ve bu ilişki sonlandığında ise ayrılırken de genel olarak üzülürler. Çoğu insan, yaşadığı ilişkilerdeki ayrılık sürecini daha kolay atlattırırken bazıları da daha duygusal olmaktadır. Bu bağlamda 13-15 çocuğa kısa süreli koruyucu ailelik yapıp evini açan Gül Hanım, onlardan ayrılma zamanı geldiğinde ise bu durumla baş etmenin bir yolunu bulmuştur. Görüşmecisi şu an baktığı üç uzun süreli çocuğun yanı sıra kısa süreli koruyucu aile olarak 13-15 de çocuğa da bakmıştır. Bu 13-15 çocuğa bakarken nasıl ayrıldığını, ayrılırken zorluk yaşayıp yaşamadığını sorduğumda, aslında genel olarak duygusal anlamda zorlandığını belirtmiştir. Bununla başa çıkmak için, bebekler kendisine ilk geldiğinden itibaren bir kitapçık hazırladığını söylemiştir. Bu kitapçıkta çocukla ilgili onlarda kaldığı süre boyunca özel anlarının fotoğrafları bulunmaktadır. Çocuk evden giderken bir veda partisi yaptığını, mutlu, huzurlu, gönül rahatlığı içinde, “İşimizi güzelce tamamladık.” düşüncesiyle ayrıldığını ifade etmiştir. Çocuğumuzu gerçek yerine emanet ediyoruz diye ayrıldıklarını ifade etmiştir.

Hatta çocukların ayrılma zamanını tatil dönemlerine denk getirmeye çalışıyorum ki, biz tatile ayrıldığımızda çocuklar ortada kalmasın diye. Eğer yaz tatili değil de ara tatillere denk gelirse benim ... da ablam var, çocukla önce oraya gidiyoruz,

biraz orada kalıyoruz ki, çocuğu yavaş yavaş evden ayırmaya çalışıyoruz. Böylelikle hiçbirimize hüzün çökmemiş oluyor. (Gül)

Ben çocukları çok seviyorum. Şimdi herkes bana diyor ki, bu çocuktan ayrılacaksın. Ben o anı düşünmüyorum, ben o anı yaşıyorum, çocuklar bana geldiğinde o anı yaşıyorum. Mesela son çocuk bana geldiğinde, işte telefon açtılar; çocuk var elimizde, ben hastanedeyim, hastanede kalıyorum. Hastanede kaldığımı söylesem vermeyecekler. Tamam dedim, ben hastaneden kaçtım, gittim çocuğu aldım. Benim kızım evli değildi o zaman, kızıma verdim dedim ben hastaneden çıkana kadar sen bakacaksın, parasını sana vereceğim. Ondan sonra aldım bunu. Yani ben o anı yaşıyorum. Mesela kaç ay, 2 ay kaldı, o çocuk bizde. O 2 ayın tadını çıkarmaya çalışıyorum. Tabii gittikten sonra üzüleceğimi biliyorum ama onu düşünmüyorum. Tatil yapmaya geliyor çocuklar bize, öyle tatile mesela biz öyle diyoruz, şu an bizde tatil yapıyorsunuz, tatiliniz bitince gideceksiniz. (Nilüfer)

Her koruyucu aile beraber yaşadığı, korumaya aldığı çocukla arasında bir bağ kurmaktadır. Bu aslında beraber yaşamanın sonucunda ortaya çıkan duygusal bir bağdır. Doğası gereği insan belli bir süre vakit geçirdiği her varlığa alışmakta, ondan ayrılık süreci geldiğinde ise zorlanmaktadır. Bu aslında koruyucu aile ile çocuk arasında bir bağlanmanın olduğunu göstermektedir. Görüşme yaptığım koruyucu ailelerin de çoğu, korumaya aldıkları çocuklarından ayrılırken bu zorluğu yaşamışlardır. Ama bazı kişiler bu deneyimi daha trajik ve travmatik atlatmaktansa belirli baş etme mekanizmaları geliştirmişlerdir. Buna bir örnek görüşmecisi Nergis Hanım'dır.

Çocuktan ayrılırken adalet düşüncesi ile hareket ettim. Çocukların eğer gerekli ise ya da durumları müsaitse gerçek anne babasıyla ya da yakın ailesi ile yaşamaya hakkının olduğunu düşündüm (Nergis)

3.10.6 Türkiyeli Çocukların Koruma İhtiyacı İçerisinde Olma Nedenleri

Katılımcılardan bazılarının koruyucu ailesi oldukları çocuklar Türkiyeli anne ya da babanın çocuğu olan Türkiye kökenine sahip çocuklardır. Görüşme gerçekleştirirken çocukların bilgileri hakkında gizlilik esaslarına da dikkat ederek katılımcılardan Türkiyeli bu çocukların koruma altına alınma nedenlerini ve çocukların koruma altına alınma süreçlerini aktarmalarını istedim. Türkiyeli ailelerin yaşadığı sorunların başında ebeveynlerden birinin psikolojik sorunlarının olması gelmektedir. Çoğu durumda da bu psikolojik sorunlar finansal sıkıntıları da beraberinde getirmektedir.

3.10.6.1 Finansal/ Psikolojik Sorunlar

Çalışmanın literatür kısmında değindiğim gibi çocukların koruma altına alınması istatistikleri yakından incelendiğinde yıllara göre koruma altına alınan çocuk sayısında artış olduğu gözlemlenmektedir. Ancak her ne kadar çocukların finansal sıkıntılar yüzünden koruma altına alındığına dair rakamlar artış gösterse de genel yoksulluk oranı aynı dereceyle artmamaktadır. Bu da çocukların finansal sıkıntılar yüzünden daha az koruma altına alındığını göstermektedir. Finansal sıkıntılar, psikolojik sorunlarla beraber yaşandığında daha büyük travmalar yaratmaktadır. Türkiyeli ailelerde de durum bu şekilde seyretmektedir.

Kuşu ailesinin ikiz çocukları Türkiyeli olduğundan çocukların neden koruma ihtiyacı içerisinde oldukları önemlidir. İkizlerin annesi, babalarını daha evliyken terk ettiğinden maddi yönden de zaten sıkıntı içerisinde olan babanın, bu durumu kaldıracak psikolojik gücü kalmamıştır. Çünkü babanın alabileceği hiçbir ailevi destek mekanizması bulunmamaktadır. Durumun içinden çıkamayacağını anlayan çocukların babası, kendi rızası ile çocuklarını Gençlik Dairesine teslim etmiştir. Ancak çocuklar, babanın durumu düzeldiğinde babaya geri verilecek şekilde raporlar hazırlanmıştır.

Kendi de çok iyi, iş güç durumu da iyi değil. Finansiyel durumu da iyi değil. Adam bunalmış, adam bunalınca kendi vermiş, adam kendi psikolojik sıkıntıya girmiş. Adam çocukları Gençlik Dairesine; ‘alın bir müddet bakın’ diye vermiş. Ama tabii o kötü durumu görünce Gençlik Dairesi, ‘eyvah burada bir tehlike var, bu işin sonu açık’ diye görüyor. Onun için yeniden emin olmadan teslim etmiyor. Çünkü adam da psikolojik sıkıntılı onu görüyor. Adam da yani psikolojik danışmanı falan var. (Çınar)

Kuşu ailesinin baktığı ikinci çocukları da yine Türkiyelidir. Çocuğun koruma ihtiyacı içinde bulunma nedeni annenin psikolojik sıkıntılarının olması ve tedavi görüyor olmasıdır.

İskender, tabii durumu biraz farklı oldu. Geldiğinde bebektir, konuşmayı bilmiyordu. Bir de ucu açıldı. Çünkü annenin tedavi durumu nasıl gidecek, hiç belli değildi... O da aynı oğlu gibi koruyucu bir ailede büyüdü, annesi de öyle. Ama kötü şeyler yaşadı, kadın rahatsız; bakamadı devlet elinden aldı. (Müge)

Açelya Hanım'ın kızının koruma altına alınma sebebi de annenin psikolojik sıkıntılarının olmasıdır.

Babası hiç yokmuş ortalıkta. O zamanlar ben tabii, o zamanlarımı hiç bilmiyorum, raporlardan oradan buradan duyduğum şeyler bunlar. Velhasıl sonra Hazal ilk hastaneden çıkınca annesi ile dedesine gidiyorlar, dedesinin evinde yaşıyorlar birkaç zaman. Yani iki üç ay kadar bir şey. Ondan sonra Hazal da Hazal'ın bacağı kırılıyor, hastaneye gidiyorlar. Neyse tedavi oluyor. Yine birkaç ay annesi çocuğa bakamıyor diye, çok hastalıkları vardı Hazal'ın, bir koruyucu aileye veriyorlar. Annesinin önceden gelen sorunları varmış zaten. Yani Jugendamt'da aile tanıyıyordu ondan sonra... (Açelya)

Türkiye'den Almanya'ya gerçekleşen göçün üzerinden yarım asırdan fazla geçmiş, dördüncü nesil göçmen kökenli çocuklar bu ülkede doğmaktadır. Her neslin yaşadığı sorunların farklı olması gibi, yaşam tarzları da farklıdır. Yapılan birçok araştırmaya göre Türkiyeli çocukların koruma altına alınma nedenleri arasında çocuk ve aile arasında yaşanan kültürel sorunlar bulunmaktadır (Yaman, 2018). Burada annenin yaşadığı özel olaylar yüzünden psikolojik sıkıntılarının olması yine aynı kategoriye dahildir.

Bu üçüncü koruyucu çocuğum. Annesi Türk, Mısırlı biriyle ailesi istemediği halde evlenmiş, istemeyerek hamile kalmış, adam bir yıl dolmadan kızı hamile iken bırakmış. Ailesi de kızlarını reddettiği için, kız ağır psikolojik sorunlar yaşarken çocuğu doğurunca Jugendamt'a vermek istemiş... (Nergis)

Türkiyeli koruyucu çocuğu olan diğer aile de Şahin ailesidir. Şahin ailesinin kızlarının koruma durumuna düşerek onların yanına yerleşmesinin nedeni, kızın annesinin çocuğuna bakamayacak derecede zihinsel engelli olmasıdır.

Yok, bizim kızımızın annesi, yani %100 zihinsel özürlü. Yani ihtimal yok, çok yüksek mahkemelere gittiler. Annesi avukatı ile birlikte gitti, özürlü insanların haklarını beyan ederek ama yani çocuğun yaşadıklarından dolayı öyle bir şey yok. (Fulya)

3.10.6.2 Evlilik Dışı Doğan Çocuklar

Gediz ve Nilüfer çiftinin koruma altındaki çocukları şu an 18 yaşın üstünde ve halen onlarla beraber yaşamaktadır. Türkiyeli bir baba ve Alman bir annesi olan çocukların koruma ihtiyacı içinde olmasının da anne babanın farklı

kökenlere sahip olmasının yanı sıra çocuğun babasının Türkiyeli bir kadınla resmi olarak evli olmasından kaynaklanmaktadır.

Adam evli, taksi kullanıyor. O arada bu çocuğun annesi ile gönül ilişkisi şey yapıyorlar. Adam kadınla beraber yaşıyor. Çocuk olmuş, belli bir süre sonra o kadınla anlaşamıyor mu veya tekrar bir aile bireyleri mi araya giriyor, kocası tekrar kendi karısına dönmüş, çocukların yanına. (Gediz)

Açelya Hanım'ın kızı hem evlilik dışı dünyaya gelmiş hem de annesi tarafından ihmal edilmiş bir çocuktur.

... babası yokmuş o zamanlar. Çünkü anne baba zaten evli değillerdi. Evlilik dışı bir çocuktur. (Açelya)

Çiğdem Hanım, görüşme yaptığımız zamana kadar 2 Alman kökenli çocuğun koruyucu ailesi olmuştur ve güncel durumda üçüncü Alman kökenli çocuğu yanındadır. Ancak Çiğdem Hanım'a beraber çalıştığı sivil yüklenicide görevli çalışan bir gün telefon açarak koruma ihtiyacı içinde olan Türkiyeli iki çocuğu kısa süreliğine alıp alamayacağını sormuştur. Bu esnada da görevliden duyduğu şekliyle çocukların koruma ihtiyacı içine girme nedenini kendi yorumunu da katarak –Türkiyeli çocuklara genelleterek- şöyle ifade etmektedir:

Dedi ki 2 tane çocuk var dedi, çok zordalar dedi. Siz ne düşünüyorsunuz hani? Ben hemen yazdım, yazdım ben buradayım, yardımcı olmaya çalışırım diye. Tabii sonra içine girince farklı bir şeyler oldu. Kadının çocuklarını zaten alıyorlar, anne baba Türk. Ama zaten hani biraz da şu var, ben hani acizane gözlemlediğim bizim orada yolunu kaybeden gençlerimiz çok. Orada doğdular, orada büyüdüler, anne baba çalışıyor. Zaten anne baba buradan kültür seviyesi çok yüksek gitmemiş, köylerden oradan, buradan çalışmak için gitmiş hep. Çalışmış, hadi anne çalışmamışsa da Almanca yok, yol bilmez, yordam bilmez, kocasının arkasından tın tın tın... Hala bugün bu kadın çocuğuna hiçbir şey verememiş. Adam zaten işten başını kaldıramıyor. Çocuk okula gitmiş, gelmiş. Evet, okumuş ya da evet, eğitim almaya çalışmış ama ne Türk kültürünü alabilmiş ne de Almanlarla tam detaylı adapte olup da Alman kültürünü alabilmiş. Sıkışmış kalmış arada. Bu çocuğun kişiliği oluşmamış, yetişememiş. Bunlar işte, bunları kaybettik biz. Bunlar eğer aileler bir noktadan sonra çocuğunu fark edip de sağlam bir şekilde tutabildiyse, kız çocuğunu evlendirip yer yurt sahibi edebildiyse, oğlunu çoluğa çocuğa karıştırabildiyse, hadi yeni bir karıdan dolayı yeni bir kültür şey adama bir yol çizebildiyse çizdi, çizemediği ortada kalıyor. İşte bunların çoluğu çocuğu ortada. Çünkü onlar kendileri yetişemediği için çocuk da yetiştiremiyorlar ve onların çocukları şu an ortada. Mesela kadıncağz yatıyor, kalkıyor, ağlıyor. Hani ben onu gözlemledim. Bu çocuklar daha 18 -19 yaşında 2 tane çocuk sahibi. Kadın kocası dövüyor, şey yapıyor, evlilik dışı beraber yaşıyorlar. Zaten oğlan doğru dürüst kültür sahibi edinmemiş, esrar, eroin takılıyor. Kadın desen bu gece barda

gönlüm hovarda havasında. Bunlar çocuk doğurmuş 2 tane beraber yaşıyorlar. Çocuk yapmışlar 2 tane çocukları. Anneanne yetiştirmeye çalışıyor. Ne kadar yetiştiriyor? Gençlik Dairesi bunu öğrenince alo bir dakika, bir frene bas diyor. Sen madem çocuk bakamaz, bakamıyorsun, ben bakarım diyor. Tutuyor alıyor mu? Bu sefer anne peşine gidiyor, bu sefer anneyi polisler uzaklaştırıyor. O çocuk onların gözünün önünde çok çirkin sahneler yaşıyor. Çok zor şeyler ama bizim de kaybettiğimiz çok gencimiz var. (Çiğdem)

3.10.6.3 Ebeveynlerden Birinin Evi Terk Etmesi

Birçok ülkenin hukukunda ebeveynlerden birinin evi terk etmesi, belli bir süreden sonra diğer ebeveyne boşanma davası açma hakkı veren, evlilik birliğini zedeleyici bir olaydır. Çınar Bey'in koruyucu ailesi olduğu çocuğu da bu şekilde koruma altına alınma zorunluluğu doğmuş bir çocuktur.

Annesi zaten bırakmış gitmiş başka şehre. Adamın hiç kimsesi yok, adamın kendi kimsesi yok. Hanımın anneanneleri falan çocukları var ama onlar da hiç sahiplenmemişler, adama hiç sahip çıkamamışlar. Adam tam bir biçare kalmış. (Çınar)

Anne-baba Türk. Anneleri terk etti. Baba tek başına yapamadı, devlet eline verdi, korumaya aldılar. Baba da geri almak istiyordu çocukları. Ama şeyde kalıyordu, Heim diye şeyimiz var ya orada kalıyordu. Çocuklar korkuyorlardı orada, oraya gitmek istemiyorlardı yani öyle. (Müge)

3.10.6.4 Aile İçi Şiddet

Bu başlık altında kastedilen durum, anne baba arasında geçen anlaşmazlıkların daha da ilerlemesiyle olayın adli bir vakaya dönüşmesi, sadece aile içi geçimsizlik ya da şiddetli geçimsizlik gibi terimlerle konunun anlatılamayacağı durumlardır. Anne ve babaları Türkiyeli olan çocukların koruma altına alınmasının sebebi, babalarının, annelerini onların gözü önünde öldürmesidir. Görüşmeci bunu şöyle aktarmaktadır:

Şey geldi, o bildi olayı, hemen çaktı bildi. Yeni bize geldiğinde bize getirdiler, 6 yaşındaydı. Olayı hemen çaktı, ne olacak şimdi bana? Annem vefat etti. Babam hapiste. Baba anneyi öldürdü çocukların gözü önünde. (Defne)

3.10.6.5 İhmal ve İstismar

Türkiyeli çocuklarda koruma altına alınma sebeplerinin en sık karşılaşılanı, en çok yanlış anlaşılmanın olduğu ve olayların medyaya yansıdığı durum çocuğun ihmal ve istismarıdır. Alman İstatistik Dairesi verileri doğrultusunda 2017 yılında hakkında koruma kararı verilen göçmen kökenli çocukların koruma altına alınma nedenleri incelendiğinde ihmal ve istismar vakaları üçüncü sırada yer almaktadır. Birinci sırayı yurt dışından refakatsiz gelen çocukların oluşturduğu göz önünde bulundurulursa ihmal ve istismar vakaları göçmen kökenli çocuklarda en sık koruma altına alınma nedenleri arasında ikinci sırada bulunmaktadır (Bundesamt, 2018).

Nilüfer Hanım'ın ikinci koruyucu çocuğunun kendisine gelme sebebi, baba tarafından çocuğun şiddete uğradığının düşünülmesidir. Nilüfer Hanım, bu durumun doğru olup olmayacağı konusunda kendisinin bir fikri olmadığı gibi gerçeği ancak babanın ve Allah'ın bileceğini, babanın belki de yanlış anlaşılmış olabileceğini ifade etmektedir.

Tabii getirmiştik, hatta ara ara babaannesiyile, dedesiyle tanıştırdık. Hiç tanımıyorlar çocukları, oğlunun çocukları. Evli, 2 aylık bebekken elinden alınıyor. Çocuk 10 ay falan hastanede kalıyor, şurasında bir darp vardı. Özürlü kalma şeyisi vardı, bir su toplamış, 3 tane damar çatlamış. Baba suçlandı ama ne derece doğru onu Allah'tan kendi bilir, ben bilmiyorum adam devamlı kendini savunmaya geçtiği zaman, zaten otomatikman suçlanıyorsun ama çok agresif birisi, ondan sonra biz aldıktan sonra her hafta görüşüyordu. İlk görüşüyordu zaten, 6 hafta görüştü, ondan sonra her hafta görüştük. Sonra duyduk, ayrılmış. (Nilüfer)

Açelya Hanım, Türkiyeli çocukların koruma durumuna düşme nedenlerini tek bir vaka üzerinden değil de çocuk koruma ile ilgili genel olaylar üzerinden değerlendirmektedir.

Dedim tamam, haklısınız. Çocuklar ailelerinden alınıyor, korumaya alınıyor, "korumaya alınıyor" (burayı vurguluyor) Yani bu çocuklar korunmaya ihtiyacı var, aileleri tarafından korunmaya ihtiyacı var ne demekti? Aileler çocuklara zarar veriyor, zarar verdiği için de onlar hani korunmasız yaratıklar, kendilerini müdafaa edemiyorlar. Bu yüzden devlet bunu görürse çocukları alıyor dedim. (Açelya)

Daha sonra beraber yaşayıp bakımını üstlendiği çocuğu üzerinden olayı değerlendirmeye almıştır.

Yok bilmiyordum, hiçbirini bilmiyordum. İşte şimdi şöyle, bu birkaç kere, ondan sonra en son annesi bu işte, bir buçuk yaşındayken takriben, bir anne-çocuk kurumunda kalıyormuş. Bu kurumda şey yapmış, güya annesinin anlatmasına göre, Hazal emekleyemiyordu. Bir buçuk yaşında ama böyle tek elle asker gibi şey

yaparlar ya, ona benziyor. Böyle tek eli yerde, tek elini de uzanarak böyle kalkabiliyordu. Sadece güya böyle kalkarken arkaya dönüyor ve kafasında bir şey oluşuyordu. (Açelya)

Bazı durumlarda da Gençlik Dairesi çocukların ihmal edildiğinden haberdar olur olmaz çocuğu koruma altına almaktadır.

Çocuk annesinin yanında kalıyor, evde kalıyor kadın. 1 sene beraber kalmışlar. Kadın çocuğu evde komşularına bırakıyormuş, yalnız bırakıyormuş, gezmeye gidiyormuş. Tabii, işte komşular tarafından şikayet edince, Gençlik Dairesi bunu öğrenince çocuğu onun için anneden koparmış. Ondan sonra başka bir geçici aileye veriyor. (Nilüfer)

3.10.7 Türkiyeli Çocukların Koruma Altına Alınması Ve Sonrası

Türkiyeli çocukların koruma altına alınma nedenlerini ele aldığım bu bölümde öne çıkan başlıkları aşağıda sıraladım. Gençlik Dairelerine Almanya'da yüklenen bir imaj bulunmaktadır. Bu imaj özellikle Türkiyeliler arasında olumsuz yöndedir. Ayrıca Gençlik Dairelerinin haksız uygulamalar yaptığı düşünülmektedir. Bu haksız uygulamaların başında Gençlik Dairelerinin Müslüman kökenli çocuklara farklı davrandığı şeklindeki iddia gelmektedir. Literatürde bu konuda yapılan birkaç çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar ve özellikle medyaya yansıyan haberler, Gençlik Dairelerinin Alman çocuklara farklı, diğer etnik kökene ve dine mensup ailelere ve çocuklarına farklı davrandığı üzerine olan söylemdir.⁹ Bu konu, bugüne kadar çoğunlukla çocuğu koruma altına alınan aileler tarafından ya da radikal bir şekilde Gençlik Dairelerine karşı olumsuz düşünce içerisinde olan sivil toplum örgütleri tarafından dile getirilmiştir.¹⁰

⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/almanyadaki-turk-aile-cocuklarini-geri-istiyor-41231561>
Almanya'nın Köln kentinde yaşayan Yozgatlı Ayşe ve Kenan Önder çifti, iki yıl önce 28 günlükken Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) tarafından şiddet gördüğü gerekçesiyle ellerinden alınan ve bugün 2 yaşında olan çocuklarını alabilmek için mücadele veriyor.

¹⁰ <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2018/11/10/savasin-katili-genclik-dairesi>
Almanya'da Gençlik Dairesi (Jugendamt) skandallarının ardı arkası kesilmiyor. Bu skandallara bir yenisi daha eklendi. Kassel'de 1,5 yaşındaki Savaş sudan bahanelerle genç çiftin elinden alındı. Devreye dede,

3.10.7.1 Türkiyeli Aileler Kaynaklı Sorunlar

8 sayılı Sosyal Yasa hükümlerine göre, çocuğun refahını sağlayamayan aileler kendi istekleri ile çocuk ve gençlik refahı hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptirler. Aile, Gençlik Dairesi çocuğun/gencin durumuna müdahale etmeden önce isterse kendisi ambulante Familienhilfe (gezici aile yardımları) adı verilen hizmetlerden yararlanma hakkına sahiptir. Bunlar ev için anneye yardımcı istenmesinden, çocuk veya genç için danışman istenmesine kadar birçok geniş yelpazede hizmeti kapsamaktadır. Burada önemli olan ailenin Gençlik Dairesi ile iş birliği içinde çalışmayı kabul etmesidir. Yasalara göre çocuk refahı tehlikeye düşmeden ya da tehlike yaratacak durum ortaya çıkmadan ailenin yardım talep etmesi, çocuğun velayeti üzerinde ailenin hakkını korumaktadır. Aksi takdirde, ailenin çocuğu üzerindeki haklarına da kısıtlama getirilebilmektedir.

Eupherie yaratanlar çok oluyor, özellikle bizim Türk ailelerinde. Yani ne derler beceremezse bile o beceriksizliği kabullenmeleri zor oluyor. Ya yani onların gözünde bizim çocuğumuzu zorla aldı oluyor olay... (Çınar)

Türkiyeli çocukların koruma altına alınması ile ilgili çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışmalarda ortaya çıkan genel sonuçlardan bir tanesi de Almanya'da yaşayan Türkiyeli aileler ile çocukları arasında ciddi kültür problemlerinin yaşanıyor olmasıdır. Ebeveynler, çocuklarını yabancı bir ülkede onları kültüründen uzaklaştırabilecek tehlikelere karşı korurken kimi durumlarda aşırı korumacı davranabilmektedirler. Bu durum da özellikle gençlerin ailesinin kendilerini haklarından mahrum bıraktığını iddia ederek ebeveynleri resmi kurumlara şikayete kadar ileri gidebilmektedir (Yaman, 2018). Çünkü Alman Çocuk Koruma Sistemi yasal düzenlemelerinde çocuğun böyle bir hakkı bulunmaktadır.

Şöyle, Türk çocukları genelde 0-1-2-3 yaşa kadar çocuklar aile içinde bir şekilde genelde kalıyor. Şiddet de görse, şunu da görse, bunu da görse aile içinde kalıyor. 12 yaşından sonra çocuklar kendisi gidiyorlar ama yabancı çocuklarda, Arap çocuklarda da aynı ama Alman ve diğer yabancı çocuklarda bu ara daha yüksek. (Açelya)

---

anneanne ve teyze girip minik Savaş'a bakmak istedi. Bu talep defalarca Jugendamt'a iletildi, ancak cevap alınmadı. Daire, Savaş'ı beş ay önce bir Alman aileye verdi.

Çocukların koruma altına alınması hakkındaki hükümleri düzenleyen yasaya göre, çocuğu koruma altına alınan bir aile kültürüne, diline uygun bir koruyucu aile talep etme ya da bu unsurlara dikkat edilmesini isteme hakkına sahiptir. Yasada belirtilen bu hükümden birçok ailenin, özellikle göçmen kökenli ailenin haberi bulunmamaktadır. Ailelerin bu durumdan habersiz olmaları, kültürel ve etnik unsurlara yeterince duyarlı olmayan Gençlik Dairesi görevlilerinin tutumuyla birleşince ortaya üzücü tablolar çıkmaktadır.

Aileler bilinçsiz, nasıl bilinçsiz? Çocuğu alınıyor, ben kötü anneyim, beceremiyorum. Ben hastaneye düştüm ama çocuğumun nereye gideceği kararı nasıl vereceğimi, bilmiyorum! O zaman ne olacak? Alıyor Alman büyütüyor. Müslümanlıktan çıkarıyor icabında. Var çünkü o aileleri amaç toplanıp toplanıp da birleştirmek. Senin çocuğunu alıyorsa, eğer sen hastaneye, nereye gideceksen, yani sen bil ki hakkın. Çocuğun Müslüman aileye gidecek. Bunu istek hakkı var. Bunu bilmiyorlar. Bilmediler mi o bilinçsizlik içinde kalıyorlar, haklarından bi haber. Ama nasıl bihaber. (Lale)

O Müslüman çocuğun bir de şunu söylediler mi mesela kendi anne babası onu seçebiliyor ama bunu çoğu bilmiyor. Sen bakamıyorsun, bari çocuğunu Müslüman bir ailenin büyütmesine karar ver. Onu bilmiyorlar. Mesela ben olsam derim çocuğuma bakamadım ne olursa artık, ben bir Türk ailesinde büyümesini isterim diye söylerim. Yoksa Alman gibi yetiştirilecek. (Şebboy)

İşte katalog gibi hani. Böyle orada mesela ben illaki Türk ailesi istiyorum, derse kendi ailesi çocuğun, o zaman çıkıyorlar, bizi arıyorlar. Ama öyle hakları olduğunu da bilmiyor çoğu aile. O sıkıntı işte bilse, derler ki kesinlikle Müslüman bir ailesine gitmesini istiyorum çocuğumun. O zaman var aslında aileler ama bunu bilmiyorlar, böyle hakları olduğunu söylemiyorlar. (Kardelen)

3.10.7.2 Gençlik Dairesinin Tutumu Kaynaklı Sorunlar

Alman çocuk koruma sisteminde Alman kökenli çocukların koruma altına alınması veya göçmen kökenli çocukların koruma altına alınması farklı prosedüre göre yürütülmemektedir. Ancak çalışmanın daha önceki kısımlarında da değindiğim üzere çocuk koruma alanında görevli personelin ilgili yönetmeliğin uygulanmasında izlediği yol, farklı uygulamaların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Medyaya yansıyan haberlere göre, göçmen kökenli çocuklar sudan sebeplerle koruma altına alınabilmektedir.¹¹

¹¹ <https://www.sondakika.com/haber/haber-altay-almanya-da-her-yil-4-bin-turk-cocugu-10476246/>

Bir şikayet yeterli. Eğer sen çocuk komşu duyuyor, yani sen çocuk bağıryorsun, bir şikayet yeterli. Sen yabancısin, hemen Gençlik Dairesi geliyordu. Hemen bakıyor, ne oluyormuş, ne varmış falan filan. Şimdi Berlin’de 2 tane fall var. Bir tane Samsun ailesi: kendi kız çocuğu diyor ki, annem beni çok rahatsız ediyor, ben eve geliyorum, hiçbir espri söyleyeceğim anne gülmüyor. Hep bağıryor, beni anne şöyle, anne böyle, kendine çocuk ailesini şikayet ediyor Gençlik Dairesine. Kendini şikayet yaptı, o zaman gitti aldılar çocuğu, bitti. (Aras)

Yok, hiç hiç, o an öyleydi, öyleymiş gibi diyor ama şikayetler en çok da bir Türk’ten gidince, bir Türk’ün çocuğu şikayet olunca daha çok çabuk alınıyor. Tabii ki ufacak bir raporla, ufacak bir telefonla... Yuva, kreş, okul hepsi beraber çalışıyor. Eee, ne oldu hepsi bir telefon açılıyor, almıyor çocuk. (Lale)

Yanlış anlaşılmalarda olabiliyor, çok nadir de olsa yanlış anlaşılma... Evde çocuğuna bağıryorsun, bir senin komşun şikayet etse, çocuğunu dövüyor dese, sen bağırsan da, çocuğu dövüyor, gördüm dese, tamam işin bitti senin. (Fırat)

Görüşmecilerin de ifade ettiği üzere Gençlik Dairelerinin ya da Gençlik Dairesi çalışanlarının çocukların koruma altına alınması hususunda ayrımcılık yapıyor olabileceği ortaya çıkmaktadır.

Türkiyeli ya da farklı etnik kökenden olan çocukların daha kolay koruma altına alınarak asimile edilmeye çalışıldığını, özellikle bu çocukların Alman ailelerin yanına yerleştirildiğini iddia eden iki görüşmeci bulunmaktadır. Bu aileler görüşlerini şöyle aktarmaktadırlar:

Tabii tabii, misyonerlik yapıyorlar. Genellikle Müslümanlardan alınca papaz ya da dini güçlü olan papaz ailelere veriyorlar, onları Hristiyanlaştırıyorlar. (Gürgen)

Şöyle bir durum var: Müslüman çocukları alıp asimile etmek istiyorlar, yani kendilerine Hristiyan değil de dinsiz olarak yetiştirmek istiyorlar. ... Şimdi mesela şöyle bir durum var. Bu çok acı bir konu. Berlin’de çok olan şey. Koruyucu aileler bebek bekliyor, çocuk bekliyor, bildiğimiz aileler var, verilmiyor çocuk onlara. Bilerek anormal bir aileye veriyorlar, bilerek bu yani. Bu çocukları gerçekten Müslüman olarak yetiştirmemek artık bu da var. (Kardelen)

Almanya’da Gençlik Dairesi, Türkiyeliler arasında korku unsurlarıyla anılmaktadır. Türkiyelilerin çoğu, çocuklarının kreşlerde ve okullarda öğretmenler tarafından, hastanelerde doktorlar tarafından her an şikayet edilerek ellerinden alınacağı endişesiyle baş etmeye çalışmaktadırlar. Durumun bu şekilde olmasında büyük payı olan ise,

çocuğun/gencin koruma altına alındıktan sonra bir Alman ailenin yanına yerleştirilerek kültür ve kimlik kaybı yaşayacağı, ailenin çocuğunu ne yaparsa yapsın bir daha geri alamayacağı düşüncesidir. Ancak bazen içinde bulunulan durum çocuğun ne olursa olsun bir aile yanına yerleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu durumların çoğunda da çocuğun kültürüne uygun aile bulunamaması, görüşmeci Gürgen Bey tarafından bir Alman papazının yanına bebeklikten yerleştirilip şimdi 8-10 yaşlarında olan Türkiyeli bir kız çocuğunun hikâyesi üzerinden şöyle aktarılıyor;

Ya diyor, teyzesi almadı, amcası almadı, dedesi almadı, ebesi almadı hiç kimse almadı, diyor. (Gürgen)

Bir diğer görüşmeci Lale Hanım, olaya makro perspektiften bakarak Türkiyeli kişilerin koruyucu aile olma noktasında daha az istekli olmasından dolayı Türkiyeli çocukların/gençlerin farklı ailelere yerleştirildiğini ifade ediyor.

İşte, konsolosta falan ona hep anlatılıyor, konuşuluyor, Kanunen çocuklarınızı mesela, sizin bu haklarımız oldu ama sen ben çoğalmayınca da yok, koruyucu ailen yok diyor, mahkemeyi kazansak ne olacak, diyor. Kime vereceğim çocuğu, diyor. Çünkü biz o kadar azız ki, yani yüzde birliktik, şimdi belki yüzde ikilere çıkıyoruz. Sonraki zamanlarda konsoloslukta da toplantılar oldu, çağırdılar, gittik. Essen’de orada birisi vardı, Bosna’ya tayin edildi şimdi. Onda anlatımında mahkemelere giriyoruz diyor, konudan konuya geçiyorum ayıklarsınız, aklıma geleni atıyoruz artık. Yaşadıklarımı öyle dolu, öyle dolu ki. Aynen bazen onu aktaramamak, insanın zoruna gidiyor. O beyefendi, O da Pazarlı bizim oralı, sağ olsun. Onun anlattığı mahkemeye giriyoruz diyor çocuk, çocuğu kazandık, alalım. İyi güzel de diyor, mahkeme diyor ki, diyor tamam, diyor aldın, hak ediyorsun çocuğu diyor, çocuğun dini, dili, ırkı ile büyüme hakkı var kanunen diyor. Senin koruyucu aileni bir getir diyor. Kaldık dımdızlak diyor, rezil olduk diyor. Yokuz yokuz, sen Almanya’da 50-60 sene ol, sen koruyucu aile göstereme, bu kadar zorlarına gitti onların da. (Lale)

Türkiyeli çocukların bilinçli bir şekilde Gençlik Daireleri tarafından kültürüne uygun ailelere verilip verilmediği hakkındaki görüşleri sorulduğunda ise, dört görüşmeci çocuk için uygun aile bulunamadığını, ortada kasıtlı bir durumun olamayacağını dile getirmiştir.

Aile bulamayınca mecburen veriyorlar, bizim izlenimimiz o yönde. (Fırat)

Bilinçli, bilemiyorum ama mesela Türk ailesini bulamıyorlar, mecbur Alman ailesine veriyorlar. Bence Türk çocuğunu Türk’e verirler... (Şebboy)

Önce babası ile annesi ayrılmış, annesi Türkiye'ye dönmüş. Annesi ile irtibatları yok, babası da kalp krizinden ölmüş. Çocukları ortada kalmış. 8 yaşında 2 tane kız çocuğu, Hindu bir aileye vermişler. Ailenin yanına gidince Hindu ailelerden ibadet falan edince bu çocuklar korkmuşlar. Yani çünkü farklı bir kültürden geliyorlar ikisinin de aklı da eriyor. Yani bir tanesi 13 bir tanesi 8 yaşında dediler. Bu çocuğu işte bizim arkadaşlar Gençlik Dairesine şikayet etmişler. Sivil toplum kuruluşları falan, niye böyle yaptınız, demişler. Yani ya demiş ki, hiçbir Müslüman aile yok. Yani dolayısıyla biz bu çocuğu mağdur edemeyiz, yani bir şekilde bir koruma sağlamak zorundayız. O iki çocuğu Hindu aileye verdiler. Yerimiz olsaydı biz düşünebilirdik isterdik yani. (Göknar)

Bundan sonra hani koruyucu aile sempozyumlarımızda, şeylerinizde de hep bunu söyledim. O yüzden İslami kesim bana çok düşmanlardı. İşte eşcinsellere veriyorlar, çocuklarımızı, ona ne diyeceksiniz? Ben ne dedim, biliyor musunuz? Dedim o eşcinsellerin bile elini operim, o eşcinsellerin ben gider elini operim. Çünkü onlar da o çocuğu alıp geceleri uykusuz kalmaya, gündüz hiç dur durak olmadan uğraşmaya yürekleri var dedim ve bu yüzden bu çocukları alıyorlar. Arka tarafta eğer bir idol ve ideolojileri varsa o beni ilgilendirmez. O sizin sorunuz Türk cemaati olarak veya bir şeyi olarak bunu önemsiyorsa koruyucu aile olsun o zaman. Koruyucu aile ol ve dedim o çocukların eşcinsellere gitmesini istemiyorsan sen bir tanesini al. En azından bir tanesini sen al. (Açelya)

Göçmen kökenli çocukların koruma altına alınma durumları hakkında Gençlik Dairesinin en çok eleştirildiği durum, Gençlik Dairesi çalışanlarının göçmen kökenli çocukları daha kolay koruma altına aldığı ve Alman ailelere verdiği hakkındaki iddiadır. Bu iddia Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan raporda da dile getirilmiştir. Bu rapora göre Kazım Görgülü isimli kişi, çocuğunun Alman ailesine evlatlık verilmesini Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşıyarak 4 yıl devam eden bir sürecin ardından davayı kazanıp çocuğunu geri almıştır. Aynı rapordan yapılan başka bir alıntı da ise Gençlik Dairelerinin keyfi karar vermelerine vurgu yapılmıştır. “Gençlik Dairesi yetkililerinin, bir anneannenin torunları ile görüşme günlerinde zorla bir şeyler ikram etmeye çalışmasını ve ısrarla kucaklamak istemesi gibi tutum ve davranışları, kendi sosyal ve kültür değerlerine uygun görmedikleri tutum ve davranışlar olarak değerlendirdiği, bu nedenle ‘Çocukların selameti (Kindeswohl)’ gerekçesine dayanarak çocukları anneannenin vesayeti altına vermediği anlaşılmıştır. Yetkililerin konuya kültürel ve sosyal farklılık unsurlarını da dikkate alarak bir değerlendirme yapmaları, bizim kültürümüzde sevgi ve bağlılık ifadesi olarak görülen anneannenin davranışlarının yanlış yorumlanmasının uygun bir tutum olmayacağı Türk yetkililer tarafından ifade edilmiş olmasına rağmen, ‘çocuk

selameti' ilkesinin gençlik dairesince keyfi bir şekilde yorumlanması sonucu çocuklarımızın ailelerinden alındığı tespit edilmiştir.” (Komisyonu, 2013)

Görüşmecilerden Lale Hanım da, bu görüş doğrultusunda yaşadığı bir olayı şöyle ifade etmektedir;

Daha kolay oluyor. Çünkü bir telefon açılıyor, o Ece bebek¹² öyle... O bir iki sene önce oldu, telefon geldi. Yine koruyucu aile Gençlik Dairesinden sizi aradım. Bebek almıyorsunuz, biliyoruz dedi ben yaş kriteri verdim. Ama dedi, çok geçici bir süre, çok acil, kimseye bir şey söylemeyin kesinlikle dedi. Ecem bebek korumaya alınmalı dedi ve aile dedi, Müslüman aile istiyor dedi. Size vermek istiyoruz dedi. Dedim sorun yok tamam dedim. Ama henüz mahkeme belli değil dedi. Çocuk bana verilmeden mahkeme şu, bu imzalar toplandı. Duydum sonra, zaten bir türlü her yerde imza toplandı. Çocuğun babası evde, ikiz, anne biri yuvada ikisine de evde bakarken baba beşiği elindeki tam pusetine koyarken tam bağlamamış, o an elinden kaymış bebek. Düşüyor, apar topar baba hastaneye götürüyor çocuğu. Zaten 5 aylık mı, 6 aylık mı zaten götürüyor. Böyle böyle oldu diyor. Götürüyormuş ondan sonra bir şey yok diyerekten eve gönderiliyormuş. Çocuk yine bir hafta falan ağrılar, ağlamalar oluyor. Sıkıntı var, tekrar bir daha götürmüşler. Bu sefer tutanak yapılıyor, çocuğa işkence yapıldı diyerekten ve aile deliriyor çocuk ellerinden alınıyor. Yani getirdik diyorlar ispat yok. Affedersin, köpek köpeğin etini yemez ya doktor da doktoru açığa çıkarır mı? Getirmemiş gibi gösterilerek çocuk alınıyor. Çocuk süttен kesiliyor, ikiz olan çocuk yani ailenin savaşı o kadar zor perişan oldular. Ki bana vereceklerdi o esnada, öğrendiklerinde haklarına, bak o aile öğrendi, biraz bir şeyler. Ne uzatayım çocuğunun durumunda konsolos falan araya giriyor Türkiye'den, ondan sonra o çocuğu alma şansları çoğalıyor. Doktorun sakladıklarını aklı sıra, çocuk doktorları, özel doktorlar iyicene bakılıyor, ediliyor. Yani gerçekten o aile... Gidip yuva da destek çıkıyor o aileye. O çocuğa onu yapan büyük çocukta bir şeyler yaşanmışlık var mı yuvadan da dinliyorlar. Aile çok ilgili çocuklarıyla çok ilgileniyor, onları da alıyorlar duyuyorlar ne uzatayım 6 ay ama perişan oluyor aile. (Lale)

Öncelikle belirtilmesi gereken önemli bir husus da Gençlik Dairesinin önce çocuğun akrabasını araştırdığı durumlar ve buna uygun olan vakalardır. Her vakada çocuk için koruyucu aile olabilecek bir akraba aranmamaktadır. Çocuğun bazen akrabaları da dahil olmak üzere refahını tehlikeye atan ortamdan veya ortamlardan uzaklaştırılması gerekmektedir. Ama bazı durumlarda çocuğun bir yakını yanında kalmasında sakınca olmadığı kanaatine varıldıysa sosyal çalışmacılar çocuğun bakımını üstlenmek isteyen bir aile yakını olup olmadığını araştırmak zorundadır. Bu alanda yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre ise Gençlik Dairesi çalışanlarının yakınına koruyucu aile olmak isteyen bir aileye çocuğu vermediği yönünde iddialar bulunmaktadır (Vatandaş, 2014).

¹² <https://www.trthaber.com/haber/gundem/ece-bebek-davasinda-karar-77189.html>

Başka bir çalışmada ise yakınına koruyucu aile olmak isteyen bir kişinin önce Gençlik Dairesinden çekindiği ve uzunca düşündüğü, buna ancak daha sonra karar verebildiği, yalnız Gençlik Dairesi çalışanlarının hiç de korku yayan bir yaklaşım izlemediğini, tüm duyularının bir yanılısamadan ibaret olabileceğini belirtmiştir (Yaman, 2018). Bu çalışmadaki görüşmecilerden konu hakkında deneyimi olanlar görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

Kimse sahip çıkmıyor. Mesela bu çocuğun bizim aldığımız en küçük çocuk şimdi, dayısı var değil mi iki tane dayısı var, anneannesi var, Almanya'da yaşıyorlar sahip çıkmamışlar. (Nilüfer)

Akrabaya ilk önce araştırıyorlar bunu alabilecek akrabası var mı? Yani akrabada bir yeterlik görüyorsa, akraba ilgileniyorsa ben onu alacağım diye ilk önce ona verirler. Amca olur, teyze olur, bilmem ne önce vermeye çalışıyorlar. ... İnci'nin hikayesi çok acı. Hiç bir akrabası doğru düzgün sahip çıkmamış, baba kendi keyfinde. (Fırat)

Kısa süreli evet. Çok uzun kaldılar, çünkü şey bekledik ailelerden, haber çıkacak mı? Diğer nene, dede, dayı, hala kimseden haber çıkmadı. Kimse istemedi çocukları. Çocuklar hasta dediler. Biz bakamayız, aşırı yaramaz çocuklar. Aşırı bağlanma şeyleri var, psikolojik sorunları vardı. (Defne)

Baden-Württemberg bölgesinde biri beni aradı. Dedi ki ya acil koruyucu aile lazım, 2 tane kız çocuğu bir tanesi 13 yaşında, bir tanesi 8 yaşında. Gençlik Dairesi çocukları şeye vermiş, Hindu bir aileye. Yıllar önce babası ile annesi ayrılmış, annesi Türkiye'ye dönmüş, annesi ile irtibatları yok, babası da kalp krizinden ölmüş. (Göknar)

Türkiyeli çocuklar koruma altına alındıktan sonra çocuğun durumuna uygun olarak bir karar verilmektedir. Almanya'da küçük çocuklar ve bebekler genellikle koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir. Bu bağlamda kriz durumu koruyucu aile modeli devreye sokularak çocukların durumu hakkında karar verilene kadar kısa süreliğine de olsa bir koruyucu aile yanında bakımı sağlanmaktadır. Türkiyeli olarak haklarında koruma kararı çıkarılan çocuklara da aynı mevzuat üzerinden işlemler uygulandığından küçük çocuk ve bebeklerden koruyucu aile yanına yerleştirilenlerde aile ve çocuğun kültürel uyumuna her zaman dikkat edilememektedir. Bu durum ailelerin Gençlik Daireleri ile sorun yaşamasına neden olmaktadır. Çocuğun bir yatılı bakım kurumuna yerleştirilmesi durumunda ise kurumda ailelerce çocukla ilgili kültürel hususlara dikkat edilmediği ileri sürülerek Gençlik Dairelerinin uygulamaları eleştirilmektedir (Yaman, 2018).

3.10.7.3 Gençlik Dairesi İle İlgili Olumsuz Ön Yargılar

Görüşmecilere göçmen kökenli çocukların bilinçli bir şekilde ailelerinden alındıkları ve kendi kültürüne uygun olmayan koruyucu ailelere verildikleri hakkında ne düşündüklerini sorduğumda bazı aileler buna katılmadığını, olayın medyaya yansıyan abartılmış taraflarının olduğunu şöyle ifade etmektedirler:

Katılmıyorum, medyadaki duyduğumuz haricinde ben hiçbir yerde bir şey bilmiyorum. Ama Gençlik Dairesi ile bu benim içimi huzursuz ettiği için gittim, görüştim. Randevu aldığımda gittim, konuştum. Kesinlikle böyle bir şey yok, genelde ailelerin Almancasını yetersiz buldukları için vermiyorlar çocukları, Türk ailelerin çocuklarını. ... (Yasemin)

Yok yok, inanmıyorum. Tabii ki, verilen aileler vardır. Ne diyorum homoseksüel birine Kadir diye bir çocuk ama niçin alındı da oraya verildi? Bir de onu sormak lazım. Çünkü ben 2009'dan beri koruyucu aileyim Almanya'da Berlin'de. Resmi olarak da tanınan ve kabul edilen ön incelememiz her şeyimiz bitti. 2009'da çocuk aldık, bunun tabii ki 3 sene öncesi de vardı. Benim gördüğüm, benim edindiğim deneyim eğer siz gönlünüzle bu işte varsanız size bir problem yapmıyorlar. (Yasemin)

Gelenlerin hepsi biz memnunduk. Onlar da bizden yani şey olarak. Bakış açılarını, biz yani o bazıları işte sosyal medyadan etkilenecek böyle bir konuşanlar var, cami lokallerinde veya diğer sivil toplum kuruluşlarının cemiyetlerinde. Tabi ben şahit olduğum zaman diyorum ki, zanda bulunmayın, zanda bulunmayın çünkü ben bu işin içindeyim, ben bu insanlara irtibattayım yıllardan beri. Hiç bahsettiğiniz gibi değil diyorum. Ya Gediz diyorlar, koruyucu aile, Gençlik Dairesi ile beraber çalışıyor, o zaman diyorlar, sizlerin değil de bunun dediği doğrudur. Çünkü onlar zanlarla veya duygularla hareket ediyorlar, biz olayı... (Gediz)

Ben yani biz, çocuk almadan önce de Gençlik Dairesi ile irtibatımız vardı. Şimdi çocuklarımız çok olduğu için şikayet etmişler. O zaman 4 çocuğum doğdu, şikayet etmişler. Ev çok küçük şikayet ediyorlar. Sonra Gençlik Dairesini çağırıyorlar, çocuklara bakalım diye. Bakıyorlar alakası yok ama size yardımımız olsun diye haftada bir sefer kadın geliyordu özel bana. 3 çocukları alıp biraz gezdiriyordu ki kendime zaman ayırayım, küçüklere zaman ayırayım diye. Ama alma gibi bir şey olmadı yani ki ben o zamanlar yani Gençlik Dairesi ile görüşmem vardı, geliyorlardı. (Nilüfer)

Çoğu öyle düşünüyor ama bence Almanlar öyle düşünmüyor gibi geliyor. (Şebboy)

Çok yakın bir arkadaşının kendi çocuklarını istismar ettiği ihbarı üzerine evine Gençlik Dairesi görevlilerin gelmesini arkadaşından dinleyen Seyhan Bey, deneyimini aşağıdaki şekliyle ifade etmiştir:

Benim arkadaşına da olmuş öyle bir olay, özel kaleme de olmuş bizim teşkilattan. Geldi diyor, şikayet edilmiş diyor. Çocuk diyor benim kucağımda oturuyor diyor, ben adamlarla konuşuyorum diyor. Adam dedi ki, ne diyor, sonradan bu bir yanlış bilgilendirme var burada dedi, diyor. Nereden anladınız demiş yanlış olduğunu. Çocuk diyor, sizin kucağınıza oturdu diyor, siz el hareketleri ile anlattınız diyor ve çocuk diyor, sizin el hareketlerinize hiç reaksiyon göstermedi diyor. Çünkü diyor, eğer ki siz şiddet uyguluyor olsaydınız diyor o çocuk o bütün el hareketlerinden korkuyu görürdü, hemen ürperirdi diyor. Biz oradan anladık diyor, bu bir yanlış bilgi, verilen bir ihbar. Biz gidiyoruz diyerekten öyle de gidiyorlar, yani sonuçta belli oluyor bazı şeyler. (Seyhan)

Şimdi bizim 5 tane çocuğumuz var. Bizimkinin niye bir tanesini, niye almadılar? Niye almıyorlar veyahut da niye herhangi bir şey? Çünkü biz çevremizde en fazla çocuğu olan ailelerden bir tanesiyiz hiçbir noktada sıkıntı olmadı. Evde mutlaka sıkıntı olursa çocuklar üzerinde şiddet uygulanırsa... Ben bizim bölgeden öyle olduğunu düşünmüyorum. Ben aldığım izlenimlere göre anlattığı bazı hikayelere göre ya da bana gelen telefondaki hikayeleri düşünürsem hiçbirinde kasıtlı şey yok. (Sümbül)

Ben onun hiç öyle olduğunu düşünmüyorum. Ben kesinlikle. Yani şimdi şöyle diyorlar: İşte Almanlar şöyle diyorlar, işte Almanlar bunları alıp Almanlaştırıyor veya gâvurlaştırıyor. Yani kaba bir tabirle bu tür yaklaşımlar. Yani bak, ben kesinlikle böyle olduğuna inanmıyorum. Hatta ben şunu duydum, yani hatırla Papatya, biz hiçbir çocuğu ailesinden koparmayı istemeyiz. Ama bir de şöyle bir şey varsa kanunlar çocukları koruma yoluna gider: Herhangi bir şekilde yetişmesinde ne bileyim işte istismar varsa, dövülüyorsa, sövülüyorsa, ihmal varsa yani aile bakacak durumda değilse belki mesela psikolojik hasta bir kadın atıyorum, yani bir olayla karşılaşmıştım.... (Göknar)

5. BÖLÜM: TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmaya katılan koruyucu ailelerin ve sivil yüklenici yöneticilerinin koruyucu aile sistemi ile olan deneyimlerinden ortaya çıkan bulguları, tartışma bölümü içeriğine uygun olacak şekilde literatürden benzer çalışmalara da yer vererek aktardım. Öncelikle bu çalışmanın önemini tekrardan ele almakla işe başlamam gerektiğini düşünüyorum. Almanya’da koruyucu aile olan Türkiyeli kişilerle gerçekleştirdiğim görüşmeler, Almanya’nın en güçlü resmi kurumlarından birisi olan Gençlik Dairesinin çalışmalarının Türkiyeli göçmenlerin gözünde ne ifade ettiğini ortaya çıkarmıştır. Gençlik Dairesi ile iletişimde olanların, genellikle çocukları koruma altına alınan aileler ve bu kurumlarda çalışan görevliler olduğu düşünülmektedir. Bu gruba dâhil olanların deneyimleri Gençlik Dairesinin “içerideki” algısını ortaya koymaktadır. Koruma altına alınan çocukları evine alan kişilerin deneyimleri ise Gençlik Daireleri ile ilgili ortaya konan algı ve düşüncelerin “karşı taraftan”, “dışarıdan” değerlendirilmesidir. Araştırma bu çerçevede ele alındığında Gençlik Daireleri ile ilgili Türkiyelilerin algılarının ortaya çıkarılmasında nesnel bilgiler ortaya koyacaktır. Çünkü Gençlik Daireleri ile olan deneyimlerini aktaranlar eğer çocukları koruma altına Türkiyeli aileler olsaydı, görüşmecilerin de aktardığı üzere kendilerini haklı, Gençlik Dairesinin tavırlarını haksız gösterme eğiliminde olabilirlerdi. Gençlik Dairelerinde görevli kişilerin ise işlerinin tehlikeye girmemesi adına kurumu daha iyi gösterme ihtimali söz konusu olabilirdi. Koruyucu ailelerin ise bu sisteme dahil olurken çocuğun yüksek yararını gözetmekten daha önemli bir amaçlarının olmadığını gözlemledim. Bu nedenle Almanya’daki Türkiyeli koruyucu ailelerin bu modele ilişkin görüş ve deneyimleri ne Gençlik Dairelerini haklı çıkarmak ne de çocukları koruma altına alınan Türkiyeli aileleri mağdur gösterme amacı gütmektedir. Koruyucu aileler olaylara genel olarak koruyucu ailesi oldukları çocuğun penceresinden bakmaktadırlar. Bu çalışma aynı zamanda Almanya’da koruyucu aile olan Türkiyeli göçmen aileler üzerine yapılan ilk Türkçe çalışmadır. Araştırma sonuçları sosyal hizmetin mikro, mezzo ve makro seviyelerinde tartışmalara olanak sağlamaktadır. Sosyal hizmetin bütüncül bakış açısının yakalanabilmesi için buna özen gösterilmiştir.

Bu araştırma koruyucu aile modeline kültür ve göç bağlamında bakmanın önemini ortaya çıkarmıştır. Buna göre Almanya’da yaşayan Türkiyeli koruyucu ailelerin kültür ve kimliklerinin yetkili kurumlarca dikkate alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Son yıllarda yapılan birçok çalışma ile bakım altındaki çocukların yerleştirilmesinde çocuk ve ailenin kültürünün dikkate alınması gerekliliği bilinmektedir. Bunlardan Brown ve arkadaşlarının 61 koruyucu aile ile gerçekleştirdikleri koruyucu ailede kültürel yerleştirmenin faydalarının neler olduğu sorusuna aldıkları cevapları kategorize ettikleri çalışmaları kayda değer tartışmaları gündeme getirmiştir. Buna göre koruyucu aile ve çocuk arasındaki kültürel uyumun sahip olunan değerleri genişlettiği, çocuğun kendini güvende hissettiği, çocuğun yaşadığı geçişlerin daha yumuşak olduğu, hem ailenin hem de çocuğun daha az stres yaşadığı ve daha çok ortak özellikler hissettiği sonuçları ortaya çıkmıştır (Brown, George, Sintzel, & Arnault, 2009). Koruyucu bakım yerleştirmelerinde çocuk ve aile arasında kültürel uyumun önemine değinen çalışmalardan biri de Anderson ve Linares’in araştırmasıdır. Buna göre kültürel olarak uygun eşleşmelerin özellikle koruyucu bakımdaki çocuğun psikolojik sorun yaşama ihtimalini düşürdüğü görülmektedir (Anderson & Linares, 2012). Koruyucu aile ve çocuk arasında kültürel eşleşmenin olmasının her şeyden önce çocuğun sağlıklı bir kişilik gelişimi sergilemesi için oldukça elzem ve önemli olduğu bilinmektedir (Stafanson, 2019).

Almanya’nın ikinci dünya savaşından sonra oluşan iş gücü açığını kapatmak amacıyla farklı ülkelerden işçi talebinde bulunması ile bu ülkede farklı kültürlerden insanlar bir araya gelmiştir. Kültürel etkileşimlerin ise çok kültürlü yaşamı bir zorunluluk haline getirdiği görülmektedir (Ergin & Ermeğan, 2011). Günümüzde de Almanya’nın çok kültürlü bir toplum olduğu kabul edilmektedir (Shuang, 2007). Ancak her ne kadar uyum ve entegrasyon politikalarından söz edilse de Almanya’nın bu etnik ve dinsel olarak farklı olan göçmenleri tam anlamıyla kabullenemediği bilinmektedir. Avrupalılık kimliği, kendisi dışındaki unsurlara bu yapı içinde belirlenmiş konumları dışında yer verme konusunda Almanların istekli davranmadığını göstermektedir (Perşembe, 2009). Bununla beraber çağdaş demokrasi ilkesi gereğince çeşitlilik, kültürel farklılık, insan hakları ve sekülerizm gibi ilkeler Almanya’da da gündeme gelmekte ve bunların uygulanması için adımlar atılmaktadır. Sosyal hizmet alanı bu kültürel farklılık ve

çeşitlilik konularına en çok ihtiyaç duyulan alanların başında gelmektedir. Bu bağlamda çocuk koruma alanının da diğer birçok sosyal hizmet alanlarında olduğu gibi bu çok kültürlülük/kültürlerarası bağlamda geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Özellikle koruyucu aile modelinde çok kültürlülüğün sağlanabilmesi için göçmen kökenli koruyucu ailelerin bu sisteme daha fazla dahil olması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü koruyucu bakım hizmetlerinde kültürler arası açılım için göçmen kökenli koruyucu ailelerin bir kaynak olarak kullanılabilmesi bu alanda Almanya’da gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları arasındadır (Pothmann & Mühlmann, 2014).

Günümüzde Almanya’da çocuk bakım hizmetlerinde kültürel hassasiyet, çok kültürlü yapıya sahip olma ve kültürler arası açılım gibi konuların daha çok gündeme geldiği görülmektedir. 2010’lu yıllara kadar koruyucu bakım hizmetlerinde kültüre duyarlılığın tam olarak nasıl uygulanabileceği büyük ölçüde belirsiz kaldığı; bu konuda ve bu faaliyet alanında neredeyse hiç sosyo-egitimsel kavram ve yöntem ortaya konmadığı bilinmektedir (Martinez & Müller, 2018). Çocuk koruma hizmetlerinde çok kültürlülük unsurlarının dikkate alınıp alınamayacağı tartışması yapılırken iyi bir eğitim ve iyi bir yaşam, farklılık-ayrımcılık, biyografi, kişilik, yaşam durumu gibi ortaya çıkan sonuçlar yeni tartışmalara yol açmıştır (Martinez & Müller, 2018). Bazı tartışmalar çocuğun iyi bir yaşam standardına sahip olmasının ve iyi bir eğitim almasının onun etnik kökenine saygı duyulması hususundan daha önemli olduğunu öne sürmektedir. Bununla beraber koruyucu bakım hizmetlerinde çok kültürcü uygulamaların çocuğun sağlıklı bir kimlik oluşturmasında önemli olduğu tartışması da yapılmaktadır (Pestil, 2017). Çünkü genel olarak da bireyin kimliğinin şekillenmesinde kültürün önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir (Ergin & Ermeğan, 2011). Bu çalışma ile de ortaya konulduğu üzere çok kültürlülük tartışmalarının koruyucu bakım hizmetlerinde iyi bir yer edinebilmesi için kurumlar, koruyucu aileler ve biyolojik ebeveynlerin ortaklaşa yürüttüğü çalışmalar daha iyi sonuç verecektir. Koruyucu ailelerin kendi imkânları ile kültürel olarak hassas davranabilmesinin bir yere kadar sonuç vereceği düşünülmektedir.

Çok kültürlülük kavramının sosyal hizmet gibi yardım mesleklerinde kullanılmaya başlanması ile bu hizmeti sunan profesyonellerin farklı kültürlerle karşı duyarlılığı ve farkındalığının hizmet kalitesini artıracacağı bu alanda yapılan çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır (Kararımak, 2016). Çok kültürcü uygulamaların bazı durumlarda adaletsiz

ve insancıl olmayan yansımalarının görüldüğü bilinmektedir. Bunun nedeninin kültürün tanımlanma biçiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kültür, dar anlamıyla herhangi bir etnik kökene, dine sahip olma biçiminde tanımlandığında kültürel farklılıkların yalnızca bireyleri kategorize etmek için kullanıldığı görülmektedir (Özgür, 2010). Kültür, bireyleri ayırıştırmak ya da kategorize etmek için değil onları anlamak için kullanılmalıdır. Çok kültürlü bir sosyal hizmet anlayışı ve koruyucu aile modelinin de bu anlayışla iyi bir şekilde yoğrulması için öncelikle Alman Gençlik Dairelerinin göçmenler nezdindeki algılarının değiştirilmesi gerekliliği bu çalışma ile ortaya çıkmıştır.

Eliaçık ve Sarıaltın'ın hazırladığı “Alman Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan Türk kökenli çocuklar” adlı rapora göre Almanya’da göçmen kökenlilerin gözünde Gençlik Daireleri korku unsurları ile beraber düşünülmektedir. Gençlik Daireleri, haksız yere çocukları ailelerinden alan bir kurum olarak görülmektedir (Eliaçık & Sarıaltın, 2019). Bununla beraber medyaya da bu doğrultuda bazı haberlerin yansıdığı bilinmektedir.¹³ Kaynağını gösterdiğim haberde Almanya’da yaşayan Türkiyeli bir ailenin henüz dört günlük olan bebeği, annesinin psikolojik tedavi gördüğü gerekçesiyle ailesinden alınarak Alman koruyucu aile yanına yerleştirilmiştir. Gençlik Daireleri yasal dayanakları kullanıp çocuğun olası tehlikeye düşme durumunu göz önünde bulundurarak çocuk hakkında koruma kararı çıkarabilmektedirler (8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı).

Yukarıda değindiğim haberde yaşanan duruma benzer olarak Türkiye’de de psikolojik tedavi gören ya da tedavi görmeyip psikolojik rahatsızlıkları bulunan kimi annelerin çocuğunu ihmal ya da istismar ettiği ortaya çıkmıştır. Bazı durumlarda ise ihmal ve istismardan daha da üzücü olan, çocuğunu öldürmeye kadar varabilen durumlar yaşanmıştır. Bu tarz olaylar da medyaya yansımaktadır.¹⁴

¹³ <https://www.dailymotion.com/video/x7seaou/>

¹⁴ <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ameliyat-olan-ogunu-hastanede-olduren-anne-cennete-gidecek-diye-yaptim-5584623/>

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/56-gunluk-bebegini-olduren-anne-tahliye-edildi-40871411>

Bu iki olay, tartışmaya açık farklı iki sonuç ortaya çıkarmaktadır. Çocukları korumakla yükümlü olan resmi kurumlar, gelecekte çocuğun tehlikeye girme olasılığı gibi muğlak durumları göz önünde bulundurmalı mıdır? Yoksa çocuğun ihmal edilmesine ya da istismara maruz kalmasına kadar beklenmeli midir? Gerçekleştirdiğim görüşmelerden elde ettiğim sonuçlar doğrultusunda, her iki durumda da çocuğun yüksek yararının gözetilmesinin tek kriter olarak alınması, ortaya çıkabilecek her türlü şüphenin önüne geçecektir. Çocuk, koruma altına alınarak bir başka aile yanına ya da devlet kurumuna yerleştirilse ya da aile içinde yaşanan ufak tefek durumlar göz ardı edilse de çocuğun yararının gözetilmesi çocuk hakkında verilecek kararlarda en uygun yöntem olacaktır.

Görüşme gerçekleştirdiğim koruyucu ailelere, Gençlik Dairelerinin uygulamaları hakkındaki görüşleri üzerine de sorular yönelttim. Kendilerinin göçmen kökenli olmaları nedeni ile Gençlik Dairesi görevlileri tarafından bir ayrımcılığa uğrayıp uğramadıkları, araştırmak istediğim önemli konulardandı. Görüşmecilerin tamamına yakını Gençlik Dairesi görevlileri ile olumlu deneyimlere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Gençlik Dairesi ile direkt kendi durumu hakkında sorun yaşayan iki katılımcı bulunmaktadır. Görüşmecilerin yaşadığı olumsuz durumun onların Türkiyeli (Müslüman) olmasıyla ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşme gerçekleştirdiğim on altı aile içerisinde beş aile Gençlik Dairesi hakkında olumsuz yargılarla söz etmişlerdir. Bu beş aileden üçünün Gençlik Dairesi hakkındaki olumsuz düşünceleri medyadan ya da sosyal çevrelerinden duyduklarına dayanmaktadır. İki aile Gençlik Dairesi görevlilerinin ayrımcılığına direkt maruz kalmıştır.

Gençlik Daireleri ile kıyaslandığında görüşmecilerin sivil yüklenicilerle olan deneyimlerinin daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Sivil yüklenicilerin bürokratik olarak esnek yapıda olması koruyucu ailelerin kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlamaktadır (Familien Für Pflegekinder, 2017). Ayrıca sivil yüklenicilerin çoğunun bir kuruluş misyonu ve vizyonu bulunması ve bu amaca yönelik hizmetlerini dizayn etmesi koruyucu aileler için hem bu yüklenicileri tercih nedeni olmakta hem de kendilerini çalışma yöntemini bildikleri bir kuruma emanet etmenin gönül rahatlığını yaşadıklarını ifade etmektedirler.

Görüşmecilerden Kardelen ve Aras çifti, Gençlik Dairesi görevlilerinin koruyucu aile olmayı bir iş gibi gördüğü için, çocuktan ayrılma durumunun zorluğunun Alman görevliler tarafından anlaşılmadığından yakınmaktadırlar. Koruyucu aile alanında çalışan görevlilerin bu konudaki anlayışsız tavırlarını eleştiren bir diğer görüşmeci de Yasemin Hanım'dır. Yasemin Hanım koruyucu aile işlemlerinde kendisi ile ilgilenen görevlinin ona karşı ifade ettiği "işine bakması" gerektiği gibi söylemlerin kendisini üzdüğünü belirtmiştir. Görevlilerin bu tarz tutumlarının koruyucu ailelerin nezdinde onların görevlilerle ilgili algılarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Türkiyeli göçmenlerin Gençlik Daireleri ile ilgili algı ve tutumlarının olumsuz olmasında etken olan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi de yukarıda değindiğim durumda ortaya çıkan görevlilerin anlayışsız davranmalarından kaynaklandığı ortaya çıkmıştır.

Almanya özelinde düşünüldüğünde göçmen kökenli ailelerin Gençlik Daireleri ile ilgili algılarının Yaman'ın yaptığı çalışma sonuçlarına göre de korku ve ayrımcılık üzerine olduğu görülmektedir (Yaman, 2018). Bu araştırmayı yaparken amacım, Türkiyeli göçmenlerin Gençlik Daireleri ile ilgili tutumlarını ortaya çıkarmak, olayın farklı pencerelerden değerlendirilmesini sağlamak değildi. Bununla birlikte görüşmelerden elde ettiğim veriler Türkiyeli koruyucu ailelerin Gençlik Daireleri ile ilgili algıları üzerine kayda değer veriler ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmayı yaparken asıl amacım, Almanya'da göçmen kökenli olarak yaşarken koruyucu aile sistemine dâhil olmanın nasıl gerçekleştiği ve bu sistemde neler yaşandığını ortaya çıkarmaktı.

Almanya'nın da aralarında bulunduğu Hollanda ve Fransa gibi bazı batı Avrupa ülkelerinde genel bir algı olarak İslam sorunlarla eş anlamlı olarak düşünülmektedir (Akıncı, 2014). Batı Avrupa ülkelerindeki bu düşünce İslam'ın ve ona inanan Müslümanların gericilikle damgalanmasına neden olduğu bilinmektedir (Verkuyten, 2007). Bu durumda sosyal kimlik teorisine göre Türkiyelilerin Müslüman kimliklerinden dolayı olumsuz yargılarla anılması onların kendilik algısı üzerinde etki oluşturduğu gibi kültürel uyumları üzerinde de etki yarattığı düşünülmektedir (Yağmur & Akıncı, 2003). Bu bilgi ise araştırmadan elde edilen Türkiyeli ailelerin kültürel uyum sorunları yaşamasından dolayı koruyucu aile olmaya yanaşmadığına dair verileri doğrulamaktadır.

Koruyucu aile alanında yapılan çalışmaları incelediğimde ailelerin bu sistem hakkında bilgi sahibi olma yolları koruyucu aile birimi, sosyal öğrenme, tanıtım programları, STK'lar ve medya şeklinde ifade edilmektedir (Kınık, 2019; Koç, 2016). Koruyucu aile sistemine dâhil olmanın, her şeyden önce Türkiyelilerin içlerinde bulunduğu ideolojik ve kültürel yapıdan etkilendiği ortaya çıkmıştır. Bu ideolojik yapılanma içerisinde dini cemaatlerin, Türkiyeli bireyleri koruyucu aile sistemine dâhil etme noktasında önemli çalışmalarının olduğunu gözlemledim. “Fransa’daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dini Kimlik Algısı” üzerine yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre özellikle göç ortamında Müslümanlar için dini kimliğin daha çok önem taşıdığı sonucu ortaya çıkmıştır (Akıncı, 2014). Türkiyelilerin prensipte grup odaklı bir toplum olduğu kabul edilir. Bu kültüre göre de birey grubun ya üyesi olur ya da olmaz (Hui, Hary, & Triandis, 1986), ayrıca kendisini o gruba aidiyet açısından tanımlayarak grubunun hedefleri doğrultusunda hareket eder (Triandis, 2001). Bu araştırmalar bağlamında ele alındığında Almanya’da Müslümanlar İslam kimliği altında toplanarak kendilerini bu gruba ait hissetmekte ve grubun öğretilerine uymaya çalışmaktadırlar. Burada dini kimliğin göç bağlamında koruyucu aileleri motive etmede önemi ortaya çıkmaktadır. Almanya’daki Türkiyelilerin üyesi oldukları dini cemaatlerin özellikle dini kimliğin korunması için Türkiyeli aileleri koruyucu aile olmaya teşvik etmede önemli rol üstlendiği görülmektedir.

Dini cemaatler, camiler gibi Türkiyeli göçmenlerin sosyalleştiği alanlarda Almanya’da koruyucu aile alanında çalışan STK’larla birlikte onları bilgilendirmektedirler. Bu bilgilendirmelere İslam Toplumu Milli Görüş Cemaatinin çalışmaları örnek gösterilebilir (İGMG, 2012). Cami lokallerinde ya da Almanya’daki Türk resmi kurumlarının farklı toplantı merkezlerinde koruyucu aile sisteminin tanıtılması amacıyla programlar gerçekleştirilmektedir. Bunlardan birisi de Türkiye’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı çalışmalar yürüten Düsseldorf Aile Ataşeliğinin koruyucu aile toplantılarıdır (Düsseldorf Aile Ataşeliği, 2020). Bu izlencelerde koruyucu aile sistemi tanıtılmakta, koruyucu aile olan Türkiyeli kişilerin deneyimleri dinlenmekte, Türkiyeli koruyucu aile sayısının neden artırılması gerekliliğinin üzerinde durulmaktadır. Görüşmeciler arasında koruyucu aile olmaya bu şekilde karar veren aileler de bulunmaktadır. Bununla beraber katılımcılardan bir tanesi görüşmemiz

boyunca ısrarla Türkiye’de koruyucu aile sayısının arttırılması için “Camilere gidin kızım, ... orada konuşun insanlarımızla” şeklindeki ifadeyle bir yandan da Almanya’da cami cemaatlerinin bu konudaki etkin rolüne değinmiştir.

Bunun gibi koruyucu aile olmanın öneminin anlatıldığı çalışmalara rağmen görüşmeciler içerisinde tanıtım programları sayesinde koruyucu aile sistemine dâhil olanların daha az sayıda olması bu programların ya yeterli sayıda kişiye ulaşamadığını ya da programların etkinliğinin tartışmaya açık hale geldiğini göstermektedir.

Ancak kişilerin yaşam tarzını önemli ölçüde etkileyen bu dini anlayışın çoğu zaman da koruyucu aile olmaya yanaşmama konusunda etkili olduğu, bu konuda yapılan farklı çalışmalarda da ortaya konulmuştur (Baysal, 2017). Türkiye’de Kırıkkale ili örneğinde yapılan bir araştırma makaleden elde edilen bulgular ışığında koruyucu aile olma noktasında bireylerin dini inanışları bağlamında çekinceleri olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda aileler evlerine gelecek olan çocuğun büyüdüğünde erkek çocuksa evdeki kadın için, kız çocuksa evdeki erkek için mahrem sınırları içerisinde olmayacağına inanmaktadırlar (Tezel, Demirel, & Kaya, 2018). Görüşme gerçekleştirdiğim kişiler arasında koruyucu ailesi olunan çocuğun mahremiyet yönüyle sıkıntılı olacağı düşüncesine sahip olan hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. Görüşmecileri bu hususta motive eden iki etken bulunmaktadır. Birincisi; koruyucu ailesi olunan çocuk küçük yaşta aile yanına yerleştirildiğinde zaten İslam fitratı üzerine doğduğunun kabul edilmesi ve akıl baliğ olana kadar da hiçbir sorun olmayacağıdır. Hatta kısa süreli koruyucu aile olanlar bu durumu daha kolay yaşamaktadırlar. Çünkü onlar çocuğa ve ailesine onların içinde buldukları durum düzeline kadar yardım etmeyi amaçlamaktadırlar. Bu nedenle kısa süreliğine bu durumun sorun olmayacağı kanaatindedirler. İkinci unsur uzun süreli bir çocuğun bakımını üstlenen aileler ile ilgilidir. Bu aileler ise olaya daha geniş bir pencereden bakarak çocuğun ergenliğe erip mahremiyetle ilgili sorunların olacağı zamana kadar “kim öle, kim kala” tarzında bir yaklaşım sergilemektedirler. Önemli olanın geleceği düşünmekten ziyade çocuğa ve ailesine ihtiyacı olduğunda yardım etmek, bir çocuğun hayatını kurtarmak olduğu görüşmecilerin tamamı tarafından vurgulanmıştır. Ancak Almanya’daki Türkiyeliler arasında dini unsurları gerekçe göstererek koruyucu aile olmayanların ağırlıkta olduğu görüşmeciler tarafından dile getirilmiştir.

Daha önce ilgili kısımlarda da değindiğim üzere bu çalışmada öne çıkan kavramlardan birisi de kimlik ya da aidiyettir. Sosyal bir varlık olan insanın toplum içerisinde yaşarken oluşturduğu, toplumla iletişime geçerken onunla beraber ya da ona karşı ortaya koyduğu tavrın bir sonucudur kimlik. Göçle beraber ortaya çıkan aidiyet ya da kimlik ise kişinin sahip olduğu din, dil, sosyo-ekonomik ve yasal statü ve kültürel öğelerini göç ettiği yere beraberinde getirmesidir. Göç edilen yerde hâlihazırda bulunan, orada yaşayan insanlara ait bir kimlik zaten bulunmaktadır. Göç eden kişiler, göç ettikleri yerin dokusunu (din, dil, kültür) ya benimser, ya kendi kimlik birikimini değiştirmemek için direnir ya da iki kimliğin bir karışımını oluşturarak uyum sağlamaya çalışır. Göç edilen yerin kimliğine bürünmek asimile olmak, göçle gelen her türlü değişime direnmek alt kimlik olarak üst kimliğin varlığını reddetmek, göç edilen yerin kimliği ve kendi kimliği arasında bir karışım oluşturmak ise entegre olmak şeklinde ifade edilebilir. Çok kültürlü bir yapı içerisinde, bu yapının uyumlu ve anlamlı bir parçası olarak, onu benimsemek ancak kendi kimliğini de bu yapı içinde uyumlu bir şekilde yaşamak göç eden bireylerin hayatını kolaylaştıracaktır. Bu da göçle birlikte yeni kimliklerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Çağırkan, 2016). Görüşmeciler arasında Almanya'da koruyucu aile olabilmenin ilk şartını bahsedilen bu uyumun oluşması şeklinde görüş bildiren katılımcılar bulunmaktadır. Göç edilen yerle uyumlu bir şekilde yaşamak her zaman mümkün olmamaktadır. Uyumun sağlanamaması durumunda kimlik bunalımları ortaya çıkmaktadır. Kimlik bunalımı göç eden kişilerin, göç ettikleri toplumla olan ilişkilerinde ortaya çıkan önemli sorunlardandır. Bir diğer sorun da aidiyet duygusudur. Kimlik bunalımı sorunu özellikle çok kültürlü bir sosyal yapısı olan toplumlarda yaşanır. Bu yüzden özellikle post modernizm sonucu ortaya çıkan sorunlardandır (Hattatoğlu & Yakushko, 2014).

Göçle gelen bu kimlik ya da aidiyet problemlerinin çözümünde göçe katılanların kendi içerisinde gruplaşması, birlik olma yönündeki çalışmaları sivil toplum örgütleri kurma ve bu örgütler altında toplanma bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmen kökenliler için kimliğin önemli yönlerinden birinin etnik kimlik olduğu bilinmektedir. Bir etnik topluluğun temel özellikleri ise belirli bir kolektif isim, ortak bir ırk efsanesi, tarihi hatıralar ve kültür, belirli bir ülkeye bağlılık ve nüfusun çoğu tarafından

paylaşılan bir dayanışma duygusudur. (Özkan & Hablemitoğlu, 2010). Bu duygular kapsamında Türkiyelilerin Almanya’da dernek ve vakıf kurma gibi sivil toplum çalışmalarına başladığı 1970’li yıllardan beri dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusu ile farklı çalışmaları olmuştur. Bu dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusu aslında birlik olma arzusunun bir alt dalı olarak görülebilir (Akbaş, 2010). Koruyucu aile olma yönünde etkili olan motivasyon da bu düşünceden etkilenmiştir. Nitekim görüşmeciler arasında Türkiyeli bir çocuğun hayatının kurtulması amacıyla ya da Türkiyeli çocukların Alman ailelerin yanına yerleşmesini engellemek için koruyucu aile olmaya karar veren katılımcılar bulunmaktadır.

Görüşmelerden elde ettiğim bulgular üzerine tartışmamı sürdürürken dikkat çeken bir ilişki de Türkiyeli göçmenleri koruyucu aile olmaya motive eden unsurlar arasında dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusunun dile getirildiği yoğunluğun koruyucu ailesi olunacak çocukta dini ve etnik köken kriterinin aranması yoğunluğuyla yakın olmasının beklenmesidir. Yani koruyucu aile olmaya hak kazandıktan sonra koruyucu ailesi olunacak çocuğun seçimine gelindiğinde birçok aile, kendilerine gelecek çocukta bu iki hususa dikkat etmediği gibi herhangi bir kriter ifade etmeden koşulsuz bir şekilde çocuklar için kapılarını açmışlardır. Bu da insanlara yardımcı olma isteğinin dini ve milli duygulara göre daha ağır bastığının kanıtıdır. İnsanlara yardımcı olma isteğinin koruyucu aileleri motive eden unsurlar içinde ilk sıralarda yer alması bu alanda yapılan birçok çalışmada da ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Bu çalışmalardan birinin sonuçlarına göre Kanada’da yaşayan 54 koruyucu aile ile gerçekleştirilen çalışmada da koruyucu ebeveyn olmak için en sık görülen motivasyonların, çocukların hayatlarında bir fark yaratma isteğinin ve evde çocuk sahibi olma arzusunun içsel, özgecil motive edici unsurları olduğu ortaya çıkmaktadır (MacGregor, Rodger, Cummings, & Leschied, 2006).

Türkiyeli çocukların koruma ihtiyacı içerisinde olmasından daha önemli olan çocukların koruma altına alındıktan sonra ailesiyle görüşmesine izin verilmediği iddiasıdır. Yaman’ın gerçekleştirdiği araştırmanın sonuçlarına göre bu durumun nedenlerinden biri Gençlik Dairelerinin koruma altına alınan çocuğun kendisinin ailesiyle görüşmeyi istemediği yönündeki iddiadır (Yaman, 2018). Çocuk küçükse ve kendi isteklerini dile

getiremiyorsa Gençlik Dairesi görevlilerinin çocuğu bilinçli bir şekilde ailesine göstermediği ileri sürülmektedir¹⁵. Gençlik Dairelerinin çocukları ailesine göstermemesinin sebebinin çocuğun yüksek yararı için mi yoksa keyfi bir uygulama nedeniyle mi olduğunun anlaşılması için koruma altına alınan çocuklarla görüşmeyi içeren çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Görüşmecilerden Türkiyeli bir çocuğun koruyucu ailesi durumunda olan ailelerin, koruyucu ailesi oldukları çocuklarını biyolojik ailesine daha az sıklıkla göstermek zorunda olduğunu ifade eden aileler bulunmaktadır. Ancak hiçbir görüşmeci bu konuda Gençlik Dairesi yetkililerinin kasıtlı bir uygulaması olduğuna inanmamaktadır. Sadece çocuğun içinde bulunduğu durum gereği biyolojik ailesi ile görüşme sıklığı üzerinde kısıtlamaya gidildiğini düşünmektedirler.

Türkiyeli ailelerin çocuklarının korunma ihtiyacı içerisinde olma nedenlerini koruyucu ailelerin yanlarında bulunan Türkiyeli çocukların durumu üzerinden değerlendirdim. Elde ettiğim sonuçlar Türkiyeli ailelerin çocuklarının koruma altına alınma durumları hakkında kayda değer bilgiler sunmaktadır. Türkiyeli ailelerin çocuklarının koruma altına alınma nedenleri çocukların yaş durumlarına göre değişiklik arz etmektedir. Bu konu üzerine yapılan çalışmada Türkiyeli aileler ile çocukları arasında yaşanan gelenek ve modernlik çatışmasının aileler ve çocukları arasında kriz yaşanmasına neden olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu kültürel çatışma ortamında gençlerin ailesinin kendisini anlamadığını, ihmal ettiğini öne sürerek Gençlik Dairelerinden koruma talebinde bulunduğu görülmektedir (Eliaçık & Sarıaltın, 2019). Gençlik Daireleri de yasal dayanakları kullanarak bu gençler hakkında koruma kararı çıkarabilmektedir (8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı).

Türkiyeli gençlerin yukarıda bahsedildiği şekilde koruma altına alınmasının bazı durumlarda dramatik uygulamalara varabilen sonuçların doğmasına neden olduğu bilinmektedir (Yaman, 2018). Yaman'ın araştırmasına göre Türkiyeli gençler Almanya'daki yaşamın etkisi altında kalarak ailesi ile kültürel konularda çatışmaya girebilmektedir. Bu çatışma sonunda gençlerin bir anlık öfke ile ailesinden ayrılmasının Türkiyeli aileleri Gençlik Daireleri ile karşı karşıya getirdiği görülmektedir.

¹⁵ <https://www.dailymotion.com/video/x6r66fn>

Ancak bu çalışma ile ulaşılmış sonucun kaynağını gösterdiğim çalışmada da ortaya çıkan sonuçtan farklılık arz ettiği görülmektedir. Bu farklılığın ilk nedeni bu araştırmada koruyucu aile yanında bulunan çocukların durumu üzerinden bir değerlendirme yapılmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü Almanya’da yaşayan Türkiyeli ailelerin çocuklarının koruma altına alınma nedenlerinin koruma altına alınanların yaş durumlarıyla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Türkiyeli ailelerin çocuklarının koruma altına alınma nedenleri arasında görüşmeciler tarafından en sık bahsedilen durum ebeveynlerin finansal ve psikolojik sıkıntılarının olmasıdır. Ailelerin yaşadığı bu ekonomik ve psikolojik sorunların ailede bulunan çocukların ihmal edilmesine ya da istismara maruz kalmasına yol açtığı görüşmecilerin ifadelerinde yer bulmaktadır. Evlilik dışı dünyaya gelen çocukların, aileleri tarafından kabul edilmediği durumlarda Gençlik Daireleri tarafından koruma altına alındığı durumlar da görüşmecilerin ifadelerinde bulunmaktadır. Aile içinde ebeveynler arasında yaşanan sorunların da çocukların koruma altına alınmasına neden olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiyeli çocukların koruma altına alınmasını gerekli kılan durumların neler olduğu kadar önemli olan bir diğer sorunun da Türkiyeli ailelerin sorunları kabul edip Gençlik Dairesi ile anlaşma yoluna gitmemeleri olduğu bu alanda yapılan çalışmalarla ortaya çıkmaktadır. Oysaki ailelerin Gençlik Dairesi ile beraber çalışmalarının ve çocukların durumu hakkında anlaşma yapmalarının sorunların ilerlemeden çözüme kavuşturulmasında etkili olacağı bu çalışmalarda ortaya çıkan öneriler arasındadır (Eliaçık & Sarıaltın, 2019).

Bu çalışma ile ortaya çıkan önemli tartışma konularından birisi de Almanya’da yaşayan Türkiyelilerin koruyucu aile olmayı az tercih ediyor olmasıdır. Türkiyeli göçmenler koruyucu aile sistemi içerisinde nicelik olarak azdır. Bu da Türkiyeli çocukların yabancı kökenli ailelerin yanına yerleştirilmesine neden olmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu bu düşüncede hemfikirdir. Aynı zamanda Türkiyeli çocukları koruma altına alınan ailelerin yaşadığı sorunların birçoğu da bu nedene bağlanmaktadır. Çocuğu koruma altına alınan Türkiyeli bir aile, Türkiyeli koruyucu aile sayısının artmasıyla çocuğunun bu ailelerden birinin yanına yerleşmesini sağlayarak Gençlik Dairesi ile işbirliği yoluna girip çocuğunu daha kısa zamanda geri alabilme hakkına sahip olacaktır. Tam da bu noktada çocuk koruma alanı ile ilgili Türkiyelilerin yaşadığı bir başka önemli husus daha ortaya

çıkmaktadır. Çocuğu korumaya alınan Türkiyeliler bir aile yasal olarak çocuğunun kendi kültürüne uygun bir aile yanına yerleştirilmesini talep etme hakkına sahiptir. Ancak Türkiyeliler arasında böyle bir hakkın varlığından haberdar olanların sayısı azdır. Aileler, çocuğun kurum bakımına alınma ya da aile yanına yerleştirilmesinde Gençlik Dairesi görevlilerine kültürel hassasiyetlerini belirtmediği sürece bu haklarından faydalanma olasılıkları da azalmaktadır. Bu durumun tersine çevrilebilmesi için daha fazla Türkiyeli kişinin koruyucu aile sistemine dâhil olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İşte bu durum Türkiyelilerin koruyucu aile olmamasının altında yatan nedenlerden biri ile aynı doğrultudadır. Türkiyeli göçmenlerin birçoğunun bu sistem hakkında bilgi sahibi olmadığı düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarla da ortaya çıkan sonuca göre Türkiyelilerin hem koruyucu aile olanlar arasında az olması hem de koruyucu aile yanında kalan çocuklar arasında Türkiyelilerin az olması dikkat çekicidir. Bunun nedeni yukarıda açıklanan Türkiyeli koruyucu aile sayısının az olması ve çocukları koruma altına alınan ailelerin haklarını bilmemesi ile de ilgilidir (Pothmann & Mühlmann, 2014)

Katılımcılar, Almanya’da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin koruyucu aile sistemine dahil olmama nedenlerinin Türkiye’de olduğu gibi sistemin iyi tanıtılmamasından kaynaklı (Certel, 2016) bir durum olduğu görüşünde değildiler. Bu durum daha ziyade Türkiyeli göçmenlerin koruyucu aile olmanın zor olacağına inanmasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların görüşüne göre Türkiyeliler arasında koruyucu aile olmak için gerekli şartları sağlayamadığından dolayı bu sisteme dahil olamayanlar “bir elin parmak sayısı ile gösterilecek” kadar azdır.

Bağlanma, insanın gelişimsel dönemlerinde olgunlaşmasından ziyade yaşamın normal ve sağlıklı bir yönü olarak görülmektedir. Bebeklerin bakım verenleri ile aralarında oluşan bağlanma, yaşamın o döneminde gerçekleşmesi gereken normal bir süreçtir. Ne var ki bağlanma ilişkisi sadece bebeklerin güven duygusunu kazanması ve hayatı öğrenmeleri için var olmamıştır. Yetişkinlikte de bebeklik dönemindekine benzer bağlanmalar yaşanmaktadır. Bu bağlamda kuramın kurucusu Bowlby bağlanma için insanın tüm yaşamı boyunca insan davranışının bütünleyici bir parçası şeklinde bir tanımlama yapmaktadır (Bowlby, 1969). Yetişkin bağlanmalarının farklı boyutları ve aşamaları bulunsa da burada kullanacağım bağlanma örüntüsü ikili ilişkilerin doğal bir

sonucu olarak ortaya çıkan bağlanma türüdür. Görüşmecilerden koruyucu aile olmaya yönelik motivasyonunu belirtenler arasında bakımını üstleneceği çocukla arasında bağlanma oluşmaması için gönüllü ailelikten kısa süreli koruyucu aileliğe geçiş yapan bir katılımcı bulunmaktadır. Defne Hanım, yakından tanıdığı bir genç kızın çocuğuna onun ricası üzerine uzun yıllar gönüllü annelik yapmıştır. Türkiyeli olan bu genç kız, ailesinin onayı olmayan biriyle evliliğinden dünyaya gelen çocuğuna kendisinin psikolojik rahatsızlıkları nedeniyle bakamayacağını anladığında çocuğunun Gençlik Dairesi aracılığıyla koruma altına alınmasına izin vermeden Defne Hanım'ı ikna ederek bakımını üstlenmesini sağlamıştır. Defne Hanım hiçbir karşılık beklemeden dört yıl boyunca bebeklikten çocukluğa kadar onun bakımını yapmıştır. Daha sonra çocuğun anneannesinin torununu geri almak istemesiyle bakımını yaparken bağlandığı çocuktan ayrılmak onu çok zorlamıştır. O da bunca yıl bağlandığı bir çocuğun birden elinden alınmasıyla bakım yaparken bir daha bağlanmak istemediğini, ancak ihtiyacı olduğunda da insanlara, ailelere yardımcı olmaktan vazgeçmek istemediğini belirterek kısa süreli koruyucu aile olmaya karar vermiştir.

Korumaya alınan çocuğun gerçek ailesi ile iletişimde olması, koruyucu aile olmayı zorlaştıran etkenler arasında görülmektedir (Certel, 2016) (Coakley & Gruber, 2015). Katılımcıların çoğunun bu konuda olan olumsuz ve zorlu deneyimlerini aktarmaları da literatür bilgisini desteklemektedir. Koruma altındaki çocuğun biyolojik ailesi, çocuğun ailesine geri dönme ihtimali hiç olmasa dahi koruyucu ailelerin işini zorlaştırmak için, çocuğu koruyucu ailesine karşı dolduruşa getirmektedir. Bu da koruma altındaki çocuğun biyolojik ebeveynleriyle her görüşmesinden sonra koruyucu ailesi ile olan ilişkisini olumsuz etkilemektedir. Çoğu durumda koruyucu ailelerin uzun süre emek vererek kazandığı çocuklarla arasındaki karşılıklı güven ilişkisi gibi birçok ikili ilişki tehlikeye girmektedir. Çocukların koruyucu ailesine güvenli bir şekilde bağlanmasını da zorlaştıran bu gibi olumsuz durumlar, onların daha agresif, koruyucu ailelerine karşı tepkili olmasına neden olmaktadır (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016).

Koruma altındaki çocuğun korumaya alınmadan önce yaşadığı olumsuzluklardan dolayı ortaya çıkan birçok davranışsal bozukluk, koruyucu ailelerin işini zorlaştırmaktadır. Bu davranışsal bozukluklar, koruma altındaki çocuğun aileye uyum sürecinin uzamasından,

uyku bozukluklarına, akran ilişkilerinin bozulmasına kadar geniş yelpazedeki sorunlar olabilmektedir (Certel, 2016). Görüşmecilerden koruma altındaki çocuğunun bazı davranışsal bozukluklarının aradan yıllar geçse de düzelmediğini, çocukta travma yarattığını ifade edenler bulunmaktadır. Davranışsal bozukluk gösteren çocuklar genellikle 3 yaşın üstünde olanlardır. Bu çocuklar, yaşadıklarını anlayabilme ve hatırlama yetisine sahip oldukları için olumsuz durumların psikolojileri üzerindeki etkisini hemen gösterebilmektedirler. Koruma altındaki çocuklardan belli bir yaşın üstünde olanlar, içinde buldukları durumun sorumlusu olarak koruyucu ailelerini gördüklerinden onları oldukça zorlu bir sınavdan geçirmektedirler. Koruyucu ailesi olunan çocuklardan bazıları da uyku sorunları yaşamaktadır. Uyku bozukluğu sorunu yaşayan çocuklar ise, 3-4 yaşın altında olan çocuklardır. Bu sorunu yaşayan çocukları olan görüşmeciler, çocuklarının geceleri sabaha kadar ağladığını ifade etmişlerdir.

Görüşmecilerden koruyucu ailesi oldukları çocuklarla sorun yaşayan ailelerin bu çocuklardan bahsederken kullandıkları cümleler koruyucu ailelerin çocuklara karşı büyük bir hoşgörü içerisinde olduklarını göstermektedir. Nitekim Defne Hanım: “Tüm olumsuzluklara rağmen onlardan bahsederken gülümsüyorsam bu her şeye değer” şeklindeki ifadesiyle bunu dile getirmiştir. Bununla beraber Fırat Bey koruyucu ailesi olduğu kızlarının biyolojik annesi ile yıllarca süren bir çekişme yaşamasına ve iki aile arasındaki bu çekişmeden olumsuz etkilenen kızlarıyla birçok sorun yaşamasına rağmen kızından söz ederken “...öte yandan ben onun saçının teline kıyamam” ifadesiyle koruyucu ailesi oldukları kızı hakkındaki düşüncelerini biyolojik bir babanın tavrıyla aktarmıştır. Görüşmecilerin aktardıkları bu durum çocuklar üzerinde olumlu etki yaratmıştır. Bu çocuklar koruyucu ebeveynlerinin kendilerine göstermiş olduğu sevgi ve şefkat ile kendilerini koruyucu ailelerine ait hissetmektedirler. Aidiyet duygusu bilimsel literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bazı akademisyenler bu terimi bağlılık duygularını ifade etmek için kullanırlar. Aidiyet ya da bağlanma temel insan ihtiyacıdır. İnsan yaşamı üzerinde pozitif çıktıları bulunmaktadır (Johnson, Strayhorn, & Parler, 2020). Aile ortamında başlayan aidiyet duygusu yaşamın ilerleyen dönemlerinde kişinin sosyal çevresine göre şekillenmekte ve büyümektedir. Koruyucu aile yanında ve bu aile ortamı içinde olumlu ve güvenli bir şekilde oluşturulan aidiyet duygusu ile büyüyen bu çocuklar daha sonra girdikleri aidiyet arayışlarında kendi kimliklerini kabul etme ve

açıklama konularında emin adımlar atabilmektedirler (Johnson, Strayhorn, & Parler, 2020).

Koruyucu ailesi olunan çocuğun bakımı kısa ya da uzun süreliğine üstlenilmiş olsun çocuktan ayrılma durumu söz konusu olduğunda koruyucu aileler zorlandıklarını ifade etmişler. Bazı aileler bu durumun üstesinden gelebilmek için kendilerine has baş etme mekanizmaları geliştirmişlerdir. Çocuklardan ayrılırken yaşanan zorluk ikili ilişkilerde oluşan bağlanmadan kaynaklanmaktadır. Koruyucu aileler genellikle çocuktan ayrılma durumunu daha işin başında kabullense de (Certel, 2016) bunun gerçekleşmesi durumunda duygusal anlar yaşanmıştır. Bu durumun tamamen ortadan kaldırılması hiçbir eğitimle mümkün görünmemektedir.

Koruyucu aile modeli devlet tarafından koruma altına alınan çocukların bakımlarının sağlanması amacıyla oluşturulmuş, aile ve toplum temelli bir yöntemdir. Çocukların normal bir gelişim yaşamaları için, onların ihmal edilmediği ve istismara maruz kalmadığı bir aile ortamının önemi büyüktür. Çocuğa bu ortam sunulmadığında, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyecek olaylar meydana geldiğinde devlet, çocukları kendi korumasına almaktadır. Çoğu durumda da çocukların gelişimi için kurum bakımına alternatif olarak çocuğun bakımını üstlenen, onu ihmal etmeyecek ve istismara maruz bırakmayacak olan bir aile yanına yerleştirilmesi uygun görülür (Yazıcı, 2014). Koruyucu aile modelinde çocuğun bakımını üstlenen kişi genellikle değişmemektedir. Bu durum çocuk ve onun bakımını üstlenen kişi arasında güven ilişkisinin kurulmasını desteklemektedir. Sağlıklı bir güven ilişkisi çocuk gelişiminde önemli bir yeri olan güvenli bağlanmayı da beraberinde getirmektedir. Kurum bakımında bakım verenlerin sürekli olarak değişmesi çocukların bağlanma sürecini olumsuz etkilemektedir. Çocukların gelişiminde önemli bir yeri olan çocuğa karşı yeterli sevgi ve şefkatin gösterilmesinin eksik kalması ihtimali çok yüksektir. Çünkü kurum bakımında çocukla bakım veren arasında kurulan ilişki tutarlılık ve süreklilik açısından sıkıntılıdır. Bu da çocukların sağlıklı birer birey olarak büyümelerinin önünde engel teşkil etmektedir. Koruyucu aile yanında kalan çocuklar birebir gözetim altında olduklarından sağlıklı gelişimleri için gerekli olan samimi bir aile ortamına da bu model sayesinde ulaşabilmektedirler. Koruyucu aile modelinin özellikle küçük çocuklar ve bebeklerin gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu yapılan birçok araştırma ile

ortaya konmuştur. Bunların sonucuna göre doğumdan itibaren kısa bir süre sonra kurum bakımına yerleştirilen bebeklerin gelişim sorunları yaşadığı, dayanma güçlerinin zayıf olduğu saptanmıştır. Bebekler gülmeyi unutmakta, çevrelerine boş bir şekilde bakmaktadırlar. Yetiştirme yurtlarında kalan çocuklarda yaşanan tüm bu bedensel ve zihinsel gelişim bozukluklarına hospitalizm adı verilmektedir. Daha Türkçe bir ifade ile “Yatılı Kuruluş Hastalığı” olarak bilinmektedir (Erdugan, 2019). Görüşmecilerin koruyucu ailesi olduğu çocuklardan yukarıda ifade ettiğim sorunların benzerini yaşayan çocuklar bulunmaktadır. Ayrıca Şebboy Hanım da bakımı altındaki iki kardeş çocukları için “Ben şimdi onları almasaydım, bu sevgiyi yurttan nasıl vereceklerdi...” şeklindeki ifadeyle koruyucu aile modelinin çocuklar üzerindeki olumlu etkisini kendi deneyimleri üzerinden aktarmıştır. Bununla beraber koruyucu aile yanına yerleşmenin çocukların durumu üzerinde olumlu etkileri olduğunu görüşmecilerin tamamına yakını ifade etmiştir. Koruyucu aile modeli sadece aile yanına yerleştirilen çocuklar üzerinde olumlu etkide bulunmamaktadır. Bu durumun koruyucu aileler üzerinde de pozitif yansımaları bulunmaktadır. Burada ifade etmek istediğim durum Erikson’un insan yaşamı boyunca gerçekleşen sekiz gelişim dönemidir. Erikson’un kuramına göre, insan yaşamının psiko-sosyal evrelerle devam etmekte, temel kişilik özelliklerimiz sadece yaşamın ilk yıllarına bağlı kalmamakta ve bireysel gelişim bütün yaşam boyunca devam etmektedir. Ayrıca her dönem yaşanan çatışma ve karmaşalarla başa çıkılabildiği sürece sağlıklı bir kişilik gelişiminden söz etmek mümkün olacaktır (Gürses & Kılavuz, 2011). Katılımcılardan özellikle Şebboy Hanım’ın durumuna bu kısımda tekrardan değinme ihtiyacı duydum. Şebboy Hanım, koruyucu ailesi olduğu çocukları için “kendisini yeniden verimli hissettirdiği” şeklinde bir anlatımda bulunmuştur. Bu da Erikson’un teorisine göre üretkenliğe karşı durgunluk dönemini üretken olarak geçirmenin ve başarılı bir kişilik gelişimi sergilemenin önünü açmaktadır.

Görüşmecilerden Şebboy Hanım’ın koruyucu ailesi olduğu Filistin kökenli iki kardeş için kullandığı bir cümlesi basit bir ifade gibi algılansa da bu modelin çocukların yaşamı üzerindeki olumlu etkilerini gösteren, her okuduğumda da beni gülümseten bir cümledir. Şebboy Hanım’ın koruyucu ailesi olduğu çocuklarından biri 9 yaşında kız, diğeri 10 yaşında erkektir. Çocukların anneleri Alman, babaları ise Filistin kökenlidir. Aslında dört kardeş olan çocuklardan diğeri iki kardeşin bakımını Şebboy Hanım’ın

başka bir arkadaşı koruyucu ailesi olarak üstlenmiştir. Şebboy Hanım ilerleyen yaşına rağmen kendisini yeniden verimli hissettirdiği için çocuklarının bakımıyla severek ilgilenmektedir. Onun “bende kalırlarsa ben onları evlendiririm” şeklindeki ifadesi koruyucu ailesi olduğu çocuklarını biyolojik çocuklarıyla bir tuttuğunu, onlarla ilgili biyolojik çocuklarında olduğu gibi gelecek planları yaptığını göstermektedir. Bu durum çocukların kendilerini ait hissettikleri bir aile ortamında büyümesine olanak sağlamaktadır. Çocuklukta aile bireyleri ile kurulan güçlü bir aidiyet hissinin yaşamın ilerleyen dönemlerinde olumlu etkilerinin olacağı yapılan birçok çalışma ile kanıtlanmıştır. Çünkü 0-4 yaş arasında bağlanma ilişkisi olarak kendini gösteren bu duygu 4-12 yaş aralığında aidiyet duygusu şeklinde çocukların kişiliklerinin oluşum sürecine olumlu ya da olumsuz katkıda bulunmaktadır. Güvenli bir bağlanma sürecinin ardından aile ile kurulan güçlü bir aidiyet duygusu kişilik gelişimi için oldukça önemlidir (Alptekin, 2011). İki kardeşin hayatında böylesine etkili bir değişim yaşanmasına olanak sağlayan koruyucu aile olma Şebboy Hanım’ın evdeki çocukları büyüdüğü ve kız çocuk sevgisi yaşamak için dahil olduğu bir sistemdir. Bu durum “sade” sebeplerle girilmiş dahi olsa koruyucu aile olmanın çocukların yaşamında olumlu izler bırakacağını göstermektedir.

Bu araştırmada görüşmecilerden elde ettiğim bulguları analiz ederken koruma altına alınan her çocuğun hikâyesi beni derinden etkiledi. Biyolojik ebeveynleri ile sevgi içerisinde büyümek her çocuğun en doğal hakkıdır. Çocukların gelişimi için gerekli olan en önemli hususlardan biri katılımcıların da bahsettiği gibi onların fiziksel gelişimini destekleyen unsurlardan ziyade psikolojik olarak ruh dünyalarını doyuran, sevildiklerini ve değerli olduklarını hissettikleri bir sevgi ortamıdır. Normal şartlar altında her çocuğun bu ortama sahip olması gerekirken, çocukların dünyaya geldikleri ortamın buna olanak sağlamadığı durumlar da mevcuttur. Ancak Yasemin Hanım’ın koruyucu ailesi olduğu Bosna kökenli iki erkek kardeşin içinde bulunduğu durum onların ihmal edilmesi ya da istismara maruz kalması olmasa dahi beni en çok üzen durum olmuştur. İki erkek kardeşin Bosna kökenli anneleri Bosna Hersek’te yaşanan savaş sırasında çocuk yaşta iken Almanya’ya sığınmacı olarak göç etmiştir. Ailesinden herhangi biri onunla beraber değildir. Kendi ülkesinde yaşanan savaştan kaçarak ailesi yanında olmadan yabancı bir ülkede hayata tutunmaya çalışan bir çocuk, yaşı ilerledikçe

bunların üstüne bir de ağır psikolojik sıkıntılar yaşayarak kendi çocuklarının yanında olamamakta, onlara sahip çıkamamaktadır. Kendisinin psikolojik sorunları bulunmaktadır. Akli dengesi yerinde değildir. Çocuklarının koruma altına alınma nedeni annelerinin yaşadığı bu ağır, travmatik psikolojik rahatsızlıklardır. İki kardeşin de babası farklı kişilerdir. Annenin bu erkek çocuktan sonra yine farklı bir babadan dünyaya gelen bir kız çocuğu daha bulunmaktadır. Bu kız çocuğunun da Yasemin Hanım'ın kızı Kardelen Hanım ve eşi koruyucu aile olarak kısa süreliğine bakımını üstlenmiştir, çocuk daha sonra başka bir ailenin yanına uzun süreli kalması için yerleştirilmiştir. Koruyucu aile yanına yerleştirilmeseydi bu annenin çocukları da onun yaşadığı sorunları yaşamak zorunda kalarak kısır bir döngünün içerisine girmiş olacaktı. Mevcut durumda biri 21 diğeri 10 yaşında olan iki erkek çocuk, hem kardeş olarak hiç ayrılmadan hem de kendilerini ait hissettikleri bir aile ortamında büyüme şansına sahip olmuşlardır. Yasemin Hanım 10 yaşındaki çocuğu daha bebekken kendisine verildiği için onunla arasında güvenli bir bağlanma gerçekleşmiştir. Onun aktarımlarına göre çocuğunun sosyal hayatta aktif ve herkes tarafından sevilen bir çocuk olması onun için bu modelin en güzel hediyesidir. 6 yaşında yanına yerleşen görüşme yaptığımız dönemde 21 yaşında olan çocuğu, annesini hatırlamaktadır. 18 yaşına geldiğinde koruyucu ailesi yanında kalmak zorunda olmamasına rağmen halen onlarla yaşamayı tercih etmesi de çocukların hayatında kurum bakımının yerine bu modelin tercih edilmesinin önemini göstermektedir. Kanaatimce koruyucu aile sisteminin iyi işleyen tarafının gösterilmesinde bu durum en güzel örneklerden birini teşkil etmektedir.

Koruyucu aile olmak, koruma altına alınan çocuğu evine alıp ona bir yuva vermekten daha fazlasıdır. Bu durum, koruyucu ailelerin hem resmi kurumlarla hem koruma altına alınan çocuğun biyolojik ailesiyle hem de koruyucu ailelerin kendi yakın çevresi ile iletişimde olmayı gerektirmektedir. Koruyucu aile olarak bir çocuğa yuva olmak fedakârlık yapmayı gerektiren bir davranıştır. Bu davranışı onaylamak her an ve hayatın her safhasında diğerkâm olmayı kabullenmektir. Katılımcıların bu zorluklarla baş ederken aile bireylerinden destek aldığı görülmektedir. Zira bir ebeveyn gece uykusuz kalmayı kabul ederken evdeki biyolojik çocuğu da kendisine gösterilen ilgiden sahip olduğu oyuncağa kadar paylaşmayı kabul etmekte ya da kabullenmektedir (Studer, 2014).

Koruyucu aileler kendi sosyal çevresi ve ev hayatı arasında bir denge kurmak zorundadırlar. Aksi takdirde, zaten zor olan bu iş, daha da güçleşebilmektedir. Koruyucu aile olan kişilerin özellikle yakın çevresinin tepkisi olumlu yönde ise aileler daha mutlu ve istekli olmaktadır, yakın çevrenin pozitif bakış açısı ailelerin motivasyonunu artırmaktadır. Bu durum, koruyucu aileler ile ilgili olan birçok çalışmada da ortaya çıkmaktadır (Baysal, 2017). Koruyucu ailelerin sosyal çevrelerinin onların bu deneyimlerine karşı tavırlarının genel olarak olumlu olduğu görülmektedir (Certel, 2016) (Koç, 2016) (Baysal, 2017). Bu çalışmadan elde edilen bulgular literatürde karşılaşılan bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Koruyucu aile olmaya karar veren kişiler kendilerini her ne kadar dışarıdan gelecek her türlü tepkiye karşı hazırladığını belirtse de yakın çevrenin olumsuz yorumları ailelerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Yakın çevrenin koruyucu ailelere karşı moral verici söylemleri onların bu süreçte katlandıkları birçok zorluklarla baş etmelerinde önemli bir yere sahiptir. Görüşmeciler, bu durumu açık bir şekilde dile getirmişlerdir.

Bu çalışmada koruyucu ailelerin sosyal çevrelerinin tepkisi genel olarak olumlu yöndedir. Bununla beraber bazı ailelerde –özellikle koruyucu ailesi olunan çocuğun sorunlu çocuk olması durumunda- ailelerin akraba çevresi onlarla olan ilişkilerini kısıtlama yoluna gitmişlerdir. Bazen de koruyucu aileleri demoralize edecek tavırlarla motivasyonlarını kırmaya çalışmışlardır. Bu olumsuzluklara rağmen görüşmeciler koruyucu aile olmakla ya da koruyucu ailesi oldukları çocukla ilgili hiçbir zaman olumsuz düşüncelere kapılmadıklarını ifade etmişlerdir. Aileler bir çocuğun hayatını kurtarmak, cenneti kazanmak, yetimi gözetme sevabına nail olmak gibi onları motive eden unsurların diğer insanların olumsuz yargılarına her zaman ağır basacağına inanmaktadırlar.

Türkiyeli koruyucu ailelerin bakımını üstlenmek istedikleri çocukla ilgili aradıkları özellikler arasında en çok tercih edilen kriter çocuğun yaşı hakkındadır. Her aile kendi özel durumu dâhilinde bu konuyu değerlendirerek yetkililerden bunu göz önünde bulundurmasını istemişlerdir. Koruyucu ailelerin çocukla ilgili dikkat ettikleri diğer iki husus ise çocuğun engelli olmaması ve cinsiyeti hakkında tercihte bulunmadır. Çocuğun engelli olmaması yönünde görüş beyan etmeleri ailelerin bu gibi durumlarla baş etmede

yetersiz kalabileceklerini düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Engelli çocuklara koruyucu aile olmak daha fazla eğitim seminerleri gibi bazı sertifikaları zorunlu kılmaktadır. Bununla beraber uzmanlaşmış koruyucu aile statüsünün kazanıldığı bu koruyucu aile modelinde ailelerin bakımını yaptıkları çocuklar için aldıkları ücret de daha fazladır. Katılımcılar arasında engelli bir çocuğun koruyucu ailesi durumunda bulunan görüşmeci olmaması görüşmecilerin koruyucu aile olmayı para kazanmak amaçlı yapmadığını göstermektedir. Gerçi hiçbir görüşmeci de koruyucu aile olmaya yönelik motivasyon sorusunda böyle bir durumdan bahsetmemiştir. Ayrıca kendim de hiçbir katılımcıdan koruyucu aile olmayı maddi kazanç için yaptığı yönünde bir izlenim edinmedim. Aslında koruyucu aileler ile ilgili yapılan çalışmalarda ailelerin ihtiyaçları tespit edilirken maddi desteğin büyük yarar sağladığı ve hatta birçok koruyucu ailenin de bu desteği yeterli bulmadığı için koruyucu aile olma ya da bunu devam ettirme yönündeki motivasyonunu olumsuz etkilediği sonucu ortaya çıkmaktadır (Rodger & Leschied, 2006). Katılımcılar koruyucu aile ödeneği ile hiçbir paylaşımda bulunmadığından bu konu hakkında tartışma yürütebilmem mümkün olmamaktadır.

Bununla beraber Türkiyeli koruyucu aileler arasında koruyucu ailesi olunacak çocuğu şartsız şurtsuz kabul eden aileler de ağırlıktadır. Koruyucu ailesi olunacak çocuk hakkında herhangi bir şart ifade etmeyen ailelerin koruyucu aile olma yönündeki motivasyonlarını incelediğimde bu ailelerin genelde insanlara yardımcı olma ya da yetim bir çocuğa sahip çıkmak amacıyla bu sisteme dahil oldukları göze çarpmaktadır.

Alman resmi kurumlarının koruyucu aile adaylarında aradıkları ve görüşmecilerin en çok dile getirdiği kriter ev incelemelerinin yapılmasıdır. Bu incelemelerde amaç koruyucu ailelerin kendi çevresi içinde ve ev halkı ile beraber tanınmasıdır. Koruyucu aile olmak isteyen göçmen kökenli ailelerde aranması gereken en önemli kriterlerin başında yeterli seviyede Almanca bilgisi şartı gelmesine rağmen görüşmecilerin bunu daha az ifade etmesi kendilerinin bu konu ile ilgili bir sıkıntılarının olmamasından kaynaklanmaktadır. Bununla beraber Almanya'daki Türkiyeli göçmenlerin halen yaşadığı sıkıntılarının başında yeterli düzeyde Almanca bilmemenin geldiği bilinmektedir (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Bu durum görüşmecilerin çoğunluğunun eğitim seviyelerinin Almanya'da yaşayan Türkiyeli göçmenlerle

kıyaslandığında ortalamanın üzerinde olduğunu bir kanıttır. Bir diğer yandan da bu durum katılımcıların Almanca bilmenin gerekliliğinin farkına varmış, Almanya'daki yaşama uyum sağlayabilen bireyler olduğunu göstermektedir. Kültürel uyumu iyi yakalamış bireylerin kendilik ve kimlik algılarının da sağlıklı bir gelişim sergilediği kabul edilmektedir (Ergin & Ermeğan, 2011).

Almanya'da koruyucu aile alanında hizmet veren Türkiyeli sivil yüklenicilerin hizmet sunduğu alan sadece koruyucu aile alanı değildir. Bu durum, Almanya'da koruyucu aile alanında hizmet veren birçok yüklenici için geçerlidir. Bununla beraber sivil yüklenicilerin koruyucu aile alanında sunduğu hizmetlerin koruma altındaki çocukların güvenli bir aile ortamına yerleştirilmesi için iyi bir olanak sağladığı düşünülmektedir (Kauermann-Walter, 2015).

Sivil yüklenicilerin koruyucu aile alanında iyi iş çıkardığı düşünülse de bu alandaki payı %10'u geçmemektedir. Sivil yükleniciler çocuk koruma hizmetlerinin bir karışımını sunmaktadırlar. Örneğin; yatılı bakım kurumları, kreş ve gündüz bakım evleri, aile danışma merkezleri, çocuk ve ergen danışma merkezleri vs... Ayrıca Almanya'da çocuk koruma alanında hizmet veren sivil yüklenicilerin koruma altına alınan çocuklar hakkında vereceği kararlar da değişiklik arz etmektedir. Yani bazı zamanlarda çocukların %10'u hakkında koruyucu aile yanına yerleştirilme kararı verilirken bazı zamanlarda da bu rakam %60'lara yükselebilmektedir. Bu durum koruma altına alınan çocukların içinde bulunduğu durum, koruyucu aile sayısının yeterliliği ya da sivil yüklenicilerin genel çalışma tarzına göre şekillenmektedir (Kauermann-Walter, 2015).

Görüşme gerçekleştirdiğim Türkiyeli iki yüklenici de sadece koruyucu aile alanında hizmet vermedikleri gibi bu alana dahil olma süreçleri de çocuk korumanın farklı alanlarında hizmet verirken rastlantı sonucu olmuştur. Almanya'da koruyucu aile alanında aktif olarak hizmet veren Türkiyeli sivil yüklenici sayısının çok az olduğu düşünülmektedir (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Türkiyeli sivil yüklenici sayısının bu derece az olmasının en önemli nedeninin bu alanda yetkin olunmama ve çocuk koruma alanında gerekli şartları sağlayamama olduğu sonucu bu araştırma ile ortaya çıkmıştır. Görüşme gerçekleştirdiğim sivil yüklenici yöneticisi

Gençlik Dairelerinde ya da sivil yüklenicilerde görevli bazı personellerin çocukların kültürüne uygun koruyucu aile yanına yerleştirilmesi ya da bu hususun dikkate alınmasında esnek davrandığını iddia etmektedir. Bu durum Kuzey Ren West Falya eyaletinde yürütülen bir araştırma raporunda da çarpıcı bir şekilde ortaya konulmaktadır (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Görevlilerin çocuğun kültürel uyumunu/ yaşam tarzını dikkate almamalarında asıl etkenin çocukları korumaya alınan ailelerin haklarını bilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedirler. İkinci neden olarak Türkiyeli koruyucu aile sayısının koruma alınan Türkiyeli çocuklar için yeterli olmaması dile getirilmektedir. Türkiyeli çocukların Alman ya da farklı etnik kökene mensup ailelerin yanına yerleştirilmesiyle sonuçlanan bu durum da çocukların koruyucu ailelerinin yanında sorun yaşamasına neden olduğu ifade edilmektedir.

Çocukların yetiştiği ya da içinde doğduğu yaşam tarzına uymayan bir aile yanına yerleştirilmesi ilerleyen süreçte onların kimlik problemi yaşamasına sebebiyet vermesi beklenmektedir. Korumaya alınan çocuğun yaşı ne kadar büyükse bu olumsuz durumdan etkilenme derecesi de o kadar çok olacağı bilinmektedir (Anderson & Linares, 2012). Türkiyeli sivil yüklenicilere göre görevliler bu durumu göz ardı etmekte ve sadece çocuğun fiziksel ve biyolojik ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığını dikkate almaktadırlar. Kısa vadede çocuğun fiziksel gelişimi için onun yararına olacak bu durum uzun vadede çocuğun kendi kişiliği hakkında psikolojik bunalıma girmesine neden olma potansiyeli göstermektedir (Stafanson, 2019).

Bütün bu sorunların çözümü için Alman kurumlarının ve bu kurumlarda görevli personellerin kültürel hassasiyet konusuna önem vermelerinin yanı sıra göçmen kökenlilerin de koruyucu aile olma konusunda bilinçlendirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Böylelikle göçmen kökenli koruyucu ailelerde yeterli sayıya ulaşılması ile göçmen kökenli çocukların kendi kültürüne ve yaşam tarzına uygun aile bulunarak bu ortamlarda büyümesine olanak sağlanacağı düşünülmektedir. Alman resmi kurumlarının genel olarak göçmen kökenlilere karşı olan ön yargılı tutumları Gençlik Daireleri özelinde de görüldüğü sonucu ortaya çıkmaktadır. Öncelikle Alman-Türk medyasının ve toplumlarının ayrıştırıcı olmayıp uzlaştırıcı ve birleştirici bir dil kullanması her türlü sorunun çözümünde atılacak ilk ve en önemli adım olarak görülmektedir.

6. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplum temelli bir hizmet biçimi olan koruyucu aile modeli, Almanya’da çocuk koruma hizmetleri içerisinde vazgeçilmez bir yere sahiptir. Türkiyeli göçmenlerin bu sistem içerisinde boy göstermeleri tek tük de olsa 2000’lerin başında mümkün olabilmıştır. Türkiyeli koruyucu aile olmak her şeyden önce insani duygularla ihtiyacı olan çocukların hayatına sihirli bir dokunuş yapmak ve ihtiyacı olan ailelerin yaralarını sarmaya yardım etmektir. Bu işi gerçekleştirirken yabancı bir ülkede yaşıyor olmak kimi durumda kendi kültürünü ve kimliğini korumak amacı taşırken kimi durumda da dünya ve ahireti kazanmak amacı taşımaktadır. Amaç ne olursa olsun çocukların iyi bir yaşama sahip olmayı hak ettiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada Türkiyeli bireylerin koruyucu aile sistemi ilgili deneyimlerini inceledim ve sonuç olarak yazabileceklerimi üç alt başlık altında verdim. Türkiyeli koruyucu ailelerin koruyucu aile olmayan diğer Türkiyelileri nasıl algıladığını ve koruyucu aile olmayan Türkiyelilerin koruyucu aile olanlara karşı yaklaşımını ilk olarak ele aldım. Daha sonrasında, koruyucu ailelerin Alman resmi kurumlarıyla olan ilişkisine dair bulgularımı değerlendirdim. Son kısımda ise koruyucu ailelerin yanlarına yerleşen çocukların ve bu çocukların biyolojik ailelerinin koruyucu ailelerle ilgili olan düşüncelerini yorumladım.

Koruyucu Aileler ve Koruyucu Aile Olmayan Türkiyeliler

Türkiyeli ailelerden koruyucu aile olanlarla olmayanları karşılaştırdığım bu bölümde, koruyucu aile olmayanları insanlara yardımcı olmayı istemeyen insanlarmış şeklinde etiketlemek doğru olmaz. Bu durum, aslında biraz da koruyucu ailelerin her şeyden önce “gönlü yüce insanlar” olması ile ilgilidir.

- Katılımcılar tarafından en sık ifade edilen koruyucu aile olmaya yönelik motivasyonun insanlara yardımcı olma isteği olduğu görülmektedir. Onun hemen ardından dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusu gelmektedir. Öncelikle şunu belirtmek isterim ki görüşmeciler, her ne kadar insanlara yardımcı olma

isteği ya da farklı beyanlarda bulunmuş olsalar da aslında hepsinde adlandıramadığım yüce bir duygunun varlığını hissettim.

Zira katılımcılarla yapmış olduğum sohbetlerde, koruyucu aile olmayı göze alamayan Türkiyeli kişilerin öne sürdüğü gerekçelerin başında sorumluluk almaktan kaçınma olduğu görülmektedir. İşin doğrusu dışarıdan bakıldığında her insanda az veya çok yardım etme isteği bulunmaktadır. Önemli olan da bu isteği pratiğe dökmektir. Çünkü sadece fikir aşamasında kalan şeylerin pek bir kıymeti harbiyesi yoktur. Ben, görüşmecilerin tam da bu bağlamda “bizler gibi normal insanlar” dan ayrıldığı kanısındayım. Çünkü onlar herkesten farklı olarak konuyla ilgili düşünce ve duygularını hayata geçiren az sayıdaki kişilerdir. İşte bu nokta kanaatimce Fırat Bey’in tabiriyle “Mum gibi yanmak lazım önce aydınlatmak için.” sözüyle en iyi şekilde açıklanabilir. Evet, hakikaten de görüşmecileri koruyucu aile olma noktasında motive edici etkenlerin başında diğerkamlık duygusu gelmektedir. Zira mülakatlarda edindiğim izlenimlerden biri de çoğunun bencil değil de diğerkâm olduğudur.

Almanya’da ki Türkiyelilerin kültürel ve ideolojik olarak birbirinden farklı anlayışlara sahip heterojen bir topluluk oluşturduğu bilinmektedir KAYNAK. Bu farklılık kanaatimce Almanya’da yaşayanlar için büyük bir zenginliktir. Çünkü farklı etnik kökene mensup olanlar, farklı kültürel doku içerisinde yaşayanlar, farklı dini cemaatlere tabi olanlar koruyucu aile olmayı, sahip olduğu düşünceye göre algıladığı ve ona anlam yüklediği görülmektedir.

- Koruyucu aile olma konusunda dini duyguları daha ağır basan bir aile, Hz. Muhammed’in de bir yetim olduğunu ve onun yetimlere sahip çıkılması gerektiğini, sık sık öğütlerde bulunduğunu bildiği için ona göre koruyucu aile olmak peygamberin vasiyetini yerine getirmektir.

Günümüz dünyasında yaşam koşullarının hızla değiştiği, ailelerin çok daha basit nedenlerle ve çabuk dağılabildiği bilinmektedir (Fichtner, Dietrich, Halatcheva, Hermann, & Sandner, 2007). Bundan dolayı daha çok çocuk anne babasından ayrı

yaşamak zorunda kalmaktadır. Doğal olarak böyle aileler, anne babasından ayrılan her çocuğu birer yetim olarak görüp onlara sahip çıkılması gerektiğine inanmaktadırlar.

- Katılımcılarla gerçekleştirdiğim görüşmelerde müteyyin bir aile olmalarına rağmen birçok Türkiyeli kişinin, dini inancı gereği çocuk da olsa evine ‘yabancı biri’ni namahrem olacağı gerekçesiyle alamayacağını düşünen Türkiyelilerin olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılım sağlayan görüşmecilerin Türkiyeli aileler hakkında en çok eleştirdiği sorunun dini öğretilerin yanlış anlaşılması olduğu görülmektedir. Zira aynı sebep -din- nasıl oluyor da bir tarafı koruyucu aile olmaya motive ederken başka bir tarafın da koruyucu aile olmasına engel olmaktadır. Bütün bunlardan ötürü bazı görüşmeciler bu konuda, Almanya’da yaşayan Türkiyeliler olarak herkesin resmi bir fetvaya ihtiyaç duyduğunu, dini cemaatlerin bu konudaki çabası ve fetvasının yeterli olmadığını belirtmektedirler.

- Koruyucu ailelerin en çok yakındığı konulardan biri de koruyucu aile olmayan Türkiyeli ailelerin onları yakın takibe almasıdır. Bu konuda “Acaba çocuklar arasında bir ayırım yapacak mı?” diye toplum baskısı altında kaldıklarını ifade etmektedirler.
- Türkiyeliler olarak koruyucu aile olanları baskı altında tutmanın bir diğer şekli de, özellikle evdeki çocuklarının büyümüş olmasından dolayı koruyucu aile olmayı isteyenlere karşı “Ne gerek vardı da başına iş aldın şimdi.” söylemidir.
- Bu söylemin arka planını yine bir görüşmecinin kendi ifadesi ile aktarmak istedim: “Rahat bir milletiz biz Beyhancım, milletçe rahatız.” diyerek koruyucu aile olmayan Türkiyelilerin, koruyucu aileler üzerinde kurdukları baskının gerçek yüzünü ortaya çıkarmıştır.

Almanya’da yaşayan Türkiyeli göçmenleri Almanlardan ayıran önemli hususlardan biri de, çocuk yetiştirme tarzıdır. Almanlar, çocuklarını bir yandan tam bir disiplin

içerisinde yetiştirirken diğer yandan da çocuğu/genci birçok konuda özgür bırakmakta hatta nice genç 18 yaşından sonra ailesinden ayrı yaşamaktadır. Oysa bu durum, orada yaşayan çoğu Türkiyeli aileler arasında pek de tasvip edilen bir şey değildir. Zira Türkiyeli ailelerde çocuk genellikle kısmen aileye bağımlı ve ailenin kontrolünde bir hayat sürmektedir. Yani Türkiyeliler, koruyucu ailesi oldukları çocuktan bir gün ayrılma durumu ortaya çıktığında bağımlı yapı gereği buna katlanamayacaklarını ifade ederek koruyucu aileler hakkında yorum yapmaktadırlar.

- Birkaç görüşmeci, yakınlarının “Ben olsam bu çocuğu kesin alırdım, sen de alsana, niye geri veriyorsun ki, verme geri...” gibi söylemlerle kendilerini etkilemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.
- Türkiyeli koruyucu aile olmayanların, koruma altındaki çocuğun “çok hoşlarına gittiğini” belirterek “Ben de bir tane bundan istiyorum.” şeklindeki ifadelerle koruyucu ailelerin yaptıkları işi hafife alırcasına, sanki koruma altındaki çocuğun “sipariş verildiğini” ima etmeye çalışmalarına görüşmecilerden tepkiler gelmiştir.

Koruyucu aile olma ile ilgili Türkiyelilerin beni en çok üzen bir başka söylemi de kendilerinin “Ha iyi, çocuk mu bakıyorsun?” gibi ifadelerle çok “havalı” davranarak koruyucu aile olanlara karşı yaptıkları bu zor görevi küçük düşürücü bir tavır takınmalarıdır. Bu durum koruyucu aileleri de üzmektedir.

- Hatta görüşmecilerden bir tanesi bu kısımda, Türkiyeli koruyucu aile olmayanları Alman koruyucu aileler ile karşılaştırarak Türkiyelilerin sahip çıkmadığı birçok Müslüman kökenli çocuğa onların kapılarını açtığını belirterek bizden daha “Müslümanca” davrandıklarını aktarmıştır. Bu durum ise, nihai olarak Türkiyeli koruyucu aile sayısının azlığına ve Türkiyeli çocukların farklı kültürel yapıya sahip ailelerin yanına yerleştirilmesine neden olmaktadır. Alman Gençlik Dairelerinin Türkiyeliler arasında en çok eleştirilere maruz kaldığı

nokta da tam olarak burasıdır. Katılımcılardan birçoğunun görüşüne göre bu durum, Gençlik Dairesinin değil Türkiyelilerin sorunudur.

- Hatta bazı görüşmeciler, Türkiyelilerin böyle davranmasının en büyük sebebini “vicdani hassasiyetlerimizi, maneviyatımızı kaybetmemize ve dünyevileşmemize” bağlamaktadır. İnsan olarak bu değerlerin kaybolmasının bireyleri, daha da sorumsuz yaparak “başkasının çocuğuna bakamayacağını” düşünme gibi bir rehavete ittiğini belirten görüşmeciler de bulunmaktadır.
- Türkiyeliler arasında küçük bir kesimin koruyucu aile olma ile ilgili şartları sağlayamadığı için bu sisteme dâhil olamadığını belirten aileler vardır.
- Fırat Bey ise, yakınlarından tanık olduğu birkaç ailenin koruma altındaki çocuk ile biyolojik çocukları arasında ayırım yapabileceğini, adaletli davranamayacağını düşündüğü için koruyucu aile olmaktan uzak durduğunu ifade etmektedir.

Koruyucu Aileler ve Alman Resmi Kurumları

Bu konuyla ilgili görüşmecilerin deneyimlerini ele almadan önce görüşmecilerden ne kadarının sivil yüklenici, ne kadarının ise Gençlik Dairesi aracılığıyla koruyucu aile olduğunun sayısal verilerini belirtmemin isabetli olacağını düşündüm.

- Elde edilen bulgulara göre görüşmecilerden 10’u Gençlik Dairesi aracılığıyla koruyucu aile olurken 4’ü de sivil yüklenicilerle çalıştığını ifade etmiştir. İki görüşmeci ise konuya dair bir beyanda bulunmamıştır. Bu bulgu literatürde yer alan sivil yüklenicilerin çocuk koruma hizmetlerinden ziyade çocuk bakım merkezlerinin yürütülmesi görevlerinde daha faal olduğu bilgisini doğrulamaktadır.

Alman çocuk koruma sisteminde yetki devrine dayanan sistem her ne kadar sivil yüklenicilerin bu alanda faal olmasının yolunu açsa da koruyucu aile modeli bu sistem

içerisinde çocuk bakım hizmetleri kadar gelişme gösterememiştir. Bu hem koruma altına alınan çocukların hassas durumu ile ilgiliyken hem de yasal olarak nihai sözün Gençlik Dairesinde olmasıyla ilgilidir. Aynı zamanda çocuk ve gençlik bakım hizmetleri çocuk koruma alanına göre hizmet sunma açısından ailelere erişim noktasında daha kolay olduğundan koruyucu aile hizmetine göre sivil yüklenicilerin bu alanı daha fazla tercih ettiği görülmektedir.

- 16 koruyucu aile ile görüşme gerçekleştirdiğim bu çalışmada koruyucu aile yanında yaşayan toplam çocuk sayısı 23'tür¹⁶. Türkiyeli koruyucu aile yanında kalan bu çocuklardan 9'u Alman kökenli, 8'i Türkiyeli, 6'sı ise farklı milletlerden Müslüman çocuklardır. Bu ailelerden 14'ü uzun süreli, 2'si ise kısa süreli koruyucu ailedir. Ancak uzun süreli koruyucu aile olanlardan 3'ü daha önce kısa süreli çocukların da bakımını üstlenmiştir.

Koruyucu ailelerden bazılarının her ne kadar koruyucu aile olmadan önceki düşünceleri Türkiyeli çocuklara sahip çıkmak olsa da bu kişiler koruyucu aile olurken bu isteklerini ya da kriterlerini dile getirmemişlerdir. Koruyucu ailedeki çocuklardan Alman kökenli olanlar Türkiyeli veya Müslüman olan çocuklara göre sayıca fazladır. Bu durum Kuzey Ren West Falya bölgesinde hizmet sunan bir sivil yüklenici tarafından yürütülen çalışmanın sonuçlarında da ortaya çıkmaktadır. Koruyucu bakıma yerleştirilen Türkiyeli çocukların sayısının az olmasının nedeninin koruma altına alınan Türkiyeli çocukların yaş durumu ve koruyucu bakımın bu aileler arasında az tercih edilmesi ile ilgili olduğu ifade edilmektedir (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018).

- Türkiyeli aileler, Alman kökenli bir çocuğun bakımını üstlenerek birçok açıdan olumlu kazanım elde ettiği görülmektedir.

Bu kazanımlardan birincisi Almanya'da Türkiyelilere bırakılan kötü imajın değişimine zemin hazırlamasıdır. Çünkü Almanya'da yaşayan Türkiyelilerde azımsanmayacak

---

¹⁶ Bu sayı içerisinde ailelerin daha önce baktıkları çocuk sayısı ya da kısa süreli baktıkları çocuk sayısı dahil değildir.

kadar geniş bir kesim kendi gettosu içerisinde yaşamakta ve oradaki yaşama entegre olmakta direnmektedir (Vassaf, 2011). Katılımcılardan Alman komşusunun eskiden kendisine karşı sahip olduğu ön yargısının koruyucu aile olduktan sonra kırıldığını ifade eden bulunmaktadır. İkinci olarak da bu bulgu, Almanya'daki Türkiyeli koruyucu ailelerin dini ve milli kimliğe sahip çıkma arzusundan ziyade insani duygularla hareket ettikleri sonucuna götürmektedir. Ayrıca Almanya'da yaşayan Türkiyeli bireyler olarak koruyucu aile sistemine dahil olmaları koruma altına alınan Türkiyeli çocuklar açısından da önemli kazanç olmuştur. Çünkü koruyucu bakım yerleştirmesinde çocukların kültürel eşleştirmesinin çocuklar üzerinde birçok olumlu etkilerinin olduğu bu alanda yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır (Brown, George, Sintzel, & Arnault, 2009) (Anderson & Linares, 2012) (Coakley & Gruber, 2015). Türkiyeli koruyucu aile olanların sayısının artırılması ile bu kültürel eşleştirmeye daha fazla olanak sağlanacaktır.

- Görüşmecilerden bazıları, koruyucu aile olmadan önce herkesin doldurması gereken sayfalar dolusu soruların Türkiyeli aileleri zorladığını, Gençlik Dairesi çalışanlarının da bu konuda kendilerini denemeye çalıştıklarını ifade etmiştir.

Teoride, koruyucu aile olmak için ön şartları sağlayan herkesin koruyucu aile olmayı tercih etmesinin nedenlerine dair cevaplaması gereken sorular bulunmaktadır. Ancak bu sorular ve verilmesi gereken cevaplar, dil yönünden birçok kişiyi zorlamakta, görevlilerin de yardımcı olmaması, kimi durumlarda aileleri “şaşırtmaya çalışması”, Türkiyelileri zorlamaktadır. Hatta bir katılımcının görüşüne göre, birçok koruyucu aile daha ilk aşamada bu soruları görünce koruyucu aile olmaktan vazgeçmektedir.

- Çiğdem Hanım'a Gençlik Dairesi görevlisinin göçmen kökenli/Müslüman kökenli olmasından dolayı ayrımcılık yaptığı görülmektedir. Koruyucu aile olmak için başvurduğunda Gençlik Dairesi çalışanının, Türkiyeli olduğu için camilerden çocuk bulabileceğini söyleyerek eşine ve kendisine ayrımcı bir tavır takındığını ifade etmiştir.

Görüşmecilerden dini anlayışı bahane edilerek kendisine çocuk verilmediğini ifade eden, Türkiye’deki siyasi durumun kendilerini etiketlediğini belirten, koruyucu aile olurken dini ve kültürel anlamda bir çocuğa sahip çıkmak istediğini söyleyince kendisine olumlu cevap verilmediği halde insanlara yardımcı olmak için koruyucu aile olmak istediğini belirttiği zaman bir çocuk alabilen aileler bulunmaktadır. Ailelerin bu bağlamda resmi kurumlarla yaşadığı sıkıntıların kurumda çalışan görevlilerin genel kişilik yapısıyla da ilgili olduğu görülmektedir.

- Kurumlarda çalışan görevlilerin etnik anlamda ayrıştırıcı düşüncelerini ya da islamafobik tavırlarını koruyucu aileler üzerinde kullandığını katılımcıların bazıları ifade etmektedir. Bu çerçevede kurumlarda çalışan görevlilerin ailelere yaklaşım tarzının bu model üzerinde olumlu/olumsuz etkilerinin olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Koruyucu ailelerin resmi anlamda zorluk yaşadıkları bir diğer alan da, koruma altındaki çocuğun yasal vasisi ile karşılaştıkları sıkıntılardır. Bu konudaki en büyük sıkıntı, tezin literatür kısmında da değindiğim gibi koruyucu ailelerin sınırlı karar verme yetkilerinden kaynaklanmaktadır.

Bu anlamda katılımcılara göre en büyük sorun, çocukların yasal vasilerinin Türkiyelilere karşı olan olumsuz yargılarından kaynaklanmaktadır. Yasal vasilerin, genel olarak Türkiye ya da göçmen kökenlilere karşı olan ön yargılı tutumlarından vazgeçmemesi hiç sorun olmayacak meseleleri büyük problemlere dönüştürdüğü görülmektedir. Aynı zamanda yasal vasisi ile ayda bir evde akşam yemeği sohbeti yapıp, bahçesinde çay saatleri düzenleyen görüşmeciler de bulunmaktadır.

- Bu durumun Gençlik Dairelerinde çalışan görevlilerle ortaya çıkan “bir çalışanın tavrının, tüm kuruma mal edilemeyeceği” sonucunu desteklediği görülmektedir.

Bazı durumlarda görüşmecilerin kendilerinin bizzat resmi kurumlarla yaşadığı sorunlar değil de, medyadan duydukları ya da yakın çevresinde tanık oldukları ayrımcılık durumları da bulunmaktadır. Aslında medyadan ve yakın çevreden duyulan olaylar, görüşmecilerin kendilerinin bizzat yaşadığı deneyimlerden daha sık dile getirilmiştir.

Gençlik Dairesinin, Türkiyeli çocukları daha kolay koruma altına aldığı söylemi, bunlar arasında en yaygın olanıdır. Ufak bir şikâyet, bir telefon ihbarı ya da özellikle gencin kendisinin ailede “mutsuz” olduğunu söylemesinin bile Türkiyeli çocukları koruma altına almaya yettiğini belirtmektedirler. Bu durumu iddia eden görüşmecilere göre, aynı şartlar altında Alman kökenli bir çocuk/genç hemen ailesinden alınmayarak önce aile yanında destekleme yöntemine gidilmektedir.

Serçe ailesinin bahsettiği Gençlik Dairesi ile yaşanan deneyim, koruyucu aile yönetmeliğine uygun olduğu halde “özensiz davranış” olarak yorumlanmıştır. Gençlik Dairelerinin bu gibi uygulamaları doğru olsa bile yanlış anlaşılmalara sebep verebilmektedir. Bu da Gençlik Dairesi ile ilgili doğru olmayan söylemlerin ithaf edilebileceğini göstermektedir. Kısa süreli koruyucu aile olan Serçe ailesi, 6 yaşında ancak psikolojik sorunları olan, travma yaşamış bir çocuğun kendilerine getirildiğini ifade etmişlerdir. Aile çocuğu almayı istemedikleri halde, görevlilerin ısrarcı olduğunu belirtmiştir. Gençlik Dairesi görevlilerinin bu kadar ısrarla çocuğu alma konusunda aileyi ikna etmeye çalışmalarının altında yatan sebep ise, koruma altına alınan çocuğun biyolojik ailesinin çocuğun mutlaka Müslüman bir aile yanına yerleştirilmesini istemesidir.

- Yani Gençlik Dairesi, prosedürel olarak koruma altına alınan çocukları kültürüne uygun aile yanına yerleştirmekle görevliyken diğer yandan da uygun kültürel anlayışa sahip koruyucu ailelerin az olması nedeniyle mevcut aileleri değerlendirmek istemesi, yanlış anlaşılmalara neden olabilmektedir.

Bununla beraber katılımcıların çoğu görevlilerin yaptıklarının altında bir anlam aramaya gerek olmadığını, görevlilerin sadece işini yaptıklarını düşünmektedir. Görüşmecilerden ihtiyaç duyduğu durumlarda Gençlik Dairesinin kendisine cevap verdiğini ifade edenler de bulunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu, genel olarak ihtiyaçlardan çok, görevlilerin tavırları üzerine yorum yapmışlardır.

- Diğer yandan koruyucu aile seminerleri ile ilgili olarak bir görüşmeci hariç diğer tüm görüşmeciler olumlu deneyime sahiptir. Olumsuz yönde fikir beyan eden bu

görüşmeci ise, Gençlik Dairesi seminerlerinin kısa tutulduğunu, sivil yüklenicilerin bu bağlamda daha özenli davrandığını ifade etmektedir. Seminerler hakkında faydalı olduğu yönünde düşüncelerini aktaran ailelerden hem Gençlik Dairesi hem de sivil yüklenici ile çalışanlar bulunmaktadır.

Seminerler, koruyucu aile olmaya hak kazanan bireylerin koruma altına alınan çocuk ile beraber yaşarken nelerle karşılaşabilecekleri, onları nelerin beklediği ve bu durumlarla nasıl baş edebilecekleri, kimlerden yardım isteyecekleri gibi hususlar hakkında bilgi vermektedir. Ancak seminerler hakkında Türkiyeli koruyucu ailelerin çoğunun rahatsız olduğu konu ise, “Seminerlerde bizim kişilik analizimizi yapıyorlar, bizi deniyorlar, bakalım yapabilecek miyiz?” şeklindeki uygulamalardır. Kimi aileler bu uygulama, her ne kadar etnik köken ayırt etmeksizin herkese yapıyor olsa da, bu uygulama ile Türkiyelileri daha çok denediklerini düşünmektedirler. Ailelerin bir kısmı da bu uygulamaları “haklı ve yerinde” bulmaktadır. Çünkü sonuçta ‘herkese’ çocuk verilemeyeceğine inanmaktadırlar.

- Görüşmecileri, koruma altındaki çocuklarla ilgilenirken en çok yoran şey, çoğu zaman aslında çocuğun kendisi olmamaktadır. Bu bağlamda görüşmeciler, Alman resmi kurumlarının bürokratik işlerinden oldukça rahatsız olduğunu, bu durumun üstesinden gelebilmek için ise sınırlı imkânlarının olduğunu ifade etmektedirler.

Katılımcılardan Almanya’da koruyucu aile sisteminin Türkiye’deki sisteme göre daha iyi bir altyapı ile daha iyi hizmet verdiğini ve tüm halka ulaşabildiğini ifade eden bulunmaktadır. Bu bölümde en çok dikkat çeken husus, koruma altına alınarak ailelerin yanlarına yerleştirilen çocukların durumlarında meydana gelen olumlu değişimlerdir.

- Katılımcılar, çocukların özellikle birçok psikolojik sorununun düzeldiğini ancak bazı sorunlar için halen zaman ve desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Koruyucu aileliğin koruma altındaki birçok çocukta meydana getirdiği önemli değişimlerden birisi de, aile yanına yerleşen çocuğun, Müslüman veya Türkiyeli

olsun ya da olmasın, çocukların çok güzel Türkçe öğrenmesi ve ev halkından görerek İslamiyet’i öğrenmeye ve yaşamaya çalışmasıdır.

-

Bu konuda deneyimi olan görüşmeciler, çocukların Türkçe öğrenmesinin, çift dillilik olarak onlara avantaj sağladığını, İslamiyet’i öğrenmelerinin de bir gün “doğru yolu” bulmalarını sağlayacağına inandıklarını ifade etmişlerdir.

- Görüşmecilerin çoğuna göre, Gençlik Dairesinin çocuk/gençleri koruma altına alma nedenleri arasında ihmal vakaları istismar durumlarından daha önce gelmektedir.

Görüşmecilerden bu durumu ifade edenlerin yanlarında bulunan çocuklar da zaten ihmal edildiğinden koruma altına alınmıştır. Gençlik Dairesinin ihmal vakalarına önem vermesi, Kardelen Hanım tarafından “Çocukları böylece istismardan koruduklarını düşünüyorlar” şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü Kardelen Hanım’a göre, ihmal edilen her çocuğun hemen aileden alınmasının uzun vadede çocukların geleceği açısından olumsuz sonuçlar doğurma ihtimali yüksektir. Ona göre çocuklar aileden koparılmadan önce aile psikolojik, ekonomik olarak desteklenmeli; buna rağmen çocuk refahı tehlikesi durumu ortadan kalkmazsa çocuk o zaman alınmalıdır. Bu görüşe zıt olarak Sümbül Hanım ise, kendi baktığı çocuk özelinde Gençlik Dairesinin çocuğu hemen almadığını, çocuğunu ihmal eden anneyi her yönden desteklediğini belirtmiştir. Görüşmecilerin çoğuna göre ise, Almanya’daki ihmal vakaları çocuğu hala ailede bırakamayacak kadar ilerlemiş durumda olduğundan Gençlik Dairesi doğru olanı yapmaktadır. Çünkü madde bağımlılığı ve ağır psikolojik sorunları olan ebeveynlerin içinde buldukları durumdan kurtulana kadar beklemenin, çocuğun her geçen gün daha fazla ihmal edileceği ve istismara maruz kalacağı anlamına geldiğini düşünmektedirler. Bu bağlamda, her görüşmeci açık bir şekilde kendi düşüncesini ortaya koymuştur.

- Türkiyeli birçok göçmenin Almanya’da yıllardır yaşıyor olmasına rağmen buradaki yaşama uyum sağlayamadığını, uyum konusunu yanlış anladığını ifade eden görüşmeciler, koruyucu aile olmayanlarda en büyük eksikliğin bu husus olduğuna dikkat çekmektedirler.

Ardıç Bey, hiçbir Alman resmi kurumunun ya da sıradan bir Alman vatandaşının kendilerinden kültürel, etnik ve dini kökenlerini tamamen bırakıp da Almanya'daki yaşamın içinde “kaybolmaları” gibi bir beklentisinin olmadığını ifade etmektedir. Almanya'daki yaşamın tıpkı bir yapbozun tek bir parçası gibi olması gerektiğine inanmaktadırlar. “Kendi içerisinde kendi bütünlüğünü korumak, yapboz içerisinde yapbozun bütünlüğüne katkı sağlamak”, hem koruyucu aile olmak isteyenlerden hem de genel olarak Türkiyelilerden beklenen uyum davranışıdır.

Koruyucu Aileler, Koruma Altındaki Çocuk ve Çocuğun Biyolojik Ailesi

Koruma altına alınan çocukların yaşları, hem çocuğun biyolojik ailesi yanında yaşadıkları ve bunlardan etkilenme durumu açısından hem de koruyucu aileler açısından önemlidir. Görüşmecilerin koruma altındaki çocukla ilgili olarak ortaya koydukları kriterler arasında en çok tercih edileni çocuğun yaşı ile ilgilidir. Bu durum koruyucu ailelerin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilme özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. İkinci sırada ifade edilen kriter ise çocuğun engelli olmamasına yöneliktir. Görüşmecilerin geneli ise çocuk ile ilgili kriter aramadıklarını belirtmişlerdir.

- Bu bağlamda koruyucu ailelerden 7 tanesi çocuğun yaşı hakkında tercihte bulunmuştur. Korumaya alınan çocuğun belli bir yaş aralığında olmasını isteyenler olduğu gibi cinsiyeti hakkında da seçim yapmak isteyen 3 aile bulunmaktadır.

Yaş olarak büyük çocuklarda koruyucu aile ve çocuk uyumsuzluğu yaşanma ihtimali yükselmektedir. Görüşmecilerden bazılarının ifade ettiği gibi bu durum, koruyucu aile ve çocuk arasındaki uyumu zorlaştırmaktadır. Bu gibi durumlarda çocuk koruma ihtiyacı içerisinde olma ve ailesinden ayrılma durumunun sorumlusu olarak koruyucu aileyi görmekte, uyum sürecini sürekli sekteye uğratmaktadır.

Çocukların yaşları ne kadar küçükse ihmal ya da istismar durumundan o kadar etkilendiği bilinmektedir. (Groh, 2010). Küçük çocuklar, yaşları ilerlese de yaşadıkları

bu ihmal ve istismarın izlerinden, psikolojik etkisinden uzun yıllar kurtulamamaktadırlar.

- Koruyucu aileler çocukların psikolojik sorunları ile baş etmek ve bu sorunların çözümünde gelişimin sağlanması için büyük çaba sarf etmişlerdir.

Koruyucu aileler arasında çocuklarının uzunca bir zaman yaşadığı uyku bozukluklarına değinerek kendi evinde çocukların odasına yere yatak sererek yatmak zorunda kaldıklarını ifade edenler bulunmaktadır. Buradan koruyucu ailelerin büyük zorluklara katlandıkları ve hayatlarını buna göre yeniden dizayn ettikleri sonucu çıkarılabilmektedir. Bunun yanı sıra koruma altındaki çocukların psikolojik durumlarında göze çarpan bir diğer konu da, çocukların eve gelen yabancılardan kendileri alıp götürecekleri korkusuyla aşırı çekinmeleridir. Bu durum, çocukların bilinçaltında koruma altına alınmanın travmatik izler bıraktığı sonucuna götürmektedir. Görüşmecilerden bir tanesi, bu gibi durumları yaşamayı göze alamayacağını düşündüğü için çocuk seçiminde “psikolojik sorunları olmasın” şeklinde bir kriter ortaya koymuştur. Bazı durumlarda, koruma altındaki çocukların psikolojik durumları, onların karakteri haline dönüşebilmekte ve koruyucu aileleri oldukça zorlamaktadır. Çocukların evde sergiledikleri davranışlar, koruyucu ailelerin sabrını zorlamaya ve denemeye yönelik olduğu bilinmektedir (Scheiwe, Harms, Walper, & Fegert, 2016). Koruyucu ailelerin biyolojik çocuklarına zarar vermeye çalışmak, bilinçli bir şekilde bir eşyayı yere atıp kırmak, küçük çocuklarda geceler boyu ağlamak bunlardan sadece birkaçıdır. Çocukla sorun yaşayan görüşmecilerin gözünde koruma altına alınan çocukla ilgilenmek zor ama dünyanın en güzel hissi olarak algılanmaktadır.

Bu çalışma için bu kısımda asıl kilit noktayı oluşturan ise, koruyucu ailelerin bu sıkıntılı zamanlarında resmi kurumlardan gerekli yardımı alıp alamadıklarıdır. Görüşmecilerden iki aile bu konuda gerekli yardımı gördüklerini, hatta Gençlik Dairesinin bazen çocuğun ihtiyaçları ile ilgili aile talepte bulunmasa bile “Çocuğun masaya ihtiyacı olabilir, siz alın biz öderiz” şeklinde tekliflerinin olduğunu belirtmişlerdir.

- Ancak koruyucu ailelerin çoğunluğu, Gençlik Dairesinin ihtiyaçlarına cevap vermesi konusunda yüzde yüze varan memnuniyet yaşamamaktadırlar. Bu söylem, Gençlik Dairesinin çocukla ilgili konularda ihtiyaçlarını karşılamadıkları şeklinde değil de, kendilerine verilen cevabın gecikmesi tarzında ifade edilmiştir.
- Koruyucu ailelerin bazıları, hem koruma altındaki çocukla sorun yaşarken hem de çocuğun biyolojik ebeveynlerinin yarattığı sıkıntılı durumlarla baş etmek zorunda kalmışlardır.

Biyolojik ebeveynler çocuğunu geri almak için koruyucu aileleri mahkemeye vermekte, çocuğu koruyucu aileye ve evde beraber yaşadıkları çocuklara karşı dolduruşa getirmekte, koruyucu ailenin yaşam tarzına müdahalede bulunarak çocuğunu ve aileyi rahatsız etmektedirler. Koruyucu ailelerden bazıları, çocuğun biyolojik ailesi ile görüşme ihtimalini göz önünde bulundurarak çocuğun korumaya düşme durumuna göre tercihte bulunmuşlardır. Bu bağlamda, alkolik ebeveyne sahip olan çocukların ya da şiddet mağduru çocukların koruyucu ailesi olarak bakım veremeyeceğini düşünen iki katılımcı, bu husustaki görüşlerini ifade etmiştir.

Koruma altına alınan çocuk yanlarına yerleştikten sonra katılımcıların yaşamlarında iyi ya da kötü, bazen de duygu yüklü birçok değişim meydana gelmiştir.

- Bunlardan beni en çok etkileyen ve anlamlı bulduğum, Yasemin Hanım'ın "sevgi emektir" söylemi olmuştur. Görüşmeci, ön yargıyla yaklaşarak, bu çocuk adam olmaz ya da ben bu çocuğa nasıl alışacağım, dediğimiz çocukların sevgiyle, emekle değiştiğini ifade etmektedir.

Bir diğer söylem ise Şebboy Hanım'ın bahsettiği çocuğun kendini yeniden verimli olduğunu hissettirdiğini söylemesidir. Koruma altındaki çocuğun aileye yerleşme sürecinde öne çıkan sonuçlardan biri de, ev halkının çocuğun bakımını üstlenme konusunda sorumluluk almasıdır. Bu durumun, koruyucu aile yaşantısını kolaylaştırarak, evde yaşayan çocuklar, koruma altına alınan çocuk ve koruyucu aile

olarak tüm tarafların hoşnut olduğu bir ortam oluşturduğu görülmektedir. Koruyucu ailelerin ev halkının bile durumu bu şekilde benimsemiş olması, koruma altındaki çocuğun koruyucu aile tarafından kendi çocuğu gibi kabul edildiği, çocuğun yaşı ve bakım süresi dolsa dahi çocuğu evlerinde görmek istedikleri sonucuna ulaştırmaktadır.

- Çocuğa bağlanma ile yakından ilişkide olan bu durum, çocuktan ayrılma durumu söz konusu olduğunda ailelerin işini zorlaştırmaktadır. Çünkü aile, çocuğu kendi çocuğu gibi gördükçe çocuğa daha fazla bağlanmakta ve çocukla arasında oluşan “kimya uyuşmasının” ayrılık durumunu duygusal olarak yoğun bir sürece dönüştürdüğü görülmektedir.

Ailelerin çoğunluğunun, çocuğun sadece koruyucu ailesi olduğunu kabul ettiği, gerektiğinde çocuğun biyolojik ebeveynlerine geri dönebileceğini hesaba kattığı görülmektedir. Koruyucu aile olurken özellikle dini unsurların etkisi ile bu kararı veren görüşmeciler, çocuğu “cennet anahtarı ve ya Allah’ın emaneti” olarak görmektedirler. Çocuğu Allah’ın emaneti olarak gören ailelerin çocuktan ayrılma durumu söz konusu olduğunda daha metanetli oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu aileler kendi çocuklarını da aynı yaklaşımla sahiplenmektedirler. Çocuklarını Allah’ın birer emaneti olarak görüp eğer Allah isterse bir gün geri alabileceğini düşünmektedirler.

Almanya’da Türkiyeli çocukların/gençlerin koruma altına alınmasının, çoğu durumda spekülatif bir şekilde gerçekleştiği bilinmektedir¹⁷. Durumun böyle olmasının altında yatan birçok farklı sebep bulunmaktadır.

- Görüşmecilere göre bunun ilk sebebi, Türkiyelilerin çocuğun korunmasını gerektirecek durumlardaki sorunları kabul etmemesidir. Ailenin sorunları kabul edip Gençlik Dairesi ile işbirliği içerisinde çözüm yolları araması, yasalara göre devletin zorunlu müdahalesini ortadan kaldıracaktır.

¹⁷ <https://www.dailymotion.com/video/x7seaou/>

Böylelikle çocuğun vesayet hakkı gibi önemli söz hakları ailede kalacak, sorunların ortadan kaldırılmasıyla çocuğun ailesine geri dönüşü kolaylaştırılmış olacaktır. Ancak Fulya Hanım'ın kızı ile yaşadığı olayda olduğu gibi, aileler durumu dramatize ederek Türkiyeliler arasında kendi yanlarında taraftar toplamaktadırlar. Bazen bu durum, Türk resmi kurumlarının da işin içine katılmasına kadar ilerleyebilmektedir.

- Türkiyeli olup çocuğu koruma altına alınan her ailenin durumu, Fulya Hanım örneğinde bahsettiğim gibi seyretmemektedir. Katılımcılar arasında –kendi deneyimleri olmasa da duyumlarından bahsederek- özellikle Türkiyeli çocuklarda durum incelemesi yapılmadığı, çocuğun aileden alınması için bir şikayet telefonunun ya da çocuğun/gencin ailesi aleyhinde beyanının esas olduğu¹⁸ yönünde görüş bildirenler bulunmaktadır.
- Görüşmecilerin Gençlik Dairelerine karşı olan olumsuz yargıları arasında, Türkiyeli çocukların koruma altına alındıktan sonra “papaz ya da dini kuvvetli” ailelerin yanına yerleştirildiği, böylelikle çocukların dini açıdan kullanılmasının hedeflendiğini düşünen görüşmeciler de mevcuttur.
- Katılımcılardan Gençlik Dairesinin Türkiyeli çocukları koruma altına alırken kasıtlı bir uygulamasının bulunmadığını ifade edenlerin de yer aldığı görülmektedir. Gençlik Dairesi ile olan deneyimlerinde de bu kurumun “sadece işini yaptığını” düşünmektedirler. Bu düşünceye sahip olan katılımcılar, koruma altına alınan her çocuğun, kurumun çalışanları tarafından “masada fazladan iş” ve “devlete yük” olarak görüldüğü için görevlilerin bilinçli bir şekilde etnik kökeninden dolayı çocuğu/genci ailesinden ayırmayacağı görüşüne sahiptirler.

Alman çocuk koruma sisteminde koruma altına alınan çocukları –özellikle 14 yaş altı- mümkün olduğu kadar bir koruyucu aile yanına yerleştirilmesi hedeflenmektedir (Deutscher Familiengerichtstag, 2014).

¹⁸ Görüşmecilerden Açelya Hanım özellikle Türkiyeli çocuklarda gencin kendi ailesini Gençlik Dairesine şikayet ettiği durumların çok olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

- Türkiyeliler arasında yeterli koruyucu aile sayısının bulunmaması ya da ailenin çocuğunun koruyucu ailesi ile ilgili kriter koyabileceği yönündeki hakkını bilmemesi çocukların bilinçli bir şekilde uygun olmayan ailelere verildiği şeklinde bir algıya yol açabilmektedir.

Koruyucu ailelerin yanlarında bulunan Türkiyeli çocukların koruma ihtiyacı içerisinde olma nedenleri Türkiyeli çocukların korumaya alınma nedenleri hakkında bilgi sunmaktadır. Buna göre en fazla ortaya çıkan sorun, finansal ve psikolojik sorunlardır.

- Ebeveynlerden biri ya da ikisinin yaşadığı psikolojik sıkıntıların Türkiyeli ailelerde sık yaşanan bir sorun olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerden birinin psikolojik rahatsızlıklarının olması, Almanya’da çocukların korunma altına alınma nedenleri içerisinde Gençlik Dairesinin ailelerin çocuğun vesayet hakkına müdahalede bulunduğu alanların başında geldiği bilinmektedir (Knechtel, 2020).

- Evlilik dışı dünyaya gelen çocukların Türkiyeli ailelerin yaşadığı sorunlu alanlardan biri olduğu görülmektedir.

Görüşmecilerden birkaçına göre “bu şekilde kaybettiğimiz birçok çocuğumuz” bulunmaktadır. Almanya’daki kültür içerisinde kendi kültürünü koruyamayan ya da korumaya çalışırken aşırıya kaçan tutumlar nedeniyle aileler ve çocukları arasında anlaşmazlıklar yaşandığı görülmektedir (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Gençlerin evlilik dışı dünyaya gelen çocuğa bakacak maddi ya da manevi birikime sahip olmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle çocukların koruma ihtiyacı içerisinde girdiği görülmektedir.

- Ebeveynlerden birinin evi terk etmesi, aile içi anlaşmazlıklar da çocukların ihmal ya da istismar edildiği diğer durumlar arasında olduğu gözlemlenmiştir.

Görüşmecilerden elde ettiğim bu verilerin sonucunda, Türkiyeli çocukların koruma altına alınmasına neden olan en büyük sıkıntının psikolojik sorunlar ve evlilik dışı ilişkilerde meydana gelen çocuklar olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Almanya’da yaşayan bazı Türkiyeli koruyucu ailelerin deneyimlerine yer verdiğim bu çalışmamda alan araştırması yaparken birçok şeyi yakından müşahede etme imkânım oldu. Bu çalışmayla edindiğim bilgilerden yola çıkarak konu ile ilgili bazı önerilerde bulundum. Bu önerileri **Almanya’da yaşayan Türkiyeli göçmenler ve çocukları koruma altına alınan Türkiyeli aileler için öneriler, Alman resmi kurumları, Türkiyeli ve Alman STK’lar için öneriler ve Almanya’daki Türkiyeli koruyucu aileler için öneriler** olmak üzere daha sistematik olarak sunabilmek adına 3 farklı başlık altında ele aldım.

Alman resmi kurumları ve Türkiyeli STK’lar için öneriler:

- Almanya’da Türkiyeli koruyucu aile sayısı, koruma altına alınan Türkiyeli çocukların sayısından daha azdır (Çelebi, Teyhani, Kleinsimmlingshaus, & Wallraf, 2018). Türkiyeliler için büyük bir dezavantaj olan bu durum Almanya’da Türkiyeli koruyucu aile olmayı azınlık olma durumundan kurtarılması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Türkiyeli koruyucu ailelerin sayısının arttırılması için Alman ve Türk resmi ve sivil kurumları daha fazla çalışma yürütmelidir.
- Almanya’da yapılan yasal düzenlemelerle devlet eliyle sunulan çocuk bakımı ve koruma hizmetlerinin sivil yüklenicilere devri sonucu birçok sivil yüklenici koruyucu aile alanında da hizmet vermektedir. Ancak Türkiyeli, koruyucu aile alanında hizmet veren sivil yüklenicilerin sayıları çocuk bakımı alanında hizmet verenlerden daha azdır. Koruyucu aile hizmetinin kültür ve göç bağlamında Türkiyelilere daha iyi hizmet verebilmesi için bu tarz taşıyıcıların sayıları arttırılmalıdır.
- Türkiyeli koruyucu aileler, Alman resmi kurumları ve buralarda görevli memurlarla sık sık iletişim halinde oldukları için kurumlarda görevli personelin

farklı kültürel dokuya sahip insanlara karşı yaklaşımı daha objektif, daha yapıcı olmalı ve personel bu konuda gereken eğitimi almalıdır.

- Gençlik Dairesindeki bürokratik yapı ve kurumun sert imajı nedeniyle sivil yüklenicilerle iletişim halinde olan koruyucu aileler kendilerini daha rahat hissetmektedir. Gençlik Dairelerinin öncelikle bu kurumsal yapısı üzerinde değişikliğe gidilmelidir. Ayrıca kurumun aileler nezdindeki bu olumsuz imajının giderilebilmesi için basın ve medya yoluyla çalışmalar yapılmalıdır.
- Koruyucu ailelerin Gençlik Dairelerinde görevli personele 7/24 ulaşımı sağlanmalıdır.
- Gençlik Dairelerinde görevli personelin çok fazla dosya yükü altında ezildiği düşünülmektedir. Bu nedenle koruyucu aileler de dâhil olmak üzere ilgilendikleri vakalara yeterli özeni gösterememektedirler. Bazı bölgelerdeki Gençlik Dairelerinin bu çerçevede de iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Daha küçük yaşta belki bir çocuğun asla yaşamaması gerekenleri yaşamış veya görmemesi gerekenlere şahit olmuş bir birey psikolojik desteğe ihtiyaç duyar. Uzmanlarca verilen bu profesyonel desteğin alınması için destek mekanizmaları daha ulaşılır ve işler hale getirilmelidir. Aileler bu konuda yalnız bırakılmamalı ve devletçe desteklenmelidir.
- Koruyucu aile hizmet modelinin amacına uygun olarak, koruma altına alınan çocukların biyolojik ebeveynleriyle olan bağı, ne sıklıkla görüşeceği gibi hususlar çocuğun sağlıklı bir gelişim sergileyebilmesi için çocuğun yüksek yararı gözetilecek şekilde düzenlenmelidir. Çocuğun ailesi de bu süreç içerisinde mümkünse desteklenerek çocuğun ailesine döndürülme ihtimali güçlendirilmelidir.
- Koruyucu aile yanında kalan çocukların özellikle 18 yaşından sonra artık ayaklarının üstünde durabildiği düşüncesi ile çocuğun koruma durumu

sonlandırılır. Bu durum, bazı hallerde koruma altındaki çocuğu ve onun koruyucu ailesini zorlamaktadır. Özellikle çocuğun hayata atılmaya henüz tam hazır olmadığı durumlarda böyledir. Koruyucu ailelere, çocuk 18 yaşından sonra yanlarında kalmayı isterse belirli bir süre daha destek verilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

- Her şeyden önce Alman ve Türk medyasında ve kamuoyunda Alman Gençlik Dairelerine atfedilmiş bir korku söylemi ve bazı ön yargılar bulunmaktadır. Bunların giderilmesi için Alman Gençlik Dairelerinin daha şeffaf hale getirilmesi gerekmektedir. Çünkü bu hem koruyucu ailelerin hem koruyucu aile olmak isteyenlerin hem de korunma durumunda olan çocuk/gençlerle, onların ailelerinin sistemi daha iyi anlamalarını sağlayacaktır. Daha iyi anlama ise kişilerin ve beraberinde kamuoyunun kuruma karşı olan güvenini yükseltecektir. Zira şeffaflık şüpheleri yok eder ve güveni perçinler.
- Çocuk koruma alanı ile ilgili Alman resmi kurumları ve sivil yüklenicilerin göçmen topluluğunun güvenini kalıcı olarak güçlendirmek için, ailelerin dini ve kültürel bakım seçme hakkını uygulamaları önemlidir. Bu durum asimile etme ithamlarının önüne geçmede etkili olacaktır. Aynı zamanda yakın çevre ve akraba koruyucu aile modelinin teşvik ve tercih edilmesi de bu konuda yardımcı olacaktır. Ancak çocukların koruma altına alındığı bazı vakalarda bu durumun dikkate alınmadığı da farklı bir gerçekliktir.
- Gençlik Dairesi kendisine yasal olarak verilen çocukları mahkeme kararını beklemeden acil durumlarda koruma altına alma yetkisini kullanmadan çocuk ve aileler için destek hizmetlerinin işe yarayıp yaramayacağını kontrol etmelidir.
- Böylelikle sorunların çözümü için çalışmalar daha erken aşamalarda başlatılmış olabilir. Bu durum hem Gençlik Dairesinin çocukları inceleme yapmadan korumaya aldığı yönündeki imajının değiştirilmesine zemin hazırlar hem de böylelikle daha az çocuk ailesi yanından ayrılmış olur.

- Koruyucu aile alanında hizmet sunan yükleniciler, çocukları koruma altına alınan ya da böyle bir sorunla karşılaşma ihtimali olan aileleri daha yakından takip ederek onları çocuk koruma ile ilgili konular ve bu konudaki hakları hususunda bilgilendirmelidir.
- Almanya'da kültüre duyarlı koruyucu aile hizmeti, koruyucu aile modelinin kendisi kadar gelişim gösterememiştir. Kültüre ve göçe duyarlı bir modelin geliştirilmesinde en büyük görev sivil toplum kuruluşlarına düşmektedir. Bu kültüre ve göçe duyarlı model sayesinde koruma altına alınan göçmen kökenli çocuklar kimlik ve aidiyet sorunu yaşamadan sağlıklı bir gelişim sergileyebilirler.
- Yoğun bir araştırmadan sonra, Almanya'da göçmen geçmişi olan koruyucu aile yanında kalan çocuklar ve koruyucu aileler hakkındaki çalışmaların yetersiz olduğu bilgisine ulaştım. Bu bağlamda özellikle koruma altına alınan ya da alınma ihtimali olan Türkiyeli çocuk ve gençlerle ilgili hem akademik çalışmalar yapılmalı hem de bu grupla birebir bilgilendirme ve görüşmeler ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından planlanmalıdır.
- Koruyucu aile adayları, koruyucu aile olmadan önce bir soru formunu doldurmak zorundadırlar. Bazı bölgelerde bu form görüşmeye gelmeden önce ailelere verilerek ailelerin bu formu doldurup yollamalarının ardından görüşmeye çağırılacağı söylenmektedir. Almanca olarak akıcı bir dili olmayan, çoğu kişi için oldukça ağır bir dille hazırlanmış olan bu formdaki soruları cevaplamak zorlayıcı olmaktadır. Bununla beraber bazı bölgelerdeki kurumlarda ise bu formdaki sorular koruyucu aile adayları ile yapılan görüşmeler sırasında doldurulmaktadır. Kurumlar arasındaki bu eşitsizlik giderilerek göçmen kökenli koruyucu aile adaylarının bu bağlamda işleri kolaylaştırılmalıdır.
- Almanya'da koruyucu aile seminerleri ve burada verilen eğitimler aileler için yol gösterici ve faydalı olarak görülmektedir. Ancak bu seminerlerin içerisinde kültüre duyarlılık konusunun sadece birkaç seminer dersinde ele alındığı

bilinmektedir. Kültüre duyarlılık konusunu ele alan kurumlar ise genelde sivil yüklenicilerdir. Bu bağlamda Gençlik Daireleri de dâhil olmak üzere koruyucu aile seminerlerinde kültürel hassasiyet konusuna daha çok yer verilmelidir.

- Koruyucu aile alanında kültürel olarak hassas koruyucu bakımın uygulanması bir ekip işidir. Aynı zamanda bu ekibin ortaya koyduğu iş yönetim düzeyinde de onaylanmalıdır.
- Koruyucu aile alanında hizmet veren personel arasında uygun dil veya kültürel becerilere sahip uzman havuzu oluşturulmalıdır. Gerektiğinde bu havuzdan uygun personel seçilerek ailelerle teması sağlanmalıdır.
- Almanya'nın federal yapısı gereği yukarıda sayılan tüm öneriler hem eyalet hem de federal düzeyde gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır.

Almanya'da yaşayan Türkiyeli göçmenler ve çocukları koruma altına alınan Türkiyeli aileler

- Türkiyeli bir aile çocuğu koruma altına alınsa da alınmasa da çocuk koruma ile ilgili hususlar hakkında dikkatli ve bilgili olmalıdır.
- Almanya'da yaşayan Türkiyeli ailelerde yaşanan sorunun özellikle kuşak çatışması olduğu dikkate alınırsa çocukları ile sorun yaşayan ailelerin kuşak çatışması sorununa daha ihtimamlı yaklaşması gerekmektedir.
- Çocukları koruma altına alınan aileler her şeyden önce Gençlik Dairelerine karşı olan negatif ön yargılarını bırakarak çocuklarını bir an evvel ailesine geri döndürebilmek amacıyla olmalıdırlar.
- Gençlik Dairesi ile yapılan işbirliğine, görevlilerle kurulan samimi ilişkilere rağmen çocuğunun bakım kararı uzatılan ebeveyn, çocuğun velayeti üzerinde sahip olduğu haklar hakkında bilgi edinmelidir.

- Böylelikle aile bireyleri yaşadıkları kriz sürecini atlattırken koruma altına alınan çocuğun da –eğer koruyucu aile yanına yerleştirilecekse- Türkiyeli ya da Müslüman kökenli bir ailenin yanına yerleştirilmesini sağlayabilirler.
- Almanya’da yaşayan üçüncü nesilden gençlerin yaşadıkları sorunlar nedeniyle bu neslin çocukları olan dördüncü nesilden olan bebek ve çocuklarının koruma altına alındığı görülmektedir. Ya da bazı durumlarda direkt üçüncü neslin gençleri koruma altına alınmaktadır. Bu nedenle ikinci nesilden olan ailelere büyük görev düşmektedir. Aileler, çocuklarının ilerde sorun yaşayabileceği alanlar hakkında bilgi sahibi olmalı ve çocuklarını bu alanlardan –madde bağımlılığı, uygun olmayan arkadaş çevresi vs.- uzak tutmaya çalışmalıdırlar.
- Almanya’da yasalar gereği çocuklar okullarda hakları konusunda bilgilendirilmektedir. Çocuğa, evinde ihmal edilirse ya da istismara uğrarsa başvurabileceği yerler hakkında bilgi verilmektedir. Almanya’da çocukları koruma altına alınan aileler arasında da kendi ailesini Gençlik Dairesine şikâyet eden çocuk/gençler bulunmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda Türkiyeli aileler Gençlik Dairesinin çocukları okullarda bilgilendirmesini bir olumsuzluk olarak görmeyip kendileri ve çocukları için lehte kullanabilmelidirler.
- Türkiyeli aileler özellikle kısa süreli koruyucu aile olma konusunda daha çekinceli davranmaktadırlar. Çünkü aileler bu bakım şeklinde çocuğun aile sisteminin bir parçası olarak aileye katılamamasından ve aile üyelerinin çocukla yeterli duygusal bağı kuramamasından korkmaktadırlar. Bu bağlamda aileler koruyucu aile olmanın ihtiyacı olan aile ve çocuğa kısa ya da uzun süreliğine yardımcı olmak ve çocuğu koruma altına alınan çocuğun ailesinin durumunun düzelmesine katkıda bulunmak olduğunu kabullenmelidirler.
- Koruyucu ailesi olunan çocuğun gerçek ailesi ile görüşme durumu birçok Türkiyeli aileyi tedirgin etmekte ve bireylerin koruyucu aile olmaya yanaşmaması ile sonuçlanmaktadır. Aileler, çocuğun gerçek ailesi ile kuracağı

güçlü bir bağın onun gelişimi için her şeyden daha önemli olduğu bilincinde olmalıdır.

- Koruyucu ailesi olunan çocuğun içerisinde yetiştiği kültürel değerlerin koruyucu ailenin sahip olduğu değerlerden farklılık göstermesi de Almanya'da yaşayan Türkiyeli aileler için zor bir durumdur. Çünkü bu aileler yabancı bir ülkede yaşarken kimliklerini korumak adına kültürel değerlerine sıkı sıkıya sarılmaktadırlar. Evlerine yerleşecek olan çocuğun da böyle bir ortamda yetişmemiş olma ihtimali kişilerin koruyucu aile olma noktasında geri adım atmasına neden olmaktadır. Bazı aileler en azından kendi kültürel değerlerini, ana dilini konuşabilmesini korumak adına bir çocuğun bakımını üstlenip onun da kültürel değerlerle büyümesini sağlamak amaçlarından vazgeçebilmektedirler. Aynı ev ortamında birbirinden farklı kültürel değerlerin kabul görebileceği, eve gelen çocuğun kısa ya da uzun süreli olsun aileden birçok şeyi görerek öğreneceği, önemli olanın bir çocuğa aile ortamı sunmak olduğu kabul edilmelidir.

Almanya'daki Türkiyeli koruyucu aileler

- Almanya'ya da koruyucu aile olan Türkiyeli kişiler kendi kökeninden bir çocuğun koruyucu ailesi olduklarında Türkiyeli bazı aileler arasında Gençlik Dairelerinin müttefikleri olarak görülmektedirler. Bu da onların bazı durumlarda kendi toplumlarından dışlanmasına neden olabilmektedir. Koruyucu aile olan kişiler bu gibi kaygıların yersiz olduğunun, bu düşünceye sahip olarak kendilerini dışlayabilecek kişilerin sayısının gerçekten az olduğunun ve Türkiyeli toplum içerisinde hem dini hem de milli duygularla hareket edilerek insanlara yardımcı olmanın Türkiyelilerin çoğu tarafından daha üstün karşılandığının bilincinde olmalıdırlar.
- Koruyucu aileler her şeyden önce; koruma altına alınarak yanlarına yerleştirilen çocuklarla ya da gençlerle ilgili sorun yaşamış olsalar bile genelleme yaparak yaşadıkları bu durumu diğer Türkiyeliler arasında yaymamalıdırlar.

- Çünkü bu durum hem çocuklar hakkında olumsuz ön yargı oluşturulmasına neden olmakta hem de koruyucu aile olmak isteyenlerin gözünü korkutmaktadır.
- Koruyucu aile olan kişiler, Türkiyeliler arasında yaygın bir düşünce olan koruyucu ailesi olunan çocuk hakkında “başkasının çocuğuna bakma” düşüncesinin nasıl aşılacağını uygulamalı olarak gösterebilecek en iyi örneklerdir. Her koruyucu aileye bu bağlamda büyük görev düşmektedir.
- Çeşitli sebeplerden dolayı biyolojik ebeveynleriyle yaşayamayan çocukların koruyucu aile yanına yerleşmesi çocuğun hayatı için büyük önem arz etmektedir. Koruyucu aile modelinin önemli bir görevi de koruma altına alınan her çocuk için uygun bir koruyucu aile aramasıdır. Koruyucu aileler bunun bilincinde olarak koruyucu ailesi olunacak çocukla ilgili çeşitliliklere cevap verebilecek niteliklere sahip olmalı ya da kendilerini bu duruma hazırlamalıdır. Aynı zamanda koruyucu ailesi olunacak çocuğun seçiminde de çocukların farklılığı göz önünde bulundurularak gereksiz kriterlerle çocukların bir aile yanına yerleşmesi engellenmemelidir. Kültüre duyarlı bir koruyucu aile modelinin oluşturulması için ailelerin bu çeşitlilik konusunda ilgili olması gerekmektedir.

Araştırmanın Metodolojik Katkısı

Almanya'daki Türkiyeli koruyucu ailelerin bu sistemle olan deneyimlerini ele aldığım bu çalışma, çocuk koruma alanı içerisinde bu hizmetin sunumunda direkt sorumlu olanlarla gerçekleştirilen ilk çalışma olma özelliğine sahiptir. Bu çalışmadan önce çocukları koruma altına alınan Türkiyeli ailelerin deneyimlerini ele bir çalışma zaten bulunmaktadır. Bu araştırma ile çocuk koruma hizmetinin diğer ucundakileri kadraja aldım. Koruma ihtiyacı içinde bulunan çocuğu, evine alarak ona yuva olan ailelerin çocuğun biyolojik ebeveynine bakışını ve onlarla kurduğu ilişkiye yer vermem, bu çalışmayı özgün kılmaktadır. Çalışma, ele aldığı konu ve araştırdığı grup bakımından alanında ilk olma özelliğine sahiptir. Bununla beraber bu çalışma ile elde ettiğim veriler ve ulaştığım sonuçlar genelleme yapmaya yeterli veriler değildir. Korunma ihtiyacı içerisinde olan çocuklara sunulan hizmetlerde koruyucu aile sistemi önemli bir yere

sahiptir. Bu çalışma ile ortaya çıkardığım sonuçlar, koruyucu aile hizmetinin ve bu hizmetle yakından ilişkili olan kültürel duyarlılığın geliştirilmesinin gerekliliği için kayda değer veriler sunmaktadır. Ancak Almanya'da Türkiyeli koruma altındaki çocukların da içine alındığı çalışmalara halen ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanda koruyucu aileyi, koruma altına alınan çocuğu/gençini ve onun ailesini içine bütünleyici çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- 8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı. (1990).
- Adıgüzel, Y. (2004). Kimliğin Korunmasında ve Üretilmesinde Türk Derneklerinin Rolü: Almanya Köln Örneği. *Doktora Tezi*, 48.
- Adıgüzel, Y. (2011). *Almanya'daki Türk Kuruluşları*. İstanbul: Şehir Yayınları.
- Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği*. (2020, 04 01). Koruyucu Aile: <http://www.koruyucuaille.de/index.php/cocugun-koruyucu-aileye-verilmesi> adresinden alındı
- Akbaş, E. (2010). Berlin'de Yaşayan Türk Toplumunu Arasındaki Dayanışma İlişkiler ve Sosyal Hizmetlerin Sivil Oluşumu. *Doktora Tezi*.
- Akbaş, E., & Topçuoğlu, R. A. (2009). Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 95-104.
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa'daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları. *Journal of Social Sciences of the turkish World*, s. 29-58.
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa'daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dini Kimlik Algısı. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 29-57.
- Akyüz, E. (2001, Temmuz-Ağustos). Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel İlkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*(151).
- Almanya'da Koruyucu Aile Olmak*. (2018). 12 03, 2018 tarihinde [koruyucuaille.de](http://www.koruyucuaille.de): <http://www.koruyucuaille.de/index.php/koruyucu-aile-nedir> adresinden alındı
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Anderson, M., & Linares, O. (2012). The Role of Cultural Dissimilarity Factors on Child Adjustment Following Foster Placement. *HHS Public Access/ Youth Service*, s. 597-601.
- Arastaman, G., Öztürk, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Araz, H. (2020). *KPSS Eğitim Bilimleri; Öğrenme Psikolojisi*. Yargı Yayınevi.
- Ateş, G. (2010). *nlp*. nlphaber: <http://www.nlphaber.com/nlphaber-yazarlar-128/aidiyet-kimlik-nedir.html> adresinden alındı

- Ateşoğlu, İ., & Türkkahraman, M. (2009). Çocukların Tüketici Olarak Sosyalleşmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 215-228.
- Aydinoğlu, B. A. (tarih yok). *Davranış Bilimleri Enstitüsü*. <https://www.dbe.com.tr/Cocukvegenc/tr/news/baglanma-teorisi/> adresinden alındı
- Ayık, B. (2018). *çocuk-ergen, çocuk ve ergenlerde görülen uyku bozuklukları*. npistanbul.com: <https://npistanbul.com/cocuk-ergen/cocuk-ve-ergenlerde-gorulen-uyku-bozukluklari> adresinden alındı
- Bade, K., & Oltmer, J. (2003). Zwischen Aus- und Einwanderungsland. *Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft*, 799-842.
- Bağımsız İnternet Gazetesi*. (2017, 08 14). t24: <https://t24.com.tr/haber/koruma-altina-alinan-cocuklar-ne-kadar-korunuyor,419760> adresinden alındı
- Bayındır, N. (2010). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-9.
- Bayraktar, S. (2015). *İnsanlığın Kanayan Yarası; Çocuk İstismarı ve İhmali*. İstanbul: Nobel Tıp Kitap Evleri.
- Baysal, A. E. (2017). *Koruyucu Aile Uygulamaları ve Sonuçları: İstanbul Örneği. Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- Berg, B. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences*. USA: Allyn&Bacon.
- Berger, E., & Rieger, E. (2007). *Verfolgte Kindheit: Kinder und Jugendliche als Opfer der NS-Sozialverwaltung*. Wien: Böhlau.
- Bohler, K., & Franzheld, T. (2010). *Kinder und Jugendhilfe Vor und Nach dem Systemwechsel*. Jena: Bundeszentrale für Politische Bildung.
- Bowlby, J. (1969). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.) Pinhan Yayıncılık.
- Brown, J., George, N., Sintzel, J., & Arnault, D. (2009). Benefits of cultural matching in foster care. *Elsevier; Children and Youth Service Review*, s. 1019-1024.
- Bundes Kinderschutzgesetz. (2012). Bundesgesetzblatt.
- Bundesamt, S. (2018). *Vorläufige Schutzmassnahmen*. Alman İstatistik Dairesi (Deutsches Statistisches Bundesamt).

- Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2019). *Kinder und Jugendhilfe*.
- Bundestag, D. (1972). *Jugendbericht*. Bonn: Deutscher Bundestag 6. Wahlperiode.
- Busmann, K.-D. (2004). Evaluating the subtle impact of a ban on corporal punishment of children in Germany. *Wiley InterScience Child Abuse Review*, 13, s. 292-311.
- Certel, N. (2016). Koruyucu aile derneklerine üye olan koruyucu ailelerin bu modele ilişkin deneyim ve değerlendirmeleri. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Coakley, T., & Gruber, K. (2015). Cultural Receptivity among Foster Parents: Implications for Quality Transcultural Parenting. *National Association of Social Workers*.
- Coester, M., Engler, H., & Salgo, L. (2009). J. von Staudingers Kommentar zum bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. *Buch 4 Familien Recht*.
- Coppola, M. (2010). The biological standard of living in Germany before the Kaiserreich, 1815–1840: insights from English army data. *European Review of Economic History*, 14(1).
- Creswell, J. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Sage Publications.
- Çağırkan, B. (2016). Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2614-2623.
- Çelebi, G., Teyhani, G., Kleinsimmlingshaus, K., & Wallraf, A. (2018). *Neue Ansätze für die interkulturelle Pflegekinderhilfe*. Münster: Landschaftsverband Westfalen Lippe.
- Çelik, H. (2017). Psikoterapide Yeni Soluk: Öyküsel Terapi. *Kafkas Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 34-50.
- Çocukların Korunması; Jugendamt'ların Sunduğu Hizmetler*. (2013, Nisan). 01 15, 2019 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/377434-Cocukların-korunması-jugendamt-ların-sundugu-hizmetler-soru-ve-cevaplar-jugendamt-dogru-destek-verir.html> adresinden alındı
- Demir, F. (2010). Çalışma Hayatında Çocukların Korunması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(Özel Sayı), 550.

- Destatis.de.* (2019, 12 5). Alman İstatistik Dairesi: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Tabellen/ausgaben-einnahmen-entwicklung.html> adresinden alındı
- Deutscher Familiengerichtstag. (2014). *Reformbedarf im Pflegekinderwesen*. Kinderrechte Kommission.
- Dickinson, R. (2007). Policing Sex in Germany 1882-2982 A Preliminary Statistical Analysis. *Journal of the History of Sexuality*, 204-250.
- Din İşleri Yüksek Kurulu. (2020, 04 23). <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/887/koruyucu-aile-kapsaminda-himayeye-alinan-cocuklar-icin-devletin-odedigi-paranin-alinmasinda-dinen-bir-sakinca-var-midir-> adresinden alındı
- Diyamet İşleri Başkanlığı. (2020). Din İşleri Yüksek Kurulu: <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/886/koruyucu-aile-olmanin-hukmu-nedir-> adresinden alındı
- Doğan, B. (2014). Almanya'da Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Türk Göçmenler: Berlin Örneği. İstanbul. Türkiye Araştırmaları Merkezi. adresinden alındı
- Doğan, İ. (2000). *Akıllı Küçük: Çocuk Kültürü ve Çocuk Hakları Üzerine Sosyo-Kültürel Bir İnceleme*. İstanbul: Sistem.
- Dozier, M., Peroso, E., Lewis, E., Laurenceau, J., & Levine, S. (2008). Effects of an attachment-based intervention on the cortisol production of infants and toddlers in foster care. *Development and Psychopathology*, 845-.
- Düsseldorf Aile Ataşeliği. (2020). <https://dusseldorf.aile.gov.tr/haberler/29-koruyucu-aile-toplantisi-duisburgda-yapildi> adresinden alındı
- Eliaçık, Z., & Sarıaltın, T. (2019). *Alman Gençlik Dairesi Tarafından Koruma Altına Alınan Türk Kökenli Çocuklar*. İstanbul: SETA.
- Erbay, E. (2011). Türkiye'de Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma ve İzlemeye Yönelik Uygulamaların Eleştirel Analizi .
- Erdemir, H. E. (2012). Antikçağ'da Çocuk Olmak: Ölmek yada Ölmemek. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*, (s. 649). Ankara.
- Erdugan, S. (2019). Koruyucu Aile Modelinde Aile Yaşam Deneyimleri: Aile Sistemleri Teorisi Temelinde Niteliksel Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ergin, D. Y., & Ermeğan, B. (2011). Çok Kültürlülük ve Sosyal Uyum. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. Antalya: İconte.
- Ewert, U. C. (2006). The biological standard of living on the decline: Episodes from Germany during early industrialisation. *European Review of Economic History*, 51-88.
- Familien Für Pflegekinder. (2017, Ekim). Berlin.
- Fegert, J., & Meysen, T. (2010). *Der Runde Tisch „Sexueller Kindesmissbrauch: Versuch einer Zwischenbilanz*. Neuwied: Zeitschrift für Jugendhilfe und Familienrecht.
- Fegert, J., Ziegenhain, U., & Fangerau, H. (2010). *Problematische Kinderschutzverläufe*. Juventa.
- Fendrich, S., & Pothmann, J. (2010). Einblicke in die Datenlage zur Kindesvernachlässigung und Kindesmisshandlung in Deutschland. *Arbeitsstelle Kinder- und Jugendhilfestatistik, Technische Universität Dortmund*, 1002-1010.
- Fichtner, J., Dietrich, p., Halatcheva, M., Hermann, U., & Sandner, E. (2007). Kinderschutz bei hochstrittiger Elternschaft. *Deutsches Jugend Institut*.
- Franklin, B. (1993). *Çocuk Hakları*. (A. Türker, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Friedlander, W. A. (1966). *Sosyal Refah Hizmetine Başlangıç*. (R. Taşcıoğlu, Çev.) Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.
- Gander, M., & Gardiner, H. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (B. Onur, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- gesetzeberlin.de*. (2009).
<http://gesetze.berlin.de/jportal/?quelle=jlink&query=KiSchutzG+BE&psml=bsbeprod.psml&max=true&aiz=true> adresinden alındı
- Görüş, İ. G. (2012). *İGMG*. <https://www.igmg.org/tr/hutbe-aeobakae%C2%B1cae%C2%B1-aileae%C2%9D-olmak> adresinden alındı
- Gries, S. (2002). *Kindesmisshandlung in der DDR/ Kinder unter dem Einfluss traditionell autoritaerer Erziehungsleitbilder*. Bochum: Lit.
- Groh, E. M. (2010). Die psychische Belastung bei Pflegekindern: Vorhersage ihrer posttraumatischen Symptomatik und Adaption eines neuen Instruments zur

- Erfassung ihrer allgemeinen psychischen Belastung . *Doktora Tezi*. München: Ludwig-Maximilians-Universität.
- Gündüz, M., & Yetim, N. (1996). Terör ve Göç. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*. Mersin: T.C. Başbakanlık DİE ve Sosyoloji Derneği.
- Gürses, İ., & Kılavuz, A. (2011). Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 153-166.
- Hansbauer, P. (2002). Large-scale changes in the German residential care system during the 1980s. *European Journal of Social Work*, 5(1), 21-29.
- Hattatoğlu, P., & Yakushko, O. (2014). Experiencing the Formation of Hybrid Cultural Identities In FirstGeneration Turkish Immigrants To The United States. *Journal of Identity and Migration Studies*, 8(1), 27-46.
- Helming, E., Sandmeier, G., Kindler, H., & Blüml, H. (2010). *Strukturelle Aspekte der Pflegekinderhilfe*. München: Deutsches Jugend Institut.
- Hensen, G., & Schone, R. (2010). Kinderschutz und Frühe Hilfen für Familien als Planungsthema. S. Maykus, & R. Schone içinde, *Kinderschutz und Frühe Hilfen als Planungsthema*. 329-347: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Heywood, C. (2003). *Baba Bana Top At*. (E. Hoşsucu, Çev.) Kitap Yayınevi.
- Hui, Hary, & Triandis. (1986). "Individualism-collectivism: A study of Crosscultural Researchers. *Journal of Cross-cultural Psychology*, s. 225-248.
- İHA. (2020, 05 19). *mynet*. mynet: <https://www.mynet.com/almanya-genclik-dairesi-nin-turk-bebekle-ilgili-kararina-tepki-110106424821> adresinden alındı
- İnat, K. (2016, 01 13). Almanya'nın Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası. *Ortadaoğu Enstitüsü (ORMER)*.
- International Youth Service of the Federal Republik of Germany*. (2009). IJAB: www.kinder-jugendhilfe.info adresinden alındı
- Johnson, R., Strayhorn, T., & Parler, B. (2020). "I just want to be a regular kid." A qualitative study of sense of belonging. *Elsevier/ Child and Youth Service*.
- Jugendhilfe, A. f. (2010).
- Karagöz, R. (2007). *Almanya Yeni Yurt: Son Göçün Anatomisi*. Fide Yayıncılık.
- Kararımak, Ö. (2016). Çok Kültürlülük, Kültürel Duyarlılık ve Psikolojik Danışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.

- Karamızrak, S. (2018, 02 18). *Akça Koca Kültür Platformu*.
<https://www.akcakocakulturplatformu.org/yazi/562/cocuklarin-yetismesinde-ailenin-onemi#:~:text=Aile%3B%20%C3%A7ocu%C4%9Fun%20geli%C5%9Fimini%2C%20toplumsal%20uyumunu,g%C3%BCvenli%20bir%20ba%C4%9F%20olu%C5%9Fmas%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flar>. adresinden alındı
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kauermann-Walter, J. (2015). *Caritas*. <https://www.caritas.de/neue-caritas/heftarchiv/jahrgang2015/artikel/pflegekinderdienste-ermoeglichen-ein-sicheres-zuhause> adresinden alındı
- Kinderschutz: Damit die Schwächsten sicher aufwachsen*. (2019). familienrecht.net:
<https://www.familienrecht.net/kinderschutz/> adresinden alındı
- Kinderschutz-netz*. (2019, 01 08). <http://www.kinderschutz-netz.de/fachkraefte/diese-personen-und-institutionen-sind-f%C3%BCr-den-kinderschutz-zust%C3%A4ndig/freie-tr%C3%A4ger-der-kinder-und-jugendhilfe> adresinden alındı
- Kindler, H. (2010). Risikoeinschaetzung und Diagnostik im Rahmen früher Hilfen. *Informationszentrum/Kindesmisshandlung/Kindesvernachlaessigung*, s. 53-56.
- Kindler, H. (2012). *Child Protection in Germany*. Basel: Schweizerischer Fonds für Kinderschutzprojekte.
- Kindler, H., Helming, E., Küfner, M., Sandmeir, G., Thrum, K., Blüml, H., & Gabler, S. (2010). *Das Projekt und das Handbuch »Pflegekinderhilfe in Deutschland*. Deutsches Jugend Institut.
- Kindler, H., Lillig, S., Blüml, H., Meysen, T., & Werner, A. (2006). Handbuch. *Kindeswohlgefaehrdung nach &1666 BGB und allgemeiner Sozialer Dienst (ASD)*.
- Kindler, H., Lillig, S., Blüml, H., Meysen, T., & Werner, A. (2006). Kindeswohlgefährdung nach § 1666 BGB und Allgemeiner Sozialer Dienst (ASD). *Handbuch*. Deutsches Jugend Institut.
- Kınık, K. (2019). Külltüre Duyarlı Sosyal Hizmet Bağlamında . *Yüksek Lisans Tezi*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kınık, K. (2019, Kasım). Kültüre Duyarlı Sosyal Hizmet Bağlamında Türkiye'de Koruyucu Aile Modeli: İstanbul ve Bingöl Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.
- Kirk, J., & Miller, M. (1986). Reliability and validity in qualitative research.
- Klasen, O. (2019, 04 30). *www.sueddeutsche.de*. [www.sueddeutsche.de: https://www.sueddeutsche.de/leben/pflegefamilien-pflegekinder-jugendaemter-1.4427565](https://www.sueddeutsche.de/leben/pflegefamilien-pflegekinder-jugendaemter-1.4427565) adresinden alındı
- Klatetzki, T. (2014). Inobhutnahme als Prozess sozialer Problembearbeitung. *Sozialer Sinn*, 109-135.
- Knechtel, L. (2020, 28 08). *focus.de*. Familie/Eltern: https://www.focus.de/familie/eltern/eltern-berichten/zu-enge-bindung-jugendamt-trennt-grundlos-muetter-und-kinder-erschreckende-fallstudie-offenbart_id_11388092.html adresinden alındı
- Koç, T. (2016). Türkiye'de Koruyucu Aile Hizmetinin Etkinliğinin Arttırılmasına Yönelik Çözüm Önerileri: Türkiye ve Hollanda Karşılaştırması. 6. Manisa: Yüksek Öğretim Kurumu.
- Kolektif. (2012). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Komisyonu, İ. H. (2013). *Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.
- Kopp, B. A., & Schink, S. (2001). Babyklappe - Die soziale Situation der Findelkinder seit dem 17. Jahrhundert und die Diskussion der in der BRD um die Babyklappe. Siegen: Universitaet Gesamthochschule Siegen.
- Krysik, J., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması*. (D. D. Erbay, Çev.) Nika Yayın.
- Kuhlmann, C. (2010, Mayıs). Erziehungsvorstellungen in der heimerziehung der 50er und 60er Jahre; Maßstäbe für angemessenes Erziehungsverhalten und für Grenzen. *den Runden Tisch „Heimerziehung in den 50er und 60er Jahren*. Bochum.
- Künzel, C. (2003). *Unzucht, Notzucht, Vergewaltigung: Definitionen und Deutungen sexueller Gewalt von der Aufklaerung bis heute*. Campus.

- Langholz, C. (2015). Rolle der öffentlichen und freien Jugendhilfeträger im „§8a-Verfahren. Hannover: AFET.
- Lowden, J. (2002). Children's rights: a decade of dispute. *Journal of advanced nursing*, 100-107.
- Matthews, H. (2010). Citizenship, Youth Councils and Young People's Participation. *Journal of Youth Studies*, 300-318.
- Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma; Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel.
- Ministerium für Bildung, Jugend und Sport*. (tarih yok). 01 10, 2019 tarihinde Freie Traeger der Jugendhilfe: <https://mbjs.brandenburg.de/kinder-und-jugend/akteure-der-kinder-und-jugendhilfe/freie-traeger-der-jugendhilfe.html> adresinden alındı
- Mouton, M. (2005). Rescuing Children and Policing Familie Adoption Policy in Weimar and Nazi Germany. *Central European History Society*, 545-571.
- Mönikes, H. (2011). Die Entstehung und Aufgaben des Jugendamtes. *Fachhochschule Koblenz. Geisteswissenschaften*.
- Neuman, L. (2011). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. (S. Özgen, Çev.) Yayın Odası Yayınları.
- Nişancı, A. (2019). Ruh Sağlığı Alanında İyileşme ve Psikiyatrik Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 231-259.
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, B. (2007). *Çocuk, Tarih ve Toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Oral, M. (2016). Güncel Sosyal Politikalar, Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımlar "Eleştirel Bir Bakış". *Sosyal Çalışma ve Sosyal Politika Yazıları* (s. 116). içinde Ankara: Bellek Yayınları.
- Özbesler, C., & Çoban, A. (2009). Türkiye'de Aileye Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler. *Aile ve Toplum*, 5(18), 31-41.
- Özdemir, S. (2007). *Kürselleşme sürecinde Refah Devleti*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özgür, Ö. (2010). Çok Kültürcü Sosyal Hizmet: Eleştirel Bir Bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 89-90.

- Özkan, Y., & Hablemitoğlu, Ş. (2010). Identity Crisis of Turkish Youth in Europe: Neither Turkish nor German. *European Turks "Education and Integration*, (s. 109-103).
- Özkara. (2015). Toplumun Koruyucu Aile Uygulamasına İlişkin Bilgi, Görüş ve Değerlendirmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi.
- Özpolat, A. (2010). Ailede Demokratik Sosyalleşme. *Aile ve Toplum Dergisi*, s. 9-24.
- Öztürk, H. K. (2017). Çocukluğun Tarihsel Gelişimi Üzerine Düşünceler. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14.
- Parr, K. (2005). Das Kindeswohl in 100 Jahren BGB. *Doktora Tezi Maximilians Universitaet*. Würzburg: Juristische Fakultät der Bayerischen Julius – Maximilians – Universität.
- Patton. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. B. Demir, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Payne, M. (2005). *Modern Social Work Therapy*. Chicago, Illinois: Lyceum Books.
- Peters, K. (2001). *Der Kindsmord als schöne Kunst betrachtet eine motivgeschichtliche Untersuchung der Literatur des 18. Jahrhunderts*.
- Pothmann, J., & Mühlmann, T. (2014). *Befragung von Jugendämtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (türkischem) Migrationshintergrund – Ergebnisse und Schlussfolgerungen –*. Dortmund: Arbeitsstelle Kinder- und Jugendhilfestatistik/ Arbeitsstelle Kinder- und Jugendhilfestatistik.
- Pressemitteilung*. (2020, 05 15). Land NRW: <https://www.land.nrw/de/pressemitteilung/minister-laumann-kinderschutz-nordrhein-westfalen-staerken-adresinden-alandi>
- Prinz, R., Sanders, M., Shapiro, C., & Whitaker, D. (2016). Addendum to BPopulation-Based Prevention of Child Maltreatment: The U.S. Triple P System Population Trial[^]. *Society of Prevention Research*, 410-416.
- Professioneller Kinderschutz/ Handeln im Sinne der Verantwortungsgemeinschaft. (2015, 11 24).
- (2017). *Rechtliche Regelungen zur Qualifikation von Pflegeeltern*. Deutscher Bundes Tag.
- Richter, J. (2011). *Gute Kinder schlechter Eltern*. Verlag für Sozialwissenschaften.

- Riessman, C. K. (2008). *Narrative Methods for the Human Science*. Boston: Boston College.
- Rika, K. (2013). *Kinder- und Jugendhilfe in Deutschland Daten – Fakten – Zahlen*. Hamburg: Berufsgenossenschaft für Gesundheitsdienst.
- Rip, J., Jilstra, E., Post, W., Kalverboer, M., & Knorth, E. (2020). 'It can never be as perfect as home': An explorative study into the fostering experiences of unaccompanied refugee children, their foster carers and social workers. *Children and Youth Service*.
- Rodger, S., & Leschied, A. (2006). The Needs Of Foster Parents. *Qualitative Social Work*, 351-367.
- Roepke, S., Steinfeld, S., & Stork, R. (2013). *Das Bundeskinderschutzgesetz*. Rheinland: Diakonie.
- Scheiwe, K., Harms, M., Walper, S., & Fegert, J. (2016, Juni). Pflegefamilien als soziale Familien, ihre rechtliche Anerkennung und aktuelle Herausforderungen. *Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend*, s. 1-58.
- Schneider, U. (2008). https://www.der-paritaetische.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/doc/broschuere_interkulturelle_oeffnung.pdf adresinden alındı
- Schone, R. (2010). Kinderschutz – zwischen Frühen Hilfen und Gefährdungsabwehr. *IzKK Nachrichten Informationszentrum/Kindesmisshandlung/Kindesvernachlaessigung*, s. 3-8.
- Seckinger, M., Gragert, N., Peucker, C., & Pluto, L. (2008). Arbeitssituation und Personalbemessung im ASD Ergebnisse Einer Bundesweiten Online Befragung. *Deutsches Jugend Institut*, 1-63.
- SenBildJugSport. (2004). *Ausführungsvorschriften über Hilfe zur Erziehung in Vollzeitpflege (§ 33 SGB VIII) und teilstationärer Familienpflege (§ 32 Satz 2 SGB VIII)*. Berlin: SenBildJugSport.
- Sievers, B., & Thrum, K. (2010). *Pflegekinder mit Migrationshintergrund*. Deutsches Jugend Institut.
- Stafanson, A. H. (2019). Supporting Cultural Identity for Children in Foster Care. *American Bar Association* (s. 1-13). Tyson's Corner: ABA Center on Children and the Law's National Conference.

- Statistisches Bundesamt.* (2019, 08 16). https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/vorlaeufige-schutzmassnahmen-5225203187004.pdf?__blob=publicationFile adresinden alındı
- Statistisches Bundesamt.* (tarih yok). [destatis.de](https://www.destatis.de) adresinden alındı
- Studer, J. (2014). Exploring the experience of biological children of foster parents : their views on family as adults . *Master Thesis*. Smith College.
- Sunal, O. (2009). Çocuğa Yönelik Sosyal Politika. 51. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşçı, F. (2017). *sosyal Politika Ahlakı*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- TDK. (tarih yok). Türk Dil Kurumu Sözlük.
- Thoburn, J. (2007). Globalisation and Childwelfare: Some Lessons from a Cross-National Study of Children in Out-of Home Care. *Social Work Monographs, UEA, Norwich*.
- Topçuoğlu, R. A., & Akbaş, E. (2009). Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu- Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 95-104.
- Triandis, H. (2001). Individualism-Collectivism and Personality. *Journal of Personality*, s. 907-924.
- Tsokos, M. (2014). Kinderschutz krankt am System. *Gesundheit und Gesellschaft*, s. 3.
- Uhlendorf, U. (2003). *Geschichte des Jugendamtes- Entwicklunglinien öffentlicher Jugendshilfe 1871 bis 1929*. Weinheim: Kasseler Studien zur Sozialpolitik und Sozialpaedagogik.
- Unterstützung, die ankommt.* (2020). <https://www.unterstuetzung-die-ankommt.de/de/leistungen/wie-unterstuetzt-das-jugendamt/der-asd/> adresinden alındı
- Vassaf, G. (2011). *Daha Sesimizi Duyurmadık/ Avrupa'da Türk İşçi Çocukları*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Vatandaş, S. (2014). Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar. *Bilge Strateji*, 135-154.
- Verkuyten, M. (2007). Religious Group Identification and Inter-Religious Relations: A Study Among Turkish-Dutch Muslims. *Sage & Pub Journals*.

- Walter, M. (2004). *Bestandsaufnahme und Strukturelle Analyse der Verwandtenpflege in der Bundesrepublik Deutschland*. Bremen: Universitaet Bremen .
- Wapler, F., Laudien, K., Sachse, C., Sack, M., & Ebbinghaus, R. (2012). Aufarbeitung der Heimerziehung in der DDR. *Fonds Heimerziehung*.
- Wehler, H. u. (1995). *Deutsche Gesellschaftsgeschichte: von der deutschen Doppelrevolution bis zum Beginn des ersten Weltkrieges 1849-1914*.
- White, C. H., Kelly, L., & Römken, R. (2010). Feasibility study to assess the possibilities, opportunities and needs to standardise national legislation on violence against women, violence against children and sexual orientation violence. *The European Commission Directorate-General for Justice*, 45. Brussels: European Union.
- Yağmur, K., & Akıncı, M. A. (2003). “Language Use, Choice, Maintenance and Ethnolinguistic Vitality of Turkish Speakers in France: Intergenerational Differences. *International Journal of the Sociology of Language* , 107-128.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Arı Yayıncılık.
- Yaman, F. (2018). Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi. *Doktora Tezi*.
- Yazıcı, E. (2014). Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 247-270.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum*, 11(5).